

J'ACCUSE
DE ZAAK VERMANING

DOOR
AD WOUTERS

J'ACCUSE
DE ZAAK VERMANING
DOOR
AD WOUTERS

*Toor onze beste, echte vrienden
uit Duivel.
't ging om 'n mens en 't
recht!!*

*Paulien en Ad Wouters
Posch Medicentrum
Meert 1999*

"Wij weten heel goed waar het om gaat en niemand spreekt
ook anders, dan over de valse stenen van Vermaning".

(Procureur-generaal mr.H.Addens in zijn requisitoir voor het Hof
in Leeuwarden op 21 december 1978 (pag.19).

ISBN 90-9012528

Arch. ZV. 309.

Foto: A. Wouters. Hasselblad 500 CM met S-Planar* 135 mm en contrastfilter II
aan automatische balg.

Fig. A J'ACCUSE... HET WAS DE MOOISTE DIE WE HADDEN.
(Prof. Waterbolk voor het Hof in Leeuwarden). Zie: pag. 178.

"The decisive evidence for falsification is the total absence
of any kind of natural surface modification".
(Drs. Stapert: Palaeohistoria XVIII, pag. 62).

"Wanneer van een steen een stukje wordt afgeslagen, en
wanneer die plaats doffer blijft dan de omgeving die
glanst, dan is het als de glans werkelijk blijft, een
verschil in ouderdom."

(Prof. Bosinski: verslag Assen, No I-1038/75, pag. 27).

"DON'T BOTHER ME WITH FACTS...
I'LL STICK TO MY THEORY".

VOORWOORD

Vier en twintig jaar geleden, op 18 maart 1975, werd wijlen Tjerk Vermaning door het bestuur van de provincie Drenthe aangeklaagd omdat hij:

"Telkens met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordelen, opzettelijk listiglijk en in strijd met de waarheid, vijf stenen - met name genoemd -, geheel of tendele VALSELIJK had vervaardigd en ten aanzien van de omstandigheid waaronder een of meer van genoemde stenen werden gevonden, een verklaring op gegeven te hebben welke geheel danwel gedeeltelijk strijdig was met de waarheid".

Het is ons tot op heden een raadsel, hoe de provincie - die dhr. Vermaning nog in 1966 de erepenning, verbonden aan de culturele prijs van Drenthe schonk -, afgaande op een rapportje van enkele pagina's met ONBEWEZEN aantijgingen, het produkt van een nauwelijks afgestudeerd archeoloog, drs. D. Stapert, deze aanklacht betreffende een wetenschappelijk dispuut heeft kunnen indienen zonder ENIG voorafgaand contact met de "erepenningdrager".

Of was het de sanctionering van prof. Waterbolk, die jarenlang - zelfs nog tot 1974 - in meerdere wetenschappelijke artikelen, dezelfde in 1975 door drs. Stapert valsverklaarde vondsten verheerlijkte, die G.S. van Drenthe tot deze dwaze aanklacht bracht? Prof. Waterbolk die notabene verklaarde, dat hij niet deskundig was op dit archeologisch gebied en op de meer dan omstreden persconferentie doorverwees naar zijn DESKUNDIGE LEERLING?. Of was het tóch het pistool op de borst van G.S. van Drenthe geweest door de hoofdofficier van justitie in Assen - mr. J. Muntendam -, zoals CDA-gedeputeerde Hollenbeek na de VRIJSPRAAK van Tjerk Vermaning door het Hof in Leeuwarden, op 22 dec. 1978 verklaarde?

Dhr. P. Beersma, door mr. Beversluis, de president van het Hof in Leeuwarden, de getuige van het gezond verstand genoemd, toonde de WARE FEITEN aan die in deze "Zaak Vermaning" echt speelden:

Onkunde,
Leugens,
Misleiding en
Bedrog onder ede voor de rechtbanken.

Hij bewees dit uitsluitend uit de eigen woorden en geschriften van de getuigen à charge: drs. Stapert, prof. Waterbolk, prof. Bosinski en het gerechtelijk laboratorium, en niemand heeft het gewaagd hem aan te vallen!

Onze taak als getuige-deskundige à decharge, bestond in het aantonen van de ECHTHEID der stenen werktuigen die in de aanklacht als vervalsingen waren opgevoerd.

Bijna alles wat we in dit boek beschrijven, hebben we in het verleden al vele malen meegedeeld: In de rechtzaak Assen II, voor het hoger beroep van het Hof in Leeuwarden, in tientallen artikelen in tijdschriften, rapporten voor G.S. van Drenthe en de R.O.B.; maar ook in vele lezingen op legio plaatsen in ons land en verklaringen voor de radio en televisie. En nu op ons 82-e levensjaar...?

Omdat noch op Beersma, noch op ons gereageerd werd, hadden we tenslotte besloten ons gehele archief van meer dan 3000... "divergentia" (ZV.1 t/m ZV.3012), die op de "Zaak Vermaning" betrekking hadden, af te staan aan de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek op aanraden van prof. Willems, directeur van die dienst of -via hem- aan het Rijksarchief... en er verder maar het zwijgen toe te doen (brief van dr. W. Willems d.d. 23 jan. 1991./085-Wi/AvW.).

Nu een nieuw Fries tijdschrift "Archeoforum", de Vermaningkwesatie in een reeks artikelen gaat benaderen, tot nu toe met een uitleg over ad hoc-hypoteses, generalisatieproblemen en de Lakatas-onderzoek aanpak, zijn we toch weer in ons archief gedoken met een ervaring van meer dan vijftig jaar in de archeologie en we hebben een klein gedeelte gebruikt in dit boek, aangevuld met meer dan tachtig ragscherpe, niets verhullende kleurenfoto's.

Van de hele rimram van beschuldigingen uit het rapport Stapert-Waterbolk van 18 maart 1975, bleef uiteindelijk alleen maar over wat Stapert schreef in Pa-

laeohistoria : 18, pag.62, regel 4 e.v.: "The DECISIVE EVIDENCE" for falsification of this material (Vermaning) is the TOTAL absense of any KIND of natural surface modification".

Maar op zichzelf behoeven patina's (natural surface modification) géén argument van recente vervaardiging te zijn, zoals elke ECHTE archeoloog weet. Maar de stenen van Vermaning hadden wel degelijk patina's, een vorm die de beginnende drs. Stapert-zonder enige ervaring in het Midden-Paleo - niet eens kende of kon onderkennen.

Elke leek in de archeologie kan deze patina's binnen één minuut aantonen, ... niet met de "belachelijke-wetenschappelijke" methode van het wassen met water en zeep van de drie aanklagers, maar simpelweg door zo'n valsverklaard steenen werktuig te écailleren (een scherfje af te slaan of drukken). Meestal heeft men aan een goedkoop loupje genoeg om het verschil tussen het echt VERSE en het valsverklaarde artefact zgn, zonder "natural surface modification" van de "wetenschap", duidelijk te zien. Hiervoor zijn de zgn. .... "Cirkelzaagredeneringen" van "Archeoforum" echt niet meer nodig. We zullen dit in vele foto's in dit boek aantonen. Maar de "Wetenschap" zal deze test die we van onze vriend prof. Breuil van het "Institut de France" leerden in de vijftiger jaren, NOOIT of te nimmer uitvoeren. Men camoufleert de hele zaak met niets terzake doende argumenten, die men steeds weer herhaalt en die klaarblijkelijk de hele archeologische vakwereld slikt, want de artefacten van wijlen Tjerk Vermaning zullen NOOIT ECHT MOGEN ZIJN!

De titel van dit boek "J'ACUSSE" (ik beschuldig) is een plagiaat van Emile Zola uit de "Aurore van 13 jan. 1898" over de "Dreyfus-affaire". Wij voegden er alleen... de Zaak Vermaning aan toe.

Maar de Nederlandse en Duitse ESTERHAZY'S, vluchtten niet naar Engeland; de aanklachten tegen hen werden geseponeerd, hun topsalarissen bleven ze toucheren, ze werden koninklijk onderscheiden, gepromoveerd of kregen de Van Esprijs van verdienste.

Dit boek kent geen medewerkers, geen correctors, geen lay-outmensen en geen echte drukker. Het werd een losbladig systeem in een aanvulbare ringband, waarin nog vele gegevens uit ons archiefbestand in originele lichtdrukken kunnen worden toegevoegd.

De verantwoordelijkheid van wat in dit boek ter verdediging werd aangevoerd, neemt de schrijver ALLEEN en VOLLEDIG voor zijn rekening.

's-Hertogenbosch
1999.

A.M. Wouters

Opmerkingen:

De hele reeks aanklachten is zo chaotisch, dat we soms op bepaalde punten in herhaling moesten vallen. Alhoewel in boeken ongebruikelijk, hebben we WELBEWUST, meerdere uitspraken en woorden onderstreept.

→ Dit pijltje wil zeggen: verder lezen op de volgende pijlaanduiding. Hoogersmilde = Hogersmilde (Eng.).

Brieven, verslagen etc. werden van de originelen afgedrukt, ook al was de kwaliteit soms niet best!

Hasselblad: Sonnar 150 mm. ZV.114.

Fig.B

Foto: A. Wouters (1977)

TJERK VERMANING

GEB.: STAPHORST 1929

OVERL.: GRONINGEN 1987

Fallaces enim sunt rerum species (Seneca).

Bedrieglijk is de schijn der dingen.

VIA WILLIAM SHAKESPEARE NAAR TJERK VERMANING.

Al vanaf mijn studietijd, was ik bijzonder gecharmeerd van de literatuur van en over de Engelse dichter, toneelschrijver en acteur William Shakespeare (1564-1616).

In de vijftiger jaren, zag ik een van zijn bekendste werken: "Driekoningenavond", opgevoerd als openluchtspel in de "Goffert" te Nijmegen.

Later hoorden we dat in Diever (Dr.), jaarlijks een stuk van Shakespeare werd gebracht in het openluchttheater aldaar. Daarom kozen we vanaf 1971 meermaals dit mooie Drenthse plaatsje als rustpunt, van waaruit we deze provincie verkenden. In 1971 speelde men er eveneens: "Driekoningenavond".

Bij een van onze zwerftochten verzamelden we op een akker bij Zuidvelde wat werktuigjes uit de Midden-Steentijd (Mesolithicum). De eigenaar van ons hotelletje "De Zandkamp", de heer Kamphuis, vertelde ons toen dat er in de Hoofdvaart een museumschip lag met botten en stenen. Het schip lag bij Smilde en de naam Vermaning viel.

Als correspondent van de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), had ik op een correspondentendag in Amersfoort, wat middenpaleolithische werktuigen gezien die Vermaning in Hogersmilde verzameld had en die dr. Diederik van der Waals had uitgesteld. De naam Vermaning was mij dus niet onbekend; temeer omdat hij op een wel erg luidruchtige wijze de pers had gehaald.

Bij het bezoek dat we in 1971 aan het museumschip "De Palaeohistoria" brachten was het museum geopend. Grada, de vrouw van Vermaning gaf ons twee toegangsbewijzen à 25 cent per stuk en we konden vrijelijk rondlopen in de "bovenbouw" van het schip.

Alle vondsten - fossielen, botten en artefacten (=werktuigen) - lagen keurig opgeborgen in houten vitrines. Uiteraard ging onze interesse vooral uit naar de steentijdvondsten. Vermaning stond een uitgebreide uitleg te geven aan een viertal bezoekers bij zijn grote collectie Echinoidea (zeeëgels). Intussen had hij blijkbaar ons gesprek verstaan en daaruit begrepen, dat we in hoge mate geïnteresseerd waren in de vitrine met middenpaleolithische werktuigen, waaronder zich ook enkele prachtige bifaces (vuistbijlen) bevonden. Acheraf bezien moesten hierbij ook de "Blauwmeerbijl" (1967) en de "Leemdijkbijl" geweest zijn. We konden toen niet vermoeden, dat we deze beide bifaces zes jaar later terug zouden zien als getuige deskundige à décharge, vals verklaard door drs. Stapert en prof. Waterbolk.

Vermaning vroeg naar onze naam, nog voor we ons voor konden stellen. Hij bracht de naam Wouters onmiddellijk in verband met dr. Assien Bohmers, met wie we in 1954 ál de toen bekende middenpaleolithische artefacten hadden gepubliceerd:

Bohmers, A. und Wouters, A. (1954): Früh- und Mittelpaläolithische Funde aus den Niederlanden. Palaeohistoria III. Groningen.

Vermaning had dit artikel eens kado gekregen van drs. van der Waals van het Drenths Museum toen hij zijn eerste - steeds weer afgekeurde - middenpaleolithische werktuigen kwam melden. In dit artikel had hij, zoals hij mij later vertelde, gelezen over de vuistbijl van Wijnjeterp en hij was deze steen gaan bekijken in de oudheidkamer van Gorredijk in 1956.

Het was het begin geweest van zijn zoektochten naar soortgelijke oude werktuigen uit de praehistorie.

In een mum van tijd werden alle bezoekers de deur uitgewerkt en het museum werd "gesloten" verklaard. Meer dan drie uur lang onderhielden we ons met Tjerk Vermaning en vielen van de ene verbazing in de andere. De vitrines werden opengemaakt en de artefacten waarin we bijzonder geïnteresseerd waren werden losgemaakt om ze op de hand te kunnen bekijken. Vermaning had namelijk meerdere werktuigen vastgeplakt, omdat ze anders door de deining van zijn schip, niet goed op hun plaats

bleven liggen. Wie Vermaning gekend heeft, kent ook zijn uitvoerige en gedetailleerde beschrijvingen van zijn leven en werken, maar ook zijn dankbare genegenheid voor zijn vrouw Grada Vermaning-Jansen die voor haar Tjerk door het vuur ging. We zullen hierop nog meerdere malen terug moeten komen.

Voor we afscheid namen van deze bevlogen amateur-archeoloog, hebben we in het roefje van de boot koffie gedronken. Tjerk liet zijn vrouw weten dat we echt verstand hadden van archeologie en dat ze ons nu gerust het vuistbijltje kon laten zien dat ze in 1967 gevonden had op de "Voshaar". Vol trots toonde Grada ons de kleine prachtige biface die ze, in een doek gewikkeld, uit een beschuitenbus had opgediept.

Vermaning bezat in die tijd geen enkel middenpaleolithisch werktuig uit het buitenland; hij kende ze alleen uit tekeningen en foto's. Enkele weken na ons bezoek aan de "Palaeohistoria", stuurden we hem een grote kartonnen doos met vergelijkingsmateriaal uit Frankrijk: een "livre de beurre" uit Grand Pressigny, enkele bifaces uit Vailly sur Aisne en wat Moustérien uit Rigabe. In een begeleidend schrijven beloofden we hem om het jaar daarop opnieuw aan te komen als we weer in Diever loeerden.

Fig.2 ZV.100.

Leica R.3 met Macro-Elmarit 60 mm.

Foto: A. Wouters (1982). Thans in col.: Dijkstra.

Biface van de "VOSHAAR".

Driekantige biface met afgeronde ribben en zijden tengevolge van een in de natuur optredend slijpingsproces op harde of bevroren bodems (bijv.: cryoturbatie en/of gelifluctie). Vondst van Grada Vermaning in okt. 1967 bij de "Voshaar" in de omgeving van Hijken.

In 1972 gingen we weer naar het ons vertrouwde hotelletje in Diever. Shakespeare was er weer in het openluchttheater, nu met "De Koopman van Venetië" (1598). Opnieuw deden we de "Palaeohistoria" van Tjerk Vermaning aan. Vermaning was toen druk doende met het inventariseren en inpakken van duizenden artefacten uit meerdere culturen. Naar zijn zeggen moest alles begin september verhuizen naar het Provinciaal Museum in Assen. Van de opbrengst wilde hij een grotere boot kopen om zijn museum uit te breiden. Zijn "Palaeohistoria" leek een ruïne en Grada was niet thuis. We wilden Vermaning niet verder storen, maar maakten wel enige kleurdiagrammen van Tjerk, staande voor de "opbouw" van zijn te koop zijnde schip. Wij kregen een dik pak krantenartikelen en een tiental foto's mee als dank voor het door ons gezonden Franse materiaal.*

Fig.3 ZV.6.

Leica M.2 met Summicron 50 mm.

Tjerk Vermaning voor de "opbouw" van museumschip "De Palaeohistoria" I.
Foto: naar een dia van A.Wouters op 4 augustus 1972.

- * In 1976 zond Vermaning ons een schrijven (d.d.22 sept.1972-B.A.I. nr.01383) van prof. Waterbolk aan Gedeputeerde Staten van Drenthe, waarin hij bij het College aandringt tot aankoop van enkele duizenden artefacten uit de collectie Vermaning. Hij argumenteert dit door te verklaren: "Dit aanbod bevat de belangrijkste collectie archeologica, die ooit door één persoon in ons land werd verzameld. De mogelijkheid om een dergelijke collectie voor een openbare verzameling veilig te stellen zal zich wellicht nimmer meer voordoen". (archieef:Wouters, ZV.3).
- De brief van Waterbolk geeft daarbij op vijf pagina's A-4 formaat een opsomming van al de aan te kopen artefacten, zijnde: 125 kavels afkomstig van 150 vindplaatsen. Nog het zelfde jaar gaat de provincie Drenthe tot aankoop over. Meerdere artefacten die in 1975 werden vals verklaard bevonden zich bij deze "belangrijke collectie archeologica" die in totaal 60.000 artefacten telde. Merkwaardig dat de leerling van prof. Waterbolk, drs. Stapert in zijn rapport van 26 maart 1976: "De "steentijdvondsten" van Tj. Vermaning; bewijsvoering betreffende valsheid", onder ede opgevoerd in de processtukken van de rechtbank, verklaarde "dat hij al in 1972 zijn eerste twijfels had gehad over de echtheid van de middenpaleolithen van Vermaning". Let wel heren van G.S. van Drenthe, aanklagers van Vermaning met Uw erepenning..... in 1972!.

In februari 1973 ontvingen we een brief van Vermaning, waarin hij schreef dat hij van het geld dat hij had ontvangen van de verkoop aan het Provinciaal Museum in Assen, een groter schip had gekocht: een 31 meter lange klipper, de "Gerrit Lucas". Omdat dit schip een grotere diepgang had, kon het Smilde niet aandoen en had Tjerk afgemeerd aan de Paradijsweg in Meppel. Hij schreef ook dat hij eind 1972 een nieuw Neanderthaler-kampement had ontdekt met meerdere vuistbijlen en andere artefacten. Op die plaats zocht hij nog steeds.

Toen we in 1973 in Diever waren voor de opvoering van "Romeo en Julia" (1595), zijn we ook naar Meppel gereden. Tjerk was er niet best aan toe. Hij was moe en had hartklachten. Toch moest Grada zijn nieuwste vondsten gaan halen.

Het betrof een groep artefacten, geslagen uit de blauw-grijze vuursteen, die veel op het materiaal van Hogersmilde leek.

Fig.4

Foto: A. Wouters. Minolta 8000 i met Macro lens 50 mm. Dit artefact werd op 2-V-1998 authentiek verklaard door prof. Bosinski in Empel. (Apan Steentijddag).

Biface (type: limande) uit de vondstgroep Lleebroek (=Eemster), verzameld door Tjerk Vermaning in 1973. Cultuur: Smildien-variant van het Jong-Acheul. Collectie en tekening: A. Wouters. (foto: ZV.7a).

Deze stenen kwamen uit de omgeving van Lleebroek. Later noemde Vermaning deze vindplaats "Eemster" uit veiligheids overwegingen. Hij had deze concentratie ontdekt via enige artefacten bij de steenvanger van de aardappelmeelfabriek "Oranje" op 25 nov. 1972. Het moet een zeer rijke vindplaats geweest zijn, want zowel Tjerk als Grada hadden er ook nog in 1973 gezocht (gegraven?). In een doos met de meest recente vondsten, zaten de stenen nog vol met gelige leemresten. Er bevond zich ook een prachtige "limande-biface" bij de artefacten.

Na zijn vrijspraak door het Hof in Leeuwarden op 21 dec. 1978, moesten wij van Grada en Tjerk deze biface aannemen, als dank voor het werk dat wij voor hen gedaan hadden.

Tjerk had ondanks zijn hartklachten, nog wel hoop dat hij zijn klipper zou kunnen uitbouwen tot de "Palaeohistoria II".

Zijn wensdroom zou nooit uitkomen.

In november 1973 werden zijn verkalkte kransslagaderen vervangen in het Sint-Antoniuziekenhuis in Utrecht. Hij knapte redelijk snel weer op, maar zijn hart bleef zwak en kwetsbaar.

Vijftien maanden later kwam de mensonwaardige aanval vanuit het Biologisch Archeologisch Instituut van de universiteit van Groningen, met als gevolg de lichtzinnige aanklacht van G.S. van Drenthe, tegen de man die ze eens de "Erepenning" van de provincie schonken. We zullen op de lafheid van dit bestuurscollege nog uitvoerig terugkomen.

We hadden tussen augustus 1973 en de openlijke aanklacht in de Statenzaal van Drenthe op 18 maart 1975, geen enkel contact meer gehad met het gezin Vermaning.

Vele malen werd ons in de loop der jaren gevraagd, hoe we vanuit het dorpje Lent aan de oever van de Waal, een grasmachineslijper en amateur-archeoloog uit Smilde in Drenthe konden kennen en waarom we het als amateur zijnde, op durfden nemen tegen prof. Waterbolk, drs. Stapert, prof. van der Waals, drs. Harsema, prof. Groeneveld van het Gerechtelijk Laboratorium en prof. Bosinski uit Keulen ?

De eerste vraag hebben we al in het voorgaande beantwoord: we hielden van het werk van een zekere William Shakespeare !

De laatste vraag zult U kunnen begrijpen, als U het vervolg van deze artikelenreeks hebt gelezen. We deden dit niet alleen voor de archeologie.

Vanaf het "heengaan" van de eerste echte deskundige in ons land op het gebied van de Oude Steentijd, dr. Assien Bohmers, verbonden aan het B.A.I. in Groningen, hadden we de echte interesse in de archeologie verloren. Als vriend van Bohmers, met wie we samen publiceerden, hadden we indertijd vele contacten opgebouwd met buitenlandse archeologen van naam. We hadden vele opgravingen bijgewoond en er ook vaak zelf aan deelgenomen. We zagen legio werktuigen uit het Oud- en Middenpaleolithicum in depots van grote buitenlandse musea en bij Franse en Belgische amateurs. Met deze bagage in ons hoofd, gesteund door een eigen bibliotheek van meer dan 1800 werken over de steentijd, hebben we de vondsten van Vermaning kunnen bestuderen. Onze jarenlange praktische ervaring in de meeste steentijdtechnieken was daarbij onontbeerlijk.

Al spoedig bleek echter dat de "Zaak Vermaning" weinig met archeologie te maken heeft gehad, maar destemeeer met onrecht en valse beschuldigingen, culminerend in vele meineden voor het gerecht door alle beschuldigers van Vermaning.

We waren eens lid van het "Symposion voor Praehistorie in Nederland", benoemd door prof. Glasbergen, prof. Modderman en prof. Waterbolk,.....maar we werden tegenpartij door bovengenoemde feiten; tegenpartij die gehoord wilde worden, ook nog na meer dan twintig jaar !

"Audiatur et altera parte".....Vandaar.

Het boven beschrevene speelde zich af vóór de eigenlijke aanslag op het leven en werken van Tjerk Vermaning begon.

We kenden niemand van zijn vrienden en kennissen. Pas na 18 maart 1975 leerden we Drenthse amateur-archeologen kennen, met wie we uiteindelijk tijdelijk bevriend raakten en met wie we gezamenlijk een gesloten front vormden om Tjerk en zijn gezin te steunen.

De heren Waterbolk en Stapert, noch het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, zullen ooit bevroed hebben dat hun ongefundeerde en ondoordachte acties, ook na meer dan twintig jaar, evenzovele wespen in hun pels zouden blijven.

→

BIJLAGE:I

SYMPOSION VOOR PRAEHISTORIE VAN NEDERLAND

Aan den Zeereerwaarden Heer,
Den Heer Br.Aquilas Wouters,
Pensionaat Eikenburg,
- EINDHOVEN -

Overwegende, dat

- (1) het gezamenlijk bestuderen van bepaalde algemene problemen, het bereiken van een werkverdeling bij de beoefening der praehistorische wetenschap in Nederland tot dusverre nauwelijks of niet is nagestreefd;
- (2) een nauwer en geregeld contact tussen de beoefenaren op korte termijn kan leiden tot belangrijke resultaten;
- (3) door nauwer contact en coördinatie allerwege het besef kan groeien, dat onder de beoefenaren der oudheidkunde in Nederland een kleine groep dient te worden aangemerkt als praehistorici;**

stellen ondergetekenden hierbij voor in te stellen een jaarlijkse bijeenkomst van twee dagen voor Nederlandse praehistorici (Symposium voor Praehistorie van Nederland), en tot toetreding uit te nodigen:

G.Beex
Dr.A.Bohmers
Dr.H.Brunsting
A.Bruyn
Prof.Dr.A.E.van Giffen
Dr.W.Glasbergen
Dr.C.C.W.J.Hijszeler
Dr.P.J.R.Modderman
J.D.van der Waals
Prof.Dr.H.T.Waterbolk
Br.Aquilas Wouters

Groningen,
H.T. Waterbolk
(H.T.Waterbolk)

Amersfoort,
P.J.R. Modderman
(P.J.R.Modderman)

Assen,
W.Glasbergen
(W.Glasbergen)

12 October 1955

** Onder praehistorici te verstaan die beoefenaren der oudheidkunde, waarvan voornaamste belangstelling en specialisatie ligt op het gebied der prae-Romeinse culturen.

(archief:Wouters,ZV.1).

Ook A.Wouters, diende aangemerkt te worden als prehistoricus van Nederland.(12-X-1955).

WIE WAS TJERK VERMANING ?

Bij onze bezoeken in 1972 en 1973, hadden we maar oppervlakkig kennis kunnen maken met deze gepassioneerde zoeker, verzamelaar en kenner van prehistorische werktuigen en fossielen. Zijn grootste kennis betrof de sponzen, koralen en vooral de zeeëgels.

Zijn praktische kennis had hij aangevuld uit meerdere gekregen of tweedehands aangekochte boeken. Ook in bibliotheken (Leeuwarden, Heerenveen en Assen) had hij werken gezocht die over zijn hobby's handelden.

Toen wij het voor Vermaning gingen opnemen na de valsverklaringen van zijn meest belangrijke oude vondsten op 18 maart 1975, hebben we pas de echte Vermaning leren kennen: puur, eerlijk, "recht voor zijn raap" en kenner ook van het Drenthse landschap. Wij zagen hem dan, los van de arrogantie en legendevorming, die hij zich had aangemeten naar aanleiding van de nog veel grotere arrogantie van wetenschappers, die geen enkele ervaring hadden met middenpaleolithisch culturen; los ook van de journalistiek, die hem behangen had met toeters en bellen waaronder hij vaak zijn verbittering verborg.

Fig.5 ZV.10.

Foto: Repro met Leica R.3 en Macro-Elmarit 60 mm.

Tjerk en Grada voor het museumschip "Palaeohistoria". Foto: Ontvangen van de heer Vermaning. 1972.

WIE WAS TJERK VERMANING ?

Het leven van Tjerk Vermaning is al enkele malen min of meer uitvoerig beschreven in artikelen en boekwerkjes. Zelf hebben we in ons archief vele brieven en een viertal rapporten, waarin hij zijn wedervaren op een - Vermaning eigen - zeer uitvoerige en gedetailleerde wijze weergeeft. Hij zond ons een groot aantal foto's, waarvan de makers ons onbekend zijn.

Het meest uitvoerig kan men zijn levensbeschrijving lezen in:

Ton Hulst: Tjerk Vermaning, steen des aanstoots (1975).

Pieter Terpstra: Tjerk Vermaning, een leven tussen stenen (1986).

Toegespitst op de gebeurtenissen op en na de valse aanklacht door de provincie Drenthe in maart 1975 (Vermaning werd immers vrijgesproken), verschenen:

P. Beersma: Kritische analyse van de rapporten, publicaties en verklaringen van het B.A.I., het Gerechtelijk Laboratorium en prof.

G. Bosinski (1978).

Fred Vermeulen: De onderste steen (1980).

In vogelvlucht en tot beter begrip, geven we een korte levensbeschrijving van de man die hoogtepunten en uiterst diepe dalen heeft gekend, die vrijgesproken maar nooit gerehabiliteerd werd.

De Vermanings waren van vader op zoon schippers, die met hun boot van dorp naar dorp voeren en hun kost verdienden met alle mogelijke handwerken (stoelen matten, lompen- en ambulante handel). In de zomer verdienden ze een grijpstuiver met het rooien van aardappels en andere bezigheden bij boerderijen.

Ze waren dus geen vrachtschippers, zoals op het persoonsbewijs van Tjerk stond. Laurens Vermaning, de vader van Tjerk was eenzijdig verlamd geraakt tengevolge van de Spaanse griep. Hij was een natuurtalent op de accordion. Ook Tjerk bespeelde dit instrument met veel lef! In zijn meest droeve tijd, troffen we hem soms aan, in mineur improviserend in een hoekje van het scheepsroefje in zijn schip de Gerrit Lucas aan de Groene Dijk 17 in Assen.

Tjerk, geboren op 18 januari 1929 te Staphorst, was de jongste van de acht kinderen van het gezin. Toen hun schip, drie winters achtereen vastgevroren lag in Meppel, ging Tjerkje tijdens de wintermaanden naar school en leerde er in die korte tijd lezen, schrijven en rekenen. Uit zijn vele brieven bleek ons dat hij zijn verworven kennis - op de interpunctie na - , bijzonder goed onder woorden kon brengen. Vanaf zijn tiende jaar moest Tjerk, varende van dorp naar dorp, mee helpen met het "kostverdienen" voor het doodarme gezin. De Vermanings lagen in die tijd ook al vaak in Smilde.

Onder de oorlog bleef het gezin in het "Tjongergebied" (Kuinderdal) en lagen daar dan onopgemerkt door de bezetter. De jongens Vermaning bleven daardoor gespaard voor de Duitse "Arbeitseinsatz".

Na de oorlog leerde Tjerk van de dorpsmid van Noordwolde het "vak" van koperslager. Hierdoor kon hij voorlopig de kost verdienen met repareren van potten, pannen, en boerengerief. Hij had zich ook bekwaamd in het slijpen van messen, scharen en grasmaaimachines.

In 1948 trouwde Tjerk met Grada Jansen, van huis uit ook afkomstig uit een schippersfamilie. Ze woonden voorlopig in bij vader Vermaning, die intussen weduwnaar was geworden. Na een korte tijd kon het jonge paar, de kleine Friese schouw krijgen van een oudere broer van Tjerk toen deze bij de oude Vermaning introk. De schouw was echter volkomen verrot en lek als een zeef.

Door de handel in opgevist oud ijzer, dat na de oorlog goed geld opbracht en door samen hard te werken konden ze een beter schip kopen, dat later weer werd vervangen door de aankoop van een Friese tjalk van 52 ton, de "Emanuel", die Tjerk zelf helemaal opknapte en waar ze tot 1968 met hun beide kinderen op bleven wonen, liggende in de Witte Wijk onder Smilde.

De moeder van Grada, die door de vriendenkring van de Vermanings "Opoe" werd genoemd,

lag al die tijd met haar piepkleine woonarkje achter de "Emanuel". Ze heeft zó al het verdere lief en leed met het gezin van haar dochter intens meebeleefd, ook zelfs bij de "overval" op de "G.Lucas" van 18 maart 1975.

Fig.6 ZV.12.

Leica M.2 met Summicron 50 mm

Opoe Jansen op haar kleine woontjalkje, dat jaren lang achter de "Emanuel" en later in Assen achter de "Gerrit Lucas" van Tjerk en Grada Vermaning lag. Foto: naar een dia van A.Wouters.

Al jaren lang hadden, zowel Tjerk als Grada, de velden en terpen afgezocht naar oudheidkundige vondsten. Uit eigen boeken en in bibliotheken had hij heel wat kennis opgedaan van de Nederlandse prehistorie, maar ook van fossielen en botmateriaal. Hij bezocht vaak het Drenths Museum in Assen, waar drs. Van der Waals toen conservator van de afdeling prehistorie was en met wie Tjerk het toen goed kon vinden. Hun collectie had zich enorm uitgebreid en bestond uit vele duizenden vondsten, die opgeborgen waren in het ruim van de "Emanuel". In deze jaren deed Tjerk ook zijn grootste ontdekkingen, die hem en Grada roem, veel verdriet en een vroege dood brachten.

Deze levensfase begon op 27 december, toen Tjerk Vermaning op een veld bij de televisietoren van Hogersmilde, zijn eerste "Mammoetjagerskamp" ontdekte.....

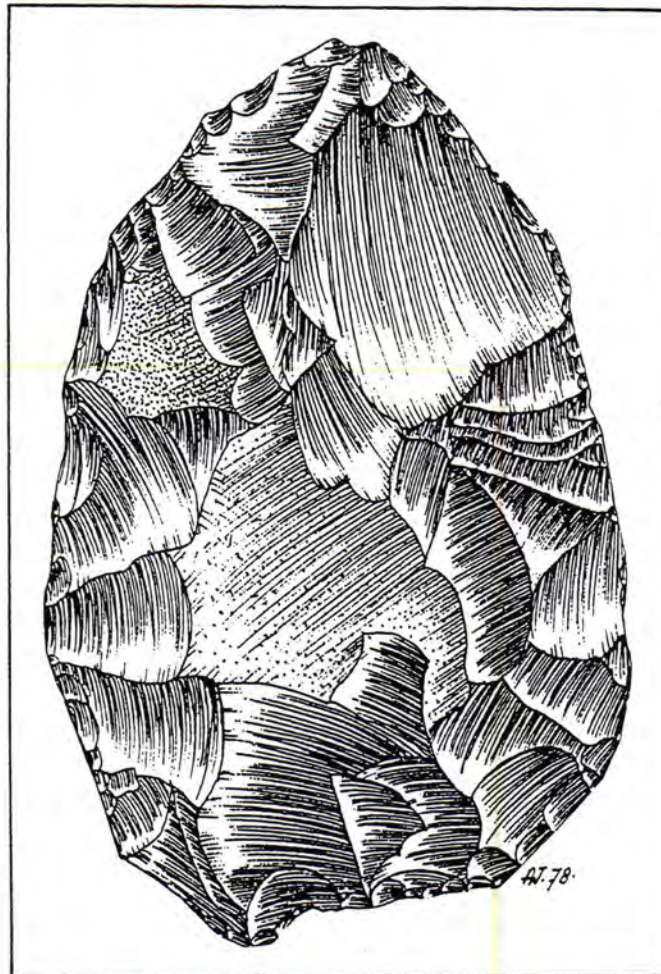
Opm.: De data betreffende Hogersmilde, worden in drie beschrijvingen verschillend vermeld. E.e.a. verandert niets aan de feiten.

DE ONTDEKKINGEN BIJ DE TELEVISIETOREN VAN HOGERSMILDE.

Toen Tjerk in 1955 kennis kreeg van de vuistbijl van Wijnjeterp, gevonden door Hein van der Vliet, bezocht hij in 1956 de oudheidkamer van Gorredijk, waar deze biface lag uitgesteld. Dit artefact - de eerste vuistbijl die hij ooit zag -, maakte zo'n indruk op hem dat hij de vindplaats in 1957 ging opzoeken. Hij zag daar de bruinige keizandlaag waaruit in 1939 dit werktuig uit het Midden-Paleolithicum, gekomen moest zijn bij het uitgraven van een diepe sloot.

Fig.7

De "Vuistbijl" (biface) van Wijnjeterp.
Tekening: A. Wouters (Bohmers-Wouters 1954).
Vermaning gebruikte deze bijl als sleutel
voor zijn theorie over de mogelijkheden
van soortgelijke vondsten in Drenthe.

Op zijn schip heeft hij wekenlang gestudeerd om de plaatsen in Friesland en Drenthe op te sporen waar de keizanden op ongeveer ploegdiepte lagen. Omdat de omgeving van Smilde goede mogelijkheden bood, meerde Tjerk zijn "Emanuel" af in Hijkersmilde. Vanaf 1960 liep hij in zijn vrije tijd, systematisch de geploegde akkers in de wijde omtrek af en ontdekte legio plaatsen waar hij artefacten aantrof uit de Jonge-Oudesteentijd (Jongpaleo: Tjonger- en Hamburgcultuur), de Middensteentijd (Mesolithicum) en de Nieuwesteentijd (Neolithicum). Bij de steenvanger van de aardappelmeelfabriek "Oranje", vond hij nu en dan stenen die hem veel ouder voorkwamen. Hiermee toog hij dan naar dr. van der Waals van het Drenths Museum, die ze ter determinatie liet zien aan dr. Bohmers van het Biologisch Archeologisch Instituut (B.A.I.) in Groningen.

Aanvankelijk werden zijn vondsten afgewezen als door de natuur gevormde, zogenaamde "pseudo-artefacten". Maar Tjerk gaf de moed niet op.

In 1964 kwam dan eindelijk de ontdekking van zijn leven. Dr.Bohmers had in mei van dat jaar een afslag goedgekeurd,die Tjerk gevonden had,niet ver van de televisietoren van Hogersmilde op het land van Willem Vos.

Bij een nieuw bezoek op die vindplaats (27 dec.1964),zag hij dat boer Vos zijn akker gediëpploegd had,met het gevolg dat op sommige plaatsen de keileem naar boven was gekomen. De grond lag er bezaaid met erratica. In een schrijven van mei 1975,schreef Vermaning ons een emotionele brief,waarin hij ook uitvoerig zijn ontdekking op het land van Willem vos vertelde. Hieronder een fragment:

"In de lemige blubber kwam ik op de plaats waar ik eerder die afslag gevonden had.En toen gebeurde het. Mijn hart stond stil.....daar lagen ze in de natte leem,drie vuistbijlen,meerdere afslagen,schaven en een prachtige spits. Na al die jaren zoeken,lagen ze daar. Ik heb ze opgeraapt en staan janken van blijdschap" (Archief Wouters:ZV.19).

Tjerk woelde met zijn handen door de leem en er kwamen nog meer stukken te voorschijn.Toen ging Tjerk naar Willem Vos en vroeg of hij de stenen mocht houden.Boer Vos vond alles goed en Vermaning mocht ook een gleuf graven.Daarom fietste Tjerk naar de "Emanuel" en ging een schop halen.

Fig.8

ZV.8.

Leicaflex SL met Elmarit 180 mm.

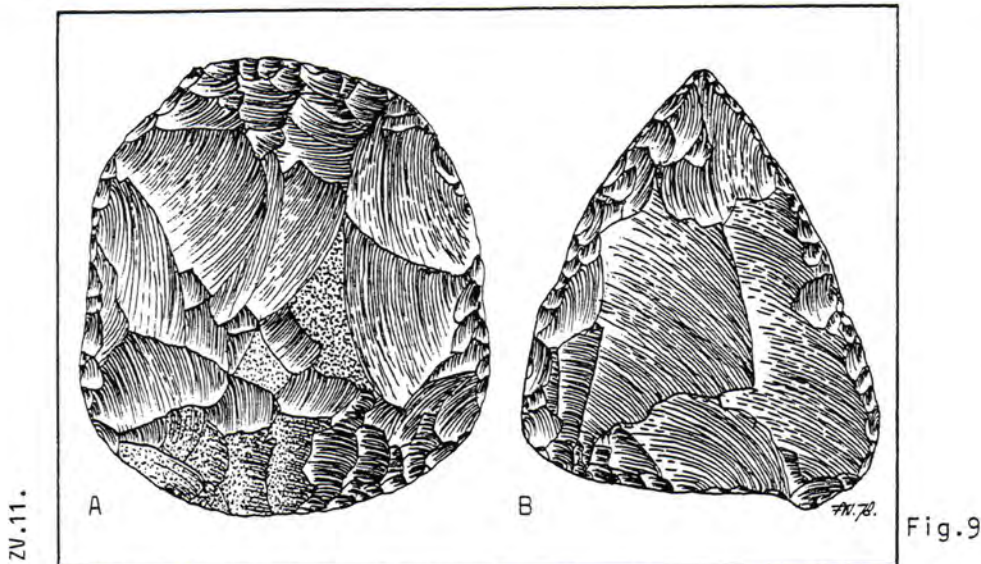
Aan de voet van deze televisietoren in Hogersmilde,ontdekte Tjerk Vermaning op 27 dec.1964 zijn twee middenpaleolithische concentraties vuurstenen werktuigen.Zal deze toren de ontmaskering beleven van het spel van leugens en bedrog dat tegen deze doodarme schipper werd opgevoerd door de "Wetenschap"?Foto:A.Wouters.

Met veel moeite maakte Tjerk een ondiepe kuil, die steeds weer dichtslibde met de kletsnatte, papperige leem. Hij groef alleen in de geploegde bouwvoor. Dat hij inderdaad niet in de ongeroerde bodem geweest was, bleek later bij de opgraving door het B.A.I. in 1965. Toen werden nog meerdere artefacten in deze ongeroerde grond aangetroffen. Nog die zelfde middag markeerde Vermaning met houten spaanders de plaatsen waar hij zijn 35 werktuigen had aangetroffen.

Willem Vos had Vermaning bezig gezien toen deze de stenen uit zijn zompige akker haalde. Boer Vos heeft steeds getuigd dat Tjerk de waarheid sprak over de ontdekking, waar hij als eigenaar van de akker had bijgestaan. Niemand van de latere aanklagers heeft ooit de moeite genomen hem als enige getuige te horen.

Bij een bezoek dat we op 5 jan. 1977, samen met dr. Franssen en Vermaning, aan de heer Vos brachten, vertelde deze ons in zijn sappig dialect het hele verhaal van de denkwaardige gebeurtenis op zijn akker, daags na de tweede kerstdag in 1964.

Twee artefacten die Vermaning in Hogersmilde ontdekte op 27 dec. 1964 op het land van Willem Vos. A, is een discusvormige biface uit concentratie I. B, komt van concentratie II en is een Smilderspits (spitsschaaf). Tekening: A. Wouters, naar een dia gemaakt in Assen.

Op de morgen na de vondst gingen Grada en Tjerk op de brommer naar het museum in Assen, naar dr. van der Waals. Deze zag nu wel dat hij met echte werktuigen te doen had en beloofde met dr. Bohmers naar de "Emanuel" te komen.

Terug uit Assen, ging Tjerk nog eens naar de akker van boer Vos kijken en ontdekte toen, op ongeveer 60 meter afstand van zijn eerdere vondst, weer op een plek waar de ploeg de keileem omhoog had gebracht, een tweede concentratie oude artefacten. Hier verzamelde hij een twintigtal vuurstenen werktuigen. Omdat hij die dag de ontdekking van Hogersmilde, officieel had gemeld, wilde hij op deze plek niet graven.*

De volgende morgen (28 dec. 1964), kwamen dr. Bohmers en dr. van der Waals inderdaad de vondsten van Vermaning bekijken en bezochten de beide concentraties op het land van Willem Vos. Bohmers onderkende onmiddellijk het belang van Tjerk's ontdekking. Nog nooit was in ons land een volledig complete middenpaleolithische site ontdekt. Ook door de geologische situatie, bleek de plaats ideaal voor een opgraving. Ook Willem Vos en zijn vader, hadden de vreemde bezoekers op hun land gezien en kwamen bij de kuil kijken waarin dr. Bohmers de grondslag aan het bekijken was. In het schrijven van mei 1975, gaat Vermaning zeer breedvoerig in op het bezoek van Bohmers, omdat hij wist dat wij langdurig met deze paleo-specialist hadden samengewerkt. Hieronder een kort specimen uit deze brief, tekenend voor de stijl van Vermaning. Ook Ton Hulst (1975) laat Tjerk aan het woord. Tjerk week nooit af van de verteltrand van zijn belevenissen:

"Bohmers was nog in de kuil aan het schaven en daar kwamen Willem Vos en zijn vader aangebanjerd door de blubber. Bohmers had dat niet gemerkt, zo druk was hij bezig. Vos boog zich voorover en riep: En meneer, binnen 't olde stienen? Oude stenen zei Bohmers, dat is veel ouder dan Hamburgs. Hamburgs was de oudste cultuur van ons land. Dat waren rendierjagers van 15.000 jaar geleden. Hij zegt 't is veel ouder dan Hamburgs. Maar nou, wist Willem Vos wat Hamburgs was. Tsjonge, jonge, zegt hij, nog older dan Hamburg, dan is 't wel old heur". (archief Wouters:ZV.19).

*Een andere lezing is, dat de tweede concentratie, een dag later ontdekt werd, op 28 dec. 1964, nadat Bohmers en van der Waals vertrokken waren. Van der Waals zelf schrijft in het "Jaarverslag 1965" van het "Museumbulletin 1966", dat de ontdekking van Hogersmilde en het eerste onderzoek op 26 en 27 jan. 1965 plaats vonden. Prof. Waterbolk (2 febr. 1980) schrijft: 22 en 27-28 jan. 1965.

Daags na het bezoek van Bohmers en van der Waals, werden door het B.A.I., de vindplaatsen ingetekend en werd de kuil bij concentratie I afgedekt. Een opgraving was in de drassige grond nog niet mogelijk. Een tegenvaller voor Tjerk en Grada. Ze wisten haast zeker, dat er nog veel meer artefacten voor de dag konden komen. De vindplaatsen moesten voorlopig voor de buitenwereld geheim blijven. Pas eind sept. 1965, na de oogst, kon onder leiding van dr. van der Waals de opgraving beginnen.

Behalve de 78 werktuigen die Vermaning al had verzameld, werden er bij de opgraving van het B.A.I. nog eens een 50-tal artefacten aangetroffen. Van der Waals vermeldt nadrukkelijk in zijn "Jaarverslag Drenthe 1965" op pag. 10: "dat er in de ongestoorde grond nog voldoende werktuigen werden gevonden om de ligging in het profiel te kunnen vaststellen" (arch.: Wouters. ZV. 47). In de "Mededelingen ROB 1965", schrijft van der Waals: "Tijdens het onderzoek werden in ongestoorde ondergrond nog een vijftigtal kleinere werktuigen en afslagen gevonden" en: "Zij lagen ten dele onder in een dun zandpakket, dat de keileem afdekt, en waren tendele in enkele vorstwiggen (tot 80 cm) omlaaggezakt. Enkele stukken waren tot boven in de keileem doorgedrongen" (arch.: Wouters, ZV. 46).

Maar ook al op de tweede dag van de opgraving van het B.A.I. schreef van der Waals aan het college van G.S. van Drenthe "Tot slot kan ik Uw College melden dat het wetenschappelijk onderzoek ter plaatse op maandag 27 sept. begonnen is, en dat reeds de eerste dag een fraai werktuig gevonden is op zodanige plaats dat twijfel aan de betrouwbaarheid van de vondst nu vrijwel uitgesloten geacht kan worden" (Assen, 28 sept. 1965. Dos. 1/12) (arch. Wouters, ZV. 27).

Dit laatste schrijven had op de eerste plaats tot doel, G.S. van Drenthe op de hoogte te brengen, hoever van der Waals gevorderd was met het verwerven van de vondsten die Vermaning bij zijn ontdekking al geborgen had. Drenthe was maar wat graag eigenaar geworden van die vondsten. Met dit doel is er een allesbehalve fris spel met Vermaning gespeeld:

Van der Waals was al ver voor de opgraving van het B.A.I. bij Tjerk gekomen, met het verzoek zijn Hogersmilde-collectie aan het Museum van Drenthe te verkopen. Tjerk voelde daar totaal niets voor. Hij wilde de vondsten van zijn ontdekking aan zijn grote collectie toevoegen. Die collectie was zijn lust en zijn leven. Vermaning in zijn Rapport van 21 maart 1975, dat hij had opgesteld als verdediging in de "rechtzaak Assen", toen de provincie Drenthe hun burger met de erepenning van Drenthe, zonder enig onderzoek hunnerzijds, had aangeklaagd. Op deze schandelijke vertoning komen we nog terug:

"Dr. van der Waals had me gevraagd, wat ik met de vondsten uit de concentratie wilde doen. Ik zei mijnheer van der Waals, U weet, dat ik een hartstochtelijk verzamelaar ben en ik wil de stukken zelf houden. Enige dagen later wist de heer van der Waals me over te halen, toch maar over te gaan de vondsten te verkopen en hij vertelde daarbij, dat ik voor dit geld wellicht een beter en groter schip kon gaan kopen. Maar ik wilde er niets van weten. Nog weer een dag later hield Dr. van der Waals me weer aan en zei: Mijnheer Vermaning, de vondsten zijn tot schatvondsten verklaard en dat houdt in dat ook de eigenaar van de grond, recht heeft op de helft van de waarde. Door deze mededeling voelde ik aan

dat er iets mis was gegaan;men wist immers dat ik mijn brood bij de weg moest verdienen met het slijpen van grasmaaimachines en geen geld bezat om de eigenaar van het land schadeloos te kunnen stellen.Dat wist men,en dat was juist een prachtige kans om de vondsten in handen te krijgen;dus (dat voelde ik aan) was mij een poets gebakken.Zo werd ik dan,in het nauw gedreven verplicht alles te verkopen" (arch.:Wouters,ZV.3-a).

Het B.A.I was echter al ter taxatie naar prof.Schwabedissen in Keulen geweest.Deze was een expert op het gebied van de Oude Steentijd.
Hij taxeerde de collectie Hogersmilde van Vermaning op 14.000 gulden.

Merkwaardig dat deze zeer deskundige archeoloog,waarmee wij toen reeds samenwerkten,geen enkele argwaan inzake "valsheid" heeft geconstateerd!

Van de door het B.A.I. opgegraven stukken,zou het instituut de helft krijgen en de landeigenaar en Vermaning ieder een kwart van de waarde.

"Zo werd de gehele schat na de opgraving op ongeveer 20.000 gulden geschat.Daarvan de eigenaar van de grond,de heer Vos,kreeg 8000 gulden,en ikzelf de rest. Men had mij een paar duizend gulden meer toegekend als vergoeding voor het aantal uren dat ik in het veld had doorgebracht tijdens mijn speurtochten en voor de ontdekking.Ik had gehoopt op een baan als veldarcheoloog en dat ik bij de bewerking betrokken zou worden.Voor het geld kocht ik inderdaad een groter schip,het latere museumschip "Palaeohistoria". (Rapport I van Vermaning)(arch.: Wouters,ZV.3-a).

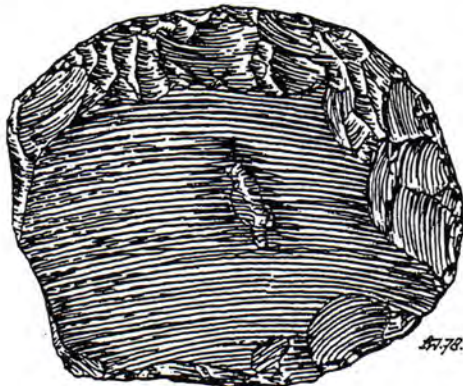
Dr.van der Waals had zijn voorstellen tot aankoop van de collectie Hogersmilde ,al voor 28 sept.1965,toen hij zijn brief schreef aan G.S. van Drenthe,geregeld.Dat was dus de tweede dag van de opgraving van het B.A.I.
In die zelfde brief schreef van der Waals ook,dat e.e.a.:

"wel een tegenvaller voor Vermaning zou zijn met het oog op het realiseren van zijn museumbootplannen.Ik hoop dat ik in dat geval Uw College een voorstel zal mogen doen om toch op een of andere wijze Vermaning te helpen,bv.in de vorm van een subsidie voor de inrichtingskosten van zijn museum,of door het ter beschikking stellen van materialen."(arch.:Wouters,ZV.27).

Dr.van der Waals heeft zijn woord gehouden en heeft Vermaning meermaals gesteund bij het inrichten en repareren van zijn museumschip.

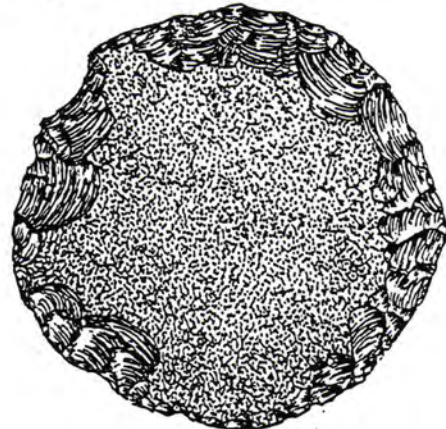
In ons archief bevinden zich meerdere brieven van dr.van der Waals en van Tjerk Vermaning,waaruit dit blijkt.Zie als voorbeeld de brief van het Provinciaal Museum van 13 dec.1966 (arch.:Wouters,ZV.32).Zie pag.19.

Vermaning heeft al de jaren dat we met hem optrokken,tot zijn dood toe,steeds zeer positief over dr.Diederik van der Waals gesproken.Hij heeft nooit begrepen,dat deze man, die toch de opgravingen in Hogersmilde leidde,en dit vakgedeelte uitermate goed beheerste,ooit geloof heeft kunnen schenken aan de onzinnige verhalen van een pas afgestudeerd geoloog zonder enige ervaring in de archeologie,laat staan in het Midden-Paleolithicum.Ook hierop zullen we nog uitvoerig ingaan.

Hogersmilde: Bolleschaaf op afslag.

Fig.10
ZV.9.

Hogersmilde: Rondschaaf met cortex.

PROVINCIAAL MUSEUM VAN DRENTHE

„HET ONTVANGERSHUIS“

Museumlaan 1, Assen, 13 december

1966

Telefoon 3648, toestel 63

's zaterdags telefoon 3648

b.g.g. idem

Onderwerp:

Dossier:

Bericht op schrijven van:

Aan de Heer Tj. Vermaning
m.s. PALAEO-HISTORIA,
HIJKERSMILDE.

Waarde vriend,

A.s. maandag, dinsdag en woensdag zullen de Heren de Leeuw en Matthijssen bij U komen om de plastic golfplaten vast te zetten en het schilderwerk ter hand te nemen. Indien nodig komen ze nog bij U terug in de week na Kerstmis. Die zwarte verf droogt wel langzaam, maar wordt wel pikvrij en volkomen hard, het zal alleen de eerste week wel enig ongemak voor U meebrengen. A.s. donderdag zal ik de Vereniging van Friese Amateur-archaeologen iets vertellen over Uw vondsten van Hoogersmilde. Als U er plezier in heeft, komt U dan ook: begin om 19.30 u, in hotel Vreewijk aan de noordrand van Drachten. Desgewenst haal ik U bij "huis" op, maar dan moet U even een boodschap in Assen achterlaten.

We kunnen het over de scherven van Hesselingen nog niet eens worden - ErtebÛlle of Harpstett, d.w.z. ca 3000 v. Chr of ca 500 v. Chr.? Dat ene merkwaardige fragment is een stuk ijzer. Als dat uit dezelfde laag komt spreekt het voor Harpstett. Omstreeks Kerstmis willen Professor Waterbolk en ik graag een keer met U de vindplaats bezoeken - ik bericht U daarover nog van te voren. De scherven krijgt U volgende week terug.

ZV.32.

(J. D. van der Waals).

J. D. van der Waals

Fructe van de aalen

Twee dagen, nadat de opgravingskuilen in Hogersmilde weer waren gedicht, schreef G.S. van Drenthe een persconferentie uit in de Statenzaal van het Provinciehuis. Onder het verslag hiervan, dat Vermaning mij in 1975 toezond (arch.: Wouters, ZV.31), schreef Tjerk onderstaande tekst. De onderstrepingen waren van hem! Hij geloofde toen nog echt in zijn rehabilitatie. De afgietsels heeft hij nooit gekregen. Over schatvondst werd geen woord gerept. Zie pag.20

ZV.32-a.

*het op, Adel?
Dit persbericht werd
door J.D. Waals en prof.
Waterbolk uitgegeven
tijdens een persconferentie
op 18 oktober 1965.
Het werd tijdens de
persconferentie
voor gelezen
lid van de
Staten van de
Heer van de
Vereniging van
Drenthe:
Vredetroogd.
De persconferentie ging
toen over de heraanwinst
van de Vondsten (Ho. Ach.)
Het op andere schrijfte
Punten??
Jen K.*

Persconferentie op uitnodiging van Gedeputeerde Staten
van Drenthe in de Statenzaal van het Provinciehuis
op maandag 18 oktober 1965

ZV.31.

Aanwezig:

de leden van het College van Gedeputeerde Staten:

Mevr. R. M. Buurma-Vredevoogd,
de Heer G. Londo;

de chef van de afdeling III der Provinciale Griffie, tevens
contactman voor de pers:

de Heer Mr. H. Postema;

de directeur van het Provinciaal Museum van Drenthe:

de Heer G. C. Helbers;

de conservator van de oudheidkundige afdeling van dit museum,
tevens wetenschappelijk hoofdmedewerker bij het Biologisch-
Archaeologisch Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen:

de Heer Dr. J. D. van der Waals;

de Hoogleraar-Directeur van het Biologisch-Archaeologisch
Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen:

Prof. Dr. H. T. Waterbolk;

de held van de dag:

schipper Tjerk Vermaning van Hijkersmilde.

De Heer Tj. Vermaning, bekend verzamelaar van fossielen en
praehistorische werktuigen, heeft een vondst gedaan van uit-
zonderlijke betekenis. Na jarenlang systematisch zoeken heeft
hij te Hoogersmilde, op slechts enkele honderden meters af-
stand van de televisietoren, twee groepen vuurstenen werk-
tuigen gevonden van de Vroeg Steentijd, die wijzen op de
aanwezigheid van de Neandertaler of diens tijdgenoten, jagers
op mammoet, wolharige neushoorn en rendier, omstreeks het
begin van de laatste IJstijd, ca 55.000 jaar geleden. De
werktuigen moeten worden gerekend tot het late zgn. Acheuléen.
Uit dit verre verleden was in ons land buiten Zuid Limburg,
tot nu toe slechts één enkel werktuig bekend, een vuistbijl
gevonden bij Wijnjeterp (Friesland), op grond waarvan men tot
nu toe nauwelijks conclusies durfde te trekken over de aanwe-
zigheid van mensen reeds vóór de laatste IJstijd. De oudste
mensen waarvan tot nu toe vaststond dat zij regelmatig in
ons land verkeerden, waren de rendierjagers, die hier omstreeks
15.000 jaar geleden leefden. Thans is het tijdperk onzer
voorgeschiedenis driemaal verlengd.

Nadat de Heer Vermaning in het voorjaar van dit jaar zijn
vondsten had gedaan, en deze door Dr. A. Bohmers aanstonds waren
herkend als behorende tot het late Acheuléen, is thans vanwege
het Biologisch-Archaeologisch Instituut der Rijksuniversiteit
te Groningen een onderzoek op de vindplaats ingesteld, onder
dagelijkse leiding van Dr. J. D. van der Waals, in samenwerking
met de Stichting voor Bodemkartering en de Geologische Dienst.
Daarbij werden nog een aantal werktuigen in de ongestoorde
grond aangetroffen, en werd inzicht verkregen inzake de ligging
van de vondsten in de grond en inzake de geologisch ouderdom
van de betreffende lagen. De bodem ter plaatse dateert uit de
vóórlaatste IJstijd. Nadat de werktuigen waren achtergelaten in
het begin van de laatste IJstijd, zijn zij in de loop van deze
laatste IJstijd door vorstwerking in de bodem tot ca 50 cm
diepte weggezakt. Dankzij het feit dat in het plateau van
Smilde het oppervlak in de laatste IJstijd slechts weinig door
erosie is aangetast, en het gebied later door veen overgroeid
raakte, zijn de vondsten op slechts geringe diepte na zovele
millennia toch ongestoord bewaard gebleven.

In totaal zijn ruim 100 werktuigen gevonden, waaronder vuist-
bijlen, handspitsen, schrabbers en schaven. De werktuigen
verkeren in uitstekende toestand.

Hoewel de Heer Vermaning tot nu toe nooit één stuk uit zijn
verzameling verkocht heeft, heeft hij thans na rijp beraad
besloten deze vondsten aan de Provincie Drenthe te verkopen,
ter plaatsing in het Provinciaal Museum van Drenthe. Daardoor
zal het hem mogelijk zijn een groter schip aan te kopen,
waarin hij zijn uitgebreide collectie op passende wijze kan
tentoonstellen, om daarmee scholen en, in het vakantieseizoen,
toeristische centra te bezoeken. In dit museumschip zullen
afgietsels de vondst van Hoogersmilde vertegenwoordigen.

Prof. van Giffen, de grondlegger van het Biologisch Archaeologisch Instituut van de universiteit van Groningen, kon niet aanwezig zijn op de persconferentie van 18 oktober 1965. Hij schreef daarom op 26 oktober een sympathieke brief aan Tjerk Vermaning; een brief die aan duidelijkheid en eerlijk respect, niets te verbergen had. Ook deze brief drukken we hier integraal af (arch.: Wouters, ZV.21). Zie pag. 22. Vermaning zou een steeds beter contact krijgen met prof. van Giffen, die hem ook regelmatig bezocht op zijn schip. Meerdere brieven in ons archief, getuigen hiervan (arch.: Wouters, ZV.21 t/m 28). In deze brieven vergelijkt prof. van Giffen Vermaning enkele malen met Alfred Rust, de ontdekker van de zeer belangrijke vindplaatsen van de rendierjagers uit de Hamburg- en Ahrensburgculturen. Vermaning gaat - vooral na zijn ontdekking "Hijken" -, zich voor de pers vereenzelvigen met deze, aanvankelijk ook amateur zijnde, Duitse beroemdheid die de titel kreeg van dr. hc (honoris causa), een ere-doctoraat dus. Vermaning heeft zich deze

ZV.13.
Fig.11

Foto ontvangen van B. Hoeksema.

Op zijn brommer ging Vermaning naar zijn vaste klanten om grasmaaimachines op te halen en weer af te leveren. Prijs: 2 gulden en mét rekening.

aanmatigende houding niet zelf aangemeten. Het was prof. van Giffen die Tjerk met dr. Rust vergeleek in meerdere van zijn brieven aan Vermaning. Op 13 juni schrijft van Giffen:

"Ik feliciteer U en de Uwen van harte met dit weergalozes resultaat van Uw speurzin, inzicht en doorzettingsvermogen. Ik hoop dat U daarvan - evenals Dr. hc A. Rust op grond zijner destijds zo opzienbarende ontdekking en de →

BIJLAGE: II

RIJKSADVISEUR VOOR DE BESCHERMING EN DE INSTANDHOUDING VAN DE
HUNNEBEDDEN EN

RIJKSADVISEUR VOOR DE BESCHERMING EN DE INSTANDHOUDING VAN DE
HUNNEBEDDEN EN VAN GERESTAUREERDE ARCHAEOLOGISCHE MONUMENTEN
Heresingel 15a GRONINGEN TELEFOON: 05900-28153

NO: .....
Onderwerp: .....
PROF. DR. A. E. VAN GIFFEN

Datum: 26.X.65

De weledele heer Tj. Vermaning.

Zeer geachte heer.

Hoewel ik reeds enige tijd geleden, zij het onder strikte geheimhouding van uw, voor Nederland wetenschappelijk zo uiterst belangrijke vondst, juist gezegd ontdekking, hoorde, kom ik er eerst thans, nu zij algemeen bekend is geworden, toe, U en de Uwen daarmede van harte geluk te wensen. Ik kan echter niet nalaten, daaraan onmiddellijk toe te voegen, mijn volledig respect voor Uw inzicht en volharding, wat dit aangaat. Want U heeft m.i. volkomen logisch en bewust gerdeneerd, nadat U op eigen, wél overwogen initiatief de vondstomstandigheden van de Wijnjeterper oud-palaeolithische vondst door wijlen de heer v.d. Vliet had nagegaan en niet alleen dat, maar ook even logisch naar de bodemverhoudingen, de laaggesteldheid hebt uitgekeken, waar dergelijke vroeg-palaeolithische vondsten verwacht worden. Dit is m.i. naast Uw doorzettingsvermogen Uw zeer grote verdienste en dit had ook de vakman behoren te doen. Dat dit, bij mijn weten niet gebeurd is, doet hier minder ter zake.

Het is naast de ontdekking door de niet-vakkundige electriciën A. Rust weer eens een bewijs, dat belangrijke ontdekkingen niet door de officiële wetenschapsmensen behoeven te worden gedaan, ja dat zij het veelal niet doen. Ik denk hierbij-afgezien van falsificaties-aan de jong-palaeolithische vondsten door wijlen dhr. Bazaan en Popping, e.a.

Zelf herinner ik mij nog goed, dat een paar kleine jongens mij inder-tijd op een zondagmiddag de, voor zover toen bekend was, eerste typische ingrediënten der Hamburger cultuur hier te lande, ter hand stelden. Ze waren afkomstig van een akker aan de zandweg: Eelde-Ide. Op zoiets kan men onmogelijk trots zijn, al kan men er zich op verheugen.

Alleen over de gevolgen van deze en andere vondsten, bij toeval gedaan, zoals die door Dr. Bohmers benut en verwerkt zijn, kan men een zekere voldoening gevoelen, maar dat is dan ook alles. Bij U is het anders gegaan, en daarom kan ik niet nalaten U mijn volle respect daarvoor te betuigen, hetgeen U, naar ik vertrouw, ten goede zult houden?

Intussen verblijf ik, in de hoop eens persoonlijk met U kennis te kunnen maken, en met u de vindplaats in ogeschouw te mogen nemen, met beste wensen en alle hoogachting.

De oud-hoogleraar-directeur en oud-conser-
vator voor Drenthe te Assen
Prof. Dr. A. E. Van Giffen. *A. E. Van Giffen*

ZV.21.

Prof. van Giffen, is de enige professionele archeoloog geweest, die na de persconferentie van 18 oktober 1965, Tjerk Vermaning zijn respect betuigde en hem feliciteerde met zijn ontdekking, zijn inzicht en volharding.

↑
Brief van prof. van Giffen, d.d. 26 oktober 1965 aan Vermaning.

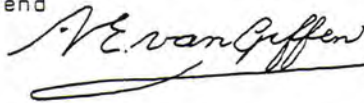

→ en de bewerking daarvan, zowel als in verband daarmee, - de passende voldoening ten deel moge vallen. Het spreekt vanzelf, dat ik het bijzonder op prijs zou stellen de bewuste vondsten (Hijken) eens te mogen zien, al vind ik het heel jammer, dat zij op bovengenoemde wijze wereldkundig zijn gemaakt. Ook is het m.i. betreurenswaardig, dat U Uw zo uiterst vruchtbare en bewonderenswaardige werkzaamheden op dit gebied zoudt staken. Ik geloof en hoop dan ook, dat U op Uw betreffend besluit - indien dit bedoeld verslag juist is weergegeven - zult terugkomen en ondanks alles Uw ervaringen en speurzin in de dienst van de wetenschap der oudheidkunde zult blijven steken.

Met alle hoogachting en respect voor Uw werk tendeze.

Was getekend

(arch.: Wouters, ZV.23).

Behalve het hem door prof. van Giffen in de mond gelegde "eretiteltje", werden de primair functionerende Vermaning meerdere pompeuze uitspraken kwalijk genomen; vooral na de valse aanklacht als oplichter. Zelf hebben we ons geërgerd aan zijn "Messias van de oude steentijd", dat vaak in de pers opdook. Toen we Tjerk voor ons afscheid in 1971, hierover aanspraken, beloofde hij ons in een brief hierop terug te komen. In zijn schrijven van 3 sept. 1971 kwam hij, behalve met enkele vragen over vakliteratuur ook over dat "messias"-probleem terug:

"Ad, je moet dat niet met je eigen geloof bezien. Je weet toch dat messias verlosser betekent. Met mijn "messias" bedoelde ik dat ik Drenthe verlostte uit de leegheid van vondsten uit het Acheuléen, zoals die in alle landen om ons heen overvloedig voorkwamen. Samen met Bohmers hadden jullie dat ook al 10 jaar terug voor Limburg gedaan...." (archieff:wouters, ZV.4).

Later legde Vermaning dat messias-gebruik ook uit aan Ton Hulst, die het terspreke bracht in zijn boekje: "Tjerk Vermaning, steen des aanstoots" op pag. 73. Dat Tjerk en met hem zijn vrouw Grada, beweerde dat hij een soort zesde zintuig had inzake archeologie, moest iedereen ervaren die met hem een dagje het "veld" in was getrokken. Zelf bezochten we, samen met dr. ir. Franssen, enkele malen meerdere van zijn vindplaatsen. We hadden beiden een jarenlange ervaring in de archeologie, zowel in binnen- als buitenland, ook in relatie tot het praktische veldonderzoek. We stonden dan steeds weer stomverbaasd over Tjerk's feeling voor de details in het landschap en de kennis van alle prehistorische culturen in Drenthe. Dr. Just Buma van de universiteit van Nijmegen, trok ook een dag met Vermaning op. Hij schreef in zijn "Open brief aan de rechters van Vermaning" op pag. 5:

"Wanneer Stapert zich wat minder arrogant had opgesteld, zijn bureaustoel had verlaten en een paar weken met Vermaning het veld in was getrokken, zou hij niet alleen veel archeologische kennis hebben opgedaan bij deze uitzonderlijke leermeester, bovendien zou hij evenals ieder die Vermaning van nabij kent, onder de indruk zijn gekomen van diens verbazingwekkende kennis en de gave van deze man met fijne neus overal fraaie vondsten te doen (meer dan 100.000). Het zou Stapert hebben behoed voor de enorme blunders die het B.A.I. een bar slechte naam hebben bezorgd en die gans archeologisch Nederland in een vertrouwenscrisis hebben gestort. Het enige steunpunt dat het B.A.I. in deze nog overhield lag in hun wachtwoord: "Houd den dief". (archieff:wouters, ZV.44).

Op de wijze waarop wij zelf later, toen we het voor Vermaning opnamen als getuige deskundige à decharge, als zodanig belasterd werden, zullen we nog terug komen.

Was het prof. dr. J.D. van der Waals niet die Darré aanhaalde in zijn inaugurale rede "Prae-historie en mythevorming":

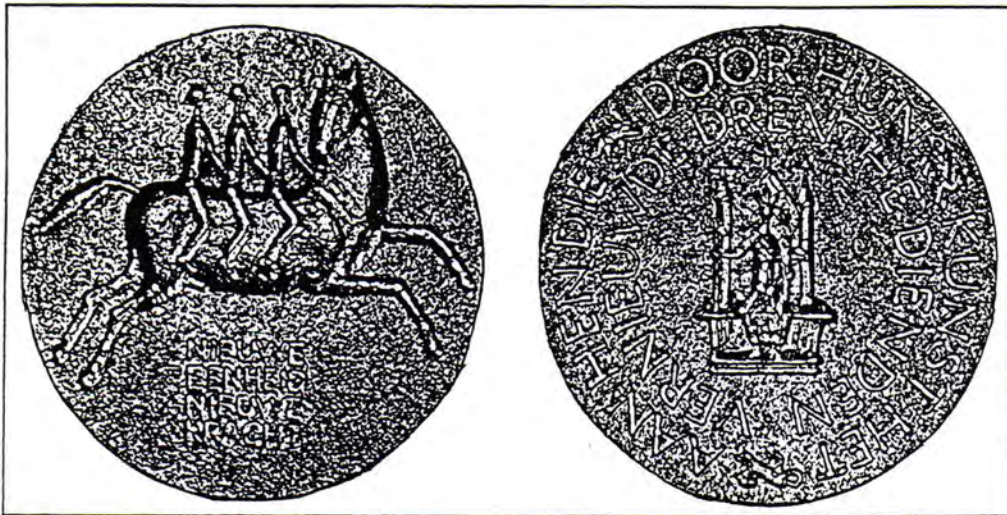
"Auf keinem Gebiet kann man so leicht unwissenschaftlich vorgehen, wie auf dem der Archeologie".

VAN DE CULTURELE PRIJS VAN DRENTHÉ,
TOT DE VERGUIZING DOOR DE DRENTHESE AANKLACHT.

In juni 1966 ontving Vermaning de erepenning, verbonden aan de culturele prijs van Drenthe. Deze onderscheiding had Tjerk vooral te danken aan het ijveren van de heer Helbers, directeur van het Provinciaal Museum in Assen.

De prijs was hem vooral verleend, omdat hij zijn vondsten gedaan had in Drenthe. Deze penning is hem altijd, tot zijn dood toe, dierbaar gebleven; ook nog nadat hij in 1975 - door toedoen van Prof. Waterbolk en drs. Stapert - door diezelfde provincie werd aangeklaagd als vervalser en oplichter.

ZV.33.

Fig.12

De "Erepenning" van Drenthe, die Tjerk Vermaning in juni 1966 kreeg uitgereikt. Ondanks zijn latere verguizing door die zelfde provincie, bleef ze voor hem de bronzen stempel van de waarheid, tot zijn as werd uitgestrooid op de akker waar hij zijn "Neanderthaler werktuigen" vond.

Zijn "prijs" lag altijd goed opgeborgen en toen wij, met dr. Franssen, de penning in 1976 mochten zien, vertelde hij ons: "Deze penning is, ondanks alles, nog steeds een troost en zekerheid, dat ik bij de zender van Hogersmilde de waarheid zag. Dit plakje brons zal ooit nog eens beleven, dat de archeologie en het Drenthe van nu, zich zelf tegen zullen komen. Maar Tjerk en Grada en jullie zullen dat niet meer beleven". We weten zeker dat Tjerk Vermaning, al getekend door heel veel verdriet, ook toen de waarheid sprak. Drie van ons zijn overleden. Zelf voelen wij destemmer de heilige plicht te blijven getuigen van wat we ervaren hebben sinds 1975. →

ZV.34.

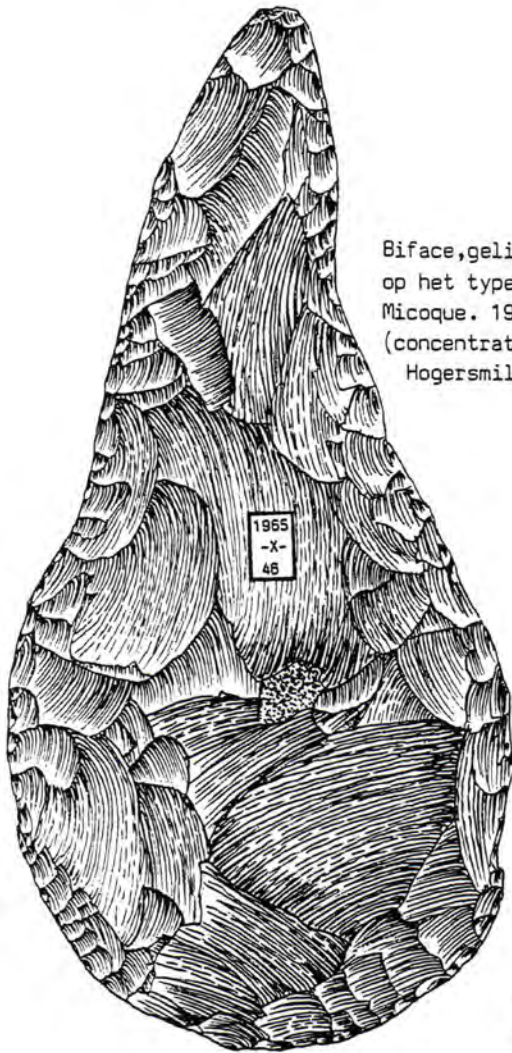
Fig.13

Foto ontvangen van Grada.

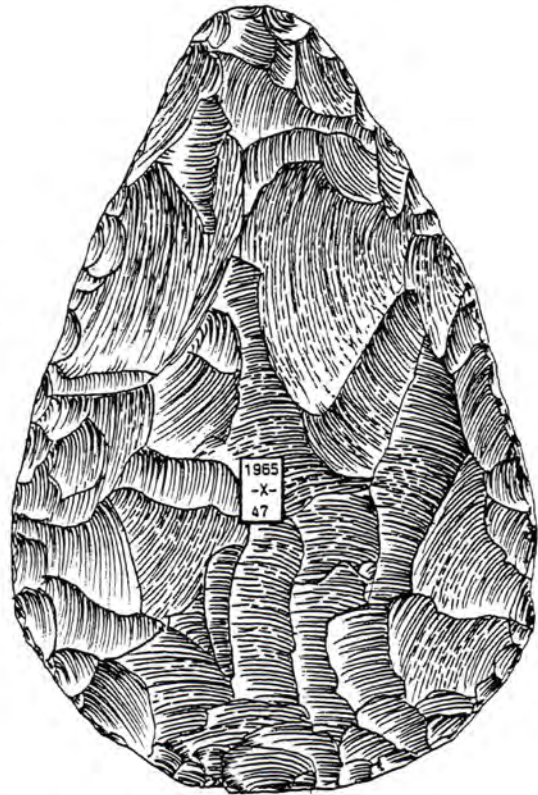
Uitreiking van de "Culturele Prijs". Links prof. Waterbolk, die aan de zelfde tafel op 18 maart 1975, Tjerk aanklaagde als vervalser !

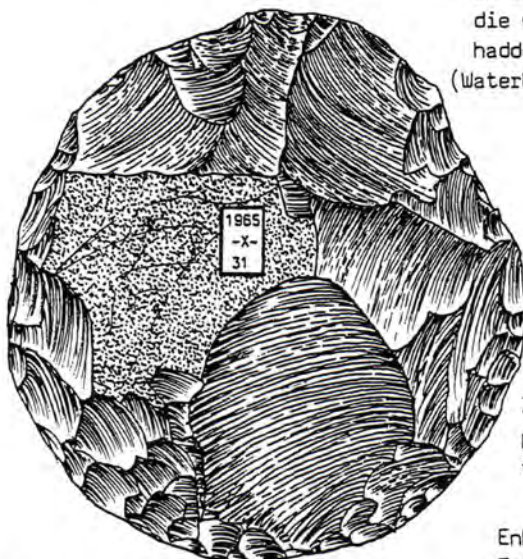
BIJLAGE: II-A.

Biface, gelijkend op het type Micoque. 1965-x-46 (concentratie: B) Hogersmilde.

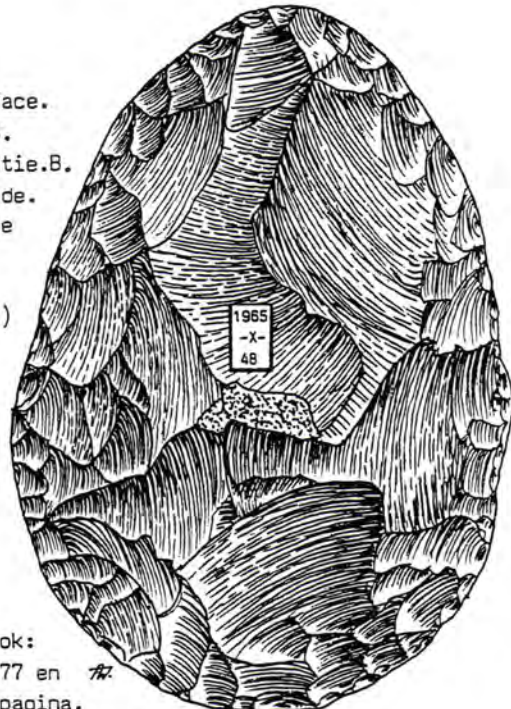

Amandelvormige biface. 1965-X-47. uit de concentratie: B. Hogersmilde.

Discusvormige biface. 1965-X-31. Hogersmilde. Concentratie: A.

Ovale biface. 1965-X-48. Concentratie: B. Hogersmilde. De mooiste die we hadden! (Waterbolk,)

Zie ook: pag. 177 en # titelpagina.

Enkele bifaces uit de concentraties A en B. Tekenigen: A. Wouters, naar dia's genomen tijdens de expertise in Leeuwarden op 10-3-1978.

→
Het stak Vermaning dat hij - behalve door prof. van Giffen - in feite genegeerd werd door de professionele archeologie. Tendele terecht. Men had hem toch best eens op het B.A.I. mogen uitnodigen om hem op de hoogte te stellen van de verwerking van zijn vondsten. Hij had er zich dan in ieder geval bij betrokken gevoeld. Op een gegeven moment is hij zich gaan beklagen bij dr. van der Waals: "Als het zo moet meld ik bij jullie geen enkele vondst meer". (archief: Wouters, ZV.36).

Zie pag.
27

Leica M.2 met Summicron 50 mm.

ZV.37.

Fig.
14

Tjerk Vermaning en dr. ir. Franssen bij het "Blauwe Meer" te Hogersmilde, waar Vermaning op 12 juni 1967 de "Blauwmeerbijl" uit het Acheuléen vond. Foto: naar dia van A. Wouters (1976).

Vermaning ging echter wel door met zijn speurtochten. Zo vond hij in juni 1967 bij het "Blauwe Meer", ontstaan bij de ontgronding voor de kalkzandsteenfabriek "Albino" te Hogersmilde een - op ongeveer 20 meter diepte opgezogen - Acheul-biface. Deze werd tentoongesteld in zijn, begin 1967 geopend museumschip de "Palaeohistoria". Deze "Blauwmeerbijl" zou een belangrijke rol gaan spelen in de latere aanklacht van de provincie Drenthe. Ook dit artefact hadden we in 1971 in de hand gehad bij ons eerste bezoek aan Vermaning. We hadden toen, aan de hand van een kleine, meer recente beschadiging, geconstateerd dat deze sterk afgesleten en bekraste vuistbijl echte oude patina had. Dit zou een van de redenen zijn waarom wij al onmiddellijk argwaan kregen i.r.t. de beschuldigingen van drs. Stapert. Daarom ook vroegen wij juist van deze vuistbijl een stuk te mogen écailleren tijdens de rechtzitting voor het Hof in Leeuwarden. We hadden zékerheid en het was geen gok zoals zelfs onze advocaat mr. van der Molen vreesde.

Vermaning kreeg met zijn museumschip echter al heel spoedig averij tijdens een zware storm. Met zeer veel inspanning repareerde hij zijn "Palaeohistoria", die al vanaf het begin veel belangstelling had getrokken, ook van touristen.

Maar Tjerk kon soms ook zitten dagdromen. Zijn "visioen" van de twee groepjes voorbijtrekkende Neanderthalers bij het Zuidhijkerzand, vertelde hij meermaals en het haalde ook de krantenkoppen in het Noorden.

Geen dagdroom, maar werkelijkheid in de omgeving van het Zuidhijkerzand, was de vondst van een grote concentratie middenpaleolithische werktuigen in augustus 1967. Het betrof 402 werktuigen, waaronder een twintigtal vuistbijlen.

Vermaning had van de eigenaar van de grond, de heer Eising, toestemming gekregen om stenen te verzamelen op zijn perceel aan de Vorrelveense weg. Eisinga had het veld in augustus gediepploegd, maar hij had de strook langs de kavelsloot →

RIJKSUNIVERSITEIT

BIJLAGE: III

Z.V.36.

GRONINGEN,
Poststraat 6
Tel. 05900-36945

BIOLOGISCH-ARCHAEOLOGISCH
INSTITUUT

No.: 0.487
Bericht op schrijven van:

De Heer Tj. Vermaning,
ms. Palaeo-Historia,
Hoofdvaart O.Z.,
Hijkersmilde.

Betreffende

Zeer geachte Heer Vermaning,

Mede uit naam van Professor Waterbolk, met wien ik deze kwestie besprak, antwoord ik U het volgende op Uw brief d.d. 3 april.

Zoals Professor Waterbolk U reeds in zijn brief d.d. 17 december berichtte, is een definitieve beschrijving van de vondsten van Hoogersmilde, met een beschouwing over de datering op archeologische, geologische en C14- gronden door Prof. Waterbolk en mij gereed. Wij menen daarin U als doelgericht zoeker en vinder alle eer bewezen te hebben. De beschrijving en bewerking is voor onze verantwoordelijkheid, het staat een ieder na verschijnen vrij daar critiek op uit te oefenen.

Er is geen sprake van dat wij deze vondsten of die van Hijken aan Prof. Bordes (die wij persoonlijk nog nooit hebben ontmoet) of wie ook uit het buitenland ter bewerking zouden hebben gegeven; wij menen daar zelf wel toe in staat te zijn. Wel hebben wij ons bij de beschrijving aangesloten aan thans in de internationale literatuur geldende benamingen, en die stammen in dit geval van F. Bordes (Bordeaux) en G. Bosinski (Keulen).

Wanneer wij binnenkort bij U komen kunnen wij U beter mondeling onze inzichten vertellen. In ieder geval moet U zich niet op vrij dubieuze Krantenverslagen baseren, aan de samenstelling waarvan ik geen aandeel heb gehad. In hoofdzaak komt onze conclusie hierop neer dat Hoogersmilde nauw verwant is aan het Micocquien, geplaatst moet worden in een vrij gematigde vroege fase van de laatste ijstijd, maar dat het jonger moet zijn dan de vondsten van Salzgitter-Lebenstedt waarvoor een C14-datering beschikbaar is die duidt op een ouderdom van (tenminste) 55.000 jaar. Hijken kan op grond van het voorkomen van volmaakt typische platte driehoekige vuistbijlen niet ouder zijn dan het oudste Moustérien de tradition Acheuléenne.

Zijn primitief aandoende karakter dankt het aan de omstandigheid dat het hier merendeels reeds bij de voorbereiding met hard slagwerkruig gebroken halffabrikaten betreft.

Bij onze studie maakten we dankbaar gebruik van de in 1967 door van der Hammen, Maarleveld, Vogel en Zagwijn gepubliceerde klimaatcurve met C14-dateringen van de laatste ijstijd. Helaas is ook dit artikel in het Engels geschreven.

Met hartelijke groeten,
ook aan Uw vrouw

Van der Waals

Brief van dr. van der Waals aan Vermaning, mei 1969. Tjerk had prof. Waterbolk op 3 april gevraagd, hoe het stond met de beschrijving van Hogersmilde? Noch met cultuurtoewijzing, noch met de datering zijn we het eens! (A.W.).

(J.D. van der Waals)

→
om veiligheidsredenen, ongeroerd gelaten. Eising had Vermaning meer dan een jaar lang de velden in de omgeving zien afzoeken. Hij was er zelfs bij geweest toen Tjerk in de slootrand nog een scherf vond.

Vermaning had hem ook ingelicht over het belang van de concentratie en dat hij recht had op de helft van de waarde van de vondsten. Al de genoemde gegevens staan ook vermeld in de dagrapporten van drs. Harsema (opvolger van dr. van der Waals als conservator van het Drenths Museum), waarin hij vanaf 6 juni tot 10 oktober 1968 de gebeurtenissen in Hijken uitvoerig beschreef (archief: Wouters, ZV.48).

ZV.128.

Fig.15

Foto: 1980, ontvangen van Bé Hoeksema.

Tjerk Vermaning bij het Blauwe Meer, waar hij veel zocht naar vuurstenen werktuigen en fossiele botten. Hier vond hij op 12 juni 1967 zijn zeer oude "Blauwmeerbijl" uit het Oud-Acheuléen. Deze blauwgrijze vuistbijl, had zowel aan de boven- als onderzijde nog resten van de originele cortex, vele ouderdomskenmerken als bewijsbare patina, krassen en afrondingen, ontstaan door prehistorisch transport.

Het perceel in Hijken lag volgens drs.Harsema:"aan de Westrand van een keileemopduiking.De vondsten waren gedaan,nadat het terrein gediepploegd en door een bulldozer geëgaliseerd was."

Vermaning had ook hier alleen maar de geroerde grond doorzocht.De diepploeg had volgens hem de hele vondstlaag gekeerd en een opgraving zou alleen maar zin hebben in de strook langs de kavelsloot die door landbouwer Eisinga gespaard was.

Vermaning had NIETS gemeld.Na de voor hem zo frustrerende ervaringen na zijn melding van de vondsten van Hogersmilde,had hij dat al aan dr.van der Waals voorspeld en met diens opvolger,drs.Harsema kon hij al helemaal niet overweg.

Maar Tjerk was niet iemand die iets lang geheim kon houden en zeker niet als het

ZV.130.

Fig.16

Foto:A.Wouters. Minolta XM met Macro-Rokkor 50 mm.

Twee afslagen uit Hijken.No.341 gekocht van Vermaning.No.4 opgraving drs.Harsema.Passen!

archeologische vondsten betrof.Bij een bezoek van de heer De Leeuw,assistent van drs.Harsema,liet Tjerk hem zijn Hijken-vondsten zien,op voorwaarde dat deze ze voor de "wetenschappers van het B.A.I.",geheim zou houden.Maar kort daarop stond De Leeuw met drs.Harsema op zijn schip.Onder dreiging met de politie,heeft Vermaning de vindplaats uiteindelijk toch maar aangewezen en de artefacten van Hijken laten bestuderen en fotograferen door prof.Waterbolk c.s. Ook drs.Harsema beschrijft in zijn "Dagrapporten" (archief:Wouters,ZV.48)... deze verwickelingen uitvoerig,al was het nuanceverschil met de versie van Vermaning heel wat anders gekleurd:

De journalist Ton Hulst,die tijdens het bezoek van drs.Harsema aanwezig was, geeft in zijn boek:"Tjerk Vermaning,steen des aanstoets"(1975) op pag.77-78 de gebeurtenissen als volgt weer:

"De Leeuw kwam dus bij me en hij zei,Vermaning,vindt U nog weleens wat? En omdat ik die jongen altijd goed vertrouwd had,zei ik,je weet De Leeuw,dat ik

niets met de wetenschap meer te maken wil hebben. Maar, zeg ik, ik zal je een vondst laten zien, die van enorme betekenis is. Ik zeg, moet je eens kijken en ik liet hem de vondst zien. Maar, zeg ik erbij, je moet me beloven, dat je er niet over spreekt met je baas of met de andere mensen, van de wetenschap, want ik wil daar niets mee te maken hebben. Toen heeft hij mij bezworen, met twee vingers omhoog, dat hij niets zou zeggen. Hij zei, ik zweer het bij mijn God, dat ik er niet over zal spreken, hij was namelijk gereformeerd, artikel 31. Nog geen drie kwartier nadat hij was weggegaan had hij me al verraden, toen stond hij al met drs. Harsema bij mij op de loopplank. Dat vond ik, ja gewoon een wandaad, dat heb ik hem nòg niet vergeven."

Op 6 sept. 1968 schreef prof. Waterbolk dat de Centrale Fotodienst van de Rijksuniversiteit klaar gekomen was met het fotograferen van de werktuigen van Hijken. Drs. Harsema zou de artefacten bij Vermaning terugbrengen. Tevens gaf prof. Waterbolk in dit schrijven aan Tjerk, zijn impressies over de artefactsamenstelling en de mogelijke datering als beslist jonger dan Hogersmilde en dichterbij staande bij het M.T.A. Prof. Waterbolk beschouwde Hijken toen als een nieuwe vuistbijlrijke variant binnen het Vroeg-Moustérien (M.i. een Jong-Acheul. A.W.). "Met vriendelijke groeten, ook aan Uw vrouw", eindigde dit schrijven. (Archief: Wouters, ZV.49).

Vermaning zat in deze hele Hijken-affaire natuurlijk volkomen FOUT ! Hij was verplicht geweest, volgens de monumentenwet, de vondst onmiddellijk te melden, zoals hij dat ook met Hogersmilde had gedaan. Wij kunnen zijn handelwijze echter wel bijzonder goed begrijpen:

Zélf hebben wij een tiental jaren prettig en vruchtbaar samengewerkt met het B.A.I. Maar toen wij het voor Vermaning opgingen nemen, begon een hetze tegen ons van insinuaties en laster in artikelen en een "Rapport-Wouters", culminerend in valse getuigenissen voor de rechtbank tegen ons in de "Zaak Mercks" voor de rechtbank in 's-Hertogenbosch. Desondanks werd Mercks veroordeeld.

Op 31 juli werd onder leiding van drs. Harsema, het onderzoek in Hijken begonnen. Uit het geploegde, door Vermaning doorzochte gedeelte, kwamen slechts enkele afslagjes te voorschijn. Dit kon men weten. Als Vermaning de grond doorzocht had, kon je weinig meer verwachten.

Op 1 aug. werd Tjerk er zelf bijgehaald. Die wees de juiste plaats aan. Drs. Harsema schreef in zijn "Dagrapport" 't volgende neer:

"Vermaning wees daarop in het Noordelijk talud van de sloot, de plaats aan waar van Giffen een afslag had gevonden, in een lichtbruin zandig laagje. Volgens demonstreerde hij dat aan onze kant van de sloot dit zandige laagje veel lichter van kleur was. Terwijl hij met zijn hand het tallud schoonkrabde kwam de eerste afslag te voorschijn; bij een impulsieve herhaling van de handeling voor mijn ogen de tweede. Deze laatste afslag werd weer in het vrijgekomen gat gedrukt. De eerste door mij in bewaring genomen" (Dagrapport Harsema van Donderdag 1 aug. 1968. Archief: Wouters, ZV.48).

Op 5 aug. 1968 werd het onderzoek voortgezet door de heren Boersma, Lanting, Kooi en Harsema. 's-Middags kwamen ook nog de heren Waterbolk, van der Waals, Casparie, Ter Wee, De Leeuw en Zimmerman met echtgenote. Vermaning was niet aanwezig.

In het "Dagrapport" van drs. Harsema lezen we:

"Aan het eind van de morgen begonnen we het tallud van de sloot recht te steken. Daarbij werden ter plaatse van Vermaning's twee afslagen in het tallud, een aantal afslagjes dicht bij elkaar aangetroffen en ruim 1½ m. naar het Westen nogmaals 2 afslagen. De vondsten IN SITU gelaten" (Dagrapport Harsema van Maandag 5 Aug. 1968. Archief: Wouters, ZV.48).

We laten de opgraving Hijken nu verder met rust, maar er zijn nog meerdere deskundige archeologen en geologen doende geweest. De grootste flop in Hijken was voor drs. Stapert, die daar bij zijn eerste zelfstandige opgraving, honderden vuistbij-

len etc. verwachtte. De heer Musch beschrijft in "Archaeologische Berichten" nr.12, uitvoerig dit gestuntel om opnieuw te gaan graven, waar al vijf jaar eerder, de zekerheid was verkregen over de vondstomstandigheden; maar ook dat de laatste vondsten toen al geborgen werden uit de strook ongeroerde grond langs de sloot. Drs. Stapert probeerde in zijn tweede Rapport voor de rechtbank: "De steentijdvondsten van Tjerk Vermaning. Bewijsvoering betreffende valsheid" (1976), nog indruk te maken met meerdere tekeningen en foto's van zijn Hijken-opgraving. Zijn enige "succes" waren een stel grote afslagen die zijn opgravers zélf gemaakt hadden en die ze teneinde raad in de grond hadden geduwd.

Waarom hebben we de Dagrappporten van drs. Harsema (toch "vers" van de pen dagelijks bijgehouden) letterlijk aangehaald? Daarvoor lopen we met ons verhaal even vooruit naar 10 maart 1975. Daar vinden we in het leugenachtige flutrapportje waarmee Waterbolk en Stapert de "Zaak Vermaning" openden, onder B-3: "Twijfel aan de juistheid c.q. zekerheid van de onjuistheid van de vindplaatsopgave van Vermaning bestaat ten aanzien van: Collectie 3 (Hijken), omdat herhaald onderzoek onzerzijds ter plaatse negatief was".

In het officiële persbericht van de afdeling: "Voorlichting van de Rijksuniversiteit Groningen" d.d. 18 maart 1975 lezen we:

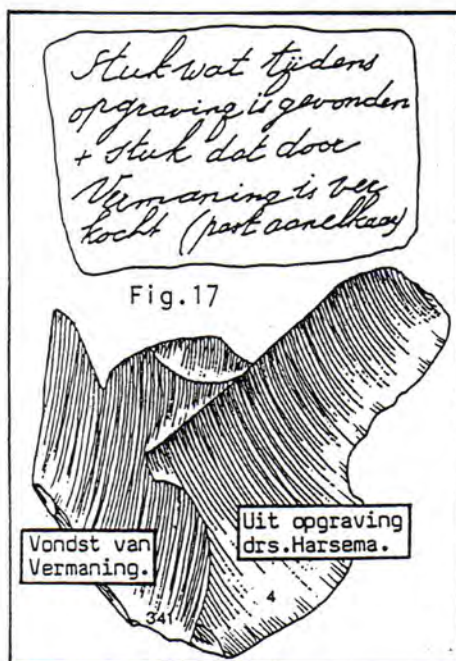
"Met name was het opvallend dat op een aangegeven vindplaats van ongeveer 400 werktuigen te Hijken, ook bij herhaalde opgravingen, geen enkel stuk in oorspronkelijke ligging werd aangetroffen" (archief: Wouters, ZV.80).

Op 2 febr. 1977 dient de aanklacht tegen Vermaning op de rechtbank te Assen. Ook Otto Harm Harsema, archeoloog, conservator Provinciaal Museum Assen, oud 37 jaar, wonende te Roden, Oudgenoegstraat 34, legt onder ede zijn getuigenis af over Hijken:

"De eerste keer dat ik met Vermaning daar was, was op de dag die volgde op de volledige opgraving (= 31 juli, A.W.). Bij die gelegenheid haalde Vermaning twee stukken tevoorschijn, waarvan hij één min of meer al in zijn hand had en het tweede voor mijn ogen uit de grond haalde. Wij liepen in de sleuf en toen wees Vermaning een laag aan, die ook in de sloot zat. We zijn toen in de sloot gestapt en toen wees Vermaning op dezelfde laag. Toen had Vermaning ineens een afslag in de hand. We hadden daar met zeven of acht man ook gekeken en gezocht en het stuk niet zien zitten. Dat onderzoek heeft zich ook tot die slootkant uitgestrekt. Hij toonde mij dat eerste stuk dat hij in de hand had en wees mij de plaats waar hij het gevonden had. Vermaning ging wat krabben en toen kwam er een tweede stuk tevoorschijn."..... (Proces Verbaal, parketnr. I.1038/75, pag. 12. Archief Wouters, ZV.79). Interessant is ook de tekst die drs.

Harsema over Hijken schreef in de "Kroniek van opgravingen en vondsten in Drenthe in 1968" (1970) op blz. 107: "Vooruitlopend op het gedetailleerde verslag van dit onderzoek tezamen met de analyse van de vondsten, kan hier worden medegedeeld dat zich in het bestudeerde profiel nog enige afslagen IN SITU bevonden, zodat de plaats van de vondsten in het bodemprofiel kon worden vastgesteld" (Archief: Wouters, ZV.74).

Nog interessanter was onze expertise op 10 maart 1978 in Leeuwarden. Er lag bij de vals verklaarde artefacten van Hijken een plastic zakje met de joint van de vondst van Vermaning (nr. 341) met de afslag (nr. 4) van de opgraving Harsema. Harsema zélf had op het etiket geschreven: "Stuk wat tijdens de opgraving is gevonden + stuk dat door Vermaning is verkocht (past aan elkaar)". Zie Fig. 16.

ZV.131.

Tijdens onze expertise op 5 febr.1982 was alleen nr.341 nog in het zakje op het Museum in Assen te vinden en de tekst van Harsema was met het etiket verdwenen. Jammer voor de Museum-conservator met de "dubbele pen", dat niet al in maart van 1975 deze truc werd toegepast. Maar toen moest ook alles veel te vlug in elkaar worden geflanst. Maar we maakten er in Leeuwarden wel een kleurdia van. Vandaar....

ZV. 38.
Fig.
18

Minolta XM met Macro-Rokkor 50 mm.

Biface (vuistbijl) H.7. uit de concentratie Hijken. Links de dorsale zijde (bovenkant). Rechts: de ventrale zijde (onderkant).
Foto: A. Wouters. 10 maart 1978 te Leeuwarden. Retouche opgefrist.

Ook Hijken werd tot schatvondst verklaard. Dat wist Vermaning en hij had dat ook al onmiddellijk aan de heer Eysing, de eigenaar van het perceel, meegedeeld toen hij hem toestemming vroeg om ter plaatse stenen te zoeken.

In ons archief bevonden zich meerdere brieven die getuigen van wat er zich omtrent de verwerving van de collectie Hijken heeft afgespeeld. Al vóór de officiële opgraving op 31 juli 1968 begon, hadden prof. Waterbolk, dr. van der Waals en drs. Harsema op 21 juni 1968, een gesprek met Mr. Gaarlandt, de Commissaris van de Koningin in Drenthe. Deze voelde er niets voor om op hun aandringen, Vermaning een publieke reprimande te geven. (Dagrapport drs. Harsema van 21 juni 1968. Archief: Wouters, ZV.48).

De provincie en het B.A.I. toonden veel belangstelling voor de aankoop van de vondsten van Hijken. Intussen was Vermaning al in onderhandeling met prof. van Giffen, die hem altijd goed gezind was geweest. De briefwisseling tussen Vermaning en van Giffen spreken in deze een duidelijke taal, al vanaf 1 juli tot 3 nov. 1968. Ook bezochten prof. van Giffen en prof. Glasbergen, Vermaning enkele malen op zijn boot. Blijkbaar was drs. Harsema hiervan op de hoogte. In zijn "Dagrapport van 29 juli", schrijft hij: "Prof. Waterbolk na diens terugkeer de laatste ontwikkelingen in de zaak Vermaning meegedeeld, met name het duistere optreden van de Hoogleraren van Giffen en Glasbergen. Daarom besloten het proefonderzoek zo snel mogelijk te doen plaatsvinden". (Begon al twee dagen later!!). Maar deze tegenzet kon de verkoop niet meer veranderen. Uiteindelijk werd de collectie Hijken door Vermaning gegund aan prof. van Giffen en prof. Glasbergen, die "Hijken" aankochten voor de "Stichting Nederlands Museum voor Anthropologie en Praehistorie", waarvan prof. van Giffen bestuurslid was. Deze stichting droeg de artefacten later in bruikleen over aan het Drenths Museum. Vermaning kreeg voor de collectie van 402 stuks 15.000 gulden, die hij deelde met de eigenaar van de grond aan de Vorrelveensche weg.

Een vijftal werktuigen van Hijken had Tjerk al eerder aan zijn vriend Ewold Horn, directeur van het "Natuurhistorisch Museum" in Drouwenerzand geschonken. Deze "Vijf van Hijken" zouden, zoals later zou blijken, een zeer belangrijke rol gaan spelen →

RIJKSADVISEUR VOOR DE BESCHERMING EN DE INSTANDHOUDING VAN DE
HUNEBEDDEN EN VAN GERESTAUREERDE ARCHAEOLOGISCHE MONUMENTEN

WETERINGPARK 7
ZALNÉFLAT 62

ZWOLLE
PROF. DR. A. E. VAN GIFFEN

TELEFOON: 05200-13943
POSTGIRO 878210

No: .....

Onderwerp: .....

3 Nov. 1968.

Zeer geachte heer Vermaning, archaeoloog,
speciaal palaeolithicum,

Nu de besprekingen met U tot een bevredigende afloop zijn gekomen, heb ik een en ander doorgegeven aan mijn Bestuur en voorts de in aanmerking komende autoriteiten op de hoogte gebracht. Het verheugt mij dat mijn bemiddeling, welke door U werd aanvaard, resultaat heeft gehad; naar ik hoop en vertrouw, zowel in het museaal en wetenschappelijk belang van de Nederlandse praehistorie, als in dat van U en Uw gezin.

Ik doe U hierbij de aan U door mij gerichte brieven, die U mij tijdelijk teruggaaft, wederom toekomen.

ZV.25. Met mijn vriendelijke groeten aan U en Uw echtgenote, verblijf ik, hopende U weer te ontmoeten, met beste wensen, gaarne hoogachtend,

Uw,

A. E. van Giffen.

- *Een der brieven van prof. van Giffen aan Vermaning, waaruit blijkt dat de aankoop van de collectie Hijken door de "Stichting Nederlands Museum voor Anthropologie en Praehistorie" een feit was geworden. (archief:Wouters, ZV.25).

→ bij onze verdediging van Tjerk Vermaning. Wij kregen deze artefacten later kado van Ewold Horn en hebben er legio proeven op gedaan.

Wat we in drs. Harsema wel waardeerden was het feit dat hij zijn "dagrapporten, 1968" ter beschikking had gesteld van het Openbaar Ministerie in Assen. Dat Justitie de tegenspraken in zijn rapportage 1968 (inclusief in De Kroniek Drenthe 1968) met zijn misleidende verklaringen onder ede voor de rechtbank (2 febr. 1977) niet doorzien had, mag men voorleggen aan de, niet al te wakkere Officier van Justitie, mr. Epenhuizen. Overigens... er waren tientallen meinedige verklaringen in de Rapporten en uitspraken onder ede van alle "aanklagers" van Vermaning, die mr. Epenhuizen niet door heeft gehad. De getuige à décharge Piet Beersma noemde ze bijna allemaal op in zijn: "Kritische analyse van de rapporten, publicaties en verklaringen van het B.A.I., van het Gerechtelijk Laboratorium en van prof. Bosinski", onder ede ingediend bij het "Hof van Leeuwarden" (archief:Wouters, ZV.101). We zullen er in het vervolg van dit boek nog een tiental aan toevoegen!

Helaas bleken de "Dagrapporten" van dr. van der Waals, betreffende de toch zo belangrijke opgraving in Hogersmilde vanaf 1975 tot "top secret" verklaard te zijn. Niemand heeft ze ooit in handen gekregen. Toch kregen we van enkele voorgravers en toen meegravende studenten, interessante gegevens los (archief:Wouters, ZV.96 en ZV.102).

Voornamelijk door toedoen van het Statenlid J.Hollenbeek-Brouwer, werd aangedrongen om iets te doen voor Tjerk Vermaning. Het Statenlid vond de erepenning niet voldoende: "Met een borst vol onderscheidingen kan men niet leven". Ook de Commissaris van de Koningin was het daarmee eens, Drs.Harsema schrijft in zijn "dagrapport van van Dinsdag 1 Oktober 1968":

"Kennismakingsgesprek met de Commissaris der Koningin. Voornamelijk gesproken over Vermaning. De Commissaris was verheugd dat de mogelijkheid om Vermaning tegen vergoeding op een of andere wijze zijn onderzoekingen te laten voortzetten, ook bij ons niet bij voorbaat werd uitgesloten". (archieef: Wouters, ZV.48).

Door een regeling ontving Tjerk in 1969 een bedrag van 10.000 gulden per jaar, zodat hij zich elke week enkele dagen kon vrijmaken voor zijn archeologische zoektochten. De overige dagen probeerde hij met het repareren en slijpen van grasmaaimachines tot een leefbaar bestaan te komen. In 1970 zou hij dan eventueel als provinciaal veldarcheoloog aangesteld kunnen worden. Maar steeds weer werd de toelage vernieuwd, maar van een vaste baan kwam niets. Op 1 oktober 1972 liet hij het contract met de provincie ontbinden, ook al zou armoede weer troef worden. Hij liet zijn totale collectie archeologica op waarde schatten door prof. Waterbolk en verkocht alles aan het Museum in Assen. In het hoofdstuk: "Via William Shakespeare naar Vermaning" zijn

W.43.
Fig.
19

Minolta XM met Macro-Rokkor 50 mm. Via dia.

De door Vermaning op de "Oude Leemdijk" gevonden prachtige Acheuléenbijl van het type "limande" (nov.1969). Deze bijl werd eveneens valsverklaard door de totaal geen ervaring met het Midden-Paleolithicum hebbende beginneling, drs. Stapert. We komen hierop terug!

we hierop al uitvoerig ingegaan. Voor het geld dat hij voor zijn 60.000 artefacten ontving, kocht hij in 1973 een groter schip, de klipper "Gerrit Lucas", en hij meerde af aan de Paradijsweg in Meppel.

Na meerdere hartklachten, werden in november 1973 zijn verkalkte kransslagaders vervangen in het ziekenhuis in Utrecht. Hij knapte nadien weer redelijk op, maar werd nooit meer de oude Tjerk Vermaning.

Op 25 nov. 1972 had Tjerk nog zijn derde grote concentratie Midden-Paleolithen ontdekt onder Lleebroek. Tijdens zijn ziekte bezocht Grada Vermaning vele malen deze vindplaats, waarop we nog - onder... de naam "Eemster" - herhaaldelijk zullen terugkomen.

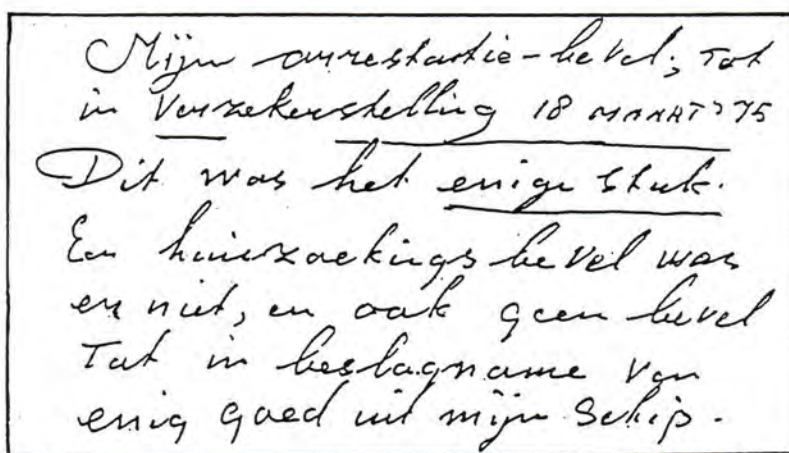
De gezondheid van Tjerk, liep steeds sneller achteruit. Het ophalen van grasmaaimachines ging niet zo best meer en Grada moest mee op pad om hem te helpen. Zijn vroegere klanten woonden te ver van Meppel en het was moeilijk daar weer nieuwe te vinden. Voorzieningen voor zelfstandigen bestonden niet en hij kreeg maar tijdelijk een uitkering van de sociale dienst. Bij een onderzoek, vond de controlerend arts, dat hij best nogwel kon werken. Hij bleef er dus met zijn brommer op uitgaan, maar zijn verdiensten waren minimaal en zijn hartklachten werden steeds erger.

En dan komt zijn laatste rit.... als hij onder een vals voorwendsel wordt aangehouden bij de Houthaven in Meppel door een patrouille van de gemeentepolitie aldaar, zogenaamd ter controle van zijn bromfiets. Kort daarop kwamen de brigadier van de gemeentepolitie H. Hoekstra en dhr. Mulder, die Tjerk gelasten mee te rijden naar het politiebureau "Meppel". Maar ook Hoekstra gaf de ware reden van de aanhouding niet prijs. Hier werd art. 33 van de wegenverkeerswet misbruikt, omdat het in feite ging om een mogelijke overtreding van art. 326 van het wetboek van strafrecht.

Een duidelijk voorbeeld van een "détournement de pouvoir". We kregen in 1977 van Vermaning zijn processen-verbaal overhandigd, en als getuige deskundige à décharge, van onze advocaat alle andere officiële papieren die justitie in elkaar had gezet, inclusief de valse aanvullingen vol leugens, die hun onwettig handelen moesten camoufleren.

Met deze aanhouding begon voor Tjerk en Grada Vermaning een drama, gedragen door valse, onbewezen aanklachten, leugens en meineden van de zogenaamde wetenschap, het Gerechtelijk Laboratorium en de grenzeloze lafheid van het bestuur van de provincie Drenthe.

We nemen van deze harde woorden geen letter terug en we zullen ze bewijzen in het vervolg van dit boek!

Mijn arrestatie-bevel; tot
in Verzekeringstelling 18 MAART 75
Dit was het enige stuk.
Een huiszoekings bevel was
er niet, en ook geen bevel
tot in beslagname van
enig goed uit mijn Schip.

ZV.92.

Fig.20

Dit, in origineel vergeelde papiertje, had Vermaning geplakt op het afschrift van zijn "Bevel tot in verzekeringstelling".

Boven het officiële document stond gedrukt: "DIT AFSCHRIFT IS BESTEMD VOOR DE VERDACHTE; UIT TE REIKEN BIJ DE INVERZEKERINGSTELLING". Deze stond gedateerd op 18 maart 1975 te 18,45 uur en ontekend door F. Brink, hulpofficier van justitie te Assen. Vermaning kreeg dit officiële papier pas 20 uur later toegestopt door dhr. Mulder op 19 maart om 13 uur. "Kijk Vermaning dit moest ik U geven".

MEN BEZICHT AMBTENAERS,DOCH MAG ER NIET OP BOUWEN ! (Vondel).

Na de plotselinge gevangenneming van Tjerk Vermaning willen we eerst eens bekijken wat justitie zelf hierover te vertellen heeft.De aanleiding zullen we apart behandelen.

In eerste instantie lijkt ons verhaal van de aanhouding bij de Houthaven te Meppel helemaal niet waar te zijn.Leest U het onderstaande proces-verbaal van 18 maart 1975 er maar op na,dat de "Recherchegroep van de Rijkspolitie,district Assen",bij monde van rechercheur E.H.Mulder te vertellen had:

ZV.82

Aanhouding	Door ons verbalisant(en) werd(en) voor een hulp-officier van justitie aangehouden:
*	1.op dinsdag 18 maart 1975 te 10.30 uur in zijn motorschip "Gerrit-Lucas" te Meppel als <u>verdacht van overtreding van artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht,een man die opgaf te zijn: Tjerk Vermaning geboren te Staphorst op 18 januari 1929 van beroep -grasmachineslijper- wonende in het motorschip "Gerrit-Lucas" te Meppel.</u>
Voorgesleiding hulp-officier van justitie	De verdachte <u>Tjerk Vermaning</u> voornoemd is geleid voor F.Brink,officier der Rijkspolitie 2e klasse te Assen van gemeentepolitie/ tevens hulp-officier van justitie (respectievelijk) op 18 maart 1975,te 12.45 uur
Inverzekeringstelling	De verdachte <u>Tjerk Vermaning</u> is op bevel van genoemde hulp-officier van justitie,na door deze te zijn verhoord,in het bureau van politie te Assen in verzekering gesteld (respectievelijk) op 18 maart 1975, te 18,45 uur
Invrijheidstelling	De verdachte <u>Tjerk Vermaning</u> ,voornoemd (respectievelijk) op woensdag,19 maart 1975 te 20.40 uur in vrijheid gesteld en heengezonden.

Fig.21

"Waarheid I" van de "Ambtenaers" van de recherche van Assen !

Dus volgens rechercheur E.H.Mulder werd Vermaning op 18 maart 1975 om half elf in zijn motorschip "Gerrit-Lucas" te Meppel aangehouden.En als het iemand weten kon, waren dat E.H.Mulder en brigadier H.Hoekstra van de gemeentepolitie Assen (Zie*). Dat dit proces-verbaal al lang klaar lag vóór er enige actie werd ondernomen,bleek uit latere verklaringen van "ambtenaar Mulder".(archieff:Wouters,ZV.82).

Op 20 maart 1975,schrijft rechercheur E.H.Mulder zijn "Waarheid II" in het proces-verbaal No.20/75. Het meest interessant is echter het rapport d.d.14 mei 1975 dat dhr.Mulder opstelt voor de commandant recherchegroep te Assen,de heer A.Bakker. Deze "Waarheid III" geven we hier integraal weer op de volgende pagina's. ZV.84.

De opperwachtmeester Egbert Henderikus Mulder,moet wel heel wat te verbergen gehad hebben om twee maanden na zijn activiteiten op 18 maart 1975,maar weer eens terug te komen op zijn eerdere "waarheden".Hij maakte daarmee het gehele politie-optreden nog veel verdachter.

De recherchegroep der rijkspolitie te Assen,dacht hiermee slim gespeeld te hebben,immers "binnentreden" tegen de wil van de bewoners,zou een misdrijf zijn geweest volgens artikel 370 van het Wetboek van Strafrecht.

Jammer voor rechercheur Mulder dat in zijn rapport van 14 mei 1975 meerdere bewijsbare onmogelijkheden en zelfs pertinente leugens staan.

En dan hebben we,omdat te bewijzen,nog niet eens de schriftelijke verklaringen van Tjerk Vermaning,Grada Vermaning-Jansen,mevrouw Jansen-Jillings en het ooggetuigenverslag van de Meppeler glashandel van de firma Kuurmans BV aan de Paradijsweg voor nodig. Rechercheur Mulder heeft zelfs een "Waarheid IV" nodig op 2 juni 1975 als aanvullend rapport,als er toch op 27 mei een "Proces-Verbaal" opduikt van de technische recherche te Groningen,dat hem niet erg zinde.

KORPS RIJKSPOLITIE
DISTRICT ASSEN
RECHERCHEGROEP

ZV.84

AAN: Commandant onderzoekgroep rijkspolitie Assen
te
ASSEN.

RAPPORT:

Onderwerp: onderzoek woning T. Vermaning.

Inzake het onderzoek in de woning van Tj. Vermaning op 18 maart 1975, moge ik, Egbert Henderikus MULDER, opperwachtmeester der rijkspolitie, behorend tot de onderzoeksgroep der rijkspolitie te Assen, U het volgende rapporteren. Onder leiding van de officier der rijkspolitie 2e klasse F. Brink werd een onderzoeksteam gevormd, dat werd belast met het onderzoek naar de mogelijke oplichting gepleegd door de amateur-archeoloog Tj. Vermaning, wonende te Meppel. Ik werd belast met de coördinatie van het onderzoek. Besloten werd verdachte Tj. Vermaning op 18 maart 1975 aan te houden en daarna een onderzoek in de woning (woonschip) te doen instellen. Bij dit onderzoek zouden de twee leden van de technische recherche te Groningen i.v.m. de deskundigheid worden bijgestaan door de heer Stapert, wetenschappelijk medewerker van het Biologisch-Archeologisch Instituut te Groningen, teneinde van zijn deskundigheid gebruik te maken m.b.t. archeologische voorwerpen, die voor het onderzoek van belang zouden kunnen zijn. *

Kort na de samenkomst van de bij het onderzoek betrokken rechercheurs in het bureau van gemeentepolitie te Meppel, kwam het bericht binnen dat verdachte Vermaning per bromfiets van zijn schip vertrok. Vermaning werd direct hierop door een verkeerspatrouille van de gemeentepolitie te Meppel staande gehouden. Na dit bericht heb ik mij, in gezelschap van de brigadier van gemeentepolitie H. Hoekstra, naar de plaats van staande houding begeven. Aldaar aangekomen deelde Hoekstra aan Vermaning mede, dat hij verdacht werd van oplichting en dat hij terzake werd aangehouden. Wij hebben Vermaning overgebracht naar een plaats van verhoor, zijnde het bureau van gemeentepolitie te Meppel. Hoekstra en ik hebben Vermaning direct na de aanhouding van het onderzoek, dat zou worden ingesteld in kennis gesteld. Ook is hem medegedeeld, dat er een onderzoek in zijn woning moest worden ingesteld. Vermaning zegde zijn volledige medewerking aan het onderzoek toe en gaf toestemming zijn gehele schip, inclusief zijn woning, te doorzoeken. *

Bij het betreden van het schip maakte de echtgenote van Vermaning bezwaren, zij deelde mede, dat haar echtgenoot toestemming moest geven. Ook nadat haar was medegedeeld, dat haar man toestemming had gegeven bleef zij het onderzoek belemmeren, waarop zij is overgebracht naar het politiebureau te Meppel. Hier hebben wij haar toen in de gelegenheid gesteld een gesprek met haar man te hebben. Na dit gesprek bood zij Hoekstra en mij haar excuses aan voor haar optreden. Hoewel de betrokken rechercheurs waren voorzien van een bijzondere schriftelijke last tot binnentreden in de woning van Vermaning, afgegeven door een hulp-officier van justitie, behoefde hiervan geen gebruik te worden gemaakt. Er was derhalve geen sprake van binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner, reden waarom van het binnentreden geen proces-verbaal als bedoeld in artikel 120 van het Wetboek van Strafvordering werd opgemaakt. Vermaning heeft meerdere malen te kennen gegeven over het politie-optreden zeer tevreden te zijn. Bij het sorteren van de inbeslaggenomen goederen is verdachte Vermaning de gehele dag aanwezig geweest. Hij heeft hiervan meerdere keren zijn tevredenheid geuit. Enige dagen geleden heeft hij tegenover Hoekstra en tegenover U, nog nadrukkelijk verklaard, dat hij *

toestemming had gegeven tot het onderzoek in zijn woning. Hij verklaarde o.a. dat hij nimmer zijn advocaat had verzocht een klacht over het politieoptreden in te dienen.

Waarvan door mij persoonlijk is opgemaakt dit rapport, gesloten en getekend te Assen op 14 mei 1975.

(archief:Wouters,ZV.84)

de rapporteur
E.H.MULDER.

Het is natuurlijk een ongehoorde zaak, dat de man die de oorzaak was van de aangifte van oplichting en vervalsing door de provincie Drenthe, drs. D. Stapert, kon worden ingeschakeld bij een huiszoeking door de "Technische Recherche Groningen". Als we timing van de aanhouding van Vermaning, checken op het begin van de huiszoeking op zijn schip, kon Tjerk nooit toestemming tot huiszoeking gegeven hebben. De verkeerspatrouille mocht geen aanhouding verrichten inzake overtreding van artikel 326 van het wetboek van strafrecht. De aanhouding door hen van Vermaning, was een gefingeerde vertoning om tijd te winnen voor de acties van de rechercheurs Mulder en Hoekstra. Overigens, er was wel degelijk een proces-verbaal opgemaakt inzake "het binnentreden" door de politie. Het is zelfs opgemaakt door de "Technische Recherche Groningen". Het staat geboekt als proces Nr. 269/75 en we zullen het hierna letterlijk weergeven. Er werd hierin met geen woord gesproken over het "rim-ram"-verhaal van de recherche van Assen i.c. dhr. Mulder.

KORPS RIJKSPOLITIE

Technische Recherche GRONINGEN

Nr. 269/75

Proces-verbaal betreffende onderzoek
in de woonboot van T. Vermaning te Meppel
op 18 maart 1975

PROCES-VERBAAL

Op 18 maart 1975 is door ons, Jacob Westra en Evert Remerie, respectievelijk adjudant der rijkspolitie en opperwachtmeester der rijkspolitie, beiden behorende tot de technische recherche der rijkspolitie te Groningen, op verzoek van de Officier van Justitie te Assen, een onderzoek ingesteld in de woonboot "Gerit-Lucas" liggende in een openbaar vaarwater langs de Paradijsweg te Meppel. Deze boot behoorde in eigendom toe aan Tjerk Vermaning, geboren te Staphorst op 18 januari 1929. Het achterste gedeelte van de boot diende als woning voor het gezin Vermaning, terwijl het midden-en voorste gedeelte als opslagruimte gebruikt werd.

Het onderzoek was verzocht naar aanleiding van een door het Provinciaal Bestuur van Drenthe gedane aangifte terzake oplichting (artikel 326 Wetboek van Strafrecht) gepleegd door voornoemde Vermaning, met betrekking tot de verkoop van oudheidkundige vondsten aan genoemde instantie.

Bij ons onderzoek werden wij bijgestaan door Drs. Stapert deskundige medewerker verbonden aan het Biologisch-Archaeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen.

Zowel in de woon-slaapvertrekken als in de overige ruimten van de boot werd door ons een onderzoek ingesteld naar de aanwezigheid van archaeologische voorwerpen waarop eventuele sporen van vervalsingen zouden voorkomen of welke

voor het onderzoek van belang zouden kunnen worden geacht, alsmede naar voorwerpen of stoffen welke voor het aanbrengen van vervalsingen zouden kunnen hebben gediend. In overleg met STAPERT werd door ons een hoeveelheid archaeologische voorwerpen verzameld en later vervoerd naar het districts-bureau der rijkspolitie te Assen. Deze voorwerpen zijn op 19 maart 1975 in aanwezigheid en op aanwijzing van VERMANING geïnventariseerd. De inventarislijst zal door de onderzoeksgroep der rijkspolitie te Assen bij dit proces-verbaal worden gevoegd. Door ons werden de op deze lijst vermelde voorwerpen ter beschikking gelaten van de onderzoeksgroep der rijkspolitie te Assen.

Bij ons onderzoek hebben wij geen voorwerpen of stoffen aangetroffen die kenmerkend voor het aanbrengen van vervalsingen zouden kunnen hebben gediend. Van het gezin VERMANING was niemand bij het onderzoek aanwezig, wel was de schoonmoeder van VERMANING: Johanna Jillings hierbij aanwezig. Zij heeft op geenlei wijze het onderzoek verhinderd of belemmerd.

Hiervan is door ons op ambtseed dit proces-verbaal opgemaakt.

Gesloten te Groningen, 27 mei 1975.

De verbalisanten,

J. Westra   E. Remerie

Gezien,

Het plv. Hoofd van de technische recherche,
De adjudant der rijkspolitie,

(archief: Wouters, ZV.85)

G. van der Wal

Klaarblijkelijk was rechercheur Mulder niet zo erg tevreden met het rapport van de technische recherche van Groningen d.d. 27 mei 1975. Er stond namelijk niets in vermeld over de toestemming, die Vermaning gegeven zou hebben om zijn schip te doorzoeken. En Egbert Henderikus maakte daarom onmiddellijk een aanvulling op het proces-verbaal No. 269/75 van de Groningse technische recherche, de reeds eerder genoemde "Waarheid IV". Ook hiervan een integrale weergave:

Aanvullend proces-verbaal terzake onderzoek woning en inbeslagname bij T. Vermaning te Meppel.

In aansluiting op het opgemaakte proces-verbaal no. 20/75 dd 20 maart 1975 inzake mogelijke oplichting contra Tjerk Vermaning, geboren 18 januari 1929 te Staphorst, wonende in de woonboot "Gerrit-Lucas" te Meppel, verklaar ik, verbalisant Egbert Henderikus Mulder, opperwachtmeester der rijkspolitie, behorende tot de onderzoeksgroep der rijkspolitie te Assen het volgende:

Op dinsdag 18 maart 1975 werd na de aanhouding van verdachte Vermaning met diens toestemming, door J. Westra en E. Remerie, respectievelijk adjudant en opperwachtmeester der rijkspolitie, beiden behorende tot de technische recherche der rijkspolitie te Groningen een onderzoek in de woning van Vermaning ingesteld. Mevrouw Vermaning belemmerde dit onderzoek, waarop zij is overgebracht naar het politiebureau te Meppel, waar zij tot afloop van het onderzoek is gebleven. Zij heeft op het politiebureau enige tijd met haar man gesproken. Bij het onderzoek in de woning werd de technische recherche bijgestaan door drs. D. Stapert, deskundig medewerker, verbonden aan het Biologisch Archeologisch Instituut te Groningen, teneinde van zijn deskundigheid gebruik te kunnen maken. Inbeslaggenomen werden een aantal archeologische voorwerpen, zoals vermeld op de lijst van inbeslaggenomen voorwerpen, die als bijlage bij genoemd proces-verbaal is gevoegd. Als bijlage wordt bij dit proces-verbaal gevoegd, een proces-verbaal no. 269/75 van de technische recherche te Groningen. Waarvan door mij, persoonlijk op afgelegde ambtseed is opgemaakt, dit proces-verbaal, gesloten en getekend op 2 juni 1975 te Assen.

Gezien: de commandant onderzoeksgroep,

verbalisant,

A. Bakker.

E. H. Mulder.

(archief: Wouters, ZV.86)

Na al deze rapporten en processen-verbaal, begonnen we Vondel te begrijpen die eens schreef: "Men bezicht ambtenaers, doch mag er niet op bouwen". "Le vrai peut quelquefois n'être vraisemblable" (Boileau-Despréaux).

ZV.81

AFSCHRIFT

Bestemd voor de verdachte
(uit te reiken bij de inverzekeringstelling)

Bevel tot inverzekeringstelling

De officier der Rijkspolitie 2e klasse, F.Brink

als zodanig hulpofficier van justitie
overwegende, dat op 18 maart 1975, te 12.45 uur, voor hem is geleid/
~~door hem is aangehouden~~ een persoon, die verklaarde te zijn

Tjerk Vermaning

geboren te Staphorst op 18 januari 1929
wonende te Meppel, in een woonboot liggende in de Smildervaart t/o perc.
overwegende, dat genoemde persoon wordt verdacht van Paradijsweg 6
- oplichting meerdere malen gepleegd -
strafbaar gesteld bij art. 326 Wetboek van Strafrecht,

voor welk feit voorlopige hechtenis is toegelaten en ter zake waarvan verdachte door hem, hulpofficier van justitie, is verhoord;
overwegende, dat het ter zake ingestelde onderzoek nog niet is voltooid en het in het belang daarvan nodig is, dat verdachte tijdens het onderzoek ter beschikking van de justitie zal blijven;
overwegende, dat het bestaan van deze grond blijkt uit de omstandigheid, dat verhoor van getuigen/confrontatie/nader verhoor van verdachte noodzakelijk is; ernstig gevaar voor vlucht/wegmaken van sporen/belemmering van het onderzoek bestaat; gezien art. 57, 58, 59, 67 en 67a Wetboek van Strafvordering;
beveelt in belang van het onderzoek, dat verdachte tijdens het onderzoek ter beschikking van de justitie zal blijven en daartoe op 18 maart 1975 te 18.45 uur, in verzekering zal worden gesteld in een daarvoor bestemde lokaliteit van het bureau van gemeentepolitie te ASSEN.

voor de tijd van ten hoogste twee dagen.

Assen, 18 maart 1975.

De hulpofficier van justitie,

getekend: F.Brink.

Aan de officier van justitie in het arrondissement heb ik van dit bevel ten spoedigste schriftelijk kennisgegeven.
Aan verdachte is onverwijld een afschrift van dit bevel uitgereikt.
Aan de raadsman van verdachte is onverwijld een afschrift van dit bevel verstrekt.
De secretaris van de reclasseringsraad te Assen is onverwijld van dit bevel in kennis gesteld.

Assen, 18 maart 1975.

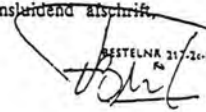
De hulpofficier van justitie,

getekend: F.Brink.

H

307590F

Voor eensluidend afschrift,

BESTELNA 217-20-M

Het "Bevel tot inverzekeringstelling", dat Tjerk Vermaning pas op 19 maart 1975 te 13.00 uur kreeg aangereikt door de rechercheur E.H. Mulder, opperwachtmeester der rijkspolitie te Assen. "ONVERWIJLD" was geweest op 18 maart 1975 te 18,45.

Op 5 febr.1977 hadden wij met dr.ir.Franssen een bespreking met mr.Doorbos in Assen.Deze was de advocaat die Vermaning verdedigde tijdens de eerste twee terechtzittingen.Deze vond de huiszoeking op de "Gerrit-Lucas" van minder belang,omdat er geen enkel bewijs gevonden was,dat op vervaardiging van artefacten wees.Daarbij was uit het rapport van het Gerechtelijk Laboratorium gebleken,dat er van al de in beslag genomen goederen niets gebruikt was in hun onderzoek.

Bij de voorbereidingen van de terechtzitting voor het Hof in Leeuwarden,hebben we aan Vermaning alle papieren opgevraagd,die te maken hadden met de gevangenneming en de huiszoeking. Tjerk bleek alleen maar het "Bevel tot verzekeringstelling" te hebben,dat hij ons toen toestuurde met het reeds aangehaalde,erop bevestigde vergeelde papiertje (ZV.92 op ZV.81). Op Tjerk's verzoek ontvingen wij van zijn nieuwe advocaat mr.R.v.d.Molen alle gewenste papieren toegezonden. (archieff:Wouters,ZV.94).

Mr. J. Th. N. v. d. VOORDE Mr. R. v. d. MOLEN Mr. P. HOGERWERF - Mr. F. VORTMAN
ADVOCATEN EN PROCUREURS

9401 GP Assen
Vaart NZ 66
Telefoon 05920-11444

7901 LA Hoogeveen
Brinkstraat 32
Telefoon 05280-64658

De heer A. Wouters
Lauwikstraat 34
LENT (bij Nijmegen)

inz.: Vermaning/OM
vdM/JK

Assen, 26 oktober 1977

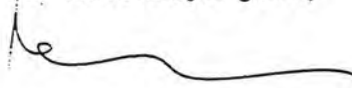
uw ref.:

Geachte heer Wouters,

Op verzoek van de heer Vermaning zend ik U hierbij in fotocopie de pagina's van de processen-verbaal betreffende de aanhouding en het verhoor van de heer Vermaning, zijn echtgenote alsmede de "huiszoeking" in hun boot.

Ik hoop U hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groet,

Zv.94

R. van der Molen

Vermaning bijzonder goed kennende,konden we niet geloven dat de feiten uit de reeks processen-verbaal en van de verhoren zo "gladjes" verlopen konden zijn.In een gesprek met Tjerk,Grada en opoe Jansen op de "Gerrit-Lucas",hebben ze voor het eerst kennis kunnen nemen van de gang van zaken,zoals door de recherche in de processen-verbaal vermeld. Ze waren meer dan woedend en beloofden hun ervaringen op schrift te stellen voor de in voorbereiding zijnde publikatie:"De Waarheid over Tjerk Vermaning" (Stichting Rapportage,Doetinchen.1978).Het betreffende boek werd echter door een der medeschrijvers,onder chantage-druk,in zijn geheel opgekocht.Alleen de ongeveer honderd "intekenaars" kwamen in het bezit van deze uitgave,die intussen een "verzamelaars-item" is geworden. We voelen ons verplicht,de gebeurtenis-

sen,zoals door de "Vermanings" beschreven,nu posthuum,opnieuw weer te geven,de "stijlbloempjes" inclus.

De teksten van de drie op schrift gestelde "Rapporten der Vermanings",werden inder-tijd getypt op een oude mechanische Adlermachine door de typiste van dr.J.Buma, een der schrijvers in "De Waarheid over Tjerk Vermaning"(1978).

ZV.89

"ARRESTATIERAPPORT: 18 maart 1975"

=====

(Betreffende de ware interpretatie over mijn arrestatie)

Ik, Tjerk Vermaning, de schrijver dezer interpretatie, geboren op 18 januari 1929 in de gemeente Staphorst, van beroep grasmachine-slijper en amateur archeoloog-palaeontoloog;

Ik, Tjerk Vermaning wil in deze verhandeling de juiste toedracht omschrijven van mijn arrestatie op de beruchte 18e maart van het jaar 1975.

Hier volgt het verslag, naar volle waarheid geschreven.

Op de 18e maart van het jaar 1975 verliet ik 's morgens omstreeks 10.45 uur m'n schip (Gerrit-Lucas), toen liggende aan de Paradijs-weg te Meppel. Ik verdiende m'n kost met het slijpen van grasmaai-machines en wilde ook dié morgen van de 18e maart (zoals gewoon-lijk) bij m'n klanten langs.

Meer dan twee en een half jaar had ik al in Meppel gelegen met m'n schip. Dit, naar aanleiding van een zeer ernstige ziekte (ik was n.l. tot twee maal toe getroffen door een hartinfarct) en had daarna op 20 november 1973 'n zware hartoperatie moeten ondergaan in het Sint Antoniusziekenhuis te Utrecht. Bloedvaten uit m'n rechter-been had men moeten transplanteren in m'n hart (open-hartchirurgie). Dat Tjerk Vermaning als één van de weinigen in Noord-Nederland, adertransplantatie in Utrecht had moeten ondergaan, had inmiddels in alle kranten en dagbladen gestaan, zodat én de archeologische wetenschappers uit Groningen en de politiemensen uit Meppel zelf, afwisten van mijn ernstige ziekte en de zware hartoperatie die ik had moeten ondergaan. (zie de eindrapporten van Prof. Waterbolk en Dick Stapert uit 1976).

Ik was dus op die bewuste 18e maart van het jaar 1975 nog herstel-lende van deze zware hartoperatie en was nog zeer zwak. Mijn huis-arts Dr. Frenzen uit Meppel had me ernstig gewaarschuwd me beslist niet in te spannen, op te winden, kwaad te maken of te irriteren. Dit zou 'n aanleiding kunnen zijn tot vernieuwde ernstige complica-ties. Eenzelfde waarschuwing had ik meegekregen van m'n operatie-chirurg Prof. Huisman van het Sint Antoniusziekenhuis te Utrecht, na m'n ontslag. Mij was met nadruk opgelegd dat ik rustig en ont-spannen moest leven en vooral alle ergernissen moest vermijden. Met m'n arrestatie in Meppel had ik door schrik en ergernis op slag dood kunnen zijn. Dit wisten m'n rivalen Prof. Waterbolk en Dick Stapert. Ze wisten dat ik ernstig ziek geweest was en een zwa-re hartoperatie had ondergaan. Dit staat duidelijk in hun rapporten. Voor mij staat het dan ook vast dat deze twee mensen mijn dood ris-keerden. Een andere verklaring is er niet!

Om nu weer verder te gaan over de arrestatie:

Zoals gezegd verliet ik op de 18e maart 1975 omstreeks kwart voor elf m'n schip aan de Paradijsweg. Ik reed op een Zünndap bromfiets in de richting van 't Westeinde te Meppel. Bij de houtvlothaven aangekomen werd ik ingehaald door 'n klein grijs-witgekleurd Dafje

van de Rijkspolitie. Dit gebeurde zo tegen elf uur die morgen. Ze reden me voorbij en met een op en neerbewegende arm uit het portier maanden ze me tot stoppen.

Ik stopte en de agenten kwamen op me toe. Het waren twee nog zeer jonge agenten in uniform. Ze vroegen me naar het verzeke-ringsbewijs van de bromfiets, dat ik zoals gewoonlijk steeds bij me droeg. Ik overhandigde hen het verzekeringsbewijs en wachtte tot ik het weer terug zou krijgen. Ze konden me niets maken; m'n brommer was prima in orde en bovendien droeg ik de valhelm, die toen nog maar net 'n verplichting was geworden en dus had ik niets te vrezen.

Eén van de agenten vroeg me naar 't framenummer van de brommer. Dit vond ik overbodig want 't framenummer stond immers op 't verzekeringsbewijs. Daar wees ik hen ook op. Toch bood ik de agenten aan zelf de brommer te willen onderzoeken op het framenummer door hen de bromfiets ter hand te stellen.

Terwijl we nog over de brommer stonden te confereren, stopte er nog een tweede wagen naast ons. Dit was 'n lichtgeel gekleurd wagentje met drie mannen in burger-kleding als inzittenden. Eén van de mannen, van middelbare leeftijd, kwam op me toe en vroeg: "Is U Tjerk Vermaning?, geboren 18 januari 1929 te Staphorst. Ik zei tegen deze man, die ik inmiddels als de heer Hoekstra, hoofd van de politie had herkend: "Waarom vraagt U dat?, U weet toch heel goed dat ik Tjerk Vermaning ben.

Hij mompelde zoiets als "officieel ....."

Hij vroeg me of ik even mee wilde gaan naar het politiebureau. Dat was 't toppunt. Waarom moest ik mee naar 't bureau. De bromfiets was immers in ordelijke staat, m'n verzekeringsbewijs was in orde; bovendien droeg ik de valhelm. Dus waarom moest ik dan nog mee naar 't politiebureau?. Daar begreep ik totaal niets van.

Ik vroeg: "Waarom moet ik mee naar 't bureau mijne heren, mag ik dat 'ns' van U weten?..." Daar gaven de heren geen antwoord op.

Mij werd niet verteld waarvoor ik werd meegenomen. Alleen de heer Hoekstra gaf op vrij norske toon ten antwoord: "DAT HOORT U WEL OP 'T BUREAU, STAP MAAR IN! "

Ik zei: "Heren dat kan niet, ik kan m'n bromfiets hier maar zo niet onbeheerd langs de weg laten staan. Waar moet ik ermee naar toe?".

Toen gebeurde er iets heel belachelijks waarvan ik nooit eerder had gehoord en dat me zeer verdacht voorkwam.

Eén van de jonge agenten uit het grijs-witte dafje, die mij 't eerst had aangehouden, bood aan m'n bromfiets naar 't bureau te rijden, terwijl ikzelf, als de eigenaar in de wagen moest plaatsnemen, niet wetende waarvoor. Dit vond ik toch wel zo'n onuitsprekelijke kolder, zo'n ontzettende kinderachtige aanstellerij, zoals ik nog nimmer van de politie had gezien. Waarom moest de jonge agent nu op mijn bromfiets naar het bureau rijden? dat kon ik immers zelf wel doen! Ik werd gedwongen de contactsleutel van de brommer aan de jonge agent te overhandigen.

Aan deze opdracht werd aanstonds door mij voldaan.

Toen maakte ikzelf nog 'n grapje tussen de bedrijven door en zei tegen de jonge agent die op mijn brommer had plaatsgenomen: "Agent, U mag niet met 'n politiepet plaatsnemen op een bromfiets; U moet mijn valhelm opzetten!"

Fig.22 ZV.14

Foto: P. Wouters. Leica M.2, Summicron 50 mm.

Het gezin Vermaning en Ad Wouters op de "Gerrit-Lucas" (1977)

Ik dacht dat men om dit grapje zou lachen, maar nee hoor, inplaats daarvan werden mij blikken van haat toegeworpen en leek het me maar beter verder te zwijgen!

Toen zette de stoet zich in beweging. De jonge agent op mijn bromfiets voorop en wij er achteraan. De mensen keken ons na. Het was ook 'n belachelijk gezicht. De agent in uniform met de politiepet op, op de bromfiets, terwijl de eigenaar van de brommer in een auto er achteraan reed. Gelukkig wisten de mensen niet dat de eigenaar in de wagen zat.

Onderweg naar het politiebureau drong het tot me door, dat hier beslist iets anders gaande moest zijn dan controle voor 'n bromfiets. Maar wat?, wat was er precies gaande? Alle gedachten spookten me op dat moment door m'n hoofd. Zou iemand aangifte hebben gedaan, 'n verkeerde grasmachien te hebben gekregen? Of werd ik misschien opgebracht als verdacht van diefstal of inbraak? Ik wist het niet!! Er werden in die tijd in Meppel wel veel inbraken gepleegd en diefstallen. Meestal was er van de daders geen spoor. Zou men mij nu voor een van die inbraken hebben aangehouden? M'n God, ik moest er niet aan denken!

Op het politiebureau aangekomen werd mijn bromfiets door twee agenten in de gang van 't bureau gezet en werd mij de contactsleutel overhandigd. Ik werd direct naar een der kamers gebracht, waarschijnlijk om te worden verhoord. Dit bleek inderdaad juist te zijn. Toen ik de kamer binnenkwam zaten daar nog warempel drie of vier rechercheurs op me te wachten. Toen begreep ik er helemaal niets meer van! Ik durfde me nauwelijks meer een denkbeeld te vormen. Het moest maar worden afgewacht!

Eén van de rechercheurs, 'n zekere opper Mulder uit Beilen, zoals later bleek, was belast met 't verhoor.

Toen ik had begrepen dat deze man mij 'n verhoor moest afnemen, kwam ik op hem toe en zei: "Mijnheer, mag ik nu 'ns horen, wat dit allemaal heeft te betekenen? U maakt mij toch zeker niet wijs dat dit nog allemaal heeft te maken met controle van 'n bromfiets, is het wel?"

Toen zei de heer Mulder het volgende: "Heeft men U dan niet verteld waarvoor U is aangehouden?". Ik zei: "Natuurlijk niet, ik weet van niets, men heeft mij alleen staande gehouden op controle van de bromfiets. Daarna hebben de andere rechercheurs mij meegenomen en beslist niet gezegd waarvoor, terwijl ik dit nog met klem vroeg."

De heer Mulder zei toen vervolgens: "Gaat U maar 'ns zitten heer Vermaning, dan zal ik U wél vertellen wat er gaande is". En terwijl ik plaats had genomen, zei de heer Mulder het volgende:

"Mijnheer Vermaning, er is 'n aanklacht tegen U ingediend. U wordt n.l. beschuldigd in rapportvorm van het doen vervalsen van twee groepen Midden-palaeolithische stenen werktuigen van Hoogersmilde 1965 en Hijken 1967, benevens 'n vuurstenen bijlendeput uit het Neolithicum van Ravenswoud en 'n oud-palaeolithisch aandoende vuistbijl uit het Blauwe meer te Hoogersmilde 1967. Omdat U deze stukken verkocht voor "echt" en daar geld voor ontving, is U nu gearresteerd op beschuldiging van vervalsing, gepaard gaande met oplichting".

Toen ik dit hoorde, leek het net alsof ik met spijkers aan de grond was vastgeslagen. De schrik zat me in de benen en ik kon ze letterlijk niet bewegen. Mijn tong lag als verlamd in de mond en hevige pijnen schoten door m'n borst en hartstreek, door m'n armen en vingers! Ik voelde op dat moment weer die vreselijke angineuze pijnen van vóór de operatie en weer was ik 'n hartinfarct nabij, dat voelde ik.

Toen ik weer wat tot mezelf was gekomen, vroeg ik de heer Mulder:

"Mag ik misschien ook weten, wie mijn aanklager is?" De heer Mulder zei vervolgens: "Het is er niet één, maar het zijn er twee, n.l. Prof. Waterbolk, hoogleraar-directeur van het Biologisch-Archeologisch Instituut der Rijksuniversiteit van Groningen en diens medewerker Drs. D. Stapert van dezelfde Universiteit. Wetende wat ik de daaraan voorafgaande jaren al allemaal met Prof. Waterbolk had meegemaakt en wetende dat deze man al jaren lang had gezocht naar 'n middel óf 'n manier om mij kapot of klein te krijgen, gaf ik de heer Mulder het volgende antwoord: "Oh, hebben de heren 't langs die weg gedaan!" Met dit antwoord wist de heer Mulder geen weg. Hij had dit niet goed begrepen en vroeg: "Wat bedoeld U daar nu precies mee?". Ik vertelde hem dat deze man al jaren lang, steeds weer had geprobeerd Tjerk Vermaning klein te

krijgen. Dat hielp me echter totaal niets. In de ogen van de politie was ik al 'n veroordeelde misdadiger, die streng bewaakt diende te worden; daar gaven de heren rechercheurs maar al te duidelijk blijk van. Zo weet ik me nog heel goed te herinneren, dat toen ik 'n plasje moest plegen, ik door twee politiemannen naar 't privaat werd gebracht. Ze hielden me elk bij 'n schouder vast, uit vrees dat ik de vlucht zou nemen!

Omstreeks twaalf uur in de voormiddag van die 18e maart 1975 (ik zat toen al bijna 'n uur op 't politiebureau, werd plots m'n vrouw Grada in zeer overspannen toestand binnen gebracht, huilende als 'n kind en staande (schrik niet!) op kousevoeten! Direct daarna verscheen m'n zoon Tjerk junior (15), die eveneens door de politie werd binnengebracht in totaal overspannen toestand. Toen ik m'n vrouw op de kousen zag staan, voor schandaal tussen de politie in en m'n zoon (nog 'n kind) door de politie werd binnengebracht,... kon ik me niet meer beheersen. Ik werd woedend en was in staat 't stelletje opgejutte lafaards aan te vliegen en hen letterlijk de keel dicht te knijpen. Hoe kwader ik me maakte, hoe méér pijn ik in de borststreek leed. Ik was werkelijk 'n bezwijming nabij. Of was dat nu juist de bedoeling van Waterbolk geweest? Had hij verwacht dat ik het niet zou overleven!

Nu zat m'n hele gezin op 't politiebureau en waarvoor? Mijn vrouw vroeg mij direct: "Tjerk, heb jij ook klappen gehad?". Ik zei nee! hoezo? waarom? Dat kon ik niet zeggen; ze hadden mij niet aange- raakt'.

Toen zei Grada weer: "Ze hebben mij wél mishandeld en de jongen ook!" Ze trok haar kous uit en op 't scheenbot van haar linker- been was 'n grote leiblauwe plek te zien, zo groot als 'n hand- palm. Ze kreupelde daardoor als 'n invalide. Ook m'n zoon Tjerk junior vertelde dat hij pijn leed aan hals en nek. De politie had hem bijna de keel dichtgeknepen, zo verzekerde hij mij!

Nu was ik helemaal razend geworden; wat 'n stelletje smerige lafaards! Durfden ze wel tegen 'n kind en 'n weerloze vrouw? Nu wilden ze zich even verdienstelijk maken en hun sterke arm laten zien door 'n weergalozе vrouw én 'n kind te arresteren én te mishandelen!

Toen zei Grada ineens: "Tjerk, Stapert is bij ons op 't schip, ik heb 'm zelf gezien!" Ze vertelde in 't kort dat er zo omstreeks half twaalf in de morgen van die 18e maart 'n blauwgekleurde boevenwagen voor m'n schip was gearriveerd, met daarin 'n groot aantal rechercheurs en politiemannen in uniform, die met geweld en zonder huiszoekingsbevel zich toegang tot m'n schip hadden verschaft. Grada had zich tegen deze inbraak verzet en was daarom door de politie van 't schip gesleurd en met haar scheenbot tegen 'n ijzeren reling van 't schip geworpen en op zeer pijnlijke wijze in de rug gestompt.

Mijn zoon Tjerk junior vertelde dat de politie hem terwijl hij net thuiskwam, bij de keel had gegrepen met de uitroep: "En jij ook mee!".....

Nadat ik van 's morgens 11 uur, tot 's namiddags 5 uur van de 18e maart 1975 in verhoor had gezeten op 't politiebureau te Meppel, werd ik omstreeks 5 uur door opper Mulder per auto naar Assen over- gebracht; naar 't Gemeentelijk politiebureau. Hier werd ik in een dichte kamer gezet, zonder enige ventilatie en weinig licht. Er zaten geen ramen in dit vertrek. Waarschijnlijk was het 'n arrestantencel. Op van de zenuwen en met hevige pijnen in de borst had ik ook nog honger. Ik voelde me erg wee in de maag! Vanaf 's morgens 11 uur tot 's middags 5 uur had ik namelijk eten noch drinken gehad.

Pas tegen 'n uur of half zeven die avond (ik had toen al anderhalf uur in de arrestantencel gezeten), deed 'n jonge agent de deur open, en overhandigde mij 'n plastic zakje, met daarin twee kogelharde sneetjes brood, zeer geschikt om er spijkers op recht te slaan én 'n kopje haast koude koffie! Omdat ik rammelde van de honger, nuttigde ik toch één van de sneetjes brood. Ik dacht, nou als ik als onschuldig mens al keihard brood te eten krijg, wat krijgt dan 'n ware schuldige voor voedsel?

Na 't nuttigen van m'n eerste sneetje brood en kopje koffie, kon ik 't tweede sneetje niet meer door de keel krijgen, Daarom klopte ik op de deur en wederom maakte de jonge agent de deur open. Ik

vroeg: "Agent, het brood is zo droog en hard, is er misschien nog 'n kopje koffie?" Hij vertrok en bleef geruime tijd weg. Na ongeveer tien minuten keerde hij terug met 'n glaasje water met de verontschuldiging: "Er is geen koffie meer!" Ik wist dat hij loog, want bij 't openen van de deur van m'n cel, had ik vlak tegenover m'n vertrek 'n grote familiekan met koffie op 't gasstel zien pruttelen. De koffie werd mij dus beslist niet gegund. Waarschijnlijk had een van z'n superieuren tegen 'm gezegd: "Wat denkt die vervalsers wél? Hij krijgt geen koffie, geef hem maar water!"

In elk geval, ik zal nu op water en brood. Enige tijd later verscheen de heer Mulder weer en vroeg me: "Welke advocaat wilt U hebben heer Vermaning?". Ik zei: "Wat zegt U daar?, 'n advocaat?, waar heb ik die voor nodig dacht U?. Ik heb niets gedaan en niets misdreven, bovendien is m'n strafregister schoon en het enige wat ik wens is vrijgelaten te worden en dat men mij naar huis brengt. Ik zal dit misverstand zelf wel oplossen!"

Toen zei de heer Mulder: "Ik geloof Mijnheer Vermaning, dat U zelf niet eens beseft welke aanklacht wel tegen U is ingediend. Deze zaak komt zeer zeker voor de rechtbank, dus zou ik U wel adviseren 'n advocaat te nemen". Ik voelde dat de heer Mulder daar wel 'ns gelijk in kon hebben en dus overwoog ik 'n advocaat te nemen. Maar welke? Toevallig kende ik in Assen 'n advocaat, waarvoor ik al jarenlang de grasmaaimachines had geslepen. Hij behoorde tot een van m'n klanten. Dit was een zekere Mr. M.G. Doornbos, wonende Wilhelminastraat 25 te Assen. Deze man kwam bij me die avond om de situatie op te nemen. Hij zou m'n advocaat en raadsman blijven tot aan de dag van 't strafvonnis van 6 juni 1977.

Zo tegen half tien in de avond van de 18e maart was het "kinder-bedtijd" geworden. Ik werd vanuit m'n opvangcel nu overgebracht naar de kelder van 't politiebureau en kwam in 'n zwaardere cel met dikke deuren en 'n heel klein kijkgaatje in de deur. Lucifers en tabak moest ik afgeven, zodat ik ook niets had te roken en dat was nu juist het ergste! Ik gevoelde me werkelijk een zware misdadiger, al wist ik niet meer waarom.

Op de vloer van de cel was 'n betonnen krib aangebracht en daar moest ik in slapen. Nou ... slapen?

De volgende morgen van de 19de maart werd ik weer door de heer Mulder van 't gemeentelijk politiebureau opgehaald en nu overgebracht naar 't Rijkspolitiebureau aan de Beilerstraatweg. Hier werd ik onder politiegeleide binnengebracht en naar 'n gewoon vertrek gebracht. In deze kamer zaten enige technische rechercheurs, die ik nog niet eerder had gezien en die ik uiteraard niet kende. Achter 'n tafel zat 'n jonge vent (waarschijnlijk zo'n klusjesman), die 'n schrijfmachine hanteerde.

Een van vernoemde technische rechercheurs zei tegen mij het volgende: "Wij hebben U laten komen heer Vermaning om mede Uw in beslaggenomen collectie uit Uw schip te catalogiseren en inventariseren. U weet beter waar deze voorwerpen vandaan komen dan wij!".

Ik zei: "Wat zegt U daar?, wat hebt U?, wat hebt U uit m'n schip gehaald?" "Daar", zegt hij, in de hoek! Hij wees naar 'n stapel dozen en plasticzakken in de hoek van 't vertrek, die mij zeer bekend voorkwamen.

Toen ik m'n collectie in de hoek zag staan, m'n rechtmatig eigendom, werd ik opnieuw razend. Ik zei: "Smerige gemene dieventroep, wie heeft jullie het recht gegeven bij mij in te breken en m'n collectie te roven? Ik gelast U op staande voet mijn collectie naar m'n schip in Meppel terug te brengen!"

Inplaats daarvan lachten de "heren" me in m'n gezicht uit! Ze zeiden dat ik me maar wat kalm moest houden en medewerking aan de politie moest verlenen bij 't catalogiseren van deze collectie!

't Liefst was ik ze maar direct aangevlogen, maar wat hielp dat?, daar maakte ik de situatie alleen maar erger mee.

Ik zei: "Wat doet men met m'n collectie, of waar gaat die naartoe? Op deze vraag werd geen antwoord gegeven. Het enige wat ze tegen me zeiden was: "De collectie wordt opgestuurd". Toen wist ik nog niets.

De hele morgen van de 19e maart van 's morgens half tien tot rond 't middag uur, werd besteed aan 't catalogiseren van de collectie. Ik moest van alle voorwerpen de vindplaatsen zeggen en alle voorwerpen werden in lijsten getypt door de jonge vent achter de schrijftafel, die ik de "klusjesman" noemde.

Tegen 'n uur of half één in de voormiddag waren we klaar met bijna

alle voorwerpen. Alleen 'n groene puzzeldoos met 'n twintig midden-palaeolithische artefacten moesten nog worden gecatalogiseerd (dit is de bekende puzzeldoos met de 20 eenheden). Alle voorwerpen waren in kleinere én grotere plastic zakken verpakt en gereed gemaakt voor verzending. Maar waar naartoe? Ik wist het niet. Omstreeks half één werd ik weggeroepen. Ik moest bij politiebrigadier Hoekstra komen voor verhoor en dus gingen de technische rechercheurs verder met catalogiseren van de inhoud van de puzzeldoos.

Ik had nu in bijna 'n volle dag én 'n nacht geen eten en drinken gehad (de twee kogelharde sneedjes brood, het ene lauwe kopje koffie én glaasje water van de vorige dag niet meegerekend), en ik rammelde nu van de honger en versmachtte van dorst. Dit werd blijkbaar de heer Mulder toch té gortig. Misschien realiseerde deze zich plots dat ook 'n arrestant nog moet eten.

Hij gaf tenminste een van de agenten opdracht, eten voor Vermaning te halen! Hij vroeg mij of ik zin had in bamie?. Ik gaf te kennen dat ik daar inderdaad zin in had. Wat kon het mij schelen wát voor eten 't was, als ik maar wat kreeg. En dus kreeg ik bamie en dat smaakte me voortreffelijk.

Daarna begon het verhoor. Dit vergde weer 'n aantal uren. De heer Hoekstra stelde me vragen over de rapportinhoud van het "Voorlopig rapport van Prof. Waterbolk en D. Stapert van 18 maart 1975". De heer Hoekstra wilde uitleg van mij over de aanwezig zijnde krasjes en "machinale" slijpsporen op de door mij gevonden artefacten van de vindplaatsen Hoogersmilde en Hijken en van de vuistbijl uit 't Blauwmeer, enz. enz.

Omstreeks één uur in de middag van de 19de maart was het nogmaals de heer Mulder, die op vrij geheimzinnige wijze mij 'n papiertje toestopte met de woorden: "Kijk Vermaning, dit moest ik U geven". Op het moment dat ik dit papiertje kreeg, had ik er niet op gelet wát dit eigenlijk voorstelde. Ook had ik de inhoud niet gelezen. Na 't verhoor door brigadier Hoekstra had ik even tijd dit papiertje te lezen. Het bleek 'n "arrestatiebevel" te zijn. De heer Mulder had mij 'n arrestatiebevel in handen gespeeld. Dat gebeurde nadat ik in Meppel al op de 18e maart zes uren; diezelfde avond op 't Gemeentelijk politiebureau te Assen, van 's avonds omstreeks 6 uur tot de volgende morgen van de 19e maart tot ca. 9 uur en op 't Rijkspolitiebureau aan de Beilerstraat, van omstreeks 10 uur tot één uur, vast had gezeten in verzekerde bewaring. Mijn arrestatiebevel dat men mij bij m'n aanhouding had moeten laten zien, kreeg ik dus precies 26 uren later in handen gespeeld en dan nog op geheimzinnige wijze.

Het arrestatiebevel was echter wél op de 18e maart uitgeschreven althans die datum stond er duidelijk op. Ik kan dit nu nog tonen. Men had dus maar gewoonweg vergeten mij bij m'n aanhouding dit arrestatiebevel te laten zien, zo vol van begeerte was de politie om mij te pakken!

Tegen 11 uur in de avond van de 19de maart 1975 werd ik weer vrijgelaten na het geven van 'n persconferentie in het politiebureau.

Aldus, naar waarheid geschreven
en ondertekend:

Tjerk Vermaning

Dit verslag is.....echt Vermaning! Breedsprakig, maar punctueel tot in de minste details en wars van alle decorum. Zo sprak hij ook over zijn hartstochtelijk bezig zijn met zijn hobby's en zijn frustraties met wat hij "de wetenschap" noemde; al-tijd exact hetzelfde, hoe vaak ook herhaald en tegen wie dan ook.

Ook Grada Vermaning gaf in een zelfde stijl haar belevenissen met de politie weer:

ZV.90

In de morgen van de 18e maart van 't jaar 1975 omstreeks 11.15 uur stond ik in de kombuis van de kajuit, bij 't aanrecht de vaat te wassen. Mijn man Tjerk was nog maar kort daarvoor de deur uitgegaan om de kost te verdienen. Hij was in die tijd nog slijper van grasmaaimachines. Zoals gewoonlijk keek ik door 't raam van de kombuis naarbuiten en zag dat pal tegenover ons schip, 'n grote blauwgekleurde arrestantenwagen stopte. Deze wagen stopte vlak voor de

Fig.23

Tjerk Vermaning in de kajuit van de "Gerrit-ZV.15 Lucas".Foto:?,ontvangen van Grada Vermaning.

Meppeler glashandel, van de firma Kuurman B.V. aan de Paradijsweg. Ik had deze wagens wel vaker gezien, toen we eerder op Smilde lagen met 't schip. Ze reden meestal met geïnterneerden van en naar de strafkolonie "Veenhuizen".

Uit de wagen stapten 'n aantal mannen naarbuiten. Ik schat zo'n zes of zeven mannen. Ze stapten uit het midden van de wagen en uit de cabine en staken allen de weg over in de richting van ons schip. Ik dacht, hé, wat moeten al die mannen ?? Plots drong het tot me door. Zouden het ook politiemannen zijn? Misschien heeft mijn man-Tjerk wel 'n verkeersongeluk gekregen? Hij was nog maar net de deur uitgegaan?.

Geheel overstuur van schrik snelde ik vanuit de kombuis de trap op naar 't stuurhuis en rukte gelijk de deur open! Vóór ikzelf nog maar 'n woord kon uitbrengen, vroeg een van de mannen mij (die in 't gangboord stond):is U mevrouw Vermaning?". Ik gaf direct ten antwoord: "Ja, dat ben ik!" De man die in het gangboord stond, zei toen: "wij zijn van de politie, wij moeten huiszoeking doen, want jullie hebben de stenen vervalst!" Ik zei toen: "Gelukkig, Tjerk heeft dus niet 'n ongeluk gehad?". De politeman zei direct daarop: "niks ongeluk, Uw man Tjerk hebben we al! die zal al wel rustig op 't politiebureau zitten! Ik vroeg toen: "heeft U 'n bewijs dat U het schip mag betreden en dat U huiszoeking mag verrichten?". Hij toonde mij tussen duim en wijsvinger z'n "Politiesignet" waar z'n hoofd op stond en zei: "kijk, wij zijn van de politie!". Ik zei toen: "Heeft U geen ander bewijs, dan alleen dat kaartje?" De politiemann zei toen weer: "daar hebt U niets mee te maken, U hoort 't wel!"

Toen maakte ik me inwendig kwaad over deze lompe brutaliteit. Ik gelaste hun direct 't schip te verlaten, doch inplaats daarvan werden de heren nog brutaler. Ze duwden mij terzijde en stapten zo pardoes het stuurhuis binnen. In het stuurhuis stonden nu twee rechercheurs. Plots stopte er nog een wagentje achter de blauwe arrestantenwagen; daaruit stapten nog eens twee politiemannen in uniform, van de Meppeler politie!

Nadat de agenten in uniform even hadden gepraat met de agenten in burger die nog aan wal stonden, stapten ook de twee agenten in uniform op 't schip, tot vóór de deur van 't stuurhuis. Toen zei ineens de rechercheur, die ik kort daarvoor had geboden het schip te verlaten: "Als U gehoorzaam is, dan kan U op Uw schip

blijven, anders moeten we andere maatregelen nemen!" Toen werd ik werkelijk woedend. Ze behandelden mij op m'n eigen schip als was ik 'n kind die de vader moet gehoorzamen. Ik zei briesend van woede: "en nu als de bliksem van m'n schip af, opgedonderd!"

Maar dat brokje eten kwam helemaal in 't verkeerde keelgat. De rechercheur die steeds het woord had gevoerd, kreeg ineens enorm veel lef, nu hij zag assistentie te hebben gekregen van de twee agenten in uniform. Ik kreeg ineens 'n enorme opstopper in m'n rug, zodat ik snakte naar adem en direct daarop nog een en nog een! Ik werd letterlijk de deur van 't stuurhuis uitgestompt! Even dacht ik aan de knechten van Hitler, aan de Gestapo of de Grunpolizei, die hadden ditzelfde gedaan bij de arme joden in oorlogstijd!

Ik riep telkens weer: "au, au! het doet me vreselijk zeer! laat me los!" Maar daar trokken de heren zich bar weinig van aan; ze stompten maar raak en ik was bijna geradbraakt!

Eén van de twee geuniformde agenten uit Meppel, 'n dikke gezette kerel, maakte het nog fraaier. Hij was werkelijk van plan me uiteen te trekken. Ik werd van uit het stuurhuis, door 't gangboord gesleept en met m'n linkerbeen tegen 'n ijzeren scheepsreling geworpen. Dit deed me zo ontzettend zeer, de sterren schoten me voor de ogen. Toen stond ik aan wal, huilende en hinkende op één been! Ze waren van plan me de boevenwagen in te smijten. Toen ik me daartegen heftig ging verzetten, begonnen ze weer opnieuw te stompen en sloeg ik ook om me heen. Ik riep zo hard ik kon: "ik sterf liever dan me als 'n onschuldig mens in 'n boevenwagen te laten smijten!"

Toen begonnen ook de sterke armen te jeuken van de andere agenten, want ze kwamen elkaar nu te hulp! Ik werd nu letterlijk de boevenwagen in geschopt, gestompt en getrapt, de heren Grunpolizei kregen er nu blijkbaar allemaal aardigheid aan. Toen ik in de boevenwagen zat zag ik juist mijn zoon Tjerk junior (15) thuiskomen. Ik hoorde dat 'n politieagent tegen hem zei: "en jij ook mee!", terwijl de agent hem bij de keel greep. Ik zag dat deze nog jonge agent m'n zoon ging mishandelen en zag kans opnieuw de boevenwagen uit te komen om mijn zoon te hulp te komen. Opnieuw werd ik weer de boevenwagen ingesmeten. Ook mijn zoon Tjerk jr. werd eveneens op hardhandige wijze de boevenwagen ingezet! Toen werden de deuren gesloten.

Het was me inmiddels duidelijk geworden wááróm ik op zo'n onmenselijke en beestachtige wijze van m'n schip was gesleurd en de boevenwagen was ingesmeten. Ik had gezien dat de Groninger student Dick Stapert uit z'n auto was gestapt en zonder enige toestemming op brutale wijze m'n schip had betreden. Dát was dus de oorzaak van 't kwaad! De politie had dus al geweten dat Stapert in aankomst was!

" Op naar 't politiebureau"

De boevenwagen zette zich in beweging en we reden naar 't politiebureau. Daar aangekomen werd de wagen voor 't politiebureau geparkeerd. Aan beide zijden van de deuringang werden twee politieagenten opgesteld. Daar moesten wij (m'n zoon en ik) tussendoor om als twee misdadigers binnen te lopen. Wij moesten bij de lange trap naarboven lopen en dit kostte me de grootste moeite met m'n zere linkerbeen. Ik weet niet hoe lang ik er precies met m'n zoon heb gezeten, maar na enige tijd werd ik naar onderen gebracht weer met dezelfde trap naar beneden. Hier mochten m'n zoon en ik nu de kamer betreden, waar mijn man Tjerk in verhoor zat!

Het eerste wat ik tegen Tjerk zei was: "Tjerk, wat zijn ze nu met ons van plan?". Verder zei ik tegen hem: "Tjerk, Stapert is bij ons in 't schip hoor! en de politie ook! en ze hebben mij mishandeld".

Tjerk die 'n zware hartoperatie had moeten ondergaan en zich beest niet mocht inspannen, irriteren of opwinden, was gelukkig erg rustig en niets wees erop dat hij met geweld was behandeld! Daar was ik tenminste erg blij mee!

Kort daarop hoorde ik dat m'n man Tjerk niet met me mee mocht naar huis. Mijn zoon en ik werden na enige tijd tesamen weer naar huis gebracht. Bij het schip aangekomen was er één ding dat mij direct opviel.

De deur van het stuurhuis stond wagewijd open terwijl er niemand

meer op of in het schip aanwezig was. De politie had 't schip in onbeheerde toestand achtergelaten. Ieder had vrij entree gehad, Mijn man en ik hadden dus ons schip met inhoud moeten afstaan én aan Stapert én aan de politie. Hier is dus duidelijk sprake geweest van "kaping". Kaping, gepaardgaande met geweldpleging en mishandeling!
Aldus naar waarheid omschreven.

Gerharda Johanna Vermaning-Jansen.
d.d. 7 november 1977.

De enige, niet tot de recherche behorende ooggetuige van de "overval" op de "Gerrit-Lucas", was de moeder van Grada Vermaning, mevrouw Jansen-Jillings. Uit haar uitvoerig verslag van 9 nov. 1977, willen we ook enkele passages letterlijk aanhalen:

In de morgen van de 18e maart 1975, (het zal tussen elf uur en half twaalf zijn geweest), kwam ik uit de kajuit van m'n scheepje dat toen pal achter 't schip van m'n schoonzoon lag gemeerd, aan de Paradijsweg te Meppel.
Ik zag tegenover 't schip van m'n schoonzoon Tjerk Vermaning een grote blauwgekleurde boevenwagen van de politie staan. Ook zag ik 'n aantal mannen staan, waarvan ik direct vermoedde dat ze wel 'ns van de politie konden zijn!

Fig.24
Zv.20

Tjerk Vermaning junior met een door hem gevonden neolithische bijl. Foto:?. Ontvangen van Grada Vermaning.

Ik dacht, wat zouden al die mannen bij 't schip van Tjerk moeten doen en wat moeten ze met die boevenwagen? Dus dreef de nieuwsgierigheid mij in hun richting. Ik liep op de mannen toe en zag juist dat er iemand (ik wist nog niet wie), in de boevenwagen werd gesmeten. Toen ik bij de mannen was aangekomen, vroeg ik hun: "Heren, is hier misschien een ongeluk gebeurd?". Eén der rechercheurs zei toen direct: "Nee, hier hebben ze stenen vervalst!!" Mijn eigen schoonzoon, die zo eerlijk is als goud en dus zeer goed kennende, werd hier dus beledigd! Ik trok direct partij voor hem door te zeggen: "dát liegen jullie!, dat kan niet!"

Op 't zelfde moment, dat ik nog met die mannen praatte, stapte er 'n nog jonguitziende man met volle baard en 'n ouderwets brillette op z'n neus, op 't schip van m'n schoonzoon. Hij stapte op brutale wijze maar zo gelijk 't stuurhuis binnen en daalde toen direct de trap af naar de woonruimte (kajuit).

Omdat ik dit uitermate vreemd vond en vooral "brutaal" en omdat ik hem beslist niet vertrouwde, ging ik die ongewenste indringer direct na. Toen ook ik de woonruimte binnenkwam, zag ik, dat deze vreemde figuur op z'n knieën lag, vlak voor 'n in de scheepswand ingebouwde dressoirkast aan stuurboordzijde. Op 't moment dat hij mij zag, zei de persoon ineens: "waar kom jij weg!?". Dit vond ik nog brutaler, ik zei gelijk daarop: "maar wat doe jij hier?" Hij gaf geen antwoord!

Hij nam uit een der kastjes van 't dressoir 'n groenachtig gekleurde doos, waarin (dat wist ik) mijn schoonzoon, voor hem, erg kostbare prehistorische werktuigen bewaarde. De nog onbekende figuur, deed 't deksel van de doos open en nam daaruit 'n fraaie driehoekige vuistbijl en zette de puzzeldoos met verdere inhoud op tafel neer. Hij wierp de fraaie oude vuistbijl met fors gebaar over de tafel heen zodat 't kostbare stuk met 'n smak op de vloer terecht kwam. Hij riep met luidde stem: "hier heb ik al 'n bijl!" Hij riep dit tegen enige rechercheurs die eveneens de woonruimte van 't schip waren binnengedrongen en nu bezig waren deuren te forceren, d.w.z. uit de scharnieren te nemen.

Op eveneens zeer brutale en zeer ongepaste wijze nam hij de brieven uit 't kastje en ging ze keurig netjes zitten lezen, als waren ze allen aan hem geadresseerd! — — — — —

Ik vroeg de rechercheur, die nog steeds bezig was de deur te forceren van het slaapvertrek van m'n kleinzoon: "Mijnheer, wat is hier nu eigenlijk aan de hand?". De rechercheur zei: "hier zijn stenen vervalst!" Ik zei: "beste man, hier is niets vervalst!" De rechercheur gaf geen antwoord. Na korte tijd verlieten ze het woonvertrek! Ze gingen weer de trap op naar boven, naar 't stuurhuis. De rechercheurs die buiten waren gebleven, hadden inmiddels de "ruimluiken" opengesmeten. Het was dezelfde rechercheur, die eerder met Stapert het woonvertrek had doorzocht, die nu met Stapert het scheepsruim binnen ging om stenen te zoeken.

Eer Stapert én de rechercheur de trap gingen afdalen naar het ruim van 't schip, snoude Stapert op barse toon tegen mij: "en jij blijft hier!" De twee heren gingen direct op de grote collectie toe van m'n schoonzoon Tjerk, die in 't ruim lag opgeslagen. Ze gingen op zeer onhandige, ondeskundige en zeer ruwe wijze met de kostbare collectie om. Dozen met inhoud werden eerst doorzocht en daarna aan kant gesmeten en hetzelfde gebeurde met plastic zakken met inhoud. Grote beenderen van prehistorische dieren, als mammoet, werden zonder pardon opzij gegooid en daardoor beschadigd. Omdat ik niet binnen mocht, stond ik in 't gangboord, boven 'n openluik, de vernieling gade te slaan. Wat de heren dachten nodig te hebben, werd aan de kant gezet. Dit waren enige dozen en plastic zakken met inhoud. — — — — —

Toen kwam Stapert op een, voor zijn doen, geweldig idee! Hij had gezien dat vlak voor de trap in het scheepsruim, wat gras en ander vuil op 'n hoopje lag bijeengeveegd. Dat leek hem erg verdacht! Hij nam 'n plastic zakje en deed daar alles in. Dit was niets anders dan wat gras en vuil van 'n schoongemaakte grasmaaimachine die m'n schoonzoon kort daarvoor had schoongemaakt op deze plaats! Daarna verlieten ze 't scheepsruim en gingen de heren naar 't voorschip. Hier werd 't ijzeren klapluik geopend en 't was Stapert die als eerste naar beneden ging. De rechercheur bleef halverwege op 't steile trapje of laddertje staan en maakte ook geen beweging om nog verder af te dalen. Ik kreeg daardoor de indruk dat de rechercheur iets uitvoerde wat hij eigenlijk beslist niet mocht doen, dat was me al eerder opgevallen, bij 't doorsnuffelen van 't woonvertrek en van 't scheepsruim. Het was me ook opgevallen dat de rechercheur haast al het zoeken en snuffelen door Stapert liet uitvoeren en telkens weer heel schuchter om zich heen bleef zien.

Zo ook in 't voorschip! De rechercheur bleef in het luik hangen en ging dus niet naar beneden.

Tenslotte was 't Stapert weer, die uit 't luik tevoorschijn kwam nadat de rechercheur zich uit het luik had teruggetrokken. Stapert had iets in z'n handen, dat hij uit 't voorschip had meegenomen, maar wat, dat kon ik niet zien, ook niet wat hij in de tas bij zich droeg uiteraard!

Toen ik wel zag dat er toch niks aan te doen was, zei ik: "zet dan de stenen maar in de politiewagen, maar niet in de wagen van hem" en ik wees in de richting van Stapert! Waarschijnlijk gevoelde de indringer zich ook nog beledigd want hij riep: "heb jij ook misschien stenen in 't schip"? Daarop gaf ik hem lachende en op minachtende wijze ten antwoord: "nee, paljas, ik heb geen stenen!". Ze stapten in de auto en vertrokken. Ook de paar rechercheurs die nog waren overgebleven maakten eveneens aanstalten om te vertrekken.

Wat mij direct opviel was dat al de luiken van 't schip, die de rechercheurs én Stapert hadden opengeworpen, nog openlagen. Het schip was nu toegankelijk voor iedereen; ieder kon maar zo 't schip binnenwandelen, terwijl (dat wist ik immers), er veel waardevolle prehistorische voorwerpen in lagen opgeslagen. Toen ik toch wel zag, dat de politie beslist niet van plan was het schip op behoorlijke wijze af te gaan sluiten, vroeg ikzelf aan een van de rechercheurs of hij zo beleefd wilde zijn voor mij de luiken af te sluiten. Dat heeft hij toen maar gedaan, althans de luiken. Later hoorde ik van m'n dochter Grada dat zij bij haar thuiskomst de deur van 't stuurhuis wijdopenstaande had aangetroffen. Men had dus het schip (waar niemand meer aanwezig was), volkomen in onbeheerde toestand achtergelaten. Daarmee had de politie duidelijk aanleiding gegeven tot diefstal!

ZV.91

Mevrouw Johanna Jansen-Jillings.
d.d. 9-11-1977 te Assen.

Maar wat zijn getuigenissen van een vervalsingsfamilie nu in vergelijking met de processen-verbaal in deftig vakjargon van de "gladde" jongens van politie? Zeker nog in 1975.

EEN GOUDEN EIKEL VOOR HET PROVINCIAAL BESTUUR VAN DRENTHE.

Dans le doute, il faut choisir d'être fidèle
(Mauriac).

Aan de gevangenneming en de verhoren van Tjerk Vermaning en aan de "overval" op zijn schip, ging een aangifte vooraf door het Provinciaal Bestuur van Drenthe.

Op 10 maart 1975, was op het B.A.I. in Groningen, een rapportje gereedgekomen, dat in enkele weken tijd in elkaar was geflanst door de pas afgestudeerde geoloog en leerling-archeoloog drs. D. Stapert, die geen enkele ervaring had met het Midden-Paleolithicum. Blijkbaar was dit rapportje van enkele pagina's zo overtuigend, dat drs. Stapert zijn leermeester, prof. Waterbolk, het mede ondertekend had.

Het was zelfs zó indrukwekkend, dat het Provinciaal Bestuur al op 11 maart 1975 in één gesprek met de rapporteurs van het B.A.I. en zonder enig nader onderzoek, zelfs zonder enig contact met de beschuldigde - die zij eens de erepenning van Drenthe toekende -, de zekerheid had, dat Vermaning als vervalser moest worden aangeklaagd. Dat prof. Waterbolk (c.s.) het zelfde Bestuur had aangeraden al die "vervalsingen" te kopen en zelfs in meerdere grote publikaties dezelfde artefacten had gepubliceerd en geprezen, was blijkbaar opeens niet relevant meer! Waarom heeft het Provinciaal Bestuur van Drenthe ook niet tegelijk prof. Waterbolk aangeklaagd?

De aanklacht, ondertekend door de heren Boering en Postema, geven wij integraal weer op de volgende pagina (archief: Wouters, ZV.96). Hieruit blijkt duidelijk dat het Provinciaal Bestuur van Drenthe, al daags na het gereedkomen van het rapport Stapert-Waterbolk, na één korte vergadering besloten had Vermaning aan te klagen. Voor de aankopen waren in 1965 en 1972 maanden lange besprekingen nodig. Op 18 maart 1975, als op het B.A.I. intussen al meerdere "vergissingen" uit het rapport van 10 maart waren "verbeterd", overhandigden " Gedeputeerde Staten van Drenthe" een koeriersbrief aan alle leden van de Provinciale Staten van Drenthe, waarin ze hun aanklacht tegen Vermaning bekend maakten. Ze gaven daarin als argumenten, de

volkomen dwaze, leugenachtige en onwetenschappelijke argumenten op, die Stapert-Waterbolk hun hebben voorgeschoteld en die wij in dit boek volledig zullen ontzenuwen. Ze kondigen ook de persconferentie in de Statenzaal aan, waarin de officier van justitie en het B.A.I. diezelfde middag van 18 maart 1975, nadere inlichtingen zullen verstrekken. Ook van deze koeriersbrief zullen we de originele tekst bijvoegen, omdat de buitenwereld ze als zodanig nooit onder ogen kreeg. (archief:Wouters, ZV.97).

PROVINCIAAL BESTUUR VAN DRENTHE

NUMMER: _

ASSEN 13 maart 1975. *B65553*

AFDELING:

BERICHT OP SCHRIJVEN VAN:

Aan
de Heer Officier van Justitie
te

ONDERWERP:

ASSEN.

Steentijdvondsten
T.Vermaning.

Onder overlegging van bijgaand rapport van het Biologisch-Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen inzake de steentijdvondsten van de heer T.Vermaning, richten wij ons met het volgende tot U.

Uit het rapport en uit de daarop door de samenstellers, de heren Drs. D.Stapert en Prof.Dr.H.T.Waterbolk, in onze vergadering van 11 dezer gegeven toelichting is ons gebleken, dat de door de provincie Drenthe ten behoeve van het Provinciaal Museum van Drenthe aangekochte middenpaleolithische collecties van Hogersmilde en een aantal oud- en middenpaleolithische artefacten van verschillende vindplaatsen (o.a. de vuistbijl van de Leemdijk bij Hijken en de "Abbeviliën"-vuistbijl van het Blauwmeer) authenticiteit missen en als vervalsingen moeten worden aangemerkt.

De provincie heeft de collecties en de artefacten aangekocht van de heer T.Vermaning, thans wonende te Meppel. De aankoop van de collecties vond plaats in 1965, die van de artefacten rond de jaarwisseling 1972/73.

Een nadere toelichting op de gebruikelijke gang van zaken bij de aankoop van archeologische voorwerpen, op de betekenis van het verband tussen vindplaats en gevonden voorwerp, de daadwerkelijke gang van zaken in casu, alsmede een specificatie van de aangekochte voorwerpen en de daarvoor vastgestelde aankooprijzen wordt U hierbij tevens verstrekt in een rapport, opgesteld door de heren Drs. O.H.Harsema en G.de Leeuw, resp. conservator en assistent van de afdeling Prae- en Protohistorie van het provinciaal museum.

Tot beide aankopen is besloten op basis van de door deskundigen uitgebrachte adviezen. Deze adviezen, alsmede de beweringen en gedragingen van de verkoper hebben er toe geleid, dat wij en met ons de staten der provincie geen twijfel konden en mochten hebben omtrent de echtheid van de aankopen en zijn wij tot uitbetaling van de aankoopbedragen overgegaan.

Wij kunnen thans verklaren dat wij, als wij destijds de wetenschap hadden gehad, zoals die ons nu uit genoemd rapport duidelijk is geworden, er nimmer toe zouden zijn overgegaan aan de staten der provincie een voorstel tot aankoop te doen en dat de staten der provincie een voorstel tot aankoop te doen en dat de staten daartoe ook nimmer zouden hebben besloten. Evenmin zouden wij tot afgifte van de gelden aan de heer Vermaning zijn overgegaan.

Ingevolge artikel 160 c.q. art.162 van het wetboek van strafvordering doen wij thans bij U aangifte van het feit, dat wij kennis hebben bekomen van het ten opzichte van de provincie gepleegde bedrog.

ZV.96

Gedeputeerde staten van Drenthe,

(T.Boersma), wnd. voorzitter.

(H.Postema), griffier.

PROVINCIAAL BESTUUR VAN DRENTHE

ZV.97

NUMMER: 62/5244.

ASSEN 18 maart 1975.

AFDELING: 1.

BERICHT OF SCHRIJVEN VAN:

Aan

de leden van de provinciale staten
van Drenthe.

ONDERWERP:

Archeologische vondsten.

Hedenmorgen heeft prof.dr.H.T.Waterbolk van het Biologisch Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen via de telex het bericht doen verspreiden, dat er getuifeld wordt aan de echtheid van verscheidene archeologische vondsten door de provincie aangekocht van de heer T.Vermaing.

Prof.Waterbolk heeft ons enige dagen geleden van de feiten op de hoogte gebracht. Wij hebben daarin aanleiding gevonden ons tot de officier van * Justitie te Assen te wenden. De officier is hedenochtend tot het onderzoek naar de eventuele strafbare feiten overgegaan.

Wij lichten u thans per koeriersbrief in.

* Onze aanklacht is gebaseerd op een rapport, opgesteld in overleg met Prof. Waterbolk, die ook medeverantwoordelijkheid voor de inhoud ervan op zich heeft genomen. Het wetenschappelijk onderzoek is uitgevoerd door drs. D.Stapert. Medewerking aan dit onderzoek verleenden o.a. dr.G.J.Boekschoten van het Geologisch Instituut en dr. G.Boom van het Laboratorium voor Fysische Metaalkunde.

Het onderzoek heeft zich onder meer uitgestrekt over:

1. twee middenpaleolitische collecties van Hogersmilde (totaal 127 stuks), aangekocht door het Provinciaal Museum van Drenthe in 1965;
2. de middenpaleolitische collectie van Hijken (ruim 400 stuks), aangekocht door de Stichting Nederlands Bureau voor Anthropologie in Amsterdam en in bruikleen gegeven aan het Provinciaal Museum van Drenthe (1968);
3. een aantal oud- en middenpaleolithische artefacten van verschillende vindplaatsen (o.a. de vuistbijl van de Leemdijk bij Hijken en de "Abbevillien"-vuistbijl van het Blauwe meer, deel uitmakend van de afwikkelingsaankoop na beëindiging van het subsidie aan T.Vermaing (1973).

In deze opsomming beperken wij ons tot die zaken, waarbij de provincie Drenthe is betrokken.

De zekerheid van vervalsing van voorwerpen wordt in het rapport onder meer gesteld op grond van het voorkomen op voorwerpen van uniforme slijpsporen, die onmogelijk natuurlijk kunnen worden verklaard; het voorkomen van een op natuurlijke glanspatina lijkende uniforme vettige glans, die gemakkelijk verwijderbaar blijkt te zijn. Indien deze glans natuurlijk zou zijn, zou zij bestaan uit silica en dus onmogelijk kunnen worden verwijderd.

Verder baseren de onderzoekers de zekerheid van vervalsing op het ontbreken van dehydratatie (notitie onzerzijds: "uitdroging"), kleurpatinen windlak op de door menselijke bewerking ontstane vlakken. Verschijnselen, die wel voorkomen op elders in Nederland gevonden voorwerpen uit dezelfde tijd.

Wij menen met deze korte mededelingen te moeten volstaan.

De ons verstrekte gegevens omvatten meer details met betrekking tot de zekerheid van de vervalsingen. Wij kunnen niet beoordelen of verdergaande mededelingen de loop van het onderzoek zouden kunnen schaden, zodat grote voorzichtigheid geboden lijkt.

Hedenmiddag zullen de officier van Justitie en het Biologisch Archeologisch Instituut in een persbijeenkomst in het provinciehuis een nadere toelichting over deze zaak verstrekken.

Ook wij zullen daarbij aanwezig zijn. Onze opmerkingen zullen zich beperken tot het beantwoorden van eventuele vragen over de omvang van de Drentse aankopen e.d.

Gedeputeerde staten van Drenthe,

 , voorzitter

 , griffier.

De officier van justitie
mr. Muntendam, zette ons
min of meer het pistool
op de borst. Zie pag. 192

Op 18 maart 1975, gaf het B.A.I. van de universiteit Groningen, een persbericht vrij, dat via kranten, radio en televisie het land in werd "geschreeuwd". Een moordenaar zou nog dhr. V. genoemd worden, maar Vermaning die nog nooit met de politie in aanraking was geweest, werd al veroordeeld vóór er de rechtbank aan te pas was gekomen. Het B.A.I. met prof. Waterbolk en drs. Stapert stonden klaarblijkelijk boven de wet en konden Vermaning met naam en toenaam noemen als vervalser in een "VOORLOPIG RAPPORT", waarin tevens vermeld werd dat het Provinciaal Bestuur van Drenthe, aangifte had gedaan wegens "VERMOEDE OPLICHTING".... Dus: "voorlopig" en ook nog "vermoede oplichting". Van het rechtsbeginsel "PRAESUMPTIE VAN ONSCHULD" (art. 6, lid 2 van de rechten van de mens) hadden noch de universiteit van Groningen, noch het Bestuur van Drenthe blijkbaar ooit gehoord!

Persbericht Biologisch-Archaeologisch Instituut d.d. 18 maart 1975

ZV.98

Onderzoek door drs. D. Stapert op het Biologisch-Archaeologisch Instituut der R.U. te Groningen heeft uitgewezen dat een groot deel der paleolithische vuistbijlen en andere vuurstenen werktuigen, afkomstig van de amateur-archeoloog T. Vermaning, recente vervalsingen zijn. Aangetoond is dat de scherpe kanten der voorwerpen op kunstmatige wijze bijgeslepen zijn, waardoor ze een afronding vertonen die enigszins lijkt op de afronding welke wel voorkomt bij echte stukken van overeenkomstige ouderdom. Ook is er op veel stukken een glans aangebracht, die verwijderbaar blijkt te zijn, hetgeen bij natuurlijke vormen van glanspatina ondenkbaar is. Verder ontbreken bij alle voorwerpen een aantal verschijnselen als windlak, kleurpatina en vorstinwerking die onmogelijk alle kunnen ontbreken bij vuurstenen voorwerpen, die sinds de eerste helft van de laatste ijstijd aan of nabij de oppervlakte hebben gelegen.

Dit ongewoon homogeen karakter van het van minstens 8 verschillende plaatsen afkomstige materiaal, alsmede de toenemende twijfel aan de juistheid van de vindplaatsopgaven van Vermaning, vormden de voornaamste aanleiding tot het onderzoek. Met name was het opvallend dat op een aangewezen vindplaats van ± 400 werktuigen te Hijken ook bij herhaalde opgravingen geen enkel stuk in oorspronkelijke ligging werd aangetroffen, terwijl toch Vermaning in aanwezigheid van derden ter plaatse wel stukken had opgehaald. Deze collectie werd in 1968 aangekocht door de Stichting Nederlands Museum voor Anthropologie en in bruikleen gegeven aan het Provinciaal Museum van Drenthe.

Tot de vervalsingen moeten ook worden gerekend de twee in 1965 door het Provinciaal Museum van Drenthe aangekochte collecties van Hogersmilde, hoewel daar een controleopgraving resultaten had opgeleverd, die destijds positief zijn opgevat. Achteraf gezien is het echter duidelijk en ook heel wel mogelijk, dat de voorwerpen tevoren in de grond zijn gestopt.

Het Fries Museum heeft van Vermaning o.a. een collectie neolithische werktuigen gekocht van Ravenswoud, die naar nu blijkt eveneens voor een deel uit recente vervalsingen bestaat. Voorts horen tot de vervalsingen een onlangs door Vermaning aan het Fries Museum te koop aangeboden collectie middenpaleolitische werktuigen, die eveneens van Ravenswoud afkomstig zou zijn. De grote collectie, welke in de laatste jaren bij Eemster zou zijn gevonden, en een aantal afzonderlijke stukken van verschillende vindplaatsen welke in verspreid bezit zijn van musea en particulieren, moeten eveneens vals zijn.

Aan de vondsten van Hogersmilde zijn wetenschappelijke publicaties gewijd door prof. dr. J. D. van der Waals en prof. dr. H. T. Waterbolk. Beide schrijvers stellen zich thans geheel achter de resultaten van het recente onderzoek. Naar aanleiding van deze vondsten en publicaties kan nog worden opgemerkt dat door twee buitenlandse specialisten (Prof. Bordes, Bordeaux en dr. C. B. M. McBurney, Cambridge) twijfel is geuit aan de authenticiteit van de voorwerpen. Er zijn aanwijzingen dat Vermaning opzettelijk onjuiste informatie over de vindplaatsen en vondsten heeft verstrekt. Omtrent het voor de hand liggende vermoeden dat hij op de hoogte was van het feit dat de voorwerpen onecht waren en dat hij eventueel zelf (een der) vervalser(s) was kan alleen justitieel onderzoek opheldering verschaffen. Het Provinciaal Bestuur van Drenthe en de Stichting het Fries Museum hebben, naar aanleiding van een door drs. D. Stapert in overleg met prof. dr. H. T. Waterbolk opgesteld voorlopig rapport, bij de politie aangifte gedaan wegens vermoede oplichting.

Het definitieve rapport omtrent de vervalsing zal in een vaktijdschrift worden gepubliceerd.

Dit "Persbericht" werd door het B.A.I. al om 12,30 uur doorgegeven aan het A.N.P., al vier uur voor dat van justitie.

Zoals we boven kunnen zien, bracht de universiteit van Groningen een noviteit. Hun instituut, het B.A.I. van prof. Waterbolk, dat tien jaar lang de vondsten van Ver-

maning had geprezen, bracht een beschuldigend persbericht uit, nog vóór justitie dit had gedaan. Maar de "schoonheidsprijs", echt een gouden eikel waard, ging naar het Provinciaal Bestuur van Drenthe, een unicum: ze boden de officier van justitie hun STATENZAAL aan voor een persconferentie om 16,00 uur, waar hun onderdaan met de "Erepenning van verdienste", Tjerk Vermaning, nog vóór enig onderzoek, werd opgevoerd als vervalser en oplichter. En dat terwijl de aangeklaagde zélf zat opgesloten in een politiecel in Meppel. Het gebeurde nog nooit dat naast de officier van justitie ook anderen bij een dergelijke persconferentie betrokken werden! Bij deze schandelijke vertoning zaten achter de groene tafel: officier van justitie Muntendam, luitenant Brink van de rijkspolitie Assen, gedeputeerde Boering, griffier Postema, drs. Stapert, prof. Waterbolk en als toppunt van wansmaak mevrouw Schilthuis, commissaris van de koningin in Drenthe.

FIG.25 ZV.30

Persconferentie in de Statenzaal van Drenthe op 18 maart 1975 .De officier van justitie mr.Muntendam werd "geassisteerd" door mevrouw Schilthuis, commissaris van de koningin in Drenthe, luitenant Brink van rijkspolitie, gedeputeerde Boering, griffier Postema, prof.Waterbolk en de ontmaskeraar drs.D.Stapert.Foto:?.Ontvangen van Grada Vermaning.

Ton Hulst schreef in zijn boek:"Tjerk Vermaning, steen des aanstoets"(1975) terecht: "Terwijl een moordenaar met alle zorgen wordt omringt en zoveel mogelijk voor publiciteit wordt beschermd, wordt Vermaning - zonder nog een schijn van officieel bewijs - aan de schandpaal genageld.Vandaar dat juristen dit een voor Nederland onbegrijpelijke en onverteerbare zaak vinden".De enige juriste die hier werkelijk tegen protesteerde was mr.I.Lebanc.

De bekende journalist J.Eter schreef in "Vrij Nederland" van 12 febr.1977:"Prof. Waterbolk, die met het aureool van deskundigheid Vermanings vondsten tien jaar lang als echt propageerde, presteerde het om tot ieders verbijstering, inplaats van af te treden of beschaamd te zwijgen, nu met het zelfde deskundigheidsaureool als aanklager op te treden".

Maar die deskundigheid ontkende prof.Waterbolk overigens tijdens de persconferentie.De deskundige was drs.Stapert, zijn leerling in de archeologie.Dat was een geoloog;hijzelf was bioloog ! Met de vrijspraak van Vermaning, later in Leeuwarden, was de vertoning in de Statenzaal wel dubbel wrang. Vermaning heeft deze vernederingen tot zijn dood toe in verbittering megedragen.Van de "pronkstukken" die zodanig aanwezig wilden zijn op de persconferentie in Assen op 18 maart 1975 , heeft niemand ooit een excuus aangeboden aan de familie Vermaning.

Hertog Gozelinus en koning Otto kunnen in hun graven trots zijn op Pagus Threat.

Later heeft het bestuur van Drenthe zich willen vrijpleiten van de ergerlijke verontoring in de Statenzaal. Er was toen zoveel belangstelling voor de persconferentie, dat de ruimte van de Statenzaal nodig was om al de persmensen te kunnen bergen. De "officials" van Drenthe waren toevallig toch in de buurt en "maakten van de gelegenheid gebruik". Vandaar! Deze pertinente leugens kan ieder verifiëren in de twee laatste alinea's van de koeriersbrief van gedeputeerde staten aan de leden van de provinciale staten van Drenthe (zie:ZV.97):

"Hedenmiddag zullen de officier van Justitie en het Biologisch Archeologisch Instituut in een persbijeenkomst in het provinciehuis een nadere toelichting over deze zaak verstrekken. Ook wij zullen daarbij aanwezig zijn. Onze opmerkingen zullen zich beperken tot het beantwoorden van eventuele vragen over de omvang van de Drentse aankopen e.d."

Fig.26

Door de gedeputeerde staten van Drenthe, werd geen verslag gemaakt van de persconferentie in de Statenzaal, omdat deze conferentie belegd was door het openbaar ministerie (brief van 13-X-1977 aan Mr. v. d. Molen. Archief:Wouters, ZV.104). Nadat wij van G.S. van Drenthe toestemming hadden verkregen om tijdens de behandeling in hoger beroep een "écaillement" te verrichten op de Leemdijk- en Blauwmeerbijl, hebben wij gedeputeerde staten steeds op de hoogte gehouden van alles wat wij in de Zaak Vermaning ondernomen hebben (archief:Wouters, ZV,106, de eerste brief). Op 2 maart 1979, kregen wij van G.S. vergunning om in het Drenths Museum foto's te maken van de artefacten die een rol hadden gespeeld tijdens het hoger beroep (archief:Wouters, ZV.108). Op 22 juni 1979 zonden wij een verslag van zeven pagina's met vijf kleurfoto's (13x18) over dit onderzoek in het Drenths Museum aan G.S. van Drenthe (archief:Wouters, ZV.109). Wij ontvingen hierna op 16 aug. 1979 een bevestiging van ontvangst en de belofte er zorg voor te dragen dat de in ons rapport genoemde artefacten niet zoek zouden raken (archief:wouters, ZV.110). Op de tientallen andere brieven aan en van gedeputeerde staten van Drenthe zullen we later terugkomen.

In de hoedanigheid van getuige deskundige à décharge is G.S. van Drenthe ons altijd terwille geweest. Ook dát moet vermeld worden.

Opm.:

In een schrijven van 25 november 1980, deelde G.S. van Drenthe ons mede, dat men in relatie tot de uitlatingen van de heer O.H. Harsema in het Parool, aan de directie van het Provinciaal Museum in Assen, de opdracht had gegeven zich in generlei opzicht negatief over de collectie Vermaning uit te laten (archief:Wouters, ZV.113).

VOORLOPIG RAPPORT OVER DE STEENTIJDVONDSTEN VAN T.J.VERMANING

(bijgewerkte versie, zoals uitgereikt op de persconferentie d.d.18-3-'75).

Tijdens de persconferentie in de Statenzaal van Drenthe, werd op 18 maart om 16.00 uur, het "Rapport Stapert-Waterbolk" uitgereikt. Het was al meteen een "bijgewerkte versie" van hun rapport van 10 maart 1975. Na enkele dagen was het dus al nodig geweest enkele onwaarheden weg te werken. Wij zullen in dit boek aantonen dat er heel wat meer weg te werken was geweest. Nog erger... er blijft totaal NIETS van over.

Schnitzler schreef eens: "Wenn wir einer Halbwahrheit nur scharf genug ins Auge sehen, ist es eine ganze Lüge gewesen".

Overigens gold dit ook voor de rapporten van het Gerechtelijk Laboratorium en van prof. G. Bosinski.

Al op 2 april 1975 neemt "Westerheem" - nota bene, een blad voor amateur-archeologen - , dit rapport Stapert-Waterbolk integraal op. Een weerwoord van de beschuldigde amateur kon er niet bij. De hoofdredacteur P. Stuurman, schreef zélf de reden waarom niet: "Vermaning had zich de afgelopen jaren bekwaam en veelvuldig in de publieiteit geplaatst". Wij zélf hebben Vermaning nog nooit in "Westerheem" aan het woord gezien.

Ook wij geven hier het rapport van de B.A.I.-heren integraal weer en willen het ook "scharf genug ins Auge sehen".

ZV.117

Voorlopig rapport over de steentijdvondsten van Tj. Vermaning
(bijgewerkte versie, zoals uitgereikt op de persconferentie d.d. 18 maart 1975)

D. Stapert

A. Inleiding

Dit rapport behelst een voorlopige samenvatting van de resultaten van een op het B.A.I. verricht onderzoek naar de authenticiteit van een aantal steentijdvondsten, afkomstig van de amateur-archeoloog Tj. Vermaning. Het onderzoek werd uitgevoerd door drs. D. Stapert. Medewerking verleenden o.a. dr. G. J. Boekschoten (Geologisch Instituut) en dr. G. Boom (Laboratorium voor Fysische Metaalkunde). Dit rapport werd opgesteld in overleg met prof. dr. H. T. Waterbolk, die ook medeverantwoordelijkheid voor de inhoud ervan op zich neemt.

Het onderzoek heeft voornamelijk betrekking op:

1. Twee groepen verondersteld middenpaleolithische artefacten, volgens Vermaning afkomstig van Hogersmilde (totaal 127 stuks), aangekocht door het Provinciaal Museum van Drenthe (1965).
2. Een groep „neolithische” bijlen en andere artefacten (enkele tientallen stuks), volgens Vermaning afkomstig van Ravenswoud, aangekocht door het Fries Museum (1968).
3. De groep middenpaleolithisch lijkende artefacten, volgens de verkoper afkomstig van Hijken (ruim 400 stuks), aangekocht door de Stichting Nederlandsch Museum voor Anthropologie en Praehistorie te Amsterdam, en in bruikleen gegeven aan het Prov. Museum van Drenthe (1968).
4. Een aantal oud- en middenpaleolithisch aandoende artefacten van verschillende vindplaatsen (o.a. een „vuistbijl” volgens Vermaning afkomstig van de Leemdijk bij Hijken, de „Abbevillien-vuistbijl”, die van het Blauwmeer zou komen volgens Vermaning, en 3 stukken, die volgens Vermaning bij artefactengroep 3 horen), deel uitmakend van de afwikkelings-aankoop na beëindiging van de subsidie aan Vermaning (1973).
5. Een tot op heden blijkens persberichten en persoonlijke mededelingen van Vermaning aan derden nog groeiende groep „middenpaleolitische” artefacten volgens Vermaning afkomstig van Eemster (ruim 500 stuks), welke gevonden zou zijn na beëindiging van de subsidie, en over de verkoop waarvan in 1974 door Vermaning is onderhandeld met het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, en naar zijn zeggen ook met instanties of personen in Oost-Duitsland.
6. Een twintigtal zogenaamd middenpaleolithische artefacten volgens Vermaning afkomstig van meerdere vindplaatsen in de omgeving van Ravenswoud, en onlangs door Vermaning aan

het Fries Museum ten verkoop aangeboden (en volgens telefonische mededeling van mevr. Vermaning d.d. 5 maart 1975 reeds verkocht aan derden, waaronder een Belgische connectie).

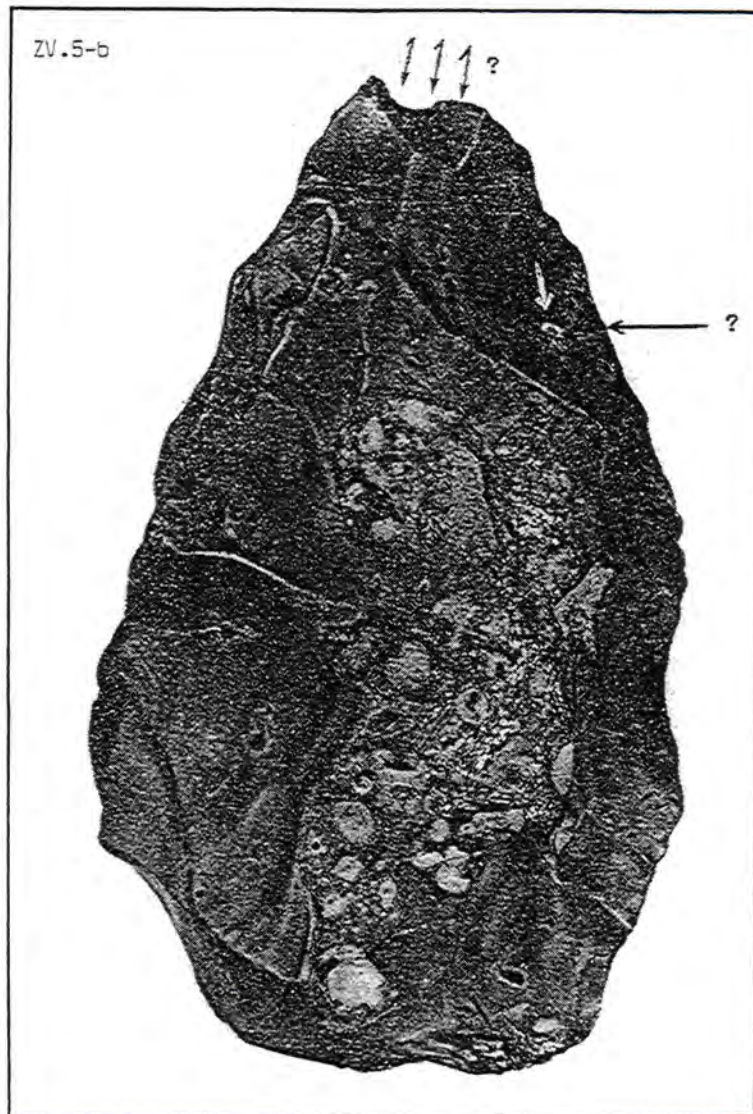
7. Diverse „middenpaleolithische” artefacten uit verspreid particulier bezit, doch alle afkomstig van Vermaning.
  8. Diverse vondsten van jongpaleolithische, mesolithische en neolithische artefacten uit het bezit van Vermaning, en verworven bij verschillende gelegenheden door het Fries Museum, het Prov. Museum van Drenthe, het B.A.I. en particulieren.
- B. Twijfel aan de juistheid, c.q. zekerheid van *onjuistheid van de vindplaatsopgaven* van Vermaning bestaat ten aanzien van:
1. Artefactengroep 1 (Hogersmilde) — zie bij C5.
  2. Artefactengroep 2 (Ravenswoud — „neolithisch”), omdat bij controle ter plaatse slechts één dubieus stuk aan de oppervlakte werd gevonden (zie ook hieronder bij C1, D9 en D10).
  3. Artefactengroep 3 (Hijken), omdat herhaald onderzoek onzerzijds ter plaatse op enkele afslagen na negatief was, en omdat er wel mesolithische artefacten werden gevonden, die echter in de aangekochte collectie ontbreken.
  4. Artefactengroep 4 (verspreide vondsten), omdat de vindplaatsopgaven alle vaag en onduidelijk zijn, en dus niet controleerbaar.
  5. Artefactengroep 5 (Eemster), omdat de vindplaats voor ieder strikt geheim wordt gehouden, zelfs nu enkele goede vrienden van Vermaning de organisatie van een voorgenomen financiële hulpactie afhankelijk stellen van zijn medewerking in dezen. Zelfs vage persberichten en mededelingen van Vermaning omtrent deze vindplaats vertonen onderlinge tegenstrijdigheden. De ingewreven lichtgekleurde leem die bij alle stukken van deze groep voorkomt is niet te verwachten bij vondsten van een regelmatig geploegde akker.
  6. Artefactengroep 6 (Ravenswoud — „paleolithisch”), omdat twee stukken van volgens Vermaning verschillende vindplaatsen aan elkaar passen, en deze stukken bovendien van hoogstwaarschijnlijk dezelfde kern zijn gemaakt als enkele artefacten, die bij groep 5 (Eemster) zouden horen. Alle ten verkoop aangeboden stukken zijn verder van één geselecteerde soort vuursteen.
  7. Artefactengroep 7 (verspreide vondsten), omdat de vindplaatsopgaven alle vaag en onduidelijk zijn, en dus niet controleerbaar.
  8. De mesolithische collectie Appelscha (onderdeel van groep 8), omdat onderzoek door het Fries Museum ter plaatse volledig negatief was, hetgeen zeker voor vindplaatsen uit deze periode hoogst merkwaardig is. Wat betreft de overige onderdelen van groep 8 kan nog geen oordeel worden uitgesproken; in enkele gevallen (dit betreft voornamelijk enige mesolithische complexen) lijken de vindplaatsopgaven aannemelijk te zijn.
- C. Aanwijzingen, c.q. bewijzen, *dat Vermaning opzettelijk onjuiste gegevens over vindplaatsen en vondsten verstrekt heeft*, zijn:
1. Het feit, dat Vermaning zelf in de aanwezigheid van derden wel voorwerpen „vond” op de sub B gewraakte vindplaatsen 3 (Hijken), 6 (Ravenswoud — „paleolithisch”), c.q. in zijn aanwezigheid deed vinden (een stuk bij vindplaats 2, Ravenswoud — „neolithisch”, werd door een technisch medewerker van het B.A.I. aan de oppervlakte gevonden).
  2. Het aanwijzen van een geologisch gezien onmogelijke plaats van herkomst van een schedel, gevonden door Vermaning in Smilde.
  3. Het achterhouden van vondsten en informatie.
  4. Het trage en onvolledig melden van vindplaatsen.
  5. Ten aanzien van de vindplaatsen van collectie 1 (Hogersmilde) kan worden vermeld, dat het controle-onderzoek ter plaatse wel een aantal voorwerpen opleverde, maar onder zodanige omstandigheden, dat aangenomen mag worden, dat deze gemakkelijk tevoren daar gedeponeerd kunnen zijn. Omdat om andere redenen deze vindplaats niet juist kan zijn (zie sub D), is het duidelijk, dat hier een geraffineerd bedrog heeft plaatsgevonden. Overigens vond Vermaning ook hier een artefact tijdens de opgraving (in aanwezigheid van personeel van het B.A.I.), waarvan een stuk afgebroken was dat tijdens de B.A.I.-opgraving werd gevonden.

In dit kader past tenslotte ook het feit dat Vermaning over een door hem gerestaureerde urn van Hardenberg onjuiste informatie heeft verstrekt aan drs. A. D. Verlinde van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

D. Zekerheid van vervalsing bestaat ten aanzien van de „oud“- en „middenpaleolithische“ voorwerpen (artefactengroepen 1, 3, 4, 5, 6 en 7) op grond van:

1. Het bij vrijwel alle voorwerpen vooral op de ribben voorkomen van uniforme slijpsporen, die onmogelijk als natuurlijk ontstaan verklaard kunnen worden, maar zonder veel moeite met een slijpmachine kunnen worden aangebracht (zoals blijkt uit experimenten); hierop wijst ook het feit dat plaatselijk de slijpkrassen op één en dezelfde rib verschillende richtingen hebben. Deze slijpsporen kunnen niet als gebruikssporen worden geïnterpreteerd.

Zie ook: Fig. 29; 30 en 33.

Fig. 27

De ventrale-of onderzijde van de "Abbevillienbijl" (Blauwmeerbijl) gevonden door Tjerk Vermaning, hier afgebeeld door drs. Stapert in "Westerheem" van april 1975 (pag. 73). Drs. Stapert zond zijn: Voorlopig rapport over de steentijdvondsten van Tjerk Vermaning", d.d. 18 maart 1975, al onmiddellijk naar de redactie van dit blad van en voor amateur-archeologen. Het werd meteen gepubliceerd, zonder enig overleg met Vermaning. Drs. Stapert verklaarde deze biface als behorend tot de vervalsingen! Deze biface is aan de top aan de achterzijde recent of subrecent beschadigd. Deze beschadigingen - ook vermeld door prof. Bosinski in zijn rapport Pag. 3: "der Fläche mit dem eingeklemten Quarzkiesel" - zijn door ons met kantellijntjes aangegeven.

Deze slijpsporen komen niet voor op natuurlijke vuursteenbrokken in de door Vermaning opgegeven vondstlagen, en evenmin op andere vondsten uit het Paleolithicum, die niet van Vermaning afkomstig zijn. Indien de slijpsporen zijn bedoeld om een langdurig transport te suggereren, is het theoretisch uitgesloten dat honderden voorwerpen met dergelijke slijpsporen, waaronder vele aan elkaar passende stukken, toch zeer dicht bij elkaar gevonden zouden zijn, zoals bij de artefactgroepen 1 (Hogersmilde) en 3 (Hijken). De „vuistbijl van het Blauwmeer” is bovendien over het gehele oppervlak met een hard schuurmiddel bewerkt, terwijl in diepe holtes van het oppervlak resten van de verse breukvlakken zichtbaar zijn, zodat het voorwerp niet anders dan vals kan zijn.

2. Het bij vrijwel alle voorwerpen voorkomen van een natuurlijke glanspatina suggererende uniforme vette glans, die evenwel gemakkelijk verwijderbaar blijkt te zijn; indien deze glans natuurlijk zou zijn, zou deze bestaan uit silica, en dus onmogelijk verwijderbaar zijn. Voorts zou deze glans (indien natuurlijk ontstaan) het gehele oppervlak moeten bedekken, hetgeen niet steeds het geval is: op sommige stukken ontbreekt deze glans in enkele diepe (en dus moeilijk bereikbare) uithollingen van het oppervlak.
3. De statistisch hoge onwaarschijnlijkheid van het bij alle voorwerpen ontbreken van secundaire vorstinwerking op het oppervlak der artefacten (die immers uit de eerste helft van de laatste ijstijd zouden dateren; één der zeer weinige niet van Vermaning afkomstige in Nederland gevonden vuistbijlen van deze periode vertoont dit verschijnsel).
4. Het bij alle voorwerpen volledig ontbreken van dehydratatie, kleurpatina en windlak op de door menselijke bewerking ontstane vlakken, welke verschijnselen afzonderlijk of in combinatie in gevarieerde vorm bij alle overige uit Nederland bekende middenpaleolithische werktuigen wel voorkomen, en ook theoretisch niet kunnen ontbreken bij stukken van dergelijke hoge ouderdom; deze oppervlakteveranderingen komen ook voor op de natuurlijke vuursteenbrokken in de door Vermaning opgegeven vondstlagen.
5. Het feit, dat bij veel van de stukken die ook oude natuurlijke slijvlakken (dus van vóór de bewerking tot artefacten) bezitten, deze slechts uiterst geringe oppervlakteveranderingen vertonen, hetgeen erop wijst dat het materiaal slechts zeer onlangs moet zijn verzameld op een plek waar het tot dan in nagenoeg verse toestand aanwezig was (in Nederland komen slechts zeer weinig plaatsen hiervoor in aanmerking, hiervan in het noorden van het land eigenlijk alleen het keileemreservaat P. van der Lijn bij Urk, zie ook F2).
6. De door de Franse specialist Prof. F. Bordes (Bordeaux) bij verschillende gelegenheden geuite en ook gepubliceerde twijfel aan de authenticiteit van artefactengroep 1 (Hogersmilde); en de ten aanzien van dezelfde artefactengroep geuite skepsis door de Engelse deskundige C. B. M. McBunney (Cambridge) — de eerste op grond van bestudering van de voorwerpen zelf, de tweede op grond van het bekijken van afbeeldingen ervan, maar beiden naar aanleiding van de bewerkingstechniek van de artefacten.
7. De ongewone variatie in de typen-samenstelling van de collecties; met name de ongeloofwaardige verscheidenheid aan vuistbijlvormen in de groepen 1 (Hogersmilde) en 3 (Hijken). Ook zijn uit de literatuur geen andere voorbeelden bekend van vindplaatsen waar zoveel aan elkaar passende stukken samen met vuistbijlen achter zijn gebleven.

Verder bestaat zekerheid van *vervalsing* betreffende enkele stukken van artefactengroep 2 (Ravenswoud — „neolithisch”), o.a. op grond van:

8. Het ten aanzien van de „oud- en middenpaleolithische” voorwerpen hierboven aangedragen bewijs nr. 2, waarbij bovendien vastgesteld kan worden, dat de bedoelde „glanspatina” ook hier weer plaatselijk ontbreekt in diepe uithollingen van het oppervlak.
9. Het bij deze collectie (2) voorkomen van typen (zoals „speerpunten”), die overigens onbekend zijn uit de prehistorie van Nederland.
10. Het voorkomen van een in hoge mate onwaarschijnlijke vervaardigingswijze van meerdere stukken, identiek aan die welke ook bij veel van de middenpaleolithische artefacten voorkomt (compleet met slijpsporen op de ribben).
11. Van meerdere geslepen bijlen is het duidelijk, dat ze met een machine geslepen zijn, en niet met de hand.

Tenslotte bestaat hoge waarschijnlijkheid van *vervalsing* betreffende enkele voorwerpen uit de mesolithische collectie Appelscha (onderdeel van groep 8), op grond van:

12. Het volledig ontbreken van elke vorm van patina op deze stukken; en het aanwezig zijn van karakteristieke kenmerken van zeer verse splijting.

E. Dat Vermaning hoogstwaarschijnlijk kennis draagt van de vervalsingen, kan worden opge-
maakt uit:

1. De vele onjuiste vindplaatsen (zie sub B).
1. Het „vinden” van deze voorwerpen in tegenwoordigheid van derden (zie sub C).
3. De opvallende en kennelijk opzettelijke vermenging van de collecties van „echte” artefacten met (door de natuur gevormde) pseudo-artefacten.

F. De waarschijnlijkheid dat Vermaning zelf (mede) als vervalser kan zijn opgetreden, is gebaseerd op:

1. Het feit, dat Vermaning beschikt, althans beschikte over geschikte slijpparaatuur.
2. De hoge waarschijnlijkheid, dat Vermaning bekend was met het hierboven (zie bij D5) bedoelde keileemreservaat bij Urk, waar in grote aantallen vuursteenknollen voorkomen, met de hierboven (bij D5) beschreven kenmerken, die als uitgangsmateriaal kunnen hebben gediend voor de vervalsingen (voor één knol van Hijken (3) reeds met een hoge waarschijnlijkheid).
3. De primitieve aard van de nabootsingen van de buiten Vermanings speciale kennis (Paleolithicum) vallende „neolithische” werktuigen van artefactengroep 2 (Ravenswoud -- „neolithisch”) (zie bij D9).

G. Het vermoeden dat ook anderen, waaronder meer deskundigen als vervalzers kunnen zijn opgetreden, of daarbij medeplichtig kunnen zijn geweest, berust op:

1. Het raffinement, waarmee de eerste vindplaats (Hogersmilde) is vervalst (zie bij C5).
2. De kwaliteit van de voorwerpen van vooral de artefactengroepen Hogersmilde en Hijken.
3. De potentiële geologische juistheid van de aangewezen „middenpaleolithische” vindplaatsen.

H. Slotbeschouwing.

Uit het bovenstaande volgt, dat door Vermaning paleolithische, mesolithische en neolithische artefacten in omloop werden en worden gebracht, waarvan op wetenschappelijke gronden thans vaststaat dat zij vals zijn. De voorwerpen moeten kort geleden gemaakt zijn, en vervolgens een behandeling hebben ondergaan, teneinde ze er zo echt mogelijk te laten uitzien. De boven genoemde slijpsporen (zie bij D1) moesten waarschijnlijk dienen om gelijkenis te verkrijgen met b.v. uit Frankrijk bekende vuistbijlen etc., die in rivierafzettingen gevonden zijn, en die als gevolg van riviertransport een zekere afronding hebben verkregen. Omtrent het vermoeden, dat Vermaning op de hoogte is van het vervalst zijn, zou alleen justitieel onderzoek nadere opheldering kunnen verschaffen. Voorlopig zijn er geen duidelijke aanwijzingen tegen de veronderstelling dat Vermaning zelf de hoofdvervalser is. De mogelijkheid dat Vermaning samenwerkt met derden is niet a priori geheel uit te sluiten.

Dat Vermaning bedrog pleegt (en pleegde), staat ten aanzien van allerlei opgaven m.b.t. de vindplaatsen wel vast. Bedrog ten aanzien van vindplaatsen is wetenschappelijk gezien een ernstig feit, omdat de waarde van archeologische voorwerpen in doorslaggevende mate bepaald wordt door het bekend zijn van de vindplaats en de mogelijkheid de vondstomstandigheden te verifiëren.

De zaak heeft museale en wetenschappelijke aspecten, die door publicatie in pers en vakbladen kunnen en moeten worden toegelicht.

Indien Vermaning inderdaad op de hoogte is van het vervalst zijn, of zelf de vervalser is, is er ook sprake van bij herhaling gepleegde oplichting en van pogingen tot oplichting, die nog gaande zijn. Deze verdenking heeft geleid tot formele aangifte vanwege twee van de benadeelden (de provincie Drenthe en het Fries Museum).

Tot slot zij opgemerkt, dat de in dit voorlopige rapport genoemde opvattingen alle door nadere rapporten, expertises, illustraties, etc. kunnen worden geadstrueerd.

En dit was het dan!

Met dit rapportje, vol onwaarschijnlijkheden, vele bewijsbare onwaarheden en meerderre onbewezen hypothesen, liet G.S. van Drenthe, al na één bespreking met prof. Waterbolk en zijn leerling drs. Stapert op 11 maart 1975, zich door justitie verleiden om Tjerk Vermaning te laten vervolgen als vervalser en oplichter. Hoe kon men deze "zeer geleerde heren" onmiddellijk geloven; "heren" die tien jaar lang deze

zelfde vondsten hadden geprezen en gepubliceerd, om daarna binnen een maand een "flutrapport" aan te bieden met "bewijzen" van het tegendeel?

Een der latere rapporteurs, prof. G. Bosinski - voor wie wij overigens ook nog wel wat aanklachten in petto hebben -, schreef ons op 13 mei 1977: "Lieber Herr Wouters. Sicher sind Sie mit mir der Auffassung, dasz es für die Archäologie weit besser gewesen wäre, wenn sie nicht auf eine solche unschöne Art in der Öffentlichkeit diskutiert wird" (archieff:Wouters, ZV.103).

Wij hebben "Keulen" teruggeschreven dat het voor de familie Vermaning nog héél wat beter was geweest dat een wetenschappelijk geschilpunt niet door G.S. van Drenthe voor de rechter was gebracht en dat de mens Vermaning voor ons voorop stond en zéker niet de archeologie-beoefening zoals die door het B.A.I. was uitgedacht.

Eveneens op 10 maart 1975, de dag dat het "Voorlopig rapport" Vermaning uitkwam, gaf drs Stapert nog een tweede rapport uit, getiteld: "Voorlopig rapport m.b.t. 2 steentijdvondsten, gedaan door de amateur-archeoloog A. Siebring te Meppel". Het waren vondsten uit Wijster. Een was een pseudo-artefact, het ander had de zelfde kenmerken als deze op de vondsten van Vermaning. En nu de wel erg "academische" (of moeten we zeggen "morbide") gevolgtrekking van ontmaskeraar drs. Stapert: "De heer Siebring is een goede vriend van Vermaning, en was betrokken bij de voorbereidingen voor in het leven roepen van een stichting, die Vermaning financieel zou ondersteunen. Deze omstandigheden doen vermoeden, dat Siebring mogelijk medeplichtig is aan, althans op de hoogte is van het vervalst zijn van de artefacten, die van Vermaning afkomstig zijn".

Toen A. Wouters betrokken raakte bij de verdediging van Vermaning, liet de doctorandus -Middenpaleo-deskundige- drs. Stapert op het B.A.I. het lasterlijk: "Rapport over de persoon Wouters" opstellen met goedkeuring van prof. Waterbolk. Ook hier zullen we op terugkomen. (archieff:Wouters, ZV, 115 en AW, 171). Het tekent de sfeer waarop er onder prof. Waterbolk op het B.A.I. gewerkt kon worden.

Fig.28
ZV.132

Foto ontvangen van Grada Vermaning.

Vermaning schreef 6 tegenrapporten voor justitie. Niemand nam er ooit notitie van !!!

Na zijn vrijlating uit het politiebureau in Assen op 19 maart 1975, was Vermaning onmiddellijk achter zijn schrijfmachine gaan zitten en schreef onbegrijpelijk rustig en toch bijzonder helder een reeks verdedigingsrapporten die een publikatie verdienen (archieff:Wouters, ZV, 119 t/m ZV, 125).

- 21 maart 1975: Rapport over de valsverklearde Midden-Paleolithen (11 pag.). ZV, 119.
21 maart 1975: Protestrapport tegen het Rapport Waterbolk-Stapert (13 pag.). ZV, 120.
1 april 1975: Practisch kundig rapport. Hierin weerlegt Vermaning het Rapport van het Gerechtelijk Laboratorium (23 pag.). ZV, 121.
27 mei 1976: Aanvullend rapport. Kritiek op het rapport dat drs. Stapert moest schrijven van de rechtercommissaris mr. van Oordt. (34 pag.). ZV, 123.
27 mei 1975: Aanhaling van het Rapport dr. Boom, die voor de echtheid pleiten (2 pag.). ZV, 124.
17 juni 1976: Aanvullend rapport. Kritiek op het Rapport Waterbolk d.d. 1 april 1976, dat deze moest schrijven van de rechtercommissaris mr. van Oordt (21 pag.). ZV, 125.

Jammer genoeg kregen wij deze zes verhelderende rapporten pas na de rechtzitting van 6 juni 1977 aangereikt door mr. Reindert Van der Molen, de nieuwe advocaat van Tjerk Vermaning. We hadden ze graag gebruikt als aanvulling toen we als getuige-deskundige à décharge voor Vermaning optraden in Assen.

Fig. 29

Foto: ZV. 5. Zware blauwzweem door contrastfilter.

Leicaflex SL met Macro-Elmarit 60 mm. Door gebruik van contrastfilter III, komen de verscillen tussen oud- en recenter oppervlak overdreven, maar wel zéér duidelijk uit.

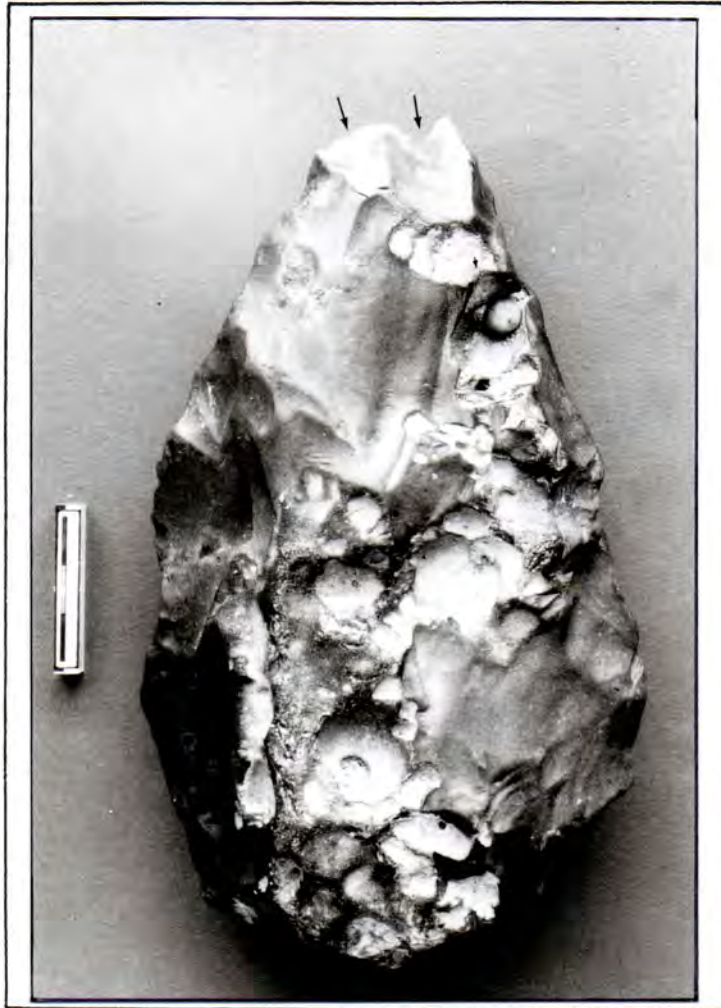
Digitale foto van de kleurdia van "Blauwmeerbijl".
Foto: A. Wouters, 10 maart 1978. Met polarisatieset.

Voor we het "Voorlopig rapport over de steentijdvondsten van Tjerk Vermaning" d.d. 18 maart 1975 nader bezien, moeten we eerst terug naar "Westerheem", nr. 2-1975. Stapert toonde zich hierin als een welbewust "ACCUSER". Hij beeldde in dit tijd-

schrift op pag.73,de vuistbijl van "Blauwmeer" af. Wij plaatsten zijn foto als ZV.5-b tussen zijn rapport en gaven er met kantellijntjes aan waar aan de top van de onderzijde (ventraal),een recente danwel subrecente beschadiging te zien was.Bij deze beschadiging was in 1978 te zien,dat de vuursteen waaruit dit artefact oorspronkelijk werd geslagen,lichter grijs van kleur was.Deze plek stak dof af tegen de zwaar gepatineerde,iets glanzende rest van de "Blauwmeerbijl".

Foto:ZV.16. S-Planar aan automatische balg.

Bij ons bezoek aan Vermaning in 1971,vond Ijerk het jammer dat juist zijn oudste vuistbijl beschadigd was.
Zo licht mogelijk afgedrukt.Toch is het verschil tussen oud- en recenter oppervlak nog duidelijk te zien.

Fig.30 De "Blauwmeer" als zwart-wit foto.Let op de grijswaarde van de topbeschadigingen.
Foto:A.Wouters,10 maart 1978.Polarisatie-set.

Dat was ons al meteen opgevallen in 1971,toen Vermaning ons het artefact in handen gaf. Zoals reeds gemeld was dit ook prof.Bosinski opgevallen.Het was ook de eerste aanleiding om grote vraagtekens te plaatsen bij de acties van prof.Waterbolk en drs.Stapert,toen ons de "Zaak Vermaning" via de televisie-uitzending van 18 maart 1975 werd voorgeschoteld. Al op die bewuste avond begrepen we dat er iets helemaal niet klopte.Zekerheid hiervan kregen we toen "Westerheem" nr.2 in 1975 werd bezorgd en we met onze 40-jarige ervaring de dwaze verhalen vanuit de Rijksuniversiteit Groningen doornamen.

De beschadigingen op de "Blauwmeerbijl",gaven ons later ook de moed en zekerheid, om voor het Hof in Leeuwarden - met schriftelijke toestemming van G.S. van Drenthe - gelijksoortige beschadigingen (écailllements) aan te brengen op de "Leemdijkbijl" en op verzoek van prof.Bosinski ook op de "Hogersmildebijl,1965-X-48".En dat publiekelijk in de grote rechtzaal (Zie verderop). Tijdens onze expertise in Leeuwarden op 9 en 10 maart 1978,samen met de heren E. Horn en J.E.Musch,konden we o.a. een kleurdia en een zwart-wit foto maken van

de "Blauwmeerbijl", waarbij we een polarisatie- en een contrastfilter gebruikten. De kleurfoto kreeg door de filters een zware blauwzweem, maar de beschadiging werd lichter en 100% duidelijker weergegeven.

Deze methode werd vroeger toegepast om oude restauraties van schilderijen op te sporen. De zware kwartslampinstallatie hadden we in 1978 niet bij ons. Afdrukken hiervan zijn afgebeeld als :ZV.5 en ZV.16. De kleurfoto (ZV.5) is bijzonder duidelijk, ook als men de - op de koop toegenomen - blauwzweem wegdenkt. De zwart-wit foto (ZV.16) is echter minstens zo belangrijk. Als fotograaf met een jarenlange ervaring - ook in de doka - zagen we al bij het "opkomen" van het positief in de ontwikkelschaal onmiddellijk dat de grijswaarde bij de beschadiging LICHTER werd dan de delen van de biface zonder cortex-restanten. Zie: Fig.30.

Toen we in 1978, als getuige-deskundige à décharge, inzage kregen in het originele rapport van het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk (met de foto's en dia-positieven van het "college!" van dr. Groeneveld in Assen I), bleek de "Blauwmeerbijl" als zogenaamde "kleurfoto" afgebeeld (foto 11 en 12 van de fotobijlage). Het waren echter helemaal geen kleurfoto's, maar met sepia-toner GEBRUINDE zwart-wit opnamen. Zie: Fig.31.

Repro van fig.11 uit het rapport van het ger.lab.

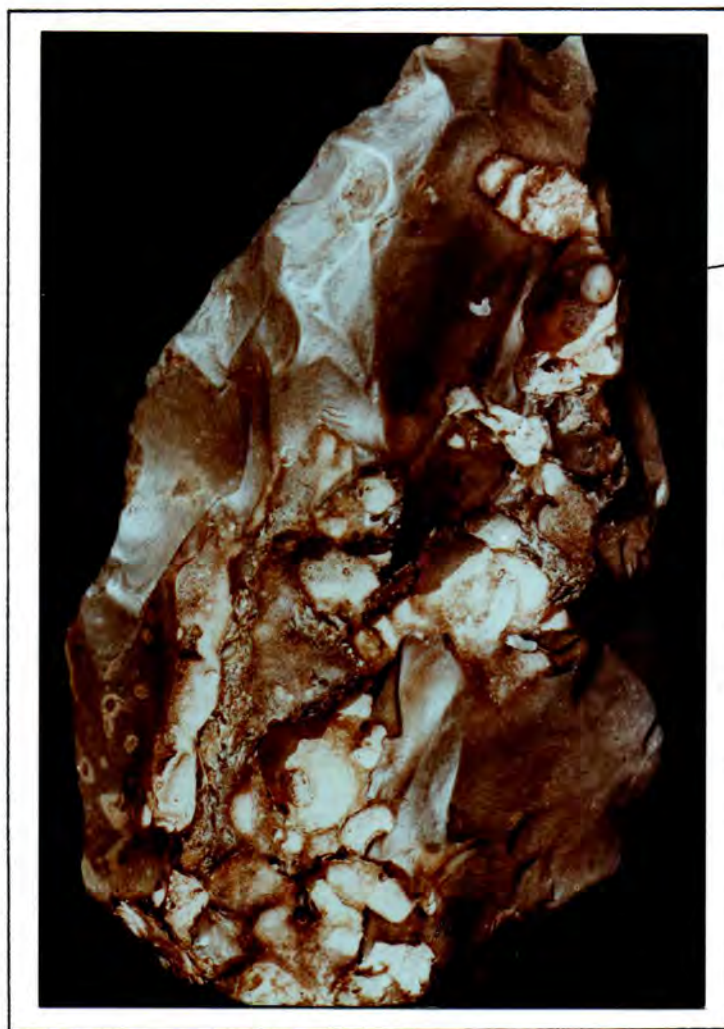

Foto: A. Wouters, aan de reprozuil met Macro-Elmarit 60 mm.
Repro: ZV.18 (Zie plekje onder de foto).

Fig.31 Zo "zag" het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk, de grijze, iets blauwig aanlopende zwaar gepatineerde biface van de Blauwmeer.

De biface was nu plotseling bruin geworden. Ook de recente danwel subrecente beschadiging, werd egaal gebruind al is er nog iets verschil te merken. Van de grijze, iets blauwige patina is niets meer te zien.

We maakten met de Macro-Elmarit 60 mm op de Leica R.3 een repro van foto nr.11

Toch schreef het gerechtelijk laboratorium (rapport, pag.5 regel 12): "Deze grijze vuursteen staat afgebeeld in KLEUR op de foto's 11 en 12". Men had moeten schrijven: "Deze grijze vuursteen hebben we BRUINGEMAAKT en afgebeeld op de foto's 11 en 12". Zie: Foto 31.

Dit "foefje" had men in Rijswijk ook toegepast op de schaaaf van Hijken (foto's 17 en 18 in hun rapport). Bij onze expertise in Leeuwarden op 9/10 maart 1978 hadden we op dit artefact een duidelijke recente beschadiging gezien. Die was door de "bruining" niet meer te zien. De originele dia, op 10 maart 1978 genomen, is nog steeds in ons bezit en t.a.t. opvraagbaar.

Ook de afslag Hijken 1-E was volgens Rijswijk in kleur afgedrukt. Maar ook hier was weer de bruinkleuring toegepast.

Waarom had men bij dit justitiële instituut deze oude truckendoos opgezocht, die we al jaren geleden gebruikten om reproducties van familiefoto's een oorspronkelijk aanzien te geven?

Mogelijk dat de lezer een antwoord weet?

ZV.39.

Foto: genomen aan de reprozuil met M-Elmarit met M-Elmarit 60 mm aan de Leica R.3. (Zie plekje onder de foto).

Fig.32

Reproductie van de "Blauwmeerbijl" zoals ze werd afgedrukt in het rapport van 1 april 1976 als foto:28 door drs.Stapert. De beschadiging aan te top was wel érg "donker" uitgevallen. Wie maakte deze foto?

De rapporten van het gerechtelijk laboratorium werden bij de rechter-commissaris W.C.van Oordt in Assen ingeleverd op 22 aug.1975 en - als stuurder drs.Stapert - op 22 maart 1976.

Het tweede rapport van drs.Stapert - waar mr.van Oordt omgevraagd had -, op 1 april 1976. In dit rapport "Stapert II" werd de "Blauwmeerbijl" ook afgedrukt, nu ook aan

de zijde van de beschadigingen (foto 28 van zijn rapport). We hebben de foto gereproduceerd op de vorige pagina als ZV.39. Zie: Fig.32.

Het viel ons op, dat de - recente danwel subrecente - beschadiging aan de top van deze biface, wel een erg zware grijswaarde had, die moeilijk te verklaren was gezien 't resultaat van de expertise in Leeuwarden op 10 maart 1978.

Toch meenden we dat we een redelijk fotograaf waren, die zowel de gouden Daguerre- als de bronzen Focusplaquette gewonnen had. Of waren mogelijk onze Hasselblad- en Leicacamera's met gerenomeerde Macrolenzen toch niet zo goed als iedereen in de vakwereld geloofde? Of zagen ze, mogelijk door de contrast- en polarisatielenzen juist iets meer? Mogelijk had Cicero gelijk toen hij schreef: "Epistola non erubit" dat we maar vrij vertalen als: "Het papier is geduldig... foto's wat minder."

We zochten daarom op, wat de superdeskundige - zoals prof. Groeneveld collega Bosinski noemde bij zijn inauguratie - te zeggen had over de beschadigingen van de bijl van de Blauwmeer:

"Kleine beschadigingen (Beschädigungen) laten zien, dat de "Blauwmeerbijl" van binnen ook grijs is. Het oppervlak van de steen heeft op beide vlakken een matte glans. Deze glans ONTBREEKT op de genoemd kleine beschadigingen. Bij 3-a heb ik het oppervlak MET ZEEP (!) afgewassen. Het afgewassen gedeelte glanst nauwelijks nog, maar is ook niet zo dof (stumpf) geworden als het oppervlak van de beschadigingen" (rapport Bosinski van 9 mei 1977, pag.3 regel 23 e.v.).

Zou prof. Bosinski nog nooit gehoord hebben, dat zeep de oppervlaktespanning van water verlaagt, waardoor het gemakkelijker in de fijne poriën van de steen kan dringen? Daardoor verdwijnt het glanseffect. Na verdamping van het water komt de glans weer terug. Dit was al gebleken, want vóór Bosinski was toch de glans al verdwenen met zeepsop bij drs. Stapert en .... opnieuw bij het gerechtelijk laboratorium? En de rechtbank in Assen had blijkbaar NIETS in de gaten van al deze onzin. Maar toen wij op 6 juni 1977 mét Bosinski bij de tafel met valsverkleerde artefacten stonden, was de typische "wrijvingsglans" op alle stenen weer duidelijk te zien.

Na de tekst van het rapport Bosinski, hierboven aangehaald, hebben we gedacht: "Het daghet in den Oosten....", maar lang niet overal. We zullen daarom later nog wat uitvoeriger op de rol van prof. Bosinski moeten terugkomen.

Maar ook het gerechtelijk laboratorium sprak in hun rapport van 22 maart 1976 over:

"Een stuk steenoppervlak op de "Blauwmeerbijl" in een hoek (men zou de foto eigenlijk stereoscopisch moeten bekijken), dat MAT is en geen krassen vertoont. Dit deel ziet er "VERS" uit met kleine steenbreukjes, en verschilt niet van een recent vuursteenbreukvlak" (rap. ger. lab., pag.5 regel 20 e.v.).

Het is ons niet duidelijk welk steenoppervlak van de "Blauwmeerbijl" precies bedoeld werd. In ieder geval is dit een bewijs - in zoverre dit volkomen onwetenschappelijk "gestuurd" rapport enige bewijskracht had - dat er waar dan ook een oppervlak is dat er volkomen anders uitziet dan de rest van de biface uit de Blauwmeer. Maar de heren van dit JUSTITIEEL instituut, die zichzelf al als leken hadden aangediend, trokken uit dit feit geen enkele consequentie!

Interessant in dit verband was, wat dhr. Beersma in zijn rapport schreef:

"Het gerechtelijk laboratorium heeft op de "Blauwmeerbijl" nog een plekje gevonden, dat mat is en er uit ziet als een recent breukvlak. Dat bevestigt toch dat de rest van het bewerkte oppervlak NIET recent bewerkt was. Hoe kunnen deze heren van het gerechtelijk laboratorium dan tot de conclusie van valsheid komen." (arch.: Wouters, ZV.101).

Het tweede en laatste bewijs van vervalsing van de "Blauwmeerbijl", zijn de vele krasjes. Ze schreven:

"Het is volkomen onwaarschijnlijk dat deze krasjes alle door het korte vervoer in een zandbuis zijn ontstaan. Ook hier kan men LOGISCHERWIJZE niets anders denken dan aan een kunstmatige slijping met een harder materiaal dan vuursteen, maar wel deels met de hand" (rap. ger. lab.: pag.5 regel 27 e.v.).

Beersma pareerde deze LOGISCHE redenering van het justitieel laboratorium aldus:

"Men gelooft niet dat de krasjes in de zandbuis zijn ontstaan. Ze weten ook niet of ze op natuurlijke wijze in de grond kunnen zijn ontstaan, ze zijn maar leken. Ze concluderen in ieder geval dat ze kunstmatig zijn aangebracht, maar wel met de hand. Op welke wijze en met welk slijpmateriaal, dat hebben ze niet onderzocht op het gerechtelijk laboratorium. We behoeven toch niet op zulke kleinigheden in te gaan. Het is voldoende, wanneer wetenschappelijk is aangetoond dat de stenen vals zijn". (rap. Beersma: pag. 58 regel 13. Apan-Intern IV)

Dan haalt Beersma een mededeling aan van dr. Groeneveld van het gerechtelijk laboratorium voor de rechtbank in Assen (Verslag Assen I pag. 25):

"Ik kan over de aard van de krassen niet zeggen of ze recent of minder recent zijn".

Dat is dan wel het toppunt, aldus Beersma:

"Het gerechtelijk laboratorium beweert dat het 100% zeker is, dat de "Blauwmeerbijl" recent geslagen is. En als er op de ontstane verse....vlakken krassen zitten, kan dr. Groeneveld niet zeggen of die krassen RECENT zijn of OUD. En al die onzin wordt ONDER EDE verklaard".

Fig.33 Ecaillage (pijltjes) op de "Blauwmeerbijl" (0.5 x 1,5 cm) in het Museum van Assen op 5 febr.1982. Dus.....GEEN patina?

Foto: A. Wouters. M-Elmarit 60 mm aan de Leicaflex SL.

Wij lieten op het natuurkundig laboratorium van Philips (ir. Damsma), de krasjes op het afslagje van de "Blauwmeer", dat we op 5 febr. 1982 in het Museum in Assen écaillageerden (zie kleurfoto hierboven), onderzoeken met de S.E.M. en een Y-mod. op de S.E.M. Hieruit bleek overduidelijk, dat de krasjes niet recent konden zijn. Het afslagje is nog met goudcoating in onze collectie aanwezig (arch.: Wouters, ZV.193).

Op 18 maart 1975 schreef drs. Stapert nog dat de krasjes een bewijs van VERVALSING waren. Voor de rechter in Assen verklaarde hij onder ede echter:

"Niet de KRASSEN op de "Blauwmeerbijl" zijn het bewijs dat deze bijl vals is, maar het ontbreken van oppervlakteveranderingen op de steen" (Verslag: Assen I, febr. 1977 pag. 55, regel 39 e.v.).

Na het bovenstaande en de foto ZV.40, lijkt ons elk commentaar overbodig. Zie Fig.33.

Deze "deminutie-methode" van drs. Stapert begon dus al bij de terechtzitting Assen I. Over de oppervlakteveranderingen laten de foto's ZV. 5 en vooral ZV.40 voldoende de ECHTE patina's van de "Blauwmeerbijl" zien. Zie Fig.29 en 33.

Op 24 nov.1977, hield de directeur van het gerechtelijk laboratorium, dr. A. Witte, voor de "Groningse Chemische Kring" een dialezing, waarin hij ook inging op de zaak Vermaning; een onbegrijpelijke misstap, omdat deze zaak nog "sub judice" was. Dr. Witte had dit in zijn positie moeten weten. Maar hij kreeg er de lachers wel op zijn hand door de zgn. onmogelijkheid aan te tonen van sommige steenreconstructies uit de collecties van Vermaning. Ook dhr. Beersma was daarbij aanwezig en kwam zowel in een discussie als in een gesprek met dr. Witte. Beersma schreef ons hierover:

"Ik heb gezegd, dat ik nog éénmaal een poging wil wagen om hem er toe te brengen, tenminste één konklusie van het rapport te herzien. Dat gaat om één der fouten in het onderzoek, en betreft de Blauwmeerbijl. U schrijft, dat de glans niet volledig verdwijnt na behandeling met een oplosmiddel, en dat bij'n recente beschadiging de steen mat is. De rest van het oppervlak is dan niet recent en... ECHT. Dr. Witte zei, dat hij dacht dat de bijl als zodanig naar boven was gekomen, maar zonder krasjes. De steen had TOEVALLIG de vorm van een vuistbijl. Om hem er ECHTER uit te laten zien, had Vermaning er krasjes op gemaakt en hem als ECHT verkocht".

Beersma was stom verbaasd en wij ook. Waar haalde deze justitiële, wetenschappelijke directeur van het GERECHTELIJK LABORATORIUM een zodanige onzin vandaan? En welk vertrouwen kan men dan in het rapport en hun optreden voor de rechtbanken nog hebben?

Opm.

Zoals we nog zullen zien, is er over het écaillage, door ons uitgevoerd in het Museum van Assen op 5 febr. 1982, nog heel wat te doen geweest. Dit afslagje was minimaal klein gehouden en we hadden van G.S. van Drenthe al op 28 juli 1978, de vergunning gekregen, een dergelijke afsplinteringstest, óók op de "Blauwmeerbijl" uit te voeren. Het was zelfs niet nodig dat er "deskundigen" door G.S. aangewezen, bij aanwezig moesten zijn. (Zie bijlage ZV.106, hieronder).

		<i>Provincie Drenthe</i>	
Assen, 28 juli 1978		AAN: de heer mr. R. van der Molen Vaart n.z. 66 9401 GP ASSEN	
Onderwerp:	Nummer:	Afdeling:	Uw brief van:
Ecaillagement	30/IV/9/10.482	4	29 juni 1978
<p>In uw bovenaangehaalde brief geeft u te kennen, dat de door uw cliënt, de heer T. Vermaning, aangetrokken getuige-deskundige, de heer A. Wouters, er prijs op stelt tijdens de behandeling van het hoger beroep een zogenaamd "ecaillagement" te verrichten op de zogeheten Leemdijsbijl en de <u>Blauwmeerbijl</u>. Tegen een dergelijke handeling bestaat bij ons geen bezwaar.</p> <p>Wij achten het niet noodzakelijk, dat onzerzijds deskundigen worden aangewezen om bij dit "ecaillagement" aanwezig te zijn.</p> <p>Wel stellen wij het op prijs, indien de van de bijlen verwijderde schilfers bij de artefacten zullen worden bewaard en daaraan niet zullen worden vastgelijmd.</p>			
ZV.106		Gedeputeerde staten van Drenthe,	
Fig.34		 , voorzitter	
		, griffier	

Fig.35

Leicaflex SL met Macro-Elmarit 60 mm.
Waar is hier, op ONZE foto, dat beschadigingsplekje, zoals
op de foto's van drs. Stapert en het gerechtelijk lab.?
En op onze foto van Fig.30?

Foto ZV.16-b: A.Wouters, 10 maart 1978.
Detail van foto ZV.16. Hier is nog duidelijker
het grijswaarde-verschil te zien bij de recente
beschadigingen aan de top van de "Blauw-
meerbijl". Van een negatiefbeschadiging? zo-
als op de foto's van drs. Stapert (ZV.39) en
het gerechtelijk laboratorium (ZV.18) is
niets te zien. (Zie dáár: de pijltjes met de
vraagtekens).

De heer Govert van Noort was bij het zien van de verschillende foto's van de bijl van Blauwmeer iets heel bijzonder opgevallen. Zowel bij de foto uit het rapport II van drs. Stapert (ZV.39), als deze uit het rapport van het gerechtelijk laboratorium (ZV.18), bevinden zich enkele identieke beschadigingen. Zie: Fig.32 en 31. De meest duidelijke bevindt zich ter hoogte van de pijltjes met vraagteken. Het is een komvormig wit plekje, dat duidt op een negatiefbeschadiging. Een en ander toont aan dat het gerechtelijk laboratorium het zwart-wit negatief van drs. Stapert heeft gebruikt en het geheel een bruine tint heeft gegeven. Deze zwart-wit verandering is in de fotografische wereld een simpele nabehandeling. Onze "filter-vraag" is daarmee opgelost. (SEPIA-TONER). Of was het omgekeerde het geval? Zowel op onze zwart-wit foto (ZV.16) als op onze kleurfoto (ZV.5), beide genomen tijdens de expertise in Leeuwarden op 10 maart 1978, is van deze komvormige beschadiging niets te zien. Onze negatieven waren in "mint condition". Van toeval kan hier nauwelijks sprake zijn. Het gerechtelijk laboratorium is niet alleen gestuurd door het rapport Stapert! We zullen op deze meer dan "rapportsturing" nog terugkomen.

Omdat we al vanaf 1971 met zekerheid wisten dat de "Blauwmeerbijl" wel degelijk patina's had, was het begrijpelijk dat we voor de écailllements (afsplinterings-tests) voor het Gerechtshof in Leeuwarden, ook deze bijl uitgekozen hadden, samen met de "Leemdijkbijl". Hiervoor hadden we op 28 juli 1978 van G.S. van Drenthe vergunning gekregen (archieff:Wouters,ZV.106). Zie:Fig.34.

Toen we op 30 nov.1978 de "Leemdijkbijl" hadden geécailleerd in Leeuwarden, was het de president van het Hof, mr. Beversluis, die dit bewijs voldoende achtte en het niet nodig vond ook nog de "Blauwmeerbijl" te beschadigen. Wij hebben zoiets natuurlijk toegejuicht; maar we hadden toch ook dit bewijs van echtheid graag geleverd.

Bij een expertise van de valsverklearde artefacten van Vermaning in het Museum van Drenthe op 5 febr.1982, hebben we in tegenwoordigheid van museummedewerker dhr. Bruggink en meerdere andere aanwezigen alsnog een splinter van 0,5x1,5 cm van de bijl van Blauwmeer afgedrukt en er meteen ook maar een kleurdia van gemaakt (archieff: Wouters:ZV.40). Zeer goed is ook op deze foto de recente, door ons aangebrachte beschadiging te zien. De lichtgrijze silix steekt duidelijk af tegen de zwaar gepateneerde rest van de biface (zie pijltjes). Zie:Fig.33.

Blijkbaar was de directeur van het Museum van Drenthe, drs. Horstmann, met de echtheidstest niet bijzonder ingenomen. Mogelijk was voor Drenthe een valsverklearde "Blauwmeerbijl" belangrijker dan een biface met een minimaal aangebracht ECHTHEIDSBEWIJS ?

Drs Horstmann schreef op 12 febr.1986 aan de heer Dijkstra, die opnieuw een expertise in Assen had aangevraagd om frictieglansplekjes en pyroxenen-influx op het * "Hogersmildemateriaal" te bestuderen:

Provincie Drenthe

Drents Museum

ASSEN: 12 februari 1986
Nummer: 72
Afdeling: Directie

Aan: De heer Dijkstra
Sportlaan 24
VELDHOVEN

Geachte heer Dijkstra,

Naar aanleiding van uw brief van 5 februari 1986, betr. studie van de collecties Hoogersmilde A en B, wil ik graag enkele opmerkingen maken.

1. Het verbaast ons, dat er weer een verzoek tot studie van het materiaal komt, nl. op 5 februari 1982 is het materiaal al door u (en de heren v.d. Lee, Wouters, Hoeksema, Horn, Van Westing en Musch) bestudeerd en gefotografeerd. Op die dag is zelfs door 1 van die groep bewust een beschadiging aangebracht aan de Blauwmeer bijl op het moment, dat de museummedewerker Bruggink zich even verwijderde (N.B. dit bovenstaande is door leden van de groep toegegeven aan Dr. P.B. Kooi.) In uw verzoek geeft u niet aan waarom u het materiaal na uw eerdere studie opnieuw wenst te bestuderen.
2. De termijn waarop u verzoek doet en de voorgestelde data zijn uitermate krap en door ons niet te realiseren, gezien de door onze afd. Archeologie uit te voeren werkzaamheden, t.w. een versnelde inventarisatie i.v. m. de vaststelling van het Streekplan Drenthe.

Uit het bovenstaande zal het u duidelijk zijn, dat wij niet in staat zijn op korte termijn aan uw wens te voldoen.

Met vriendelijke groet,

Drs. C.G. Horstmann,
Directeur

ZV.127.

Fig.36.

* Drs. Stapert had frictieglans namelijk als een bewijs van ECHTHEID verklaard!

Zowel dhr. Dijkstra, als wijzelf hebben terug geschreven aan drs. Horstmann en hem op een niet mis te verstane wijze de echte waarheid over 5 febr. 1982 meegedeeld. Wij geven hier een lichtdruk van ons schrijven d.d. 21 febr. 1986 integraal weer (archief: Wouters, ZV.129):

A.M. WOUTERS
Laauwikstraat 34
6663 CK LENT
Tel. 080-233513
103/86 AW/AB.

ZV.129.

Lent, 21 februari 1986

Zeer geachte Heer Horstmann,

Van de Heer P. Dijkstra ontving ik Uw schrijven d.d. 12 febr. 1986 met het verzoek om opheldering betreffende het door U onder punt 1 gestelde. Ik zal hem deze aan U gerichte brief als lichtdruk toezenden, zodat hij voldoende geïnformeerd zal zijn.

Ik vind het vaag om over "leden van de groep" te spreken, die de betreffende leugen i.r.t. de zich "even verwijderende heer Bruggink" uitlieten.

Noem gewoon namen, die kunnen wij toch wel nachecken. Het zijn namelijk de zelfde heren die de Heer Horstmann op dezelfde laffe manier belasteren in relatie tot zijn persoonlijk functioneren op het Museum. Maar iemand met een beetje menselijk fatsoen reageert daar niet op.

Daarbij... U kunt gerust schrijven dat het WOUTERS was die de betreffende beschadiging op de "Blauwmeerbijl" aanbracht. Daar heb ik nooit geheimzinnig over gedaan:

1. Ik heb dit écaillagement gedaan waar iéreen bij was. Ook de heer Bruggink. Hetzelfde deed ik toen op een van de twee vervalsingen, waar... Uw conservator Harsema mij op een laffe wijze mee wilde "pakken". Ik doe geen dingen achter iemands rug. Ik heb altijd de waarheid gezegd, onverschillig tegen wie of waar.
2. Ik liet ter plaatse aan Harsema al zien wat er met die bijlen gebeurd was en waarom de een vals was en de andere niet.
3. Ik ben tijdens de expertise, na het aanbrengen van de kleine beschadiging ($\frac{1}{2}$ cm breed en $1\frac{1}{2}$ cm lang) met de "Blauwmeerbijl" naar de kamer van Fred v.d. Beemd gegaan, om ook hem de "echtheid" van de patina te tonen.
4. Ik heb de beschadiging bewust minimaal gehouden. En ik heb dat ook gezegd.
5. Ik had al op 27 juli 1978 vergunning van G.S. via advocaat v.d. Molen, om deze bijl te écailleren. Ik heb ze echter op de rechtzitting voor het Hof voor zeer zware beschadiging behoed, door met de President accoord te gaan, het bij de "Leemdijk-bijl" te laten.
6. Desondanks eiste Prof. Bosinski het kapotslaan van de bijl: Hoogersmilde, 1965-X-48. Ik weigerde dit publiekelijk in de rechtzaal. Na schorsing van de zitting, nadat Harsema vergunning van G.S. gevraagd had, wilde noch de laatste noch Bosinski de bijl stuk slaan en werd ik VERPLICHT dit te doen. Daar was Uw P. Kooi bij en vraag hem zelf maar wat hij toen deed, boven op een bank staande? * Mijnheer Horstmann, ik sla de boel ZO MAAR niet stuk. Dat moet een reden hebben. Ik bewees op de "Blauwmeerbijl" voor altijd dat ze echte patina had. En U hebt in het Museum meer aan een bijl die ECHT is en een beetje beschadigd, als aan een blijvend VALS verklaarde.
7. Ik gaf een UITVOERIG verslag aan G.S. over alles wat er die middag gebeurd was (9-2-1982: 4 pag. + foto), en heb nooit geheimzinnig over deze kwestie gedaan. Waarom heeft G.S. mij toen niet aangeklaagd wegens vernieling van eigendom. Waarom doet U dit alsnog niet, in plaats van met achterbakse beschuldigen van mijnheer X aan Piet Kooi te komen. Ik zal met plezier voor de rechter staan.
8. Tijdens het Symposion "Klaarheid over Vermaning" in Assen op 19 maart '82 heb ik e.e.a. zelfs met dia's laten zien. U zat toen recht voor me, toen ik U met naam en toenaam noemend, het afslagje van de "Blauwmeerbijl" publiekelijk aanbod tijdens mijn lezing en nog wel met goudcoating en al, aangebracht op het grote NAT. LAB.-Phillips in Waalre, voor het maken van electr. microc. foto's. Maar ik hoorde nooit meer iets van U, mijnheer Horstmann.
9. Ook in mijn persoonlijk schrijven aan U gericht van 30 maart 1982, dat ik hierbij nogmaals als duplicaat bijvoeg, vindt U nog eens duidelijk e.e.a. vermeld onder punt 8.
10. In het "Rapport Eemster", opgesteld voor G.S. en opgenomen in het "Provinciaal Archief" (75 pag. met 30 kleurenfoto's), heb ik de afsplintering op deze bijl, op pag. 26 opgenomen.

Ik vind het beneden alle peil, dat U als directeur van het "Drents Museum", vier jaar na datum, tegen beter weten in met leugens komt, U toegeleverd via de heer Kooi door enkele voormalige "APAN-bestuurders" die hun eigen nest bevuilden nadat ze er als laffaards uit zijn weggelopen in plaats van zich te verantwoorden in de wettig bijeengeroepen "Algemene Ledenvergadering".

Het is ook laf om deze zaak nu als een soort stok te gebruiken om het onderzoek van de Hoogersmilde-groep te weigeren. U meent toch niet dat twee uurtjes onderzoek op deze collectie, ook maar iets afdoet aan Uw "versnelde inventarisatie en het streekplan Drenthe"? Schrijf ook hier liever de waarheid: "Wij wensen geen onderzoek door de "Stichting Archaeologische Berichten" op de collectie Hoogersmilde", want dáár is wél kennis aanwezig inzake vuursteen".

Wij zullen in het "Eemster-nummer" de computertabel betreffende secundaire kenmerken op "Hoogersmilde-artefacten" blanco naast deze van "Eemster" plaatsen en de redenen hiervan integraal aangeven.

Het is mij bijzonder duidelijk welk spel er weer gespeeld wordt en U bent wel bijzonder naief te denken de waarheid blijvend weg te stoppen. Even naief als gedeputeerde Prenger die met de S.N.A. en de door U niet genoemde "tipgevers" een volkomen ILLEGITIEM spelletje heeft gespeeld met de MONUMENTENWET, en dat nog op een inconvenante wijze via "prive-correspondenties" moest camoufleren voor de Staten van Drenthe tegen het enige Statenlid dat werkelijk de moeite genomen had zich in deze ECHT te informeren.

Mogelijk hebt U over deze zaak "een andere mening". Die hoor ik dan wel bijzonder graag van U.

Hoogachtend,

A.M.Wouters.

gens drs Stapert — werken kapot-
geslagen. Minsens 139 stenen uit
de schat van Hijken raakten zoek
tijdens het transport. Andere
stukken werden zo onzorgvuldig
verpakt, dat hiervan na een trans-
port van Assen naar Leeuwarden
vitale delen versplinterd bleken
te zijn.

KOPIE

Toch vals

Drs O. Harsema, conservator van
het Drents Museum en in die
functie beheerder van de verloren
gegane schatten: „Wij blijven er
toch van uitgaan dat de stenen
vals zijn. Ze hebben hoogstens
curiositeitswaarde. Misschien
krijgt het publiek ze alleen nog
eens te zien tijdens een speciale
expositie. Daarom til ik er niet zo
zwaar aan dat ze zijn beschadigd
of weggeraakt. We wachten ver-
der maar rustig af, hoe dit wordt
opgelost. Nee, we hebben geen
kwitanties gekregen toen de ste-
nen indertijd in beslag zijn geno-
men. Maar ik heb wel gezien, dat
ze ernstig zijn beschadigd”.

Fig.37

Drs. O.H.Harsema, conservator van het Drentse Museum schreef in "Het Parool" dat hij er niet zo zwaar aan tilt dat de stukken van Vermaning werden vermist of beschadigd: Ze zijn toch VALS.....

Ook voor deze "CONSERVATOR", die tijdens onze experti- se mij met vervalste en met leem ingewreven vuistbijlen wilde uitproberen, sloeg ik dit minimale splintertje van de "Blauwmeerbijl" (waar ik eens vergunning voor kreeg van G.S.) om te bewijzen dat het stuk niet vals was, maar echte patina heeft.

En jaren later word ik door de directeur van dit Drents Museum, de heer Horstmann, die afgaat op roddel van voormalige APAN-bestuurder(s), beschuldigd van het op achterbakse wijze beschadigen van deze bijl. Na de affaire Harsema en de affaire Beuker (die zijn excuus aanbood), nu dus de directeur van dit Museum zelf.....

Na mij tien jaar lang ingezet te hebben voor de echtheid van de collecties van dit Drentse Museum, kan er dat nog wel bij.

Dank je wel mijnheer Horstmann,

A.M.Wouters, (Adviseur van de S.A.B.).

* Drs.P.Kooi stond in de rechtzaal van het Hof boven op een bank, enthousiast te klappen toen wij de "Hogersmildebijl" écailleerden en lieten zien dat de bijl echte patina had.

Na dit schrijven deelde drs.Horstmann op 3 maart 1986 aan dhr.Dijkstra mede, dat wij op 12 maart 1986 toch ons onderzoek op Hogersmilde konden afronden (archief:Wouters,ZV.136).

Zowel drs.Horstmann als dhr.Bruggink waren bijzonder gastvrij en gaven alle medewerking. Drs.Kooi was blijkbaar minder te vreden over de brieven van Dijkstra en Wouters. Hij heeft zich op 12 maart als ambtenaar in functie bijzonder ergerlijk en denigrerend ! gedragen. Als de opstelling van drs.Horstmann en dhr.Bruggink niet zo correct was geweest, zouden we onmiddellijk weer uit Assen vertrokken zijn. We hebben dit op 21 maart 1986, mede namens onze helper dhr.Elands, schriftelijk aan de directeur van het Museum Drenthe meegedeeld (archief Wouters,ZV.137).

We zijn bewust zeer uitvoerig ingegaan op de "geschiedenis" van de "Blauwmeerbijl". Ze stond ons steeds voor ogen als een karakteristiek voorbeeld, van hoe prof.Waterbolck, drs.Stapert, prof.Groeneveld en prof.Bosinski met de artefacten en de persoon van de amateur-archeoloog Tjerk Vermaning hebben gemanooeuvreerd om zijn vondsten tot vervalsingen en hem zelf als een ordinaire vervalser te kunnen presenteren , publiekelijk voor heel Nederland!

Opm.: Vermaning miste na de teruggave van zijn op 18 maart 1975 in beslag genomen collecties, meerdere paleolithen waaronder twee kleine vuistbijl- tjes die hij in 1973 gevonden had bij de steenvanger van de "Oranje".

Wij zagen deze artefacten op de "Gerrit-Lucas" tijdens ons bezoek aan de familie Vermaning in de zomervacantie van 1973. Tjerk heeft na zijn vrijspraak in Leeuwarden herhaaldelijk naar de vermiste werktuigen ge-

informeerd.Vruchteloos overigens!

Bij onze expertise op 5 febr.1982 herkenden we in Assen één van deze bifaces, verduwaald geraakt(?) tussen de collectie Hogersmilde.Het artefact miste dan ook de "1965-X" codering. Men had blijkbaar geen énekele moeite gedaan Tjerk's rechtmatig bezit op te sporen.

In een schrijven van 28 febr.1982,meldde Hans Peeters ons,dat deze bijl - eigendom van Vermaning - ,door de heer Dijkstra was meegenomen uit het Museum van Drenthe.Dit was ZONDER ons medeweten gebeurd! Deze biface is daarna - waarschijnlijk met medeweten van Vermaning - terecht gekomen in de collectie Van der Lee. Merkwaardig dat men wel zo'n drukte gemaakt heeft over een splinter-tje dat de echtheid van de "Blauwmeerbijl" bewees en tot op heden er nog geen weet van heeft,dat op 5 febr.1982 een vuistbijltje verdween. (*arch.:WP,10).

Het "Persbericht B.A.I." en het "Voorlopig rapport Stapert" d.d. 18 maart 1975, moeten wel bijzonder snel aan hoofdredacteur P.Stuurman van "Westerheem" zijn doorgegeven om nog tijdig in het aprilnummer van jaargang XXIV te worden opgenomen. De redactie met klinkende namen:R.van Beek,dr.W.de Boone,prof.dr.H.Brunsting,H.Calcoen en dr.G.Verwers,alle onder leiding van P.Stuurman,moesten wel bijzonder geïntimideerd zijn geweest door de "vier kantjes" doorwrochte wetenschap,waaraan niet alleen beginneling drs.Stapert,maar ook prof.Waterbolk,dr.Boekschoten en dr.Boom van de Rijksuniversiteit Groningen zo lang en eensgezind (?) hadden samengewerkt. Mogelijk hebben de Westerheemers gedacht dat met het veelvuldig gebruik van woorden als:Voorlopig;twijfel aan;vaag;onduidelijk;aanwijzingen dat;er mag aangenomen worden;zou kunnen zijn;theoretisch uitgesloten;niet steeds; theoretisch niet kunnen;twijfel van Bordes;sceptis van Mc Burney;waarschijnlijkheid van;hoogstwaarschijnlijk;hoge waarschijnlijkheid;vermoeden;kunnen zijn geweest;moesten waarschijnlijk;het vermoeden dat;indien Vermaning.....enz. best iemand aan de schandpaal kon worden genageld,zelfs in het amateurblad van de "Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland".Dat niemand van de redactie ook maar iets afwist van het Midden-Paleolithicum is geen verontschuldiging,een rapport met een dergelijke reeks epitheta,handelend over een MENS,te plaatsen.

We zijn zo vrij geweest - gezien de duidelijke zetting -,om zowel het "Voorlopig rapport" als het "Persbericht B.A.I." d.d. 18 maart 1975,met een letterverkleining van 20% van het aprilnummer 1975 over te nemen,inclusief afb.2 op pag.73. Deze gemanipuleerde foto van de "Blauwmeerbijl" gaf ons de zekerheid,de éérste echte vervalsing onderkend te hebben uit de aanklacht zélf tegen Tjerk Vermaning! We hebben daarom gemeend nog voor een verdere tekstanalyse van de diverse rapporten,deze "blauwmeerbijl" al onmiddellijk uitvoerig te moeten behandelen als "voorgerecht". "Westerheem" nr.2 van jaargang XXIV (1975) is een "topic" in ons meer dan 3000 stuks tellend divergent Vermaningarchief.

DE VONDSTEN VAN VERMANING GAAN NAAR "RIJSWIJK".

In de processenverbaal en de rapporten van de rechercheur Mulder van Assen en de rechercheurs Westra en Remerie uit Groningen,werd vermeld,dat deze ambtenaren van de technische recherche,bijgestaan werd door drs.D.Stapert,deskundig medewerker aan het Biologisch-Archeologisch Instituut te Groningen,teneinde van zijn deskundigheid gebruik te kunnen maken bij het inbeslag nemen van archeologische voorwerpen in het schip van Tjerk en Grada Vermaning. Het is hoogst interessant wat deze archeologisch-deskundige allemaal liet weghalen uit de "Gerrit-Lucas":

A GEVONDEN STENEN IN HET VOORSCHIP.

ZV.65.

A. 1 Oranje aardappelmeelfabriek.	A. 9 idem.	(fossielen en artefacten)
A. 2 idem.	A. 10 idem.	(fossielen)
A. 3 idem. (vuistbijl met een kernsteentje)	A. 11 idem.	(fossielen en artefacten)
A. 4 idem. (fossielen en artefacten)	A. 12 idem. (pijpekopjes, stuk v.e. musketkogel en een artefact)	
A. 5 idem. (fossielen)	A. 13 aardappelmeelfabr. Scholten's (afslag plus versteende koraal)	
A. 6 Scholten's aardappelmeelfabriek (kernsteen)	A. 14 idem. Oranje (vuursteen + insluitende bryozoën)	
A. 7 Leembrug te Smilde (vuistbijl en fossiel)	A. 15 idem. (fossielen en artefacten)	
A. 8 aardappelmeelfabr. Oranje (fossielen)	A. 16 Schelpjes uit de Noordzee.	

- A. 17 Zandsteen met insluipende grashelmen afkomstig uit het grove Maasgrind uit de rivier de Maas.
- A. 18 fossielen aardappelmeelfabr. Oranje.
- A. 19 fragment van een fossielenspons van één der akkers uit Smilde.
- A. 20 fossielen zeeëgel bij Oranje.
- A. 21 sterk afgesleten kernstuk uit de grove stenen uit de Maas, liggende op het terrein van de firma Westerhuis te Meppel.
- A. 22 fossielen afkomstig uit de stenen bij Oranje.
- A. 23 fossielen zeeëgel afkomstig uit de stenen bij Oranje.
- A. 24 fossielen en kernbijl uit de middensteentijd gevonden bij Oranje.
- A. 25 2 artefacten, een schaafje en ronde schijf gevonden bij Oranje.
- A. 26 fossielen uit de stenen bij Oranje.
- A. 27 steen, een brokje golfzandsteen bij Oranje.
- A. 28 fossielenzeeëgeltje afkomstig uit de Lybische woestijn.
- A. 29 Copping tool van kwartcieststeen gevonden bij Scholten en een vuiststeen uit het Zuid Hijkerzand.
- A. 30 geweitje van een ree en 2 fossielen zeeëgels gevonden bij Oranje.
- A. 31 2 musketcogels en een artefact bij Oranje.
- A. 32 2 fossielen zeeëgels
- A. 33 fossielen en artefact gevonden bij Scholten's.
- A. 34 fossielen, musketcogels gevonden bij Oranje.
- A. 35 fragment v.o. glanssteen gevonden te Smilde (Kylot)
- A. 36 fossielenzeeëgels en een steen met plantafdruk gevonden in het grove grint bij de firma Westerhuis te Meppel.
- A. 37 artefact bij Oranje.
- A. 38 artefact, musketcogel en zeeëgel gevonden bij Oranje.
- A. 39 kernsteen uit de stenen van de aardappelen bij Oranje.
- A. 40 musketcogel en zeeëgel bij Oranje (2 kogels, waaronder één van ijzer)
- A. 41 2 artefacten bij Oranje.
- A. 42 2 fossielen en fossielen spons gevonden bij Oranje.
- A. 43 fossielen schelp gevonden bij Oranje.
- A. 44 een stuk versteend hout uit Sibculo.
- A. 45 1 geslepen bijltje gevonden tussen de stenen bij Oranje.
- A. 46 Indiaanse strijdbijl (copie)
- A. 47 stenen werktuigen uit Afrika.
- A. 48 15 stukken middenpaleolithische stukken uit de omgeving van Ravenswoud.
- A. 49 2 artefacten v.d. Hamburg cultuur uit de omgeving van Ravenswoud.
- A. 50 artefacten uit de Grant Pressigny.
- A. 51 3 lege medicijnflesjes.
- A. 52 kernbijl uit de middensteentijd, gevonden uit de stenen bij Oranje.
- A. 53 stenenbijltje gevonden bij Willemsoord.
- A. 54 vuursteenbeitel Scholten's (gevonden door de heer v.d. Wal uit Grijspskerk)

- A. 55 enige fossielen gevonden uit de opslag bij de firma Westerhuis te Meppel.
- A. 56 stenen bijl gevonden in het Zeijerveld bij Assen (Meijerink)
- A. 57 enige fossielen belemnieten afkomstig uit Duitsland
- A. 58 ammonietenfragmenten afkomstig uit Zutdorf (2 stuks)
- A. 59 1 ijzerslak met inslijpende plantenresten Schenkerschans
- A. 60 het bizonbeeldje en zwijnekop uit de Norgervaart.

B GEVONDEN IN HET RUIM

- B. 1 1 fossielen uit de groeve van Westerhaar.
- B. 2 enige artefacten afkomstig uit de stenen bij Oranje (2 stuks)
- B. 3 doosje fossielen en en musketcogels gevonden bij Scholten's en Oranje.
- B. 4 een stuk golfzandsteen gevonden bij Excelsior en enige fossielen eveneens gevonden bij Excelsior, een pinklosje, groot fragment v.e. zeer grote fossielen-spons.
- B. 5 fossielen en musketcogels en een spinklosje gevonden bij aardappelmeelfabr. "Ons Belang" te De Krim.
- B. 6 golfzandsteen, fossielen, musketcogel gevonden bij Oranje
- B. 7 2 versteende sponzen, kernstuk en een pijpkopje gevonden bij Scholten's.
- B. 8 fossielen zeeëgel gevonden bij Oranje.
- B. 9 fossielen afkomstig bij Oranje
- B. 10 fossielen kniekerspons bij Oranje.
- B. 11 2 schelpen uit de Indische Oceaan.
- B. 12 sponsje en musketcogel van Oranje.
- B. 13 antiekbeeldje en kinderspeelgoedkopje van tin gevonden bij Scholten's
2 fossielen zeeëgels, 2 musketcogels en 1 spinklosje bij Oranje
8 mesolithische kernstenen gevonden bij Scholten's.
- B. 14 8 kernstukken (mesolithische) gevonden bij Oranje.
- B. 15 2 mesolithische kernsteentjes, 1 mesolithische kling, 1 artefact v.d. Tjunger cultuur, enige pijpkopjes, enige musketcogels, antieke beeldjes en 1 schelp en vuurboorsteen, gevonden bij Scholten (1972) en artefacten bij Scholten's
- B. 16 enige fossielen bij Oranje, ijzeren musketcogel, zeeëgel, koperen gewicht en spin schijfje gevonden bij Oranje plus enige fossielen, koperen gewicht, fossielen oester en fragment van een pré-historische slingersteen, 2 pijpkoppen en 3 andere fossielen gevonden bij Excelsior te Veenoord.
1 musketcogel bij Oranje
- B. 17 het geweistangetje, geologische zwerfsteen, 3 musketcogels, antiekpaardje van tin, platte steen met cylinder gevormd doorboord gat en een bikkel van lood plus nog een fossielen zeeëgel, gevonden bij Oranje.
Kernsteen, steen met fossielafdruk, antiek zalfpotje, ijzeren musketcogel en antiek beeldje gevonden bij Oranje.
- B. 18 Klop of aanbeeldsteen, platte steen met menselijke bewerking, stenen musketcogel en een fossielen zeeëgel gevonden bij Oranje.

stenen spinklosje gevonden bij Oranje, 2 zeeëgels, 2 musketcogels en 1 spinklosje gevonden bij Oranje, 1 versteende spons, 2 fossielen zeeëgels gevonden bij Oranje

3 musketcogels, spinschijfje en 2 andere fossielen gevonden bij Scholten's en 2 versteende sponzen bij Oranje.

22 1 musketcogel, 2 fossielen van Oranje
2 fossielen van Oranje
enige musketcogels fragmenten van Oranje
fossielen zeeëgel van Oranje

ijzeren musketcogel, 2 stenen musketcogels en enige fossielen gevonden bij Oranje

B. 19 Steen met mankaiet geschenk van dhr. Rietsma uit Assen.

B. 20 koperen gewichtje, 2 geologische windkanters, antiek dobbelsteentje, musketcogelje en fossielen zeeëgeltje gevonden bij Oranje.
1 musketcogel van fabriek Scholten, 2 musketcogels, tinnen speelgoedkopje, pijpkopje, spinklosje, windkanter en 2 fossielen gevonden bij Oranje.
2 fossielen zeeëgels, fragment van een baardman, pijpkopje gevonden bij Oranje.
Vuursteen (oester), 3 fossielen zeeëgels gevonden bij Oranje.

B. 21 Zeeëgel gevonden bij Oranje, 3 musketcogels, spinschijfje en een versteende spons gevonden bij Scholten's, 3 musketcogels, 1 windkanter en fossielen zeeëgel gevonden bij Oranje, 3 musketcogels en een zeeëgel van Oranje, een vijzelschijfje gevonden bij Scholten, een musketcogel en zeeëgel gevonden bij Scholten's

- B. 22 enige fossielen van fabriek Oranje
 4 musketkogels en 2 fossielen van Oranje
 2 musketkogels en enige fossielen bij Scholten
 2 musketkogels van fabriek Oranje.
- B. 23 1 stuk walvisbot en nog een stuk walvisbot gekregen van dr. Paskam uit Smilde
- B. 24 kalksteen met kreeftindruxsel van kleine soort kreeftjes
- B. 25 koraal, grote fossielen spons, fragment van een ammoniet, fossiel slakkenhuis, een kleine gave ammoniet, enige fossielen sponsen resten in een metalen doos, 2 recente zeeschelpen, nog enige stukjes walvisbeen, 1 agaat
- B. 26 1 steen met schelpafdruk, enige stenen met pyriet, een zandsteen met plantafdruk, enige loodertsklonters, enige aardewerkscherven in plasticdoosje, 1 fossielen schelp, 1 windkanter, enige aardewerkscherven in blikken doos recente schelpjes in klein blikendoosje, fossielen.
- B. 27 3 versteende zeeëgels gevonden bij Oranje, fossielen steenegel bij Oranje,
 3 versteende zeeëgels bij fabr. Oranje
 1 geslepen stenen bijltje bij fabr. Oranje
 top v.e. geslepen bijl bij fabr. Oranje
 fossielen zeeëgel gevonden bij Oranje
 3 versteende zeeëgels gevonden bij Oranje
 1 antiekpotje bij fabriek Scholten
 1 versteende zeeëgel bij fabriek Oranje
 2 versteende zeeëgels bij fabr. Scholten's
 3 versteende zeeëgels plus artefact bij Scholten's
 1 vuursteen met fossiel fabr. Scholten's
 2 versteende zeeëgels bij fabr. Oranje
 2 zeeëgels bij Oranje en nog 2 zeeëgels bij Oranje
 zeeëgel bij fabr. Scholten plus nog een zeeëgel bij fabr. Scholten
 1 zeeëgel bij fabr. Oranje.
- B. 28 1 zeeëgel bij fabr. Oranje
 vuursteen met insluitend fossiel bij Oranje
 1 fossielen zeeëgel bij Oranje en 1 fossielen zeeëgel in vuursteen
 2 zeeëgeltjes bij fabriek Oranje
 1 zeeëgel bij fabr. Scholten
 kalksteen met fossielen schelp gevonden bij Scholten
 bodem van een smeltkroes die komt uit het Hijkerveld bij Hijken
 5 fossielen zeeëgels gevonden bij Scholten
 1 fossielen zeeëgel bij Oranje
 1 fossielen spons bij Oranje
 1 fossielen zeeëgel bij Scholten
 2 fossielen zeeëgels bij Scholten's aardappelmeelfabr.
 1 fossielen zeeëgel bij fabr. Oranje
 2 fossielen zeeëgel bij Scholten
 vuursteen met insluitende schelp bij fabr. Scholten.
 3 fossielen zeeëgels bij Scholten.
 zeeëgel en enkele afslagsplinters
 1 fraaie zeeëgel bij Oranje
 1 zeeëgel bij fabr. Scholten
 1 gedrukte zeeëgel bij Oranje
 3 fossielen zeeëgels bij fabr. Oranje
- B. 29 1 stukje versteend hout bij Scholten
 2 fossielen zeeëgels fragmenten en een bewerkte vuursteen
 2 fossielen zeeëgels bij de fabr. Scholten
 5 fossielen zeeëgels bij de fabr. Scholten
 1 fossielen spons gevonden bij Oranje
 1 fossielen zeeëgel gevonden bij Oranje
 3 fossielen zeeëgels bij fabr. Oranje
 1 oud antiek potje plus kopje
 potjes 2 stkjes gevonden bij Oranje
 zeeëgel gevonden bij Scholten
 zeeëgel gevonden bij Scholten
 zeeëgel gevonden bij Scholten
 zeeëgel gevonden bij Oranje
 2 fragmenten van een zeeëgel gevonden bij Scholten
 zeeëgel gevonden bij Oranje
 fragment zeeëgel gevonden bij Oranje
- B. 29 een gave en fragment zeeëgel bij Oranje
 gave zeeëgel gevonden bij Scholten
 witte kalksteen bij Scholten met afdruk
 vuursteen gevonden bij Oranje
 gekregen van Jansen uit Sneek een kristal uit Mexico
 gave zeeëgel gevonden bij Scholten
- B. 30 gave zeeëgel gevonden bij Scholten
 fragment van een koraal bij Scholten
 grote grijze kalksteen gevonden bij Oranje
 zeeëgel bij Scholte
 een steen gevonden bij Scholte
 een knikker gevonden bij Scholte
 2 fragmenten zeeëgel gevonden bij Scholte
 een brachopade bij Scholte
 een zeeëgel bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Oranje
 gebroken koffiekannetje gevonden omgeving Smilde
 een gebroken spons uit de Oostzee
 een brachopade uit het krijt van Oranje.
 een zeeëgel gevonden bij Scholten
- een vuursteen met een insluitend schelpje gevonden bij Scholte
 een plat gedrukte zeeëgel gevonden bij Oranje
 een zeeëgel gevonden bij Oranje
 2 fragmenten van zeeëgel Oranje
 een knikkersponsje gevonden bij Scholten
 een zeeëgel Oranje
 een klein spons gevonden bij Oranje
 een zeeëgel gevonden bij Scholten
 een zeeëgel gevonden bij Scholte
 3 zeeëgels gevonden bij Oranje
 een zeeëgel gevonden bij Scholte
 een haaietand uit Rijngrind
 2 zeeëgels gevonden bij Scholte
 fragment zeeëgel gevonden bij Scholte
 zeeëgel gevonden bij Oranje
 zeeëgel gevonden bij Scholte
- sterk afgeslepen spons bij fabr. Oranje
 fragment zeeëgel gevonden bij Scholte
 een antiek speelgoedkopje bij Scholten
 een fraaie zeeëgel gevonden bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Scholte
 sterk afgeslepen zeeëgel gevonden bij Oranje
 een gave zeeëgel gevonden bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Scholte
 een gave zeeëgel gevonden bij Oranje
 reuze zeeëgel gevonden bij Oranje
 een zeeëgel gevonden bij Oranje
 een gave zeeëgel gevonden bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Oranje
 een vuursteen met insluitend schelpje gevonden bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Scholte
 een zeeëgel gevonden bij Oranje
- B. 31 een zeeëgel gevonden bij Oranje

- B. 32 Eén gebroken zeeëgel bij Scholten.
 Eén ronde knikkerspons gevonden bij Oranje.
 Eén fragment zeeëgel gevonden bij Scholten.
 Eén zeeëgel gevonden bij Scholten.
 Eén gave zeeëgel en een fragment zeeëgel gevonden bij Oranje.
 Een halve grote uitgerepareerde zeeëgel gevonden bij Oranje.
 Een gave en fragment zeeëgels gevonden bij Scholten.
 2 sponzen gevonden in Sibculo en Vriezenveen
 zeeëgel gevonden bij Scholte
 2 fragmenten zeeëgels gevonden bij Scholtens
 zeeëgels gevonden bij Scholtens
 2 zeeëgels gevonden bij Oranje
 1 zeeëgel Scholten's
 1 zeeëgel Scholtens
 1 zeeëgel Scholten's
 2 fragmenten zeeëgels gevonden bij Scholten's
 1 fragment zeeëgel gevonden bij Scholtens
 * een muziekinstrument uit het Hijkerveld
 een zeeëgel gevonden bij Scholtens
 4 fragmenten zeeëgels gevonden bij Oranje
 een zeeëgel gevonden bij Scholten's
 een zeeëgel gevonden bij Oranje
 een fraaie zeeëgel gevonden bij Oranje
 een fragment zeeëgel gevonden bij Oranje
 een zeldzame zeeëgel gevonden bij Oranje
 een fraaie brachiopode gevonden bij Oranje
 2 zeeëgels gevonden bij Oranje
 4 zeeëgels gevonden bij Oranje
 een scherf van een bloempot
 een zeeëgel van Oranje
 2 afslagen (kleine)
 4 zeeëgels gevonden bij Oranje
 een zeldzame zeeëgel gevonden bij Scholtens
- Vervalsingsgereedschap?
 C. 1 1 bliken bus met kapotte deurkruk
 C. 2 een hamer
 C. 3 een knijptang
 C. 4 een metalen kleine winkelhaak
 C. 5 een kleine schroevendraaier met gebroken rood heft
 C. 6 een ronde vijl
 C. 7 een half ronde vijl
 C. 8 een klein verfkwestje
 C. 9 een doos Peli wrijfwas
 C. 10 een tube Flexa color mix
 C. 11 enkele stukken schuurpapier
 C. 12 een tube Flexa putti rood
 C. 13 een tube polivac
 C. 14 een tube chroomschutz
- D 1 een fraaie plaat kalksteen met insluitend fossiele schelpen en koraaltjes
 plus klein steentje ontvangen van dhr. Poel.
- E. 1 een blauwe kwartciel rolsteen
 E 2 vuistbijl Oranjeontginning.
 E. 3 kokerwormen
 E. 4 een plastic zak met afval
- F. 1 een puzzeldoos, inhoudende 20 éénheden
- G. 1 een kei
 G. 2 een kei

Laatste pagina van de lijst voorwerpen, die op aanwijzing van de deskundige van het B.A.I., van de "Gerrit-Lucas" werden gehaald. Had men HIERVOOR de hoofdbeschuldiger van Vermaning moeten inschakelen?

Deze deskundige medewerker van de Groningse recherche, verklaarde in een procesverbaal op 18 dec. 1975 aan de rechter-commissaris mr. W.C. van Oordt: "Men zou mij, drs. Durk Stapert, een geologisch geschoold archeoloog kunnen noemen". (archief: Wouters, ZV.68).

Hiervan akte !

Van al deze voorwerpen werden op 9 april 1975, door de Groningse recherche "Overgegeven aan het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk: A.1-A.3/4-A.6/7-A.11, A.13-A.15-A.21-A.24-A.27-A.29-A.31-A.37/39-A.41-A.43-A.45/50-A.52/54-A.56-B.2-B.13/15-B.27-C.1/14-E.4 en F.1." (archief: Wouters, ZV.67).

Alle overige in beslag genomen 442 voorwerpen, werden in opdracht van de officier van justitie aan Vermaning terug gegeven. Men had beter een niet-geologisch geschoold archeoloog als deskundige kunnen inschakelen. Die had waarschijnlijk al die zeeëgels en andere fossielen wel op de "Gerrit-Lucas" gelaten. In ieder geval kon Tjerk in al zijn ellende weer op zijn "verroeste muziekske" uit het Hijker-

veld (B.32) spelen. Jammer dat zijn vervalsingsgereedschap (C.1 t/m C.14) toch nog was "overgegeven" aan het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk !

Het niet gebruikte, in beslag genomen materiaal uit zijn collectie werd door het gerechtelijk laboratorium via de recherche, aan Vermaning teruggegeven. Vermaning schreef op 16 juni 1975 aan zijn advocaat mr. Doornbos o.a.:

"Op 28 mei 1975, waren het de rechercheurs Hoekstra en Mulder die mij een aantal plasticzakken met stenen artefacten en fossielen brachten die waren terug gekomen van het gerechtelijk laboratorium van Rijswijk. De zakken waren nog evenzo verzegeld, als toen ze op 19 maart 1975 door de technische rechercheurs en mij waren ingepakt voor opzending naar Rijswijk. Ze waren ononderzocht weer teruggezonden. Men had zich dus geen moeite getroost, de stenen op echtheid te onderzoeken. Maar waarom had men ze dan op zo een laffe wijze in beslag genomen op aanwijzing van drs. Stapert? Dat wil ik wel eens van Waterbolk en Stapert weten?

Eveneens op deze 28 mei, was het rechercheur Hoekstra die nog in het keldertje wilde kijken waarin de dozen van de collectie "Eemster" stonden. Ik had dit verteld bij het onderzoek op 19 maart 1975. Daarvoor moesten vloermat en vloerzeil van het echtelijk slaapvertrek worden verwijderd waaronder zich het luikje van het keldertje bevond. Hoekstra trok zijn jas uit om beter in het keldertje te kunnen afdalen. Grada en ik realiseerden ons, dat Hoekstra toen gedacht moet hebben: Mijn onderdanen hebben de huiszoeking met drs. Stapert niet goed gedaan. Was deze actie louter uit nieuwsgierigheid, of was het een opdracht van hogerhand.?

Mijnheer de advocaat, het antwoord op deze vraag, laat ik over aan Uw beoordeling en Uw wetskennis.

Bij deze actie waren als getuigen aanwezig opperwachtmeester Mulder en dhr. notarisklerk A. Siebring uit Meppel.

Ondergetekende: Hoogachtend

Tjerk Vermaning.

Met vriendelijke groet.

(Archief: Wouters, ZV.41).

Het meest navrante was, en dat wist Vermaning op 16 juni nog niet, dat in het rapport van het gerechtelijk laboratorium van 22 aug. 1975, niets geschreven werd over het in beslag genomen materiaal en dat in het rapport van 22 maart, nadat drs. Stapert als "stuurder" in Rijswijk ging fungeren, nog maar enkele van de vele honderden in beslag genomen voorwerpen werden vermeld, waaronder de prachtige vuistbijl "het oog van Ravenswoud" (rapport 22 maart 1976, pag. 9: middelste alinea.)* Zie: Fig-38 Was daarvoor nu de onwettige en meer dan schandelijke huiszoeking op de "Gerrit-Lucas", met als deskundige, de hoofdbeschuldiger van Vermaning, nodig geweest? Om de competentie van deze B.A.I.-deskundige te beoordelen, moet men nog maar eens de door ons afgedrukte lijst doornemen van de op 18 maart 1975 in beslag genomen voorwerpen. Maar alles past wel in het meer dan misdadige spel waarvan het gezin Vermaning het slachtoffer werd!

Op 9 april 1975 bezochten de officier van justitie mr. van Epenhuizen, adjudant Bakker, opperwachtmeester Mulder en rechter-commissaris van Oordt het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk. Er werd met de directeur van dit lab., dr. Witte, afgesproken dat een deskundigen-onderzoek naar eventuele valsheid der stenen van Vermaning ingesteld zou worden.

Interessant is de brief die mr. van Oordt op 22 april 1975 aan dr. Witte schrijft over wat hij noemde: "Deze Drentse cause célèbre"! We geven deze brief, dus, met een letterverkleining van 15%, hier integraal weer. (archief: Wouters, ZV.51).

* Het "Oog van Ravenswoud", zie colorprint op pag. 81. = (arch.: Wouters, ZV.138).

KABINET VAN DE
RECHTER-COMMISSARIS
BELAST MET DE BEHANDELING
VAN STRAFZAKEN IN HET
ARRONDISSEMENT ASSEN

Assen, ...22 april 1975.....
Telefoon No. 05920 - 13941.

No. ....
Uw schrijven van .....
Onderwerp: .....strafzaak contra Tj. Vermaning.

Zeer geachte heer Witte,

Hiermede wil ik nog even schriftelijk de met u en de heer Verburgt tijdens ons bezoek op 9 april j.l. gemaakte afspraken in de zaak Vermaning vastleggen.

Van onze kant waren tijdens het bezoek aanwezig de Officier mr. C.J. van Epenhuysen en de adjudant Bakker, alsmede de opperwachtmeester E.H. Mulder van de Rijkspolitie en ondergetekende. Wij spraken af, dat u ten aanzien van de u ter hand gestelde stenen een deskundigen-onderzoek naar eventuele valsheid zou instellen. Mocht uw laboratorium niet zelf over de nodige deskundigheid beschikken, dan zoudt u zich tot andere deskundigen wenden.

In verband met het feit, dat wat betreft de u overhandigde stenen prof. ? → Waterbolk de enige deskundige in het land is, zoudt u zich ook tot hem kunnen wenden.

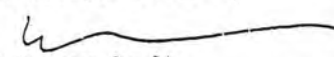
Daarbij zou uwerzijds tevens worden onderzocht op welke gronden (andere rapporten e.d.) de heren Waterbolk en Stapert tot hun oordeel, zoals dat in hun rapport van 18 maart j.l. is vastgelegd, zijn gekomen. Wanneer u te zijnder tijd meer over de zaak kunt zeggen, dan heb ik toegezegd naar Rijswijk te komen om aldaar eventueel aan de hand van de zich bij u bevindende stenen getuigen en deskundigen te horen. Er doet zich daarbij echter de moeilijkheid voor, dat ik als Rechter-Commissaris geen enkele bevoegdheid heb buiten het arrondissement. Ik moet daarom dus wel op deze toezegging terugkomen, wanneer het om een formeel verhoor gaat.

Indien u nadere inlichtingen wenst, kunt u zich uiteraard altijd tot mij wenden.

Ik ben benieuwd naar de resultaten van uw onderzoek in deze Drentse "cause célèbre".

Met de meeste hoogachting,

De Rechter-Commissaris,

Mr. W.C. van Oordt.

Aan de Heer ~~Directeur van het~~ Gerechtelijk Laboratorium,

Volmerlaan 17,

(archief:Wouters,ZV.51).

R I J S W I J K.

Tijdens de persconferentie in de Statenzaal van de provincie Drenthe, had prof. Waterbolk bij vragen om nadere informatie geantwoord: "Ik ben geén deskundige op dit gebied en verwijs voor de beantwoording naar mijn medewerker, de specialist drs. Stapert". Interessant dat de rechter-commissaris, mr. van Oordt, dit na één maand al vergeten is en aan het gerechtelijk laboratorium durft te schrijven, "dat prof. Waterbolk, de enige deskundige in dit land" was. Maar deze enige deskundige had toch "Palaeohistoria XV" (1973) volgeschreven over de geweldige ontdekkingen van Tjerk Vermaning? Hij had zelfs, samen met zijn specialist drs. Stapert, nog een half jaar eerder toch twee nummers van het tijdschrift van "Natuur en Techniek" (1974) aan de ontdekkingen van Vermaning gewijd?

Seneca schreef eens: "Fallaces enim sunt rerum species" (Bedrieglijk is de schijn der dingen).

Leica R.3 met Macro-Elmarit 60 mm.

Fig.38

Het oog van Ravenswoud werd op 13 okt.1974 door Vermaning gevonden in de omgeving van het dorp Ravenswoud.Het is een ovale biface met een niet getoucheerde greep(talon), geslagen uit een vuursteenknol met een bruine pseudocortex en bruine banderingen.Met de overige vondsten uit Ravenswoud vals verklaard.Op 2 mei 1998,verklaarde prof.Bosinski op de APANDAG,in het bijzijn van meerdere personen,dat het'n prachtige echt-gepatineerde biface was!Thans eigendom van Klaas Geertsma uit Groningen.(ZV.138). Foto:A.Wouters.

Een man die dan binnen één maand een beschuldigingsrapport tegen Vermaning in elkaar hielp flansen....noemt mr. van Oordt dus de enige deskundige in ons land? Hoe was dit in Gods naam mogelijk heren van justitie ?

In "Vrij Nederland" van 12 febr.1977 schreef Jan Eter:"Prof.Waterbolk,die met het aureool van deskundigheid Vermanings vondsten,tien jaar lang als echt propageerde, presteerde het om tot ieders VERBIJSTERING,in plaats van af te treden of beschaamd te zwijgen,nu met het zelfde deskundigheidsaureool,als aanklager op te treden". Over de ECHTE reden van deze ogenschijnlijk zo "prachtig" verlopen salto mortale, zullen we nog uitvoerig terugkomen.

DE RAPPORTEN VAN HET BIOLOGISCH-ARCHEOLOGISCH INSTITUUT.

Het eerste rapport van 10 en 18 maart 1975 eindigde met:"In dit rapport genoemde opvattingen kunnen alle....worden geadstrueerd!

Op 22 aug.1975 zond dr.Witte een kort rapportje van 4 pagina's aan de rechter-commissaris mr.van Oordt,waarin hij meedeelde,"dat men op het gerechtelijk laboratorium verschillende verschijnselen aan de stenen van Vermaning,ook na verder onderzoek,niet op een verantwoorde wijze kon beoordelen.Men adviseerde daarom enkele deskundigen op geologisch en archeologisch gebied in het onderzoek te betrekken (arch.:Wouters, ZV,141).

Mr. van Oordt herinnerde zich het slot van het eerste B.A.I.-rapport van 18 maart 1975 en vroeg op 28 aug.1975 aan drs.Stapert om de "naderere rapporten,expertises,illustraties etc.,die de opvattingen van Waterbolck-Stapert konden adstrueren"(arch.:Wouters,ZV.139). Uit het schrijven van 18 sept.1975 bleek dat beide B.A.I.-beschuldigers totaal niets hadden.Ze hadden blufpoker gespeeld met een in enkele weken in elkaar gezet verhaaltje,zonder enige onderbouwing:

BIOLOGISCH-ARCHAEOLOGISCH INSTITUUT
GRONINGEN-POSTSTRAAT 6
T.L.L. 050-115666

datum 18 september 1975
no. O.3089
uw brief
betreffende

De Rechter-Commissaris,
Mr. W.C. van Oordt,
Arrondissementsrechtbank,
Assen.

Edelachtbare Heer,

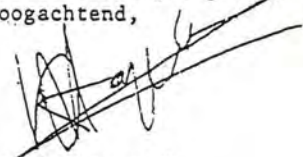
In antwoord op Uw schrijven, d.d. 28 augustus 1975, kan ik U meedelen, dat er geen eerder rapport bestaat dan het voorlopige rapport d.d. 10 maart 1975, betreffende de resultaten van op het B.A.I. verricht onderzoek naar de echtheid van allerlei door de Heer Vermaning in het licht gebrachte materialen.

Voorts, dat de medewerking van Dr. G.J. Boekschoten bestond in het, samen met ondergetekende, nagaan van mogelijke bronnen van herkomst van (nagenoeg verse) vuursteen, met de door ondergetekende bij het materiaal van Vermaning waargenomen kenmerken. Er is hierover niet apart rapport uitgebracht door Dr. G.J. Boekschoten.

In de hoop U hiermee van dienst te zijn geweest, teken ik,

met vriendelijke groet
hoogachtend,

(arch.:Wouters,ZV.140)

(Drs. D. Stapert)
wet. med. B.A.I.

Men moet op het B.A.I. wel erg geschrokken zijn van de brief die de rechter-commissaris op 28 aug.1975 aan drs.Stapert geschreven had.Deze had zeven maanden nodig om zijn rapport II: "De STEENTIJDVONDSTEN VAN T.J.VERMANING,bewijsvoering betreffende valsheid",klaar te maken.Dit rapport - evenals een verhandeling van prof.Waterbolck - werd op 1 april 1976 bij mr.van Oordt ingeleverd.

Wij kregen inzage in dit rapport II van drs.Stapert (arch.:Wouters,ZV.143),toen we werden opgeroepen als getuige-deskundige à décharge voor de tweede rechtzitting in Assen van 6 juni 1977. In dit rapport werd over meerdere beschuldigingen uit het rapport van 18 maart 1975 al niet meer gesproken.

Deze deminutie-methode gaat bij elke nieuwe publikatie van drs.Stapert verder. Tenslotte blijft er alleen nog over:"The decisive evidence for falsification of this material is the total absense of any kind of natural surface modification" (Palaeohistoria XVIII,pag.62.Arch.:Wouters,ZV.151).

We zullen deze "DECISIVE EVIDENCE" (afdoende bewijs!) in het vervolg van dit boek volledig kraken.

Het rapport II bracht in feite niets nieuws.Het trachtte indruk te maken door zijn 59 bladen dik ivoorkarton waarop foto's en tekeningen waren geplakt,elk met een tekst van een paar regels. De kleurfoto's (22 stuks) waren uitsluitend gemaakt van de oppervlaktevondsten - zonder enige in situ dus -,die drs.Stapert als ENIGE het predikaat echt en onvervalst meegaf.

De vondsten van Vermaning - afkomstig uit een goede in situ van een kryoturbaat geplooide laag (Voorgraver A.Meyer van het B.A.I. voor de rechtbank in Assen op 2 febr.1977.Verslag pag.76.Arch.:Wouters,ZV.149),die post-gebruik nooit meer aan de oppervlakte hadden gelegen,werden als zwart-wit foto's afgebeeld.Hiertegen had Vermaning in zijn rapport III al geprotesteerd. Hoe gemakkelijk het was om met zwart-wit foto's bedrog te plegen,hebben we al gezien bij de manipulaties die drs.Stapert met de "Blauwmeerbijl" had uitgehaald.Ook in zijn rapport II werd deze biface opnieuw "aan zijn visie aangepast" (foto:26 a en b).Ook de joints,door drs.Stapert met klodders lijm aaneengekit,zijn in het rapport II bijgeretoucheerd.

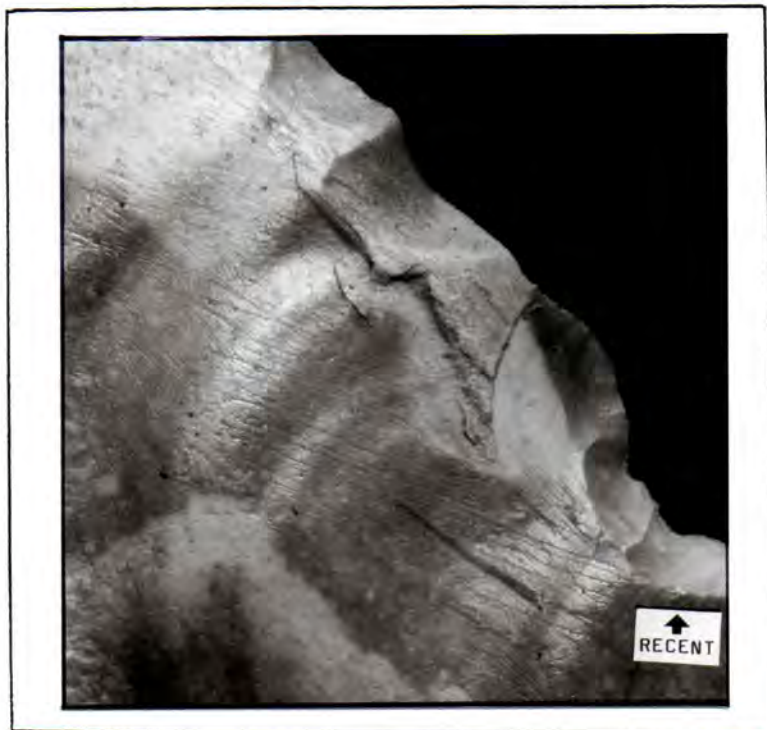

Fig.39

Minolta 600 Classic met Macro 50 mm.

Drs.Stapert verklaarde bij de Blauwmeer nooit stenen te hebben gevonden met krassen als deze op de "Blauwmeerbijl".Wij verzamelden er in 1976 tientallen;zelfs artefacten. Het boven afgebeelde artefactfragment (kling) vol dergelijke krassen werd bij de Blauwmeer gevonden door de heer P.Mekkes uit Ten Boer.(Foto:A.Wouters.ZV.152).4:1.

Een deel van dit rapport bestaat uit een uitvoerig verslag van de na-opgraving Hijken van drs. Stapert (1973), waar natuurlijk niets meer te vinden was, nadat Vermaning er meer dan een jaar had gezocht (1967-68) en drs. Harsema de, door de dieploeg gespaarde slootrand had opgegraven (1968). Zie hiervoor de beschrijving van de ontdekking Hijken.

Verder werden er een serie "opgeblazen" foto's getoond waaruit de "slijpingen en krassen", door Vermaning aangebracht, werden "bewezen!". Op geen enkel artefact bleek ook maar enige poging te zijn gedaan om langs die zgn. Vermaning slijpingen en krassen, ook ECHT recente slijpingen etc. aan te brengen. Had men dit wél gedaan, dan was er heel wat anders te zien geweest op de foto's van drs. Stapert. We zullen dat later bewijzen via macro-foto's, electronenmicroscopische foto's en de acetaat-peel methode van dhr. van Noort.

Nogmaals, dit rapport kunnen we alleen maar afdoen als een poging totaal ondeskundige rechters, met een overvloed aan niets zeggende foto's, een rad voor ogen te draaien als ondersteuning van de door drs. Stapert gebrachte en door prof. Waterbolk gesanctioneerde axioma's en onbewezen zekerheden waaraan Midden-Paleolithen zouden MOETEN voldoen.

We zullen de onder ede uitgebrachte rapporten en uitspraken voor de rechtbanken van drs. Stapert in zijn totaliteit behandelen. Soms zullen we daarbij het: Rapport Beersma aanhalen, dat ons al vóór de rechtzitting in Leeuwarden werd toegezonden en waaraan we zelf voor een klein gedeelte hebben meegewerkt.

Dat rapport was vernietigend en niemand van de aanklagers van Vermaning heeft het aangedurfd de bewijzen van Piet Beersma, die hun toch ook meerdere meineden verweet, te weerleggen. Het rapport Beersma werd voor het eerst integraal gepubliceerd in: "Apan-Intern" nr.4, pag.39 t/m 68 (1987).

De heer Beersma had zich totaal niet bezig gehouden met het onderzoek op de geïncrimineerde artefacten, maar heeft op een wel zeer intelligente wijze alle beschuldigingen van drs. Stapert, prof. Waterbolk, het gerechtelijk laboratorium en prof. Bosinski, uitsluitend weerlegd aan de hand van hun OP SCHRIFT GESTELDE, onder ede gedane verklaringen. De Heer Beersma, door de president van het Hof in Leeuwarden, de getuige van het gezond verstand !!! genoemd, heeft mogelijk wel het grootste aandeel gehad inzake de vrijspraak van Tjerk Vermaning op 21 dec. 1978.

**NOG MEER RAPPORTEN, ALLE GEËNT OP HET RAPPORT...
VAN DRS. STAPERT EN PROF. WATERBOLK D.D. 10 en 18 MAART 1975!**

Zoals we al meedeelden was op 22 aug. 1975 het eerste rapport van het gerechtelijk laboratorium ingeleverd bij de rechter-commissaris (arch.: Wouters, ZV, 141). Men achtte zich niet competent een verder onderzoek te verrichten en vroeg om deskundigen, met name om prof. Maarleveld en prof. Mc. Burney. De laatste zou te omslachtig en te duur worden en werd niet onbevooroordeeld geacht. Op 26 aug. 1975 verzocht mr. van Oordt aan prof. Maarleveld, tevens onder toezending van het rapport van 22 aug. van het gerechtelijk laboratorium, of hij bereid was een benoeming als deskundige te aanvaarden (arch.: Wouters, ZV, 145). Op 30 aug. 1975 schreef prof. Maarleveld aan de rechter-commissaris:

Ede, 30-8-'75

Aan mr. W.C. van Oordt,
Rechter-Commissaris
te Assen.

Zv. 146.

Edelachtbare Heer,

Daar ik op het punt sta voor twee weken op reis te gaan wordt Uw brief betr. strafzaak Ij. Vermaning, dd. 26 aug. '75 op deze wijze beantwoord:

Helaas kan ik een benoeming als deskundige niet aanvaarden, daar mijn kennis van het ontstaan van de op de stenen aanwezige glans onvoldoende is. Het is namelijk niet duidelijk in hoeverre chemische processen hierbij een rol in de natuur spelen. Veel materiaal uit Nederland is evenwel op glans door mijn leerlinge Mevr. dra. W. van der Gugten-Schönhage, v.d. Helstpark 17 Muiderberg onderzocht en wij stellen natuurlijk gaarne onze ervaring ter beschikking.

Met hoogachting, w.g. G.C. Maarleveld.

Het gerechtelijk laboratorium maakte wel melding van een bezoek van dr. Terwee en prof. Maarleveld, maar nergens in hun verslag voor de rechter-commissaris, bleek ook maar iets van hun medewerking. Beide geologen willen wij uitdrukkelijk niet medeverantwoordelijk stellen voor het onwetenschappelijk, vaak onzinnig en soms leugenachtig rapport van het gerechtelijk laboratorium van het Ministerie van Justitie.

Een nadere verklaring over de archeologen die het laboratorium in Rijswijk graag had willen raadplegen bij hun onderzoek, gaf de directeur van dit laboratorium dr. A.H. Witte tijdens de reeds aangehaalde lezing voor de "Groningse Chemische Kring" (4 nov. 1977).

Op de vraag van de medeverdediger van Vermaning, dhr. P. Beersma, waarom zijn laboratorium wél contact had opgenomen met het B.A.I. en niet met Tjerk Vermaning, kreeg hij als antwoord: "We hadden een officieel archeologisch instituut nodig. Eerst hebben we gedacht aan mensen als McBurney of Bordes, maar die waren al belast omdat ze al eerder hadden verklaard, de zaak niet te vertrouwen. Toen hebben we maar contact opgenomen met het B.A.I. Met Vermaning hebben we inderdaad geen contact gehad" (arch.: Wouters, ZV.153).

Wat een ongelooflijke logica: Omdat men de twee "twijfelaars" niet kon nemen..... nam men de BESCHULDIGERS VAN VERMANING ZÉLF maar om het gerechtelijk laboratorium te gaan helpen. En dat zeggen TOPAMBTENAREN van het Ministerie van Justitie.

Dat kon in de Nederlandse klassejustitie allemaal.

Maar er kon nog veel meer. Tijdens de lezing van dr. Witte, was de "Zaak Vermaning" nog onder de rechter. In een schrijven van dr. Witte, d.d. 2 dec. 1977 aan dhr. Beersma, schreef de directeur van het laboratorium:

"Het is indertijd niet tot mij doorgedrongen dat Vermaning in hoger beroep was gegaan. Indien dit wel het geval was geweest, dan had ik in het geheel niet over de stenen gesproken" (arch.: Wouters, ZV.155).

Maar het was wel bijzonder merkwaardig dat dr. Witte niet wist dat Vermaning al op 17 juni 1977 hoger beroep had aangetekend en dat dr. Witte wél op 4 nov. 1977 verklaard had dat hij waarschijnlijk niet, maar dr. Groeneveld zéker op het hoger beroep aanwezig zou zijn.

Wij vonden in ons archief (ZV.58) een proces-verbaal onder ede van 18 dec. 1975, opgemaakt door de rechter-commissaris W.C. van Oordt:

"Indien blijkt dat de raadsman of zijn cliënt (mr. Doornbos en Tjerk Vermaning) iets over het onderzoek aan de pers of anderszins naar buiten meedeelt, zullen wij van Onze bevoegdheid gebruik maken om, in het belang van het onderzoek de raadsman niet toe te laten bij de volgende verhoren. Waarvan opgemaakt dit proces-verbaal."

Was getekend: W.C. van Oordt en R.C. Sprong.

Dit proces-verbaal zat ook bij de stukken van het gerechtelijk laboratorium!

ZV.77.

GERECHTELIJK LABORATORIUM VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE

VOLMERLAAN 17 - RIJSWIJK (Z-H) - TELEFOON 070-907682

No. 14336/76/XIII

RAPPORT

betreffende het onderzoek van vuurstenen artefacten
in de zaak kontra Tj. Vermaning, verdacht van het
recent bewerken van deze stenen.

In aansluiting op het door ons dr. Anton Hendrik WITTE, directeur, drs. Jan Willem VERBURGT, adjunkt-directeur, en dr. Ernst Robert GROENEVELD, wetenschappelijk hoofdmedewerker A, allen verbonden aan het gerechtelijk laboratorium van het ministerie van justitie te Rijswijk, opgestelde bericht dd. 22 augustus 1975, werd door de laatste een overzicht opgesteld in de vorm

van een rapport, waarbij de inzichten zijn gebundeld en met foto's ondersteund. Hierbij is de kennis verwerkt verkregen uit een grote hoeveelheid literatuur en een zeer uitgebreid onderzoek aan het aanwezige vuursteenmateriaal. De richting van onderzoek is gestuurd door het voorlopig rapport van Drs.D.Stapert van het biologisch-archeologisch instituut van de rijksuniversiteit Groningen dd. 18 maart 1975. Tevens zijn daarbij nog verwerkt de eigen inzichten verkregen na bezoeken van prof.G.C. Maarleveld en dr. M.H. Ter Wee aan het laboratorium en de eigen bezoeken aan de vondstvelden in Drente en aan het biologisch-archeologisch instituut in Groningen.

Inleiding van het "RAPPORT" van het gerechtelijk laboratorium van 22 maart 1976. Mocht iemand nog twijfelen aan de partijdigheid van het onderzoek in Rijswijk, dan leze men de bovenstaande inleiding.

Behalve de rapporten I en II van drs.Stapert en het rapport Waterbolk, alle van het B.A.I.; de rapporten I en II van het gerechtelijk laboratorium, was er nog een zesde rapport in de rechtzaken tegen Tjerk Vermaning. We lopen hiermee wel op de gebeurtenissen vooruit, maar ook dat zesde rapport, "das Gutachten" van prof.Gerhard Bosinski van 9 mei 1977, was VOLKOMEN GESTOELD op de bovengenoemde rapporten, ook al ontkende deze Keulse professor dit herhaaldelijk onder ede.

ZV.78.

Fig.40

Vermaning was vaak de wanhoop nabij. Hij wist beter dan wie ook dat alle aanklachten tegen hem, bewustgebrachte leugens waren. En niemand uit de archeologische vakwereld, heeft ooit de moeite genomen aan deze misdadige acties een halt toe te roepen. Integendeel!
Foto, ontvangen van Grada Vermaning.

Tijdens de rechtzitting Assen II van 6 juni 1977, hebben wij tijdens onze verdediging van Vermaning gezegd: "Als ik het rapport van de heer Bosinski door lees, dan zie ik slechts een herhaling van wat door de heer Stapert al gezegd is. Ik wil daar niets mee insinueren, maar ik constateer alleen" (Verslag rechtzitting pag. 21, regel 28 e.v.). De officier van justitie Epenhuyzen, interrumpeerde mij toen en beweerde dat prof. Bosinski zijn onderzoek volkomen zelfstandig had uitgevoerd. Deze passage is wel weggelaten in het rechtbankverslag van 6 juni 1977. Maar Bosinski zélf kwam er in zijn nawoord... zelfs tweemaal op terug. Mijn woorden waren blijkbaar olie op het vuur geweest:

Bosinski: "Ik heb mijn onderzoek onafhankelijk van het onderzoek door het B.A. I. te Groningen gedaan. Ik heb pas na mijn onderzoek en na mijn rapport kennis genomen van het standpunt dat door Groningen ingenomen is. (Rechtbankverslag van 6 juni 1977, pag. 28 regel 6 e.v.). (arch.: Wouters, ZV.93).

Bosinski: "Ik wil nogmaals er op wijzen dat ik mijn rapport volgens mijn eigen oordeel heb opgesteld. Ik heb daarvoor geen stukken vertaald ontvangen behalve dat ik al jaren eerder de publikatie in Palaeohistoria heb gelezen (Pal. Hist. nr. XV A.W.). Na mijn rapport heb ik gemerkt dat ik tot dezelfde conclusie ben gekomen dan de heer Stapert. Ik heb onafhankelijk van iedereen mijn onderzoek verricht en mijn rapport opgesteld" (rechtbankverslag Assen II van 6 juni 1977 pag. 28 regel 39 e.v.). (arch.: Wouters, ZV.93).

Bosinski, eveneens onder ede: "Ik heb tot nu toe mijn onderzoek verricht zonder dat ik kennis genomen heb van enig Nederlands rapport, dat over deze zaak voor de rechtbank is uitgebracht" (Proces-verbaal Assen, 3 mei 1977, regel 11 van onder.). (arch.: Wouters, ZV.99).

Maar wat is er waar van al deze uitspraken, onder ede afgelegd? We vonden in ons archief een proces-verbaal, afgenomen door de rechter-commissaris W.C. van Oordt en griffier R.C. Sprong van 3 mei 1977. We zijn zo vrij dit hier integraal weer te geven ofschoon het ons maar om twee onder ede afgelegde uitspraken van prof. Bosinski gaat (arch.: Wouters, ZV.99-b):

Mr. Doornbos. voor get. Wouters. ZV.99.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE ASSEN

Verhoor van getuige -deskundige

Heden, dinsdag, 3 mei 1977 is verschenen voor
mr. W.C. van Oordt, rechter-commissaris belast
met de behandeling van strafzaken in de hierboven vermelde rechtbank,
bijgestaan door R.C. Sprong, wnd. - griffier,
de navolgende persoon, teneinde getuigenis van de waarheid af te leggen in de zaak
tegen de verdachte : TJERK VERMANING

en die, na verklaard te hebben de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, en geen bloed- of aanverwant van verdachte te zijn, tenzij hieronder anders zal worden vermeld, op de aan hem gestelde vragen heeft verklaard zoals hieronder zal worden opgenomen.

Bij het verhoor is tegenwoordig: de verdachte en de raadsman van verdachte mr. G.M. Doornbos te Assen;

Voorts is tegenwoordig: AUKO KNOL, oud 36 jaar, leraar Duits, wonende te Rolde, Ettenlaan 15, als tolk in de Duitse taal.

De tolk legt in handen van de Rechter-Commissaris, op de wijze bij de Wet bepaald, de eed af, dat hij zijn taak als tolk naar zijn geweten zal vervullen.

GERHARD BOSINSKI, oud 39 jaar, hoogleraar Ur- und Frühgeschichte, wonende te Keulen, (Dld.), Bergisch Gladbacherstrasse 1244:

(Naar aanleiding van het onderzoek in de zaak Vermaning, dat door Professor Bosinski, wordt gepleegd, is laatstgenoemde op 2 mei en 3 mei 1977 in Assen geweest. Op 2 mei heeft hij met de Rechter-Commissaris en Vermaning en diens raadsman de vindplaats van de collectie Hijken, de collectie Hoogersmilde, de Blauwmeerbijl en de Leemdijkbijl bezocht. Professor Bosinski heeft verder een groot aantal stenen uit de collectie Hijken en Hoogersmilde, die hem in de Rechtbank ter beschikking waren gesteld, bekeken. Hij heeft verder in de privé-sfeer in de avond van 2 mei een bezoek gebracht aan het woonschip van Vermaning, waar hij diens collectie bekeken heeft) (Professor Bosinski heeft ook de beschikking gehad over de stenen uit de privé-verzameling van Vermaning, die in beslag genomen zijn.)

Naar aanleiding van vragen van Vermaning en diens raadsman deel ik u mede, dat ik, nadat ik de stukken die u mij in Keulen hebt overhandigd en de stenen, die ik hier gezien heb, in staat ben een eindoordeel over de authenticiteit van de stenen te geven.

De collectie die ik in Keulen ontvangen heb, waaronder een selectie uit de verzameling Hijken en Hoogersmilde, heb ik met de daar mij ten dienste staande middelen, zeer grondig kunnen bekijken, d.w.z. met de mij noodzakelijk voorkomende middelen. De stenen, die ik hier in het gerechtsgebouw bekeken heb, heb ik uiteraard wat oppervlakkiger moeten bezien. Op een volgende vraag van de heer Vermaning, namelijk of ik zijn rapport vertaald in het Duits gelezen heb en of ik dat rapport voor mijn onderzoek nodig heb, antwoord ik u het volgende:

Ik heb tot nu toe mijn onderzoek verricht zonder dat ik kennis genomen heb van enig Nederlands rapport, dat over deze zaak voor de rechtbank is uitgebracht. Ik heb ook voor mijn verder onderzoek geen behoefte om van deze rapporten kennis tenemen, daar ik dit geheel zelfstandig wil verrichten. Ik heb dus geen behoefte aan vertalingen van de rapporten van het Gerechtelijk Laboratorium, van Drs. Stapert, van de heer Vermaning en wat er verder nog moge zijn.

Uiteraard ben ik wel geïnteresseerd in die rapporten. Ik vind het dan ook juist, dat die rapporten mij zo spoedig mogelijk in een Duitse vertaling worden toegestuurd, nadat ik mijn

rapport aan u heb toegezonden. Ik hoop dan op 6 juni a.s., wanneer de zitting van de Rechtbank vervolgd wordt, kennis genomen te hebben van alle vertalingen.

A ← Ik heb in de vakliteratuur wél een publicatie van Drs. Stapert over deze zaak gelezen, dit was in "Paleo-Historia".*

Ik heb gisteravond bij bezoek aan het schip van Vermaning, een aantal vondsten uit het jongPaleolithicum en het Mesolithicum gezien. Ik twijfel niet in het minst aan de echtheid van deze stenen. Ik heb ook de laatste vondst van dhr. Vermaning, die hij gedaan heeft bij de aardappelmeelfabriek te Nieuw-Buinen, gezien. Ik twijfel niet aan de echtheid van die vondst, maar ik kan niet zeggen, of dit een werktuig is uit het Oud-Paleolithicum, dan wel het Midden-Paleolithicum. De stenen; die in het onderzoek betrokken zijn, die zich in Keulen bevinden, staan hier echter geheel buiten; hier bedoel ik mee, dat door wat ik op het schip gezien heb, het onderzoek niet wordt beïnvloed.

Ik verneem van de heer Vermaning zijn verklaring hoe de twee bij elkaar behorende artefacten uit Ravenswoud, die zich thans te Keulen bevinden, op enige afstand van elkaar zijn gevonden en wel één jaar na elkaar. De heer Vermaning geeft mij daar dezelfde

B ← verklaring, als die welke hij voor de rechtbank heeft afgelegd, die kort gezegd er op neer komt, dat door horizontaal zandtransport een verzameling artefacten, die bij elkaar hebben gelegen, uit elkaar zijn geraakt.

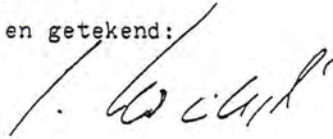
Ik verneem van de heer Vermaning, dat hij alléén onderzoek heeft verricht op de vindplaatsen van Hoogersmilde en Hijken. Vermaning heeft de vondsten volgens zijn verklaring ontdekt, maar de wetenschappelijke mensen, onder leiding van Dr. v.d. Waals, hebben in Hoogersmilde het onderzoek voltooid. In Hijken heeft men een jaar later, volgens Vermaning een controle-onderzoek verricht,

Proces-Verbaal d.d. 3 mei 1977.
(archief: Wouters, ZV.99).

en daarbij enige afslagen gevonden. Op mijn verzoek deelt de heer Vermaning nog mede, dat hij nimmer Midden-Paleolitische vondsten in musea buiten Drente gezien heeft; Hij is nooit in Essen geweest.

Voorgelezen, vertolkt, volhard en getekend:

De onderstrepingen in dit onder ede door prof. Bosinski afgelegde proces-verbaal voor de arrondissementsrechtbank te Assen zijn door ons aangebracht, met uitzondering van de onderstreping van de naam Gerhard Bosinski. De vele typefouten in dit "verbaal" waren met kruisjes onleesbaar gemaakt. Wij hebben deze met Tipp-Ex verwijderd. Vandaar de mogelijk storende "witte" lacunes. (archief: Wouters, ZV.99)

Ad B: Wanneer Vermaning aan prof. Bosinski uitleg gaf over de twee aaneenpassende artefacten van Ravenswoud die op enige afstand van elkaar gevonden waren, is dat zonder meer gelovenswaardig.

Als Bosinski dan zegt dat deze verklaring door Vermaning ook voor de rechtbank werd afgelegd, dan was dat óók waar.

Maar dat kon prof. Bosinski alleen maar verifiëren als hij het VERSLAG over de rechtzitting van Assen I (2 febr. 1977) gelezen zou hebben. Dat kon hij nooit op de "Gerrit-Lucas" bij Vermaning hebben gedaan, want de verslagen over de rechtzittingen Assen I en II kregen Vermaning, Wouters en Beersma pas op 27 dec. 1977 toegezonden door de nieuwe advocaat van Vermaning uit Assen, met een begeleidend schrijven (arch.: Wouters, ZV.156).

*In het rechtbankverslag Assen I staat alles opgeschreven wat daar onder ede werd verklaard door:

Mr. Epenhuyzen, de officier van Justitie.

Mr. Fliet, de voorzitter van de rechtbank die het proces in Assen leidde.

De verdachte: Tjerk Vermaning (pag. 4-10).

Drs. Harsema, de conservator archeologie van het Provinciaal Museum Assen (pag. 12-14).

Hendrik Schutte: Schipper-zandzuigermachinist bij de Blauwmeer (pag. 15-16).

Dr. Groeneveld, woordvoerder namens het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk (pag. 16-30 met de geschreventekst van 60 kleurdia's).

Prof. Waterbolk, directeur van het B.A.I. en getuige à charge (pag. 31-42).

Drs. Stapert: geoloog-beginnend archeoloog van het B.A.I. Tevens hoofdgetuige à charge, die de "Zaak Vermaning" begon (pag. 45-58).

Prof. Goossen, professor geologie aan de universiteit Enschede, getuige à decharge (pag. 60-74).

Dhr. Meyer. Voorgraver van het B.A.I. die Hogersmilde mee hielp opgraven (pag. 76-77).

Dr. ir. Franssen: Entomoloog aan de universiteit Wageningen en amateur-archeoloog. Getuige à decharge (pag. 80-83).

Dr. van der Waals. Archeoloog van het B.A.I. die Hogersmilde opgroef. (pag. 86-90).

Mr. Doornbos uit Assen. Advokaat-verdediger van Tjerk Vermaning (pag. 92-116).

Vermaning, verdachte met zijn slotwoord (pag. 117-118).

Als prof. Bosinski inderdaad rechtbankverslag nr. I.1038/75 van 2 febr. 1977 gelezen had, was hij meer dan volledig op de hoogte geweest van het gehele "Vermaninggebeuren". Zowel alles wat de beschuldigers naar voren brachten als wat de verdediging had aangedragen.

Ook de twee aanpassende afslagen werden er in besproken. Prof. Waterbolk moest zelfs toegeven dat de uitleg van Vermaning plausibel was.

Maar onder Ad A bespreken we een veel duidelijkere zekerheid dat prof. Bosinski wel degelijk op de hoogte was van de "Zaak Vermaning". Het navrante is dat hij dit zelf onder ede vastlegde in een proces-verbaal in Assen op 3 mei 1977.

Ad A: Als Bosinski in de vakliteratuur een publikatie van drs. Stapert over deze *zaak gelezen had in "Palaeohistoria", kan dat alleen maar in Nr. XVII (1975) hebben gestaan. Het moet het artikel zijn geweest: "Preliminary notes on the "Early and Middle Paleolithic" finds of Mr. T. Vermaning (pag. 7 en 8). Welnu, deze publikatie geeft in 4 kolommen precies weer wat drs. Stapert in zijn rapport van 18 maart 1975 tegen Vermaning heeft ingebracht. We geven "Palaeohistoria XVII (1975), pag 7 en 8 hier integraal weer:

Prof. Bosinski moest onder ede geen leugenverhalen ophangen. Hij wist via dit artikel van Stapert háárfijn wat er tegen Vermaning was ingebracht: de geslepen ribben, de afwezigheid van windlak, patina's en vorstspijtingen, de met zeepsop afwasbare glans, de verse toestand van het basismateriaal (Urk!! A.W.), de verwonderlijke typologie, het instoppen van de artefacten in Hogersmilde.... Het tafeltje stond gedekt mijnheer de Keulse Prof.! En óf zijn "Gutachten" nagenoeg identiek was.

PRELIMINARY NOTES ON THE "EARLY AND MIDDLE
PALEOLITHIC" FINDS OF MR. T. VERMANING

ZV.95.

Dick Stapert

From 1965 onwards, several groups of artefacts, including collections with an "Early or Middle Paleolithic" *habitus*, have been purchased for museums in the Netherlands from Mr. T. Vermaning.

The first of these assemblages consists of 127 artefacts of "Middle Paleolithic" character, found according to Vermaning in two concentrations near Hogersmilde, prov. of Drente. These objects were bought by the Provincial Museum of Drente at Assen in 1965. In 1968, the *Stichting Nederlandsch Museum voor Anthropologie en Praehistorie* purchased from Vermaning a second, larger collection of artefacts (more than 400) also assumed to be of Middle Paleolithic age, and according to Vermaning found in the neighbourhood of Hijken, prov. of Drente.

Other objects sold by Vermaning include artefacts thought to date from periods of prehistory ranging from Early Paleolithic to Neolithic. Apart from these purchased artefacts, several other spectacular "finds" have been displayed by Vermaning, including a large collection from a third "Middle Paleolithic" find-spot (Eemster, prov. of Drente), and a smaller group, also assumed to be of Middle Paleolithic type, from various find-spots near Ravenswoud, prov. of Friesland.

Research by the present author at the *Biologisch-Archaeologisch Instituut* in Groningen has indicated that all the artefacts classified as belonging to the Early or Middle Paleolithic periods, and also various objects thought to date from younger periods, are falsifications. The main arguments upon which this conclusion is based were summarized in a preliminary report which was presented to the proprietors of the museums concerned, and to the press; subsequently, this report was published in a Dutch archeological magazine (Stapert, 1975^a). It was written in consultation with

Prof. H. T. Waterbolk; he also shared the formal responsibility for the contents of it. A definitive report, with all necessary details, will be published later in this journal. In the present short communication only a summary will be given of the most important observations concerning the alleged Early and Middle Paleolithic artefacts.

- * 1. Virtually all the artefacts in question show uniform traces of grinding, which are in general present only upon the ridges between flake scars. These traces cannot be explained in terms of natural processes, or as use-wear. They are observed neither on naturally occurring pieces of flint in the layers indicated by Vermaning as the artefact-bearing strata, nor on Middle Paleolithic artefacts from the north of the Netherlands not associated with Vermaning. Experiments point to the high probability that these traces of grinding were produced mechanically.
- * 2. The surfaces produced by deliberate flaking on all these artefacts have no traces at all of white, coloured, or other forms of patina, or of wind-gloss. Such surface-modifications are, however, present on all Middle Paleolithic artefacts from the Netherlands not associated with Vermaning. Moreover, naturally occurring pieces of flint in the layers indicated by Vermaning as being artefact-bearing, possess these features without exception.
- * 3. None of these hundreds of presumed Early or Middle Paleolithic artefacts shows any evidence of secondary frost-splitting, which is, statistically speaking, a remarkable coincidence. At least one of the few Middle Paleolithic artefacts recovered from the Netherlands not associated with Vermaning, has been damaged by frost-splitting subsequent to its manufacture (Stapert, 1975^b).
- * 4. Most of the artefacts have a glossy appearance, thus suggesting a form of gloss-patination as it is known on most of the Late Paleolithic artefacts in the Netherlands. This shiny layer can, however,

easily be washed away with the help of water and soap, which is not to be expected of natural patinas. Furthermore, this superficial gloss does not always cover the whole surface of the artefacts: in some deep hollows, present on several artefacts, it is missing, thus leaving small areas with the characteristics of freshly fractured flint surfaces.

- * 5. Some of the artefacts preserve remnants of old natural surfaces (originated prior to manufacture), which are mostly the result of frost-splitting. Several of these surfaces hardly show any patination, indicating that the flints used for the production of these artefacts were until recently present in nearly fresh condition.
- * 6. The type-association represented by the above-mentioned assemblages is quite surprising; this is true in particular with regard to the striking variety of handaxe-types. For example, in the collection of artefacts which according to Vermaning, were found by him near Hijken, the following handaxe-types are present (names according to the types defined by Bordes, 1961): *lan-céolé, micoquien, triangulaire, subtriangulaire, cordiforme, subcordiforme, subcordiforme allongé, ovulaire, amygdaloïde, discoïde, limande, hache-reau, pic* and *divers*.

Excavations conducted by the present author at the spot indicated by Vermaning to him personally as the site near Hijken which yielded more than 400 "Middle Paleolithic" artefacts, did not produce any evidence whatsoever pointing to habitation in Paleolithic times, but on the other hand some Mesolithic artefacts were found. Artefacts of the latter period are, however, not present in the Vermaning collection in question. But during an earlier excavation on the same site, Vermaning picked up two artefacts of Middle Paleolithic character in the presence of personnel of the BAI. Similar events happened at several other find-spots of Vermaning.

As for the site of Hogersmilde, excavations carried out there in 1965 seemed to give positive evidence of the presence *in situ* for several artefacts recovered during the excavation. It should be noted, however, that these artefacts always turned up just underneath disturbed soil, so that one may suppose that they could easily have been placed there before the excavations started.

In this journal, an article on the material of Hogersmilde has been published by J. D. van der Waals and H. T. Waterbolk (1973). Both these authors now fully support the conclusions reached by the present author.

* Finally, it should be mentioned here that F. Bordes (in the printed discussion appended to Waterbolk, 1971) and C. B. M. McBurney (in a letter to H. T. Waterbolk dated May 5, 1969, as a reaction to Van der Waals & Waterbolk, 1967) had previously expressed doubts concerning the authenticity of the finds from Hogersmilde, because of the clumsy way in which these artefacts were manufactured.

Thanks are due to Dr. J. J. Butler for improving the English text.

Bosinski had ook contact met het BAI. Dat blijkt op pag.40 regel 12 e.v. van Waterbolk's: "Onderzoek van het Oudere Paleo van Ned-land". Hij verklaarde hierin: Bosinski heeft Wouters aangeraden zich op Rheden te concentreren inplaats van op de vervalsingen van Drenthe. Dit kon Waterbolk alleen maar weten uit een PERSOONLIJKE brief 4-10-'78, toen de Zaak nog sub-judice was! Ook uit een brief van Bosinski aan Stapert d.d. 3-V-'77, bleek dit contact.

- * Vergeten ???:
Waterbolk, H. T. & D. Stapert, 1974.
Midden-Paleolithische vondsten
Natuur & Techniek.
Nr. I en II (1974).

ZV.682
ZV.682-a.

REFERENCES

BORDES, F., 1961. *Typologie du Paléolithique ancien et moyen*. Bordeaux.

STAPERT, D., 1975a. Voorlopig rapport over de steentijdvondsten van Tj. Vermaning. *Westerheem* 24, 70-75.

** STAPERT, D., 1975b. Paleolithicum. In: G. J. Verwers (ed.), *Noord-Brabant in Pre- en Protohistorie*. Oosterhout (Nd-Br.), 19-38.

WAALS, J. D. VAN DER & H. T. WATERBOLK, 1967. Mammoetjagers bij Hogersmilde. *Nieuwe Drentse Volksalmanak* 85, 177-189.

WAALS, J. D. VAN DER & H. T. WATERBOLK, 1973. The Middle Paleolithic finds from Hogersmilde. *Palaeohistoria* 15, 35-120.

WATERBOLK, H. T., 1971. Radiocarbon dates from Palaeolithic sites in western Europe, compared with the climatic curve of the Netherlands. In: F. BORDES, (ed.), *The origin of Homo sapiens*. UNESCO, Paris, 245-252.

- * Het is merkwaardig dat bij de "references", twee artikelen ontbreken, geschreven door prof. Waterbolk en drs. Stapert: "Midden-Paleolithische vondsten", Deel I en II, gepubliceerd in "Natuur en Techniek" nr.1 en 3 (1974). Hierin bejubelen de beide aanklagers, nog geen 9 maanden voor hun aanval op Vermaning zijn vondsten als waardevol omdat ze kortdurende kampen representeren en ze interessante mogelijkheden geven voor de bestudering van allerlei technologische aspecten.
- ** Dit artikel verscheen tijdens de aanval op Vermaning en was nog positief voor hem. Schreef drs. Stapert niet, dat hij al in 1972 twijfelde aan Vermanings vondsten?

Nadat de "Untersuchungsrichter", mr. W.C. van Oordt de valsverklaarde artefacten van Vermaning op 11 maart 1977 bij het Instituut van de Universiteit Keulen had afgeleverd, schreef hij op 21 april d.o.v. een officiële brief aan prof. Bosinski, waarvan de laatste zin mogelijk iets zegt over hun "mündlichen Unterhaltung". We geven ook dit schrijven integraal weer (arch.: Wouters, ZV.147).

Euro des mit der Behandlung von Strafverfahren ZV.147.
in Gerichtsbezirk Assen beauftragten
UNTERSUCHUNGSRICHTERS

Assen, den 21. April 1977.
Ruf Nr. 05920 - 13941.

Herrn Professor Dr. G. Bosinski
KÖLN (ERD).

Betreff: Strafverfahren gegen Tj. Vermaning.

Sehr geehrter Herr Professor,

Während unserer mündlichen Unterhaltung am 11. März d.J. in Köln haben wir vereinbart, daß Sie mir schriftlich über Ihren Befund hinsichtlich der Steine, die ich Ihnen zurückgelassen habe, berichten sollten, worauf Sie nach Assen kommen sollten um wenn nötig an Ort und Stelle eine nähere Untersuchung durchzuführen.

Ich würde es sehr zu schätzen wissen wenn Sie mir mitteilen könnten, ob es Ihnen möglich ist binnen kurzem Ihren Befund aufzuschreiben; ich kann dann dem Gericht mitteilen ob es möglich sein wird die beabsichtige Gerichtssitzung in Sachen Vermaning am 3. Juni d.J. stattfinden zu lassen. Hinzu kommt noch, daß ich, falls Sie beabsichtigen binnen kurzem nach Assen zu kommen, darauf werde Rücksicht nehmen müssen wegen der Festsetzung von Verabredungen.

An der Übersetzung der von Ihnen benötigten Unterlagen ins Deutsche wird noch tüchtig gearbeitet.

Mit freundlichem Gruß,

hochachtungsvoll,
der Untersuchungsrichter,
w.g. Mr. W.C. van Oordt.

Uit het onder ede afgenomen proces-verbaal van 3 mei 1977 (ZV.99), dat wij reeds aanhaalden, bleek dat het beslist niet nodig was om "tüchtig zu arbeiten" aan de noodzakelijke vertalingen in het Duits. Bosinski spreekt uitstekend Engels en uit het artikel van drs. Stapert in "Palaeohistoria XVII" pag. 7 en 8 had hij al lang een "leiddraad" in handen voor zijn "Gutachten" (Rapport), dat rimpeloos zou passen in dat van zijn collega's in Groningen, en dus ook het door Stapert's Rapport geleide gerechtelijk laboratorium.

Maar zoals we zullen zien, waren er nog heel wat andere rimpels glad te strijken. Jammer voor deze beslist zeer kundige paleo-specialist, met wie wij eens een goede band hadden, en die wij herhaaldelijk schriftelijk en mondeling hadden gewaarschuwd. In feite heeft hij de collega's die hij helpen wilde, nog verder de vernieling in geholpen.

VIER RAPPORTEN EN TOCH MAAR ÉÉN RAPPORT!

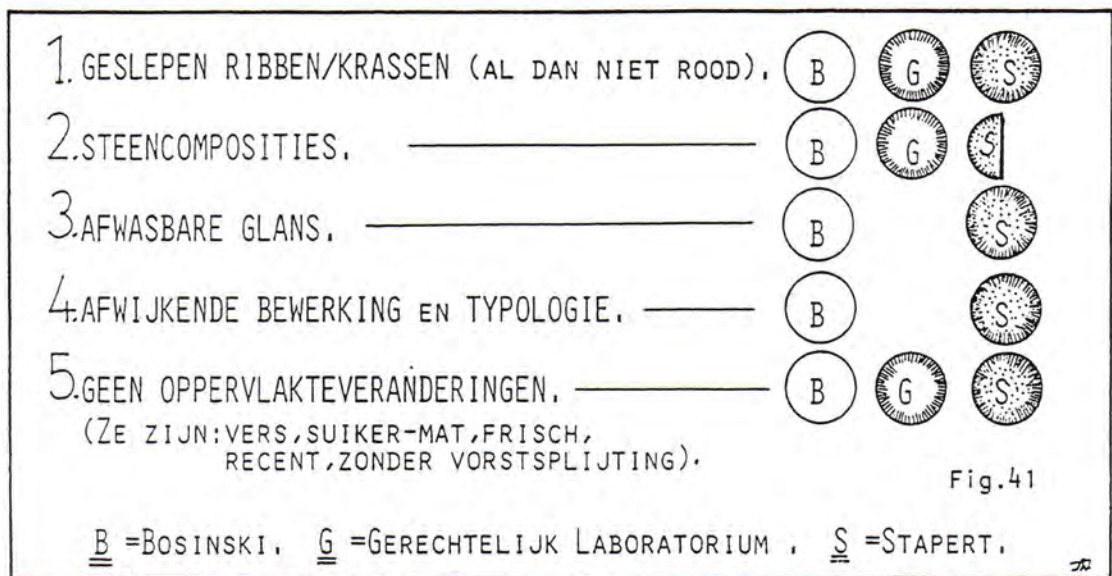
Zoals we boven aantoonde, wisten de heren van het gerechtelijk laboratorium en prof. Bosinski exact wat drs. Stapert en prof. Waterbolk op 18 maart 1975 in hun rapport geschreven hadden. Rijswijk had zelfs verklaard dat hun onderzoek door het rapport Stapert gestuurd was. Wat Rijswijk en Keulen nog toevoegden bleken in sommige gevallen nog grotere leugens en zelfs meineden te zijn. Een enkel voorbeeld haalden we reeds aan, waar recente beschadigingen

op de "blauwmeerbijl" wél werden vermeld, maar niet gebruikt (rap. Bosinski pag.3), óf de foto's werden gecamoufleerd (rap. Stapert 1976, foto 28 a-28 b), óf in een sepia-toner gebruind (rap. ger. lab., foto 11 en 12). Overigens zijn meerdere foto's in dit laatste rapport, afkomstig van het B.A.I. Ook "gestuurd" door het "Rapport Stapert"?

Het is dus van zelf sprekend, dat wij de vier rapporten door elkaar zullen aanhalen en weerleggen om niet in herhalingen te vervallen. Soms zal het genoeg zijn de bewijzen uit het "Rapport Beersma", getuige-deskundige à décharge, in schemavorm weer te geven.

De artefacten van VERMANING, genoemd in de diverse rapporten zijn VERVALSINGEN, want ze hebben:

ZV.193.

De hoofdpunten waarvan de beschuldigingsrapporten al dan niet gewag maken.

Als enige worden bij het rapport van 18 maart 1975 nog genoemd: Twijfel aan de juistheid, c.q. zekerheid van de vindplaatsopgaven van Vermaning. Noch bij het Rapport II van Stapert, noch bij de drie rechtzittingen werd dit absurde argument nog genoemd. Wij noemen hier nog wel de afdoende weerleggingen, die dhr. Beersma inbracht tegen deze beschuldigingen in zijn rapport voor het hoger beroep in Leeuwarden (Zie: "Arch. Berichten V" (1979 pag.49-51) en "Apan-Intern IV" (1987 pag.40-46). Ieder die Vermaning kende, wist dat bij zijn verzameling vele honderden briefjes lagen waarop hij in zijn typische uitvoerige stijl zijn vindplaatsen bescheef. Hij bracht het zelfs op, om na de infame aanslag op zijn persoon en gezin, drs. Harsema nog herhaaldelijk te verzoeken om met hem mee te gaan om, aan de hand van deze "briefjes" alle vindplaatsen van de aankoop 1972 aan te wijzen. Vermaning schreef ons hierover uitvoerig en voegde er als bewijs een foto bij, (arch.: Wouters, ZV.157). Zie: Fig.42.

Deze "vindplaatskwestie" moesten prof. Waterbolk en drs. Stapert wel toevoegen, omdat ze beweerden dat de vondsten vervalsingen waren. En VERVALSINGEN hebben geen "vindplaatsen". Het meest navrante voorbeeld van hun bedrog was de vindplaats Hogersmilde. Er werd hier onder leiding van dr. van der Waals, met top-opgravers als de heren Meyer en Klaasens, drie weken lang een officiële opgraving gehouden. Er werd de hulp ingeroepen van de geologen van Heuveln, Ter Wee, de Jong, Zagwijn en Maarleveld. Dr. Casparie nam de pollendiagrammen voor zijn rekening en meerdere archeologen bezochten deze spectaculaire acties van het B.A.I. Al de bevindingen werden door prof. Waterbolk en dr. van der Waals vastgelegd in "Palaeohistoria XV" (1973), pag.5 t/m 167. Hier kon men niet spreken over: twijfel c.q. juistheid (kies zélf maar uit) van de vindplaatsopgave van Vermaning. Maar geen nood voor de wetenschappers van het B.A.I. Er had hier een geraffineerd bedrog plaats gevonden:

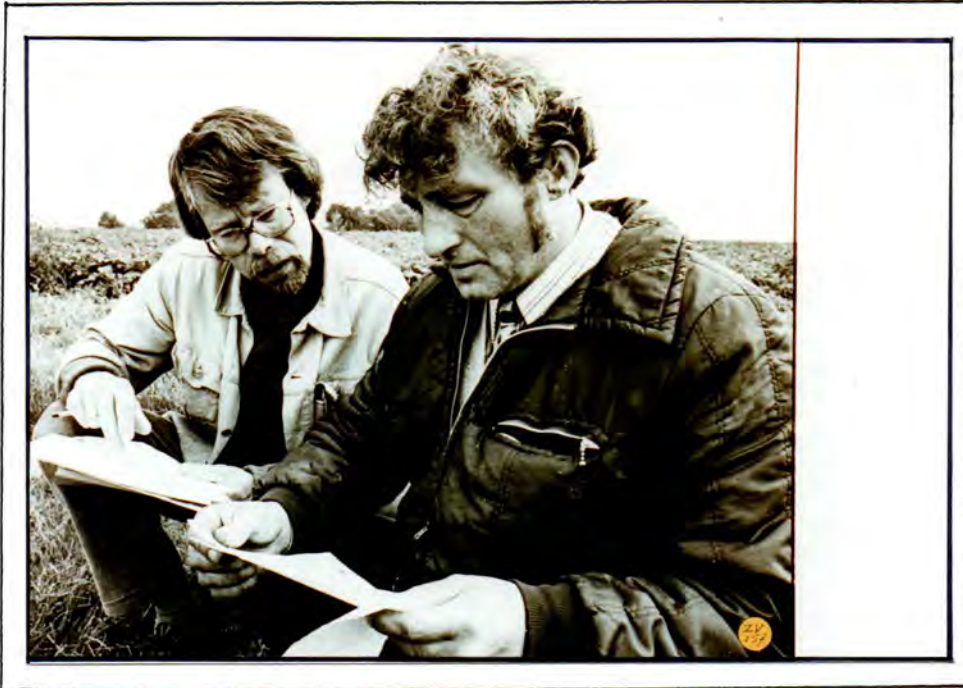

Fig.
42.

Foto: arch. Mouters, ZV. 157.

Vermaning had aan drs. Harsema herhaaldelijk aangeboden om hem aan de hand van de vondstbriefjes, al zijn vindplaatsen aan te wijzen. Dat had hij nogmaals aangeboden tijdens de rechtzitting in Leeuwarden. Hij hield ook woord. Op 28-7-1977 zien we ze hier zitten bij een van Vermanings vindplaatsen in Drenthe. (Foto:?, ontvangen van Grada Vermaning).

"Het mocht AANGENOMEN WORDEN, -aldus drs. Stapert- dat de stenen gemakkelijk te voeren dáár gedeponereerd konden zijn". Jammer dat drs. Stapert in 1965 niet zélf bij de opgraving was geweest in plaats van al die jarenlang getrainde professionele opgravers en geologen, die 3 weken lang niets gemerkt hadden. Wij hebben zeer veel opgravingen meegedraaid. Voor ons is een in situ heilig en een practical joke kun je absoluut geen 20 dagen mee laten draaien. Een dwazere prietpraat hadden drs. Stapert, prof. Waterbolk en dr. van der Waals niet uit kunnen vinden!

In Hogersmilde-A waren van de 65 werktuigen er toch 24 in ongestoorde grond (in situ) aangetroffen en op Hogersmilde-B waren van de 51 vondsten er 18 in situ. Er waren zelfs vondsten bij uit vorstwiggen die tot 80 cm onder de oppervlakte lagen. We gaan hier niet in op de probeersels die prof. Waterbolk en drs. Stapert hebben uitgedokterd om de door van der Waals-Waterbolk in 1973 beschreven in situ's met de duimstok weg te moffelen. Ook prof. Louwe Kooijmans, die in de "Zaak Vermaning" vanaf het begin een wel heel trieste rol heeft gespeeld, probeerde dit gemilimeter ook nog even in een debat tijdens het symposium "Klaarheid over Vermaning" op 19 maart 1982 in Assen.

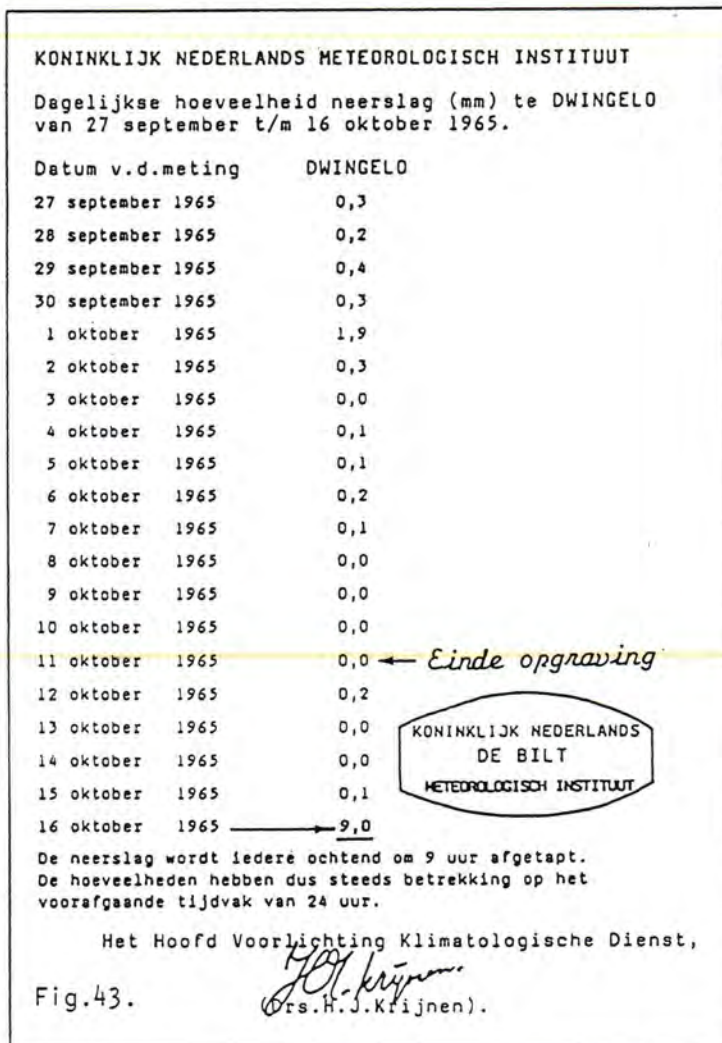
Het bleek uit zijn verklaringen dat hij:

- * Niet twijfelde aan de integriteit van zijn Groningse collega's,
- * De stenen van Vermaning ook als vervalsingen zag,
- * De betreffende rapporten niet bestudeerd had,
- * Geen verstand had van het paleolithicum,
- * De valsverklaarde stenen van Vermaning niet bestudeerd had.

Onze vraag aan prof. Louwe Kooijmans was toen: "Waar praat U dan over?". (arch.: Wouters, ZV. 169. opname tape 4-b).

Over het handigheidje van Tjerk Vermaning om tijdens de opgraving ongezien stenen in de grond te "stoppen", heeft prof. Waterbolk 17 jaar lang nagedacht. Zijn Aha-Erlebnis publiceerde deze directeur van het B.A.I. in Groningen in het provinciaal maand-

Uit de gegevens van het K.N.M.I. te De Bilt bleek dat het tijdens de opgraving "HOGERSMILDE" in 1965, helemaal niet geregend had. De regenmeter gaf hooguit wat dauw weer. "Tik zegt de schop...!"

ZV.171.

blad "DRENTHE" nr.1-2 van 1982:

"Terugkijkend zeg je, dan moet er tijdens de opgraving in Hogersmilde bedrog gepleegd zijn. Ik zeg niet door wie (hij mocht Vermaning niet meer noemen na de vrijspraak in Leeuwarden! A.W.), maar het moet 's avonds of 's nachts gebeurd zijn. Als je met zo'n opgraving bezig bent en je steekt het profiel af en iemand duwt er stenen in en het REGENT vervolgens, dan zie je daar de volgende dag niks meer van. TIK ZEGT DE SCHOP... Het bedrog omvatte dus niet alleen het maken maar ook het plaatsen..." (arch.: Wouters, ZV.170).

Alle archeologen - wijzelf óók met een lange binnen- en buitenlandse ervaring - weten dat de SCHOP geen tik zegt tegen ingestopte stenen, maar dat deze geluidloos meekomen bij het afschaven van het vlak. We hoorden van drs. R. Reynders, de opvolger van prof. Waterbolk in Groningen - die in 1965 als studentdeelnemer aan de opgraving Hogersmilde meehielp - dat de grond KEIHARD was en de temperatuur behoorlijk koud. (arch.: Wouters, ZV.169, tape 2-a van het symposion: Klarheid over Vermaning in 1982). In zo'n matrix stop je zomaar niet tot 80 cm diep, stenen in de grond. We weten ook dat de grond in Hogersmilde drassig wordt bij regen en dat men in zo'n geval het werkvlak afdekt.

Wij vertrouwden de "TIK" van prof. Waterbolk dus helemaal niet en vroegen de neerslaggegevens op van 27 sept.-16 okt. 1965 bij het K.N.M.I. in De Bilt. Het had HELEMAAL niet geregend. De eerste regenbui viel op 16 oktober 1965, toen de opgraving in Hogersmilde al 5 dagen achter de rug was! (arch.: Wouters, ZV.171).

Prof. Waterbolk gaf in het zelfde artikel in "Drenthe"(1982), ook nog een definitie van "Deskundigheid" :

"Als criteria voor deskundigheid gelden voor mij: een opleiding in de prehistorie en verbonden zijn aan een museum of wetenschappelijk onderwijsinstituut waar men feitelijke verantwoordelijk draagt voor het vak".

Daar behoort dan zéker het leugenachtige "TIK ZEGT DE SCHOP"- verhaal van prof. Waterbolk onder. In ieder geval wisten we, dat er van al de lieden die in Nederland aan de eisen van prof. Waterbolk in 1965 voldeden er geen enkele archeoloog ook maar een greintje verstand had van het Midden-Paleolithicum. De enige deskundige in deze dr. A. Bohmers, was juist in 1965 door prof. Waterbolk, de laan uit gestuurd. De bioloog prof. Waterbolk bekende van zichzelf al tijdens de persconferentie in de Statenzaal van Drenthe op 18 maart 1975, dat hij ondeskundig was. Hij verwees naar zijn DESKUNDIGE drs. Stapert, die voor zijn kandidaats geologie geslaagd was en bij deze ondeskundige prof. Waterbolk zijn doctoraal prehistorie ging doen. De journalist Jan Bakker gaf in maart 1982 in "Drenthe" no.2 hierop als commentaar:

"Stapert had zijn opleiding geologie niet voltooid. Hij deed wat grondboringen en liep een blauwe maandag stage bij Gerhard BOSINSKI, die hem wat liet helpen op de jong-paleo opgraving in Gönnersdorf. En zo'n halfwas gaf dus als geoloog een rijp en deskundig oordeel over "die stenen als geologische objecten".

Toch had prof. Waterbolk in "Drenthe"(1982) ook verklaard:

"De benadering van de geoloog Stapert van de stenen van Vermaning als GEOLOGISCHE OBJECTEN, heeft het bedrog aan het licht gebracht. En het betoog sluit voor 100%. Niemand komt daar meer aan. Deze ontdekking heeft in de vakwereld 100% erkenning gekregen, ook internationaal"

En dergelijke onzin slikte dus de vakwereld voor 100%? Proficiat dan, gilde van het "Tik zegt de schop"!

Tot slot, wij kennen al jaren de criteria voor deskundigheid van sommige opleidingen in de prehistorie. Daarvoor hebben we te veel studenten geholpen bij hun doctoraal-scripties. Laten we daar dus nú maar het zwijgen toedoen.

Het bovenstaande bevatte enige opmerkingen naar aanleiding van één der zekerheden van de ONJUISTHEID van de vindplaatsopgave van Tjerk's "HOGERSMILDE".

1. GESLEPEN RIBBEN/KRASSEN (AL DAN NIET ROOD).

Geslepen ribben en krasjes, zijn aanvankelijk een der belangrijkste argumenten in de aanklacht tegen Vermaning geweest. Alhoewel elke geoloog en archeoloog weet heeft van natuurlijke slijp-en krasprocessen door ijs, water, wind en bewegingen in of op - aldan niet bevroren - bodems (gelifluctie, kryoturbatie, grondkruiping, bioturbatie etc.) en de heren Waterbolk, van der Waals en Stapert de betreffende slijp-en krassporen jarenlang zélf als zodanig hebben uitgelegd, moeten plotse-ling binnen een zeer korte tijd, de zelfde sporen het resultaat zijn van bewerking met een slijpsteen:→

Fig. 44

D. Zekerheid van vervalsing bestaat ten aanzien van de „oud“- en „middenpaleolithische“ voorwerpen (artefactengroepen 1, 3, 4, 5, 6 en 7) op grond van:

1. Het bij wijfel alle voorwerpen vooral op de ribben voorkomen van uniforme slijpsporen, die onmogelijk als natuurlijk ontstaan verklaard kunnen worden, maar zonder veel moeite met een slijpmachine kunnen worden aangebracht (zoals blijkt uit experimenten); hierop wijst ook het feit dat plaatselijk de slijpkrassen op één en dezelfde rib verschillende richtingen hebben. Deze slijpsporen kunnen niet als gebruikssporen worden geïnterpreteerd. Deze slijpsporen komen niet voor op natuurlijke vuursteenbrokken in de door Vermaning opgegeven vondstlagen, en evenmin op andere vondsten uit het Paleolithicum, die niet van Vermaning afkomstig zijn.

Rapport B.A. nr. 1
pag. 4. (1975).

Het door drs. Stapert gestuurde rapport van het gerechtelijk laboratorium schijnt ondanks "de kennis verkregen uit een grote hoeveelheid literatuur en op grond van de logica" niets beters te kunnen dan drs. Stapert na te praten. Overigens hebben ze na herhaaldelijk opvragen door de advocaten van Vermaning NOOIT iets losgelaten welke grote hoeveelheid literatuur dát wel was. Uit hun dia's is af te leiden dat het 't populaire: "Man the Toolmaker" van K.P. Oakley was!

→ "Gezien de rode slijpsporen (notabene op 2 van de ruim 500 onderzochte werktuigen van Vermaning! A.W.) en gezien ook de zo typische op slijpen GELIJKENDE sporen, welke laatste ook over het gehele steenoppervlak verspreid werden aangetroffen, moet hieruit VOORLOPIG de konklusie worden getrokken dat dit beeld past bij recent mechanisch slijpen" (rapport gerecht.lab.pag.4).

en:

"Ook hier kan men logischer wijze niet anders denken, dan aan een kunstmatige slijping" (rapport gerecht.lab.pag.5). (arch.:Wouters,ZV.142).

Onze vraag aan dit "achtenswaardige laboratorium van het Ministerie van Justitie": Probeerde men ook iets ANDERS ? Wij deden dit wel zoals zal blijken.

In de conclusie van het rapport schreef het gerechtelijk laboratorium:

"...het onderzoek heeft toch NIET VOLDOENDE duidelijk gemaakt op welke vaardige wijze de soms fraai gevormde stenen werden bewerkt i.c. hoe de steenafslagen precies werden teweeggebracht en GESLEPEN." (rapport pag.10).

Onze conclusie willen we maar niet geven, als "een uiterst minitieuus onderzoek" door de "kritische buitenstaanders van het gerechtelijk laboratorium"... "op slijpen GELIJKENDE sporen"... "voorlopig tot de konklusie brengt" ... "dat het onderzoek niet voldoende duidelijk maakt"... "hoe de steenafslagen precies werden geslepen".

Het "recent mechanisch slijpen" op een slijpsteen van een Franse kleine biface was onze éérste proef. Verderop zullen we de resultaten op een "corpus delicti" van Vermaning laten zien. Dat zal nóg duidelijker de onzin laten zien toen ze de Drenthse amateur aan het "SLIJPEN" hebben gezet in hun rapporten! (Zie de pijltjes). En deze ergerlijke onzin stond in drie beschuldigingsrapporten waarop Vermaning onschuldig werd veroordeeld. J'ACCUSE..... Minolta 8000 i-Prestige met AF.Macro 50 mm.

Biface uit een Moustériensite bij Tours (Fr.). Fig.45 (arch.:Wouters,ZV.194).

De rode slijpsporen zijn alleen maar in het rapport van het gerechtelijk laboratorium te vinden. Ze bevonden zich op enkele plekjes van de Leemdijkbijl en de schaaft van Hijken (I.C).

"De rode kleur was hoofdzakelijk te zien op ribben met de typische afronding welke door slijpen LEEK te zijn veroorzaakt. Bij slijpproeven met een elektrisch aangedreven korund slijpschijf, waarbij diverse soorten vuursteen werden aangeslepen, bleek, dat alleen bepaalde soorten geelbruine vuursteen, rode of roodbruine verkleuringen te zien gaven bij aanslijpen. Alleen bij sterkere druk, waarbij de vuursteen VONKEN gaat (dus op het slijpvlak zeer heet wordt) ontstaat de typische rode kleurverandering. De steen gaat ter plaatse als het ware "bloeden" (Rapport ger. lab. pag. 4. Arch.: Wouters, ZV. 142).

Dit hele betoog is volkomen onzinnig. Dergelijke roodachtige vlekjes kennen we op honderden bruin-gele Midden-Paleolithen uit Frankrijk en op Jong-Paleo-artefacten uit Midden-Limburg. Ze lijken op ploegspooroxydatie-strepen, maar hebben daar niets mee te maken. Kleurloze ferroverbindingen in de bodem werden afgezet op het artefact en veranderden in rood of rood-bruine ferriverbindingen. IJzer heeft een grote affiniteit (verbindingsneiging) tot silex. Ze hebben niets met mechanisch slijpen te maken. In onze verzameling hebben we meerdere van dergelijke artefacten uit Grand-Pressigny en Etouvy.

Fig. 46

Minolta 600 Classic met AF Macro 50 mm.

Foto: A. Wouters, ZV. 200.

Op een zware vuursteenafslag vol met rode vlekjes, die wij in 1976 opraapten op de Leemdijk voor onze collectie "vuursteensoorten", slieden wij onlangs een rib volkomen weg onder een zodanige druk dat de vonken alle kanten opsprongen. Het resultaat: Géén "bloeding". Het bleek zelfs... dat de vuursteen wit was en dat de rode ferriverbindingen gedeeltelijk tot diep in de silex waren doorgedrongen (zie pijltjes). (arch.: Wouters, ZV. 200). Het "kletsverhaal" van dr. Groeneveld c.s. ten spijt! Zie: Fig. 46.

Overigens zijn wij vier maal in de gelegenheid geweest de twee betreffende "bloeders" uit de valsverklearde artefacten van Vermaning te bestuderen. Het blijkt dat meerdere rode vlekjes zich ook buiten de "geslepen" ribben bevinden, er daar meerdere malen juist geen énkél slijpspoor te zien is en de vlekjes zich soms ook op plaatsen bevinden waar men met een carborundumschijf niet bij kon komen tenzij Vermaning een tandartsen-uitrusting gebruikt had.

Tijdens de rechtzitting in Leeuwarden maakte ik deze laatste opmerking tegen dr. Groeneveld van het gerechtelijk laboratorium. Zijn antwoord was: "Dan zal Vermaning dat wel zó gedaan hebben". Toen onze advocaat mr. Van der Molen hier tegen protesteerde, herhaalde dr. Groeneveld, de hoogverheven deskundige, zijn aantijging opnieuw. Maar een protest van de president van het Hof bleef achterwege.

Om de onzinnigheden van dr. Groeneveld c.s. te bewijzen, hebben wij op een geel-bruine vuistbijl met rode vlekjes uit Etouvy en een dito afslag uit Le Grand-Pressigny (arch.: Wouters, ZV.172 en 180), ook zó geslepen dat de "vonken eraf vlogen". Resultaat géén roodkleuring, wél aantasting van de patina. Op een geel-bruine Moustérien-biface uit de omgeving van Tours, deden wij hetzelfde. Het resultaat is te zien op foto ZV.194, twee pagina's terug. Om zeker te spelen hebben we dit kunstje van het gerechtelijk laboratorium ook uitgeprobeerd op een afslag die we vonden op de Leemdijk, de plaats waar Tjerk de "Leemdijkbijl" vond. Het resultaat is te vinden in onze verzameling als ZV.200. Op de vorige pagina is e.e.a. te verifiëren op de kleur-foto ZV.200. Zie: Fig.45 en 46.

Wij zouden op deze insense kwestie - die alleen maar getuigde van een totale onkunde inzake dit fenomeen op bruin-gele vuursteen - niet ingegaan zijn, als drs. Stapert na de vrijspraak van Vermaning in Leeuwarden, niet herhaaldelijk op een verachtelijke . . . . wijze deze roodkleuring door SLIJPING, in zijn vocabulair van nog steeds onbewezen bewijzen van de valsheid van de stenen van Vermaning had opgenomen. Het zelfde deed hij trouwens met het druppeltje kunsthars dat op één steen viel toen Tjerk zijn kunststofdak repareerde en één steen (van de 1200 valsverklearde) waarop volgens het Ryswijkse lab. een plekje vaseline was geconstateerd. Wat dachten de heren geleerden van dit laboratorium eigenlijk van de handen van een grasmachinerenreparateur?

Op 30 nov.1983 oreerde drs. Stapert tijdens de "Talkshow" in Groningen (theater 't Lutje): "Dé stukken van Vermaning hebben rode verkleuringen door mechanisch slijpen en ze zijn met vaseline en kunsthars ingesmeerd" (arch.: Wouters, ZV.158, cassette-tape, III-b).

In zijn artikel: "The Vermaning stones: Some facts and arguments" werd drs. Stapert wat voorzichtiger en haalt het rapport uit Rijswijk aan: "The Juridical Laboratory observed that in these cases (the handaxe from "Leemdijk" and a scraper from Hijken), the flattened ridges were coloured red, and was able to produce such redcoulered ridges experimentally by grinding brown flints with an electrically driven corundumgrindstone". Blijkbaar had de beginneling drs. Stapert nooit verder gekeken dan zijn neus lang was en heeft zijn slijpproeven alleen maar uitgevoerd op grijze Rijckholt-silex. (arch.: Wouters, ZV.181).

Maar in Stelling II van zijn proefschrift "Rings and sectors" (1992) worden de rode vlekjes definitief bij zijn vele axioma's gevoegd: "Het stuk (de Leemdijkbijl), vertoont opvallende geslepen ribben, roodverkleurd door de HITTE VAN HET SLIJPINGSPROCES". (arch.: Wouters, ZV.207).

Op het B.A.I. demonstreerde drs. Stapert voor dr. Kars op een Rijckholtvuursteen, hoe gemakkelijk de slijpsporen op de artefacten van Vermaning nagemaakt konden worden met een electrisch aangedreven slijpsteen. Drs. Stapert schreef dit zelf in een "Open brief" d.d. 6 nov.1987 pag.5. Wij ontvingen deze brief van een universiteit en drie andere instanties (arch.: Wouters, ZV.197).

Dr. Kars spreekt hierover op een bijeenkomst op het R.O.B. d.d. 2 maart 1989: "DE STENEN VAN VERMANING: HOE VERDER", met aanwezigen de heren J. Deeben, H. Kars, C. Lagerwerf, H. Peeters en F. de Vries (afwezig met bericht W. Roebroeks) als volgt:

"Drs. Stapert merkt meerdere malen op dat de afgesletten ribbetjes op zeer eenvoudige wijze met een slijpmachine kunnen worden nagemaakt. Op mijn verzoek heeft Stapert dit voor mij gedaan, de indruk wekkend dat de ribbetjes die hij heeft geslepen overeenkomen met DIE aanwezig op de Vermaningstenen. Reeds met blote oog, maar zeker met een eenvoudige loupe kan worden vastgesteld dat deze mechanisch geslepen ribbetjes in het GEHEEL NIET overeenkomen met de ribbetjes op de Vermaningstenen." Tot zover het verslag van 2 maart 1989 . (arch.: Wouters, ZV.198).

We hebben zelf ook enkele slijpproeven gedaan. Maar dan óók op de door de beschuldigers valsverklaarde artefacten van Vermaning. Op de foto's ZV.211 en ZV.215 kan men zeer duidelijk zien, dat er heel wat anders gebeurd moet zijn op de artefacten van de man die de grasmaaimachines van zijn klanten niet sleep, maar aanscherpte met Nicholson-vijlen.

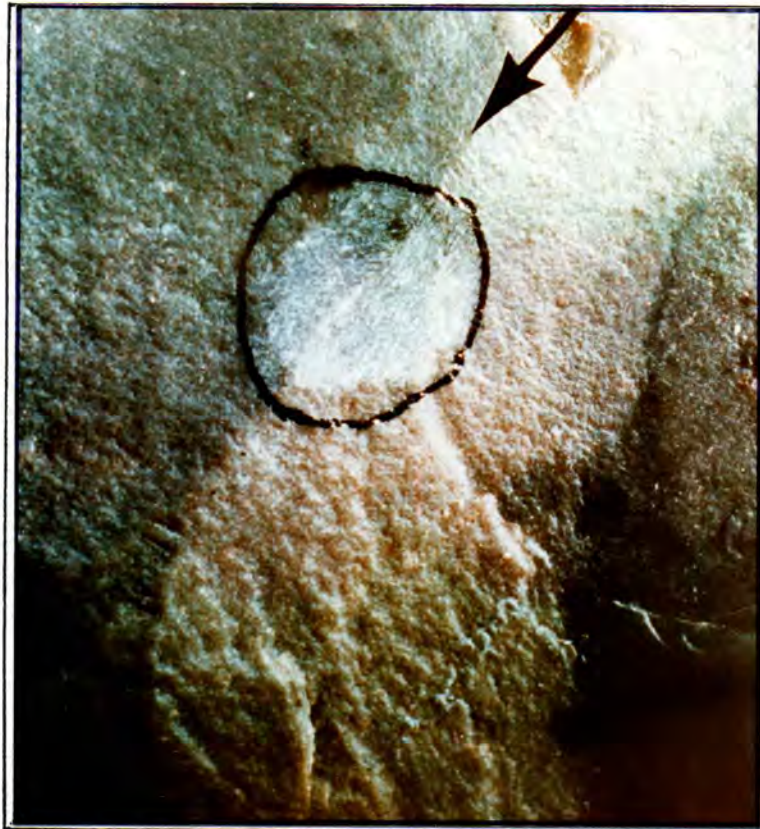

Foto: A. Wouters. ZV.211. Leitz: Macro-Elmarit 6 cm.

Fig.47

Minimale machinale slijping op een ribbe van de vuistbijl EE.72-1 (type: limande) van de middenpaleolithische vindplaats Eemster, verzameld door Tjerk Vermaning. (col.: A. Wouters).

De originele kleur van de vuursteen, waaruit de biface geslagen is, blijkt lichtgrijs te zijn. Op meerdere plaatsen van het artefact zijn lichtbruine infiltraties door ferri-oxyden te zien. Op deze macro-opname is al te zien, dat de fijne, met elkaar vergroeide korrels waaruit de vuursteen bestaat (1-4,5 micron) zijn afgerond ter oorzaak van het natuurlijke schuursprocees in de door kryoturbatie verkneede vondstlaag. Zie dit verschijnsel nog duidelijker op de acetaat-peeltjes, gemaakt door Govert van Noort.

Op de Eemsterkling EE.72-56a, werden twee slijpproeven uitgevoerd. Hier bleek de originele vuursteen grijs en bruin-wit gevlekt te zijn. Uit deze vuursteenvariant bleken de meeste artefacten uit de Eemstersite geslagen te zijn. Er was op deze kling een duidelijke kleurpatina aanwezig.

Op de ribbe van deze kling werd geslepen zoals drs. Stapert, het gerechtelijk laboratorium en dus ook prof. Bosinski het beschreven in hun respectievelijke rapporten; dus met een elektrisch aangedreven slijpsteen. Bij hardere druk, "zodat de vonken er af vlogen" (naar dr. Groeneveld), ontstond er een RIL met

Fig.48

Foto:A.Wouters.ZV.215. Minolta AF 50mm-Macro.

duidelijke mechanische slijpsporen (zie de beide evenwijdige pijltjes)..
We slepen ook zeer licht op enkele plaatsen van het afslagnegatief, zonder te drukken. Maar ook hier was, na een seconde al te zien, dat het originele oude oppervlak werd aangetast.

Waarom slepen de getitelde wetenschappers met hun KLETSVERHALEN nooit ook eens op de ribben van enkele van hun valse verklaarde artefacten van Tjerk Vermaning zélf? Of lieten ze ook op een nieuwe Ford slijpen, om te kijken of hun gestolen rode Mercedes soms zwart overgespoten was? Mogelijk had hun poetswerk met de zeepsopkwast meer succes?

Ook prof. Bosinski liep met zijn VOORKENNIS uit Palaeohistoria XVII dapper mee, om met drs. Stapert en het gerechtelijk laboratorium "kunstmatig mee te slijpen":

"Bij dit stuk gaat het niet om een vroeg-of middenpaleolithische vuistbijl, maar om een artefact, waarvan de ribben kunstmatig geslepen zijn" (Leemdijkbijl). Rapport Bosinski pag.2.

"De ribaf rondingen zijn ontstaan door een polijstprocédé waarvoor ik geen natuurlijke oorzaken ken" (Blauwmeerbijl). Rapport Bosinski pag.4.

"Daarbij bedekt de afslag kunstmatig afgeslepen ribben" (Biface:Hogersmilde 1965-X-48). Rapport Bosinski pag.9.

"De kunstmatig afgeslepen ribben van de "Blauwmeerbijl" bewijzen dat deze steen een modern fabrikaat is. Rapport Bosinski pag.26.

Hoe modern de "Blauwmeerbijl" wel niet is, kan de lezer nog even bekijken op onze kleurfoto ZV.5. Modern fabrikaat met zeer zware ouderdomspatina? Zie: Fig.29.

De verschijnselen die wij zagen als gevolg van onze vele slijp-en zandstraalproeven op diverse silexsoorten; op Nederlandse, Franse en zelfgeslagen artefacten, leken totaal niet op die van de "afgeronde c.q gefacetteerde" ribben op de stenen van Tjerk Vermaning. Toch probeerden we het met 9 verschillende carborundum- en corundstenen (zie bijv. enkele onzer kleurfoto's). Het meest overtuigend warente verschillen te zien als we ze langs en op de ribafrondingen van de geincrimineerde artefacten zélf plaatsten (Zie foto's: ZV.211 en ZV.215). Fig.47 en 48.

De aanklacht van de "SLIJPINGEN" was al vanaf het begin een met veel ophef gebrachte gratuite bewering (Zie: rapport Waterbolk-Stapert van 18 maart 1975 onder letter D.). Het meest navrante was, dat ook dit deel van de aanklacht, later door drs. Stapert zélf IRRELEVANT werd genoemd (Rapport Stapert II, 1976 pag.41; Verslag rechtbank febr.1977, pag.55 regels 39-41 en pag. 75 regels 8-9).

Toen we met de meer dan 50 mechanische slijpproeven (alle nog verifieerbaar aanwezig in onze collecties als ZV.161 t/m 168), volkomen vastgelopen waren, hebben we de opvattingen van prof. Waterbolk, dr. van der Waals en drs. Stapert er nog maar eens op nageslagen. Deze drie "vakarcheologen", die toch wel volkomen voldeden aan de criteria die de directeur van het B.A.I. voor deskundigheid gesteld had ("Drenthe, 1982 nr.1 en 2), persisteerden jaren lang - óók bij prof. Bordes in Bordeaux -, dat de ribafrondingen te verklaren waren door de bewegingen der artefacten in een cryoturbate bodem:

"There can little doubt that the effect is due to the cryoturbation in a sandy milieu to which the artefacts have been subjected" (Palaeohistoria XV, pag.68.1973).

en:

"De werktuigen zijn aangetast door kryoturbatie en solifluctie, waardoor uitstekende delen zoals zijkanten, ribben e.d. op een nogal opvallende wijze enigszins afgeslepen en als gevolg waarvan ook krassen op het oppervlak en pseudoretouches langs de zijkanten zijn ontstaan" (Stapert-Waterbolk: "Natuur en Techniek" 1974, nr.3 pag.9).

Jammer !!!...dat ze al een half jaar later plotseling de elektrisch aangedreven slijpsteen uitvonden en drs. Stapert al in 1972 twijfelde aan de echtheid van de artefacten van Vermaning, maar toen zijn twijfels onderdrukte (rapport Stapert II, pag.6.1976).

Zelf hadden we al in 1977 met dr. Franssen, de kryoturbate lagen in een vernieuwde slootwand in Lleebroek (=vindplaats "Eemster") bestudeerd, toen we - op 5 jan. terugkerend van een bespreking met mr. Doornbosch -, samen met Vermaning deze vindplaats voor het eerst bezochten. We vonden toen op de akker nog enige werktuigen en tegen de slootwand een rugmes (EE.77-1) met de typische kenmerken van de vondsten van Hogersmilde. Zie, op de volgende pag. de brief aan mr. Doornbos van 8 jan.1977.

Thuiskomend hebben we daarna in de "Diepvriescentrale Lent" een volledige cel gehuurd om daar de kryoturbate bewegingen na te bootsen.

We hadden eind 1976 al enkele proeven gedaan in een diepvrieskist om kryoturbatie na te bootsen. Deze proeven waren toen reeds hoopgevend, maar we hadden een grotere ruimte nodig en we wilden verder alleen werken met de grond van de betreffende vindplaatsen. De grond uit Eemster hadden we zelf uit de slootwand op 5 jan.1977 verzameld. Die uit Hogersmilde werd door Vermaning zélf opgegraven. Deze werd door de heer Piet Beersma uit Haren (Gr.) per auto naar Lent gebracht. Ook had Vermaning wat brokken noordelijke vuursteen meegegeven voor bewerkingsproeven.

Om foto's te kunnen maken hadden we aanvankelijk hoge accubakken uit gehard glas gebruikt. Zowel bij bevriezen als ontdooien sprongen ze stuk. Dit hadden we natuurlijk kunnen weten omdat water bij 4 graden zijn grootste dichtheid heeft. Daarna hebben we een middelgrote roestvrij stalen hogedrukketel gebruikt. We lieten de vochtige grond als slijk aan de wand en bodem bevriezen;

A.M.Wouters
Laauwickstraat 34
6663 CK LENT.

BIJLAGE : IV

Lent, 8 jan. 1977

Mr. G.M. Doornbos
ASSEN.

Weledelgestrenge Heer Doornbos,

1. Zoals op 5 jan. 11. beloofd, zend ik U de juiste "Tafels" uit Bosinski:1967, "Die Mittelpal. Funde etc." n.a.v. "Rapport Stapert, febr./maart 1976". Tegenover Woltersdorf kunt U de lampe en dikke plaats en van: Tafel 2-1/3-1/T.18/T.52/T.64 e.a.. Ook Wijnjeterp is even dik als de dikste van Hoogersmilde. Stapert misleidt de rechtbank in zijn "Rapport 1976".
2. Probeer ook voorgraver Meyer te benaderen. Dit is een eerlijke man met wie ik meermaals samen groef onder Dr. Bohmers. Is ook een zéér goed vakman in deze. Het wil er bij mij niet in dat hij "ingestopte stenen" niet onmiddellijk gemerkt zou hebben.
3. Rapport Boom komt klaar op 10 april '75. (Geén verschil in oppervl. analyses tussen Verm. artefacten en authentieke artef.). Al op 10 mrt '75 beweert Stapert dat Boom z'n medewerker is; maar toen kon hij 't resultaat van Boom niet kennen zelfs.
4. Alles is op het B.A.I. onderzocht? Tjerk zegt steeds dat Stapert noch Eemster, noch Ravenswoud (paleolithicum) ooit ook maar gezien heeft.
5. Urk is onzin. Keileem met vuurstenen kwamen al 150.000 jaren geleden hier. De zgn. Zuiderzee ontstond pas na de Romeinse tijd. En Stapert is nog wel geoloog?
6. Stapert twijfelde al in 1974 a.d. echtheid der artefacten van Vermaning. Maar in: "Noord-Brabant in Pré-en Protohistorie" (1975) stelt hij de vondsten van Vermaning nog als voorbeeld voor technologie, concentraties en leefwijze v.d. Midden-paleolithische mens!
7. Stapert beweert: Na wassen is alles dof en de glans weg. Daarna weer gewassen door Dr. Boom en het Ger. Lab. Steeds werd alles weer dof? Dan kan er alleen maar echte patina geweest zijn.
8. Hoe kan een uitermate deskundige als Schwabedissen - die ik persoonlijk goed ken - bij de taxatie niets gezien hebben van vervalsing en een beginneling legio "bewijzen van vervalsing" brengt op enkele A-viertjes?
9. Vermaning vertelde mij herhaaldelijk (onlangs op 5 jan. nog), dat op Eemster nog vele vondsten te verwachten zijn. Mogelijk de vraag stellen op de rechtbank: Waarom geen onafhankelijke opgraving daar? Maar niet door 't B.A.I. of L. Koolijmans uit Leiden.

Jammer dat Dr. Franssen op 5 jan. l.l. maar enkele minuten, enkele stukken mocht bekijken en niet één stuk mocht aanraken! Ik vond het ook erg dat ik toen op de rechtbank niet met Franssen meemocht om de artefacten van Tjerk te bekijken. De beschuldigers en 't Ger. Lab. kregen er een jaar voor met alle apparatuur. Begint hier al de KLASSEJUSTITIE?

We zijn na het bezoek aan U naar Vermaning gereden. Samen met hem zijn we in Hoogersmilde geweest, waar we gegeten hebben. Toen zijn we ook bij Hijken en Eemster geweest. Op Eemster vonden we nog enkele artefacten. Zelfs een stuk uit de laag in een slootwand. Tjerk vond ook nog 'n goed stuk op de akker. Over mijn proeven met slijpen en bewegen over permafrost (bijna klaar) zal ik dhr. Franssen tijdig inlichten.

Beleefd groetend,
Ad Wouters.

(arch.: Wouters, ZV.148).

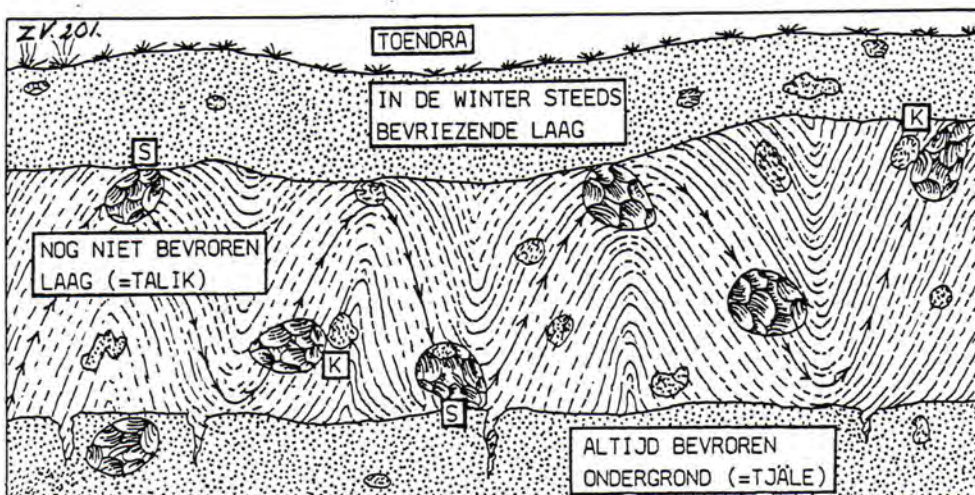

Fig.49

Schematische weergave van "slijping" in cryoturbate verplooiingen tijdens een koude periode met altijd bevroren ondergrond (perenne tjäle). De artefacten konden boven en onder de bevroren grond raken. (arch.: Wouters, ZV.201 uit Rap. Wouters I en Arch. Berichten nr.17, pag.135). Zie verder tekst op volgende pagina.

vulden de rest van de ketel - die we als fixeerbak in de donkere kamer hadden gebruikt - aan, met door water verzadigde grond (imitatie-taliek van de echte cryoturbatie), legden hierop de zelfgemaakte bifaces en afslagen en lieten alles in de vriescel langzaam bevriezen. Dit bevriezen ging steeds van boven naar beneden. De bevriezing vanuit de zijwanden konden we niet controleren. Via een touw door een deurkier kon de ketel bewogen worden. Om de twee uur lieten we de "massa" buiten de cel grotendeels ontdooien en we begonnen opnieuw. We lieten dit twee weken achtereen door de eigenaar doen en 's nachts bleef het proefobject in de vriescel. Toen we de artefacten, waarvan er enkele gedeeltelijk met dikke plastic waren afgeplakt, na de proef uit de natte massa haalden, vertoonden ze al duidelijke overeenkomsten met de "vervalsingen" van Vermaning. Ook deze bewijsstukken zijn als ZV 182 t/m 186 nog verifieerbaar in onze collectie aanwezig. Drie kleine bifaces lieten we daarna nog 4 dagen in een blubber van Hogersmilde-aarde, in een elektrische trommelmachine langzaam ronddraaien (ZV.187-189). De verschijnselen die de "valsheid bewezen" waren toen identiek aan die op de stenen van Vermaning. Een kleine zwarte, zelfgeslagen biface (ZV.189) liep nog twee weken langer mee en kreeg zelfs een soort polijstingsglans, die nog niet met diverse chemische middelen weg te krijgen was. Later hebben we op enkele plekje van ZV.189 met een corundsteen nog slijpsporen gemaakt. Deze, haast niet meer van een origineel artefact te onderscheiden biface, dient al jaren als "presse papier" op ons bureau.

Later hebben we deze proeven herhaald in kunststof ontwikkelbakken met grond uit "Eemster II", verzameld door de heren E.Horn en J.E.Musch. Als Vermaning zijn 1200 zgn."vervalsingen" op deze manier bewerkt zou hebben, was hij na 25 jaar nog niet klaar geweest!

De oorspronkelijke visie van prof.Waterbolk en dr.van der Waals, waren duidelijk juister gebleken dan de "slijpsteentheorie" van drs.Stapert en zijn napraters: het gerechtelijk laboratorium en prof.Bosinski. Uit onze slijpproeven was overduidelijk gebleken dat deze theorie klinkklare onzin was en dat drs.Stapert zijn tijd beter had kunnen gebruiken met het slijpen van messen en scharen. Interessant was wel een zin uit de KONKLUSIE van het rapport van de heren uit Rijswijk: "Het onderzoek heeft toch niet voldoende duidelijk gemaakt...hoe de steenafslagen van Vermaning precies werden teweeggebracht en geslepen" (rap.ger.lab., pag. 10 regel 10). Hun rapport heeft ONS intussen wél duidelijk gemaakt, dat het van de zelfde ONZINNIGHEDEN getuigde als het rapport van de man die hen STUURDE! En nu hebben we het alleen nog maar gehad over slijpsporen en afgeronde ribben.

Opm.:

Tijdens de rechtzitting Assen I (febr.1977), toonde dr.Franssen enkele stenen die door ons uit de permafrostproef van jan.1977 waren gehaald en een tweetal stenen die we op een carborundumsteen hadden geslepen. Er was een hemelsbreed verschil te zien tussen beide proeven. Dr.Franssen overhandigde de stenen aan rechter Fliet. Onder de pauze mochten dr.Groeneveld van het gerechtelijk laboratorium en hun "stuurder" drs.Stapert deze stenen bekijken. Drs.Stapert verklaarde daarna onder ede:

"De heer Franssen BEWEERT een stuk vuursteen geslepen te hebben. Dat stuk hebben wij onder de binoculair bekeken en het heeft exact dezelfde afgeslepen facetten als op de stukken van de heer Vermaning voorkomen. De heer Franssen zegt dat hij vuurstenen werktuigen heeft gemaakt en die heeft gewreven op bevroren grond. Men krijgt dan ook die afgeslepen ribben als bij de stukken van de heer Vermaning. Dit soort experimenten is zinloos, omdat die afgeslepen ribben in de natuur niet bestaan. Met dit experiment valt niets te bewijzen" De rechtbank geloofde Stapert blijkbaar onvoorwaardelijk zonder onderzoek door derden. Ieder kan bij ons de verschillen al met het blote oog zien. Maar Stapert vindt ze beide identiek terug bij Vermaning. Zie onze proeven in dit boek met kleurenfoto's als voorbeeld. De verklaringen van drs.Stapert onder ede waren LEUGENS, alleen maar gedekt door "wetenschappelijke titels". Toen we later het verslag van deze RECHTZITTING lazen, hebben we Vermaning beloofd tot onze dood aan zijn rehabilitatie te blijven werken! (Rechtz. verslag pag.84).

We lieten ook enkele plaatjes kathedraalglas meelopen in onze proeven (foto's: arch.: Wouters, ZV.208 a-b).

Foto: ZV 208 (5x) Fig.50

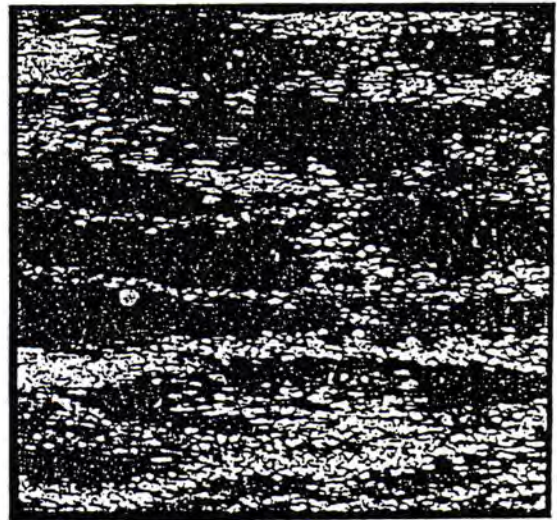

Foto: ZV 209 (5x) Fig.51

Bij de "Cryoturbatie-proef" kregen de geprononceerde delen van het kathedraalglas alleen krasjes (ZV.208). Na langer verblijf in de "kunstmatige talik", ontstond een soort "polijsteffect".

Slijping van een plaatje kathedraalglas op een carborundumschijf, gaf een soort "schuurpapier-effect" (ZV.209). Zie: Fig.51.

Op glasplaatjes zijn de resultaten van het onderzoek al heel snel te zien, omdat glas een mindere hardheid heeft dan vuursteen. Alleen de HOGERE gedeelten van dit oneffen glas tonen het effect (Vergelijkbaar met o.a. de ribben van een artefact). De "dalen" van het glas bleven aanvankelijk onaangeroerd en zijn zwart weergegeven (foto's in omkeerproces).

CRYOTURBATIE (kryoturbatie):

De geologische term cryoturbatie behoeft enige uitleg. Het is een der periglaciale verschijnselen. Wij beschreven dit verschijnsel in het kort in: "Archaeologische Be-richten" nr.17 pag.135 als volgt:

(Bij deze uitleg behoort de tekening ZV.201). Zie: Fig.49.

In het pleniglaciaal van o.a. de Weichselijstijd was de ondergrond tot op grotere diepte permanent bevroren (perenne tjàle). In de zomer ontdooidde de bovenlaag. Omdat het water niet in de ondergrond kon wegzakken, ontstond er een modderige brei. Op een vlak plateau kon deze "brei" niet gaan vloeien (grondvloeiing of gelifluctie). In de winter bevroor deze laag weer tot ze aansloot aan de perenne tjàle. Voor dit gebeurde kwam er een stadium, waarin de modderige "brei" (= talik) opgesloten lag tussen twee bevroren lagen (sandwich-permafrost). Omdat water bij 4 graden Celsius zijn grootste dichtheid heeft, neemt het volume bij temperaturen onder 4 graden weer toe en komt de talik onder enorme spanningen te staan. Een der gevolgen kan dan zijn, dat deze talik zich lusvormig gaat bewegen (kryoturbatie s.s.). Artefacten en andere stenen, opgesloten in de talik, volgen deze kryoturbate bewegingen en kunnen zowel bóven als ónder langs de bevroren grond schuren (Zie bij S.). Dit proces kan zich in de stadialen van een ijstijd, duizenden jaren lang, jaarlijks herhalen. Het zal duidelijk zijn, dat juist de meest uitstekende delen van een artefact, de meeste "slijpkansen" ... hebben. Als artefacten en stenen elkaar raken, kunnen er krassen en randbeschadigingen ontstaan (Zie bij K.). Hoe dichter de bevroren bovenlaag de perenne tjàle nadert, hoe hoger de spanning van de "talik-laag" wordt. Door de bevroren bovenlaag, kunnen de artefacten tijdens hun bewegingen niet aan de oppervlakte komen. Secundaire kenmerken zoals vorstspijting, "windlak" etc., die volgens Drs. Stapert de kenmerken van "echte" artefacten zijn, kunnen in een dergelijke geologische formatie (kryoturbaat geplooid, maar niet door erosie verplaatst A-keizand), zelfs niet voorkomen.

Volgens prof. Waterbolk kan: "Tijdens de opdooi van hardbevroren ondergrond (open cryoturbatie, A.W.) het steenmateriaal tot wel een meter onder het maaiveld naar beneden zakken (Waterbolk, 1974. Natuur en Techniek pag.11). Ook dit proces, dat zich regelmatig duizenden jaren lang herhaalde, gaf een afronding van de vuursteenkorrels

en soms zelfs een zekere polijsting van de ribben. We zullen dit op kleurfoto's laten zien. Uit onze proeven bleek dat de diepere afslagnegatieven en holtes bij hinges vol liepen met de pseudo-talik en niet meer meededen met het "slijpings-proces". Bij vele valsverklearde artefacten van Vermaning, zijn ook na herhaaldelijk wassen door vier "instanties" nog steeds resten van de matrix aanwezig. Het meest bij de collecties "Eemster" die terecht kwamen bij een drietal amateurs, die het waardeloze gedoe met een "ZEEPSOPKWAST" van de "echte wetenschap" bespottelijk vonden. Duidelijk is dit te zien op de kleurfoto: ZV.210. Zie: Fig.52.

Fig.52

Foto: A. Wouters: Macro-Elmarit 1:2,8/60 op Leica R.III. (juli 1982).

Afslag: Eemster E.82-D. Dorsale zijde. Ook na afwassen door ons met het wondermiddel "water en zeep", bleef de lemige matrix zichtbaar in de afslagnegatieven en zelfs in de slaggolven. (arch.: Wouters, ZV.210). Foto, 4:1.

Merkwaardig dat drs. F. de Vries -leerling van drs. Stapert -, mij opzadelde met "ad hoc hypothesen, die geen enkele onderbouwing hebben" (Archeoforum 1997, pag. 25). Mijn "opvul-hypothese" heeft een onderbouwing van enkele tientallen proeven, die soms maandenlang duurden en waarvan ik de bewijsstukken toonde tijdens de rechtzaak Assen II op 6 juni 1977. Maar niemand, ook prof. Bosinski die van de rechter mr. Fliet de opdracht kreeg om in de pauze mijn proeven te bekijken, heeft het gewaagd mijn proefstukken te bestuderen door de, door mij meegebrachte binoculaire microscoop! Drs. de Vries deed geen enkele proef en de glans die wij constateerden, en via de electronenmicroscoop lieten vastleggen, was een polijstingsglans en bij enkele artefacten (Leemdijkbijl en Blauwmeerbijl) ook een oplossingsglans. We willen verder geen melding meer maken van "Archeof." dat zélf vólstaat met ad hoc-hypothesen en cirkelredeneringen, die men ons verwijt. Zie: Fig.60.

Tot slot van dit "krasverhaal" is het interessant te lezen hoe divergent de beweringen wel niet waren over de afgeslepen ribben op Vermanings stenen:

- a. Waterbolk-v.d.Waals: De ribben "are rounded" (Palaeohist. XV, 1973 pag. 67 regel 31)
- b. Stapert: "De zijkanten en ribben zijn afgesleten" (Natuur en Techniek, 1974 pag. 9 regel 14 e.v.).
- c. Stapert-Waterbolk: "Het vooral op de ribben voorkomen van uniforme slijpsporen, die ONMOGELIJK als natuurlijk verklaard kunnen worden". (Rap. Stapert-Waterbolk 18-III-1975 pag. 4 onder D.)
- d. Stapert: "Uniform traces of grinding which are in general present ONLY upon ridges between flake scars" (Palaeoch. XVII, 1975 pag. 2 regel 7 e.v.).

- e. Stapert: "In feite zijn de ribben afgevlakt en tot facetjes geslepen . Binnen de facetjes zijn geen duidelijke krassen zichtbaar, bij meerdere stukken wel BUITEN de ribben" (Rap. Stapert II, 1976 pag. 38).
- f. Stapert: "De ribben van de vondsten van Vermaning waren geslepen tot facetjes, niet maar een beetje afgerond maar geslepen". (Proces-verbaal, Assen I, 1977, pag. 46 regel 13 e.v.).
- g. Stapert: "Op sommige stukken van de heer Vermaning komen op de meest geëxponeerde delen die slijpsporen niet voor, terwijl ze wel op lager gelegen ribben voorkomen" (Proces-verbaal: Assen II, 6 juni 1977 pag. 29 regel 20 e.v.).
- h. Stapert: "However, sets of parallel scratches occur often just more often just beside the flattened ridges". (The Vermaningstones, pag. 9 regel 11 e.v.).

Bijzonder DUIDELIJK allemaal.....

De meest belangwekkende uitspraken kwamen echter tijdens de rechtzitting Assen I in febr. 1977 toen drs. Stapert verklaarde, dat de kras- en slijpsporen op de artefacten van Tjerk Vermaning eigenlijk niet relevant waren. Al mijn proeven en bewijsstukken waren nutteloos werk geweest. Jammer van de tijd en het geld. Dank U mijnheer de éنية paleo-specialist van Nederland!

Stapert: "NIET DE KRASSEN op de Blauwmeerbijl zijn het bewijs dat deze bijl vals is, maar het ontbreken van oppervlakteveranderingen op de steen" (Proces-verbaal Assen I, febr. 1977, pag. 55 regel 39 e.v.).

Stapert: "De krassen zouden immers theoretisch ook achteraf op echte stukken aangebracht kunnen zijn. Hetzelfde geldt ook voor de AFGESLETEN RIBBEN op de "Midden-Paleolithen". (Rapport Stapert II, 1976 pag. 41).

Stapert: "Dat de vuistbijl van Blauwmeer vals is, is naar mijn mening omdat op die bijl geen enkele natuurlijke oppervlakteverandering zit. De aanwezigheid van KRASJES is IRRELEVANT" (Proces-verbaal, Assen I, febr. 1977, pag. 75 regel 8 e.v.).

Mogen we nogmaals verwijzen naar onze kleurfoto's ZV.5 en ZV.40. Het is het meest duidelijke artefact van Vermaning met zeer zware natuurlijke oppervlakteveranderingen (patina's). Een artefact waarmee én door drs. Stapert en door het gerechtelijk laboratorium BEDROG gepleegd is. Zie: Fig. 29 en 33.

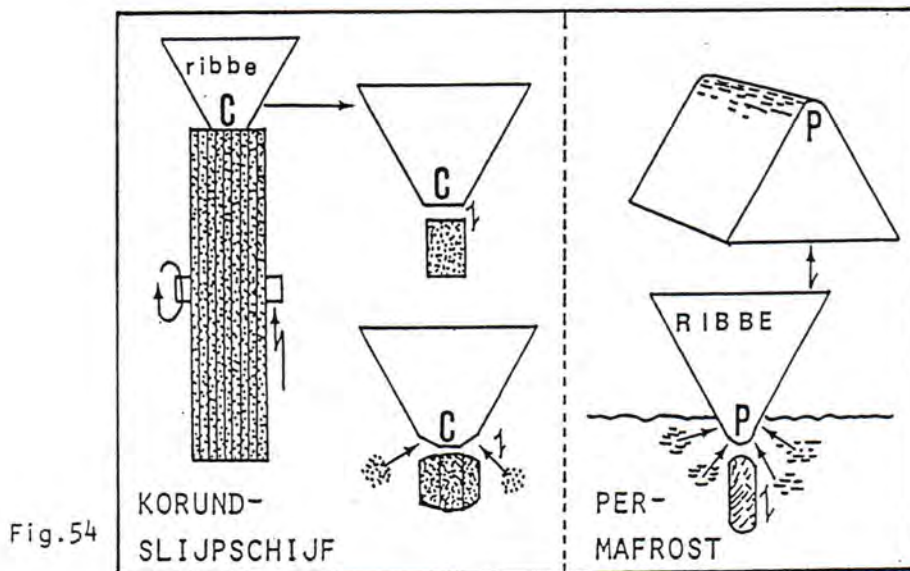

Foto: A. Wouters: Summicron 1:2/90 op Leica-flex SL. (28 aug. 1986).

Fig. 53

Profiel : "Eemster". Prof. dr. J. Jansen van de vakgroep "Chemische Geologie" Utrecht, wijst de cryoturbate verplooiingen aan. De aankoelingen op de afslag op foto ZV.210 zijn identiek van kleur als de matrix. (arch.: Wouters, ZV.224).

Schematische voorstelling van het "slijpen" met een slijpsteen en het "polijstend slijpen" op de permafrost (bevroren bodem). De korrels carborundum of corund zitten vast ingegoten in permanent harde massa en de te slijpen vuurstenen voorwerpen, kunnen er niet in "wegzakken". Er ontstaan een of meerdere facetten op de ribben met zeer typische krassen. Bij glijden op de bevroren bodem, kan door de minimale wrijving al een lichte plaatselijke ontdooiing ontstaan waarin de ribbe iets weg kan zakken. (Dit is simpel te verifiëren door met een artefact over een schaalje bevroren grond uit een diepvriezer te wrijven). Er ontstaat een ronding en de kans is groot dat de flanken van de ribbe ook een slijping en ook krasjes krijgen. Dit laatste is afhankelijk van de korrelgrootte van de grond. Er kan zelfs een glanzende polijsting ontstaan, die op de ribben van veel artefacten van Vermaning te zien is. De hoogste graad van polijsting is "frictieglans". Dit is aangetoond door dhr van Noort door acetaat-peeltjes. Zie: Fig. 61. (Tek.: A. Wouters ZV. 202 uit ons Rapport II en Arch. Berichten 17 pag. 136).

Opm.: Door bioturbatie kunnen artefacten - ook van jongere culturen - beklemd raken tussen steeds dikker wordende wortels van bomen. De bovengrondse bewegingen van de boom (wind!) worden doorgegeven tot in de dikkere wortels, waardoor ook frictieglans kan ontstaan. Zelf ontdekten we tussen de wortels van een omgewaaide solitaire boom zo'n artefact in "Budel II". Hetzelfde verschijnsel doet zich soms voor op neolithische bijlen op de plaats waar het artefact geschacht geweest is.

Aanvankelijk was de mening van drs. Stapert dat frictieglans ontstond door het tegen elkaar wrijven van twee vuurstenen bij bodembewegingen, waardoor de temperatuur plaatselijk zo hoog werd, dat de vuursteen plastisch werd (Stapert: Museumbulletin 1975, pag. 155).

Dat plastisch worden van vuursteen gebeurt echter pas bij 1200 graden Celsius. Later herziet drs. Stapert deze visie, maar zegt dan wel, dat frictieglans de AUTHENTICITEIT van een artefact bewijst en dat géén van de honderden vondsten van Vermaning dit verschijnsel vertoonde. (Proces-verbaal Assen I: pag. 49 regel 31 e.v.). De rechtbank slikte ook deze onware bewering als zoete koek!

Bij expertises op Vermaningartefacten van Hogersmilde, Hijken en Eemster bleken meer dan 100 artefacten in mindere of meerdere mate frictieglans te hebben (Zie: Arch. Berichten, nr. 17 (1986) pag. 148).

We zullen enkele van de meest duidelijke gevallen van frictieglans op Vermaningstenen in kleurenfoto's bijvoegen.

De Middenpaleolithische mens had in Noord-Nederland voornamelijk vuursteen ter beschikking die door het Saale-ijs was meegekomen uit Skandinavië. Ze vonden dit basismateriaal voor hun werktuigen in de keileem of in het daaruit verweerde keizand.

In dit zwaar basische milieu - met veel veldspaten -, had zich op deze vuursteen een glanzende, doorzichtige siliciumlaag afgezet, die dhr. van Noort "hyalietglaspatina" noemt. Hij schreef hierover twee uitvoerige wetenschappelijke, leerzame artikelen in Apan-Extern no.6 (pag.50-60) en Apan-Extern no.7 (pag.37-50). Uit deze glanzende vuursteen -t.o.v. de hyalietpatina -, sloeg de mens zo'n 90.000 jaren geleden zijn werktuigen. De daardoor ontstane vlakken op deze artefacten bestonden dus uit doffe verse vuursteen. →

Fig.55

Foto ZV.205 (arch.:Wouters)

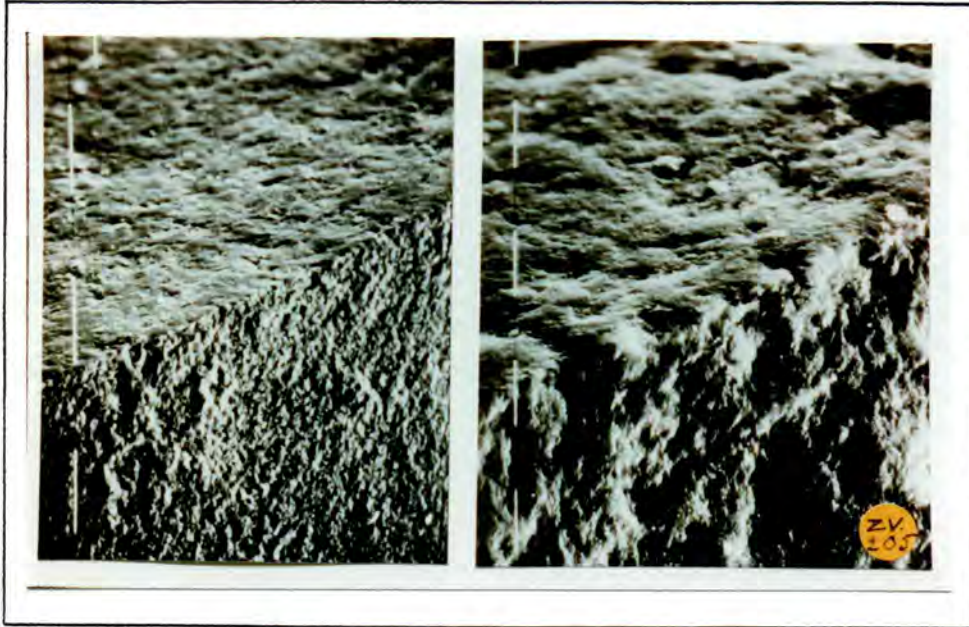

Foto:electronmicroscop.Philips Lab.
Links:200 x. Rechts:1500 x
Onder:écaillage.Boven:hyalietglas.

Er zijn maar enkele artefacten uit de aanklacht (Leemdijk-en Blauwmeerbijl), die de hier besproken hyalietglas-patina hebben. Het zijn beide losse vondsten, waarvan de "in situ" evenmin bekend is als de "Vijf alleen maar echte Midden-Paleolithen van drs.Stapert uit 1975". Afslagje van de Blauwmeerbijl van Foto: ZV.40. (niet van E.113, zoals we abusievelijk vermeldden in het "Rapport Wouters" voor G.S. van Drenthe).

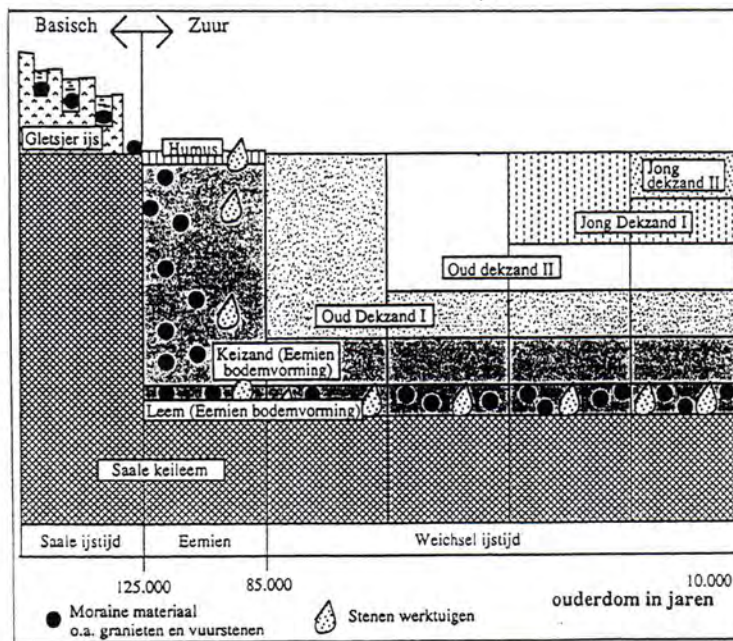

Fig.56

Schematische voorstelling van het proces van herkomst der zwerfstenen uit het Saale-ijs en het later samen voorkomen in de Eemienbodem van ÉN deze erratica ÉN de uit sommige erratica, door de middenpaleolithische mens geslagen artefacten.

Tekening:G.van Noort in Apan-Extern Nr.6,pag.60.

BIJLAGE:IV-A.

Ter verduidelijking geven we hier een foto weer (ZV.310), die dhr. van Noort maakte op de grens tussen een "glimmersteen" met hyalietglanspatina en de er op geplaatste verse afslag via een "peel-preparaat". De overeenkomst met het fragment van de "Blauwmeerbijl" is frappant (zie foto: 250 op de vorige pagina). =Fig.55.

Foto: ZV. 310.

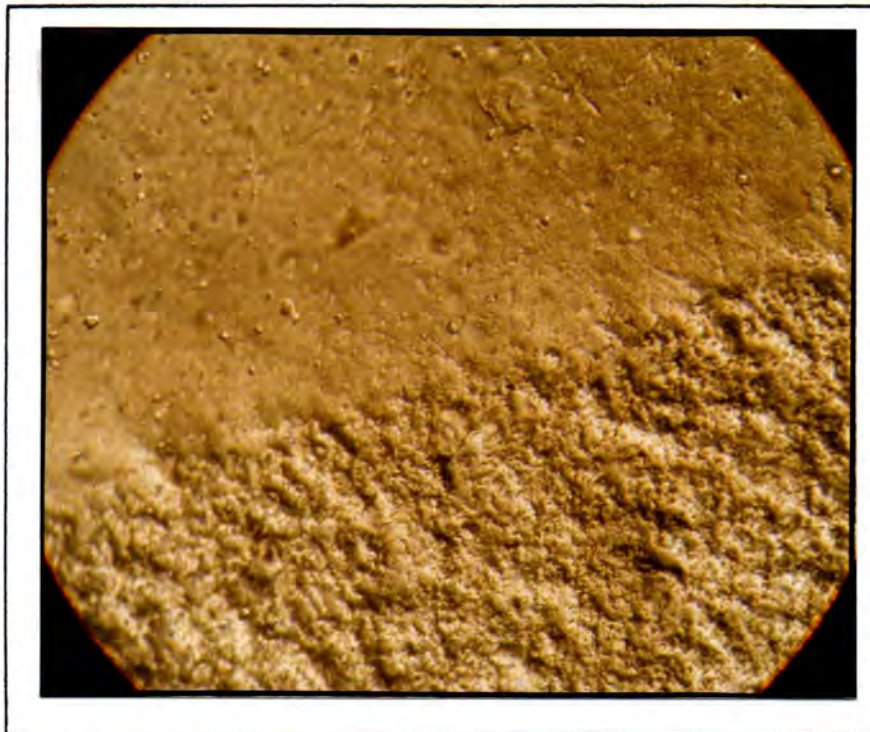
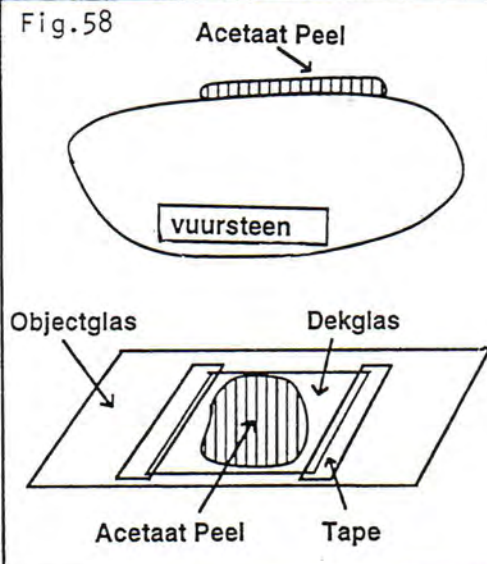

Foto: Govert van Noort. Leitz-microscop met objectief 250 X. Diafragma 2,8, 1 sec.

Fig.57 Afslagvlak (onder) en oud-oppervlak met hyalietglanspatina = silica-coating (boven) op een "peel-fotd" .

De eenvoudige, snelle en goedkope peel-methode werd door dhr. van Noort VOOR HET EERST toegepast om oppervlakte-structuren van artefacten te bestuderen. De preparaten kunnen in doorzicht bekeken (en gefotografeerd) worden onder een goede microscoop. Het zou ook een praktische hulp kunnen zijn bij het gebruikssporen onderzoek van artefacten! Dhr. van Noort bewees met duidelijke foto's - op deze wijze - ook het meer of mindere "slijpingsproces" - opgelopen tijdens de "periglacial movements", dat de artefacten van Vermaning de NOOIT meer afwasbare iets matte glans gaf (foto:311) en het intense "slijpingsproces" dat we frictieglans noemen (foto:312). Het zijn prachtige aanvullingen op de foto's, voor ons genomen op het Philips Lab. De foto's ZV.311 en ZV.312 staan verderop in dit boek. Zie: Fig.59 en 61.

Fig.58

Peel-methode, beschreven door Govert van Noort in Apan-Extern nr.7, pag.37.

De methode werkt als volgt: men maakt eerst het oppervlak van de steen vetvrij met aceton. Men brengt opnieuw op het oppervlak van de steen enige druppels aceton aan en legt daarna een stukje cellulose acetaat op de aceton. Het cellulose acetaat wordt min of meer vloeibaar en hecht zich vast op het oppervlak van de steen en volgt daarbij de kleinste microstructuren, met een nauwkeurigheid van 1/1000 mm (=1 micron = 1µ). Daarna brengt men nog enige druppels aceton op het cellulose acetaat aan om het gelijkmatig te laten vervloeien. Nadat de aceton verdampt is en het cellulose acetaat weer is verhard, kan men het versmolten stukje cellulose acetaat met een pincet voorzichtig van de steen los trekken. Men legt de 'acetaat peel' op een objectglas, met de zijde van de afdruk naar het objectglas toegekeerd. Daarna dekt men deze af met een dekglasje en plakt het dekglasje aan de randen met tape vast op het objectglas (fig. 1).

BIJLAGE:IV-B

De matrix waarin bijna alle valsverkleerde artefacten van Tjerk Vermaning werden opgegraven - aan tijdens een 20 dagen durende opgraving "instoppen" van werktuigen, gelooft geen enkele ECHTE archeoloog - , was een zure bodemvorming (paleosol) uit het "warme" Eemien (100.000-75.000 BP). Een dergelijke bodem was uiteraard naar onder toe rijk aan leemdeeltjes, maar bevatte ook een redelijke fractie zandkorrels.

Op foto:ZV.311 (een fragment van Hijken H.3), zien we door leemdeeltjes "vlak-geslepen" micro-kristallen vuursteen, doorsneden met een wirwar van krassen, veroorzaakt door zandkorrels. Deze zijn zeer typisch door de vele dwarsbaantjes, door dhr. van Noort "dribbelpasjes" genoemd. Ze hebben NIETS te maken met welke electrisch aangedreven slijpsteen van drs. Stapert, het gerechtelijk laboratorium en prof. Bosinski, dan ook. Govert van Noort spreekt hier van WRIJVINGSPATINA.

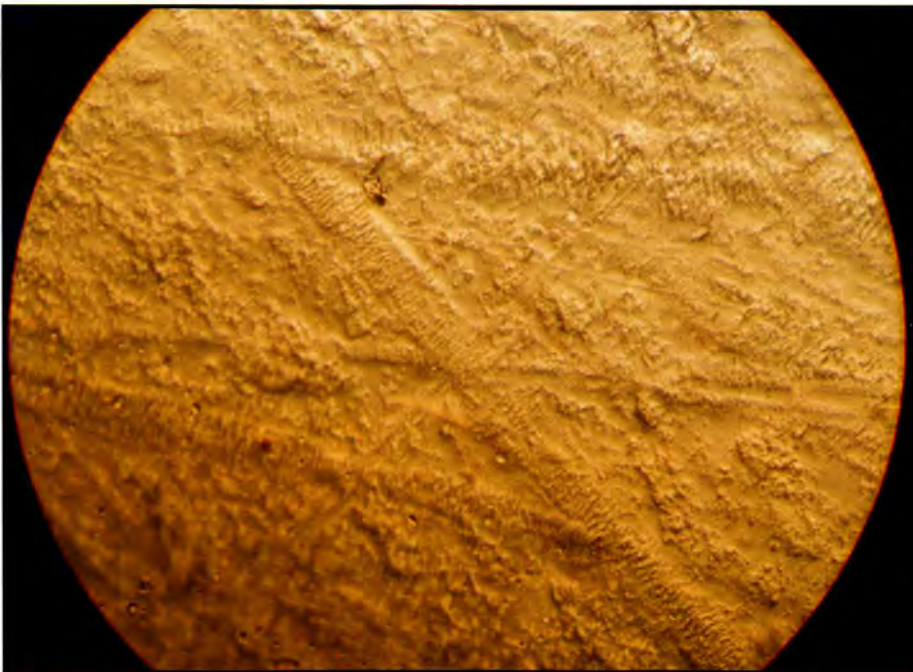

Foto:ZV.311

Foto:Govert van Noort. Leitz microscop met objectief 250 X.

Fig.59

Foto:ZV.313, toont 2 zelfgeslagen bifaces, die meeliepen in onze kunstmatige cryoturbatie. Er is een duidelijke opvulling der holten met matrix. Die bleven doffer. Dus GEEN "ad hoc hypothese, die geen enkele onderbouwing heeft", mijnheer Frans de Vries! Er werd ontcalcite löss gebruikt als matrix.

Fig.60

Foto:ZV.313.
Bifaces na de proef 2 x afgespoeld.

PROEF:37-38 (1977)
ZELFGESLAGEN BIFACES IN
DE "PSEUDO-CRYOTURBATIOE."
1 2 3

Minolta classic 600 si met macrolens 50 mm.
Foto:A.Wouters.

Foto: ZV. 312

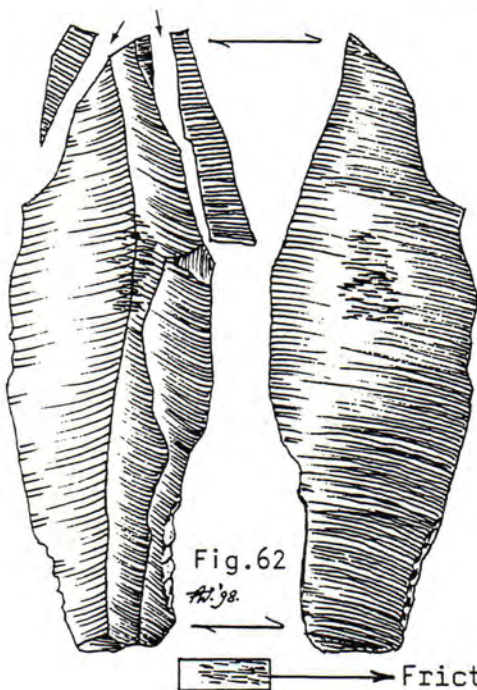
Foto: Govert van Noort. Leitz-microscop met objectief 250X. Diafr. 2, 8. 2 sec.

Fig. 61 Doorzicht foto via peel-preparaat van een frictieglansplekje op de Eemsterafslag EE.72-228.

In de leemrijke Eemienbodem zijn de microkristallen van dit artefact, nagenoeg volledig weggesleten door de "periglacial movements" tijdens de koudste periodes van de Weichsel-ijstijd.

De krassen t.o.v. de zandkorrels zijn nog nauwelijks bij deze 250-malige vergroting te zien. Het geheel lijkt op een polijsting. Wij hebben deze "frictieglans" vroeger ook wel "spiegelglans" genoemd.

Dit verschijnsel is bekend uit alle steentijdperiodes. In de latere fasen bij een mildere biotoop spelen bewegingen door bioturbatie mogelijk een rol.

Hiervan is ons één prachtig voorbeeld bekend uit onze noodopgraving Budel II (Wouters, 1990). Een oeroude eik, die uiteindelijk de strijd tegen de giftige dampen van de zinkfabriek had verloren en op de rand van een afkalvende afvalwaterkuil was geraakt, was door een najaarsstorm ontworteld. Onze opgraving was noodzakelijk geworden door deze kuilen en op wens van dr. Bohmers en onder diens supervisie werd de opgraving in de zomervakantie uitgevoerd.

Tussen twee dikkere wortels van die boom, op de rand van vlak 9-18, zat een grote AA-steker geklemd. Op dit knelpunt - helaas ontstonden bij het losmaken enkele alternerende beschadigingen - waren zowel dorsaal als ventraal duidelijke frictieglansvlekken te zien. Bij hevige winden worden de bewegingen van zo'n boom tot in de wortels merkbaar. In het zelfde vlak kwamen 5 artefacten met frictieglans te voorschijn. De enige van de ruim 2800 vondsten. Dhr. van Noord maakt "peelfoto's" van de artefacten.

Frictie- of spiegelglans plekken op de AA-steker.

BIJLAGE: IV-D.

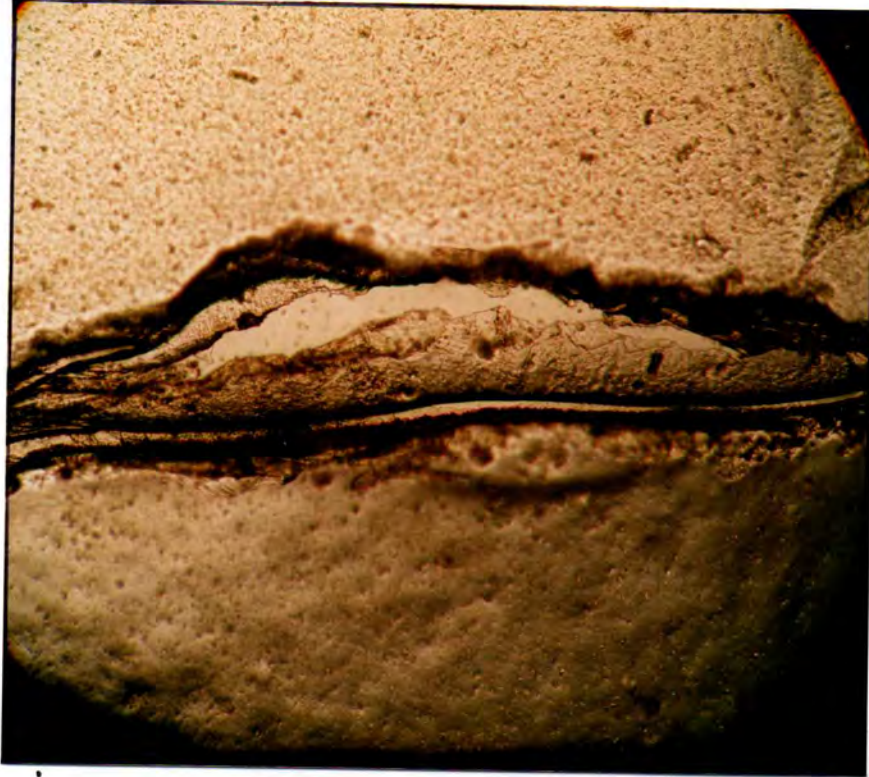
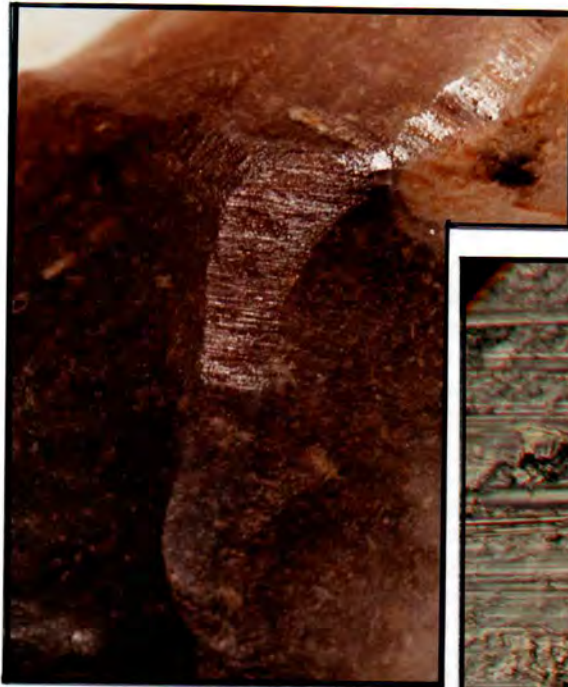

Fig.63
 Gehalveerde steen met sili-
 ca-coating (hyalietglas).
 Bovenste helft hing drie
 maanden in de wind aan het
 strand (Texel). De hyaliet-
 glans is totaal verdwenen.
 Deze steenhelft is nu vol-
 komen DOF. Windlak bestaat
 niet. Wél windglans.

Foto (acetaat-peel): Govert
 van Noort. Leitzmicroscop.
 Vergroting: 100 x
 Diafr.: 2,8. Tijd: 2 sec.
 ← De onderste helft lag
 binnen en behield de ty-
 pische hyalietglans.

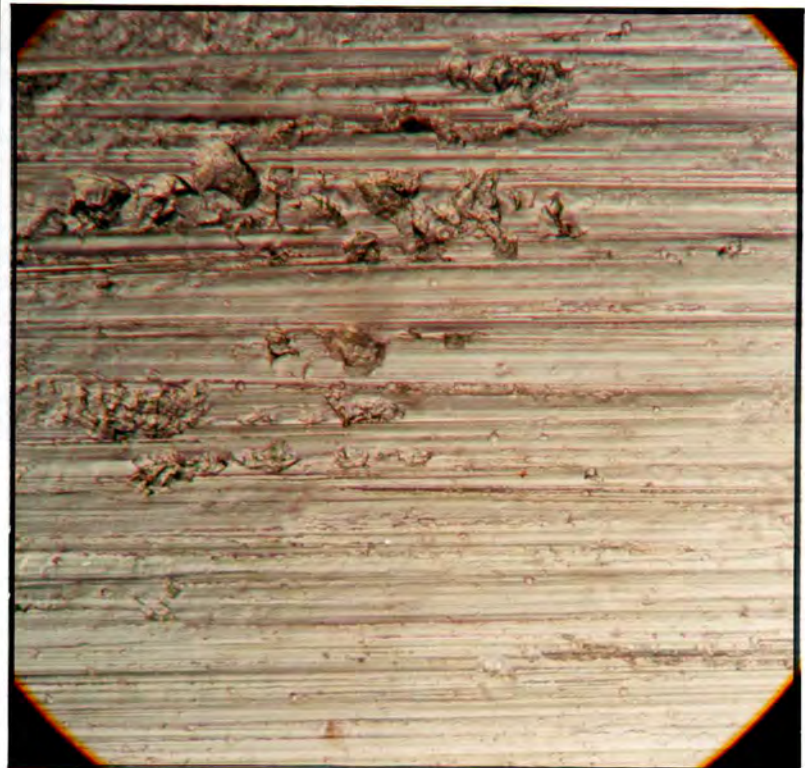
Fig.63-a.

← Elektrische slijping op ribbe van Eemster-arte-
 fact. Boven: slijping met tandartsenboor.
 Onder: slijping met carborundumslijpsteen. Met
 loupe is al te zien dat er hier en daar silex-
 deeltjes zijn weggeslagen. Dat is NOOIT op de
 Vermaningstenen. Foto: A. Wouters. Minolta 600-
 classic met 50 mm macrolens. Vergroting: 6 x

Fig.63-b. →

Slijpsporen met electr. carborun-
 dumsteen. Foto G. van Noort. Leitz-
 microscop. Vergroting: 160 x (ace-
 taat-peel). Diafr. 2,8. Tijd: 2 sec.
 Links boven weer zeer duidelijk de
 weggeslagen vuursteendeeltjes.

Natuurlijk werd TER PLAATSE slechts een beperkt aantal vuurstenen met siliciumcoating (glimmers) door de mens tot werktuig geslagen. Zowel de duizenden ongebruikte "glimmers" als de maar betrekkelijk weinige - en alleen op een verblijfplaats van de mens geslagen artefacten - lagen in het toenmalige woonniveau, een paleosol van de Eemienbodembodem, doorelkaar heen. Zoals elke paleosol (oude bodemvorming) was ook deze Eembodem ZUUR. Er kon zich dus geen silicalaag (hyaliet) vormen en de artefacten werden in dit zuur milieu geen glimmers. Jammer voor de axioma's van drs. Stapert.

Reeds bij de bemonstering van de opgraving Hogersmilde gaf ir. van Heuveln aan, dat plaatselijk nog een Eembodem aanwezig was (in tegenstelling tot de mening van ir. Terwee) Zie palaeohistoria XV pag. 41. In 1968 opperde ir. van Heuveln het zelfde voor de vindplaats Hijken. (Dagrapport Harsema 1968).

Het is dus een onware stelling, om te beweren dat de artefacten van Vermaning, wél DEZELFDE verweringsverschijnselen moeten hebben als de mogelijk 100.000 jaren oudere zwerfstenen met hyalietglaspatina. En dit AXIOMA van drs. Stapert werd tientallen jaren vol bewondering aanvaard door de Nederlandse vakarcheologie, de rechtbank te Assen en het provinciaal bestuur van Drenthe. Dat was voor een simpele amateur als wij zijn onbegrijpelijk!

Eindhovens Dagblad

7 juni '77.

Nieuwsblad van het Zuiden

7 juni 1977.

ZV.203.

Fig.64

Hij kreeg veel steun van de amateurarcheoloog A. Wouters (60) die zich met zijn dertigjarige ervaring helemaal in de zaak-Vermaning had gestort. Hij verweet de geleerden de stenen van Vermaning te oppervlakkig te hebben onderzocht. Het moet gezegd: de getuige had moeite noch kosten gespaard om de argumenten die voor valsheid zijn gehanteerd, te ontzenuwen.

Hij kwam in zijn uren durend college meermalen tot conclusies die vanuit de „universitaire hoek“ van de strafzittingzaal hoorbaar werden geminacht. „Als archeologische vondsten typologisch niet direct in een hokje passen, waarin ze volgens de professoren zouden moeten zitten, worden ze maar meteen vals verklaard.“ verweet hij.

Maar toen wij in Assen II (6 juni 1977) deze uitleg in onze verdediging van Vermaning brachten, werden wij door de heren van het B.A.I. en het gerechtelijk laboratorium, constant hoorbaar uitgelachen. De rechtbank liet dit toe, maar meerdere krantenverslagen hebben hier melding van gemaakt in hun edities.

Toen de versgeslagen artefacten in de cryoturbatie terecht kwamen begon echter wél een, volkomen ander verouderingsproces.

De fijnkorrelige kriptokristallen van de vuursteen, vormen een soudure en zijn op een verse breuk SCHERP. In de permafrost-bewegingen worden deze "korrels" afgesleten; duidelijk te zien bij grotere vergrotingen.

Zoals we zagen kan dit soms tot polijsting en in het uiterste geval tot frictieglans leiden. (Zie foto: arch.: Wouters, Fig. 56). Van Noort liet zien dat de krassen die tijdens de cryoturbatie op artefacten van de vindplaats "Eemster" ontstaan waren, veroorzaakt zijn door zandkorrels die een zekere weerstand ondervonden door de nog "uitstekende" kristallen van de verse

vuursteen. Deze krassen hebben daardoor kleine dwarsbaantjes (dribbelpasjes) gekregen, die van Noort op een vijftal foto's (250 X) afbeeldde.

De zwerfstenen uit dezelfde laag hadden al afrondingen en een glad oppervlak door de van oudsher aanwezige hyalietglaspatina's. De zandkorrels hadden geen vat (weerstand) op dit zeer gladde oppervlak en verdere slijping c.q. polijsting bleef op deze stenen in bijna alle gevallen achterwege. Voor een proef op de som hebben we een "glimmerartefact", een zware afslag, die we in 1976 van Vermaning ontvingen (Scholten, 1972) begin 1998, mee laten lopen in een "pseudo-cryoturbatie". Het artefact bleef nagenoeg hetzelfde. Het bleef een glimmer! (arch.: Wouters, ZV. 159).

Het moet duidelijk zijn, dat de door de mens geslagen werktuigen, nooit de zelfde patina's moeten hebben als de veel oudere erratica die een heel andere genese hebben gehad. Van Noort kon zelfs de korrelgrootte berekenen van de matrix die de krassen op de artefacten van Eemster hadden veroorzaakt. (van Noort: Apan-Extern nr. 7, pag. 49-50). Nog even het AXIOMA van drs. Stapert:

"Kryoturbatie geeft niet de afgeslepen ribben, die op de stukken van de heer Vermaning zijn gevonden. Als dat zo was, dan zouden die afgeslepen ribben ook moeten voorkomen op natuurlijke vuurstenen uit het keizand en dat is ABSOLUUT niet het geval. Ik heb duizenden natuurlijke vuurstenen uit het keileem

of het keizand bestudeerd en geen enkele daarvan vertoont die afgeslepen ribben. Ook in het buitenland komt dat niet voor (proces-verbaal, Assen II, pag. 49).

Dat deze stenen in haast alle gevallen al maximaal afgerond waren en daarna in de zwaar basische smeltwateren van het Saale-ijs getransporteerd en afgezet waren met vorming van hyalietglaspatina, terwijl de artefacten van de Middenpaleolithische mens uit Drenthe, 90.000 jaren lang opgesloten lagen in het zure milieu van een Eem-bodem en later pas hierin meededen met cryoturbate bewegingen, ontging de geoloog drs. Stapert mogelijk?

Rode vlekjes ook geslepen, dr. Groeneveld?

Foto: A. Wouters, ZV. 232 (1982). Leicaflex SL met Macro-Elmarit 100 mm aan balg.

Fig. 65 Frictieglans (spiegelglans) op de afgeslepen ribbe van het "Eemster-artefact" EE.72-256. "Frictieglans bewijst de authenticiteit van een werktuig (drs. Stapert: proces-verbaal: Assen II op 2 febr. 1977, pag. 49, regel 37 e.v.)."

In verband met het bovenstaande is het interessant een uitspraak aan te halen uit het rapport van het gerechtelijk laboratorium (pag. 9: regel 45 e.v.):

"DE STEEN UIT HOOGERSMILDE: Nr. 1965-X-129 is geen werktuig maar een gewone steen. WÉL echter Met slijpsporen".

Nu had de "stuurder" van het Rijswijkse laboratorium - drs. Stapert - deze onderzoekers behoorlijk om de tuin geleid en ze zijn axioma ter dege ingeprint. Hij had ze als vergelijkingsmateriaal UITSLUITEND vuursteen-erratica laten verzamelen en deze dan als norm te stellen voor de ECHTHEID van patina's op de Midden-Paleolithen van Tjerk Vermaning:

"De NATUURSTENEN, die we gebruikt hebben voor het onderzoek hebben wij zelf gevonden en meegenomen. Prof. Waterbolk en drs. Stapert (sic) hebben ons naar de vindplaatsen begeleid" (dr. Groeneveld in: proces-verbaal Assen I, pag. 26, regel 21 e.v.).

En: "Wij hebben waarnemingen verricht op 300 of 400 stenen. Die stenen zijn allemaal onder de binoculaire loupe geweest. Wij hebben willekeurige hopen gebruikt .... o.a. van de hoop stenen bij de aardappelmeelfabriek Oranje. Wij hebben stenen uit de bodem van Drenthe gepakt die qua kleur o.a. overeenkwamen met de kleur van de Leemdijkbijl" (dr. Groeneveld: Assen I, pag. 27, regel 4 e.v.).

Waartoe deze BEDRIEGLIJKE sturing door drs. Stapert leidde, kan men lezen in het rapport van dit laboratorium zélf.

Als "Werktuigen", die waren opgenomen in de collectie Hogersmilde, de patina's hadden

als aanwezig op "glimmers" LEEK dit simpel. Dat het gerechtelijk laboratorium heilig geloofde in het "glimmer-en slijpaxioma" van drs.Stapert,bleek het duidelijkst uit de beschrijving die men gaf van een zwerfsteen die men op een veld bij Hijken had opgeraapt.Men beeldde deze natuurlijke glimmersteen zelfs op vier 13 x 18 foto's (foto 24 t/m 27) af in hun rapport voor de rechtbank:

"Met behulp van foto's van deze steen,kunnen nu de BEGRIPPEN natuurlijke glans, glansribben e.d. worden verduidelijkt"

"De grote vlakken A en B vertonen een fraaie glans.Op de foto's 25 en 26 zijn TIJDSKENMERKEN i.c. drukkegeltjes in het "geputte" glanzende oppervlak zichtbaar.Op foto 27 ziet men een stuk van oppervlak A met putjes,die als versteend schuim,het kenmerk niet recent breukvlak aantonen" (rapport ger.lab.pag.6).

Fig.66

Copie met Macro-Elmarit 60 mm.Reprozuil.

Foto nr.24,met de "IJKSTEEN" voor de kenmerken voor ECHTE artefacten van het gerechtelijk laboratorium,helemaal volgens het recept van drs.Stapert.....Onvoorstelbaar !(arch.:Wouters,ZV.213)

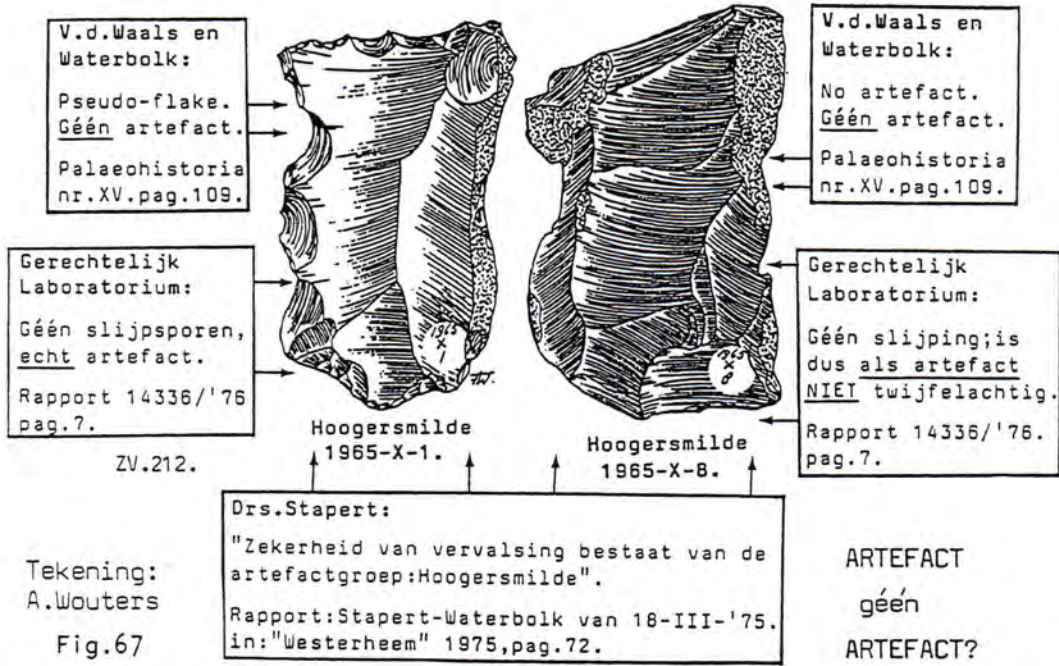
En dit zijn nu ook de kenmerken die drs.Stapert steeds weer opnieuw als "echtheidszekerheden" in zijn artikelen aanhaalde: de glanspatina,drukkegeltjes,putterigheid enz. Een duidelijker voorbeeld van het à priori aanvaarden van Stapert's axioma's door het zo "ONPARTIJDIGE" gerechtelijk laboratorium van het Ministerie van JUSTITIE,is niet te geven. Ook geen grotere vorm van KLASSEJUSTITIE en totale onkunde !

Dit laatste kreeg zijn toppunt,toen men - op grond van de Stapert-leer -,zelfs enige stenen tot ECHT artefact verklaarde,die de beschuldigers Waterbolk en van der Waals al in 1973 tot "non artefact" en "pseudo-artefact" hadden verklaard (Palaeohistoria XV,pag.108 en 109).Zie tekening ZV.212 op de volgende pagina.

Wij hebben een ander oordeel over beide stenen,maar die heeft niets uitstaande met de argumentatie van het gerechtelijk laboratorium!

In "MARE" van 15 okt.1981 zegt - de intussen tot hoogleraar in de CRIMINALISTIEK benoemde - dr.E.R.Groeneveld tegen Boudewijn Büch o.a.:"Ik heb in de zaak Vermaning een heel verhaal voor de rechtbank gehouden,met dia's en al.Prachtig mooi,college geven met al die stenen,(Mooie stenen overigens).Ik heb naar eer en geweten verteld dat er aan die stenen geknoeid was ". Maar het ging om de waarneming.Ik ben er absoluut zeker van dat er aan die stenen van Vermaning geknoeid is"...Ja,ik ben chemicus én kijk ook naar stenen..maar...dat kun je toch niet allemaal opschrijven? Dit dan:het is GEZOND VERSTAND,en dat kan ik aantonen met mooie plaatjes en onder een LOUPIE. Voor dat stenen-onderzoek had ik ook alleen maar mijn gezonde verstand nodig.DAAR ZIJN WIJ HOLLANDERS voor hé".

Op een dergelijke hautaine, bespottelijk-ondeskundige terugblik van prof.dr.Groeneveld op wat rechter-commissaris W.C.van Dordt een "cause célèbre" noemde, maar die wel het levensgeluk van een geheel gezin voor goed kapot maakte, past slechts een sarcastisch antwoord:

Jammer, dat dr.Groeneveld inplaats van zijn loupie en zijn mooie plaatjes, niet zijn - gratis te gebruiken - electronenmicroscop heeft ingeschakeld om oppervlakteveranderingen te bestuderen. Hij had dan ook kunnen zien, dat er ook nog andere slijpsporen bestonden als zijn carborundum geknoei. Met zijn gezond HOLLANDS VERSTAND, had hij dan geen "sepia-toners" behoeven te gebruiken om echtheidskenmerken te camoufleren op meerdere van zijn "mooie plaatjes". Met dat zelfde Hollands verstand had hij zijn "wetenschappelijke STUURDERS" van de Rijksuniversiteit Groningen op hun B.A.I. kunnen laten, en een onafhankelijk onderzoek moeten verrichten, zoals hij in het rapport van 22 aug.1975 (arch.:Wouters,ZV.142) had gedaan. Met ons simpel Brabants verstand hadden wij ons NOOIT laten sturen door de BESCHULDIGERS zélf! Wij konden - helaas niet gratis - wél een electronenmicroscop vinden in ons donkere Zuiden.....Vandaar!

Voor hen die een prachtig-mooi college over stenen wensen,.... →

is hieronder het adres te vinden. ↓ ↓

GERECHTELIJK LABORATORIUM VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE

VOLMERLAAN 17 - 2288 GD RIJSWIJK - TELEFOON 070-907682

Maar we komen het gerechtelijk laboratorium nog wel enkele malen opnieuw tegen in "J'ACCUSE....de Zaak Vermaning". Men zal daarna moeten instemmen met Fred Vermeulen als hij schrijft:

Alle medewerkers van het gerechtelijk laboratorium hebben de beroepseed afgelegd.

Na dit alles bepaald geen reden meer om rustig te slapen, als het openbaar ministerie meent dat je wat op je kerfstok hebt en de hulp van dit Lab. inroept"

(De Onderste Steen (1980), pag.139).

2. STEENCOMPOSITIES (=JOINTS,=PASSINGEN,=STEENRECONSTRUCTIES).

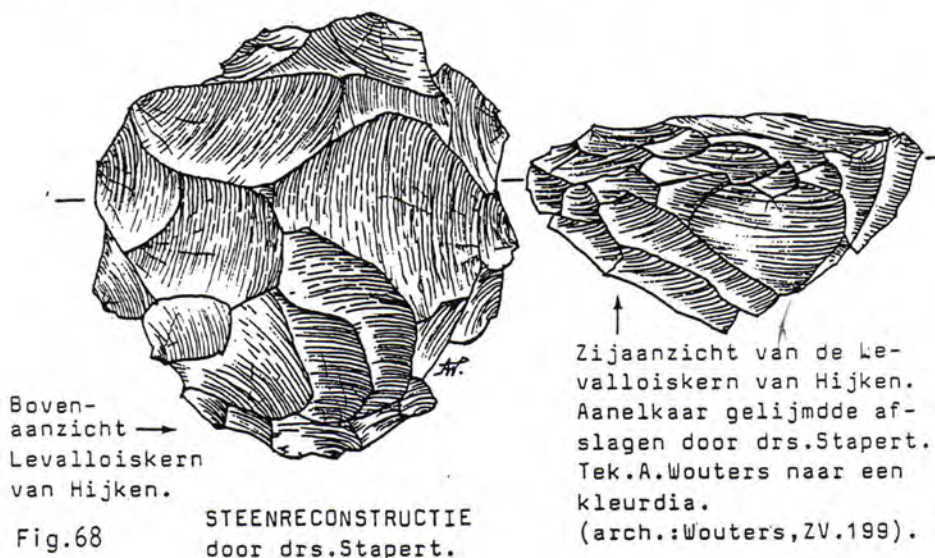
Als in de steentijd de mens een werktuig maakte, sloeg hij van een steenknol (meestal vuursteen), alles weg wat nodig was omdat stenen werktuig, bijv. een biface, de vorm te geven die hij wenste.

Behalve het restant van de vuursteenknol (de restkern), bleven er honderden afslagen, klingfragmenten en kleine splinters over. Wat hij nog kon gebruiken van dit restant, werd vaak "benut" als slagsteen of om er kleine gebruiksvoorwerpen van te maken om te snijden (afslagen), te schaven (schrabbers), te boren (boortjes) etc.

Als men nu, na een opgraving, al deze "afval" weer aan elkaar plakt, krijgt men - met een eindeloos geduld - de oorspronkelijke vuursteenknol weer terug. Men heeft dan een "steenreconstructie" gemaakt. Maar de prehistorische mens, legde er geen complete legpuzzles voor onze archeologen neer. Meestal nam hij een gedeelte van zijn zelfgemaakt gereedschap mee naar elders. Het is begrijpelijk dat we zo goed als altijd maar een "onvolledige reconstructie" kunnen maken. Elke ervaren archeoloog weet dit. Ook drs. Stapert tot eind 1974. In "Natuur en Techniek" (1974), nr.3 pag.11 e.v.) bleek hij nog bijzonder veel waarde te hechten aan de door hem met klodders lijm aaneen geplakte passingen van Hijken:

"De afslagen liggen netjes in systematische rijen op de vuistbijl; dit wijst erop dat de vervaardiging op een regelmatige manier werd uitgevoerd".

"Het tweede voorbeeld is een gereconstrueerde Levallois-afslagkern (Fig.11 in Natuur en Techniek" = onze tekening ZV.199). Voor deze kern werd vuursteen van superieure kwaliteit uitgekozen. Een dertigtal afslagen konden eraan gelijmd worden, terwijl er ook nog een (in dit geval helaas moeilijk te bepalen) aantal losse stukken overbleven".

Maar een half jaar later, werden alle vondsten vals verklaard (10 en 18 maart 1975). In zijn "rapport II" (1 april 1976) gaf drs. Stapert twee redenen aan waarom hij ging twifelen aan de echtheid van de "Hijken-vondsten". Laat nu één van die redenen zijn, de door hem in "Natuur en Techniek" (1974) zo geprezen STEENRECONSTRUCTIES:

"Uit de door mij EERDER uitgevoerde reconstructie van de oorspronkelijke vuursteenbrokken (1973, AW.) bij het materiaal van Hijken (door middel van het aan elkaar plakken van passende stukken), was gebleken, dat er zonder twijfel meer materiaal moest hebben bestaan; naar schatting was in het verkochte materiaal ongeveer de helft aanwezig van de verwerkte vuursteenbrokken en afslagen. Toch werden er tijdens de (vrij uitgebreide) opgraving in het geheel geen "Middenpaleolithische" stukken gevonden" (Rapport Stapert II, pag.5 regel 4 e.v.).

Wij hebben bij de bespreking van "Hijken" dit duidelijk verklaard. Uit eigen erva-

ring weten we dat een score van 50% bij het maken van steenreconstructies al aardig hoog ligt. Mogelijk ontbrak het drs. Stapert nog aan ervaring bij zijn eerste zelfstandige opgraving in Hijken, waar Vermaning al meer dan een jaar alles had afgezocht en drs. Harsema de nog niet gediepploegde slootrand afgroef en nog wél een viertal artefacten kon bergen, waarvan er een ook een "passing" opleverde (zie: foto ZV.131). Fig.16.

Opmerkelijk is het nu wel dat drs. Stapert in 1973 stenen te kort kwam - schreef hij in 1976 -, maar er in 1974 "helaas" een aantal losse stukken over bleven. Hier moeten we even ons gezond verstand gebruiken: "daar zijn we toch Hollanders voor hé".

De tweede reden tot achterdocht bij Hijken, betref weer de verschijnselen op de zwerfstenen, die volgens de "doctrine-Stapert", óók identiek op de artefacten móéten zitten willen ze ECHT zijn. We hebben ook hierop ons antwoord al gegeven in het vorige hoofdstuk. Nog één opmerking willen we hieraan toevoegen:

We hebben zelf in eigen land en in Frankrijk en België aan meerdere opgravingen deelgenomen. Steeds kwamen er, of het nu Paleo-Meso- of Neolithicum betref, in de in situ-lagen zwerfstenen voor met alle mogelijke zogenaamde "ouderdomskenmerken" die drs. Stapert zo graag ziet. Op de artefacten van al deze vindplaatsen, zaten beslist niet dezelfde verschijnselen als op de zwerfstenen uit de zelfde lagen. Je moet toch behoorlijk "geschift" zijn om nu al die vondsten uit het Paleo-Meso- en Neolithicum als vervalsingen te beschouwen. Dat de stenen van Vermaning een "slijpingspatina" kregen is eveneens al besproken. Deze, vooral op de ribben significant optredende "beschadiging", kennen we ook op enkele artefacten uit Rijckholt (Z.L.), maar vooral uit Etouvy, Pech de l'Azé, Vailly, Plazac (Frankrijk) en St. Symphorien (België).

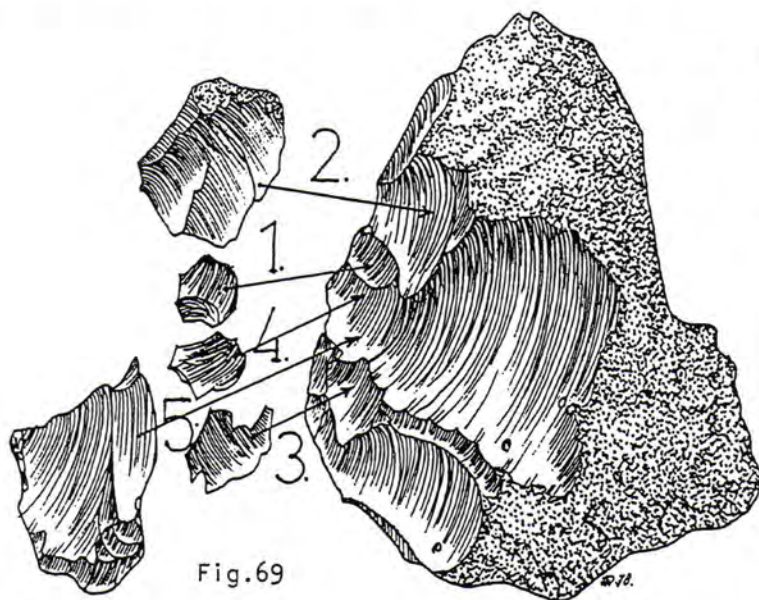

Fig.69

Steenreconstructie of joint.

Carrière "Helin".
St. Symphorien (B).

G. Cubuk (1976)

Oud-Paleolithicum.
250.000 BP.

Tekening: A. Wouters .
(1978).
(arch. ZV. 216).

Bij zijn bezoek t.o.h. in Lent, d.d. 24 nov. 1980, verklaarde prof. Bordes, dat de afgeronde ribben op meerdere artefacten die hij onderzocht - en ECHT verklaarde -, ontstaan konden zijn door bewegen op een harde grond (sur un sol dur). Toen wij daarop reageerden met, zou het ook een bevroren bodem (sur un sol gelé) kunnen zijn, antwoordde Bordes ons dat dit het zelfde effect zou geven (la même chose). We hebben toen, om Bordes niet te beïnvloeden, niet verteld van wie deze, door hem goed verklaarde artefacten, wel waren. De namen Vermaning en Hogersmilde zijn welbewust NIET ter sprake geweest. Later is dit wel schriftelijk gedaan. In zijn "letter" van 5 febr. 1981 aan ons bevestigde Bordes - die genoemde verschijnselen ook kende uit zijn opgravingen (1954-1972) van Pêch de l'Azé - deze uitspraak nogmaals.

In "Archeoforum" nr.2 pag.29,haalt Dick Stapert de VOOR HÉM relevante citaten uit dit schrijven van Bordes aan.Maar zoals het van Dick Stapert (onder die titel publiceerde hij) verwacht kon worden,laat hij het belangrijkste weg: De BEVESTIGING dat Bordes bij ons een verklaring gaf van de afgeronde ribben op de door hem bij ons onderzochte artefacten.Dat door Dick Stapert WEGGELATEN deel uit de brief van 5 febr.1981 was als volgt:

"What I remember is this:You did show me one or two stonetools which had a plausible typology and technology (different from the usual Hogersmilde stuff).I looked at them under a binocular microscope,and said that,in that case,the striations on the faces (on the ridges between the retouches) may have been made by solifluction on frozen ground.I do have some samples from Northern France which show such striations.I never said that all the finds of Mr.Vermaning were such".

ZV.195.

Fig.70

" Foto:A.Wouters (1970) van dia met Macro-Elmarit 60 mm op Leicaflex SL."

Discusvormige biface EE.72-17,door Vermaning geborgen in Eemster.Een der artefacten die prof.Bordes onderzocht en goedkeurde bij zijn bezoek aan Lent op 24-XI-1980.

Prof.Bordes had pas na de rapporten van drs.Stapert (brief 10 juli 1976),Hogersmilde ECHT vervalsingen genoemd,geslagen met een stalen hamer. Onbewust had hij meerdere vondsten van Vermaning (Hijken,Eemster en Ravenswoud) in Lent bestudeerd en goedgekeurd,maar ze waren dus wel "different from the Hogersmilde stuff". Kon Bordes het weten dat prof.Waterbolk,dr.v.d.Waals en drs.Stapert,MEERMAALS schriftelijk en mondeling hadden verklaard dat genoemde artefacten identieke vervalsingsverschijnselen hadden als Hogersmilde?

We zullen nog terugkomen op de trompeuze rol die prof.Bordes gespeeld heeft in het "Vermaningspiel".Klaas Geertsma deed dit al uitvoerig in APAN-EXTERN nr.7,pag.5 t/m 25 met vele duidelijke foto's en teksten.

De brief die prof.Bordes ons op 5 febr.1981 toestuurde is de meest BEROEMDE geworden van de vele honderden die wij van tientallen archeologen van naam ontvingen. Drs.Stapert schreef dat E.W.Henssen (1989),pag.380,deze brief had opgenomen in zijn boek:"Rijksuniversiteit Groningen 1964-1989".En dank aan deze historicus werd deze brief van Bordes aan Wouters d.d.5 febr.1981 geplaatst in het Universitairmuseum in Groningen.Te VEEL EER voor de man die op 25 nov.1980 in een brief van prof.Bordes aan prof.Waterbolk beschreven werd als iemand "die met een ijzeren

vasthoudendheid in Vermaning BLEEF geloven" (Mais certains au moins (WOUTERS) semblent continuer a y croire dur comme fer).

Mogelijk hangt...deze brief ook nog eens op tussen onze vele andere eervolle getuigenissen. Maar nodig is dit niet, de hele waarheid van het BEDROG, de VALSE AANKLACHTEN en vele MEINEDEN voor de rechtbank zitten zo hard als STAAL en muurvast in een "amateurskop" ergens in 's-Hertogenbosch!

En...we hebben nog vele andere gratis aanbiedingen voor het Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen om bij te zetten in hun Universiteitsmuseum!

Mogelijk is het rapport van " getuige deskundige van het gezond verstand" bij de rechtzitting van het Hof in Leeuwarden, dhr. Piet Beersma al onmiddellijk, vlak bij huis, op te halen in Haren bij Groningen. Hierin beweest Beersma tientallen meineden, ALLEEN AL uit alles wat de aanklagers en hun getuigen gezegd en geschreven hebben.

Na deze uitweiding, terug naar de STEENRECONSTRUCTIES:

Op dit punt bleek er een verschil van mening te bestaan tussen prof. Waterbolk en drs. Stapert. Tijdens de rechtzitting Assen I (2 febr. 1977) verklaarde prof. Waterbolk:

"Het komt regelmatig voor dat men op vindplaatsen van vuurstenen werktuigen, stukken vindt die aan elkaar passen. Vorig jaar heb ik dat nog gezien in een opgraving bij Parijs: het betrof echter wel jongpaleolithisch materiaal. Het komt niet vaak voor maar wel meerdere keren" (Verslag rechtbank, parketnr .: I. 1038/75, pag. 35 e.v.).

Het gerechtelijk laboratorium, dat in hun rapport op pag. 1 beweerde dat hun KENNIS opgedaan was uit een grote hoeveelheid literatuur (Man the Toolmaker)(sic. A.W.), beweerde echter dat steenreconstructies helemaal niet voorkomen in het paleolithicum:

"In de literatuur komt men NIET de verhalen tegen over steencomposities. Wél komt het voor in het Mesolithicum. Daar waren werkplaatsen met afslagen die op de grond vielen. Hier kan men zich dat niet voorstellen, omdat elke klap raak was. Elke klap leverde een voorwerp op, waarmee men iets kon doen" (Verslag: Assen: I. 1038/75, pag. 26 regel 1 e.v.).

Tijdens mijn verdediging in Assen II, gaf ik dr. Groeneveld wat literatuur op:

NEWCOMER, H.H. "Conjoined flakes from the lower loam, Barnfield Pit, Swanscombe" (1970) "Proceedings 1970".
 Het betreft hier 250.000 jaar oude artefacten.

SMITH, W.G. Al zijn publicaties vanaf 1884.
 Het betreft hier 150.000 jaar oude artefacten.

FAUSTEL, R. "Technik der Steinzeit" (1973)
 Het betreft artefacten uit verschillende periodes.

COHEN, D. "Das zusammensetzen geschlagener Steinartefakte"
 (Arch. Korespondenzblatt, VI-1976)

BOSINSKI, G. "Der Fundplatz Rheindahlen-Westwand" (Bonner Jahrbücher, 1966)
 Het betreft 90.000 jaar oude artefacten.

BOSINSKI, G. "Middle palaeolithic structural remains from Western Central Europe" Nice 1976.
 Het betreft 90.000 jaar oude artefacten.

THIEME, H. "Die altsteinzeitlichen Funde der letzten und vorletzten Eiszeit aus Rheindahlen".
 (Kölner-Römer, II, 1975)
 Het betreft 90.000 jaar oude artefacten.

PATON, A. "Terra Amata" Nice. (Archaeologica No. 100-1976)
 Het betreft hier zelfs steencomposities van choppingtools, die 400.000 jaar oud zijn.

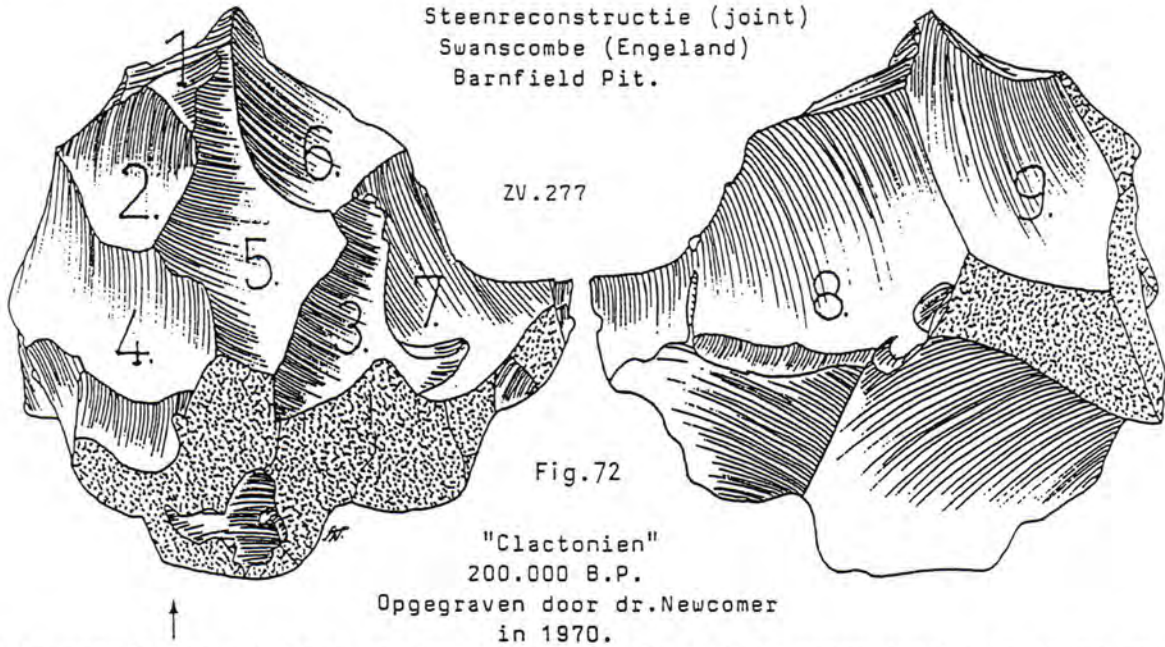
LEE van der, A. "Een stenen legpuzzel uit de Drunense Duinen".
 (Met gansen Trou, 1976)
 Het betreft 12.000 jaar oude artefacten.

Fig. 71

(arch.: Wouters, ZV. 206). Waarschijnlijk heeft de mens uit de "Oude Steentijd" zijn afslagen onmiddellijk opgegeten. Vandaar "Steentijdmens!"

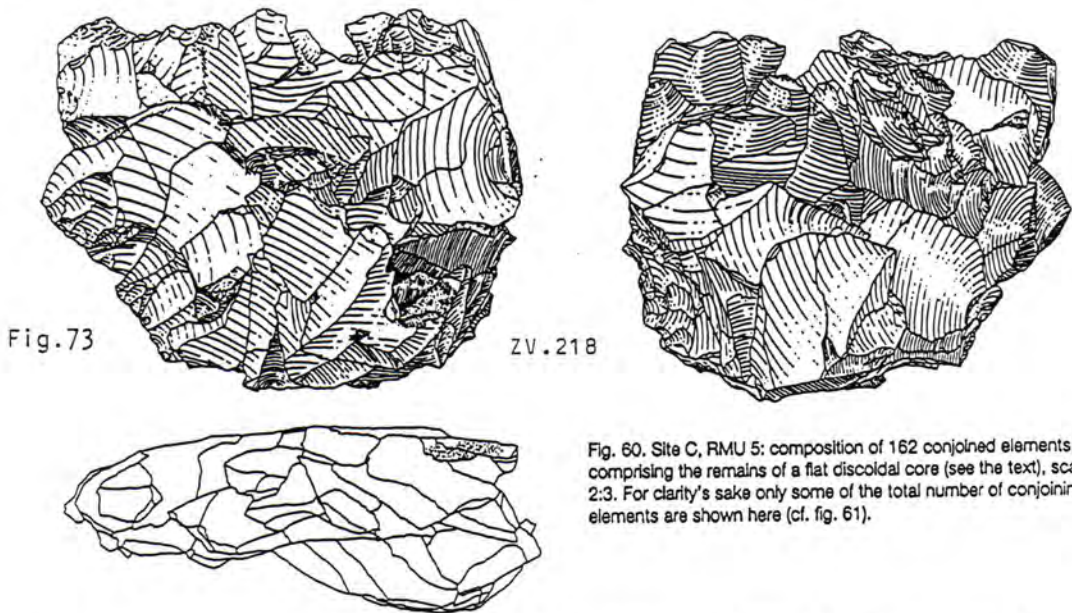

Het was maar een kleine greep uit een overvloed aan literatuur. Het is nooit te laat om te leren, zeker niet voor iemand met een Hollands verstand. We raden daarom prof.dr.Groeneveld c.s aan, de Ph.D.Thesis te lezen van dr.Wil Roebroecks over de opgravingen in de groeve Belvédère bij Maastricht. Hier kon men uit bijna 700 afslagen, tientallen steenreconstructies maken....en was dus blijkbaar niet elke klap "raak" geweest. Dus: Mesolithicum (7000 BP) ? Mis professor in de criminalistiek, maar Midden-Paleolithicum van ongeveer 200.000 B.P. (Zie o.a.: Tek.ZV.218)

Alle artefacten uit deze opgraving waren: Vers en zeer scherp; niet gerold en ongepatineerd. Drs. Stapert kende deze opgraving; toch beweerde hij:

"Ik heb ook Middenpaleolithisch materiaal bestudeerd in Engeland, Frankrijk en Duitsland, Al die stukken hebben ZONDER UITZONDERING die natuurlijke oppervlakteveranderingen zoals patina, windlak. enz." (verslag rechtbank Assen I, pag.56, regel 15 e.v.). Hij vertelde hier bewust leugens onder ede.

Steenreconstructie uit de groeve Belvédère. Roebroecks (1988) pag.53.

Mogelijk zal dr.Groeneveld na het lezen van de dissertatie van dr.Roebroecks wel niet meer schrijven:

"De WONDERBAARLIJKHEID van het aantreffen van degelijke aantallen stenen en STEENCOMPOSITIES.....VERBIJSTERT de BUITENSTAANDER." (rapport Ger.Lab.,pag.8 regel 29.e.v.).

Nu doen "buitenstaanders" meestal geen uitspraken onder ede in rapporten en voor het gerecht over zaken waar ze totaal geen verstand van hebben;zeker niet als het om de eer en goede naam van een medeburger gaat.Mogelijk alleen als ze met de beschuldigers onder één hoedje spelen.

Wie beslist wél verstand had van steenreconstructies was prof.dr.Gerhard Bosinski van de universiteit van Keulen.Volgens dr.Groeneveld was dit zelfs een superdeskundige!:

Prof. Bosinski verklaarde aan Fred Soeteman (A.O.26-II-'77):"Dat Stapert het vständig vindt dat ik wordt geraadpleegd,is volgens mij uitsluitend een zakelijk oordeel"(arch. Wouters,ZV.71)."Honni soit qui mal Y pense".

Fig.74 REDE

**CRIMINALISTIEK:
DESKUNDIGE EN RECHT**

DOOR
DR. E. R. GROENEVELD

UITGESPROKEN BIJ DE AANVAARDING VAN HET AMBT VAN
BUITENGEWOON HOOGLEERAAR IN DE CRIMINALISTIEK
AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN
OP VRIJDAG 16 OKTOBER 1981

→ Dat

uitzonderingen een regel wellicht kunnen bevestigen, bleek bij het proces tegen de amateur-archeoloog Tjerk Vermaning in februari 1977 te Assen. Omdat het rapport van het gerechtelijk laboratorium over het vervalsen van stenen in twijfel werd getrokken, werd door de verdediger om een hernieuwd objectief onderzoek door een superdeskundige, de archeoloog Prof. Bosinski uit Duitsland, verzocht. Toen echter deze deskundige tot een vrijwel gelijklopende conclusie kwam, ontstond er bij de verdediging grote beroering. Vermaning werd ten slotte in hoger beroep op andere gronden vrijgesproken.

Z.V. 244

Blijkbaar had prof.dr.Groeneveld in 1981 nog steeds niet door, dat hij - verpakt in de doctrine Stapert - door prof.Waterbolk en drs.Stapert,volkomen IRRELEVANT vergelijkingsmateriaal kreeg aangereikt.....Zwerfstenen,zó zagen artefacten eruit! (arch.:Wouters,ZV.244).

De verdediging kwam echter helemaal niet in grote beroering,maar ging met Tjerk Vermaning onmiddellijk in hoger beroep.Het was ons al onmiskenbaar duidelijk geworden dat de rapporten van het gerechtelijk laboratorium en van prof.Bosinski,beide volkomen geïnspireerd waren door de rapporten van de "wetenschappers" van de Rijksuniversiteit Groningen.

Wij hebben dat al tijdens de zitting van Assen II OPENLIJK verklaard,maar moesten onze woorden onterecht terugnemen.Prof.Bosinski kwam echter,zoals we al eerder opmerkten,tot twee maal toe wél op onze constatering terug en ontkende deze (Verslag Assen II,pag.28 regel 6 e.v. en regel 39 e.v.).We bewezen al dat prof.Bosinski hier leugens vertelde.Mogelijk is onze constatering niet opgemerkt door dr.Groeneveld. Hij behoorde bij de "universitaire hoek",waar onze conclusies hoorbaar werden geminacht.

Prof.Bosinski schreef zélf meerdere boeken en artikelen,waarin tientallen steenreconstructies aan de orde kwamen.Ze werden van uitzonderlijk wetenschappelijk belang genoemd. Toch moest zijn rapport (Guttachten) in de pas blijven lopen met de andere rapporten en uiteindelijk waren ook:"Die zahlreichen Zusammenpassungen", mede de bewijzen voor "die neuzeitliche Anfertigung der Artefakte" (rap.Bosinski, 1977.Ergebnis,pag.26 regel 4).

Maar daar moest eerst wel een lachwekkende "KNIFF" voor worden ingevoegd: het begrip SAMMELFUNDE. De beëdigde Übersetzer - Auke Knol -,vertaalde dit als:"Van de grond opgeraapte stukken",en zo bedoelde de Keulse archeoloog het ook. Toch had prof.Bosinski onder ede verklaard,dat hij "Palaeohistoria XV (1973) gelezen had. Mogelijk had hij niet begrepen dat daarin 132 pagina's gingen over een opgraving bij Hogersmilde? Hetin de grond stoppen van stenen,de regenpartijen en het "Tik zegt de schop-verhaal",stonden er echter nog niet in vermeld.En een zeer ervaren

opgraver als Bosinski wist bijzonder goed dat ingestopte stenen bij een 20 dagen durende officiële opgraving zich onmiddellijk verraden. Of twijfelde hij aan de vak-kennis van het Groningse opgravingsteam, dat achteraf gezien niet "kon" graven, in-tekenen, dieptebepalen en dagrapporten bijhouden? De laatste werden overigens strikt geheim gehouden, zelfs niet opgevraagd noch door de Rechtbank, noch door het Hof. Prof. Bosinski kwam in zijn rapport, tweemaal terug op de "Sammelfunde":

"Reeds het feit dat hier bij artefacten die van de GROND ZIJN OPGERAAPT, drie stukken aan elkaar passen, maakt het onwaarschijnlijk dat er sprake is van mid-denpaleolithische vondsten" (rap. Bosinski, 1977 pag. 14).

Het zelfde oordeel werd gegeven over een steencompositie van Hijken met 23 passin-gen. Maar we hadden deze truc van de "Sammelfunde" tijdens het proces Assen II al onmiddellijk door.

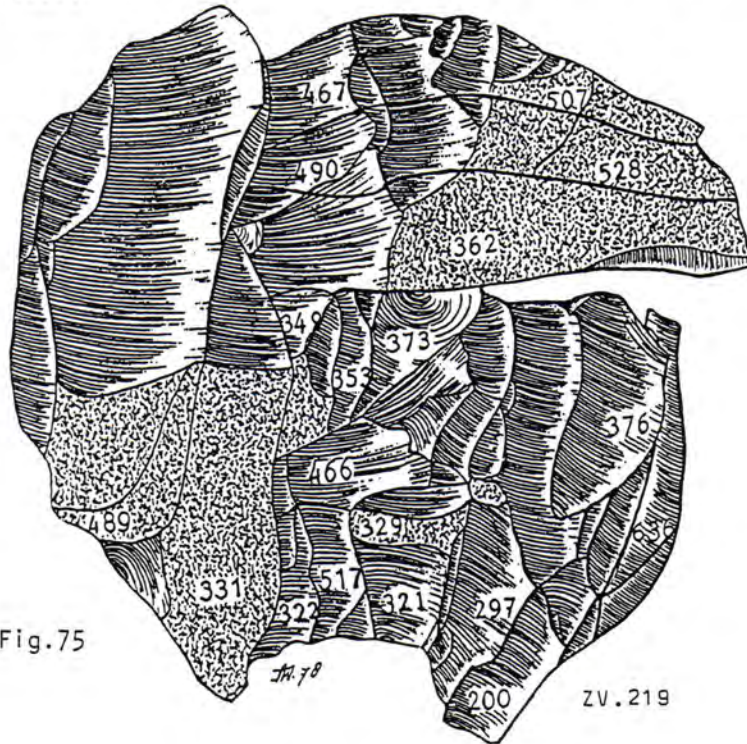

Fig. 75

RHEINDAHLEN. Knolle 1. Steenreconstructie uit de opgraving van Bosinski (1966). "Die Artefakte wieder zu grösseren Teilen von Feuersteinknollen zusammensetzen, lässt die einzelnen Bearbeitungsphasen erkennen". In Rheindahlen zijn zelfs steenreconstructies van 150 afslagen om één kern bekend.

Tijdens Assen II werd Bosinski gewezen op de steenreconstructies uit zijn eigen opgravingen. Hij gaf toe dat hij in Rheindahlen zelfs een steenreconstructie van 150 componenten had ontdekt:

Dat is dus superdeskundig!

"Maar de vondstomstandigheden waren wel anders dan bij de komposities die door de heer Vermaning zijn gevonden. De vondsten van de mij bekende komposities waren niet aan de oppervlakte (Verslag Assen II, pag. 9).

en:

"Ik kan mij niet voorstellen dat zoveel aan elkaar passend materiaal aan de oppervlakte is gevonden. Dat is ongehoord. De deskundigen die destijds dit materiaal hebben bestudeerd hadden zich ook moeten verbazen over het feit, dat zoveel aan de oppervlakte gevonden materiaal aan elkaar past". (Verslag Assen II, pag. 5).

en:

"In het geval Rheindahlen is alles onderzocht en doorgezefd, maar bij Hogersmilde is dat onmogelijk, omdat alles niet naar boven komt en er eigenlijk maar een paar stukken naar boven komen. Ik kan mij niet voorstellen, dat dat

hetzelfde effect zal hebben,als de door mij gedane opgraving"(Verslag van Assen II,pag.7).

Maar de vondsten van Hogersmilde lagen NIET aan de oppervlakte.Ze waren ten dele opgeploegd vanuit een lemig-zandige Eemien-paleosol. Een groot deel van deze originele laag werd daardoor omhoog gebracht. "De deskundigen van destijds",mijnheer Bosinski,hadden 20 dagen lang in Hogersmilde gegraven en daarbij nog 50 werktuigen "als diepte vondst" in de ongeroerde grond geborgen.

Toen tien jaar later drs.Stapert met zijn KRANKZINNIGE AXIOMA van de "glimmers" kwam,was een deel der vakarcheologen het daar roerend mee eens en de rest verschool zich achter:"het is ons specialisme niet"! En wát is nu de mens Tjerk Vermaning? Maar prof.Bosinski bleek een heel eigen visie te hebben van het begrip oppervlaktevondsten:

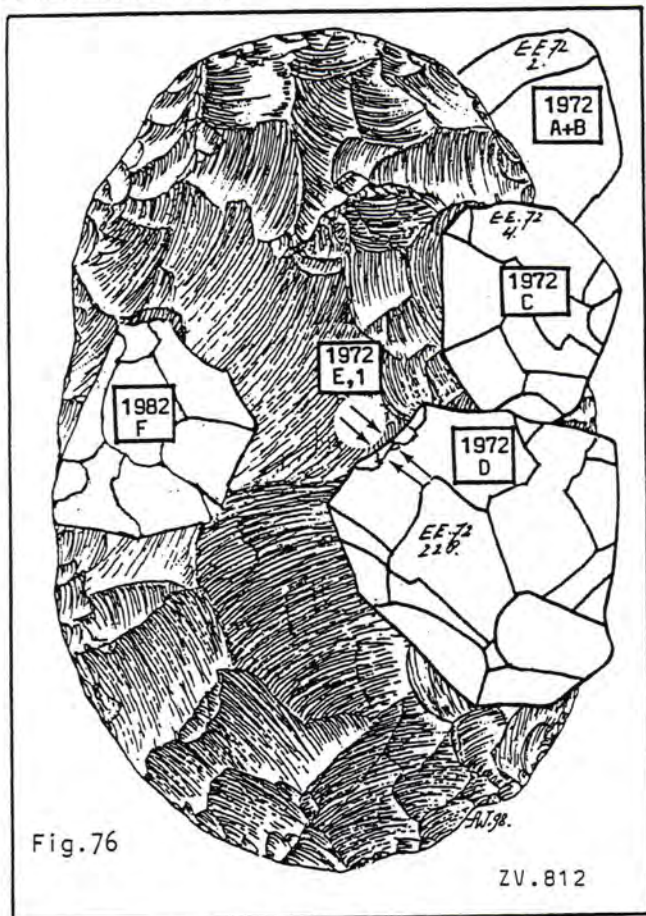
"Als oppervlaktevondsten beschouw ik ook vondsten,die door diepploegen naar boven worden gebracht,ook als dat kort van te voren is gebeurd".(Verslag van Assen II,pag.10).

Had de ploeg in Hogersmilde maar geen ongestoorde laag geraakt bij de Televisietoren aldaar.....,dan waren al die steencomposities onbekend...maar wel allemaal nog GOED geweest.

Zou de steenkool die zojuist via de schacht naar boven komt,òòk een oppervlaktevondst zijn?Dan zijn ze ook niet echt!

Wij hebben minstens een tiental paleosites ontdekt,doordat een ploeg,een graafmachine of zelfs een recente zandverstuiving,de artefacthoudende laag te voorschijn bracht.

Steencomposities als BEWIJS van vervalsing van de Hogersmildevondsten zien,is je grootste dwaasheid.

Joint met biface Eemster EE.72-1.
Vondst van Vermaning in 1973.
Tek.en col.:A.Wouters.

Op de biface EE.72-1,passen 5 afslagen die met de vuistbijl (limande),een steenreconstructie vormen.De afslag 1982.F,ontdekten we in 1982 in de vondstlaag tegen de sloopwand.Deze plek hebben wij tijdelijk "Eemster II" genoemd. Ze werd minstens achtmaal gemeld aan de ROB en aan G.S. van Drenthe.De steenreconstructie met EE.72-1 was ons al onmiddellijk duidelijk.

De twee aaneensluitende afslagen 1972.A+B en de afslagen 1972.C - D,werden als steenreconstructie ontdekt door dhr.P.Dijkstra, toen hij de tekeningen maakte voor "Archeologische Berichten" Nr.17,het zgn."EEMSTERNUMMER" opgedragen aan Grada Vermaning.

De afslagen 1982.F en 1972.D,geven aan deze steenreconstructie een bijzondere betekenis.
(Zie volgende pagina).

De ZAAK VERMANING:
Pierres fauses,ou tricher au jeu?

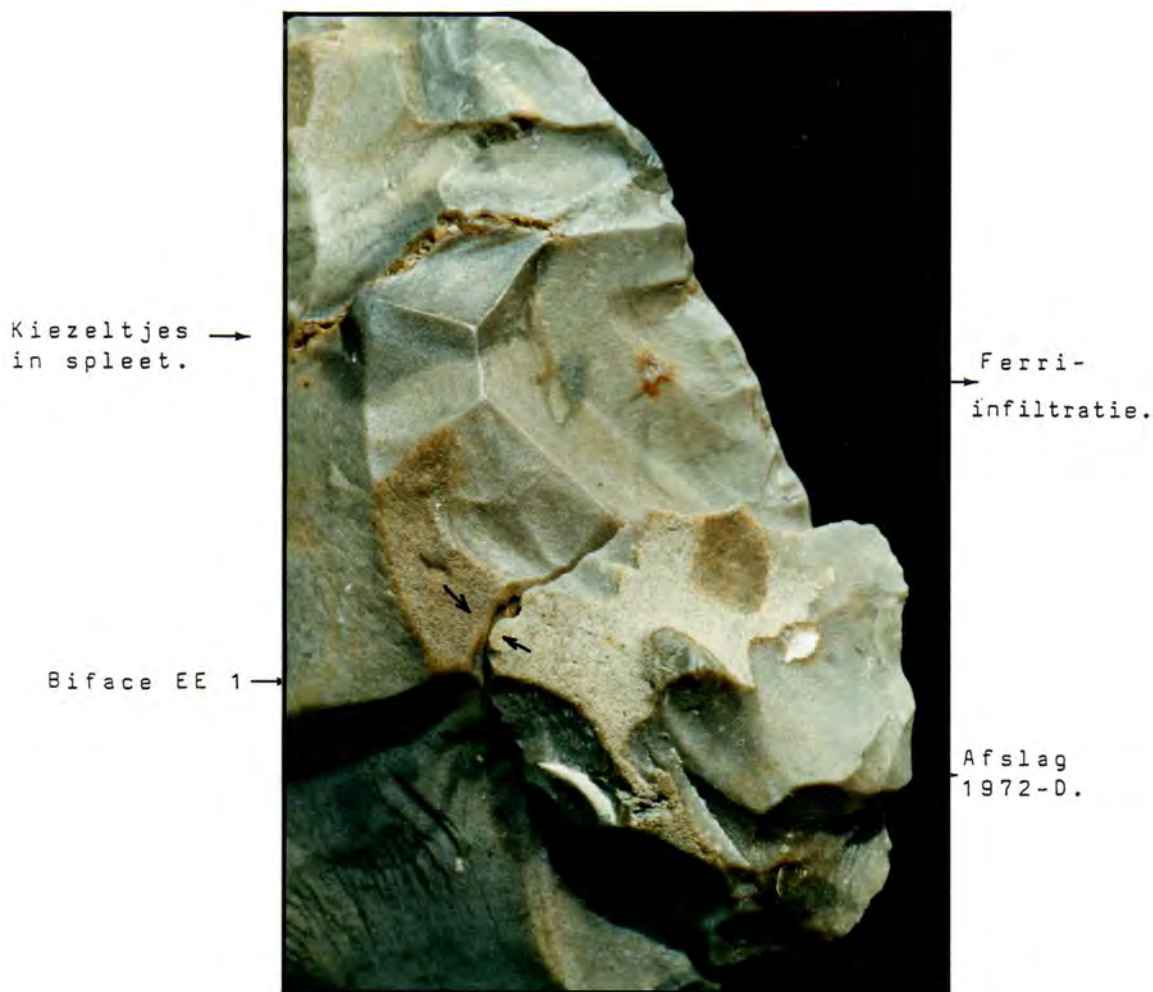

Fig.77 Biface Eemster EE 1 met afslag 1972-D
Digitale afdruk van dia:A.Wouters.Leica R.3
met Macro-Elmarit 60 mm. (ZV.233).

De afslag 1972 D, heeft nog een gedeelte van de oude cortex van de vuursteenknol, waaruit de biface EE 1 geslagen is. Deze afslag heeft weinig afrondingen en een nog vrij lichte kleur met een vlek ferrioxijde.

De kryptokristalijnen kristallen zijn door de bewegingen in de open-of gesloten kryoturbatie of andere grondbewegingen, maar betrekkelijk weinig "afgeschuurd". Bij een 250 malige vergroting, zien ze er toch niet "vers of scherp" uit.

De biface EE 1 heeft duidelijke afronding van de kristallen. Op sommige van de meest geprononceerde ribben - en er vlak tegen aan - is deze schuring een soort polijsting geworden die licht glanst, wat op de foto (arch.:Wouters,ZV.233) duidelijk te zien is. De cortex op de biface, die aansluit op de lichtere cortex van de afslag 1972 D, heeft eveneens een grotere afronding en is door de ferriverbindingen in de grond (talik) bruin gekleurd. Het is duidelijk dat beide artefacten van deze steenreconstructie (passing) een geheel verschillende ligging hebben gehad. Mogelijk heeft de scherf langer in de altijd bevroren ondergrond (perenne tjäle) gelegen en heeft daardoor minder bewegingen meegemaakt.

In een vrij brede spleet zitten kleine Kiezeljtjes muurvast ingeklemd (Zie de foto op 3 cm onder de top van de biface).

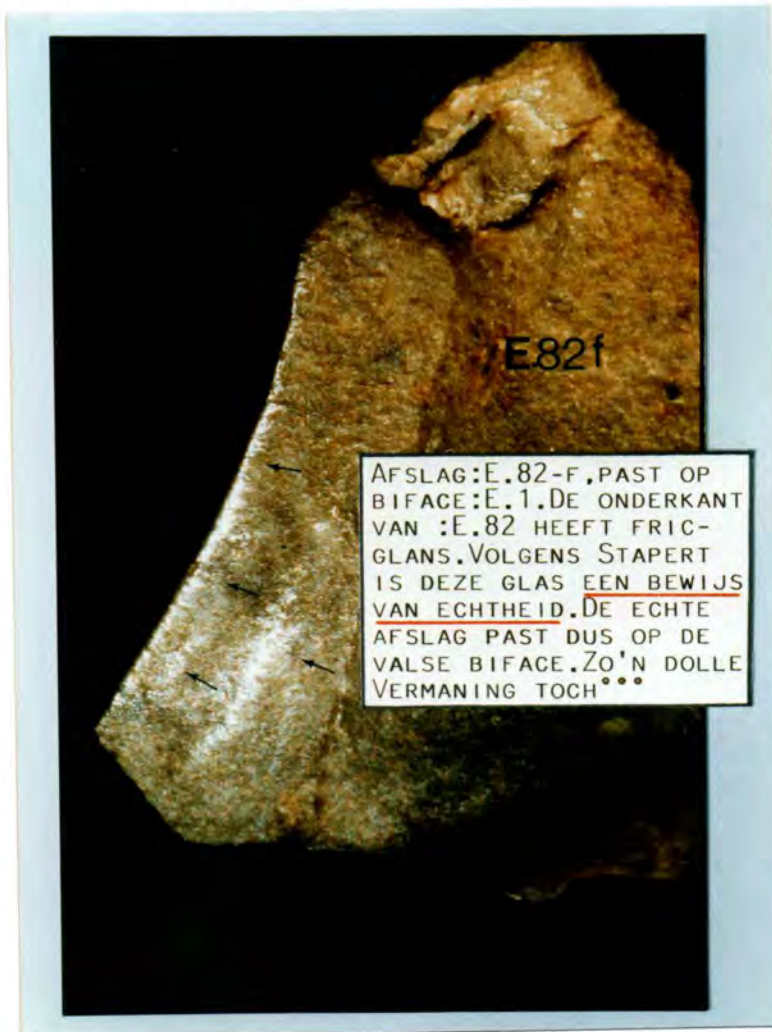
En deze verschijnselen zouden allemaal het gevolg zijn van carborundumslijping door Tjerk Vermaning, althans in.... het troebele brein van de heren Stapert, Waterbolk, Groeneveld c.s. en Bosinski die elkaar allemaal naschreven zonder enig echt wetenschappelijk onderzoek..... behalve de "zeepsopkwast". het loupie, de mooie plaatjes en dat "gezond Hollands verstand" !

De tweede bijzondere afslag, die een passing vormde met de Eemster-biface EE.1, is het artefact 1982 F. Deze door ons - negen jaar na de vondst van EE.1 door Vermaning - , in situ agetroffen afslag had aan de onderzijde (ventraal) een zeer intense frictieglans (zie foto: 78.). De afslag paste dus met DEZE zijde op EE.1. Nu vertelde drs. Stapert onder ede in de rechtzaal in Assen op 2 febr. 1977:

Hoewel wij niet precies weten hoe ze ontstaan, is het feit dat die plekjes frictieglans op een steen voorkomen een BEWIJS van de AUTHENTICITEIT van de steen. Op de midden-paleolithische stenen, die wij kennen en die niet afkomstig zijn van de heer Vermaning, heeft ongeveer de helft frictieglans.....Géén van de honderden vondsten van de heer Vermaning vertoont dit verschijnsel". (wij telden er >100).
(drs. Stapert: Verslag Assen I, pag. 49 regel 37 e.v.).

Hier paste dus een ECHTE afslag met frictieglans op de door drs. Stapert zélf vals-verklaarde biface uit Eemster.

Digitale afdruk van dia: A. Wouters. Leica R.3 met Macro-Elmarit 60 mm. Dit belangrijke bewijs van de echtheid der artefacten, werd zoek gemaakt door de ROB in Amersfoort of Utrecht.

ZV.813

Fig. 78

Wij waren zo bereidwillig om al onze Vermaningvondsten in 1985 ter beschikking te stellen voor het onderzoek door dr. Henk Kars van de ROB. Ook de heren Musch en Dijkstra deden dit. Hierbij was ook ons beste bewijs van echtheid van afslag 1982 F en dus ook van biface EE.1.

Toen wij in 1990 Onze artefacten weer terugkregen uit Amersfoort, ontbrak echter de afslag 1982 F. Wij hebben herhaaldelijk schriftelijk om dit artefact gevraagd (arch.: Wouters, ZV.234 t/m 239). Op 1 juli 1991 schreef dr. Kars ons: "Maak je geen zorgen, ik vind 1982 F zeker terug". Op 16 febr. 1993 kregen we de volgende constatering: "Omdat ik geanalyseerd materiaal nooit wegdoe, kan ik E.82 F dus ook niet per ongeluk hebben weggegooid, en ik ga er ook van uit dat mensen niet selectief in mijn la in Utrecht hebben zitten te rommelen. Het fragment moet dus nog ergens zijn.... Hoe dan ook, wanneer het niet zoekgeraakt is in Utrecht ga ik er vanuit dat het fragment ooit nog eens boven water komt. (93.248/HK/AvW).

Niet dus (1998 !). Gelukkig hebben we nog diverse dia's en foto's, zowel van de ventrale zijde met frictieglans (o.a. ZV.232), als van de steenreconstructie zelf (ZV.245 t/m 248). Ook dit artefact had weer een lichte bruinkleuring door ferrioxiden, danwel door disperse humaten.

Dr. Kars had aanvankelijk met veel moed en interesse het Vermaningmateriaal bestudeerd. In ons zeer uitvoerig archief in deze, hebben we de bewijzen hoe hij door drs. Stapert en zijn adepten met hun "echtheidskenmerken!" is tegengewerkt. Dit archief zal voor iedereen toegankelijk zijn.

3. AFWASBARE GLANS.

Zekerheid van vervalsing bestaat ten aanzien van de "oud"- en "middenpaleolithische" voorwerpen op grond van:

"Het bij vrijwel alle voorwerpen voorkomen van een natuurlijke glanspatina SUGGERERENDE uniforme vettige glans, die evenwel gemakkelijk verwijderbaar blijkt te zijn; indien deze glans natuurlijk zou zijn, zou deze bestaan uit silica, en dus onmogelijk verwijderbaar zijn. Voorts zou deze glans (indien natuurlijk ontstaan) het gehele oppervlak moeten bedekken, hetgeen niet steeds het geval is; op sommige stukken ontbreekt deze glans in enkele diepe (en dus moeilijk bereikbare) uithollingen van het oppervlak". (Stapert, 1975: D.1.)

Het meest navrante en ronduit smerige in deze aantijging van drs. Stapert zijn de woorden GLANSPATINA SUGGEREREND! Deze uitspraak viel al onmiddellijk door de mand toen het "rapport Boom" van het "Laboratorium voor Fysische Metaalkunde" der Rijksuniversiteit Groningen op 10 april 1975 verscheen; een maand nadat drs. Stapert zijn bovengenoemde aantijging neerschreef in zijn rapport van 10 en 18 maart 1975. In de inleiding van dat rapport noemde drs. Stapert de heer G. Boom nog wel als zijn "medewerker". (rapport Stapert: Inleiding, regel 4). Deze medewerker verklaarde die "GLANSPATINA SUGGERERENDE" stof als huidvet:

"Op eigenlijk alle ongewassen voorwerpen, stenen of een gebruiksvoorwerp zoals een pen, worden steeds dezelfde elementen gevonden. Deze elementen worden ook op de menselijke huid aangetroffen. Het lijkt derhalve waarschijnlijk dat die elementen afkomstig zijn van de handen van degenen, die de voorwerpen hebben vastgehouden" (rapport Boom: pag. 16 regel 1 e.v.).

Later verklaarde het gerechtelijk laboratorium, hetzelfde over deze "GLANSPATINA SUGGERERENDE" glans in hun eerste, en ook eerlijke rapport van 22 aug. 1975, toen drs. Stapert nog niet hun "STUURDER" was:

"De glans lijkt hier grotendeels te worden veroorzaakt door "huidvet" dat hier door het vele manipuleren op het steenoppervlak is afgezet. Bij extractie met petroleumether van een glimmende vuistbijl uit de collectie Hogersmilde werd nl. bij extractie een substantie verkregen die bij infra-rood analyse niet onderscheidbaar was van huidvet. Deze bijl, die na extractie dof geworden was, bleek na enkele malen gehanteerd te zijn weer spoedig glans te verkrijgen" (rapport ger. lab. I, pag. 3 regel 14 e.v.).

In het rapport II van dit zelfde laboratorium (18 maart 1976), toen het onderzoek in Rijswijk inmiddels GESTUURD werd door drs. Stapert, was van de ZEKERHEID VAN VER-

VALSING inzake die SUGGERERENDE UNIFORME vette glans geen syllabe meer te vinden. De nieuwe "stuurder-Stapert" had zijn VALSE aantijging ongezien terzijde geschoven. Toch ontdekte dhr Beersma nog enige merkwaardige zaken, waar géén justitieel gerechtelijk laboratorium, noch hun nieuwe "zeer wetenschappelijke valse bestuurder" bij hadden stilgestaan. Het betrof de glans op de "Leemdijkbijl":

*"Het oppervlak van de Leemdijkbijl vertoont een DIEPE GLANS, welke echter voor een deel verdwijnt na het REINIGEN met een organisch oplosmiddel (petroleum-ether). (rapport I ger.lab. d.d.22 aug.1975, pag.1 regel 26 e.v.).

Maar in hun rapport II, na sturing door het BAI heet het op 18 maart 1976:

*"Behalve op de oude schorsdelen van de Leemdijkbijl, werden NERGENS op de afslagen sporen van . . . de tijd i.c drukkegeltjes, krasjes, puntjes, GLANSRIBBEN en GLANS gevonden" (Verslag Assen II, pag.5 regel 2 e.v.). (Alles dus volgens de doctrine-Stapert. A.W.).

Het verslag van de rechtbank Assen I maakt de zaak helemaal rond maar wel allerbedroevends inzake VERTROUWENWEKKENDHEID van de heren uit Rijswijk!:

*"De glans op de Leemdijkbijl wordt wellicht bewerkstelligd door vet van handen (Hier dus weer wél.A.W.). Deze bijl is in vele handen geweest. Er is NIET GEPROBEERD deze bijl te ontglanzen. (Verslag Assen I, pag.24 regel 27 e.v.).

Deze drie "waarheden" van justitie, werden onder ede afgelegd. Het waren evenzovele MEINEDEN! Terecht schreef dhr. Beersma in zijn rapport voor het Hof in Leeuwarden:

"Wat ik over de Leemdijkbijl in de rapporten van het gerechtelijk laboratorium heb gevonden, vond ik zo erg, dat ik nu en dan heb lopen ijsberen door de kamer, tijdens mijn studiewerk hierover. Ik heb gearzeld of ik datgene, wat ik vond, bekend moest maken, maar in het belang van het recht heb ik besloten, dat wél te doen. Uiteindelijk had iedereen, die de rapporten ter inzage had, hetzelfde kunnen vinden" (arch.:Wouters, ZV.134).

Dat dacht dhr. Beersma... maar de openbare aanklager van justitie (procureur generaal) van het Hof in Leeuwarden zag het heel anders in zijn fillipica:

"De heer Beersma heeft tegenstellingen geconstateerd tussen de verklaringen van de deskundigen en van hun rapporten. Ik ben het daar NIET MEE EENS. De deskundigenrapporten staan niet tegenover elkaar, maar zij VULLEN ELKAAR AAN". (Requisitoir mr. H. Addens, Hof van Leeuwarden d.d. 7-12-1978, pag.12 regel 36 e.v.). (arch.:Wouters, ZV.249).

Waarvan acte !!!

Dus een diepe glans, is een aanvulling op nergens glans en beide zijn weer een aanvulling op: er is niet geprobeerd de bijl te ontglanzen. Of kunnen we beter schrijven: Justitie Leeuwarden... is een aanvulling op Justitie Rijswijk?

"Sol justitiae, illustra nos"

is de zinspreuk van de rijksuniversiteit te Utrecht mr. Addens; niet van de universiteit waar U eens als secretaris van het bestuur een goede bekende was van prof. Waterbolk in Groningen.

Gelukkig is de eis van deze procureur generaal: "aan het verkeer onttrekken van de valsverklaarde artefacten", niet bevestigd door de uitspraak van de president van het Hof, mr. Beversluis. Hij sprak Vermaning wél vrij van alles wat hem was ten laste was gelegd.

We zullen verderop, met een praktische proef en met ragscherpe kleurfoto's bewijzen wat er écht aan de hand was met deze prachtige, authentieke Acheuléen-biface van de Leemdijk.

Opmerking:

Tijdens het symposion "Klaarheid over Vermaning" op 19 maart 1982 in het "Congr. centrum BELLEVUE" te Assen, was het prof. Louwe Kooijmans uit Leiden - een meespeler in de "Zaak Vermaning" vanaf den beginne, die een zeer laakbare rol

heeft gespeeld -,die de heer Beersma verweet,"dat zijn aangehaalde teksten uit het verband van de rapporten van de beschuldigers waren gehaald,en dat dit een gevaarlijke zaak was".We hebben daarom deze en ook onze eigen aangehaalde teksten met pagina- en regelaanduiding weergegeven,zodat iedereen zelf kan verifiëren wat prof.Louwe Kooimans beweerde over de "uit het verband gehaalde Teksten". (arch.:Wouters,ZV.169,tape 3-A).

Op dezelfde tape:3-A,beluisterden we ook nog eens de mededeling van Louwe Kooijmans "dat de collega's van het B.A.I-die overgens uitgenodigd waren A.W. -,verstek hadden laten gaan om een vrije discussie mogelijk te maken". Wat een edele motivering van de heren die we voor het Hof in Leeuwarden met rode koppen en handenwringend op de rug hebben zien stuntelen.Mijnheer L. Kooijmans.....ze DURFDEN niet!

Terug naar "DE GLANS":

Zoals we reeds vermeldden,kwam pas op 10 april 1975 het rapport van dr.Boom van het laboratorium voor Fysische Metaalkunde (17 pagina',110 stereo-foto's en 102 edaxfoto's) binnen bij de rechter-commissaris mr.van Oordt.Dr.Boom was indertijd als medewerker aangezocht voor het maken van oppervlakte analyses van de door drs. Stapert valsverklaarde artefacten van Tjerk Vermaning.We hebben de mening van dr. Boom al gelezen die hij gaf over de "kunstmatige glanslaag" die Vermaning aangebracht zou hebben om zijn "vervalsingen" oud te doen lijken:

HUIDVET.....DOOR HET HANTEREN DOOR MENSEN VAN DE STENEN!!!

Maar de conclusie op het einde van het Rapport Boom,was nog veel gunstiger voor de door Waterbolk en Stapert,"aangeklaagde"Vermaning:(rap.Boom,pag.16,regel 17 e.v.).

(arch.:ZV.150)
"Het DOEL van het onderzoek,namelijk oppervlakte (laag?) analyses uit te voeren voor het mogelijk vaststellen van een onderscheid tussen erkend AUTHENTIEKE artefacten en natuurlijke oppervlakken enerzijds,en stukken uit de collecties gevonden door en toegeschreven aan Tj.Vermaning anderzijds, is niet bereikt.Met het ongewapend oog was er wel enig verschil in uiterlijke glans waar te nemen.Microscopisch noch spectraal was dit verschil te vinden".

En wat doet mr.van Oordt met dit voor Vermaning zo ontlastende,enig wetenschappelijke rapport waarin zelfs de eerste écailllements (op Hogersmilde 1966-VI-18) werden uitgevoerd?

NIETS....HELEMAAL NIETS!!!!

Dit rapport Boom had toch minstens moeten liggen naast de flutrapporten van Waterbolk-Stapert en dat nog veel dommere rapport van het gerechtelijk laboratorium. Blijkbaar was drs.Stapert daar ook bang voor geweest....maar hij was doortrapt genoeg en wist dr.Boom buiten de rechtzaken Assen I en II te houden:

"Edelachtbare,

De bijdrage van dr.Boekschoten en dr.Boom is gering,en ik kan de verantwoordelijkheid voor mijn conclusies betreffende valsheid niet op hun schouders leggen.(Verslag:Assen I,pag,45 regel 14 e.v.)"(arch.:Wouters,ZV.79).

In het "Rapport:Wouters I"hebben wij deze kwestie het gerechtshof aangeboden,maar ook in Assen II werd dr.Boom dood gezwegen.Zo ging dat er bij de "RECHT"bank in Assen naar toe,waar Vermaning door de openbare aanklager mr.C.J.van Epenhuijzen verweten werd "dat hij altijd al onbetrouwbaar en leugenachtig was geweest".En dat tegen een man die nog NOOIT met de politie in aanraking was geweest.Maar dát is niet opgenomen in het verslag van de rechtbank over Assen I.Maar het staat wel op de band.

Ik durf hier openlijk te verklaren dat de rechtbank in Assen een schoolvoorbeeld was van KLASSEJUSTITIE! Meer dan schandalig!.

Maar ook prof.Bosinski is met de zeepsopkwast doende geweest.In de conclusie (Ergebnis) van zijn rapport schrijft hij:

"Der frische Erhaltungszustand der bearbeiteten Oberfläche,die zahlreichen

Zusammenpassungen, die geschliffene Grate und der ABWASCHBARE OBERFLACHENGLANZ belegen die neuzeitliche Anfertigung der Artefakte". (rap. Bos. 9 Mai 1977, Seite 26, Zeile 3 usw).

In de toelichting op zijn rapport, geeft prof. Bosinski, tijdens de zitting van Assen II, een nadere verklaring voor de oppervlakteglans:

"De oppervlakteglans van de Leemdijkbijl is KUNSTMATIG. De glans kan worden afgewassen en wanneer glans afgewassen kan worden, is ze recent ontstaan en niet door de wind. De glans is KUNSTMATIG aangebracht. Dat kan gebeurd zijn door mensen met NETTE HANDEN, maar hoe dan ook, die glans is recent aangebracht".

Geachte lezer, het staat er ÉCHT!!!, in het verslag van de rechtbank Assen II, onder ede opgescheven door de griffier mr. H. Takens op pag. 4, regel 2 e.v. Voor het Hof in Leeuwarden hebben we definitief aangetoond doe RECENT deze Leemdijkbijl wel niet was. We zullen het - zoals reeds beloofd - met ragscherpe foto's laten zien. De heer Beersma sluit zijn bespreking van de "Afwasbare Glans" van prof. Bosinski als volgt af:

"Daar staat het dan. In de conclusie schrijft Bosinski dat de afwasbare glans de moderne vervaardiging bewijst. Voor de rechtbank zegt hij dat die afwasbare glans door vette handen kan zijn veroorzaakt. Mogen wij daaruit concluderen dat die afwasbare glans geen enkele bewijskracht heeft? Het lijkt mij, dat de geloofwaardigheid van professor Bosinski hierdoor wel verminderd is, of totaal verdwenen."

4. AFWIJKENDE BEWERKING EN TYPOLOGIE.

Over de afwijkende bewerking durfde alleen prof. Bosinski maar te schrijven. Drs. Stapert had zich nog in 1974 juist zeer lovend uitgelaten over de technieken van de artefacten van Vermaning. En techniek blijft techniek, wie deze ook heeft toegepast. Drs. Stapert schreef in 1974 nog:

"De door Bordes en anderen beschreven technieken, blijken heel redelijk in overeenstemming te zijn met wat aan de door ons gereconstrueerde knollen van Hijken, kan worden waargenomen". (Natuur en Techniek, 1974-III, pag. 10).

Het is interessant om de meningen van drs. Stapert en prof. Bosinski een langs elkaar te zetten als ze het over dezelfde steenreconstructies hebben:

Eerste voorbeeld is de steenreconstructie van de vuistbijl Hijken I:

De enige paleospecialist uit Nederland: drs. d. Stapert:

"De afslagen liggen netjes in systematische rijen op de vuistbijl; dit wijst erop dat de vervaardiging op een regelmatige manier werd uitgevoerd". "Het bovenstaande levert al met al 'n fraaie bevestiging op van de experimenteel verkregen inzichten van Bordes en anderen" (Nat. en Techn. 1974-III)

De paleospecialist uit Keulen, prof. Bosinski. (Superspecialist van Groeneveld):

"Het betreft meestal tamelijk grote, soms dikke afslagen, die slechts weinig gelijkenis vertonen met de platte scherven, zoals bij de vervaardiging van paleolithische vuistbijlen ontstonden" "De grove bewerkingstechniek sluit uit, dat hier sprake is van een paleolithisch artefact" (rap. Bos. 1977. pag. 16).

Tweede voorbeeld: Steenreconstructie Levalloiskern Hijken II:

"Een dertigtal afslagen konden aaneen gelijmd worden. Verder blijkt dat drs. Stapert H. II een topvoorbeeld van de Levalloistechniek vond, waarvoor men superieure vuursteen had gebruikt. Na onze expertise in Leeuwarden op 10 maart 1978, was dat ook ONZE visie. (Nat. en Techn. III-pag. 11-12).

H. II doet morfologisch aan Levalloistechniek denken, maar de afslagen laten zien dat hier NIET sprake is van Levalloistechniek, maar van een op grove wijze opdelen van het stuk vuursteen (rap. Bosinski pag. 18).

Dit artefact beeldde drs. Stapert af in Natuur en Techniek III, pag. 11, foto 11. Zie ook onze tekening: arch. Wouters, ZV. 199 in dit boek. Zie: Fig. 68.

Prof. Bosinski schreef - in tegenstelling tot de afwijkende bewerking - niet over een afwijkende TYPOLOGIE.

Maar ook bij drs. Stapert bleek de afwijkende typologie niet erg bestendig:

"Zekerheid van VERVALSING bestaat ten aanzien van de "oud" en "middenpaleolithische" voorwerpen op grond van:

De ongewone variatie in de typensamenstelling van de collecties; met name van de ongelooftwaardige verscheidenheid aan vuistbijlvormen". (rap. 18-3-'75. D. 7.).

Zoiets kon men alleen maar schrijven als men totaal geen kennis had van de vele Midden-Paleosites in het buitenland, waar de meest primitieve bifaces voorkomen, naast de meest "geavanceerde" typen.

Drs. Stapert kwam steeds weer aandragen met op zijn bureau opgediepte tabellen uit de volkomen verouderde "bijbel" van prof. Bordes (1961).

Toen wij Bordes bij zijn bezoek aan Lent (28-XI-1980) voorstelden om zijn "Typologie" te moderniseren was zijn antwoord: "Och de verkleinde lichtdruk van 1979 loopt nog goed. Waarom zou ik me druk maken".

Bij vindplaatsen als Vailly (waar we bij de opgraving van het museum van Saint-Germain aanwezig waren), Chelles, St. Acheul, Bondeville, Abilly, Cantal, La Micoque en zelfs bij de vondsten van Rethen (Dld), zijn een evengrote diversiteit aan bifaces ontdekt. Ook in de Stuwwallen bij Rhenen troffen we onder de 30.000 artefacten, een 50-tal bifaces aan van minstens acht verschillende types. In Maastricht (Belvédère groeve), werd slechts één biface aangetroffen als losse vondst, die wij overigens al eens eerder elders gezien hadden.

Waarschijnlijk is drs. Stapert intussen ook al even in Boxgrove (Eng.) geweest om zich bij de opgravingen te verwonderen over de zeer grote diversiteit aan bifaces die een ouderdom hebben tussen de 400.000 en 500.000 BP.

Een jaar later, in zijn rapport II van 1 april schrijft drs. Stapert echter :

"Dat er typologisch iets vreemds met het materiaal is, kan echter nooit een essentieel onderdeel zijn van de bewijsvoering betreffende valsheid, aangezien onze kennis van de betreffende periode daarvoor nog lang niet compleet genoeg is, zeker niet voor wat betreft Noord-Europa". (rap. Stapert: 1-4-1976, pag. 46 r. 14).

Alhoewel we in 1976 niet meer behoeven te geloven wat hij in 1975 nog als ZEKERHEID VAN VERVALSING poneert - en justitie doet weer NIETS en gaat gewoon door met de vervolging van Tjerk Vermaning - laat drs. Stapert toch nog even een staaltje van valse statistische benadering zien. Op pag. 46 (afb. 37 en 38) van hetzelfde rapport 1976, plaatst hij de in doorsnede dikste vuistbuil van Hogersmilde, naast de dunste Duitse vuistbijl die hij vinden kan in het boek: "Die mittelpaläolithischen Funde im „West“ im Westlichen-Mitteleuropa" van dr. Bosinski (zie tek. ZV. 250 op volgende bladzijde). Drs. Stapert praat dan Mc. Burney na, die schreef dat de vuistbijlen van Vermaning te dik zijn en te lomp als men ze - bekeken op tekeningen (sic) - vergelijkt met het Franse en Engelse materiaal. Zoals zovele malen heeft de rechtbank in Assen dit BEDROG weer eens niet door gehad! Zie: Fig. 79.

Als men de echte vuistbijl van Wijnjeterp er naast tekent, blijkt die nog dikker en lomper te zijn dan die van Vermaning. Het zelfde staaltje van "Stapertbedrog" is echter ook omkeerbaar. Wij tekenden (ZV. 250) de dunste bijl van Vermaning (Hogersmilde 1965-X-51) langs een dikke "lomperik" uit het "dikke boek" van prof. Bosinski, afgebeeld op TAFEL 3, nr. 1, afkomstig uit Salzgitter-Lebenstedt. Zie: Fig. 80.

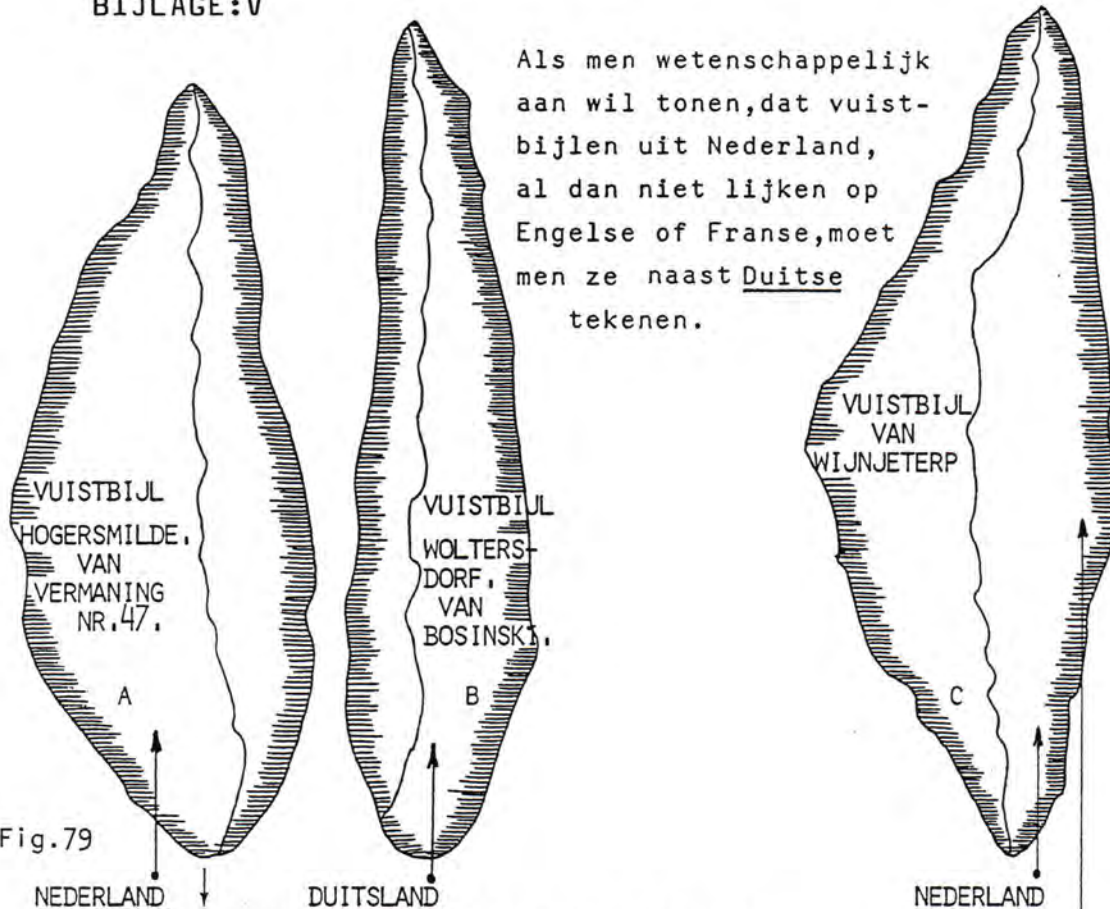
Mijnheer de rechter mr. Fliet uit Assen moet U eens even kijken:

"De vuistbijlen van Vermaning zijn te elegant en te dun als U ze vergelijkt met het Engelse en Franse materiaal". En dit voorbeeld is nog te vervolgen met meerdere te dikke of te dunne bifaces uit Bosinski's boek.

Overigens staan we ook perplex over de opmerking van prof. Bosinski, dat "De Leemdijkbijl en de Blauwmeerbijl van Vermaning uit één stuk zijn gemaakt, waarvan de cortex nog aan beide kanten aanwezig is; dat dit OP ZICH ZELF al iets bijzonders is, en dat dit afwijkt van de gebruikelijke bewerking van een kernstuk" (verslag Assen II, 6 juni 1977 pag. 26). Maar in zijn standaardwerk: "Die mittelpaläolithischen

BIJLAGE:V

Als men wetenschappelijk aan wil tonen, dat vuistbijlen uit Nederland, al dan niet lijken op Engelse of Franse, moet men ze naast Duitse tekenen.

Fig.79

"DÉ VUISTBIJLEN VAN VERMANING ZIJN TE DIK EN TE LOMP ALS MEN ZE VERGELIJKT MET HET FRANSE EN ENGELSE MATERIAAL." EN WIJNJETERP ??

Rapport STAPERT van 1976. (PAG.46).

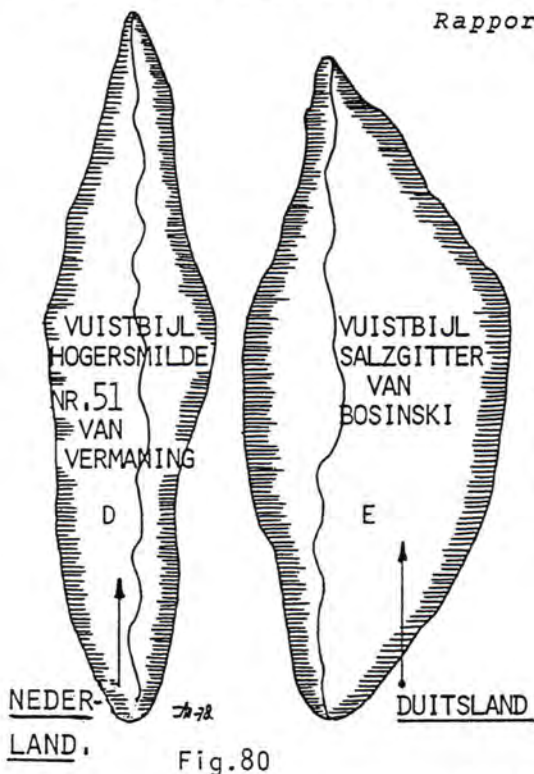

Fig.80

MET EVENVEEL RECHT KUNNEN WE OOK SCHRIJVEN:
 ↓
 "DÉ VUISTBIJLEN VAN VERMANING ZIJN TE DUN EN TE ELEGANT, ALS MEN ZE VERGELIJKT MET HET FRANSE EN ENGELSE MATERIAAL."
 Rapport WOUTERS van 1978. (PAG.16).

Hoe misleid je de RECHTBANK, of:
 Het is maar hoe je het wilt bekijken?
 (arch.:Wouters,ZV.250).

→ Funde im Westlichen Mitteleuropa"staan meer dan veertig vuitbijlen afgebeeld, die aan beide kanten nog cortex-delen hebben. Uit onze eigen collecties kunnen we er aan prof. Bosinski wel dertig tonen en uit Franse collecties zijn er ons wel honderden bekend. Dit verschijnsel is namelijk helemaal niets bijzonders, vaak zelfs meer regel dan uitzondering. Dat wist prof. Bosinski trouwens erg goed.

Al met al is ook de "Afwijkende bewerking en typologie" niet zo fraai gebracht door de heren Stapert en Bosinski en dan zeggen we het nog wel erg "netjes".

5. GEEN OPPERVLAKTEVERANDERINGEN.

Van al de twijfels, zekerheden, aanwijzingen c.q. bewijzen, die op 18 maart 1975 via het persbericht van de Rijksuniversiteit Groningen, in de landelijke pers en ver daarbuiten en via de aanklachten van de provinciale besturen van de provincies Drenthe en Friesland bij justitie belandden, en die een eenvoudig amateur en zijn gezin - ondanks de vrijspraak - volledig kapot hebben gemaakt, blijkt drs. Stapert na enige jaren, alleen nog maar zijn dwaze axioma over OPPERVLAKTEVERANDERINGEN op zijn unieke paleodeskundige boog te hebben.

Hij had aan de hand van een vijftal oppervlaktevondsten, een theorie ontwikkeld waarin voorop staat dat ALLE middenpaleolithische artefacten, oppervlakteveranderingen MOETEN hebben. Was dat niet het geval, dan waren het óf te oud gedateerde vondsten óf vervalsingen. Hoe een "leerling-archeoloog" het aandurfde om op een zo smalle basis een theorie op te bouwen en deze tot dogma te verklaren, zal ons altijd wel een raadsel blijven. Een nog groter raadsel lag in het feit dat een hoogleraar in de archeologie, prof. Waterbolk, zoiets kunnen sanctioneren? De verkettering, inharent aan elk dogmatisch denkpatroon, kon dan ook niet uitblijven..... De brandstapel al even min.

Bij het doorlezen van de rapporten van drs. Stapert en zijn uitspraken, tendele opgetekend in de "verslagen" van de rechtbank in Assen (1977), bleek overduidelijk dat zijn "theorie" ten grondslag lag aan de meest ESSENTIËLE beschuldigingen tegen Tjerk Vermaning en zijn vondsten.

Alles is in feite terug te voeren tot zijn vaak herhaalde aanklacht dat op ALLE VONDSTEN VAN VERMANING ELKE VORM VAN OPPERVLAKTEVERANDERINGEN zou ontbreken:

Drs. Stapert zei:

"EEN NOG BELANGRIJKER PUNT WAS, DAT DE VONDSTEN VAN VERMANING GEEN ENKELE OPPERVLAKTE-VERANDERING VERTOONDEN, DIE OP ALLE NATUURLIJKE VUURSTENEN UIT HET KEIZAND WÉL AANWEZIG WAREN",
D. STAPERT: VERSLAG RECHTBANK: I. 1038/75, PAG. 46, REGELS 45-48.

drs. Stapert schreef:

"DE GLANS DIE DE MEESTE STUKKEN VAN VERMANING VERTONEN, LAAT ZICH VOLLEDIG VERWIJDEREN MET ZEEP EN WATER, WAARNA VERGESPLETEN OPPERVLAK TE VOORSCHIJN KOMT. ER IS DUS ABSOLUUT GEEN SPRAKE VAN GLANSPATINA OF IETS DERGELIJKS",
D. STAPERT: RAPPORT MAART 1976 PAG. 33, SUB. IV.

drs. Stapert zei:

drs. Stapert schreef:	BIJ ALLE DOOR VERMANING VERKOCHTE "OUD-EN MIDDENPALEOLITHISCHE VONDSTEN" ONTBREKEN ALLE OPPERVLAKTE-VERANDERINGEN ZOALS PATINA'S ETC. VOLKOMEN. *
	DRS. D. STAPERT: IN "RAPPORT VAN MAART 1976" PAG. 31, REGELS 17-20.

"AFDOENDE BEWIJS VAN VERVALSING WERD TENSLOTTE GELEVERD, DOORDAT OP DE STENEN VAN VERMANING ELKE NATUURLIJKE OPPERVLAKTE-VERANDERING BLEEK TE ONTBREKEN." *
(STAPERT: VERSLAG RECHTBANK ASSEN FEBR. 1977, PAG. 48, REGELS 10-12.)

Fig. 81-A

Drs. Stapert zei:

<p>* NIET DE KRASSEN OP DE BLAUWMEERBIJL   ZIJN HET BEWIJS DAT DEZE BIJL VALS IS,   MAAR HET ONTBREKEN VAN   OPPERVLAKTEVERANDERINGEN (PATINA)   OP DIE STEEN.</p>
<p>D. STAPERT: VERSLAG RECHTBANK, FEBR. 1977   PAG. 55, REGEL 39 E.V.</p>

Drs. Stapert zei:

<p>* DAT DE VUISTBIJL VAN DE BLAUWMEER   VALS IS,   IS NAAR MIJN MENING, OMDAT OP DIE   BIJL <u>GEEN ENKELE</u> OPPERVLAKTE-   VERANDERING ZIT,   DE AANWEZIGHEID VAN KRASJES   IS IRRELEVANT.</p>
<p>DRS. D. STAPERT: VERSLAG RECHTBANK, 1977, PAG. 75, REGEL 8.</p>

Drs. Stapert schreef tenslotte:

Fig. 81-B

<p>"THE DECISIVE EVIDENCE FOR   FALSIFICATION OF THIS MATERIAL   IS THE TOTAL ABSENCE OF <u>ANY KIND</u>   OF NATURAL SURFACE MODIFICATION". *</p>
<p>DRS. D. STAPERT: IN "PALAEOHISTORIA XVIII" (1976)   PAG. 62, REGEL 4 E.V.</p>

ZV. 814

In "The Vermaningstones: some facts and arguments" (1988), houdt de Groningse paleospecialist nog steeds zijn beweringen. Hij wijst nog steeds op de herkomst der artefacten van Vermaning in relatie tot:

The weathering phenomina on natural flints present in THE bouldersand. The Vermaning stones in question do not show any kind of natural postdeposition surface modifications. Additit. arguments concern the presense on many Vermaning stones of artificial gloss (nog stèeds dat huidvet dr. Boom?), and flattened ridges between flake scars which were evidently produced by application of an electrically driven grinding machine (nog steeds dus Prof. Kars!). (arch. ZV. 251)

In een der vorige hoofdstukken zijn we al op deze theorie van drs. Stapert ingegaan. Hij sprak steeds van HET keizand. Maar het keizand kreeg in het warme Eemien geleidelijk aan, via een toendraflora, een bos van berken en dennen en tenslotte een loofbos. Deze begroeiing heeft het keizand aangetast en ontkalkt. De bodem is daardoor van basisch (PH ongev. 8) door ontkalking zuur (PH 4-5) geworden. Er ontwikkelde zich tevens een bodemvorming (paleosol), met inharent hieraan het omlaagspoelen van fijne leemdeeltjes.

Deze lagere, lemige zone van het keizand wordt in de beschrijving van de "STIBOKA-KAART van Emmen 17 O-W (1978) KEIZAND IN SITU genoemd. Govert van Noort noemt dit "keizand-A". (Stibokakaart, arch. Wouters, ZV. 250)

Dit lemige keizand komt volgens "Stiboka, 1978", grotendeels nog voor op de hooggelegen vlakke delen van de keileemruggen van het Drenths plateau. Dus juist ook op de plaatsen waar Hogersmilde en Hijken liggen. Waterbolk en van der Waals maakten er al in 1966 (Museumbulletin, pag. 184) melding van, dat de vindplaats Hogersmilde: "nog juist buiten het bereik van de van alle kanten aangrijpende erosie was gebleven". Jammer genoeg is men in Hogersmilde en Hijken NOOIT ingegaan op het verzoek van ir. van Heuveln dit "keizand in situ" nader te onderzoeken.

Van Noort maakte er in Apan-Extern VI, pag.61 op attent dat drs.Stapert deze laag kende en noemde in zijn rapport II (1976), pag.35 regel 14 e.v. en fig.24. Maar in al zijn verdere publikaties verdwijnt deze laag voorgoed. Stapert wist bijzonder zeker dat artefacten, opgesloten in leemlagen géén oppervlaktekenmerken konden krijgen die in zijn axiama's pasten. Dus weg ermee....niet meer vermelden!

Toch was deze laag door Vermaning steeds aangewezen als dé vondstlaag. In de publikatie van Hulst (1986), twijfelde hij even omdat er verschillende werktuigen tot in de keileem-vorstwigen gevonden waren.

Vanaf de bewoning door de prehistorische mens zijn de artefacten veilig, buiten de erosie in de lemige Eemienbodem opgesloten gebleven. De door drs.Stapert vereiste verweringsverschijnselen konder er geen vat op krijgen, de siliciumcoating (hyaliet-glaspatina) kon niet ontstaan in deze zure paleosol. Dit zelfde zien we verderop in de lössafzettingen gebeuren in Rheindahlen.

We raden nogmaals aan de wat pittige maar zeer verhelderende artikelen te lezen van Govert van Noort in Apan-Extern nr.6 en 7 (1997-1998).

ZV.815
Fig.82

Foto:dr. Just Buma. Rolleiflex 4x4 met Xenar 1:3,5/50 mm.

In sept.1978, hadden de vrienden van Vermaning hem een reis aangeboden naar Frankrijk. Hij had nog nooit archeologische vindplaatsen in dat land van de "Archeologie" gezien. Er werd toen ook een bezoek gebracht aan Emile Fradin in Glozel, de boer die al 50 jaar eerder als "vervalser" werd aangeklaagd. Tjerk overhandigde hem het boekje van Ton Hulst: "Tjerk Vermaning, steen des aanstoets". Pas in 1975 kwam een symposium van 150 geleerden in Oxford tot de slotsom dat Fradin onschuldig was. Fradin tot Vermaning: "La vérité est en marche, rien ne peut plus l'arrêter". (E.Zola in 1897).

Tijdens de rechtzittingen in Assen, werd de theorie van drs. Stapert overtuigend aangevuld met nieuwe, nog niet gepubliceerde bewijzen:

"Ik heb ook Middenpaleolithisch materiaal bestudeerd in Engeland, Frankrijk en Duitsland. Al..... die stukken hebben ZONDER UITZONDERING die natuurlijke oppervlakteveranderingen zoals patina's, windlak, enz." (Verslag Assen I, febr. 1977 pag. 56, regel 15 e.v.). (arch. Wouters, ZV. 78).

Nu kennen we het materiaal uit Engelse en vooral uit Franse vindplaatsen uit een meer dan vijftigjarige ervaring bijzonder goed. We weten dat dhr. Stapert hier bluffpoker speelde - maar wél onder ede!

Van de tientallen oud- en middenpaleolithische vindplaatsen uit Frankrijk, die vele artefacten ZONDER natuurlijke oppervlakteveranderingen hebben, willen we er hier enige noemen, die we uit eigen waarnemingen kennen en die ook alle officieel gepubliceerd zijn:

- * Tilloux, Mainx en Prévost: alle uit Charente. (Midden-Acheul. 180.000 BP).
Meer dan 2000 verse, ongepatineerde artefacten.
- * Rue de Cagny: onderste zgn. Chelles-laag. (200.000 BP). Opgraving: Comment.
Meer dan 200 vuistbijlen. Ongepatineerd en ongerold.
- * Fontmaure: M.T.A. en Moustérien final à lames. Opgraving: L. Pradel. We waren tweemaal bij zijn opgravingen. Meer dan 4000 ongepatineerde vondsten.
- * Vailly en Cisse (sur Aisne): Jong-Acheuléen: 100.000 BP. Uit beide vindplaatsen hebben we zelf zeer veel verse, Levallois-stukken en bifaces uit de originele lagen.

Uit Engeland willen we drs. Stapert slechts één vindplaats noemen, omdat het materiaal is opgegraven en beschreven door een goede bekende van hem, dr. M. Newcomer. Hij moet deze vondsten beslist gezien hebben in Londen toen hij: "het Engelse materiaal bestudeerde"?

- * "Dit Clactonmateriaal werd in 1970 opgegraven in de Barnfield-Pit bij Swanscombe en het is 250.000 jaren oud. Dr. Newcomer beschrijft dit zeer oude materiaal aldus: "All flakes are very sharp, unrolled and unpatinated". (Proceedings: 1970).

Om in de termen van de heer Stapert te blijven: "Al die stukken hebben ZONDER UITZONDERING die natuurlijke oppervlakteveranderingen, zoals patina's, windlak, enz"... dus HELEMAAL NIET !

Nu Duitsland nog even:

Drs. Stapert had enige weken stage gelopen en meegeholpen bij de Jong-Paleo-site Gönnersdorf (Laat-Magdalénien) bij prof. Bosinski. Lees wat de enige toenmalige paleo-specialist van Nederland voor de rechtbank in Assen te vertellen had:

"Voor mijn werk heb ik vele musea in Duitsland bezocht. Ik heb een tijdlang bij Prof. Bosinski uit Keulen gewerkt (de onafhankelijke superdeskundige van dr. Groeneveld, A.W.) en heb van hem een deel van mijn opleiding gekregen. Alles wat ik ooit uit het Paleolithicum gezien heb heeft PATINA. Ik heb een paar maanden bij Prof. Bosinski gewerkt. In die tijd heb ik allerlei collecties uit musea in de buurt bekeken" (Verslag van Assen I, febr. 1977, pag. 56, regel 22 e.v.).

Nu willen we het voor drs. Stapert niet moeilijk maken. We kunnen hem uit "musea daar in de buurt" wel wat collecties wijzen zonder enige patina. We willen ons slechts beperken tot één collectie, die opgegraven is door zijn "leermeester" prof. Bosinski en die op het INSTITUUT in KEULEN, waar drs. Stapert een deel van zijn opleiding heeft gekregen ligt uitgestald. Het is het "paradepaardje" van zijn leermeester, en ieder die indertijd het instituut bezocht werd er als het ware met "de haren naar toe gesleept". En terecht, want waar vind je in één groeve niet minder dan ... zes oud- en middenpaleolithische "Fundsichten" in een gescheiden "in situ" bij elkaar? Wij bedoelen de paleolithische collectie uit "Zieglerei Dreesen" bij Mönchengladbach. In fig. IV op de volgende pagina geven we voor het gemak een schematische doorsnede van deze vondstlagen, zoals Hartmut Thieme, die drs. Stapert wel

erg goed moet kennen, deze afbeeldde in "Archäologisches Korrespondenzblatt VII-1977". Zoals uit deze tekening bleek, zijn uit Rheindahlen alleen al meer dan 11.000 (elf duizend) ongepatineerde werktuigen uit het Middenpaleolithicum geborgen. Allemaal aanwezig in Keulen waar....etc. Men mag ze zelfs op de hand bekijken. In Nice (1976) besprak prof. Bosinski de opgravingen in Rheindahlen uitvoerig op het bekende "Archaeologisch Congrès" aldaar. Ook dhr. Stapert was daarbij tegenwoordig en hij heeft zelfs het verslag van deze lezing op het B.A.I. Daar liggen ook de overige publicaties over Rheindahlen van Bosinski, Brunnacker, Schüttrumpf, Rottländer en Thieme. Noch drs. Stapert, noch prof. Waterbolk schenen echter op de hoogte te zijn van de schat.... aan literatuur die op het B.A.I. aanwezig is. Drs. Stapert moet het ons niet kwalijk nemen, dat we perplex hebben gestaan toen we zijn getuigenissen onder ede voor de rechtbank in Assen doorlezen. Dus: "ALLES WAT IK OOIT UIT HET PALEOLITHICUM GEZIEN HEB HAD PATINA".....???

Ronduit schandelijk was de uitspraak van drs. Stapert op 1 dec. 1978 voor het Hof in Leeuwarden toen genoemde vindplaatsen nogmaals werden gememoreerd. Stapert tegen de President van het Hof:

"Edelachtbare, al de vindplaatsen die Wouters heeft genoemd waren GROTTENVONDSTEN, en daar spelen heel andere invloeden".

Mr. R. van der Molen, de advocaat van Vermaning, kwam hier in zijn pleitnota voor het Hof op 7 dec. op terug. Deze pleitnota werd een onderdeel van het proces-verbaal van de rechtzittingen.

Mr. van der Molen:

"Edelachtbare,

"De door de heer Wouters genoemde ONGEPATINEERDE artefacten - zie diens rapport blz. 20 - werden door de heer Stapert op 1 dec. jl. als GROTTENVONDSTEN aange-merkt. Dat laatste is volstrekt onjuist. Al deze vindplaatsen betreffen open-luchtkampementen, ook wel genoemd FREILANDSTATIONEN".
(Pleitnota v.d. Molen, pag. 22, regel 16). (arch. Wouters, ZV. 252).

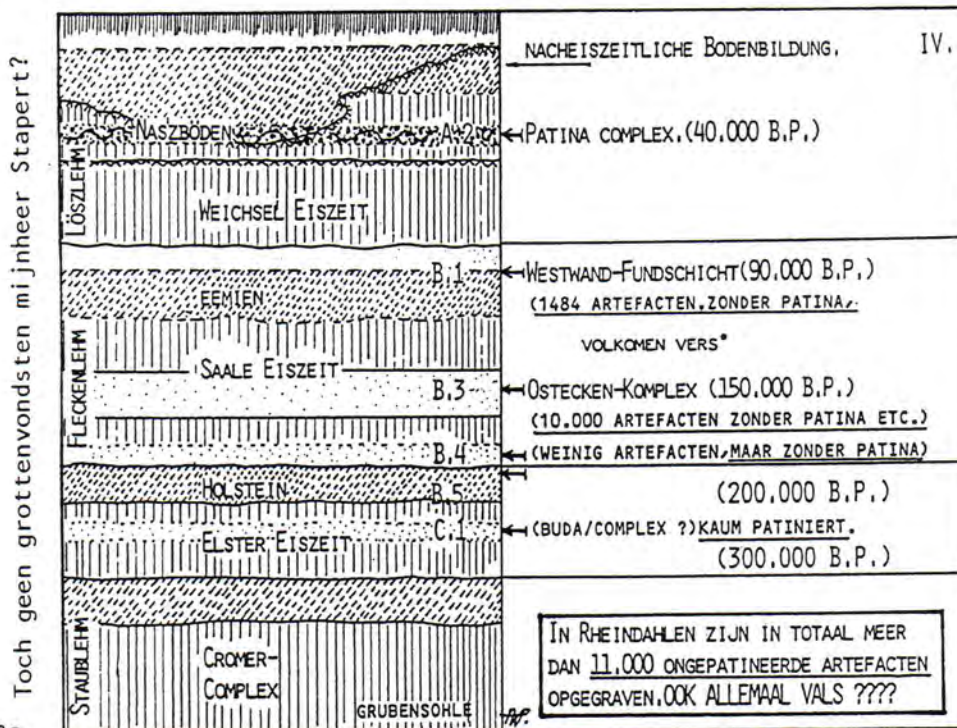

Fig. 83 = IV

Profiel van de vondstlagen in de "Zieglerei Dreesen", Rheindahlen bij Mönchengladbach. Alleen de "jongste artefacten" (40.000 BP) in de zgn. Naszböden waren gepatineerd (A.2). Naar H. Thieme, 1977. (arch.: Wouters, ZV. 260).

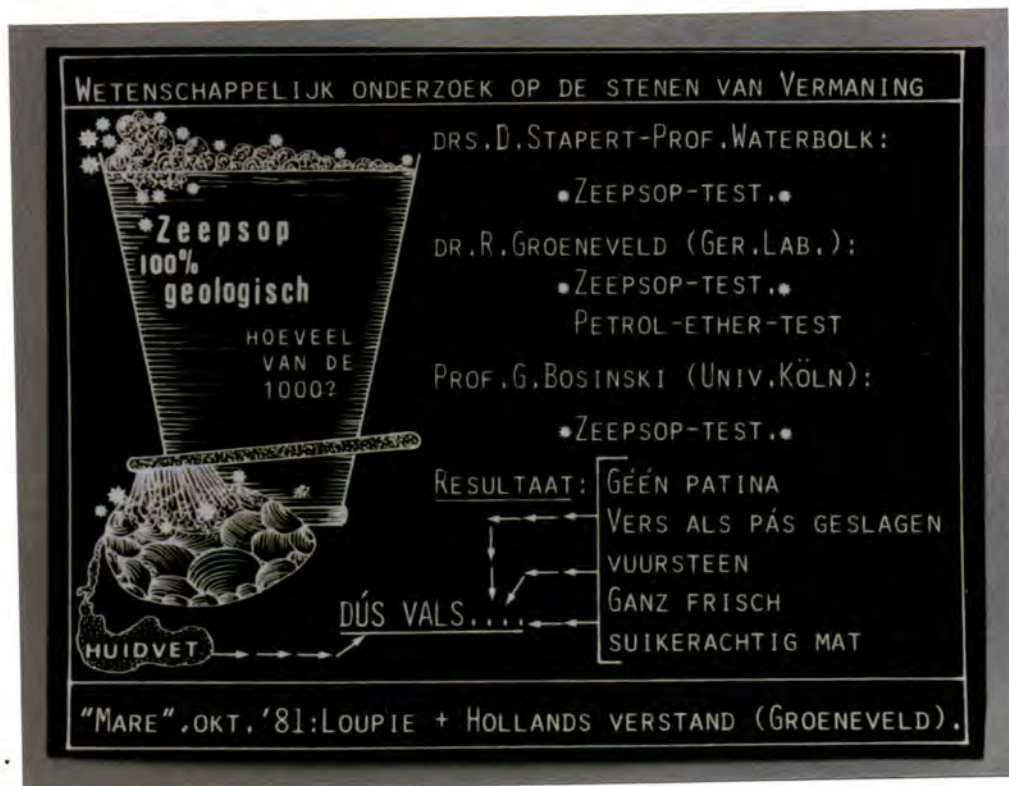
Niet alleen drs. Stapert persisteerde dat Midden-Paleolithen gepatineerd moeten

zijn, tenminste als het over de vondsten van Tjerk Vermaning gaat. Het zal duidelijk zijn dat het gerechtelijk laboratorium hun stuurder volgde, toen prof. Waterbolk en drs. Stapert hun de zwerfstenen - erratische glimmers - als vergelijkingsstukken (ijkstenen) aanwezen (Groeneveld in verslag Assen I, pag. 26 regel 21 e.v.). Het justitiële apparaat uit Rijswijk is gewoon BEDROGEN door de heren beschuldigers van het B.A.I. en ze waren zo naïef om er in te trappen. Had mr. W.C. van Oordt niet op 22 april 1975 geschreven "dat prof. Waterbolk de ÉNIGE DESKUNDIGE in het land was !".

In hun rapport wemelde het van: zonder patina-recent oppervlak-recente indrukvolkomen natuurlijke steen-sporen van recent afslaan-suikerachtige rulheid enz. Ook in de dia-lezing die dr. Groeneveld in Assen I (2 febr. 1977) hield ("Prachtig mooi, college geven met al die stenen" -Mare, oct. 1981-) kwam dit naar voren. Het moet ons van het hart: Het was het meest dwaze verhaal over archeologie dat we ooit over archeologie in ons zestigjarig bezig zijn met dit vak tegen kwamen. Het is de moeite waard, haast vermakelijk onzinnig, om het verslag over dit "college" met dia's van de professor in de criminalistiek, gehouden voor de rechtbank in Assen (pag. 16 t/m 27) eens door te lezen. De kleurfoto's van de vertoonde dia's zijn desgewenst te vinden in ons archief onder nr. ZV.253.

Het grote geheim van al deze zekerheden had men geleerd van drs. Stapert: DE ZEEP-SOPKWAST ! Alleen op de Leemdijkbiel had men nog geprobeerd met petrol-ether de glans weg te krijgen. Maar dat wetenschappelijk meinedig gedoe.....bespreken we al.

Tekening en foto: A. Wouters. Minolta: Victis S.1 met macrolens 50 mm.

ZV.816

Fig. 84

Ook prof. Bosinski "zag" totaal geen oppervlakteveranderingen op de vondsten van Vermaning: "Frisch-weder patiniert noch mit Glanz überzogen-neuzeitlicher Herstellung-frische Erhaltungszustand-modern geschlagene Artefakte-völlig frisch-ganz frisch u.s.w.

Maar ook deze superspecialist kwam met zijn onderzoek niet verder dan de door zijn leerling Stapert "aangereikte" uitvinding van de zeepsopkwast.

"Prof. Bosinski deed aan Fred Soeteman (Alg. Dagblad van 26 febr. 177) mee: Als het nodig is kan ik het Römisch-Germanisches Zentralmuseum in Mainz vragen om in het laboratorium proeven met een kwartslamp te doen". (arch. ZV.71).

Maar de zeepsop kwast.....was voldoende duidelijk geweest! ➡

BIJLAGE:V-B.

MET ZEEPSOP AFWASBARE GLANS:BEWIJS VAN VERVALSING...OF
JUIST VAN DE ECHTHEID VAN DE VALSVERKLAARDE STENEN ?

We zijn - hoewel van het kruisje - nooit zo erg "mirakel-gevoelig" geweest. Nu hebben dr.Boom van het Laboratorium voor Fysische Metaalkunde in Groningen en dr.Groeneveld van het Gerechdelijk Laboratorium in Rijswijk bewezen, dat deze "natuurlijke glanspatina suggererende uniforme vettige glans" uit het rapport Stapert van 10 en 18 maart 1975...niets meer of minder was dan HUIDVET !

De hele komedie zal zich dus als volgt moeten hebben afgespeeld:

- a.Huidvet van de Vermanings,de opgravers,de tekenaars,Waterbolk-v.d.Waals, de Museummens en van Stapert zélf,werd met water en zeep weggewassen door drs.Stapert zélf in 1975.
- b.Alle artefacten van Vermaning werden dof als versgeslagen vuursteen,ergo ze waren vals!
- c.Huidvet van opnieuw Stapert,de politie en Groeneveld c.s. werd weggewassen door dr.Groeneveld c.s. - er werd zelfs azijnether gebruikt - in 1976.
- d.Alle Vermaningstukken werden zo dof als versgeslagen silex en dus VALS.
- e.Huidvet van Groeneveld c.s.,de rechtbank in Assen en mr.van Oordt,werd "aufs neue" weggewassen door Bosinski in Keulen in 1977.
- f.Alle Vermaningstenen werden weer "ganz frisch und neuzeitlicher Herstellung"!
- g.Ook wijzelf moesten op verzoek van drs.Stapert en de procureur-generaal Addens meespelen met deze komedie, tijdens het hoger beroep in Leeuwarden. Wij hebben er toen maar een apotheose van gemaakt in de overvolle rechtzaal door twee prachtige vuistbijlen van Vermaning te écailleren (zie: pag.172 e.v. en fig.124 en 129.).

Voor we onze mening in deze op papier hebben gezet,werd de zeepsopstest van drs. Stapert,dr.Groeneveld en prof.Bosinski eerst nog maar eens overgedaan met de door de beschuldigers valsverklaarde artefacten van Vermaning uit Hijken en Eemster.Die waren nu gedeeltelijk in ons bezit.

We wasten deze "valseriken" (de stenen,sic.) tot driemaal toe met 4 verschillende zeepsoorten....goed heet!

We deden het zelfde met echte "valse" stenen,zélf geslagen klingen van drie varianten vuursteen:uit Drenthe,Zuid-Limburg en de Noordzee bij Norfolk.

Hier... hadden we eerst even mee langs de neusvleugels gestreken,zodat ze glommen als.... een spiegel.

Prof.H.Breuil deed dit altijd om de fijne retouches op microlithen duidelijk te laten zien aan zijn studenten.Pas op---want vuursteen is scherp!

Ook deze klingen kregen dezelfde hete zeepsopbaden.

En inderdaad,de Hijken-en Eemsterstenen en de klingen,bleken na afdrogen met een gewassen en gestreken servet VOLKOMEN DOF te zijn.

Met vetvrijpapier werden de stenen nu - zonder ze met de handen aan te raken - in een stofvrije vitrine gelegd en afgesloten.Een week later werden ze er weer op dezelfde wijze uitgehaald. Hijken en Eemster hadden weer hun originele zwakke glans, maar de zelfgeslagen klingen waren volkomen dof gebleven.

Het was ook dit keer géén goocheltruc mijnheer dr.Groeneveld.Het was alleen het BEWIJS dat al die hooggeleerde heren,waarvan er één zelfs meerdere artikelen over patina's en andere verouderingskenmerken geschreven had,totaal GEEN WEET hadden van de structuur van vuursteen en beginnende patinerings hier op.

Vuursteen bestaat namelijk uit haast microscopisch kleine heldere kristalletjes van siliciumdioxide (SiO₂).De ruimten tussen deze kristallen zijn opgevuld met watermoleculen.Hierdoor (H₂O) ontstaat een lichtdispersie die ons "kleur" van silexsoorten laat zien. Bij alle verweringsprocessen ontstaat EERST langzaam in een uiterst dun oppervlaktelaagje van de vuursteen,een spanning,die het moleculaire water uit dit laagje verdrijft.Er vormt zich,afhankelijk van de agentia (stoffen die een scheikundige werking veroorzaken) een aanvankelijk haast niet zichtbaar laagje patina,dat op sommige vuursteensoorten

vervolg van BIJLAGE:V-B.

lichtblauw gekleurd is. Bij het onderdompelen in water - zeker als door zeep de oppervlaktespanning hiervan verandert - wordt dit patinalaagje onzichtbaar omdat de interkristalruimten weer water opgenomen hebben.

Bij droging verdwijnt dit water weer langzaam en....het dunne patinalaagje is weer zichtbaar. De vroeger geslagen *écaillements* bleven dof.

De geoloog Werner Felder merkte dit verschijnsel ook op bij de beginnende lichtblauwe kleurpatina van Rijcholt vuursteen. Zelf zagen we dit verschijnsel ook op artefacten die we in de zeer vochtige "Schoone Grubbe" verzamelden en die na enkele dagen van zwart-grijs naar lichtblauw opkleurden.

Bij verdere verwerking wordt deze patinalaag zó dik dat de invloed van water verdwijnt (de glimmerstenen van drs. Stapert bijvoorbeeld, die alleen maar ECHT konden zijn!).

Het spreekt vanzelf dat de vondstlaag, de matrix, van grote invloed is op de patinavorming (ph-waarde, disperse humaten, metaaloxiden, temperatuur etc.). De verwerking kan zelfs zo ver gaan, dat de vuursteen praktisch omgezet is en een artefact slechts bijeenblijft door de resistente buitenste secundaire silica-coating. Zelf bezaten we enkele bifaces van dit type uit Frankrijk, thans nog aanwezig in het "Museum" in Den Haag en het museum "Hertogsgemaal" in Gewande. De steeds weerkerende typische glans op de stenen van Vermaning bestaat dus niet alleen uit huidvet, maar ook uit een uiterst dun laagje echte patina óp de wrijvingspatina. Bij het *écaillement* verdwijnen beide patina's en komt de originele verse silex te voorschijn, die via nog aanwezige watermoleculen tussen de kryptokristallen, de zogenaamde door dispersie ontstane "KLEUR" van de vuursteen laat zien. Drs. Stapert en de verdedigers van zijn stelling, bewezen juist de patina en dus de ECHTHEID van de artefacten van Tjerk Vermaning!

Zie ook:
pag. 128 e.v.
en Fig. 84 op
pag. 139.

Een van de tientallen spotprenten die we in de loop der jaren uit heel Nederland ontvingen.

Fig. 85

ZV. 998

BIJLAGE:VI

HOOGERSMILDE (NL)	RHEINDAHLEN (DL)
1, STEENKOMPOSITIES = VALS	1, STEENKOMPOSITIES = ECHT
2, GEEN PATINA = VALS	2, GEEN PATINA = ECHT
3, GEEN WINDLAK = VALS	3, GEEN WINDLAK = ECHT
4, VOLKOMEN VERS = VALS	4, VÖLLIG FRISCH = ECHT
5, TECHNIEK SLECHT = VALS	5, TECHNIEK SLECHT = ECHT
6, AFWIJKENDE TYPEN = VALS	6, AFWIJKENDE TYPEN = ECHT
7, JONGSTE VONDSTEN GEPATINEERD, DE OUDSTE NIET = VALS	7, JONGSTE VONDSTEN GEPATINEERD, DE OUDSTE NIET = ECHT
8, AFGEDEKT DOOR ZANDIG LEEM = VALS	8, AFGEDEKT DOOR LEEM (LÖSS) = ECHT
9, OUDERDOM: BEGIN WEICHEL-EIND VAN HET EEM, = VALS	9, OUDERDOM: BEGIN WEICHEL-EIND VAN HET EEM, = ECHT
10, DOOR DIE PLOEG BLOOTGELEGD EN DAARNA OPGRAVING = VALS	10, DOOR BULLDOZER BLOOTGELEGD EN DAARNA OPGRAVING = ECHT
11, VEEL ARTEFACTEN DOOR AMATEUR GEVONDEN, = VALS	11, VEEL ARTEFACTEN DOOR AMATEURS GEVONDEN, = ECHT
12, PARALLELEN NIET BEKEND = VALS	12, PARALLELEN NIET BEKEND = ECHT
13, VERMANING = VALS ??	13, BOSINSKI = ECHT ??

Fig. 86

ZV.999

Prof. Bosinski beoordeelt de vondsten van Vermanino, wel wat anders dan zijn eigen vondsten van Rheindahlen-Westwand!

Ad:

- *1. Die Möglichkeit, die Artefakte von Rheindahlen, wieder zu grösseren Teile von Feuersteinknollen zusammensetzen, lässt die einzelnen Bearbeitungsphasen erkennen. "Bonner Jahrbücher", pag. 324. Bosinski (1966). (arch. Wouters, ZV. 261).
- *1. All the stone artifacts of Rheindahlen were made from a small number of flint-modules which can be partially reconstructed. (Bosinski, 1976. Mid. pal. structural remains from Western Central Europe. pag. 67.) (arch.: Wouters, ZV. 254).
- *2-3-4: Die Artefakte von Rheindahlen sind in keinem Fall windgeschiffen oder patiniert, sondern machen einen völlig frischen Eindruck. "Bonner Jahrbücher", pag. 320. Bosinski (1966).
- *5. Die Abschläge wurden von allen Seiten her abgehoben und eigentliche, für mehrere Abschläge benutzte Schlagfläche ist nicht vorhanden. "Bonner Jahrbücher", pag. 326.
- *5. Auch diese Knolle wurde wenig regelmässig abgebaut. "Bonner Jahr.", pag. 326.
- *5. Die Abschläge wurden aus verschiedene Richtungen und ohne erkennbares System abgeschlagen. "Bonner Jahr.", pag. 328.
- *6. Die beide Krätzer sind wenig typisch. "Bonner Jahr.", pag. 342.
- *7-8-9. Zie profieltekening van H. Thieme: Wouters, ZV. 260 in dit boek. (Fig. 83).
- *9. Die stratigraphische Position der Fundschicht datiert dieses Fundinventar, zu dem es bisher KEINE PARALLELEN gibt, auf 80.000-90.000 Jahre. "Der Mensch, die Welt", pag. 24. "Kölner -Römer" nr. 2. (Thieme, 1975). (arch. Wouters, ZV. 262).
- *10. Door afgravingen "im Bereich der Ziegelereigrube Dreesen. (Thieme, 1975, pag. 22).
- *11. Eine grosse Anzahl von Artefakten konnten in den vergangenen Jahren von Ziegelerarbeitern, Grubebesitzer K. Dreesen und Landwirt (landarbeider) A. Mennen gewonnen werden. (Thieme, 1975, pag. 22).
- *12. Parallelen zu dieser Inventar sind mir nicht bekannt. "Bonner Jahr.", pag. 343.

De drie besproken instituten hebben totaal geen ENKEL wetenschappelijk onderzoek gedaan, of men moet het "ronddollen" met een elektrische... slijpsteen op totaal niet relevant materiaal (willekeurige stukken silex) en het "zeepsop van hun titels", ook wetenschap noemen.

Opm.: Dhr. J.E. Musch, ontdekte tijdens onze expertise in Leeuwarden op 10 maart 1978, op een der zakjes met artefacten een tekst van drs. Stapert, dat hij ook gewerkt had met: tetra, thinner, ammonia, waterstofperoxyde, verdund zwavelzuur en het schuurmiddel vim. In zijn rapporten en voor het gerecht, werd hier geen woord over gerept.

In feite maakte dit totaal geen verschil: drs. Stapert verwijderde in ieder geval de "natuurlijke glanspatina suggererende uniforme vettige glans", die huidvet bleek te zijn van die vele mensen die de artefacten van Tjerk hadden aangeraakt.

De echte patina op vondsten van Vermaning is NOOIT weg te werken, omdat het een "SCHURINGSPATINA" is, ontstaan tijdens eeuwenlange bewegingen in een ontkalkte (zure) lemige paleosol (o.a. periglacial movements), waarin ook een fractie zandkorrels aanwezig was. Voor kleurpatina: zie pag. 140.

De scherpe kryptokristalijne "korrels" waaruit verse vuursteen bestond (o.a. na de bitage door prehistorische mens), verloren door deze processen hun scherpheid. Ze werden in meer of mindere mate "gepolijst". Vooral in de lutumrijke milieu's (o.a. het "keizand in situ" van de STIBOKA) konden - vooral de geprononceerde delen -, licht gaan glanzen (zie foto van de biface EE.1:ZV.233). De ultieme vorm is, zoals we al zagen, de zgn. "frictieglans" (zie foto's van: EE-72-256 en EE-82-F). We zullen deze "schuringspatina" nog met foto's aantonen (vergrotingen van 250 maal, van door dhr. van Noort geprepareerde "peels").

"DICHTUNG UND WAHRHEIT"

Goethe onder: "Aus meinem Leben".

"In de strijd om de Waarheid, is Strijd vaak de enige waarheid".

R. Tagore.

Prof. Bosinski, had zijn "huiswerk" in Keulen wat slordig afgewerkt. Op pag. 20 van zijn rapport (9 mei 1977) bespreekt hij twee artefacten: Hogersmilde 1965-X-68 en 1965-X-92. Hiervan schreef prof. Bosinski dat ze een enigszins gepatineerd oppervlak hebben. Ze schijnen in ieder geval niet in de moderne tijd te zijn ontstaan.

"Jederfalls nicht NEUZEITLICHER Entstehung zu sein".

Fig. 87
ZV. 1000

In "palaeohistoria XV (1973) lezen we op pag. 114, dat Hogersmilde: 1965-X-68 behoort bij: "Flintgroup Bc, fitting on 1965-X-69 and 1965-X-49. (Pl. XLIII and fig. 16)". De hierlangs afgebeelde goede afslag 1965-X-68 (niet neuzeitlicher Entstehung), maakte dus deel uit van een STEENRECONSTRUCTIE, die verder bestond uit een valsverklarde vuistbijl (nr. 49) en een kleine valsverklarde afslag (nr. 69).

Vermaning had dus een valse vuistbijl geslagen en geslepen, daarop een valsverklarde afslag gefabriceerd en hierop, passend als een bus de goede, enigszins gepatineerde afslag gemaakt. Zo'n vervalser moet een duivelskunstenaar zijn geweest.

Op de volgende pagina hebben we dit huzarenstukje op een foto afgebeeld (arch.: Wouters, ZV. 226). Voor de duidelijkheid hebben we de vuistbijl 1965-X-49 getekend.

Deze "erstaunliche Zusammenpassung", was blijkbaar een uitzondering, want op pag. 26 van zijn rapport voor de rechtbank in Assen, verkondig-

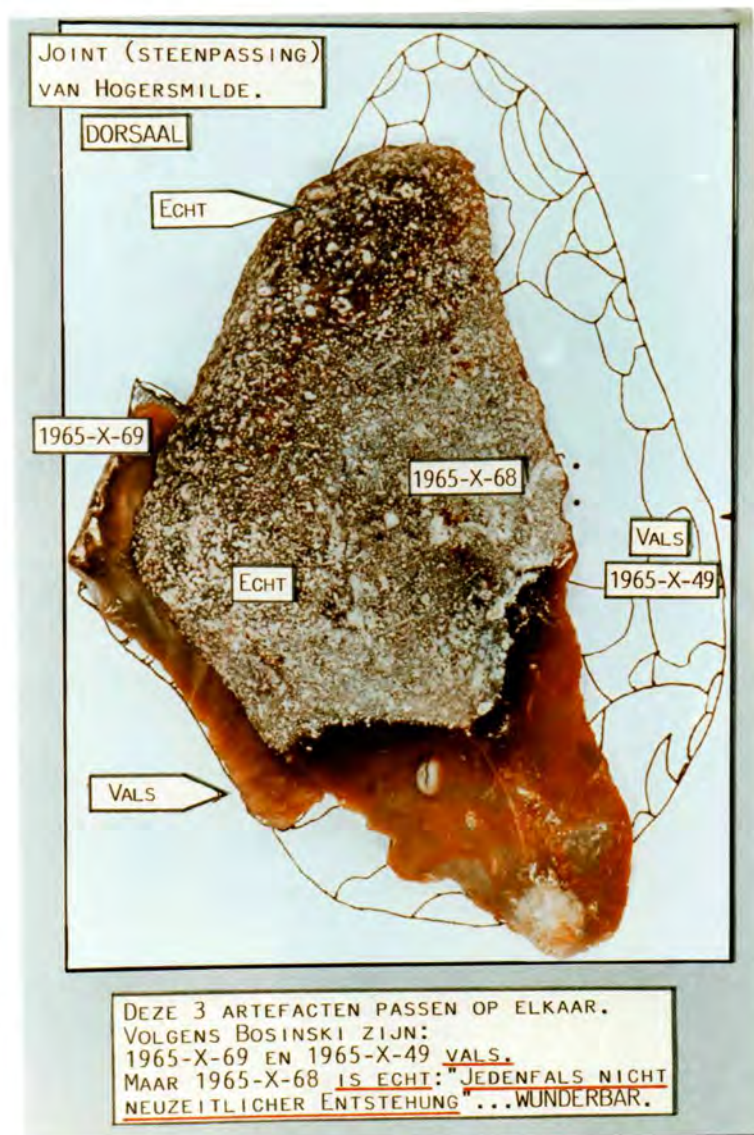

de prof. Bosinski onder ede, dat de "talrijke steenreconstructies van Hogersmilde (en Hijken) evenzovele bewijzen van vervalsing waren".

Toen we tijdens onze expertise in Leeuwarden (10-III-1978), bovenstaand staaltje van "vakmanschap" bewonderden, ontdekten we dat van de basis van afslag 1965-X-69 enige kleine splinters afgesprongen waren t.o.v. de slechte verpakking in een plastic zak. Met het blote oog was al te zien dat de vuursteen op deze verse vlakjes er volkomen anders van kleur en dof uitzag. Onder de binoculair was het verschil wel bijzonder significant. Ook 1965-X-69 was dus gepatineerd en NIET vervalst.

Het was verwonderlijk wat prof. Henk Kars - in een radio-uitzending op 1 juni 1998 - over dit merkwaardig oordeel van prof. Bosinski vertelde: "Dit zegt niets over de kwaliteiten van de heer Bosinski, maar meer over de moeilijkheidsgraad van het onderzoek op de stenen" en "Het is moeilijk om aan het materiaal vast te stellen of een artefact 30 jaar geleden geslagen is of 250.000 jaren terug". (Welke reden had men dan in 1975 om Vermaning aan te klagen? A.W.). Mogelijk kan prof. Kars de "peelmethode" van Govert van Noort eens proberen? Hij kan er ook de brief nog eens op nalezen, die hij op 24 jan. 1991 aan ons schreef? (arch.: Wouters, ZV.234).

Wij willen in het navolgende deel van dit boek WÉL iets laten weten over de kwaliteiten van prof. Bosinski! →

Digitale foto naar dia: A. Wouters op 10 maart 1978 in Leeuwarden.
Leicaflex SL met macro-Elmarit 60 mm.

Fig.88

BIJLAGE:VI-A.

Foto:Ontvangen van Grada Vermaning.1977.

ZV.1001

Tjerk sr.,Tjerk jr.en Grada vermaning voor het Gerechtgebouw in Fig. Assen op 6 juni 1977 (Assen II). 89

Wij hebben aan de rechtzittingen in Assen weinig aandacht besteed.Rechtzittingen zoals Assen (2 febr.1977 en 6 juni 1977)..... waarbij de beschuldigde

Fig. 90

Foto:A.Wouters.Hasselblad CM,met S-Planar 135 mm.-ZV.1002

- zonder enig bewijs - een leugenachtige tong wordt verweten door de officier van justitie; waarbij de verdediging VAN TE VOREN geen enkel van de valsverklaarde artefacten mocht bestuderen;waarbij niet ingegrepen werd toen de getuige à decharge,vanuit de univers.hoek; hoorbaar werd geminacht;waarbij prof.Bosinski kon weigeren een bevel van de rechter niet uit te voeren;waarbij in zijn requisitoir,geen enkel argument van de verdediging door de officier, mr.Epenhuijsen werd aangevoerd;zijn voor ons geen RECHTSPRAAK.Dit was klassejustitie,ook al zag prof.Waterbolk dat anders. Leeuwarden....dat was anders!

← Schaaf 1965-X-92: "Jedenfals NICHT neuzetlicher Entstehung" (prof.Bosinski).

→ Ook de schAAF van Hogersmilde 1965-X-92 scheen "jedenfalls nicht neuzeitlicher Entstehung zu sein" (rapport Bosinski, pag.20). We zochten dit artefact eveneens op in "Palaeohistoria XV" (pag.116.Pl.XXXIX).Het bleek te behoren tot de vuursteen-groep Bd van de concentratie-B in Hogersmilde,evenals nog drie andere schaven of schrabbers,opgegraven door het B.A.I. onder lei-ding van dr.van der Waals (1965),en een vuistbijl en een schAAF,geborgen door Vermaning (1964).Zie tekening ZV.222. Zie:Fig.90-91 en 92.

Fig.91

SchAAF 1965-X-92,opgegra-ven door het B.A.I.(1965) op een diepte van 58 cm in een vorstwig van de keileem.

Heel toevallig dat Vermaning een -volgens prof.Bosinski - gepatineerd werktuig in de concentratie Hogersmilde-B heeft gestopt,en nog wel op een diepte van 58 cm in een vorstwig in de keileem (Palaeoh.XV,pag.52),samen met nog vier andere wél valsverkleerde artefacten uit de zelfde vuursteen-knol,maar op verschillende dieptes.

En dat allemaal 's nachts vóór de regenbuien uit 1982 van prof.dr.H.Waterbolk.

Tijdens de expertise in Leeuwarden met de heren Horn en Musch,konden we onder de microscoop geen ENKEL VERSCHIL ontdekken tussen de oppervlakken van de schAAF 1965-X-92 en de vier andere arte-facten uit de vuursteengroep-Bd.

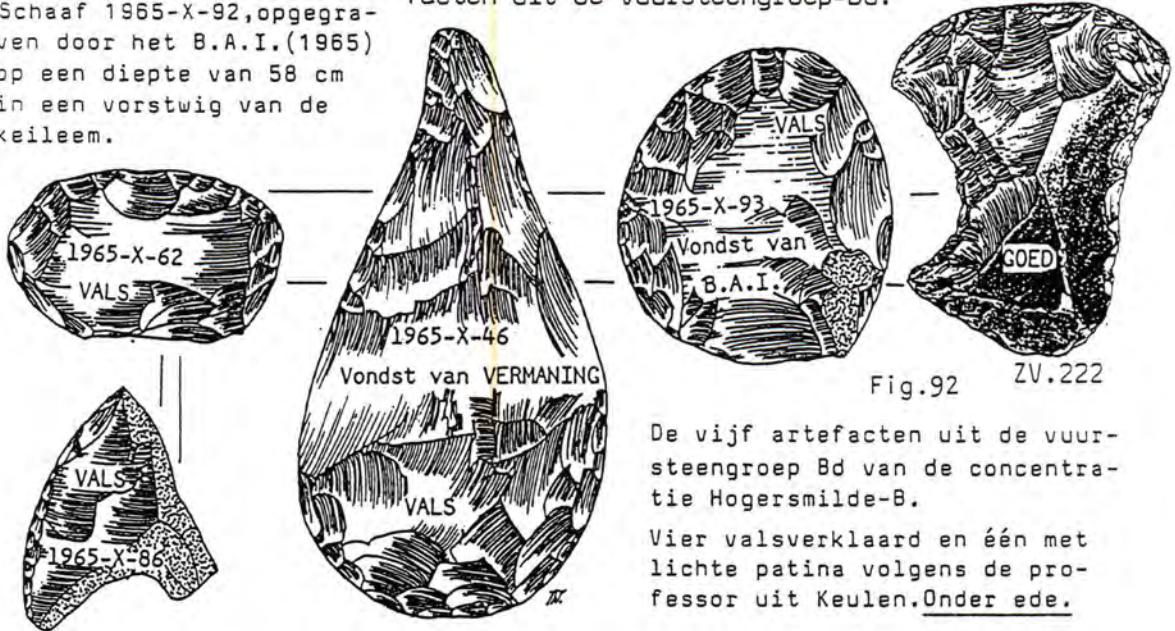

Fig.92 ZV.222

De vijf artefacten uit de vuur-steengroep Bd van de concentra-tie Hogersmilde-B.

Vier valsverkleerd en één met lichte patina volgens de pro-fessor uit Keulen.Onder ede.

JONGPALEOLITHISCHE HAMBURGIEN-VARIANT bij de ZENDMAST VAN HOGERSMILDE?

Tijdens zijn onderzoek van de middenpaleolithische,door Vermaning ontdekte "ver-valste" vondstgroep Hogersmilde,trof prof.Bosinski een serie porseleinachtig blauw-wit gepatineerde artefacten aan,die volgens hem bewijzen,dat de akker van Willem Vos ook een jongpaleolithische vindplaats is,waarschijnlijk behorend tot de Ham-burgtraditie. Vermaning,die in de loop der jaren heel wat kilometers had rond-gestapt op de akker van boer Vos,had daar echter nog nooit één artefact uit de Ham-burgcultuur aangetroffen.

We gaan deze ontdekking van prof.Bosinski even wat nader bekijken!
Uit "Palaeohistoria XV",blijkt dat geen van de door Bosinski ontdekte en onder inventarisnummer beschreven werktuigen uit de opgraving zelf kwamen.Het waren dus oppervlaktevondsten. →

BIJLAGE:VII

De vijf "WERKTUIGEN"
"Jong-Paleolithicum"
"Hamburgcultuur" van
Prof. Bosinski.
(Zijn rapport:9-V-1977
pag.20).

Hogersmilde:1965-X-10. *
Bosinski zegt:Jong-Paleolithicum.
Waarschijnlijk:Hamburgien.
(rapport Bosinski:pag.20)

v.d.Waals en
Waterbolk:
Geen werktuig.
No artefact.
(Pal.hist.pag.109)

Groeneveld:
1965-X-10 is een
"non-artefact".
Geen werktuig.
(rap.Ger.Lab.pag.7)

Musch-Wouters:
Geen artefact maar
een steendrukker.
(Expertise Leeuwarden
op 9/10 maart 1978).

Hogersmilde:19-VI-3. *
Bosinski zegt:Jong-Paleolithicum.
Waarschijnlijk Hamburgien.
(rapport Bosinski:pag.20)

v.d.Waals en
Waterbolk:
Discusvormige
vuistbijl.
(Pal.hist.pag.119)

Musch-Wouters:
Vuistbijl met
prehist.gebroken
top.
(Expertise in
Leeuwarden op
9/10 maart 1978)

Hogersmilde:no.0. *
Bosinski zegt:Jong-Paleolithicum.
Waarschijnlijk:Hamburgien.
(rapport Bosinski pag.20)

Noch door:
v.d.Waals en
Waterbolk,noch
door ger.lab.
vermeld.

Musch-Wouters:
Niet aanwezig tijdens
de expertise in
Leeuwarden.

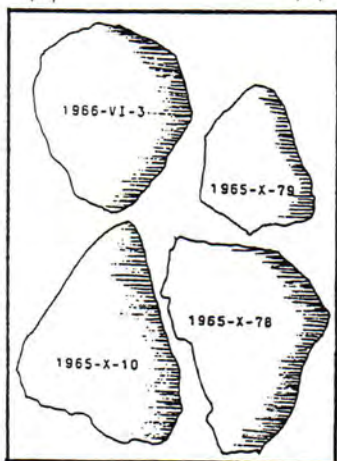
Hogersmilde:1965-X-78. *
Bosinski zegt:Jong-Paleolithicum.
Waarschijnlijk:Hamburgien.
(rapport Bosinski:pag.20)

Foto:A.Wouters

v.d.Waals en
Waterbolk:
Geen werktuig.
No traces of
human workmanship.
(Pal.hist.XV pag.115)

Groeneveld:
Geen werktuig.
Volkomen natuur-
lijke steen.
(rap.Ger.Lab.pag.7).

Musch-Wouters:
Geen werktuig.
Natuurlijke steen.

(Expertise Leeuwarden
op 9/10 maart 1978)

Hogersmilde:1965-X-79. *
Bosinski zegt:Jong-Paleolithicum.
Waarschijnlijk:Hamburgien.
(rapport Bosinski:pag.20)

v.d.Waals en
Waterbolk:
Geen werktuig.
No traces of
human workmanship.
(Pal.hist.XV,pag.115)

Groeneveld:
Geen werktuig.
Volkomen natuur-
lijke steen.
(rap.Ger.Lab.pag.7)

Musch-Wouters:
Geen werktuig.
Natuurlijke steen.
met brandsporen.
(Expertise Leeuwarden
op 9/10 maart 1978)

Fig.93

Art.98

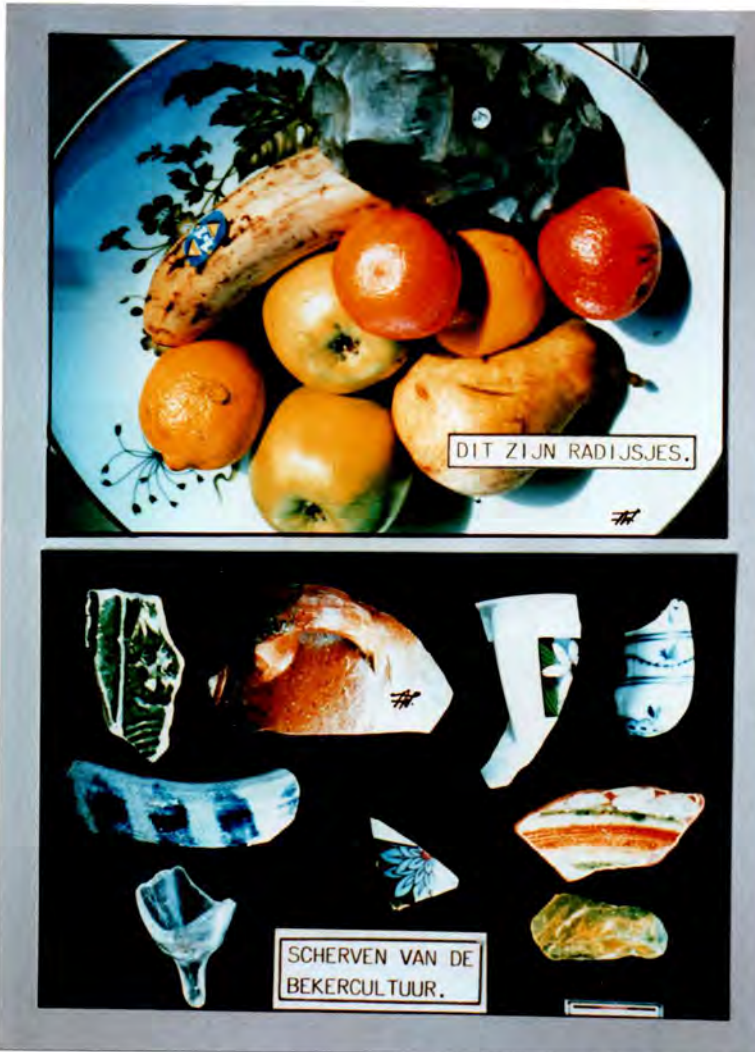
ZV.255

→ Zoals we op bijlage VII zagen, hebben we de vondsten die prof. Bosinski noemde, opgezocht in Palaeohistoria XV, het rapport van het gerechtelijk laboratorium en het rapport van Bosinski zélf.

Het was voor ons onbegrijpelijk dat een werkelijk zéér deskundig paleo-specialist die het Laat-Magdalénien (Jong-Paleo) van Gönnersdorf opgroef, zoiets absurds onder ede durfde brengen.

Even ongeloofwaardig als dat de veilingmeester uit Tiel het hier afgebeelde fruit radijsjes zou noemen of prof. van der Waals de scherven uit de afvalcontainer als aardewerk uit de Bekercultuur zou duiden. Zie foto: arch.: Wouters, ZV.263-264.

Maar verder lezend op pag.20 van zijn rapport, werd ons het bedrog duidelijk.

Prof. Bosinski schreef over het Jong-Paleolithicum (waarschijnlijk Hamburgcultuur) van Hogersmilde:

"Tegelijkertijd laat de conserveringstoestand van het oppervlak van deze artefacten (sic)-porseleinachtig blauwig-wit gepatineerd - zien, dat voor MIDDENPALEOLITHISCHE artefacten op DEZE vindplaats een dikke patina en/of een duidelijke lakglans aangenomen zou moeten worden" (rap. Bosinski, pag.20, regel 19).

De dwaasheid op beide, hiernaast staande foto's, is van de zelfde orde als het toewijzen van zwerfstenen aan het Jong-Paleolithicum (Hamburgcultuur?) zoals prof. Bosinski onder ede deed.

← ?
←

Minolta Dynax Classic 600 si met 50 mm macro.

Fig.94 A en B

Foto: A. Wouters. ZV.263 en ZV.264.

Voor de rechtbank in Assen op 6 juni 1977 verklaarde prof. Bosinski nogmaals:

"Er zijn in Hogersmilde aanwijzingen van een laat Jong-Paleolithicum. Dat heeft lichtblauwe patina, die nog niet die intensiteit van porselein-achtige patina bezit, die men WÉL in het Midden-Paleolithicum heeft" (Verslag Assen II, pag.6, regel 48 e.v.).

DUIDELIJK ???

We zullen het wat duidelijker, mogelijk wat minder "netjes" op een rij zetten:

1. De middenpaleolithische vondsten van Tjerk Vermaning, zien er oppervlakkig beschouwd wat VERS uit.
2. Bosinski gaat een serie gewone natuurlijke stenen, die op één na, nooit door een mens bewerkt zijn, tweemaal onder ede, tot werktuigen van het Jong-Paleolithicum bombarderen. (Als een professor dat zegt, gelooft dat in Nederland BIJNA iedereen.....!).

3. Deze door Bosinski uitgedachte "werktuigen", hebben een porseleinachtige blauwachtig-witte patina. (Dat hebben veel zwerfstenen die door het ijs naar Drenthe getransporteerd zijn).
4. Dan moeten de vondsten van Vermaning nog veel zwaarder gepatineerd zijn, want die zijn 70.000 jaar ouder.....dan het Hamburgien (13.000 BP).
5. Dat zijn ze volgens Bosinski en de andere "DESKUNDIGEN" .....NIET!
6. DUS zijn het VERVALSINGEN!

Als er echter iemand beter weet dat patineren nagenoeg niets te maken heeft met de ouderdom van Midden-Paleo vondsten, dan is het toch wel prof. Bosinski. Over het benoemen van erratica als "Hamburgien" weet elke beginnende amateur-archeoloog al beter.

Het zijn de "al dan niet" conserverende matrix (vondstlaag), samen met de constitutie van de betreffende steenvarianten, die de mogelijkheden en gradaties van de patineren bepalen.

Hierbij spelen o.a. de waterstofionenconcentratie (PH-waarde) en de graad van oxydatie-possibiliteit de belangrijkste rollen. Hiervan had prof. Bosinski geen ENKELE weet en hij had dit ook totaal niet onderzocht. Zoals we reeds zagen, vertelde hij zelfs dat de "vervalsingen" van Hogersmilde en Hijken oppervlakte vondsten betroffen.

Als we dan dan weer terug gaan naar zijn opgravingen in de "Ziegeleigrube Dreesen" (Rheindahlen), dan waren juist dáár de oudere artefacten (90.000 BP), gelegen in de ONTKALKTE löss (PH:5.5) "in keinen Fall windgeschliffen oder patiniert, sondern machen einen völlig frischen Eindruck (Bonner Jahrbücher (1966), pag. 320 regel 38 en volgende.). H. Thieme schreef: "Dieser Löss ist in Rheindahlen völlig entkalkt!" en: "Die 1484 Artefakten der Westwand-Fundschicht, sind nicht patiniert" (Kölner-Römer, nr. 2 (1975) pag. 24 regel 13 e.v.).

Maar de 50.000 jaren jongere artefacten uit de zelfde groeve (de basische Naszböden" van laag A-2) waren: dick porzellanartig, grauweis bis gelblich patiniert mit lackartig glänzender windgeschliffener Oberfläche. Dasz sie über den vorstehend beschriebene Funden lagen, ist gesichert (Bonner Jahrbücher, 1966 pag. 343, regel 23.). Zie de duidelijke profieltekening van de "Zieglerei Dresen" van H. Thieme in dit boek op pag. 138.

Hieronder het ECHTE HAMBURGIEN!

Fig.95

Foto: A. Wouters. Minolta Classic 600si met Macrolens 50 mm. (ZV.191),

HAMBURGCULTUUR, Ureterp II, verzameld door ir. Minnema, 40 meter van Ureterp I (Bohmers). Kerfspitsen, schrabbers, krombekstekers, zaagjes, boren, afgekopte klingen. Col.: A. Wouters. Thans: K. Geertsma.

Het rapport Bosinski werd door Justitie -als lichtdruk -,zowel naar de beschuldigers als naar de verdediging gezonden.Wij ontvingen het van mr.G.H.Doorbos,de advocaat van Tjerk Vermaning. Er was dus alle gelegenheid voor beide partijen om nog vóór de rechtzitting van 6 juni 1977 kennis te nemen van de vele onmogelijkheden en verzinsels die prof.Bosinski had UITGEDACHT en waarvan we ook hier weer melding hebben gemaakt.

De musea van Leiden (conservator:dr.Louwe Kooijmans) en Assen (conservator:drs.Har-sema),hadden jaren lang de collectie Hogersmilde in hun vitrines tentoongesteld. Ze wisten dus met zekerheid,dat er tussen het Hogersmilde-materiaal nog nooit één enkel artefact uit het Jong-Paleo aanwezig was geweest.

Nu schreef Ovidius eens in zijn Lamentationes:"Nil homini certum est", maar dat gold al helemaal niet voor prof.Waterbolk,dr.van der Waals en de veldtechnici van het Biologisch Archeologisch Instituut die 20 dagen lang in Hogersmilde gegraven hadden.Blijkbaar had Vermaning er 's-nachts geen Hamburgartefacten in de profielen gestopt? Ze werden tenminste nergens vermeld in de publikaties,zelfs niet in hun "Hogersmilde-bijbel" Palaeohistoria XV (1973).Het moet hun duidelijk geweest zijn dat prof.Bosinski leugens vertelde. We hebben de visies over de vonsten van Hogersmilde van Waterbolk,v.d.Waals ,Bosinski,Groeneveld en Musch-Wouters,overzichtelijk en geschematiseerd weergegeven in onze bijlage VII (ZV.255) (Zie drie pagina's terug).

Ook drs.Stapert wist met zékerheid dat de super-deskundige uit Keulen - zijn "op-leider" -,meinedige verklaringen had afgelegd in zijn rapport van 9 mei 1977.Zelfs de "buitenstaander" prof.Groeneveld moet dit doorgehad hebben.

Hetzelfde gold voor de STEENRECONSTRUCTIES waarbij goede gepatineerde artefacten pasten op vervalsingen,

Toch hebben al deze "WETENSCHAPPERS" met hun topsalarissen,WETENS EN WILLENS hun mond gehouden,zélfs toen prof.Bosinski deze onzinnigheden nogmaals verklaarde onder ede,voor de rechtbank in Assen.Toen wij tijdens deze rechtzitting,de tegenstrijdigheden van het rapport Bosinski - als getuige deskundige à décharge" - publiekelijk op een schoolbord neerschreven,werden we "vanuit de universitaire hoek van de strafzittingszaal HOORBAAR geminacht"(Einh.Dagblad).

Zó'ging dat in de "rechtstaat Nederland" in 1977!

"Non decipitur qui scit se decipi " (Wie er weet van heeft dat hij bedrogen wordt, wordt niet bedrogen). Wij hadden weet van het bedrog en schrijven daarom in de VOLSTE OVERTUIGING: AL deze heren zijn medeschuldig aan dit bedrog en deze meinden:

J'ACCUSE !.

Fig.
96

Dr.Franssen en Tjerk Vermaning op de vindplaats "Eemster".Minolta XM met Rokkor 50 mm.Foto:Wouters,ZV.256.

ONDERZOEK VAN AMATEUR-ARCHEOLOGEN OP DE VALSVERKLAARDE STENEN VAN TJERK VERMANING.

Prof.Wim Glasbergen,met wie we al sinds 1954 bevriend waren en die we meermaals vóór 1971 hadden ontmoet bij de bekende "Vergaderingen" van pastoor Binck in Alphen (N.Br.) en daarna nog bij de "Archeologische Commissie Brabant" in 's-Hertogenbosch,had ons al eens eind 1975 gezegd:"Ad,duik eens in de kwestie Vermaning, jij bent de enige die in deze materie thuis bent". Wim Glasbergen was zéér geïnteresseerd in deze affaire,omdat hij,samen met prof.van Giffen de Vermaning-collectie van HIJKEN had aangekocht.

Toen we dit in 1979 meedeelden aan dr.Louwe Kooijmans uit Leiden,schreef hij ons op 24 okt.1977 terug: Zie:pag.151.

"U meent toch niet serieus,dat Glasbergen U "tipte" (wat dat ook mag betekenen) om het voor Vermaning op te nemen.Hij kan het helaas niet meer bevestigen of ontkennen,maar U gelooft toch niet,dat iemand dat zal geloven"

Maar we hadden dat "geloof" van de heer L.Kooijmans écht niet nodig. Die geloofde onvoorwaardelijk in de integriteit van zijn collega's van het B.A.I. en hun leugenverhalen (arch.:Wouters,d.d. 19-3-1982,ZV.169,tape 4-b). Ook rechtbankverslagen interesseerden hem weinig (Zie Bijlage:VIII,ZV.265 en 266), ook niet onder ede. Op de geloofwaardigheid van deze vakarcheoloog zélf - intussen hoogleraar in Leiden - en zijn aandeel in de "Zaak Vermaning" komen we zoals reeds beloofd,terug.

De gelegenheid die prof.Glasbergen suggereerde,deed zich voor toen de heer Ewold Horn met dr.ir.Caspar Franssen ons eind december 1976 bezochten in Lent (O.B.) met het verzoek mee te werken aan de verdediging van Tjerk Vermaning voor de rechtzaak in Assen. We hebben toen onmiddellijk toegestemd.Van onze huisarts prof.F.Huygen kregen we echter geen toestemming - wegens hartdecompensaties - aan de rechtzitting zelf,actief mee te werken.

We beloofden in ieder geval om dr.Franssen te helpen met de gegevens die we uit de ons door dhr.Horn ter beschikking gestelde stukken,konden opdiepen.

Het "Voorlopig rapport over de steentijdvondsten van Tj.Vermaning" van 18 maart 1975 was reeds onmiddellijk in ons bezit gekomen als abonnee van "Westerheem" (Westerheem XXIV-2-1975,pag.69-75.ZV.53).De overige rapporten (dr.Boom,ZV.59;drs.Stapert II,ZV.143 en het gerechtelijk laboratorium I en II,ZV.141 en ZV.142),ontvingen we van mr.G.M.Doornbos.

We hebben ons aanvankelijk vooral verdiept in wat drs.Stapert,in volle overeenstemming met prof.Waterbolk,schreef in zijn rapport II ,ingeleverd op 1 april bij de rechter-commissaris mr.W.C.van Oordt:

BIJ ALLE DOOR VERMANING VERKOCHE "OUD-EN MIDDENPALEOLITHISCHE VONDSTEN" ONTBREKEN ALLE OPPERVLAKTE-VERANDERINGEN ZOALS PATINA'S ETC.VOLKOMEN. *
DRS.D.STAPERT: IN "RAPPORT VAN MAART 1976" PAG.31, REGELS 17-20.

Fig.97

Het oppervlak van een artefact is de buitenkant.Verandert dit oppervlak,verandert de buitenkant,dan hebben we een oppervlakteverandering.Simpel dus.De buitenkant van een werktuig KAN veranderen in de recente tijd,maar ook prehistorisch.De laat-
→

BIJLAGE:VIII

STAATSBEDRIJF DER POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE

Gelukstelegram

Tgm-nr. 290035
*Lehman Wouters van Kempen
 Daanuid 1134
 L. ent.*

KANTOOR VAN AANNEMING	NUMMER	AANTAL WDN.	DATUM	JAAR	UUR	MIN.
<i>Centraal</i>	290035	37	16/10	62	08	53
KANTOOR VAN ONTVANGST			16/10	62	09	59

*En steuntje houden wij - Stop
 willen aandragen bij - Stop
 uw geluk - Stop het wij ook tot glorie - Stop
 van de meest schrijff - Stop
 ende prae hi storie*

*W. Glasbergen en Staf
 Y.P.P.*

Arch.: Wouters
ZV. 265

Fig. 98
 Gelukstelegram dat wij van Wim Glasbergen en zijn staf kregen op onze trouwdag.

Fig. 99

directeur Dr. H. D. Schneider

RMO

Rijksmuseum van Oudheden / Rapenburg 28 / 2311 EW Leiden / tel. 071-146246

nummer	M.5.9	De Heer A.M. Wouters
uw brief		APAN afd. Midden-Nederland
onderwerp		Lauwickstraat 34
		6663 CK LENT

Arch.: Wouters
ZV. 266

----- vaarwater nog te onrustig. Rechtbankverslagen onder ede interesseren mij weinig.* U meent toch niet serieus, dat Glasbergen U "tippte" (wat dat ook mag betekenen) om het voor Vermaning op te nemen. Hij kan het helaas niet meer bevestigen of ontkennen, maar U gelooft toch niet, dat iemand dat zal geloven!*

Fragment uit de brief van
dr. L.P. Louwe Kooijmans
d.d. 24 okt. 1979.

Hoogachtend,
[Handwritten Signature]
Dr. L.P. Louwe Kooijmans

Leiden, 24 oktober 1979.

ste veranderingen KUNNEN patina's veroorzaken. Maar het behoeft niet zoals we al zagen bij meerdere, zelfs zeer oude werktuigen, teruggaand tot honderdduizenden jaren. Dat de artefacten van Vermaning WÉL patina's hebben kunnen we eenvoudig aantonen. We gaan dan wel voorbij aan de zeepsopstest die recent huidvet verwijderde, zelfs al werd dit "een glanspatina suggererende uniforme vettige glans" genoemd door de "wetenschap".

Hoe kan men nu zien hoe de buitenkant er oorspronkelijk uitzag? Heel eenvoudig door er BINNEN IN TE KIJKEN.

MENTE et MALLEO

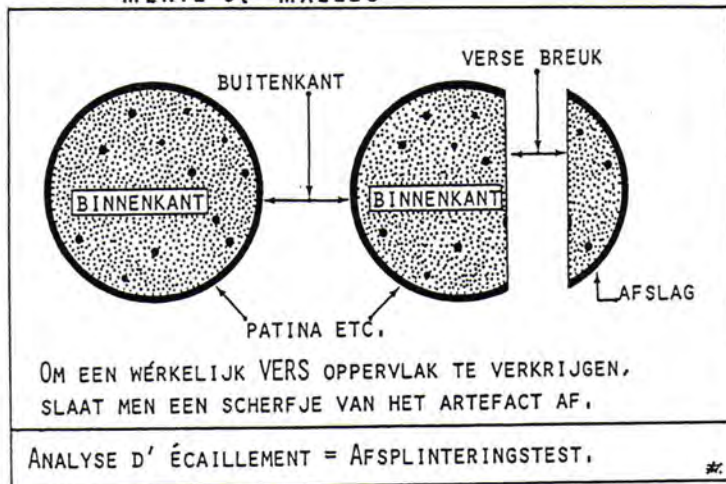

Fig.100

ZV.72

Men kan de binnenkant van het artefact bekijken, door het veranderde buitenvlak te verwijderen. Men slaat er dus een stufe af, en vergelijkt nu met behulp van een loupe, binoculaire microscoop - eventueel met een elektronen-microscoop - het oude met het door de "beschadiging" verkregen nieuwe, verse oppervlak. Zeer dienstig is hierbij het gebruik van de "peelmethode".

In het geval Vermaning moet men dit dan wel doen op ZIJN valsverkleerde stenen, de "corpora delicti" en niet op wat bijeengeraapte vuurstenen uit Drenthe of Rijkholt zoals de heren Groeneveld en Stapert dit deden met hun "slijpproeven".

Deze methode (analyse d'écaillage) wordt in de geologie veel toegepast om bij zwerfstenen, die vaak erg verweerd (gepatineerd) zijn, tot een juiste determinatie te komen (Mente et malleo). In de archeologie werd het weinig toegepast omdat het artefact in feite licht wordt beschadigd. Maar in ons geval is een MENS belangrijker dan een beschadigd artefact!

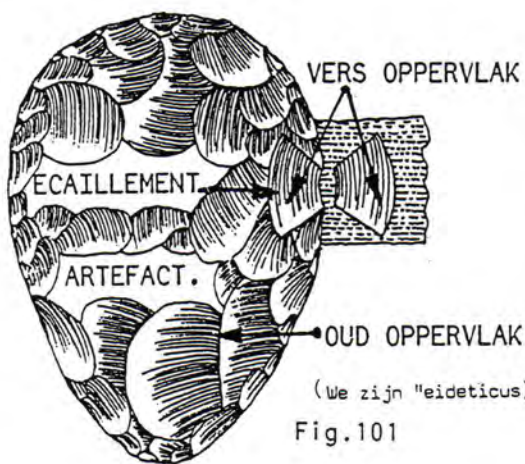

Fig.101

Wij leerden deze "analyse" van onze vriend en leermeester prof. Breuil, die ze toepaste om náretouche uit een latere prehistorische periode (zgn. archeologisch leengoed) te kunnen onderscheiden van recente nabewerkingen. Ze leek ons uitermate geschikt om de "verhalen" uit de rapporten en uitspraken van de geleerde "beschuldigers" op hun juistheid te verifiëren.

We hadden immers al in 1971 en 1972 bij Vermaning stenen gezien met ÉCHT recente beschadigingen en vermoedden dat er iets helemaal niet klopte in de beschuldigingen. Ons "visuele geheugen" was bijzonder goed getraind op archeologisch materiaal.

We deden daarom op enkele artefacten van "Eemster", die we van Vermaning geleend hadden, met zijn toestemming enkele "analyses".

Op deze kleine biface uit Abilly deden wij de eerste proef. (ZV.73).

Het werd ons hierbij duidelijk, dat er behalve "huidvet", nog heel wat anders te voorschijn kwam.

Door de korte tijd die er nog restte voor de terechtzitting op 2 febr.1977, hebben we deze "analyse d'écaillement" laten rusten en hebben we ons voornamelijk toegelegd op een algemene studie der rapporten en de vele proeven in een diepvriescel met kunstmatige "periglacial movements", die we opnieuw aan dr.Franssen en mr.Doornbos op 5 jan.1977 beloofd hadden (zie brief d.d. 8 jan.1977, ZV.148 aan mr.Doornbos).

Deze proeven, en de wijze waarop ze door dr.Groeneveld en drs.Stapert in Assen I werden "beoordeeld", bespraken we reeds.

Bij de voorbereidingen van de terechtzitting Assen II (6 juni 1977), waarbij wij zelf op 1 juni 1977 als getuige-deskundige à decharge werden opgeroepen door de officier van justitie, kregen we voor onze proeven een vijftal artefacten uit HIJ-KEN ter beschikking van dhr.Ewold Horn, directeur van het "Natuurhistorisch Museum

Fig.102

ARRONDISSEMENTSPARKET TE ASSEN

Dagvaarding van getuige-à decharge / Deskundige

De Officier van Justitie in het Arrondissement Assen
dagvaardt (ter buitengewone Terechtzitting)

Parketnummer
I 1038/75

A.M.Wouters,
wonende te Lent, Laauwikstraat no 34;

(op verzoek en voor rekening van na te noemen verdachte)
om te verschijnen op 6 juni 1977 , te 9.30 uur
ter terechtzitting van de Arrondissementsrechtbank
te Assen, teneinde getuigenis van de waarheid af te leggen
en als deskundige op te treden in de zaak tegen
Tjerk Vermaning,

verdacht van overtreding van artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht.

ASSEN, 1 juni 1977

De Officier van Justitie voornoemd,

(arch.:Wouters, ZV.257)

➔ Getuigen zijn verplicht te verschijnen en bij niet verschijnen strafbaar.
Bovendien kan hun voorgeleiding worden gelast.

Drouwenerzand". Dhr. Horn, een der eersten die het voor Vermaning hadden opgenomen, gaf op 10 mei 1977 toestemming om op de "Vijf van Hijken" écailllements uit te voeren. Deze vijf artefacten, die dhr. Horn ons later schonk, zijn een zéér grote hulp geweest bij de verdediging van Vermaning en ze zijn nog steeds een GETUIGENIS van de WAARHEID (arch.: Wouters, ZV.267 t/m ZV.271).

Deze vijf werktuigen behoren bij de vondstgroep Hijken. Ze werden al in 1971 door Vermaning aan het "Museum" geschonken in ruil voor enige fossielen. Ze werden door drs. Stapert tot vervalsing verklaard. Tijdens de terechtzitting Assen I vertelde hij: "Ik heb de stenen van Hijken in het Museum Drouwenerzand bekeken. Ik kon ze alleen door het glas bestuderen. Ik heb nog gevraagd of ik die stenen even mocht vasthouden, maar dat werd mij geweigerd" (verslag Assen I, pag. 55 regel 1 e.v.).

Dhr. Horn had ons gemeld, dat dhr. de Leeuw, die bij drs. Stapert was, indertijd een foto had gemaakt door het glas van de vitrine. Bij de voorbereiding van het hoger beroep, vroeg de nieuwe advocaat van Vermaning, mr. R.v.d. Molen op ons verzoek, deze foto bij drs. Stapert op. Bij deze slechte, niet reproduceerbare foto, bevond zich een schrijven van dhr. Stapert, dat we integraal weergeven op de volgende pagina.

Fig.103

Foto: A. Wouters. ZV.273. Hasselblad met S-Planar*135 mm

De "Vijf van HIJKEN" zoals ze in de vitrine lagen en op de zwart-wit foto van dhr. de Leeuw werden vastgelegd. Ze waren door drs. Stapert ZONDER MEER bij de vervalsingen gerekend door:

1. Het ontbreken van patina, windlak e.d. (Windlak BESTAAT niet. A.W.).
2. Het voorkomen van afgeslepen ribben.

Dat kon dhr. Stapert allemaal zien bij onvoldoende licht en door het glas, zonder microscoop of wat anders ook?

We zullen van elk van deze artefacten met kleurfoto's laten zien dat ze zelfs zwáár gepatineerd zijn. Men kan het als een voorproefje al zien bij H.3 waarop we lateraal een écaillagement plaatsten. Die plaats is donkerder. H.4 lag met de cortex omhoog en heeft GEEN ribben. H.2 en H.3 lagen met de RIBLOZE zijde naar boven zodat drs. Stapert ook daar de ribben niet gezien kan hebben tenzij hij clairvoyante gaven zou bezitten. H.1 heeft nog ragscherpe ribben, verifieerbaar voor iedereen in onze collectie. De kern H.5 heeft een dikke patina en intense glans, zoals we nog zullen aantonen. Dit H.5 werd door Bosinski driemaal als ECHI verklaard: In Drouwen op 12 mei 1978, in Lent op 27 mei 1978 tijdens zijn bezoek aan de Stuwwallen, en op 2 mei 1998 tijdens de Apan-steentijddag. We gaan alles wat nader bezien!

RIJKSUNIVERSITEIT

BIOLOGISCH-ARCHAEOLOGISCH INSTITUUT
GRONINGEN-POSTSTRAAT 6
TEL. 050-115666 / doorkiesnummer 11 5699

datum 6 september 1977
no. 0.1161
uw brief
betreffende

Mr. R. van der Molen,
Vaart n.z. 66,
Assen.

Geachte Heer van der Molen,

Hierbij een afdruk van de door u d.d. 25 juli '77 gevraagde opname van een vijftal vuurstenen, opgenomen in februari 1975 in het Natuurhistorisch Museum te Drouwenezand.

Het is een slechte opname, gemaakt met ontoereikende belichting en door het vitrineglas heen. De 5 stukken zijn door mij omljnd. Ik moge hierover nog het volgende opmerken.

De "collectie-Hijken" (waartoe deze 5 stukken volgens opgave van Vermaning zouden behoren) werd in 1968 verkocht door Vermaning. Bij de "afwikkelings-aankoop" van 1973 waren o.a. nog 3 stukken betrokken, die volgens Vermaning ook bij de "collectie-Hijken" behoren, maar die destijds (1968) "over het hoofd waren gezien". Na 1973 zou dus de gehele "collectie-Hijken" verkocht zijn geweest. Het is dan ook uiterst merkwaardig dat in 1975 5 stukken in het Museum te Drouwenezand waren tentoongesteld met opschriften als zouden zij ook tot diezelfde "collectie-Hijken" behoren (Acheuléen, Hijken, augustus 1967). De heer Horn deelde desgevraagd mee, dat hij deze stukken reeds + 3 jaar bezat, door schenking van de heer Vermaning!

Dat deze 5 stukken, wat mij betreft, zonder meer bij de vervalsingen horen, bleek o.a. uit 2 waarnemingen, die in het Museum gedaan konden worden (hoewel ik de stukken niet in de hand mocht houden), n.l. 1. het ontbreken van patina's, windlak e.d., en 2. het voorkomen van afgeslepen ribben. Ze passen dus volledig in het beeld dat verkregen werd voor de andere "oud- en middenpaleolithische vondsten" van Vermaning.

In de hoop u hiermee van dienst te zijn geweest,

hoogachtend,

(Drs. D. Stapert)

(arch.:Wouters,ZV.272).

Fig.104 P.S. Het B.A.I. is gevestigd aan de Poststraat 6 te Groningen, niet aan de Nieuwe St. Jansstraat.

Bij de "vijf van Hijken" verklaarde drs.Stapert eindelijk ook eens voor ONS bereikbare artefacten van Vermaning tot vervalsingen. We hadden noch voor Assen I, noch voor Assen II ooit één van de geincrimineerde stukken mogen aanraken. We moesten er wél komen getuigen als deskundige à décharge, zouden zelfs bij niet verschijnen gestraft en voorgeleid worden; maar in feite werd ons door de klassejustitie in Assen elke mogelijkheid onthouden, de vondsten waarover we moesten getuigen, eerst zélf te mogen zien, laat staan ze te mogen bestuderen. Ons stonden alleen de rapporten van de beschuldigers ter beschikking. Prof. Waterbolk, drs. Stapert, het gerechtelijk laboratorium en prof. Bosinski, de getuigen à charge, kregen daar maan-

Foto:Z.V.276

Leica II-F met Summaron 35 mm

Fig.105

Prof.l'abbé Henry Breuil van het "Institut de France" bij schrijver dezès op bezoek op 1 juni 1956. Wij leerden bijzonder veel van deze eenvoudige geleerde, bij wie wij altijd welkom waren in de Ave de la Motte-Piquet 52 in Parijs-V en met wie wij vele opgravingen en grotten in Frankrijk bezochten. Maar onze "Status van amateur-archeoloog, ontleenden we niet aan onze vriendschap met wijlen Abbé Breuil" zoals dhr. Stuurman in "Westerheem", 1978 spottend schreef.

den de tijd voor. Ze konden dit doen, zonder enig toezicht in hun goed geoutilleerde instituten. Hun onderlinge contacten hebben we bewezen, ook al ontkenden ze dit onder ede.

Ook dit was mogelijk in de rechtstaat Nederland tussen 1975 en 1977.

Pas bij het Hoger Beroep in Leeuwarden kreeg de verdediging bij gunst en gratie en na aandringen van mr. v. d. Molen, - onder strenge bewaking - de mogelijkheid de vals-verklaarde vondsten van Tjerk Vermaning tendele te onderzoeken. Dit onderzoek was zéér verhelderend. Minder verheugend was de constatering dat 144 artefacten van Hijken spoorloos verdwenen waren en jaren "verdwenen bleven", terwijl wij ze voor de terechtzitting als ontlastend bewijsmateriaal dringend nodig hadden.

Terug naar de "afsplinteringstest", die we op de "Vijf van Hijken" hadden toegepast, bleek dat prof. Bosinski hiervan óók op de hoogte was. Hij verklaarde tijdens de terechtzitting in Assen II:

Prof. Bosinski:

"Wanneer van een steen een stukje wordt afgeslagen, en wanneer die plaats DOFFER blijft dan de omgeving die glanst, dan is het als de glans werkelijk blijft,

EEN VERSCHIL IN OUDERDOM"

[RECHTBANK - VERSLAG, No I-1038/75 , pag.27, regel 30 e.v.]

Prof. Bosinski was dus duidelijk OVERTUIGD van de convictie van de "Afsplinteringstest". Het was voor ons dan ook een ónverteerbare zaak dat hij het verzoek van de rechter, mr. Fliek op 6 juni 1977 negeerde, toen deze hem de opdracht gaf onze proeven - tijdens de pauze - te bekijken door de meegebrachte binoculaire microscoop. Natuurlijk heeft griffier H. Takens "VERGETEN" dit te vermelden in het verslag van de rechtzitting?

Dhr. P. Beersma, die tijdens Assen II aanwezig was in de rechtzaal, en vele aantekeningen maakte, ontging deze weigering niet en vermeldde dit ook in zijn "Rapport van 3 dec. 1978":

De enige, die een onderzoek heeft gedaan naar de versheid van het oppervlak van artefakten van Vermaning, was de heer Wouters uit Lent. De heer Wouters was al een bekend archeoloog, toen Bosinski nog op de middelbare school zat. Wouters heeft vroeger veel samengewerkt met dr. Bohmers van het B.A.I., en ook met franse archeologen.

Wouters kende een methode om aan te tonen of het bewerkte oppervlak van een artefakt werkelijk vers is: sla van de steen een stukje af, het oppervlak dat dan ontstaat is in ieder geval vers. Vergelijk dat oppervlak met het bewerkte oppervlak van het artefakt, liefst door het te bekijken met een binoculaire microscoop. Ziet het door je zelf gemaakte verse oppervlak er anders uit dan het bewerkte oppervlak van het artefakt, dan heeft het artefakt geen vers oppervlak, en is niet modern vervaardigd.

Wouters kreeg toen niet de gelegenheid om dezelfde artefakten te onderzoeken als die, welke betrokken waren bij het onderzoek door B.A.I., Gerechtelijk Laboratorium en Bosinski. Maar het onderzoek van die stenen was niet het belangrijkste. Het voornaamste was, dat hier een onderzoeksmethode naar voren kwam, die de mogelijkheid bood om te constateren of het bewerkte oppervlak van de omstrede artefakten werkelijk vers was.

Als U nu denkt, dat Waterbolk, Stapert, Groeneveld en Bosinski blij waren om van een oude rot in het vak zoiets belangrijks te leren, dan hebt U het mis. Het volgende gebeurde:

De president van de rechtbank, Mr. Fliek, gaf Bosinski opdracht om in de pauze de door Wouters meegebrachte bewijsstukken te bekijken door de aanwezige binoculaire microscoop. In aanwezigheid van Wouters. Ondanks aandringen van Wouters weigerde Bosinski om naar de betreffende stenen te kijken. Ook de leden van de rechtbank wilden niet kijken, zij vonden dat ze niet deskundig waren.

Wouters kon zijn stenen en binoculaire microscoop weer inpakken en meenemen naar Lent. Zijn onderzoek, het enige wetenschappelijke onderzoek naar de versheid van oppervlak van de artefakten, was kennelijk niet gewenst.

Bosinski handhaafde zijn conclusie, dat het oppervlak van de stenen vers was en dat de stenen modern vervaardigd waren. Hij stelde geen nieuw onderzoek voor. Hij legde ook niet uit, waarom hij deze onbewezen bewering handhaafde terwijl Wouters een simpele en begrijpelijke testmethode aan de hand had gedaan.

Dat hoefde hij ook niet uit te leggen. De valsheid van de beschuldigingen van Bosinski was al lang duidelijk. Of dat voor iedereen in de rechtszaal duidelijk was weet ik niet.

(Rapport Beersma: Apan-Intern IV (1987) pag. 63-b regel 5 e.v.).

Na de hervatting van de terechtzitting, toen mr. Fliek - voor ons onverklaarbaar - geen enkel commentaar had gegeven op de weigering van prof. Bosinski, hebben we de rechtzaal verlaten, vergezeld door dr. Franssen en dhr. Beersma. Dit ONRECHT was ons te veel geworden!

We hebben nog wel in het gangpad tegen rechter Fliek gezegd: "Laat de stenen niet vernietigen. De toekomst zal leren dat ze echt oud en niet vervalst zijn". Ook dát zult U niet in het rechtbankverslag Assen II lezen.

Vermaning werd op 17 juni 1977 - rechtdoende in de NAAM DER KONINGIN - veroordeeld tot een maand voorwaardelijk. De valsverklaarde stenen moesten TERUGGEGEVEN worden aan diegenen bij wie ze in beslag genomen waren. (Zou men dat ook doen bij vervalste bankbiljetten edelachtbare?).

Het vonnis werd gebaseerd op de verklaringen c.q. rapporten van prof. Waterbolk, drs. Stapert, het gerechtelijk laboratorium, prof. Bosinski, dr. van der Waals en drs. Harsema. De getuigenverklaringen van de getuigen à décharge werden in dit vonnis van 25 pagina's nog niet eens vernoemd.

Tijdens het "Hoger Beroep" op 30 nov. 1978 voor het Hof in Leeuwarden, hebben we in de rechtzaal tientallen kleurendia's geprojecteerd van deze "écaillements" en we zullen een gedeelte hiervan als digitaal geprinte foto's weergeven. De kwaliteit is niet meer zo briljant en scherp als op de dia's, maar ze zijn overtuigend genoeg. We zullen elke foto vooraf laten gaan door een duidelijke tekening, waarop de door ons gedane proeven zullen worden aangegeven.

HIJKEN 1:

Levalloisafslag van iets translucide prachtige vuursteen, die tegen het licht gehouden licht-bruinig doorschemert. Op de dorsale-of bovenzijde is nog een rand van de oude subcortex aanwezig. De slagbulbus laat een vrij zware percussie zien. Het artefact heeft een doffe glans, die veroorzaakt is door een soort polijsting tijdens de vele - langdurige - permafrost bewegingen in een lemig milieu van de Eemiembodemvorming en die dus NOOIT afwasbaar kan zijn. De glans is intensiever bij de slagbulbus.

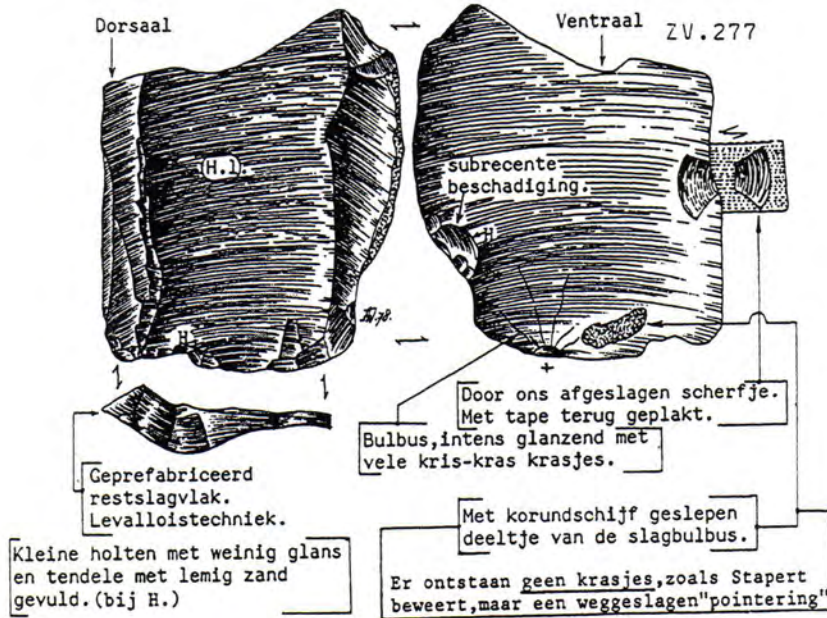

Fig.106

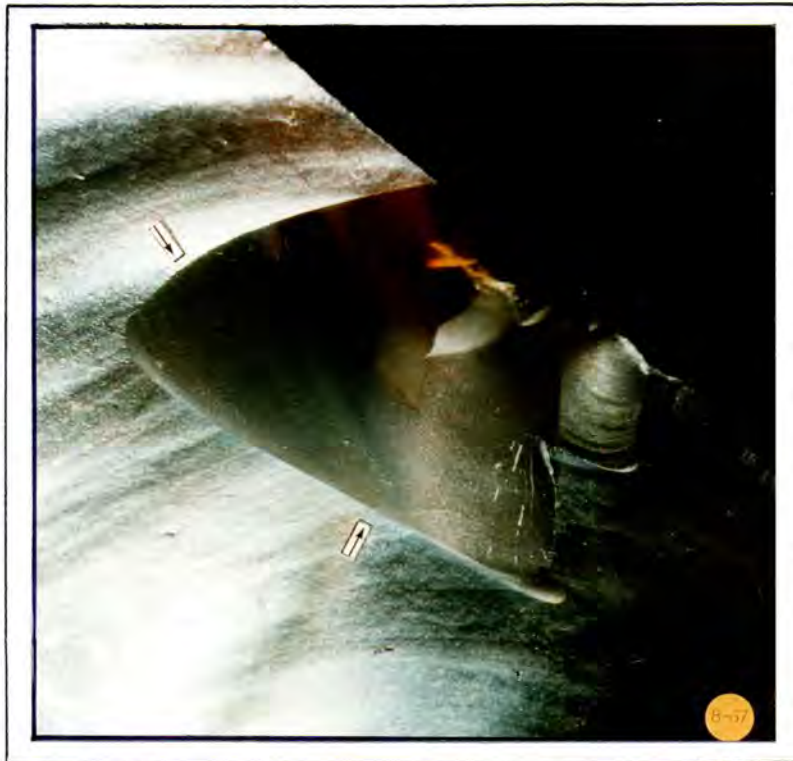
Fig.107

Foto: ZV.267. A. Wouters. Levalloisafslag H.1. Desnoods met loupe bekijken! Hasselblad met S-Planar 135 mm aan de autom. balg.

In contracoup werd rechts-lateraal een scherfje van 10 mm verwijderd. Met het blote oog is het verschil tussen oud-en vers oppervlak al zeer duidelijk te zien (foto: ZV.267). Onder de binoc en bij een 250-malige vergroting via een "peel-preparaat" spreekt dit boekdelen. Géén patina dus volgens drs. Stapert? (Fig.107 en 108). Bij onze expertise in Leeuwarden (10 maart 1978), ontdekte dhr. J.E. Musch dat H.1 afkomstig was van de Levalloiskern K.I, die drs. Stapert zo verheerlijkte - en later vals verklaarde - in "Natuur en Techniek" nr.3 (1974) op pag.11, fig.11 (Hier afgebeeld: pag.118.). Laat men onze "afsplinteringstest" ook eens toepassen op een of meer afslagen van deze kern, die momenteel in het museum van Assen in depot ligt. Wij zullen het desnoods heel graag eens "heel voorzichtig" komen doen. Maar men zal het wel niet toestaan, want de WAARHEID in de zaak Vermaning mag nooit boven water komen. Dat verdient de "erepenning drager" van Drenthe niet!

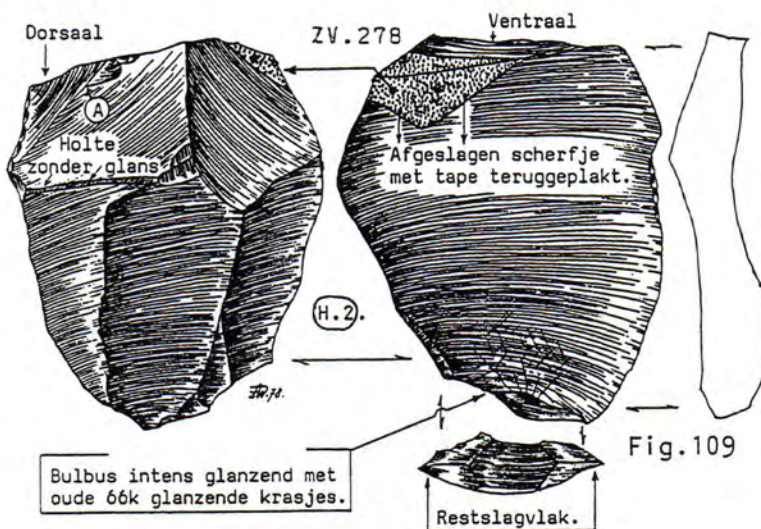
Foto: ZV.275.

Hasselblad 500 CM met S-Planar aan automatische balg.

Macro-opname van het "écaillage" op HIJKEN 1. Fig.108
De foto werd gemaakt in kwartslicht, sterkte 2.
Foto: Ad. Wouters. Géén Patina mijnheer Stapert???

HIJKEN 2:

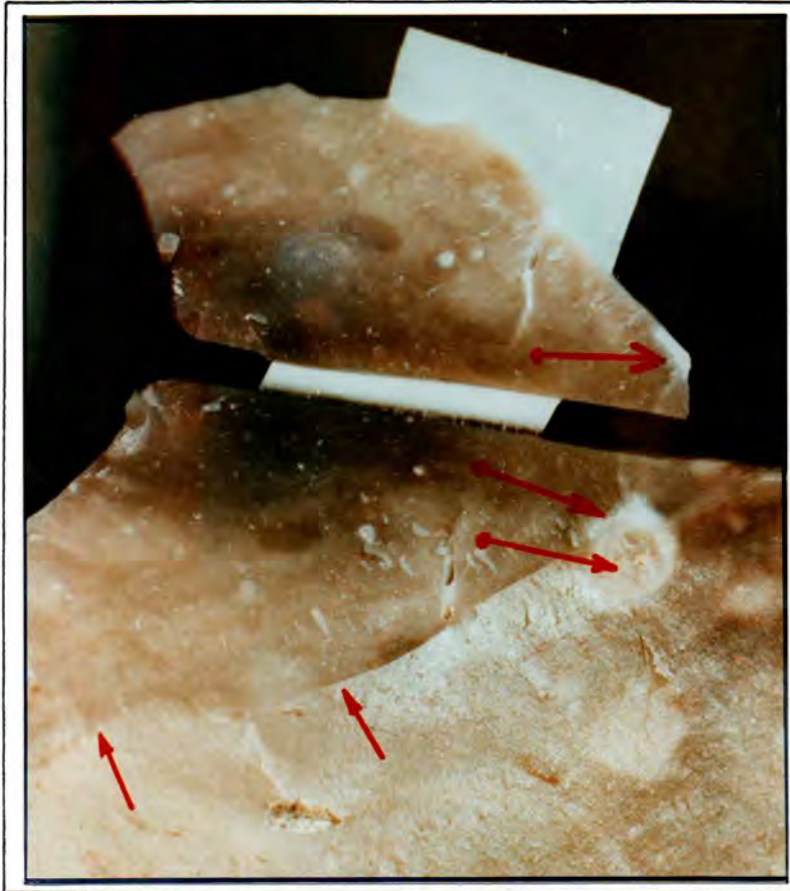

H.2 is een vrij dikke afslag "à tallon lisse", geslagen uit noordelijke, niet transparante vlekkerige silex. Er werd terminaal links een scherfje afgeslagen van 20 bij 10 mm op de dorsale zijde. Dit scherfje viel iets te groot uit, omdat het uitbrak op een verontreiniging in de vuursteen met enkele kristalletjes. Op het breukvlak bleek deze verontreiniging niet vuil-grijs maar zuiver wit te zijn. (Zie de bovenste 2 rode pijltjes). Een mooier bewijs voor de echtheid van het originele

slagvlak was niet te leveren geweest. Behalve het verschil in glans, was er ook een duidelijk verschil in kleur te constateren. Het artefact Hijken 2, had dus én glans én kleurpatina, de waarnemingen van drs. Stapert in het Drouwenerzand Museum ten spijt. Ook bij dit artefact bleef de bulbus, ook na het wassen met zeepsop het meest glanzen. Op deze bulbus was een wirwar van oude, eveneens glanzende krasjes te zien. Tijdens de expertise te Leeuwarden voornoemd, bleek H.2 afkomstig te zijn van de zelfde vuursteenknol als de STEENRECONSTRUCTIE K.2 van de valsverklearde collectie Hijken. Ook dit K.2 ligt in het depot van het Asener Museum!

Foto: ZV.279

Hasselblad 500 CM met S-Planar 135 mm aan de automatische balg.

Fig.110

Macro-foto van een fragment van de afslag Hijken 2. De rode pijltjes markeren de grens tussen het oude, gepatineerde- en het versgeslagen nieuwe oppervlak. Foto: A. Wouters.

HIJKEN:3

Hijken 3 is een afslag in zware percussie geslagen, met een geprononceerde slagkegel en duidelijke slagsplinters. De vuursteen is grijs gekleurd en toont een sterke, vet-tige glans. Deze glans verdween noch met zeep en water, noch zelfs met vim. Het stuk is zo glad dat het haast uit de handen glijdt. Het leek ons aanvankelijk niet zinvol, om dit zo duidelijke oude oppervlak te beschadigen door een écaillage-ment. Op aandringen van de toenmalige eigenaar, de heer Horn, werd toch op de ventrale zijde een scherp weggeslagen. Het resultaat was verbijsterend. In tegenstelling tot het oorspronkelijke oppervlak, was de verse breuk volkomen dof en veel donkerder van kleur. (zie: Fig.112). Zowel op de dorsale- als ventrale zijde van het artefact komen veel oude, glanzende krasjes voor, die elkaar in alle richtingen kruisen. Bij de bulbus zijn de krasjes zelfs met een eenvoudig oogloempje zichtbaar. Om de oudheid van deze krasjes nog eens duidelijk aan te tonen, hebben we zelf op de bulbus een klein plekje van RECENTE krasjes voorzien. Ze zijn op de foto ZV.280 te vinden binnen een getekend zwart kringetje en aangegeven met een wit plastic pijltje. Het verschil tussen de

oude en recente krassen is zo overduidelijk, dat verder commentaar overbodig is. Onder een polarisatiefilter is dit verschil in habitus nog signifikanter.

Samenvattend:

H.3 heeft: Kleurpatina; glanzende polijstpatina en oude glanzende krasjes. Ook dit artefact lag met de ribloze ventrale zijde in de afgesloten vitrine in het Museum Drouwenezand. Voor foto's van de krasjes, zie volgende pagina.

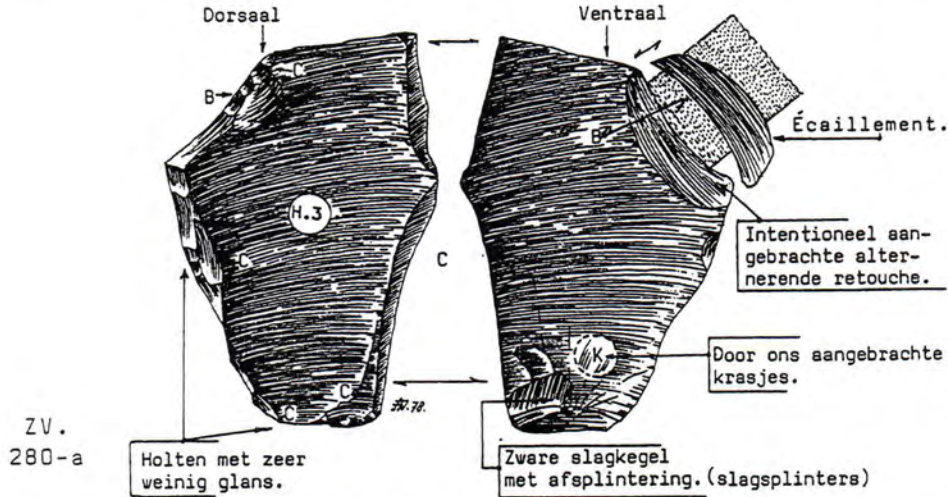

Fig.111

Het stuk is zo glad, dat het haast uit de handen glijdt. Het leek ons aanvankelijk niet zinvol, om dit zou duidelijke oude oppervlak te beschadigen.

Foto: ZV.280

Hasselblad 500 CM met S-Planar 135 mm aan de automatische balg.

Écaillagement op de valsverklearde afslag Hijken 3. Zowel de polijstingsglans als de kleurpatina van het artefact zijn op deze foto duidelijk te zien. Foto: A. Wouters. Fig.112

Foto:ZV.283

Foto:A.Wouters.Hasselblad 500 CM met S-Planar
aan automatische balg.

Fig.113

De door ons aangebrachte recente krasjes op de bulb van H.3, gefotografeerd met een contrastfilter. Daardoor ontstond een kleurweem van grijs naar bruinachtig. De krasjes komen echter duidelijker naar voren tussen de glanzende oude krasjes uit de "peri-glacial movements". Deze laatste zijn met een oogloepje nog duidelijker te zien. Ze hebben totaal niets te maken met de elektrische slijptol van de "Wetenschap". Maar dat toonden we al eerder aan.

FIG.
114

Foto:ZV.284

Foto:G.van Noort.250-malige vergroting
op zijn Leitz-microscop.

De zelfgemaakte krasjes op H.3, nu in 250-malige vergroting via een "peel-preparaat". De zelfgemaakte krasjes zijn veel breder en rafelig aan de kanten. Ze missen de zo typische dwarsbandjes (dribbelpasjes) van de oude natuurlijke krasjes. Op deze foto zien we: 1. De afslijping van de silexkorrels door de leem van de matrix. 2. Zandkorrelkrassen met "dribbelpasjes". 3. De forse recente krasjes, breed en rafelig.

HIJKEN:4

Hijken 4 is een kling van transluide vuursteen die,gezien het écaillage,bruin van kleur was. Dorsaal heeft deze kling nog overwegend de oude cortex.Het is dus een "mantelkling".Op de rechtse ventrale zijkant is een tamelijk vlakke náre-touche te zien die ook gepatineerd is. De polijstingspatina is op deze digitale foto van een dia,duidelijk te zien.Deze glans kan in wezen NOOIT afgewassen worden en alleen maar door afsplintering verwijderd worden (Bij tekening ZV.282 bij A,en op foto ZV.281 onderaan links).

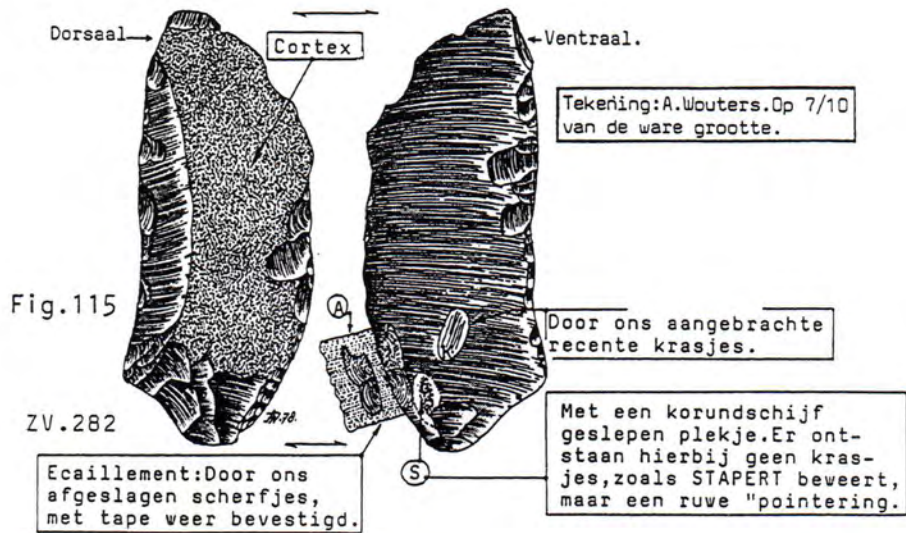

Fig.115

ZV.282

Fig.116

Foto: ZV.281. Hijken 4

Foto: A. Wouters. Hasselblad 500 CM met S-Planar 135 mm aan automatische balg.

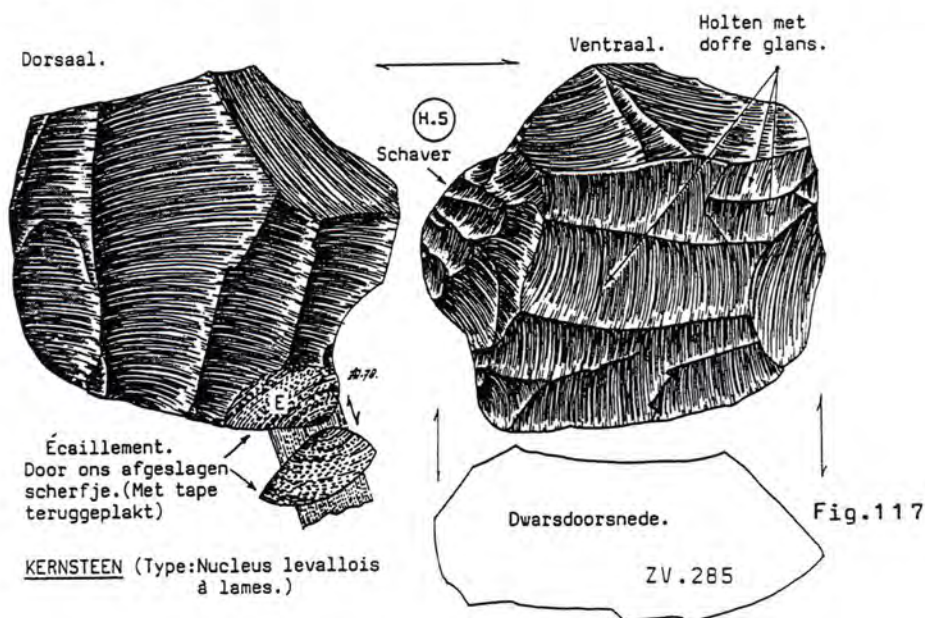

Het recente breukvlak van het écaillagement is: volledig dof, anders van kleur en zonder krasjes. Er is een duidelijke glans-en kleurpatina, de bewerkingen van drs. Stapert ten spijt.

De aanwezige kras- en slijpsporen werden vastgelegd via "peelpreparaten" in een 250-malige vergroting door dhr. van Noort. Ze zijn vergelijkbaar met foto ZV.284 van Hijken 3. Zie fig.114.

HIJKEN:5

Het artefact H.5 is een tot schaver bijgewerkte kernsteen die hieronder op 7/10 van de ware grootte werd getekend (Zie:ZV.285). Soortgelijke kernstenen (nuclei levallois à lames) komen in welhaast alle middenpaleolithische tradities voor. In de concentratie Eemster van Vermaning, die we met deze van Hogersmilde en Hijken tot de zelfde traditie (SMILDIEN) rekenen, komen meerdere van deze kernstenen voor. Dit artefact werd gemaakt uit een "glasachtige" grijs-bruine bryozoën-vuursteen met bruin-oranje vlekken.

De dorsale zijde heeft grotendeels een INTENSE polijstingsglans, die noch met zeep noch met vim te verwijderen was. Op de ventrale (onder-) zijde, werden alleen de aanwezige holten na dit wasproces iets doffer.

Het had geen zin, van dit artefact een scherfje af te slaan. Het oppervlak was zo duidelijk NIET recent, dat zelfs een leek in de archeologie dit kon (en nóg kan) zien. Toch werd ten overvloede bij E (zie tekening ZV.285) een afslagje gemaakt. Ook hier was het VERS VERKREGEN vlak volkomen dof en duidelijk donkerder van kleur, dan de oorspronkelijke vlakken van het werktuig.

Onder de binoculaire microscoop bleken de ribben in ernstige mate afgesleten. Ze droegen (dragen) beslist geen tekenen van slijping met een elektrische slijpsteen. Deze slijtage doet denken aan deze op vele Oud- en Midden Paleolithen die wij zagen op meerdere sites in Frankrijk. Ook prof. Bordes verklaarde ze te kennen uit vindplaatsen in zijn werkgebied.

We komen nog terug op meerdere verklaringen van prof. Bordes, die hij uitsprak tijdens zijn bezoek ten onzen huize in Lent op 24 nov.1980.

Ook dit vijfde artefact van de "Vijf van Hijken", door drs. Stapert meerdere malen tot vervalsing verklaard, kan alleen maar het predicaat: OUD en VOLKOMEN AUTHENTIEK krijgen.

Het heeft: Intense polijstingsglans, kleurpatina en afgesleten (niet kunstmatig geslepen) ribben.

Dit is duidelijk te zien op foto ZV.286 op de volgende pagina en voor ieder te ve-

rifiëren in onze archeologische collectie. Tijdens onze expertise op 9 en 10 maart in Leeuwarden bleek het artefact No 6, opgegraven door drs. Harsema van het Asser Museum op 5 aug. 1968 in ongestoorde grond, te behoren bij de hieronder afgebeelde kernsteen Hijken 5. Daar er - zoals gemeld - 144 artefacten van Hijken verdwenen waren, hebben we meerdere acties ondernomen deze collectie boven water te krijgen. Mr. van de Molen bracht het zelfs tijdens de rechtzitting ter sprake. Zelf schreven we verschillende brieven aan dr. Groeneveld van het gerechtelijk laboratorium en ook naar de minister. Dr. Groeneveld was aanwezig als getuige à charge in de rechtzaal in Leeuwarden, maar hield zijn mond over deze "verloren" collectie. Ook het Asser Museum en het BAI waren onkundig waar deze collectie zoek was geraakt (ZV.54-56, ZV.60-61 en ZV.227-230). Uiteindelijk bleek dat de 144 van Hijken in een kast op het gerechtelijk laboratorium na drie jaar weer opdoken. Waarom werd ons in 1978 noodzakelijk bewijsmateriaal onthouden? Zelfs nog tijdens de terechtzitting?. Op 5 febr. 1982 konden wij in het museum in Assen de collectie Hijken bestuderen (Verslag: ZV.188). Het bleek dat 9 artefacten uit de zelfde silex als H.5 aanwezig

Fig. 118

Foto: ZV.286.

Foto: A. Mouters. Hasselblad 500 CM met S-Planar 135 mm aan automatische balg.

De kernsteen H.5, een der "Vijf van Hijken".

waren, waaronder een kleine biface met passende afslag (steenreconstructie). We hebben alles vermeld in een verslag aan G.S. van Drenthe (ZV.288, ter inzage).

Op een besloten colloquium, na de opening van de tentoonstelling "Stenen getuigen" op 12 mei 1978 in Drouwen, heeft prof. Bosinski, die met zijn collega G. Cubuk uit Düsseldorf hierbij aanwezig was, verklaard dat de kernsteen H.5, zonder enige twijfel een goed en oud artefact was. Dit verklaarde hij ook voor alle werktuigen van de "Vijf van Hijken" in Lent en in Empel.

Van de BEWERINGEN van drs. Stapert, gedaan op de terechtzitting in Assen en van deze geschreven in zijn brief d.d. 6 sept. 177 aan mr. R. van der Molen in relatie tot de "Vijf van Hijken", blijkt NIETS, maar dan ook niets waar te zijn. In de laatste alinea van genoemde brief verklaarde drs. Stapert ook nog:

"ZE PASSEN DUS VOLLÉDIG IN HET BEELD DAT VERKREGEN WERD VOOR DE ANDERE "OUD-EN MIDDENPALEOLITHISCHE VONDSTEN VAN VERMANING".

We weten nu meteen WELK BÉELD de heer Stapert ons voor ogen heeft GETOVERD voor de de overige Dud- en Midden-Paleo vondsten van Vermaning.
We willen de conclusies graag aan de lezer zélf overlaten.....

Fig.
119

Foto: ZV.289

Foto: A. Wouters, Minolta Classic 600 si met
Macrolens 50 mm.

H.3 en H.4 samen op een recente foto, niet via een dia, met rustige ondergrond.

De dia's van de "Vijf van Hijken" werden al in 1977 genomen op een "warme" Kodak-film en met een bruin-rode achtergrond (Hasselblad 500 CM). De recente foto's zijn rechtstreeks opgenomen op een Agfa Ultra 50-film en een neutrale ondergrond (Minolta Classic 600 si met macrolens 50 mm). Ook op bovenstaande foto ZV.289, is de glans goed zichtbaar evenals de andere kleur van de écailllements (De nummering H.4 en H.3 moeten verwisseld worden). We maakten deze recente foto's om de eventuele kritiek vóór te zijn!

De "Vijf van Hijken" zijn voor iedereen beschikbaar voor een eigen expertise met onze binoculaire microscoop.

We zullen nog terugkomen op de "afsplinteringstest" tijdens het Hoger Beroep in Leeuwarden.

VAN ASSEN II NAAR HET HOGER BEROEP IN LEEUWARDEN.

Na Assen II, nam Tjerk Vermaning een andere advocaat, mr. R. van der Molen uit Assen. Mr. G. M. Doornbos had met de beperkte mogelijkheden die hem ter beschikking stonden een goede verdediging gevoerd. Er was weinig samenwerking geweest met zijn getuigen à décharge en er was nauwelijks tijd geweest om een gezamenlijk plan van verdediging op te stellen. Zijn getuigen kregen totaal géén mogelijkheid om de valsverklaarde artefacten te bestuderen. Het pleidooi van mr. Doornbos (verslag rechtbank Assen pag. 92 t/m 116) bevatte vele punten die beslist meer aandacht hadden verdiend. De openbare aanklager mr. C. J. van Epenhuijsen, had er nauwelijks aandacht voor. Hij was volkomen geïmponeerd door zoveel "Wetenschap" (sic !!). Zoals we al zagen werden in het strafvonnis noch zijn pleidooi, noch de argumenten van de getuigen à décharge ook maar genoemd. Het vonnis van de rechtbank in Assen werd dan ook in Leeuwarden door het Hof VERNIETIGD.

Er vormde zich al meteen na Assen II een groep "Sympathisanten van Vermaning", ook →

BIJLAGE:VI.

Foto:Daan Wiltenburg.Olympus 1000 met 35-135 mm lens. BIJLAGE VI

Fig. 120 Prof.G.Bosinski op de "APAN-STEENTIJDDAG" in Empel ('s-Hertogenbosch),2 mei 1998. Links de Hoofdredacteur van "Apan-Extern" dhr.Klaas Geertsma. ZV.1004

De hiervoor besproken "Vijf van Hijken", zijn meermaals door prof.Bosinski tot goede en onvervalste artefacten verklaard:H.5 op 12 mei 1978 in Drouwenezand.Alle "Vijf" ook in Lent op 27 mei 1978 en tevens op de "Apandag" in Empel op de tweede mei 1998.

Hoe deze zeer deskundige specialist tot zijn eenvoudig bewijsbare VALSE beschuldigingen in de "Zaak maning kwam, is ons tot heden een RAADSEL.Heeft hij zijn collega's en tijdelijk leerling niet willen afvalten? Heeft hij moedwillig de gemakkelijk bewijsbare "MISSERS" geplaatst?

Toch probeerde Bosinski ons van onze studie over deze kwestie af te houden:

Op 4 okt.1978 schreef hij Ons:Lieber Herr Wouters,

"Viel wäre es das beste,die umstrittene Vermaning-Serie, von deren Unechtheit ich Überzeugt bin - bei Ihrer groszen Erfahrung mit Artefakten sollten auch Sie sich diese Stücke einmal vorurteilslos und kritisch ansehen,es ist wirklich leicht, die Manipulation zu erkennen - ,einfach in den Giftschrank zu tun.Jeder weisz, dasz Vermaning viele wichtige Artefakte - ich denke nur an die Serien der Ham-

burger Kultur und des Spät-paläolithikums - gefunden hat.Wie und warum es zu den Fälschungen kam,weisz ich nicht.Es ist doch aber weit wichtiger,nach vorne zu sehen und z.B.weitere Fundplätze à la Rhenen zu entdecken".*

Viele Grüsse,Ihr (was getekend G.Bosinski.). (arch.:Wouters,ZV.291).

Wij hebben op zijn aanraden,de stukken van Vermaning nog nauwkeuriger als voorheen bestudeerd;niet met de ZEEPSOPKWAAT maar met toepassing van de oude écaillage-test van prof.Breuil,de electronenmicroscop van het Philipslab.en onlangs aangevuld met de zeer eenvoudige maar effectieve "peelmethode" die dhr.van Noort bij ons in 's-Hertogenbosch uitvoerde op 21 febr.1998.

We hebben ons echter NIET verder verdiept in het Hamburgien bij de TV-toren van Hogersmilde! * Prof.Waterbolck vermeldde dit ook in zijn "TERUGBLIK" (febr.1980).

Prof.Bosinski en zijn collega ir.Cubuk waren echter wél de eerste archeologen die de Stuwwalvondsten uit Rhenen erkenden,de groeven persoonlijk bezochten (27 en 28 mei 1978),er zelf vondsten deden en ons verzekerden dat Rhenen - ontdekt door Franssen-Wouters - van Europese importantie waren.In die zelfde tijd verklaarde drs.Stapert:"Het is moeilijk,maar door de beweging van het ijs,zijn de stenen

zó tegen elkaar geslagen, dat het lijkt of ze door de mens tot werktuig zijn geklopt" (N.v.h.Noorden d.d. 7 maart 1978). In "Elseviers Magazine" van 12 aug.1978 zegt drs.Stapert over onze vondsten in Rhenen: "Een groter probleem bij de beoordeling van de vondsten van amateurs als Wouters en Franssen, is de betrouwbaarheid van vooral de laatste twee heren". Jammer voor drs.Stapert, de vele duizenden artefacten waarover hij sprak, zijn intussen goedgekeurd door prof.Bosinski, prof.Schwabedissen, ir.Cubuk, Prof.Collins, prof.Rust, prof.Bordes, prof de Lumley, Prof.Narr e.a., ze liggen tendele zelfs uitgesteld in het Rijkmuseum van Oudheden in Leiden en het Museon in 's-Gravenhage. (arch.:Wouters,ZV.292 en 293).

Als U dit boek onbevooroordeeld hebt gelezen, zal de betrouwbaarheid van enige meinedige "wetenschappers", betrokken bij de "Zaak Vermaning" wel niet veel meer "overhouden".

Wij hadden altijd goede contacten met prof.Bosinski. Jammer dat tussen ons "De Zaak Vermaning" gekomen is. Wij betreuren het nog steeds dat de prof. uit Keulen (thans Neuwied) zich ooit op een zo onfrisse wijze in deze kwestie gemengd heeft! (Einde bijlage VI).

wel de "Fanclub Vermaning" genoemd, met wie de nieuwe advocaat mr.R.v.d.Molen, gezamenlijk de verdediging in "Hoger Beroep" in Leeuwarden ging voorbereiden. Ze vergaderden maandelijks, beurtelings bij mr.v.d.Molen, dhr.P.Beersma en dhr.A.Wouters. De groep was samengesteld uit:

P.Beersma:Haren.Reseachman.
dr.J.Buma:Universiteit van Nijmegen (fac.der geneeskunde).
dr.ir.C.Franssen:Bennekom.Entomoloog en amateur-archeoloog.
prof.dr.Goossen: Universiteit van Enschede.Bodemkundige.
E.Horn.Drouwen.Directeur Natuurhistorisch Museum en amateur-archeoloog.
mr.I.Lebanc:Universiteit Nijmegen.Rechtskundige.
A.v.d.Lee:'s-Hertogenbosch.Verbonden aan "Westerheem" en amateur-archeoloog.
J.E.Musch:Anloo.Oud-medewerker van het B.A.I en amateur-archeoloog.
A.M.Wouters:Lent.Directeur Mid.Onderwijs,verbonden aan de "Archeol.Commissie Brabant",Museum Wijchen en amateur-archeoloog.

Men besloot voor de terechtzitting drie personen uit deze groep als getuige à décharge aan te wijzen:

- 1.Dhr.v.d.Lee zou aantonen dat middenpaleolithische vondsten algemener waren als het B.A.I. suggereerde.Ook dat de Nederlandse archeologische wereld,vooral na het heengaan van dr.A.Bohmers,deze vondsten te vaak voorstelde als te oud geda-teerd,dat het vindplaatsvervalsingen waren uit het buitenland of dat het natuur-stenen waren of echte vervalsingen.
- 2.Dhr.Beersma,die bijzonder getroffen was geweest als toevoorder van de terecht-zitting Assen II en bij wie toen alle respect voor de "Rechtspraak" volkomen ver-loren was,schreef hierover een verhandeling,die hij ons toestuurde (arch.:Wouters,ZV.294).Deze verhandeling werkte hij op aller verzoek uit tot een lijvig rapport,..gebasseerd op een geniale toepassing van alle op schrift gestelde uitspraken gedaan over de omstreden vondsten van Vermaning,door het B.A.I.,het gerechtelijk "labor".. en prof.Bosinski.Hieruit bleken al vele door de aanklagers gepleegde meinedige verklaringen.Door de leden van de "Fangroep" werd deze op alfabeti-sche trefwoorden gestelde opsomming,de "Leugendetector Beersma" genoemd (arch.: Wouters,ZV.295).Het hieruit samengestelde "RAPPORT BEERSMA" werd al vóór de te-rechtzitting naar het Hof in Leeuwarden gezonden.De heer Beersma was zo zéker van zijn zaak dat hij het helemaal niet erg vond,dat zijn rapport ook aan de aanklagers zou worden doorgezonden (rap.Beersma:arch.:Wouters,ZV.101).
- 3.Dhr. Wouters zou aan de hand van een reeks kleurendia's,de ECHTHEID van de ste-nen bewijzen.Hij vroeg echter wél aan mr.v.d.Molen inzage van het valsverklaarde materiaal,wat hem voor Assen II onthouden was.Ook vroeg hij: , de advocaat aan G.S. van Drenthe de toelating te vragen,zowel van de "Blauwmeerbijl" als van de "Leemdijkbijl" een écaillement te mogen verrichten.Zie de aanvraag en vergunning van G.S van Drenthe (arch.Wouters,ZV.106). Zie: pag.70

DE EXPERTISE IN LEEUWARDEN.

Ook voor de expertise van een gedeelte der valsverklarde artefacten, verkreeg mr.v.d.Molen vergunning en wel voor drie personen in het gerechtshof in Leeuwarden. Deze expertise zou plaats vinden op 9 en 10 mei 1978, door de heren E. Horn, J.E. Musch en A. Wouters.

Het ging aanvankelijk niet zo vlot de morgen van 9 maart 1978. Jan Evert Musch schreef hierover een kort verslag voor mr.v.d.Molen, waaruit we hier enkele fragmenten selecteren:

"De griffier die ons ontving, mr. Keuning, liet ons al onmiddellijk weten dat we niet zo bijzonder welkom waren: er zouden nogal wat ambtenaren ziek zijn en men kon hooguit één man missen om bij onze contra-expertise aanwezig te zijn.

De jonge man, die de eerste dag bij ons bleef, was echter zeer vriendelijk en behulpzaam. In de Friese taal belde hij steeds door, wat wij aan het doen waren..... De gehele dag was het verder een in- en uitlopen van allerlei personeelsleden; kennelijk hadden die ook niet veel meer te doen dan wat rondzweven. Het was wel merkwaardig, dat ONS in- en uitlopen nauwkeurig werd bewaakt, maar dat de kamer verder werd gebruikt als excursieobject voor al wie beliefdde. We hadden niets te verbergen, het was niet hinderlijk. Ook de volgende dag was het een komen en gaan van ambtenaren. Men had ons toen iemand toegewezen - dhr. de Vries - die ons bijzonder actief op de vingers stond te kijken. Niet onvriendelijk, maar zeer gespitst. Een van de ambtenaren had zelfs een vuurstenen artefact ter determinatie meegebracht, dat hij in- en uit de kamer sleepte, zonder de "bewaker" ervan in kennis te stellen.

Er bleken nog al wat artefacten spoorloos verdwenen. Enkele artefacten bleken beschadigd, vóórdat wij ze uit hun respectievelijke zakjes haalden. We lieten dit aan "bewaker" de Vries zien en hem er rapport van opmaken. Hij bleek niet gemachtigd te worden door zijn superieur dit ook eigenhandig te waarmerken of te ondertekenen. Hij zou wél bereid zijn, de verklaring voor het Hof te bevestigen.

Van de bevindingen tijdens de expertise op 9 en 10 maart 1978 hebben we al meerdere keren melding gemaakt. Voor ons was van bijzonder belang, dat wij vele foto's konden maken, zowel in kleurendia als in zwart-wit.

Ook Ewold Horn schreef op 11 maart 1978 een "Verklaring" over onze gezamenlijke expertise, zowel voor mr.v.d.Molen als voor de "Fanclub Vermaning".

Los van onze advocaat hadden de leden van de "Fanclub" intussen ook een boek geschreven:

"De Waarheid over Tjerk Vermaning"

Het B.A.I. versus Vermaning, een Nederlandse Dreyfus-affaire".

Het werd uitgegeven door de "Stichting Rapportage, Doetinchem in 1978. (ZV.296). Omdat het boek - veel gevraagd als "collectors-item" - nergens meer verkrijgbaar is, zelfs niet in antiquariaten, staat hieronder de inhoudsopgave verkleind weergegeven:

Fig.121

Vervolg: andere pag.

DE WAARHEID over TJERK VERMANING		ZV.297
=====		
- Titelblad		
- Inhoud		
- Redactiekommissie		
- Samenvatting van de inhoud		
Bijlage I - Persbericht		I-a
Bijlage II - 2 brieven en citaten		II-a
Bijlage III - Arrestatierapporten		III-1a III-2a III-3a

I	WOORD VOORAF (Buma)	pag. 1
II	INLEIDING: Vermaning.....een vermaning! (Franssen/Wouters)	pag. 4
III	HOE ONZE RECHTSBEGINSELEN WERDEN TOEGEPAST (Le Blanc)	pag.22
IV	HOE DENKT MEN IN DE WETENSCHAP? (Goossen)	pag.28
V	HET B.A.I. en de RECHTEN van de MENS (Buma)	pag.35
VI	DESKUNDIGHEID EN EERLIJKHEID VAN DE PERSONEN DIE DE HEER VERMANING HEBBEN BESCHULDIGD VAN VERVALSING VAN ARTEFACTEN (Beersma)	pag.51
VII	VERMANING en het AGRESSIEVE GEWELD van het B.A.I. (Buma)	pag.98
VIII	KARTERING "STAND van ONDERZOEK" VAN HET MIDDEN- EN OUDPALAEOLITHICUM TOT 1950, 1975 en 1977. (Musch)	pag.105
IX	ZWARTBOEK (Musch)	pag.115
X	DE LES VAN HET GEBEURDE voor de PRAKTIJK-ARCHEOLOGEN	pag.120
XI	VERKLARENDE WOORDENLIJST	pag.122

-o-o-o-o-o-

Fig.122

DE WAARHEID ZV.296
OVER
TJERK VERMANING

Deze brochure is geschreven door een groep vrienden van Tjerk Vermaning. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage.

STICHTING
RAPPORTAGE
DOETINCHEM

Het boek werd in een oplage van 1400 stuks gedrukt. De schrijvers van het werkje stonden ieder voor f.1000 garant en het inmiddels gestichte "Vermaningfonds", door dhr. Horn beheerd, voor f.2000.

Aan de voor-intekenaars en de schrijvers werden 200 exemplaren verspreid.

In het "Nieuwsblad van het Noorden" van 4 nov.1978 werd gemeld: "De uitgave van het boek werd plotseling uitgesteld, omdat één van de auteurs bang was geworden voor de gevolgen van wat hij had geschreven" en "Volgens de heer Horn was de reden, dat de auteurs van het boek hiermee wilden voorkomen dat de tegenpartij in de kaart zou worden gespeeld"

Geen van beide was het geval. De ware reden was, dat een der auteurs werd gehanteerd met zijn baan en daarom de gehele, nog uit te geven 1200 exemplaren opkocht voor het bedrag van f.14.400. De partij boeken zou binnen 20 dagen vernietigd worden. Dit contract tussen de betreffende auteur en de "Stichting

Rapportage", is in ons archief aanwezig als archiefstuk ZV.300. Begrijpelijk dat het boek een zeldzaamheid werd. Wij staan nog steeds voor honderd procent achter alles wat we met dr. Franssen in hoofdstuk II hebben geschreven.

DE TERECHTZITTING VOOR HET HOF IN LEEUWARDEN.

In de dagvaarding van Vermaning in hoger beroep van procureur-generaal H. Addens - voormalig secretaris van de Rijksuniversiteit Groningen, waaronder ook het B.A.I. ressorteerde -, werd geest:....te verschijnen op donderdag 30 nov.1978 te 9,30 ter terechtzitting van het gerechtshof te Leeuwarden, Wilhelminaplein 1 te Leeuwarden, ten einde in hoger beroep terecht te staan ter zake van de feiten hem in eerste aanleg telastengelegd bij dagvaarding vanwege de officier van justitie in het arrondissement Assen, betekend onder parketnummer I

1038/75,gedateerd 17 dec.1976.Vanwege hem,de procureur-generaal zullen als getuige worden gedagvaard of opgeroepen:

- 1.Prof.Bosinski te Keulen (Dld);(getuige deskundige).
- 2.Drs.Stapert te Westerwijtwerd;(getuige deskundige).
- 3.Prof.dr.Waterbolk te Haren;(Getuige deskundige).
- 4.Dr.E.R.Groeneveld te Rijswijk:(getuige deskundige).
- 5.Dr.O.H.Harsema te Roden;(getuige)
- 6.Mevr.G.M.Slager te Leeuwarden.(Tolk). (arch.:Wouters,ZV.302).

Getuigen à décharge Beersma,v.d.Lee en Wouters waren door Tjerk Vermaning gevraagd om met mr.v.d.Molen zijn verdediging te voeren.Als men dit boek met aandacht heeft gelezen,zal men begrijpen dat schrijver dezes,meevarig heeft gelachen om dit gezelschap dat - met al hun hoge titels - getuigen DESKUNDIGEN werd genoemd.Deskundig in het meest idiote en valse spel van dwaze,onbewezen theorieën,ondoordachte en zelfs valse aanklachten en leugens en meinden in hun onder ede geschreven rapporten en uitspraken voor de rechtbank in Assen.In het hoger beroep zou het zelfde gebeuren of nog erger.We zullen het bewijzen!

Door toedoen van mr.van der Molen mocht bij de zitting op 30 nov.1978 te Leeuwarden de VERDEDIGING het eerst aan het woord komen.Wij hadden geen enkel bezwaar dat de aanklagers hierbij aanwezig zouden zijn.

In Assen I en II waren de à charge het eerst en zeer langdurig aan het woord, waarbij de verdediging géén toegang kreeg en pas vele maanden later,van de door mr.v.d.Molen bij de rechtbank losgekregen verslagen,kennis kregen van wat Vermaning allemaal verweten was.We ontvingen ook toen pas het pleidooi en de tekst van het uitgebreide vonnis.

Leeuwarden was veel menselijker:we mochten volledig alles vernemen TIJDENS de rechtzitting en kregen al eerder toegang,al was het onder strenge bewaking,van het materiaal waar alles omdraaide....de valsverklaarde artefacten van Tjerk Vermaning.En dit laatste - wat Assen I en II ons onthield -,was toch een eerste vereiste geweest om een adequate verdediging te voeren.

Om niet in herhaling te vervallen raden wij eenieder aan het "RAPPORT BEERSMA" te lezen dat zowel in "Apan-Intern" en later ook in "Archeologische Berichten" verschenen is en dat in nauwe samenwerking met ons in vele briefwisselingen, wel een bijzonder grote invloed heeft gehad bij het uiteindelijke vonnis.We betreuren het uiteraard dat dit rapport niet in een samenwerking,die vroeger van zelf sprekend was,niet gezamenlijk met dit boek uitgegeven kon worden. Het effect van de aanvullingen van beide rapporten was veel effectiever geweest.

De rechtzitting verliep,voor wat de à decharge-getuigen,zoals het in de vergaderingen van de "Fanclub" met mr.v.d.Molen afgesproken was.

Uiteraard bepalen wij ons hier over dat gene wat ons toegewezen was: "De door ons gedane studie,proeven - resultaten die we bereikten op de artefacten van Vermaning die we terbeschikking hadden en deze die we onderzochten en fotografeerden bij de expertise met de heren Horn en Musch op 9 en 10 mei 1978 in Leeuwarden".

We hadden voor dit doel de navolgende artefacten graag ter beschikking gehad tijdens de verdediging in Leeuwarden,waar ze op 30 en 31 november 1978 NIET aanwezig waren!

A.M.Wouters
Laauwikstraat 34
LENT.O.B.

Lent 12-X-1978

Zeer geachte Heer Van der Molen,

Zoals afgesproken zend ik U hierbij de nummers van de artefacten,die ik tijdens de Rechtzitting graag tot mijn beschikking zou hebben: →

ZV.303

Hoogersmilde:	1965-x-3	
	1965-x-10	
Zouden volgens Bosinski HAM-BURGIEN zijn.	1965-x-78	Bij elkaar leggen.
	1965-x-79	
	No.0 uit Rap.Bosinski.Bestaat m.i.niet!	
Volgens Bos.	1965-x-49	Bij elkaar leggen.
2 vals,1 echt.	1965-x-68	
	1965-x-69	
Steenpassing volgens Bos.	1965-x-92	
vals,maar één passing met patina.	1965-x-46	
	1965-x-62	
	1965-x-86	
	1965-x-93	
	1965-x-63 (in zakje laten).	
	1965-x-56	
Hoogersmilde:Proef van dr.Boom=afgebroken stuk 1966-VI-18.		
Hijken:Opgraving Harsema:5-8-1968 nr.3, 5, 6.		
Hijken:Opgr.Harsema.Zakje met label inhoudend nr.4 tesamen met Vermaning nr.341.Op label staat: "Stuk van opgraving+stuk van Vermaning: passen aan elkaar.(handschrift Harsema). Heb er wel een kleurfoto van.		
Hijken:Steencompositie:Hijken I.(met nrs.1-4-11-15-21 enz.)		
Beste <i>groeten</i> <i>Wouters</i> Ad.		
		ZV.303

Fig.123

Toen de president van het Hof ons uitnodigde onze verdediging te beginnen,wees hij er ons op,dat de terchtzitting in Leeuwarden minder om theorieën ging,maar om feiten.Keiharde feiten had hij al gekregen van getuige Piet Beersma. Wij antwoordden:"Edelachtbare wij willen er GEËN archeologie van maken.De Zaak Vermaning is NOOIT archeologie geweest en we zullen U feiten laten zien". Wij gaven aan de hand van een zestigtal kleurdia's,de vele proeven aan die we in de loop van de tijd hadden uitgevoerd,ook op stukken van Vermaning die VALS verklaard waren. Meerdere digitaal geprinte foto's in dit boek,zijn ook als dia voor het Hof geprojecteerd.

Na de uitleg met dia's in kleur,vroeg de president mr.Beversluis het écaillage-ment uit te voeren waarvoor G.S. van Drenthe ons op 28 juli 1978 schriftelijk toestemming had gegeven. Maar dat ging zó maar niet!Voor we dit deden eisten de aanklagers bij monde van drs.Stapert,dat de bijl gewassen moest worden - U raadt het nooit - met ZEEPSOP! Nu was de "Leemdijkbijl" al meerdere malen gewassen door drs.Stapert zélf (ook met diverse chemicalien), door het gerechtelijk laboratorium (ook nog met azijn-ether) en door prof.Bosinski.Vermaning had de bijl NOOIT meer aangeraakt sinds 1972....maar toch...met die Wouters.

We hadden daar natuurlijk geen enkel bezwaar tegen en de bode bracht een emmer goed ZEEPSOP de rechtzaal binnen.

Na het wassen vroegen we aan de aanklagers of het zo voldoende was.De bode had ook een dweiltje meegebracht om de bijl weer af te drogen.We eisten echter een schone doek.Er mocht weer eens een "glanspatina suggererende uniforme vettige glans " opkomen,zoals in 1975.

Onder grote hilariteit van de volle rechtzaal,bod Raadsheer Beekhuis,vanachter "het groene laken" zijn pas gestreken,ongebruikte witte zakdoek aan om de "Leemdijkbijl" - voor de executie -,mee af te drogen.

Voor het écailleren gebruikten we een percuteur of slagsteen uit een neolithische vindplaats in Rijckholt (L);een ECHTE dus.Deze is nóg in onze collectie artefacten onder nr.ZV.307.

Voor we de slag met de percuteur gaven, riep Vermaning ons toe: "Doe het niet Ad"! We hebben toen gezegd: "Tjerk het zijn jouw stukken niet meer, G.S. van Drenthe heeft het toegestaan."

Maar het ging ons óók aan het hart om een der mooiste bifaces van ons land te moeten beschadigen. Het leek ons haast een misdaad en we kregen er de tranen van in de ogen, vandaar mogelijk de té grote beschadiging die ontstond.

Maar we waren de ONZIN met de "zeepsotest" van de drie "wetenschappelijke instituten" - die niets met wélke wetenschap dan ook te maken hadden, en de wijze waarop de heren van het B.A.I. bewust het gerechtelijk laboratorium misleid hadden, zó intens "beu", dat we de SLAG op de "Leemdijkbijl" plaatsten. →

Fig. 124

Archief: Wouters, ZV. 304-A.

Foto: A. Wouters. Hasselblad 500 CM met S-Planar* 135 mm aan de automatische balg en met contrastfilter, vandaar de lichte blauwzweem op het witte gedeelte in de vuursteen. Dit filter (III) overdrijft de tegenstelling oud-en recent afsplinteringsvlak nadrukkelijk. Bekijk in Museum Assen dit verschil met loupe of binoc. microscop, daar aanwezig op het depot.

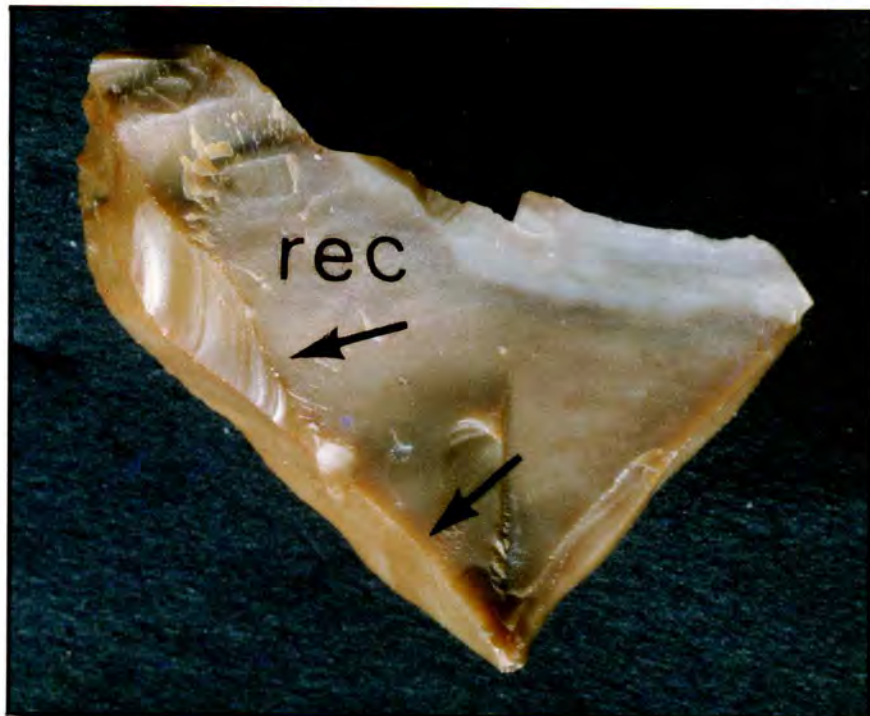
"De "vuistbijl van Leemdijk" heeft grotendeels een bruine kleur, maar dit is de oorspronkelijke kleur van de vuursteen, en géén bruine patina. Als men hier zeker van zou willen zijn, is dit eenvoudig te controleren door het voorwerp in tweeën te breken." (Rapport Stapert II, pag. 33 regel 6 e.v. van 1 apr. 1976). WAAROM nam drs. Stapert geen écaillagement? Of ging hij weer af op zijn feilloze "clairvoyante" gaven, zoals bij de "Vijf van Hijken". Onze foto behoeft geen verder commentaar. De geloofwaardigheid van de enige "Paleo-kenner" drs. Stapert ook niet?

BIJLAGE:IX

Door de emotie is de klap met de slagsteen op de Leemdijkbijl wat minder nauwkeurig geweest, waardoor er meer dan één scherf van de biface afsprong. De scherfven werden in mei 1979 - met toestemming van G.S. van Drenthe (brief: ZV.314) - gefotografeerd. Ze lagen toen nog in dezelfde handdoek, waarin we ze op 1 dec. 1978, met behulp van de bode M. van Luyn, hadden opgeborgen in de rechtzaal van het Hof in Leeuwarden.

Fig.125

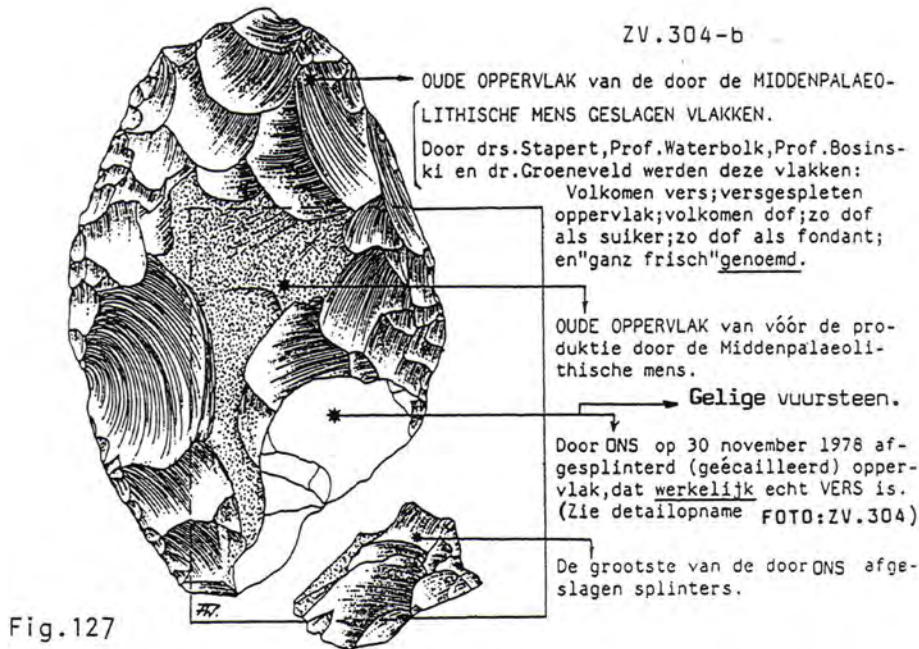
ZV.305. Afslag van de Leemdijkbijl met duidelijke dikte van de kleurpatina en glans. Foto: A. Wouters. 1979 (Ventrale- of onderzijde). Fig.126

De foto's ZV.305 en ZV.306, werden gemaakt met onze Hasselblad 500 CM en macro *S-Planar 135 mm aan autom. balg. Op ZV.305 ziet men duidelijk dat de bruinig-gele patina een geleidelijk verlopende dikte heeft (Zie pijltjes). Deze patina heeft een lichte glans i.t.t. de recente breuk (rec.). Rechts boven blijkt ook het vuilwitte oppervlak te zijn geraakt. Dr. Groeneveld vroeg daar PUBLIEKELIJK om. Hij had blijkbaar gehoopt dat daar géén kleurverschil te zien zou zijn. Op ZV.306 -dorsale = bovenzijde- is goed te zien dat afsintering (breuk), duidelijk afsteekt tegen de rest van het witte vlak (zie pijltjes). Op de originele dia's, thans in bezit van dhr. v.d. Lee, zijn de verschillen nog briljanter zichtbaar. Dhr. S. Hutschemakers die ons had gevraagd bij de expertisese aanwezig te mogen zijn, heeft toen ZONDER ONS MEDEWETEN, een derde scherfje van de bijl meegenomen. Pas enkele weken later vernamen we dit van de heren Nelissen en de Gaar uit Bantholt. Hutschemakers wilde de waarheid van de echte patina's aan zijn vrienden in Z. Limburg tonen. Wat er verder met deze scherf gebeurd is zijn we nooit meer te weten gekomen. Nogmaals dit gebeurde buiten onze verantwoording!

ZV.306. Dorsale- of bovenzijde van het zelfde écaillage-ment. Glanzend oude oppervlak, ook van het "oude" witte gedeelte. Let op de splinter van het "nieuwe" grijs-wit (Zie de pijltjes). Foto: A. Wouters. 1979

Verklaring bij de foto:ZV.304.De rechthoek - gedeeltelijk gestippeld -, geeft de beelduitsnede van deze macro-foto weer. Tekening:A.Wouters.

Eigenlijk is op onze foto (arch.:Wouters,ZV.304-A),geen enkel commentaar nodig. De glans die met tientallen keren wassen VERDWENEN was, is zowel op de scherven als op het overige prehistorische vlak van de biface zélf, overduidelijk aanwezig. Het versgeslagen oppervlak - na het écaillage - was volkomen anders van kleur en volkomen dof.

De patina had een duidelijk meetbare dikte, die we op onze super-macro opnamen (ZV.305 en ZV.306) vastlegden. Deze dia's gaven we aan dhr. v.d.Lee voor zijn lezingen en zijn bij hem nog altijd verificerbaar aanwezig. In ieder geval bleek de vuistbijl van de Leemdijk - evenals de "Blauwmeerbijl" - (twee van de NIETVERJAARDE stukken van de vijf van de aanklacht) met de kleur-en glanspatina ECHT en AUTHENTIEK.

De president van het Hof wilde zich persoonlijk vergewissen van het resultaat van het écaillage en kwam van achter de "groene tafel" omlaag en bekeek de proef nauwkeurig. Onze vraag was: "Edelachtbare, moeten we nu ook nog de "Blauwmeerbijl" beschadigen?". Zijn antwoord was: "Mijnheer Wouters, dat is niet nodig, ik heb genoeg gezien".

Achtereenvolgens gebod mr.Beversluis de aanklagers het écaillage te komen bekijken.

Dr.Groeneveld wilde aanvankelijk niet komen; de president moest hem dwingen. Hij was volkomen verbaasd en stotterde tenslotte: "De binnenkant van de steen is dof, het lijkt wel een goocheltruc"

Prof.Bosinski zag zelfs een zekere matheid en een lichte verkleuring.

Drs.Stapert scheen het kleurverschil niet (te willen!) zien. Hij gaf toe dat het verse vlak doffer was, - maar het zou Stapert niet zijn - om niet onmiddellijk een (absurde A.W.) verklaring te geven: "Na een aantal jaren zou dit vlak weer gelijk worden aan het originele vlak. Door de afslag was er stof ontstaan, waardoor vermindering van lichtreflectie optrad. Die stofdeeltjes zijn zo klein, dat ze met een gewone microscoop niet te zien waren, mogelijk wél met een elektronenmicroscop.

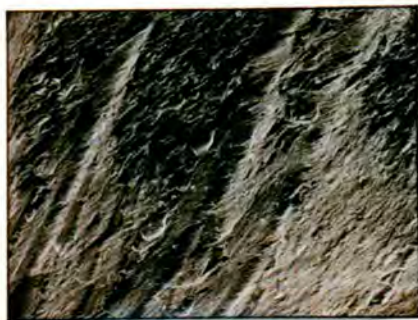
Onder de pauze bewees prof. Goosen, het inderdaad absurde van Stapert's oratie:

Vuursteen is van structuur microcristallijn en gaat naar het amorf kiesel. Door dit bijna amorf karakter is het hoogst onwaarschijnlijk dat er gelijkmatig verdeeld fijn stof ontstaat. Eventueel wél kleine splinters, zoals bij glasbreuk. Maar die hechten zich niet aan het oppervlak. Bovendien, al zouden er enkele stofdeeltjes ontstaan, dan zouden die er zeer gemakkelijk afgaan omdat SiO₂ (silicium dioxide) een INACTIEF mineraal is en geen onderlinge cohesie heeft in losse (stof)vorm. Het is dus onzin te beweren dat er een aantal jaren voor nodig zouden zijn om die stofdeeltjes (als ze er al zouden zijn) te laten verdwijnen.

Wij namen in Lent nog die zelfde week de proef op de som en écailleerden een vuurstenen artefact. De afslag werd - zonder dat het vlak aangeraakt werd - mee genomen naar het Philips lab. in Nijmegen voor onderzoek met de S.E.M. Het resultaat toont onderstaande foto's op deze electronenmicroscop: (ZV.308)

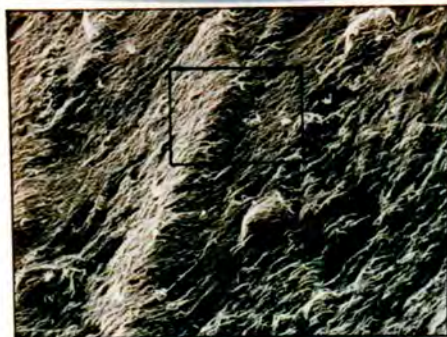
Foto: Philips-lab. Gereproduceerd aan de reprozuil: Minolta Classic

80x

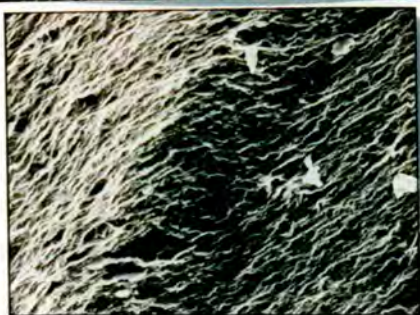
→ Bij een 80-malige vergroting op de S.E.M., waren noch stof, noch splinters te zien.

Fig.128

160x

→ Bij een 160-malige vergroting waren de eerste splinters te zien. Maar geen stof.

640x

→ Bij deze vergroting werd het rechthoekig getekende deel van de vorige foto tot 640 X uitvergroot. Hier zijn de spintertjes al zeer duidelijk te zien.

Foto: ZV.308.

Deze minuscule splintertjes (waar zijn de stofjes), zouden de vermindering van de lichtreflectie op het écaillageement veroorzaken? Een dwaas die dit zou willen geloven!

Prof. Waterbolk werd door mr. Beversluis niet naar voren geroepen. Blijkbaar had de president van het Hof geen behoefte meer om ook diens mening te horen. De volgende dag werd de terechtzitting weer voortgezet in de zelfde rechtzaal.

Prof. Bosinski kwam terug op het écaillage van de vorige dag. Hij beweerde geen ervaring te hebben met de gelige vuursteen van de Leemdijk. Waarom had hij deze bijl dan in zijn rapport en tijdens de terechtzitting Assen II óók VALS verklaard? Bosinski stelde daarom voor om de afsplinteringstest nogmaals, nu op een blauwig-grijze biface uit Hogersmilde "te doen" ! De president van het Hof ging hiermee accoord mits G.S. van Drenthe, de eigenaar, dit goedkeurde. De zitting werd een kwartier geschorst en drs. Harsema, getuige à charge en conservator afd. archeologie van het Museum in Assen, kreeg telefonisch toestemming van de provincie Drenthe.

Toen de Keulse hoogleraar de biface 1965-X-48, goed bekeken had, legde hij deze terug en nam een andere bijl voor de proef. Hij zei tegen mr. Beversluis: "Laat ons de proef maar op deze bijl doen." De president van het Hof had dit spelletje onmiddellijk opgemerkt en eiste dat het écaillage nu ook werd gedaan op de bijl waarvan de toelating was aangevraagd.

"Ziet U de glans op de bijl" vroeg mr. Beversluis. Maar prof. Bosinski kon dit niet zeggen wegens het SLECHTE licht in de zaal. Hij liep naar zijn plaats terug, snuffelde in zijn rapport en zag toen plotseling weer goed bij het slechte licht, wat hij eens onder ede geschreven had. Hij antwoordde dan ook met zekerheid dat de bijl "völlig stumpf" was.

Opnieuw kwam weer de was-ceremonie van de vorige dag, nu op verzoek van de procureur-generaal (openbare aanklager) mr. Addens, de voormalige secretaris van de Rijksuniversiteit Groningen. Daar wij zelf alleen vergunning hadden voor een afsplinteringstest van de "Leemdijk-en Blauwmeerbijl", stelden wij voor om deze proef te laten verrichten door de aanvrager Bosinski of drs. Harsema. Deze weigerden pertinent en toen verplichtte mr. Beversluis óns het écaillage te verrichten. Wij vermelden dit hier uitdrukkelijk, omdat dit beschadigen ons later werd verweten!

Fig.
129

Archief: ZV. 309

Foto: A. Wouters. Hasselblad 500 CM met S-Planar* 135 mm
aan automatische balg en contrastfilter.

Toen we de door prof. Bosinski aangewezen Hogersmildebijl écailleerden, riep prof. Waterbolk, hoorbaar voor de hele zaal uit: "Het was de mooiste vuistbijl die we hadden" (o.a. Trix Broekmans in het Algemeen Dagblad van 2 dec. 1978). Een schizofrenere reactie was niet denkbaar: Waterbolk had deze bijl zélf jaren lang GOED en daarna drie jaar lang een VERVALSING genoemd... maar toch was het de mooiste die hij had. Helaas is ze nu beschadigd maar .... WEL écht gebleken!

Jan Sloothaak schreef in "Trouw" van 2 dec. 1978:

"Opnieuw toonde Wouters triomfantelijk de steen. Hij zei: "Er zit niet alleen glans- maar zelfs kleurpatina op". Voor het eerst reageerde de overvolle tribune met een denderend applaus. "Als dat nog eens gebeurt, krijgt U niet de gelegenheid dit proces tot het einde bij te wonen", dreigde een kennelijk verbolgen president J.P. Beversluis. (ZV.317: arch. Wouters).

Wij namen de "schuld" van dit incident op ons en daar nam de president genoegen mee. Het verdere verloop van de rechtzitting bracht niets nieuws. Trix Broek-

Tjerk kon alleen maar uitbrengen: „Bij die klap gaan de rillingen door mijn lijf, want het is niet nodig; de stenen zijn echt"

Deze onverwachte tweede bijlactie (op de eerste dag had het gerechtshof immers besloten dat het bij één bijlafslog mocht blijven) zorgde voor een flinke opleving van een gezapige tweede zittingsdag. Iedereen in de volle rechtszaal was ineens weer helemaal wakker.

Ingedut

Met het verstrijken van de uren was de aandacht wat ingedut, want de verklaringen die Stapert van het BAI, Groeneveld van het Gerechtelijk laboratorium en Bosinsky als getuige-deskundigen in het nadeel van Vermaning hadden afgelegd, waren in grote trekken hetzelfde als vorig jaar voor de rechtbank in Assen. Alleen bij de mededeling van Vermanings raadsman mr. Van der Molen, dat 140 van de uit meer dan 400 stukken bestaande Vermaningcollectie spoorloos verdwenen zijn, veerde de rechtszaal op. De oplossing van dit raadsel werd gisteren niet aangereikt.

Gelach

De eer voor het zaalen van de meeste verwarring, vrolijkheid en ten slotte irritatie, ging naar de vrouwelijke tolk, die Bosinsky terzijde moest staan.

Hele betogen liet ze onvertaald passeren, hetgeen de zaak niet duidelijker maakte. Vóór de verwarring een hoogtepunt dreigde te bereiken, greep president mr. J. B. Versluis, die aanvankelijk zelf veel van Bosinsky's Duits had vertaald, resoluut in. Alleen wanneer hij zijn hand opstak - sprak hij af - mocht de tolk in korte stukjes vertalen. Zijn verkeersagentachtige optreden met de snel op en neer gaande hand, oogstte heel wat hilariteit. Zelfs Tjerk en Grada lachten mee. Volgende week donderdag wordt de zitting voortgezet. Fig. 130

man schreef in de hier LINKS afgedrukte tekst in het Algemeen Dagblad van 2 dec. 1978:

Toen de bijl van Hogersmilde op wens van prof. Bosinski was "geofferd", zagen we tijdens de verhoren van de de aanklagers... opeens de artefacten voor ons van de opgravingen in de "Zieglerei-grube Dreesen-Westwand". We hadden rond 1970 met de kring Nijmegen van de A.W.N. o.l.v. Wim Tuyn, eens een excursie gemaakt naar Keulen en met enkele minder in Romeins geïnteresseerden deze artefacten gezien. Er ging een "FLITS VAN GÉÉL" door ons heen. De volgende dag hebben we in onze grote bibliotheek over de steentijd (thans eigendom van het "Museum") Bonner Jahrbucher 1966 opgezocht (arch. Wouters, ZV.315).

En op de opgravingsplattegrond stonden ze ingetekend; ALLEMAAL... meer dan 100 artefacten "AUS GELBEN FEUERSTEIN. Ein Groszteil der Artefakte konnten auf grund ihrer charakterischen FARBUNG mit kartiert werden". (Bonner Jahrbucher 1966 pag. 324, regel 11 e.v.)

Dus prof. Bosinski kende in zijn werkgebied GÉÉEN GELE VUURSTEEN???..... Onparlementair gezegd: Hij bedonderde onder EDE het Hof in Leeuwarden en al de toehoorders op de tribune en indirect ook ONS de verdedigers. Uw superdeskundige, mijnheer Groeneveld van het Gerechtelijk laboratorium, liet de "MOOISTE" van mijnheer Waterbolk van de Rijksuniversiteit Groningen nutteloos door ONS vernielen in opdracht van president Beversluis. Waterbolk en Stapert hadden de "Bonner Jahrbucher" toch óók in hun bibliotheek op het B.A.I. en drs. Stapert MOET dit alles geweten hebben... hij had toch naar zijn zeggen, op het Instituut van Bosinski in Keulen gestudeerd en in de hele omgeving de Midden-Paleolithen bestudeerd. Alles met patina (Verslag van rechtzitting Assen I, 1 febr. 1977, pag. 56 regel 22 e.v.). Maar beiden hebben hun mond gehouden toen Bosinski deze onwaarheden uitsprak. Dat hadden ze ook gedaan toen de Keulse prof. het sprookje van de Hamburgarte-facten uit Hogersmilde construeerde uit wat erratica.

Wij hebben de gele artefacten uit de "Zieglerei-Dreesen" op de plattegrond van de opgraving Bosinski met een oranje viltstift omcirkeld en er een foto van gemaakt (arch.: Wouters, ZV.319). Zie volgende pagina!

Foto: A. Wouters. ZV. 319. Opgraving: 1964-1965.

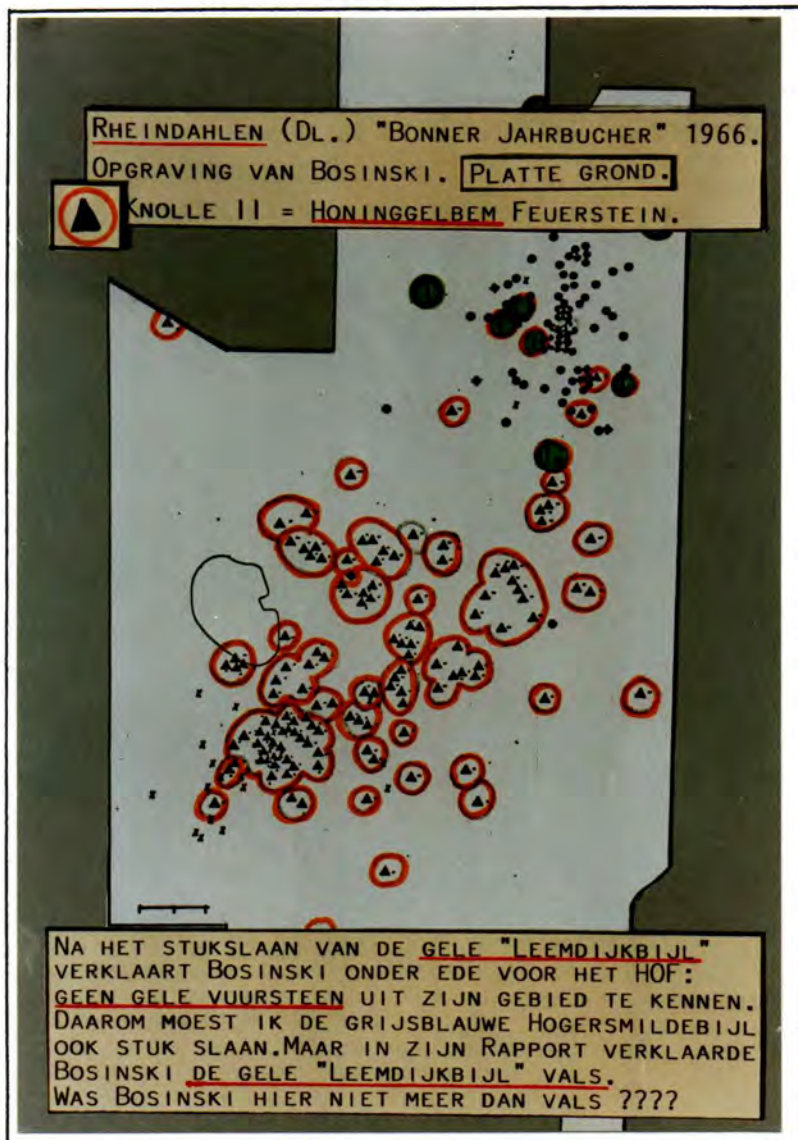

Fig. 131 Opgravingsplattegrond: Rheindahlen-Westwand D1d. Oranje omcirkelde artefactgroepen zijn van gele vuursteen. Meer dan 100 stuks met vele "joints".

Opmerking:

Prof. Waterbolk was blijkbaar niet zo ingenomen met wat er allemaal voor het Hof in Leeuwarden gebeurd was. Uit zijn: "Het onderzoek van het Ouder Paleolithicum van Noord-Nederland; Een persoonlijke terugblik over de jaren 1939-1979" - gehouden te Groningen (febr. 1980. Arch.: Wouters, ZV. 320) - voor alle medewerkers van de archeologische instituten, musea en studenten en verspreid onder hen in een samenvatting van 42 pagina's, blijkt dit duidelijk. Dit "document" werd ons nog op de avond van "uitgifte" - en terugkomend uit Groningen - thuis bezorgd door onze vriend prof. Jules Bogaers. We willen dit stuk thuiswerk van Waterbolk hier niet bespreken. Dat zou 30 pagina's extra kosten. Toch enkele uitspraken die e.e.a. verduidelijken: a. "Het vonnis te Assen is een logisch en helder betoog, waaruit blijkt dat de rechtbank precies begrepen heeft wat er aan de orde was".

De lezer van dit boek waarschijnlijk ook?

b. "Het is jammer dat het vonnis (arrest) van het Hof, de vernietiging van het vonnis van de rechtbank in Assen inhield".

De lezer van dit boek vindt dit ook?

c. "Veel nieuws bracht de zitting van het Hof in Leeuwarden niet". Nou ja Verma-ning werd helaas vrij gesproken. Geen nieuws dus! d. "Het Hof had zijn mening vermoedelijk al VÓÓR de behandeling gevormd". Dus Waterbolk heeft achter de schermen kunnen kijken? Wat voor mogelijkheden het "VAK" al niet heeft.

e. "Het Hof toonde zich nauwelijks geïnteresseerd toen Wouters zijn proeven op vuistbijl deed".

Waterbolk moet wel bijzonder goed gezien hebben hoe ONGEÏNTERESSEERD het Hof wel was, toen wij onze écailllements uitvoerden...hij zat er namelijk het dichtst bij.

Hij hoorde niet dat mr. Addens en drs. Stapert eerst nog uitriepen dat wij de vuistbijlen toch nog maar eens moesten wassen. De hoeveelste keer was dat ook al weer professor?

Hij zag niet het hele ceremonieel van wassen, het afdrogen met een schone zakdoek die een der rechters ons aanbood?

Hij zag niet dat het hele HOF op de tenen stond en nagenoeg de hele publieke tribune op de banken en hoe de president, mr. Beversluis, steunend op zijn stok van het hoge podium kwam om van zéér nabij de resultaten van onze proeven te bekijken?

Hij zag ook niet dat de president de heren Groeneveld, Bosinski en Stapert ieder afzonderlijk naar vóren riep en ieder van hen persoonlijk vroeg naar de resultaten van onze proeven? Maar de prof. van het B.A.I. sloeg men over. Hij zag niet dat Groeneveld van het gerechtelijk laboratorium aanvankelijk niet wilde komen om zijn "nederlaag" te bekijken en toen verbouwereerd stamelde: "Het lijkt wel een goocheltruc"?

Hij hoorde niet dat de president op onze vraag: "Moeten we nu ook nog de oude Blauwmeerbijl beschadigen", antwoordde: "Mijnheer Wouters... ik heb het echt wel gezien... Het hoeft niet meer"?

Hij herinnerde zich niet dat de zitting geschorst werd om vergunning te vragen aan G.S. van Drenthe, toen zijn collega en bondgenoot Bosinski ook een écaillagement op de Hogersmildebijl wilde?

Hij hoorde blijkbaar ook niet dat een zekere Waterbolk, met een rood hoofd, handenwringend tegen zichzelf uitriep: "HET WAS DE MOOISTE BIJL DIE WE HADDEN? Prof. Waterbolk moet tijdens de zittingen, wel éven "verstrooid" geweest zijn, als toen hij zijn "Persoonlijke terugblik over de jaren 1939-1979" aan het verminkem was. Hij was inderdaad een "ECHTE" professor!

Als het Hof nauwelijks geïnteresseerd was in de écailllements op de beide vuistbijlen... is het toch wel bijzonder jammer geweest dat het Hof toestond dat wij de Leemdijsbijl en de "mooiste van Waterbolk" stuk sloegen.

En wij zouden het mr. Beversluis nooit meer vergeven dat hij ons VERPLICHTTE om op wens van Bosinski, ook nog de Hogersmilde-vuistbijl te beschadigen. Dit te meer, daar later bleek dat de reden waarom Bosinski deze proef aan ons opdrong een bewuste LEUGEN ONDER EDE was.... En ook dát kon Waterbolk weten als hij zijn literatuur had bijgehouden. Of hield hij toen welbewust zijn mond?

f. Hoe ergerlijk prof. Waterbolk zich in allerlei bochten heeft gewrongen om ten slotte toch nog in een chaos van tegenspraken ten onder te gaan, blijkt overduidelijk uit onderstaande citaten van een drietal van zijn uitspraken:

Op 18 maart 1975, in het "Rapport Stapert-Waterbolk" wordt JUSTITIE erbij geroepen: "Omtrent het vermoeden, dat Vermaning op de hoogte is van het vervalst zijn, zou ALLEEN justitieel onderzoek nadere opheldering kunnen verschaffen" (H. slotbeschouwing, regel 8).

In dec. 1978, denkt Waterbolk er heel anders over. Tijdens een uitzending van TROS-AKTUA TV, zegt hij tot het gehele Nederlandse volk:

"Wat de mensen moeten denken is, dat het toch jammer is, dat deze zaak voor het gerecht is gekomen, want dit is een discussie die alleen in de WETENSCHAP thuis hoort...."

In februari 1980 tolt Waterbolk weer verder in zijn warrig kluwen van tegenspraken. Het gerecht in Assen...., DÁÁR moet je zijn, DÁÁR moet je maar eens gaan luisteren hoe vals de "vondsten" van Vermaning wel zijn. Lees pag. 34 van zijn "Persoonlijke terugblik" (1980):

"Het feit blijft, dat drie "ONAFHANKELIJK", tot oordelen "BEVOEGDE" juristen in ASSEN tot zo'n duidelijke uitspraak zijn gekomen" (=Stukken vals... Vermaning de vervalser en oplichter...). "Een helder betoog een logisch betoog, waaruit blijkt dat de rechtbank in Assen precies begrepen heeft wat er aan de orde was". (Het Hof begreep er niets van)?

De wetenschap kunnen we dus best wel missen....het gerecht in Assen,dáár moet je voortaan zijn.Sluiten dat B.A.I maar (is intussen gebeurd).Een mooi meevalertje voor het ministerie!

Zo is het wel genoeg over de 42 pagina's van de "Persoonlijke terugblik".We gaan terug naar de terechtzitting voor het Hof in Leeuwarden. Na de eerste zittingen op 30 nov. en 1 dec.1978,werden deze hervat op 7 dec.1978 met het requisitoir van de procureur-generaal mr.H.Addens en de pleitnota van Vermaning's advocaat mr.R.van der Molen.

Het requisitoir (arch.:Wouters,ZV.321).

Dit omvat 23 pagina's tekst,op ons verzoek door mr.Addens ons toegezonden op 21 dec.1978 (zie brief ZV.322): Zie:Fig.132

ZV.322   PARKET VAN DE PROCUREUR-GENERAAL BIJ HET GERECHTSHOF TE LEEUWARDEN

Aan de heer A.M. Wouters,
Lauwikstraat 34,
te LENT O.B.

KENMERK: P.nr. 653/1977   UW KENMERK
BILAGEN : 1
ONDERWERP : strafzaak Tjerk Vermaning.

LEEWARDEN
21 december 1978

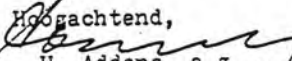
Zeer geachte Heer Wouters.

Gevolg gevende aan Uw verzoek d.d. 16 december j.l. doe ik U hierbij toekomen een copie van het requisitoir dat ik genomen heb in de zaak Vermaning.

Inmiddels zult U al hebben vernomen, dat de heer Vermaning bij arrest van het Gerechtshof van 21 december 1978 is vrijgesproken van het hem telastegelegde. Het Hof steunt zijn oordeel hierop, dat het niet bewezen acht - kort samengevat - dat Vermaning de betrokken steen of stenen valselijk heeft vervaardigd dan wel heeft vervalst en voorts meent, dat geen bewijs voor handen is uit feiten of omstandigheden dat hij het moèt hebben gedaan.

Nu betrokkene reeds op deze grond moet worden vrijgesproken, aldus het Hof, is het Hof van oordeel, dat het in het midden kan laten - en ook in het midden laat -, of de betrokken stenen als echte en onvervalste stenen voorwerpen uit de Préhistorie moeten worden aangemerkt, dan wel of één of meer van deze stenen modern vervaardigde artefacten zijn.*

Fig.132   Voor Uw documentatie meen ik U te kunnen gerieven met vorenstaande weergave van de escentie van het arrest van het Hof.

Hoogachtend,

H. Addens, a.g.

30455 IV - 3

HET PARKET IS GEVESTIGD IN HET PALEIS VAN JUSTITIE WILHELMINAPLEIN 1,
TELEF. 05100-20141

201-21

Het requisitoir gaf in het kort weer, wat er zich afgespeeld had in de terechtzittingen van Assen I en II.

De procureur-generaal vond het normaal dat:

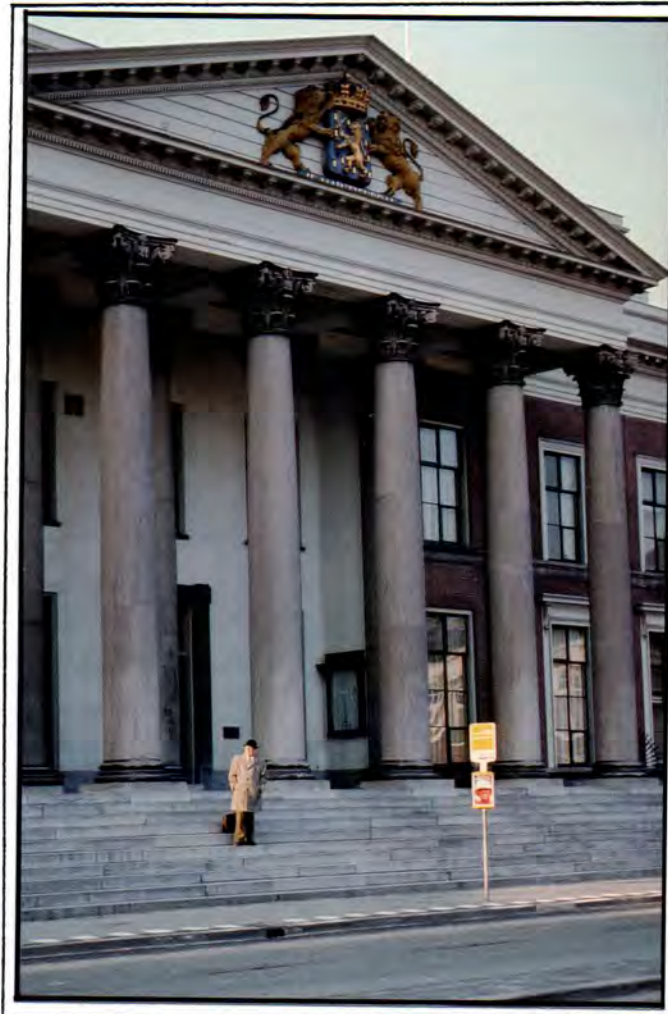
"De behandeling in eerste aanleg zoveel tijd in beslag had genomen door de instructie en het onderzoek dat door de deskundigen moest worden verricht, voor de behandeling in hoger beroep was daartoe GEEN AANLEIDING. Het door de raadsman van Vermaning gevraagde UITSTEL van behandeling van een jaar, had dan ook NIET mijn onverdeelde instemming". (pag.2 en 3).

Weer zo'n prachtig voorbeeld van klassejustitie, waar de hele Zaak Vermaning mee overgoten was.

Hadden we niet mogen verwachten, dat de heren Waterbolk en Stapert ruim voldoende bewijzen hadden verzameld VOOR ze in het openbaar op 18 maart 1975 in het Persbericht van de Rijksuniversiteit Groningen; hun rapport over de stenen van Vermaning; de Statenzaal van Drenthe temidden van het bestuur van die provincie en de verzamelde Nederlandse pers; en tenslotte in het amateurblad van de A.W.N. "Westerheem", de eer en goede naam van Vermaning en zijn gehele gezin te grabbel gooiden? Blijkbaar moet mijnheer Addens dat heel gewoon hebben gevonden. De rechter-commissaris in Assen mr. W.C. van Noort niet. Die stuurde beide heren naar huis om hun werk over te doen. Ze kregen een jaar erbij om ieder hun "Rapport" te "Adstrueren" en opnieuw te schrijven (dus met bewijzen te staven!). Ze waren hiemeer klaar op 1 april 1976.

Fig.133

ZV.325. Foto: dhr. E. Horn via dia. 30 nov. 1978

Die dagen onder de hoede van dr. J. Buma van de Medische faculteit van de universiteit Nijmegen.

Dhr. A. Wouters, getuige deskundige à décharge als eerste bij het "HOF" in Leeuwarden.

Het gerechtelijk laboratorium kreeg alle valsverklearde stenen thuis bezorgd. Ze hadden, behalve de "stuurder" drs. Stapert (=getuige à charge) - die zoals later bleek hun volkomen irrelevant vergelijkingsmateriaal in de handen had gespeeld - óók een jaar de tijd om met de meest moderne apparatuur, die ze totaal niet gebruikt hebben, de stenen te onderzoeken (tot 19 maart 1976). En dat alles - ook het B.A.I. - op kosten van de belastingbetalers.

Ook prof. Bosinski kreeg de zogenaamde vervalsingen op zijn Instituut in Keulen bezorgd. Hij was toen al van alles op de hoogte via het verslag van de rechtzitting Assen I en de publicatie van drs. Stapert in Palaeohistoria XVII ("Early and Middle Palaeolithic finds of Mr. T. Vermaning" 1975), ook al ontkende hij dit vier maal onder ede voor de rechtbank.

Mr. H. Addens was blijkbaar enige zaken ontgaan, toen hij in zijn requisitoir de VERDEDIGING ook dat jaar uitstel niet gunde:

1. Dat de nieuwe advocaat van Tjerk Vermaning, mr. R. van der Molen zich nog volledig moest inwerken in de vele elkaar vaak tegensprekende, dwaze en in vele opzichten onware rapporten en de rechtbankverslagen van Assen I en II.
2. De verdediging, met name de getuigen deskundigen à decharge, was twee jaar lang WELBEWUST geen enkele toegang verleend tot de geïncrimineerde stenen, waar toch alles om draaide. Pas op 10 en 11 maart 1978 - drie jaar nadat de Zaak Vermaning begonnen was, kregen we op aandringen van mr. van der Molen, de kans om een gedeelte van de valsverklearde stenen VOOR HET EERST te zien en met de "binoc" te bestuderen en waarnodig te fotograferen. We hadden toen nog acht maanden om de verdediging met mr. van der Molen en de "Fanclub Vermaning" op te bouwen voor het hoger beroep. We hadden al vier maanden van het gevraagde jaar gewacht mijnheer Addens van justitie!

Mr. Addens maakte terecht de opmerking, dat zo lang de zaak onder de rechter is, men grote terughoudendheid dient te betrachten. Mogelijk kan de directeur van het gerechtelijk laboratorium, dr. Witte, dit ook ter harte nemen en niet alleen de verdediging van Vermaning. Hij was het toch die op 4 nov. 1977, meer dan een jaar vóór het hoger beroep "speelde", PUBLIEKELIJK voor een grote zaal, uitspraken deed in de Zaak Vermaning, die kant noch wal raakten. We bespraken dit reeds.

De procureur gaat er zonder meer vanuit dat, gezien de deskundigenrapporten en blijkens de afgelegde deskundigenverklaringen van de heren Bosinski, Groeneveld en Stapert, de vondsten van verdachte als MODERNE vervaardigingen en derhalve als VALSE stenenvoorwerpen moeten worden beschouwd (pag. 7).

Ook in dit requisitoir werd er weer melding gemaakt van het Hogersmilde artefact nr. 13, dat buiten de omlijning van de door Vermaning gegraven put was gevonden; van zóveel steenpassingen die Bosinski verbaasd deden staan; van de vele slijpsporen op de artefacten; van de manipulaties van Vermaning bij de sloot van Hijken. We hopen in dit boek over deze "FEITEN" duidelijk genoeg te zijn geweest.

"De DESKUNDIGEN hebben hier terzitting volhard bij hun rapport en zij hebben herhaald en bevestigd hetgeen zij al eerder hadden verklaard en voor zover nodig hier nog verduidelijkt of aangevuld." (Nogmaals onder EDE...mr. Addens!!!).

"Het is niet de bedoeling - aldus nog steeds mr. Addens -, om diep in te gaan op hetgeen door de heren Beersma, Van der Lee en Wouters naar voren is gebracht, slechts dit: Dhr. Van der Lee gaf een interessant overzicht van de middenpaleolithische vondsten in Nederland. Nog daargelaten of al deze vondsten bij dhr. Stapert bekend waren en ook afgezien of alle beweerde middenpaleolithische vondsten dat ook werkelijk zijn, heeft dhr. Stapert ZÉLF (!!!) verklaard dat hij ook al die vondsten niet kon gebruiken, in verband met een andere geologische situatie".

"Dhr. Beersma heeft tegenstellingen geconstateerd tussen de verklaringen van de deskundigen en van hun rapporten. Ik ben het daar niet mee eens".

En nu komt de klap op de vuurpijl:

Het oordeel van de procureur-generaal, mr. H. Addens:

"DÉ deskundigenrapporten staan NIET TEGENOVER ELKAAR, mijnheer Beersma..., maar ZIJ VULLEN ELKAAR AAN". Alledrie komen ze tot het zelfde resultaat: De stenen van Vermaning zijn moderne vervaardigingen en zijn dus vals.

Maar ieder die het "Rapport Beersma" gelezen heeft, weet wel beter. Niemand heeft het aangedurfd dhr. Piet Beersma aan te klagen, terwijl hij al de beschuldigers te kijk had gezet, zelfs als MEINEDIGEN!

Blijkbaar heeft mr. Addens het niet dóór gehad, dat alles alleen maar draaide om slechts één rapport: dat van drs. Stapert, gedekt door prof. Waterbolk. Maar ook dat hebben we al duidelijk met bewijzen gestaafd.

Het betoog van de procureur-generaal doet me denken aan het vertelseltje van de DODE MAN....

De man lag uitgeteld op straat. Zegt de één: hij is doodgeslagen. Nee zegt een voorbijganger, hij is dood, hij is met zijn hoofd tegen die stalen lantaarnpaal gekomen. Kijk eens goed zegt nummer drie, hij is dood gebleven door een overdosis heroine. Ze spraken elkaar niet tegen mijnheer Addens, ze vulden elkaar aan want de man was dood. Maar... was de man wel dood?...

Maar we willen het ook eens minder grappig laten zien aan de hand van slechts enkele artefacten uit Hogersmilde die ieder kan verifiëren. Het is maar in onderstaande simpele tabel (arch.: Wouters, ZV.323).

Fig.134

HOGERSMILDE NUMMER:	WATERBOLK VD WAALS 1973	WATERBOLK VD WAALS 1975	GROENEVELD GER.LAB.	BOSINSKI KEULEN	MR.ADDENS PROC.GEN.
1965-X-1 →	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	WÉL EEN ARTEFACT	NOEMT HET NIET.	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-93 →	ARTEFACT	VERVALSING	STEEN MÉT SLIJPING	STEEN GEÉN SLIJPING	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-132 →	ARTEFACT	VERVALSING	STEEN MÉT SLIJPING	STEEN GEÉN SLIJPING	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-10 →	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	WÉL EEN ARTEFACT	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-78 →	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	WÉL EEN ARTEFACT	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-2 →	ARTEFACT	VERVALSING	STEEN MÉT SLIJPING	GEÉN ARTEFACT	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-8 →	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	WÉL EEN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-79 →	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	GEÉN ARTEFACT	WÉL EEN ARTEFACT	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-68 →	ARTEFACT	VERVALSING	VERVALSING	GEÉN VERVALSING	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
1965-X-92 →	ARTEFACT	VERVALSING	VERVALSING	GEÉN VERVALSING	A CHARGE VULT ELKAAR AAN
* WHAT I TELL YOU THREE TIMES IS TRUE. (L.CARROL).*					ZV.323

Soortgelijke en betere tabellen, kan dhr. Beersma wel een tiental samenstellen uit zijn rapport betreffende de drie beschuldigende instanties uit Groningen, Rijswijk en Keulen.

Nog steeds het requisitoir van de procureur-generaal:

"De heer Wouters heeft een belangwekkend betoog gehouden, voorzien van een instructieve documentatie. Hij heeft mij niet overtuigd. Het komt mij voor, dat hij verschijnselen aan de vondsten verklaard uit en in samenhang met verschijnselen elders en uit veronderstellingen, waarop ik niet voldoende zicht heb om zijn conclusies IN HUN GEHEEL te kunnen aanvaarden."

Toch hadden we op 30 nov.1978,tijdens onze "instructieve documentatie",rag-scherpe dia's geprojecteerd voor het Hof van meerdere écailllements die ook alle in dit boek - zij het iets minder scherp - zijn afgedrukt als de kleurfoto's: ZV.5,ZV.40,ZV.72,ZV.73,ZV.192,ZV.205,ZV.267,ZV.267 b,ZV.268,ZV.269,ZV.270,en ZV.271.

Wij hadden tijdens de beide zittingen,de echte glans- en kleurverschillen,ofwel patina's,getoond op de beide stukgeslagen bifaces van Leemdijk en Hogersmilde 1965-X-48. De president van het Hof kwam zich - vanuit zijn hoge zetel-zelf vergewissen van onze proeven;maar de openbare aanklager mr.Addens kon op AFSTAND niet voldoende zicht krijgen om "onze conclusies in hun GEHEEL te kunnen aanvaarden". De overvolle publieke tribune heeft volgens meerdere kranten wél voldoende zicht kunnen krijgen en dat hebben we in de rechtzaal nog gehoord ook aan het spontane applaus!

Elke leek in de archeologie kan deze bewijzen van echtheid zien in het Provinciaal Museum in Assen. Natuurlijk NIET in een goed verlichte vitrine,maar "veilig" weggestopt in het depot.

Bij onze expertise op 18 maart 1986,bleek het verse vlak van het écailllement op de Hogersmildebijl 1965-X-48,met wit poeder bewerkt te zijn.Wij dachten eerst aan polijstpoeder,maar volgens de toenmalige conservator drs.P.Kooi waren het restanten van zeepoeder.

Mr.Addens vervolgde:

"Ik blijf er mitsdien bij voor dit geding,de uitkomsten van het Gerechtelijk Laboratorium,van Drs.Stapert en van Prof.Bosinski als uitgangspunt en als bewijsmiddelen te aanvaarden en te gebruiken."

Merkwaardig dat de procureur-generaal op het "DRIE IN ÉÉN RAPPORT" van de à charge-heren,waarin elk echt wetenschappelijk bewijs ontbreekt - zowel "zeepsoppig,slijpstenig,loupie-ig,laat staan gezond Hollands-verstandig-ig" WÉL voldoende zicht heeft gehad.Of was het meer een zicht op hoogwetenschappelijke titels?

Op pag.14 van zijn requisitoir somt mr.Addens de bewijsmiddelen van de à charge op:

- 1.Ger.Lab.:De slijpsporen en steencomposities.
- 2.Drs.Stapert:De slijpsporen,het ontbreken van oppervlakteveranderingen (patina's etc.).
- 3.Prof.Bosinski:De slijpsporen,het verse oppervlak,de afwasbare oppervlakte-glans (=huidvet:A.W.) en de afwijkende typologie.

Op pag.16 en 17 toont de procureur aan:

- a.Dat Vermaning ZÉLF de stenen voorwerpen heeft vervalst.
- b.Dat de provincie Drenthe bovengenoemde stenen heeft gekocht,daartoe bewogen door de beweringen en gedragingen van Vermaning.
- c.Dat daarbij ook adviezen zijn gegeven door anderen (prof.Waterbolk:A.W.) doet daaraan niet af.

De lezer weet,naar we hopen nu wel beter.

Absoluut misplaatst en in hoge mate kwetsend was de uitspraak van mr.Addens op pagina 19 van zijn requisitoir:

"Wij weten heel goed waar het om gaat en NIEMAND spreekt ook anders,dan over de VALSE STENEN VAN VERMANING".

Zoals we al zagen had prof.Waterbolk in zijn:"Persoonlijke terugblik over de jaren 1939-1979 (febr.1980)"het vonnis van de rechtbank in Assen bijzonder logisch en helder gevonden,waaruit dan ook duidelijk bleek wat er aan de orde was.Hij vond het arrest van het Hof in Leeuwarden,de VERNIETIGING van het vonnis van Assen,bijzonder jammer.

Maar het interessante was dat zijn oud-collega mr.Addens , voorheen secretaris van de Rijksuniversiteit Groningen,er heel anders over dacht en tot driemaal toe in zijn requisitoir de bewezen verklaringen van de rechtbank in Assen niet geheel juist vond en dat dit vonnis VERNIETIGD moest worden (pag.19,regel 4 ;

pag.20,regel 6 en pag.23,regel 7).

Uiteindelijk eiste de procureur-generaal dat VERMANING veroordeeld zou worden tot een 1 maand voorwaardelijk en dat de in beslag genomen stenen aan het verkeer onttrokken zouden worden. Mr. Addens merkte op het eind van zijn requisitoir op: " indien Uw Hof van oordeel mocht worden, dat het tenlaste gelegde niet is bewezen, en de verdachte moet worden vrijgesproken, dat zulks dan nog niet betekent dat het feit niet is geschied. Slechts wordt door Uw Hof beslist dat het bewijs niet is geleverd. Tegen het daarin - in die vrijspraak - willen zien van "eerherstel" kan men geen bezwaar maken. Het wil echter niet zeggen, dat valse stenen echt worden".

Al met al, vonden we het einde van dit requisitoir zéér veel zeggend.

De pleitnota van mr. R. van der Molen:

Het pleidooi van de verdediger van Vermaning, mr. R. van der Molen (arch.: Wouters, ZV.252) werd ook op 7 dec. 1978 gehouden na het requisitoir van de openbare aanklager mr. Addens. Tijdens de ertussenliggende pauze kon mr. v. d. Molen - in overleg met zijn drie getuigen à decharge - hierop nog enige aanvullingen toevoegen n.a.l. van het requisitoir.

Mr. v. d. Molen nam in chronologische volgorde óók de Zaak Vermaning door, maar nu met de visie van de verdediging. Nagenoeg alles wat hierbij aan de orde kwam, is ook in dit boek uitvoerig besproken:

De wijze waarop het rapport Stapert op 18 maart 1975 naar de buitenwereld werd gebracht buiten elk contact met Vermaning. Doet de wetenschap dit zó!; de ongehoorde persconferentie in de Statenzaal van Drenthe, waarbij het meer leek op een zitting van een tribunaal; de wijze van aanhouding van Vermaning, zonder dat hem werd verteld waarom; de onrechtmatige huiszoeking en inbeslagname op het schip met behulp van de meestbelanghebbende drs. Stapert en dat GELIJKTIJDIG met de aanhouding van Vermaning. Om deze omis-sie te verdonkeremanen werd plotsklaps in de verbalen van 14 mei en 2 juni - maanden later - de toestemming tot huiszoeking genoemd. Maar er werd NOOIT een bevel tot huiszoeking aan Grada of Tjerk Vermaning getoond; het buiten Vermaning om - door dr. v. d. Waals - zijn vondsten tot schatvondst

Fig.135

ZV. Foto: dhr. E. Horn via dia. 1 dec. 1978
324.

Na rechtzitting van het HOF in Leeuwarden.
Voorgond: dr. G. Timmers, dr. ir. C. Fransen.
Midden: Dr. Groeneveld en dhr. A. Wouters.
Achtergrond: dhr. v. d. Lee en mevr. Beersma.

Dhr. Wouters tot dr. Groeneveld: "In Lent wil ik U nog wel meer "goocheltrucs" laten zien"?

te verklaren - wat het volgens de wet NIET was -, waardoor hij van armoede de artefacten van Hogersmilde en Hijken wel MOEST verkopen; de verbittering van Tjerk toen niemand van de wetenschappers hem feliciteerde met de unieke vondst van Hogersmilde, behalve prof. E. van Giffen en waardoor hij zijn vondsten van Hijken aanvankelijk voor die zelfde wetenschap verzweeg. Hij deed ze daarom niet over aan het B.A.I. of Drenthe maar aan prof. van Giffen; het valselijk verwijt, dat het Vermaning alleen te doen was om geldelijk gewin. Toen hij wilde stoppen met de archeologie, weigerde hij de 10.000 gulden subsidie per jaar en moest contractueel zijn collectie als eerste aanbieden aan het Museum in Assen, indien hij deze van de hand wilde doen. Na taxatie van prof. Waterbolk op het B.A.I (zie diens brief aan G.S. van Drenthe d.d. 22 sept. 1972, nr. 01383), kreeg Vermaning voor 60.000 artefacten die hij meer dan tien jaar lang verzameld had, 50.00 gulden, waar hij, samen met een hypotheek, een beter "vierdehands" schip van kocht: "De Gerrit Lucas".

Opm.: Wat had dit bedrag overigens voor betekenis in relatie tot de miljoenen die de beschuldigers, de aanklagers, justitiële instanties, het gerechtelijk laboratorium enz. niet opstrekten aan belastinggelden en dat alles in hun gesubsidieerde werktijden tijdens de jaren durende rechtzaken?.....VRIJSpraak door het Hof. De getuigen deskundigen à decharge kregen NIETS.....hun reisgeld vergoed! (A.W.).

Het pleidooi maakte er ook melding van, dat het B.A.I. zich in 1975 de rol toemant van enerzijds een soort openbare aanklager en anderzijds het geweten van natie en wetenschap, op grond van een niet afgerond onderzoek, waarvan bovendien een aantal "uitkomsten" al vrij spoedig moesten worden teruggenomen. Mr. van der Molen noemde dit verbijsterend, bedroevend en beschamend.

Foto: ZV.328. Ontvangen van Grada Vermaning.

Grada vermaning op bezoek bij Tjerk in het ziekenhuis op 16 dec. 1978.

Tussen de rechtzitting van 7 dec. 1978 en de vrijspraak op 21 dec. 1978, kreeg Vermaning zijn derde hartinfarct. Hij heeft de spanning niet kunnen verdragen en werd opgenomen in het ziekenhuis. Hij kon NIET aanwezig zijn tijdens zijn vrijspraak door het Hof in Leeuwarden.

V. d. Molen verweet het Openbaar Ministerie, dat het zich niet wars had gehouden van een wetenschappelijke strijd. Men had er beter aan gedaan het B.A.I. en Vermaning te verplichten eerst samen om de tafel te gaan zitten. Hij toonde ook aan, dat de telastening op meerdere punten niet deugde, vooral niet waar het ging om het feit dat het B.A.I. en het Provinciaal Museum het BEIDEN waren die

de provincie tot aanklacht hadden bewogen. Ook toonde mr. van der Molen aan, dat uit niets bleek dat Vermaning de stenen had vervalst; zelfs bij de huiszoeking was daarvan geen enkel bewijs gevonden. Ook van het opgeven van valse vondstomstandigheden was nergens iets gebleken.

Daarna bespreekt de verdediger van Vermaning de rapporten en verklaringen van ZIJN getuigen-deskundigen Van der Lee, Beersma en Wouters. Deze kennen we voldoende uit de inhoud van dit boek... en het Hof had ze blijkbaar ook begrepen, gezien het arrest op 21 dec. 1978.

Ook de tegenspraken, telkens weer over de grenzen van de ongestoorde grond, de grootte van het opgravingsoppervlak en het verdere "gecentimeter" over Hogersmilde, werd gememoreerd.

Mr. van der Molen toonde ook aan, hoe de opgravers en intekenaars van het B.A.I. - die toch een bijzonder goede naam hadden - en hun leider dr. van der Waals, door de acties van drs. Stapert en prof. Waterbolk werden gediskwalificeerd als volkomen onbekwaam in hun vak; en de absurde bewering van Waterbolk c.s. dat de stenen van Hijken vals waren omdat de steenreconstructies aldaar niet compleet waren, weerlegde hij met meerdere voorbeelden uit de literatuur.

Voor het werk van dr. Groeneveld van het "Gerectelijk Laboratorium" had de verdediger van Vermaning maar één woord over: ONDESKUNDIG! En hij bewees dat met verschillende voorbeelden. Ook dit is in ons boek voldoende aangetoond. Wij gingen zelfs héél wat verder in ons oordeel.

Drs. Stapert werd verweten dat hij aanvankelijk schreef, dat de glans op de vondsten van Vermaning GEMAKKELIJK te verwijderen was geweest met water en zeep; maar tijdens de ondervraging voor het Hof moest toegeven, dat hij ook een viertal... organische oplosmiddelen had geprobeerd, maar ook dát gelukte nooit helemaal. Van der Molen verwees hiebij naar de écaillements van zijn getuige Wouters. Ook dat de daardoor ontstane dofheid volgens Stapert werd veroorzaakt door de stofdeeltjes werd weerlegd. De leugen, dat de door getuige Wouters genoemde openluchtsites met ongepatineerde artefacten door drs. Stapert tot grottenvondsten werden bestempeld, werd gememoreerd.

Voor prof. Bosinski had mr. van der Molen nog de kwestie over de gele vuursteen die hij zogenaamd in zijn werkgebied niet kende en zijn bewering dat hij de slijpsporen uitsluitend - zonder enig bewijs - alleen maar als mensenwerk zag en de natuurlijke oorzaken niet eens in overweging had genomen.

Ten slotte merkte mr. van der Molen nog op, dat er waarschijnlijk geen tak van wetenschap is als de archeologie, waarin zo vaak ontdekkers - meestal amateurs - door de officiële wetenschap werden beticht van vervalsing, waarbij lastercampagnes en hetzes het gevolg waren... maar waarbij vaak veel later het gelijk van de ontdekkers moest worden toegegeven. Als voorbeelden noemde hij Dubois met de "erectus-vondsten van Java", Boucher de Perthes met zijn bifaces, Fuhlrot de ontdekker van de vondsten in het Neanderthal, De Sautuola met de grottschilderingen van Altamira en Emile Fradin van de affaire Glozel.

De verdediger van Vermaning besluit zijn pleitnota met:

"Mijns inziens heeft de Rechtbank te Assen haar taak in deze niet juist gezien en heeft zij principieel ONJUIST gehandeld door de beslissing in deze wetenschappelijke strijd wél aan zich te willen trekken. De rechter kan en mag echter nimmer scheidsrechter in het wetenschappelijk debat zijn; een rol die Uw Hof in beroep kreeg toebedeeld nu het in de onderhavige strafzaak immers in wezen gaat om de vraag of in telastelegging genoemde artefacten al dan niet modern vervaardigd zijn. Ik meen dat de door de verdediging voor-gebrachte getuigen-deskundigen overtuigend hebben aangetoond, dat er geen sprake is van recent gemaakte exemplaren.

Daarentegen hebben de getuigen à charge met hun steeds wisselende en elkaar tegensprekende verklaringen duidelijk gemaakt hoe VALS de beschuldigingen waren. Zonodig mede gelet op hetgeen ik met betrekking tot de telastelegging heb aangevoerd kan Uw Hof de eerder geformuleerde vraag niet anders

beantwoorden dan met het VRIJSPREKEN VAN TJERK VERMANING, zijnde het telastegelegde niet wettig en niet overtuigend bewezen. "

Leeuwarden, 7 december 1978.

DE VRIJSPRAAK VAN TJERK VERMANING.

De uitspraak inzake de aanklacht tegen Vermaning kwam bij de laatste zitting van het Hof in Leeuwarden op 21 dec.1978. We geven de hoofdpunten van het arrest hier woordelijk weer: (arch.:Wouters,ZV.331).

IN NAAM DER KONINGIN

Overwegende, dat op grond van een en ander (voornoemd), en bovendien op grond dat het Hof na opnieuw gehouden onderzoek komt tot een andere beslissing dan de eerste Rechter, het vonnis waarvan beroep moet worden vernietigd en opnieuw moet worden recht gedaan;

Overwegende hieromtrent:

dat het Hof - uitgaande van de vooronderstelling, dat één of meer der in de telastelegging genoemde stenen modern vervaardigde artefacten zijn - niet bewezen acht dat verdachte de betrokken steen of stenen valselijk heeft vervaardigd of doen vervaardigen dan wel heeft vervalst of doen vervalsen;

dat het Hof - in de zelfde vooronderstelling - evenmin bewezen acht dat verdachte ten aanzien van de omstandigheden waaronder de betrokken steen of stenen werden gevonden een verklaring heeft opgegeven welke geheel dan wel gedeeltelijk strijdig was met de waarheid;

dat het bovenstaande te sterker geldt, wanneer wordt uitgegaan van de vooronderstelling, dat de betrokken stenen echte en onvervalste stenen voorwerpen uit de Prehistorie zijn;

Overwegende, dat reeds op grond van het in voorafgaande alinea's overwogene, verdachte moet worden vrijgesproken van het hem telastegelegde, en het Hof in het midden kan laten - en ook in het midden laat -, of de betrokken stenen als echte en onvervalste stenen voorwerpen uit de Prehistorie moeten worden aangemerkt dan wel of één of meer van deze stenen modern vervaardigde artefacten zijn, en of de overige bestanddelen van de telastelegging wel of niet bewezen moeten worden geacht.

Rechtdoende op hoger beroep:

Vernietigt het vonnis waarvan beroep;

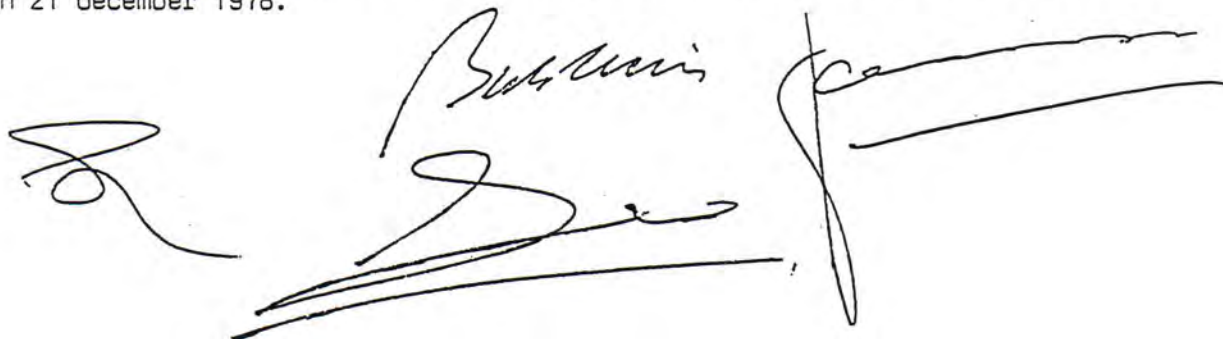
En opnieuw rechtdoende:

Verklaart het de verdachte bij inleidende dagvaarding telastegelegde niet bewezen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Gelast de teruggave aan degenen, bij wie ze zijn inbeslaggenomen. (volgt een opsomming van al deze voorwerpen).

Aldus gewezen door de Heren: Mrs. Beversluis, Vice-President en Voorzitter; Beekhuis, Raadsheer; en Van der Minne, Raadsheer-plaatsvervanger; in tegenwoordigheid van de waarnemend Griffier Mr. Brakenhoff, en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 21 december 1978.

The image shows three handwritten signatures in black ink. The signature on the left is a stylized, cursive flourish. The middle signature is more legible, appearing to read 'Beekhuis'. The signature on the right is a long, horizontal, sweeping stroke.

De vrijspraak bereikte Vermaning op zijn "Gerrit Lucas", waar hij na het ontslag uit het ziekenhuis weer was aangekomen. De kajuit stroomde vol met bloemen en geschenken, maar zijn vrouw Grada wilde zijn verplichte rust niet verstoren door een leger journalisten.

Fig.
137

Foto: ZV. 330.

Foto ontvangen van Grada Vermaning met Kerstmis 1978.

Tjerk na de vrijspraak in de kajuit van de "Gerrit Lucas" te midden van bloemen en geschenken, ook van veel onbekenden.

Tom Hendriks schreef in de "Telegraaf" van 22 dec. 1978: "De vrienden van Vermaning waren allemaal weer bij het arrest aanwezig, maar de aanklagers van het B.A.I te Groningen, in de persoon van drs. Dick Stapert en prof. Waterbolk schitterden door afwezigheid".

"Dit was het hoogste wat we konden bereiken" zei een tevreden verdediger mr. R. van der Molen. Amateur-archeoloog Ad Wouters toonde zich na twee jaar hard werken ook tevreden over het resultaat. Hij krijgt boze anonieme telefoontjes omdat hij twee afslagen op de bijlen van Tjerk heeft gedaan. "Gelukkig zijn ze niet erg beschadigd. We gaan allemaal nu eerst wat rusten, maar dan komt het tweede karwei: aantonen hoe echt de stenen van Tjerk zijn en hoe vals de verklaringen van de getuigen van het openbaar ministerie. We hebben aardige verrassingen in de grond zitten", aldus Ad Wouters.

Het "Algemeen Dagblad" schreef: "Mevrouw Clara Vermaning kon niet meer lopen. Wenend strompelde zij uit de zaal van het gerechtsgebouw in Leeuwarden. In het kamertje van de bode werd ze met glazen water gekalmeerd". "Nee, feliciteer me maar niet. Ik heb altijd al geweten, dat Tjerk onschuldig is. Als je iemand wilt feliciteren dan moet je naar die geweldige mensen gaan, die ons zo hebben gesteund. Ik ben ontzettend blij dat alles nu toch nog goed is afgelopen".

Maar het zou nog helemaal niet afgelopen zijn...

Inplaats van schaamte te tonen, dat ze met niet bewijsbare beschuldigingen de naam van Vermaning te grabbel hadden gegooid voor héél Nederland en ver daar buiten en voorlopig hun mond te houden, kwam drs. Stapert al daags na de vrijspraak met zijn mening in de kranten van 22 dec. 1978:

"Wat mij betreft staan de vervalsingen vast en komt dit niet meer ter discussie", en: "Er is nu eenmaal een amateur-archeoloog en er is iemand die stenen vervalst. Daar kan ik niet om heen, die stenen komen niet zomaar uit de lucht vallen" (Trouw, 22 dec. 1978).

Wij zullen deze uitspraak omdraaien maar geven op de volgende pagina: "BABEL":

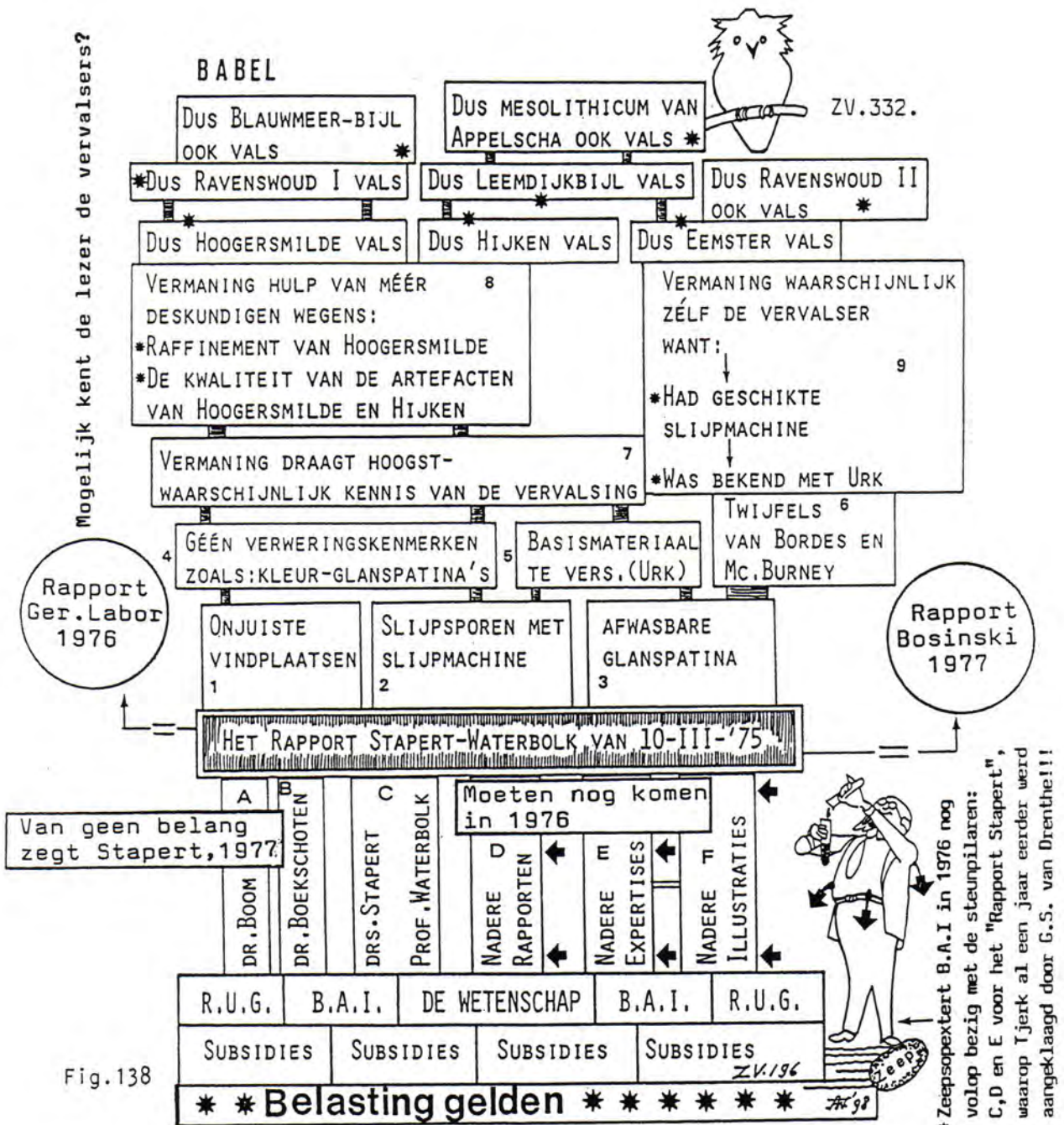

Fig.138

DE IN DE UNIVERSITEIT GONINGEN IN 1975 GEBOUWDE "TOREN VAN BABEL"

Het Rapport: "Stapert-Waterbolk" van 18 maart 1975, steunde op zes pilaren:
Pilaar A: Het "Rapport Boom". Dit werd pas afgeleverd op 10 april 1975. Zijn proeven konden -zoals hij zelf schreef - géén valsheid van Vermanings stenen bewijzen.
Pilaar B: Dr. Boekschoten, de geoloog die de "verse vuursteen van Urk" in beeld bracht, schreef helemaal géén rapport. Drs. Stapert tijdens de rechtzitting op 2 febr. 1977: "De bijdrage van dr. Boekschoten en dr. Boom is gering. Ik kan mijn conclusies betreffende valsheid niet ook op hun schouders leggen" (verslag Assen I, pag. 45 regel 14 e.v.). Ze werden dus géén getuigen!
Pilaar C: Hiervan bleef uiteindelijk slechts over: Er zijn geen secundaire kenmerken. Lees dit boek. De "Hulpballon" van Rijswijk is waardeloos omdat hun stuurder Stapert, het Ger. Lab. bedroog met volkomen irrelevant vergelijkingsmateriaal: Glanzende zwerfstenen. Lees dit boek.
 De "Hulpballon" uit Keulen bewijsbaar op de hoogte van Staperts visie, was dus niet neutraal en had meineden nodig om zijn collega's daardoor nog dieper de vernieling in te helpen.
 De "TOREN VAN BABEL" uit Groningen viel als een volkomen chaos in elkaar. Maar de archeologische vakwereld en de aanklager G.S. van Drenthe met hun "erepenning" en hun gouden eikel in hun wapen sloten en sluiten er nog steeds hun OGEN VOOR DICHT! De waarheid mag niet WAAR zijn.... Nooit!!!

Terugkomend op "Trouw" van 22 dec.1978,menen we in dit boek bewezen te hebben: "Er is nu eenmaal een "deskundig",beginnend vakarcheoloog en er zijn wat door deze "dés-kundige" VALSVERKLAARDE stenen werktuigen.Daar kunnen we niet omheen.Die stenen kwamen niet ZOMAAR uit de lucht vallen;ze werden verzameld door de amateur-archeoloog Tjerk Vermaning na het diepploegen van akkers,en doorde deskundige veldwerkers van het B.A.I.,verder opgegraven in ONGESTOORDE grond". Daar helpen 17 jaar later ("Drenthe,1982") géén leugens over niet bestaande regenbuien en het "tik zegt de schop" aan...mijnheer Waterbolk.

Na de vrijspraak proberen de hoofdrolspelers elkaar de zwarte Piet toe te spelen en zich te verschulen achter al lang bekende feiten:

ZV.333 Drs.Stapert in "TROUW" van 22-12-1978:

Stapert denkt trouwens dat het moeilijk zal zijn om in Europa een instituut te vinden, dat de opgravingen zonder achterdocht zal verrichten na de publikaties over de vervalsingszaak. „Temeer omdat nog geen enkele Europese collega mij heeft bestreden.“ Overigens zegt Stapert het spuugzat te zijn, dat hij overal de schuld van krijgt, ook als het om de juridische verwickelingen gaat. „Ik heb niet anders gedaan dan te zeggen dat volgens mij de stenen van Vermaning vervalsingen zijn. Dat was mijn plicht.“ Stapert zegt er ongelukkig mee te zijn, dat de zaak voor de rechter is gekomen. Hij beschouwt dat als een verantwoordelijkheid van de provincie Drente, die als eigenaar van de gewraakte stenen een aanklacht tegen Vermaning heeft ingediend, ook al gebeurde dat op basis van het BAI-rapport. Over de omstreden manier, waarop justitie, politie, provincie en BAI de beschuldigingen tijdens een persconferentie naar buiten brachten, zegt hij: „Dat vond ik ook een idiotie vertoning. Ik hoop dat het nu wat justitie betreft, is afgelopen.“

Strafzaak

Van verschillende kanten, onder meer door Vermanings verdediger mr. R. van der Molen, is vaak kritiek geuit op het feit, dat een wetenschappelijk strijdpunt voor de rechter werd

gebracht. Dit gebeurde nog wel op grond van een summier rapport van in feite één man. Dit was drs. Stapert, zij het dat ook zijn baas, BAI-directeur, prof. H. T. Waterbolk, medeondertekenaar was. Bovendien kreeg Vermaning niet de kans om de beschuldigingen te weerleggen. Het werd meteen een strafzaak.

Volgens de CDA-gedeputeerde J. Hollenbeek Brouwer van de provincie Drente, is het initiatief voor de aanklacht echter niet van de provincie uitgegaan, maar van justitie. „De hoofdofficier van justitie in Assen, mr. J. Muntendam, heeft ons min of meer het pistool op de borst gezet,“ aldus de heer Hollenbeek. In een bijeenkomst heeft mr. Muntendam de Drentse gedeputeerden, volgens hem „letterlijk de wet gelezen“ door erop te wijzen, dat de provincie wettelijk verplicht was om bij een vermoeden van fraude een aanklacht in te dienen. Het was ook justitie die de omstreden persconferentie uitschreef. Bekend is dat indertijd de heer Hollenbeek Brouwer en ook gedeputeerde Huizinga (PvdA) grote moeite hadden met de aanklacht en volgens de heer Hollenbeek gold dit „voor brede provinciale kring“. In een eerste reactie zei de Drentse gedeputeerde, de vrijspraak te zien als een eerherstel voor Vermaning. Hij verwachtte ook dat het provinciaal bestuur zich op zeer korte termijn verder zal beraden over wat er verder moet gebeuren ten opzichte van Vermaning (houder van de Culturele Prijs van Drente).

Fig. 139

* Pistool:Zie pag.54 en 323

Hoe onschuldig is deze spuugzatte drs.Stapert?Heefthij werkelijk niets anders gedaan dan te zeggen dat de stenen van Vermaning vals waren?

Laat ons niet lachen!

De plicht van Stapert - onder zijn leermeester prof.Waterbolk -,is heel wat verder gegaan dan wat oorbaar te noemen is.

WIJ hebben het als ONZE plicht gezien,eindelijk eens:de misleiding,de regelrechte leugens en de meinedige verklaringen aan te tonen,die in de rapporten, aanklachten en verklaringen onder ede voor het gerecht gepleegd zijn door de getuigen à charge.Een incompetentie die tot het haast misdadige opliep...en dat was géén idiote vertoning,maar bittere ernst voor de MENS Vermaning c.s.

Bij de ondervraging van de conservator van het Drents Museum, drs. Harsema, door de president van het Hof, waren er nog al wat vragen waarop hij geen antwoord kon geven. Ook toen mr. van der Molen hem vroeg naar de 144 spoorloos verdwenen artefacten van Hijken - bruikleen uit Amsterdam - bleef drs. Harsema het antwoord schuldig. Maar daags na de zitting bleek uit zijn interview met het dagblad "Trouw" van 22 dec. 1978 zijn ware mentaliteit.

Toch vals

ZV.334 -

Drs O. Harsema, conservator van het Drents Museum en in die functie beheerder van de verloren gegane schatten: „Wij blijven er toch van uitgaan dat de stenen vals zijn. Ze hebben hoogstens curiositeitswaarde. Misschien krijgt het publiek ze alleen nog eens te zien tijdens een speciale expositie. Daarom til ik er niet zo zwaar aan dat ze zijn beschadigd of weggeraakt. We wachten verder maar rustig af, hoe dit wordt opgelost. Nee, we hebben geen kwitanties gekregen toen de stenen indertijd in beslag zijn genomen. Maar ik heb wel gezien, dat ze ernstig zijn beschadigd”.

Maar voor ons waren deze 144 van Hijken van groot belang omdat prof. Bosinski publiekelijk op 12 mei 1978 in Drouwenzand, de kern H.5 (ZV.286) als een ECHT artefact werd genoemd. Deze kern was geslagen uit een groep van 9 artefacten, behorend tot de 144 "zoekgeraakte" artefacten van Hijken. We vermeldden dit reeds bij de bespreking van de "Vijf van Hijken". Ook dat pas drie jaar later bleek dat deze "144" in de kast van dr. Groeneveld hadden gelegen. Toch hadden we tijdig vóór de rechtzittingen, tienmaal schriftelijk hier om gevraagd. Bij een telefonische benadering van van het ger. lab. werden we van de lijn gegooid. Toch was Groeneveld in de rechtzaal aanwezig toen mr. v.d. Molen uitdrukkelijk om deze 144 vroeg. Men heeft bewijsstukken voor de verdediging welbewust 3 jaar achtergehouden. Dat is blijkbaar het RECHT van het GE-RECHTERLIJK LABORATORIUM?

We hebben deze stukken op 5-2-1982 bij een expertise in -Assen -, kunnen verifiëren. (Foto: arch. Wouters, ZV.214).

Fragment uit het interview met Klaas Jansma van het "Parool", op 30-XII-1978. Fig. 140

Fig. 141

Foto: A. Wouters (ZV.76). Leica M.II, Summicron 50.

Piet Beersma (links), fam. Wouters, Tjerk en Jan-Evert Musch. (Aug. 1978).

Excursie met Tjerk naar de vindplaats v.d. "Spits van Havelterberg".

Omdat we al onmiddellijk na de rechtzittingen in Leeuwarden, kaarten, brieven en anonieme telefoontjes kregen, hebben we een verklarende brief geschreven naar G.S. van Drenthe, die pas op de dag van de uitspraak werd verstuurd. Deze brief zonden we - toen de zaak niet meer "sub judice" was - , als door-slag, naar de president van het Hof, mr. J. Beversluis:

A.M. Wouters
Laauwikstraat 34
LENT.O.B.
080-233513

Fig.142

Lent, 20 dec. 1978

Mr. J. Beversluis
Gerechtshof
Leeuwarden.

Hoogedelachtbare Heer,

C.i., treft U een schrijven aan, dat ik na de uitspraak van 21 dec. e.k. - h^oe die ook zal zijn - zal toezenden aan de Gedeputeerde Staten van Drenthe.

Ik werd herhaaldelijk via-meest anonieme- telefoontjes en brieven, uit gemaakt voor cultuurvernieler. Vooral het "écaillement" op de bijl van Hoogersmilde wordt mij hoogstkwalijk genomen.

Ik vind het niet meer dan behoorlijk dat ik U, onder wiens verantwoordelijkheid dit hele gebeuren afspeelde, eveneens en minstens gelijktijdig, van dit schrijven op de hoogte breng. Ik zal dit schrijven zó verzenden, dat het U in geen geval vóór 21 december 1978 - de zaak is immers sub judice- bereiken kan.

Gaarne Hoogachtend,

A.M. Wouters.

A.M. WOUTERS
Laauwikstraat 34
LENT.O.B.
080-233513

Lent, 9-XII-78

Te verzenden 21 dec. 1978

Aan Gedeputeerde Staten
van DRENTHÉ.

In Uw schrijven van 29-VI-1978, (30/IV/9/10.482), werd mij toestemming verleend, een écaillement te verrichten op de "Leemdijkbijl" en de "Blauwmeerbijl" uit de collecties Vermaning van het Drentse Museum te Assen. (Zie bijl. II)

Arch.: Wouters, ZV. 335

Fig.143

Arch.: Wouters, ZV. 336

Naar aanleiding van dit écaillageement op het Gerechtshof in Leeuwarden stel ik er prijs op het volgende onder Uw aandacht te brengen:

Na het écaillageement op de "Leemdijkbijl" (30 nov.1978),bleek hierop een duidelijke kleur- en glanspatina aanwezig te zijn.Dit impliceerde volgens een uitspraak van Prof.Bosinski,gedaan op de rechtzitting in Assen,dat er een verschil in ouderdom was tussen het verse oppervlak van de afsplintering en de rest van het artefact (Verslag Rechtzitting d.d. 6 juni 1977,pag.27)(Byl.II) De "Leemdijkbijl" is dus een authentiek,prachistorisch werktuig.Er was duidelijk,ik herhaal dit nogmaals,een groot verschil in KLEUR en GLANS. Alle "deskundigen" ,gaven dit,zij het ongaarne,ook toe.

Ik heb mij daarna tot de President van het Hof gericht met de vraag:"Moet ik nu de oudste bijl uit Nederland,de "Blauwmeerbijl" ook nog beschadigen?". Zijn antwoord was: "Mijnheer Wouters,ik heb het gezien;het behoeft niet meer".Dit was voor mij een geweldige opluchting.Ik weet dat de gehele collectie Vermaning ECHT en ONVERVALST is,en ik heb een van de pronkstukken uit de Provincie Drenthe hiermee voor beschadiging behoed.

De door mij aangevraagde "écaillageements" betroffen twee van de vijf in de aanklacht genoemde stukken.Ze behoorden echt tot de Rechtszaak.

Wat op 1 december 1978 in de namiddag gebeurde tijdens de Rechtzitting, valt volledig buiten mijn verantwoordelijkheid.Dit stel ik hier uitdrukkelijk vast en het doet mij pijn,dat ik nu reeds via telefoontjes voor cultuurvernieler wordt uitgemaakt....Voor mij een onbegrijpelijke zaak.Toen men de Collecties van Vermaning voor vervalsingen uitkreet protesteerde niemand, nu ik aantoon dat ze Echt en AUTHENTiek zijn ben ik een cultuurvernieler.

De feiten zijn als volgt:

- 1.Prof.G.Bosinski beweerde op de tweede zittingsdag van het Hoger Beroep,dat hij geen ervaring had met ..... gele vuursteen (zoals die van de "Leemdijkbijl").Die zou in zijn gebied niet voorkomen. Hij wilde daarom een grijs-zwarte vuistbijl uit Hoogersmilde opofferen. Het werd een der mooiste...die al in vele schoolboekjes is afgebeeld.
- 2.Deze vuistbijl viel echter geheel buiten de aanklacht.
- 3.De President van het Hof en ook ikzelf betoogden dat hiervoor van de Provincie geen vergunning was afgegeven.
- 4.De Heer O.H.Harsema,de conservator van het Drentse Museum,vroeg telefonisch Uw toestemming voor dit écaillageement en verkreeg deze. Tijdens de pauze verzocht de Heer Harsema mij,dit écaillageement uit te voeren.Bosinski,de aanvrager,weigerde dit namelijk.Ik stelde toen voor,dat de Heer Harsema ,dit dan zelf maar moest doen of een van de aanklagers.Hierop ging Uw conservator niet in en uiteindelijk wees de President van het Hof mij ten tweede male aan.....

Ik stel hier uitdrukkelijk vast:

- A.Dat niet de verdediging dit écaillageement aanvroeg of zelfs wenste.
- B.Dat ik AANGEWEZEN werd dit écaillageement te verrichten.
- C.Dat dit een zinloze handeling was omdat:
  - 1.De betreffende bijl niet een voorwerp uit de aanklacht was.
  - 2.Het onwaar was dat Bosinski uit zijn gebied geen ervaring met gele vuursteen had. (Zie bijlagen. I,A en I,B)
  - 3.Het onoprecht en onwetenschappelijk was van Prof.Bosinski om eerst in zijn Expertise-Rapport en later tijdens de Zitting in Assen nogmaals te beweren dat de GELE"Hijkenschaaf"en de GELE"Leemdijkbijl" vervalsingen waren en dan -wel wat laat- tijdens het Hoger- Beroep in Leeuwarden onder ede te zeggen,dat hij geen ervaring met gele vuursteen had.(Zie nogmaals de bijlagen).
- D.Dat Bosinski de volgende ongelooflijke tegenstrijdigheden demonstreerde:

1. Hij wees op 2 meter afstand de bijl uit Hoogersmilde aan als voorbeeld van vuursteen die hij wel kende.
2. Het licht en zijn ogen bleken uitstekend te zijn.
3. Toen hij de gevraagde bijl in handen kreeg vroeg de President:
"Ziet U glans op de bijl?". Bosinski antwoordde: "Ik kan dat niet zeggen wegens het slechte licht". Toen ging Bosinski naar zijn plaats terug, nam zijn Rapport van 1977 en keek wat hij indertijd over deze bijl in Keulen geschreven had. Pas daarna zei hij: "De bijl is volkomen dof".
4. Na mijn écaillagement waren het licht en zijn ogen blijkbaar weer uitstekend, want hij zag geen verschil tussen oud- en vers verkregen oppervlak. Eenieder kan echter in lengte van dagen aan deze bijl waarnemen dat hij onwaarheid sprak. Er was en is wel degelijk een groot verschil tussen het doffe verse oppervlak en de originele glanspatina, die niet afwasbaar is en alleen in de grond kan ontstaan.

Al de "deskundigen", die steeds maar weer schrijven en beweren dat ze microscopen nodig hebben voor hun waarnemingen, hadden evenals in Assen, weer geen enkele behoefte mijn meegebrachte, goed verlichte binoculaire microscoop te gebruiken. Men wilde de waarheid niet zien.

Leden van Gedeputeerde Staten van Drenthe, dit was mijn relaas. Mij wordt nu reeds verweten, twee vuistbijlen te hebben beschadigd. Ik meen hierbij duidelijk aangetoond te hebben, dat:

A. De beroemde "Blauwmeerbijl" door mij is gespaard.

B. Het écaillagement van de "Hoogersmildebijl", geheel buiten de verantwoording van de "VERDEDIGING" valt.

Ik heb veel tijd en veel geld in mijn "ongesubsidieerd" onderzoek gestoken om, tegen een onbegrijpelijke tegenwerking in, aan te tonen dat de wetenschappelijke collecties van Tjerk Vermaning géén vervalsingen waren. Dit Drentse cultuurbezit moet terug in de Musea.

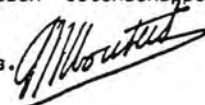
Ik heb echter in de eerste plaats aan willen tonen dat een groot Drentenaar om rehabilitatie vraagt.

Bewaar daarom de levensgrote bewijsstukken: "De Leemdijkbijl" en de "Bijl uit Hoogersmilde", zodanig, dat niemand meer de kans zal krijgen deze bewijzen te elimineren.

Als men dit doet, zal blijken dat het doffe oppervlak, dat te zien is op de afsplinteringsplekken, nooit de zelfde glans meer zal krijgen als het echt oude oppervlak van de beide bifaces. Deze glans is echte glanspatina en geen afwasbare glans zoals "deskundigen" steeds weer beweerden. De uitspraak van drs Stapert dat dit doffe afsplinterings-oppervlak weer zal bijkleuren en gaan glanzen, zal een even doffe onwaarheid blijken, als zijn gehele beschuldigingsrapport. (Zie bijl. III).

Zelf zal ik het wel niet meer meemaken.....maar ééns zullen de beschadigde "Leemdijkbijl" en de restanten van de "Hoogersmildebijl" in het Drentse museum, de altijddurende aanklacht zijn van wat zich "wetenschappers" noemenden een groot Drentenaar hebben aangedaan.

Ad Wouters.

Arch.: Wouters, ZV. 336

De provincie Drenthe beloofde inderdaad in een veel later schrijven de betreffende artefacten goed te bewaren. Uit latere expertises bleken er echter nog al wat, in de rechtzaken gebruikte zaken verdwenen te zijn.

Indachtig aan wat gedeputeerde Hollenbeek-Brouwer weergaf in het interview in "Trouw" van 22 dec.1978, hebben we met spanning gewacht hoe de provincie Drenthe - die zoals erin Leeuwarden was gebleken -, een VALSE AANKLACHT tegen Vermaning had ingediend, zich op zeer korte wijze zou beraden over wat hun ten opzichte van Vermaning te doen stond.

Dat zou mr. van der Molen ondervinden die op 24 jan.1979 een brief schreef naar het "College van Gedeputeerde Staten van Drenthe": (ZV.338).

Hij legde hierin uit dat Vermaning door de aangifte allerwegen tot een oplichter en vervalscher werd bestempeld. Hij werd het voorwerp van achterklap en publieke spotzucht. Mr. van der Molen verklaarde dat de lichtzinnige aangifte in 1975 een onrechtmatige daad was, omdat het college geen enkele moeite had gedaan, de heer Vermaning te horen die toch de Culturele Prijs onlangs kreeg en jaren lang nauwe betrekkingen had onderhouden met de provincie Drenthe. Dit alles had geculmineerd in de persconferentie in het Provinciehuis in tegenwoordigheid van de COMMISSARIS VAN DE KONINGIN, één der gedeputeerden en de provinciale Griffier!

Dit alles heeft voor Vermaning tot grote schade geleid en zal blijvend tot schade leiden: aantasting van eer en goede naam, gederfde en te derven levensvreugde en schade aan zijn reeds wankele fysieke gezondheid en die van zijn gezinsleden.

Foto ontvangen van Grada Vermaning. (ZV.337).

Foto genomen bij de "Gerrit Lucas". De "Schaaf van Ravenswoud" zou door prof. Bordes tot goed en oud werktuig verklaard worden.

Fig. 144 De collectie "Ravendwoud-Paleo" van tandarts van der Poel uit Oosterwolde, die Tjerk indertijd ruilde voor een gebitsregulatie, werd-Griffier mr. Keunig-door het Hof in Leeuwarden vrijgegeven. De nieuwe eigenaar-de Vermaningfan van het eerste uur, Ewold Horn, directeur van het Douwenerzand Museum (Links op de foto) reed na het ophalen der Midden-Paleolithen in Leeuwarden, eerst nog even langs Tjerk en Grada.

Dan noemt mr. van der Molen enkele wensen op: Een geldelijke vergoeding van de schade, tentoonstelling in het Provinciaal Museum van een deel van de vondsten, het bovenwater zien te krijgen van de 144 stukken van Hijken en een onderkomen aan de wal, waarin Vermaning zijn collectie kan exposeren.

Het antwoord van G.S. van Drenthe aan mr. van der Molen was beschamend en hard: "Wij hebben niets verkeerd gedaan en hebben dus niets goed te maken".

De aanklagers, het bestuur van Drenthe, besefte dus blijkbaar niet dan hun aanklacht tegen Vermaning - al dan niet onder pressie van justitie - een VALSE AANKLACHT was geweest, anders was Vermaning door het onafhankelijke Hof in Leeuwarden nooit vrijgesproken geweest.

Maar zij heeft Vermaning in zijn bekorte en trieste verdere leven, voor het merendeel der Nederlandse bevolking, het odium meegegeven van geraffineerde vervalsers. En nog steeds hoor je allerwegen: ... Vermaning... o... die vervalsers.

Voor een provincie-bestuur dat niets goed te maken had, kunnen we nog steeds geen enkele waardering opbrengen.

Pogingen tot rehabilitatie:

Herhaaldelijk zijn er besprekingen geweest met bestuursleden van de provincie Drenthe om ze te overtuigen van hun ongelijk:

September 1980: G.S. van Drenthe met de heren Tj. Vermaning, P. Beersma als diens adviseur, en de heer Horn (Verslag: 7 pag. in arch. Wouters ZV.339).

Oktober 1980: dhr. Prenger (gedeputeerde), de heer Hollenbeek Brouwer (gedeputeerde), de heer Boele (chef museumzaken), de heer Spiegelenberg, de heer Vermaning en zijn adviseur P. Beersma (verslag: 5 pag. in arch. Wouters ZV.400).

Persoonlijk hebben we in meerdere rapporten verslag uitgebracht over onze bevindingen, aan G.S. van Drenthe. We gaven een van deze verslagen integraal weer op pag. 194-197 van dit boek (9-12-1978). Op 22-6-1979 gaven we nogmaals een uitvoerig verslag over de ware aard der zogenaamde vervalsingen van Vermaning, aangevuld met meerdere kleurvergrotingen van de *écaillements* (7 pag.: arch. Wouters, ZV.111). Verdere brieven schreven we aan G.S. van Drenthe over de zoekgemaakte 144 artefacten van Hijken: 2-9-1980, arch. Wouters, ZV.111; 14-11-1980, arch. Wouters, ZV.112; 15-4-1981, arch. Wouters, ZV.341; en 29-6-1981, arch. Wouters, ZV.342. Ook schreven we nog vele brieven aan G.S. over andere facetten van de "Zaak Vermaning", waar ze wel degelijk mee te maken hadden. De heer Beersma schreef terecht: "Vermaning werd onmiddellijk aangeklaagd door Drenthe op volledig onbewezen aantijging, van wat zich wetenschap durfde noemen. Voor de leugens en meineden van deze zelfde "wetenschappers" had G.S. van Drenthe totaal geen oog".

Wij voegen hier aan toe: Toen men de oudste vondsten van Drenthe, gedaan in een goede in-situ, binnen één vergadering tot vervalsing verklaarde, stond G.S. aanstonds klaar de ontdekker aan te klagen. Nu vele, ook vaak deskundige mensen, opstonden om belangeloos het erfgoed van Drenthe te verdedigen, kregen ze van dit laffe bestuur totaal geen medewerking... integendeel. De HOOGHEID van titels stond bij deze lieden hoger aangeschreven dan hun eigen cultuurbezit. In dit boek hebben we dit al gedeeltelijk aangetoond.

In februari 1980 riep Prof. Waterbolk alle vakarcheologen - vooral geen amateurs die tegenspel konden geven -, bijeen in zijn instituut in Groningen, om zijn visie op de "Zaak Vermaning" te geven. Hij deed dit in een 42 pagina's tellende publikatie onder de titel: "Het onderzoek van het oudere paleolithicum van Noord-Nederland. Een persoonlijke terugblik over de jaren 1939-1979" (arch. Wouters, ZV.320). Zijn script was ook bestemd voor alle musea en studenten in de archeologie en kreeg een vrij grote verspreiding.

Wij hebben in dit boek al enkele malen fragmenten uit dit betoog van Prof. Waterbolk besproken.

Het eerste gedeelte was een goede samenvatting van de feiten. De bedenkele passages kwamen pas toen drs. Stapert ten tonele verscheen. We laten dit stuk van Waterbolk voor wat het was. Mogelijk kan een geïnteresseerde het nog wel verkrijgen bij de Rijksuniversiteit Groningen en het dan vergelijken met wat wij in dit boek beschrijven? Men moet een zaak ook van twee zijden kunnen bekijken. Prof. Waterbolk besloot zijn betoog op pag. 42 als volgt:

"Het voornaamste probleem lijkt mij het NEUTRALISEREN van de invloed van

het ZEER KLEINE aantal personen, die zich ofwel zelf aan archeologisch bedrog hebben schuldig gemaakt, ofwel emotioneel zozeer met de beschuldigde zich hebben geïdentificeerd, dat voor hen geen weg meer terug is."

Laten WIJ nu al jaren de overtuiging hebben, dat prof. Waterbolk eens een zeer goed artikel geschreven hebbend in "Palaeohistoria XV" - en die de waarheid al lang moet beseffen -, zich geen derde archeologische "reuzenzwaai" meer kan veroorloven.

Het is nu bijna 20 jaar later, en wij zijn zo vrij geweest, na de artikelen van de heren G. van Noort en K. Geertsma in het archeologisch blad "Apan-Extern", nog eens duidelijk aan te tonen wie de ECHTE PERSONEN zijn geweest die zich aan archeologisch bedrog hebben schuldig gemaakt en aan heel wat ergere zaken. In tegenstelling tot prof. Waterbolk in 1980, hebben we ook namen durven noemen, ook al worden ze door hun vakgenoten "onzichtbaar" beschermd. En we durfden er ook onze naam onder te zetten evenals dit Piet Beersma al eerder deed.

In 1980 verscheen ook het "Groene boekje" van Fred Vermeulen: "DE ONDERSTE STEEN". Recht en Wetenschap in de knel: De Zaak Vermaning. (Stichting Rapportage.) Doetinchem, 1980).

Fig.
145

Fred Vermeulen, journalist, werkte een tijd lang bij de Groninger Universiteitskrant. Aldaar kwam hij in aanraking met ongebruikelijke werkwijzen aan het B.A.I. Toen de zaak IJERK VERMANING steeds grovere en grotere vormen aannam, voelde hij zich geroepen de onderste steen boven te brengen.
Het boek is jammer genoeg al jaren uitverkocht! (arch. W.ZV.345.)

Het Groene boekje. 3:4. Tekening: Wouters

Vermeulen schreef zijn boek onder het motto van R.W. Darré:

"Auf keinem Gebiet kann man so leicht unwissenschaftlich vorgehen wie auf dem der Archäologie".....

Interessante bijkomstigheid is het wel, dat dr. J. van der Waals, wiens naam niet meer weg te denken is in de "Zaak Vermaning", dit zelfde motto gebruikte in zijn dissertatie in 1969... Wij willen op de volgende pagina 200 de conclusie van Fred Vermeulen integraal weergeven. Dat was dus al 20 jaar geleden en voor

Vermeulen was echt wel een weg terug prof. Waterbolk!

CONCLUSIE

Wie kennis neemt van het achter in dit boekje vermelde bronnenmateriaal en de hieraan voorafgaande hoofdstukken kan er niet meer omheen; er is op een wijze, die de wetenschap onwaardig is, geknoeid met feiten.

Een theorie dan wel gedachtenspinsel van een archeoloog is in staat een Nederlandse rechter te verleiden tot een veroordeling. In Assen is het immers gebeurd, al is dat vonnis nu vernietigd.

Het gerechtshof te Leeuwarden hield zich wijselijk buiten het gekrakeel echt of vals. Van een gerechtshof worden geen wetenschappelijke uitspraken verwacht. De beschuldigingen over kunstmatige glans en kunstmatige krassen zijn door de verdediging overtuigend weerlegd. Het Hof had deze twee feiten zonder bezwaar in zijn arrest kunnen vastleggen.

Het is absurd te veronderstellen dat anno 1975 het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk niet in staat zou zijn vast te stellen of een steen wel of niet overdekt was met glanspatina.

De opeenstapeling van verdraaiingen, halve waarheden, pertinente onjuistheden, insinuaties, door de aanklagers en hun medestanders voor, tijdens en na het proces Vermaning onophoudelijk rondgestrooid, kan onmogelijk meer worden toegeschreven aan een reeks incidentele „vergissingen”. Daarvoor zijn zowel aard als omvang te ingrijpend.

Het woord is wederom aan het openbaar ministerie. Er dient een onderzoek te worden ingesteld naar:

- 1 De omstandigheden, waaronder Tjerk Vermaning werd gearresteerd;

- 2 de werkelijke drijfveren van drs. Stapert en prof. Waterbolk toen zij Tjerk Vermaning aanklaagden;
- 3 de wijze waarop het tweede rapport van het Gerechtelijk Laboratorium te Rijswijk (18 maart 1976) tot stand is gekomen;
- 4 de tegenstrijdige en onsamenhangende verklaringen van drs. D. Stapert en prof. H. T. Waterbolk en prof. G. Bosinski op grond waarvan Tjerk Vermanings eer en goede naam zijn aangetast.

Fred Vermeulen was géén archeoloog, zelfs geen amateur-archeoloog. Dat had hij allermint als een bezwaar overvonden. De toenmalige hoofdofficier-eveneens geen archeoloog -, wist al binnen twee dagen genoeg om Vermaning telaten arresteren, schrijft Vermeulen. "Ik heb er etterlijke maanden over gedaan om enigszins thuis te geraken in de duistere wereld van de Groningse archeologie. Al worstelend door de dossiers en publikaties, ben ik van de ene in de andere verbazing gerold."

"Beide Groningse archeologen Stapert en Waterbolk, mogen de hemel op hun blote knieën danken dat het Leeuwarder

Gerechtshof de netelige kwestie "Vals of Echt" om formele redenen kon laten liggen."

Bezoek van de Koningin aan Assen

Op 20 juni 1980 bezoekt koningin Beatrix Assen. Zij kreeg van de Commissaris der koningen in Drenthe, mevr. A.P. Schilthuis - ja, die zat ook achter de groene tafel bij de beruchte persconferentie op 18 maart 1975 in Assen - (zie: fig. 25 op pag. 56), een pijlpunt en een schrabber uit de prehistorie cadeau. Later in de Trianthahal sprak de koningin met Tjerk Vermaning - als Kultuurprijsdrager eveneens uitgenodigd - en deze determineerde de geschenken van mevr. Schilthuis. Hij gaf bij die gelegenheid aan de koningin een brief mee, met het verzoek deze pas na het vertrek uit Assen te lezen. In deze brief (arch. Wouters, ZV. 343) zette hij zijn hele situatie uiteen en vraagt aan hare majesteit om rehabilitatie en aanpak van de mensen die hem tot vervalser hadden verklaard. Koningin Beatrix beloofde hem de brief te bestuderen en nam hem persoonlijk mee in haar handtas.

Al op 14 juli 1980 ontving Vermaning bericht terug van de Directeur van het Kabinet der Koningin. (Zie pag. 201).

Ook de heer Horn (8-12-1980) en schrijver dezes (2 juli 1980) schreven aan Hare Majesteit. We kregen allen antwoord.

Antwoord aan Tjerk Vermaning:

KABINET DER KONINGIN
No. 14

's-Gravenhage, 14 juli 1980.

Zeer geachte Heer Vermaning,

ZV.344

Hare Majesteit de Koningin heeft mij verzocht U mede te delen, dat zij Uw brief van 20 juni j.l. ontvangen en gelezen heeft en in één en ander aanleiding heeft gevonden de aandacht van de Ministers van Binnenlandse Zaken, Onderwijs en Wetenschappen en Justitie voor het door U geschrevene te vragen.

Aan
de Heer T.Vermaning,
M/S "Gerrit-Lucas",
Groene Dijk 9,
Assen.

De Directeur
van het Kabinet der Koningin,

Brief van A.Wouters aan de Koningin:2-VII-1980
ZV.346

A.M.WOUTERS
LAAUWIKSTRAAT 34
6663 CK LENT.
080- 233513

LENT, 2 juli 1980

Aan Hare Majesteit Beatrix,
Koningin der Nederlanden.

Majesteit,

Ondergetekende was getuige-deskundige à décharge in het geruchtmakende proces tegen de Praktijk-archeoloog Tjerk Vermaning.
Ik heb de diepe treurnis meegemaakt die het gezin Vermaning trof na een onmenselijke, ondoordachte en bovenal valse aanklacht.

Na de vrijspraak in Leeuwarden, waren de Vermanings geestelijk en lichamelijk gebroken en al onze vele pogingen om weer wat fleur in dit gezin te brengen waren tot nu toe tevergeefs. Wij herkenden overduidelijke verschijnselen, die op een concentratiekamp-syndroom leken en wij meenden deze eens zo levenslustige mensen te moeten afschrijven.

Enige dagen na Uw bezoek aan Assen, waar U ook Vermaning sprak, ontmoette ik dit gezin op het scheepje van Tjerk..... Majesteit,

Uw spontane en vriendelijke woorden tegen deze gekwelde man, moeten een charismatische uitwerking hebben gehad. De Vermanings raakten niet uitgepraat over deze in HUN ogen beginnende rehabilitatie.

Ik kan U één gezegde van Tjerk Vermaning niet onthouden. Ze is in al zijn volkse eenvoud, het mooiste compliment, dat U uit Assen maar kon krijgen:

"Onze nieuwe koningin... wat denk je... Zó'n meid. Geweldig man".

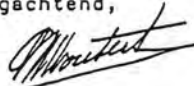
Majesteit, dank U wel.

Een bijzonder zwaar getroffen gezin hebt U in ieder geval weer wat levensvreugde terug gegeven.

Dank U wel, ook namens vele mensen die het onrecht, de Vermanings aangedaan, mee hebben beleefd en die meegevochten hebben voor recht en die doorvechten zullen voor echte gerechtigheid.

Een dankbare Nederlander.

Gaarne Hoogachtend,

Ad Wouters.

Antwoord van de Koningin aan A.Wouters d.d. 4 sept.1980 (arch.Wouters,ZV.347):

DE PARTICULIER SECRETARESSE
VAN
H.M. DE KONINGIN

80/ij

's-Gravenhage, 4 september 1980

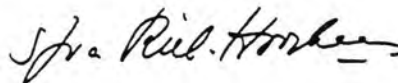
De Heer A.M. Wouters
Laauwikstraat 34
6663 CK LENT

Zeer geachte Heer Wouters,

Hare Majesteit de Koningin heeft mij verzocht U hartelijk te bedanken voor Uw vriendelijke brief van 2 juli 1980 inzake de heer Tjerk Vermaning.

Het verheugt Hare Majesteit dat Zij op deze wijze heeft kunnen bijdragen tot de kracht die de heer Vermaning in de eerste plaats in zichzelf hervonden heeft.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,

S.J. van Riel-Hooykaas

Palais Lange Voorhout, 2514 EH 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 62 40 81

Maar de vreugde van dhr.Vermaning was van korte duur:

- A.De Minister van Justitie,J.de Ruiter schreef op 3 dec.1980 (arch.Wouters , ZV.348),dat hij inlichtingen ingewonnen had bij de procureur-generaal te Leeuwarden.Het antwoord: " U stelt dat een aantal getuigen bij dit proces meined heeft gepleegd,en dat functionarissen van politie en justitie,misbruik van functie en macht hebben gemaakt.Er zijn echter GEEN AANWIJZINGEN,dat uw beschuldigingen gegrond zijn. (Lees dit boek er maar op na! A.W.).
- B.Op 8 dec.1980 schreef dhr.Horn een brief aan het kabinet der Koningin,waarin hij een gesprek aanvraagt over deze kwestie met de Koningin. (arch.Wouters,ZV.349).
- C.Op 16 dec.1980 kreeg dhr.Horn als antwoord,dat de agenda van Hare Majesteit overvol was. (arch.Wouters,ZV.350).
- D.Op 19 dec.1980 schrijft dhr.Vermaning terug naar Minister de Ruiter.Hij stelt hierin : (arch.Wouters,ZV.351)

- 1.Ik ben door G.S. van Drenthe aangeklaagd zonder dat ik gehoord werd.Ze vonden het voldoende zich éénmaal te laten informeren door Prof.Waterbolk en drs. Stapert van de Rijksuniversiteit Groningen.
- 2.In 1976 en 1977 zijn er door het Gerechtelijk Laboratorium van Justitie rapporten opgesteld over de "Zaak Vermaning",zonder dat ik gehoord werd.Wel liet dit Justitieel apparaat zich informeren en sturen door Prof.Waterbolk en drs.Stapert,de twee BESCHULDIGERS.
- 3.In 1980 onderzocht U als Minister van Justitie,de meineden en het mis-

bruik van functie. U onderzoekt dat door inlichtingen in te winnen bij een medewerker van Justitie, de Procureur-Generaal te Leeuwarden. Wederom zonder dat ik werd gehoord.

4. Vermaning stelt daarna een stel vragen aan minister de Ruiter en verzoekt om ook hém en zijn verdediging te horen.

E. Op 20 dec. 1980 zend Vermaning een kopie van de brief van minister de Ruiter en zijn antwoord aan de koningin. (arch. Wouters, ZV.352).

F. Op 22 dec. 1980 schreef ondergetekende een brief aan Minister de Ruiter. Omdat wij alle verantwoording ALLÉÉN voor dit boek dragen, wordt deze brief hier volledig afgedrukt: (arch. Wouters, ZV.353).

A.M. Wouters
Laauwikstraat 34
6663 CK. LENT.
080-233518

AAN: J. de Ruiter
Minister van Justitie.

Door Hare Majesteit de Koningin werd U gevraagd een onderzoek in te stellen naar de vele ongeregelheden in de "Zaak Vermaning" (juni 1980).

ZV.828

Foto: A. Wouters. Leica R.3 met Summicron 50 mm.

Fig. 146. Op 12 juli 1980 bezocht Vermaning met enkele Apan-leden de vindplaats Ede II. Dr. ir. C. Franssen en Tjerk in de groeve, waar in de paleosol van een verspoelde oude keileem (det. prof. Pons, Wageningen) vele artefacten uit de insitu werden geborgen uit het C.C.C.

Bij een dergelijk onderzoek behoort men beide partijen te horen. Niet echter U, minister van Justitie.

U hoorde ALLÉÉN Uw ambtenaar, de aanklager, procureur-generaal Mr. Addens, ééns als secretaris verbonden aan de Universiteit Groningen waar de "Zaak Vermaning" werd "uitgevonden". Deze Mr. Addens had al eerder getoond géén enkele interesse te hebben om de vele justitiële fouten te onderzoeken die in deze zaak al begaan waren....zelfs niet toen de verdediger van Vermaning, Mr. R. v.d. Molen, daar schriftelijk om vroeg al vóór de zitting in Leeuwarden.

Waarom liet U, minister van Justitie, geen rechtvaardig en onpartijdig onderzoek instellen, zoals Hare Majesteit dit gevraagd had?

U had dan kunnen constateren dat:

1. Vermaning zonder een bevel tot arrestatie in hechtenis werd genomen.
2. Dat deze arrestatie geschiedde onder vals voorwendsel.
3. Dat zonder bevel tot huiszoeking en zonder vergunning van Vermaning tot deze huiszoeking werd overgegaan.

4. Dat bij deze huiszoeking de meestbelanghebbende en feitelijke "vals-verklaarder" D. Stapert de praktische leiding had.
5. Dat Mevr. Vermaning en haar zoon bij die gelegenheid mishandeld werden en ook gevangelijk weggevoerd.
6. Dat er met de processen verbaal op een later tijdstip door justitie geknoeid is.
7. Dat de officier van justitie in Assen géén behoorlijk vooronderzoek gedaan heeft.
8. Dat het Openbaar Ministerie-zonder enig onderzoek-onmiddellijk de provincie Drenthe verplichtte om-met een beroep op art. 162 v.h. wet-boek van strafvordering -Vermaning aan te klagen.
9. Dat het "Rapport Stapert-Waterbolk", dat de aanleiding tot de "Zaak Vermaning" werd, vele gemakkelijk bewijsbare leugens en misleidingen bevatte.
10. Dat de rechter-commissaris, geheel tegen de waarheid in-aan de directeur van het Ger. Laboratorium schreef, dat alléén de belanghebbende Prof. Waterbolk deskundig was in Nederland om in deze zaak hulp te kunnen bieden aan dit Lab.
11. Dat toen dit Lab. vastliep met het onderzoek, de meestbelanghebbende D. STAPERT, die het "VALSE RAPPORT STAPERT" had geschreven, het GERECHTELIJK Lab. ging STUREN.
12. Dat dit Lab. door Waterbolk en Stapert werden bedrogen door volkomen irrelevant vergelijkingsmateriaal als normatief voor te stellen.
13. Dat het onderzoek op dit Lab. een aanfluiting was van wetenschappelijk verantwoord en eerlijk onderzoek.
14. Dat dit Lab. ONDER EDE meerdere bewijsbare LEUGENS verkondigde in hun Rapporten voor de Rechtbank en tijdens de zittingen. BEWIJSBAAR minister van Justitie.
15. Dat men de electronen-microscop (aanwezig op dit Lab.) en NOODZAKELIJK voor het onderzoek van oudheidsverschijnselen NIET GEBRUIKTE.
16. Dat dit Lab. materiaal (144 Artefacten uit Hijken) tot twee jaar na de zittingen in Leeuwarden liet verdwijnen.
17. Dat ik, als getuige deskundige, opgeroepen in naam der Koningin, dit materiaal nodig had om de onschuld van Vermaning te bewijzen.
18. Dat ik dit materiaal meerdere malen heb laten opvragen door onze advocaat, de heer Mr. v.d. Molen.
19. Dat dit nogmaals gebeurde tijdens de zitting van het Hof in Leeuwarden.
20. Dat het Openbaar Ministerie (Mr. Addens) toen verzekerde, dat dit materiaal helaas zoek was.
21. Dat Dr. Groeneveld van het Ger. Lab. van het O.M. onder ede aanwezig was tijdens bovengenoemde verklaringen voor het Hof, en dat deze beambte van het O.M. zijn kaken op elkaar hield. Hij moet geweten hebben dat dit ontlastende materiaal in een kast OP ZIJN LABORATORIUM lag.
22. Dat door deze schandelijke praktijken, mij, de getuige deskundige à décharge, de voornaamste troeven van onschuld van Vermaning uit handen werden geslagen door hen die BEWEREN het recht en de wet te representeren.
23. Dat Prof. Bosinski, de kroongetuige, driemaal in zijn Rapport en twee maal tijdens de zitting in Assen meineed pleegde.
24. Dat Prof. Waterbolk, drs Stapert, dr. v.d. Waals, drs. Harsema en dr. Groeneveld, BEWIJSBAAR met zekerheid wisten, dat Bosinski onder ede valse getuigenissen aflegde.
25. Dat bovengenoemde personen allen onder ede aanwezig waren in de rechtzaal toen Bosinski deze meineeden pleegde; maar dat niemand van hen-noch in noch buiten de rechtzaal-protesteerde. Ze zijn daardoor medeschuldig.
26. Door Prof. Waterbolk, drs Stapert en dr. Groeneveld is op grote schaal misleiding, bedrog en meineed gepleegd.
27. Dat de provincie Drenthe-met name G.S.-meerdere malen gewezen is op bovengenoemde feiten.
28. Dat deze provincie, zich beroepend op art. 162 W.v.S., wél op 13 maart 1975 Vermaning aanklaagde op een rapportje van 7 bladzijden vol bewijsbare leugens van Stapert-Waterbolk.
29. Dat deze zelfde provincie nu, na stapels aangeboden bewijzen van echte gepleegde wandaden als boven vernoemd, weigert ook NU art. 162 te gebruiken.
30. Dat in ons land blijkbaar voor VIPS andere wetten gelden als voor een simpele arbeider.
31. Dat Uw onderzoek, in opdracht van Hare Majesteit uitgevoerd, daarvan een sprekend bewijs is.
32. Dat dit nog te meer spreekt, omdat U de brief van de heer Vermaning van 19 dec. 1980, waarin hij U in zes vragen om opheldering over Uw onderzoek (sic) verzoekt, nú op 19 sept. 1982 nog steeds niet hebt beantwoord.
33. Dat U ons toch niet wilt vertellen, dat er door het Ministerie van Justitie RECHT WORDT GEDAAN aan gewone burgers zonder titels.

Dat dit recht in de "Zaak Vermaning" juist door JUSTITIE op een bijzonder duidelijke wijze tot KLASSE-JUSTITIE werd.

Honderden Nederlanders die de WAARHEID in de "Zaak Vermaning" kennen eisen eindelijk een ECHT ONPARTIJDIG onderzoek en niet het onderhandse gekonkel met de procureur-generaal, de eenzijdige belanghebbende partij die de leugens van de "getuigen à...charge" tijdens de zitting in Leeuwar-

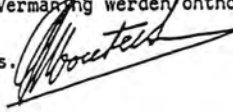

den verhief tot:

"Mijn getuigen spreken elkaar niet tegen...maar vullen elkaar aan!"

De voormalige getuige deskundige
à décharge, die door Uw ambtenaren
zijn beste bewijzen van onschuld
van Tjerk Vermaning werden onthouden.

A.M.Wouters.

Zoals te verwachten was, ontvingen we nooit een antwoord op dit schrijven van de Minister van Justitie!

G. Op 17 febr. 1981 kreeg Vermaning een schrijven van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, dr. A. Pais (arch. Wouters, ZV. 354). Zijn antwoord was kort:

1. Uw problemen liggen op justitieel vlak. U kunt zich het best via een civielrechtelijke procedure tot de rechter wenden.
2. Zover het mijn verantwoordelijkheid raakt, merk ik op:
In 1978 en 1979 heb ik het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen, waarvan het B.A.I. deel uitmaakt, reeds advies gevraagd naar aanleiding van een brief van dr. Franssen uit Bennekom. De heer Franssen suggereerde eveneens het bestaan van kwalijke praktijken bij de wetenschapsbeoefenaren die U wegens vervalsingen hadden aangeklaagd. Het College van Bestuur antwoordde op 28 mei 1979 na "uitvoerig overleg" tussen College en het B.A.I.: "Wij ontkennen de door de heer Franssen gesuggereerde kwalijke praktijken binnen het B.A.I....". Het is mij in deze situatie niet mogelijk, nadere stappen te ondernemen.

En dáár kon dhr. Vermaning het mee doen. Naïviteit ten top... advies vragen aan de BESCHULDIGERS zelf.

H. Dr. C. Franssen schreef dan ook op 30 maart 1981 een brief aan de Minister, waarvan hij een copie zond aan Hare Majesteit de koningin (arch. Wouters, ZV. 356 en ZV. 357):

1. Daar door U mijn naam genoemd werd in Uw brief van 17-II-1981 aan de heer Vermaning, voel ik mij genoodzaakt een beknopte reactie te geven.
2. Natuurlijk ontkent prof. Waterbolk schuld en voorts zullen zijn collega's (= Raad van Bestuur) hem de hand boven het hoofd houden. Had U anders verwacht? Prof. Waterbolk gaat zich toch zelf niet beschuldigen.
3. Dr. Franssen vraagt alsnog om een onpartijdig onderzoek door onafhankelijke personen en adviseert dr. Pais het boekje van Fred Vermeulen "De onderste steen" te lezen.

I. Op 18 mei 1981 geeft Vermaning zelf antwoord aan Minister Pais. Hij komt terug op de feiten genoemd in de brief aan Justitie, dat hij in géén der genoemde feiten werd gehoord. Ook de zaak van Franssen was hem niet bekend. Het college van bestuur had ook hier zijn verdediging nooit in betrokken. Het bestuur van een wetenschappelijk instituut liet zich op een bijzonder onwetenschappelijke manier eenzijdig informeren door de partij die er belang bij had de waarheid niet aan het licht te brengen. Zelf hebt U als Minister van O. en W. niet beter gedaan. Dat deden ook Uw collega's van Justitie en Binnenlandse Zaken. (arch. Wouters, ZV. 359).

J. Pas op 9 maart 1981 antwoordde de Minister van Binnenlandse Zaken op de opdracht van de Koningin: (arch. Wouters, ZV. 355).

1. De Minister had eerst de visie van G.S. van Drenthe ingewonnen. Drenthe beriep zich op art. 162 van het Wetboek van strafvordering. Zij waren op grond van dit artikel en op ADVIES van de officier van justitie tot het indienen van de aanklacht ingegaan. (Pistool op de borst? (A.W.).
2. Het houden van de persconferentie van de hoofdofficier van justitie is in het provinciehuis gehouden, doch DIT IS OP UW VERZOEK om praktische redenen geschied, aangezien elders geen geschikte ruimte aanwezig was.

3. Na de aangifte van G.S. was de afwikkeling van deze zaak verder een taak van de rechtbank.
4. Na de vrijspraak door het Hof in Leeuwarden heeft uw advocaat verzocht aan G.S. om rehabilitatie. Omdat het Hof in het midden heeft gelaten of de betrokken stenen al of niet vals zijn, heeft G.S. gesteld dat van hun kant geen aanleiding bestond op het verzoek van de advocaat in te gaan.
5. Aan de directie van het provinciaal museum hebben G.S. opdracht gegeven niet meer te spreken dat de stenen vals zijn. Maar er kan ook niet gezegd worden echt.
6. Daarnaast hebben G.S. van Drenthe de museumdirectie te kennen gegeven, dat Niet geëxposeerde stukken op verzoek en op afspraak getoond moeten worden.
7. G.S. hebben tenslotte opgemerkt, dat zeer onlangs een gesprek heeft plaats gevonden tussen U en leden van hun college, waarin het standpunt van de provincie is verduidelijkt.
8. Gezien de uitspraak van het gerechtshof menen G.S., dat zij hiermee U voor zover dat binnen hun vermogen ligt (!!!A.W.) hebben kunnen helpen. Met deze visie KAN IK MIJ VERENIGEN. In verband daarmee bestaat voor verdere tussenkomst mijnerzijds geen aanleiding. De Minister van Binnenlandse Zaken.

ZV.800. Foto: A. Wouters.

Leicaflex SL.II met Macro-Elmarit 60 mm.

Fig.147. Grote zeldzame boor (perçoir) uit de concentratie "Eemster". Dergelijke boren zijn ons ook bekend uit het Acheuléen van Cagny.

K. Vermaning - zoals steeds geholpen door zijn adviseur - schrijft op 19 mei 1981 terug naar de minister van Binnenlandse Zaken en deelt deze mee:

1. Wij benadrukken nogmaals het eenzijdige onderzoek van B.A.I., de G.S. van Drenthe en het gerechtelijk laboratorium door de beschuldigers gestuurd.
2. Mijn advocaat mr. van der Molen kon toen nog niet weten dat dezelfde eenzijdige manier van informatie inwinnen, later zou worden toegepast door de drie, door Hare Majesteit aangewezen ministers.

3. G.S. van Drenthe waren meer dan vlot met het toepassen van art.162 na de beschuldigingen van het B.A.I van de Rijksuniversiteit en hun persbericht. Wij hebben G.S. gewezen op de strafbare feiten, gepleegd door prof. Waterbolk, drs. Stapert, dr. Groeneveld en prof. Bosinski namelijk: misleiding, bedrog en meened. Maar dáár deed G.S. GEEN aangifte van.
4. Dat de op 18 maart 1975 in het provinciehuis te Assen gehouden persconferentie op MIJN VERZOEK is gehouden, is een volslagen onzinnige bewering. Waarom zou ik vragen om een persconferentie, waarin ik publiekelijk zou worden beschuldigd van bedrog en oplichting, zonder dat ik er ZELF erbij kon zijn om mij te verdedigen? Het gaat er ook niet om, op wiens verzoek dit gebeurde. Het ging er om, dat het rechtsbeginsel "praesumptie van onschuld" door G.S. met voeten werd getreden, en dat G.S. vinden, dat zij niets hoeven te doen om dat goed te maken.
5. Het standpunt van G.S., dat zij mij niet hoeven te rehabiliteren omdat het Hof in het midden liet of de stenen echt of vals waren, kan ik niet delen. Het Gerechtshof oordeelde, dat op geen ENKELE WIJZE was bewezen, dat ik onjuiste informatie had gegeven omtrent vindplaatsen, en evenmin was bewezen dat ik valse artefacten had gemaakt.
Het Gerechtshof oordeelde, dat de aangifte ten onrechte is gedaan door G.S. en dat het z.g. bewijsmateriaal, aangebracht door het B.A.I., niets voorstelde.
6. G.S. van Drenthe weten, wat ze MIJ en mijn GEZIN hebben aangedaan, maar zijn nog steeds van mening, dat zij geen stap in mijn richting hoeven te doen en niets goed te maken hebben. (arch.ZV.360)

Een copie van deze brief heb ik gezonden aan Hare Koninklijke Hoogheid.

Intussen had Vermaning met mr. Schuurmans te Roden, een lijst opgemaakt met 98 vragen, die door de deurwaarder in Groningen werden bezord aan prof. Waterbolk en drs. Stapert (arch. Wouters, ZV.362). Hij stelde als eis dat binnen 14 dagen hierop antwoord moest worden gegeven. Toen die termijn ruim overschreden was, heeft Vermaning op 9 febr. 1981 een aanklacht ingediend bij de hoofdofficier van justitie te Groningen tegen Waterbolk en Stapert wegens het doen van valse beschuldigingen en meened gepleegd in de processen tegen hem (arch. Wouters, ZV.363).

De hoofdofficier van Groningen stuurde de aanklacht met de bijgeleverde stukken aan zijn collega in Assen, mr. L.C.M. Meyers.

Op 28 april schreef deze hoofdofficier te Assen aan mr. Schuurmans, dat hij géén strafvervolgning zou instellen (arch. Wouters, ZV.364).

Mr. Schuurmans deed toen in tegenwoordigheid van ons (Beersma, Horn en Wouters) een merkwaardige uitspraak die we nooit meer hebben vergeten:
"U gelooft in recht in ons land? Hier is de rechtspraak NIETS beter dan in de eerste de beste bananenrepubliek".

Justie in Assen, moest er niet aan denken dat juist hún aandeel in de "Zaak Vermaning" opnieuw openlijk ter discussie zou komen. Seponeren dus!
Interessant is het wel dat Vermaning op 14 april 1981 weer een brief ontving van het Ministerie van Justitie:

"Mij is gebleken, dat U inmiddels bij de officier te Groningen aangifte hebt gedaan van valse aangifte en meened. Daarmee bewandelt U de aangewezen weg. Ik raad U - wellicht ten overvloede - aan de informatie waarover U spreekt in Uw brief van 19 december 1980 (opnieuw) onder de aandacht van het openbaar ministerie te brengen".

Het Ministerie van Justitie,
Namens de Minister, het Hoofd van de
Hoofdafdeling Staats- en Strafrecht.

Gerechtigheid is niets anders dan het profijt van de sterke.
(Thrasymactos).

"AFWIKKELINGEN" VAN HET HOF IN LEEUWARDEN:

Gerechtigheid had nog een ander "profijt"...niet te betalen door de lieden die Vermaning - gezien de vrijspraak - valselijk beschuldigd hadden, noch door de aanklagers G.S. van Drenthe, maar indirect door de Nederlandse belastingbetalers. Mr. Beversluis, President van het Gerechtshof te Leeuwarden verklaarde op 19 nov. 1979:

"Overwegende dat dhr. Vermaning bij arrest van dit Hof d.d. 1978 is VRIJGESPROKEN van het hem bij inleidende dagvaarding te laste gelegde: een bedrag toekomt van in totaal f.58.685,65. Gezien de artikelen 591 en 591 a van het Wetboek van Strafvordering:

BESCHIKKENDE:

Stelt het bedrag van de vergoeding vast op achtenvijftig duizend zeshonderdenvijfentachtig gulden en vijftenzestig cent. Beveelt de tenuitvoerlegging van deze beschikking voor dit bedrag van de vergoeding en bepaalt dat bedrag zal worden overgemaakt op postgironummer 118373 t.n.v. de advocaten en procureurs waartoe mr. van der Molen toe behoort"

Gedaan te Leeuwarden op 19 nov. 1979.

De President van het Gerechtshof te Leeuwarden.

Mr. v. d. Molen schreef op 13 febr. 1980 aan de werkgroep Vermaning o.a.:

"Ik stel het bijzonder op prijs jullie allen te danken voor de wijze waarop ieder van jullie een eigen bijdrage heeft geleverd aan de voorbereiding en de afhandeling van de hoger-beroep-procedure. Ik heb jullie doorzettingsvermogen, betrokkenheid en vriendschappelijke bejegening als verwarmend ervaren. Tenslotte moet ik nog tot een zakelijke afwikkeling komen. Bij beschikking van de President van het Gerechtshof te Leeuwarden d.d. 19 nov. zijn de volgende bedragen toegekend:

Tjerk persoonlijk	f.643,05	} Dus alleen de reis en verbleefkosten van Assen en Leeuwarden.
Ad Wouters	f.415,50	
Piet Beersma	f.264,--	
Anton van der Lee	f.581,95	
Doeko Goosen	f.419,50	

Ik sluit een kopie van genoemde beschikking bij. Daaruit blijkt ook waarom aan de niet-genoemde leden van de werkgroep geen enkel bedrag is toegekend. (Hieruit bleek óók dat aan de advocaat werd toegewezen een bedrag van 55.173,65. A.W.).

Ik wens jullie allen verder het allerbeste. Hopelijk zien we elkaar binnen afzienbare tijd nog eens terug.

Met vriendelijke groet
w.g. R. van der Molen."

Over de onkosten, gedeclareerd door de vorige advocaat, mr. Doornbos, voor zijn vertredingen tijdens Assen I en II en deze van prof. Bosinski hebben we nooit inlichtingen kunnen krijgen. Zie ook de opmerking in deze, op pag. 187 van deze verhandeling.

**DE "ZAAK VERMANING" BLIJFT EEN SLEPENDE KWESTIE TOT
DE "WAARHEID" ECHT ZAL DOORBREKEN.
EN DAT ZAL ZEKER GEBEUREN!**

Na de briefwisseling met de drie ministeries had Vermaning in feite de moed opgegeven om nog ooit gerehabiliteerd te worden. Zijn vrienden dachten daar anders over:

Toen Vermaning ons in zijn schrijven (arch. Wouters, ZV.722) in een zwaarmoedige bui bekend maakte dat hij zijn gehele collectie Eemster wilde verdelen tussen de heren Wouters, Franssen en Horn als "tegenprestatie", schreven Franssen en Wouters hem terug: "Daar komt niets van in, er gaat bij jou geen steen de deur uit. Jij bent en blijft voor ons de ontdekker van unieke en wetenschappelijk uiterst belangrijke vondsten" (arch. Wouters, ZV.723).

Dhr. Ewald Horn organiseerde in zijn "Natuurhistorisch Museum Drouwenerzand", maar liefst drie tentoonstellingen waarin alles wat er over de kwestie Vermaning geschreven was, voor iedereen bereikbaar te lezen was. Ook lagen er steeds meerdere vondsten van Vermaning en artefacten van andere amateur-archeologen geëxposeerd. Ook prof. Bosinski en de Duitse archeoloog dr. ir. Cubuk, bezochten een der exposities. Ze keurden toen reeds o.a. de Hijkenkern H.5 (Fig. 118, pag. 165), door drs. Stapert juist in dat museum onder glas gezien en expliciet vals verklaard, tot goed en gepateneerd artefact uit het Midden-Paleolithicum. Ze bekeken ook daar, de eerste vondsten uit de Stuwwal in Rhenen van de heren Franssen en Wouters op de hand, en waren zo geïmponeerd dat ze een afspraak maakten om enkele dagen de vindplaats en de collecties te komen bekijken.

Wij verzamelden in die tijd alle krantenartikelen, ingezonden stukken en vele brieven en lichtdrukken uit tijdschriften, die met de "Zaak Vermaning" (beter de "Zaak Stapert-Waterbolk") te maken hadden. Ze zijn te vinden in het archief Wouters onder de nummers: ZV.365 t/m ZV.799 en zijn voor ieder belangstellende te raadplegen, desnoods tegen kostenvergoeding, als lichtdruk verkrijgbaar. Een klein gedeelte van dit archief verspreidden we al onder vrienden, gratis als "APAN-Intern", genaamd naar de al spoedig opgerichte "Vereniging APAN" (Actieve Praktijk Archeologie Nederland). Deze gegevens groeiden uiteindelijk uit tot het tijdschrift voor amateur-archeologen: "APAN-EXTERN" (te bestellen: De Sav. Lohmanlaan 12.b/9722 HG te Groningen).

Zowel wijz'lf, als later dhr. A. van der Lee, verzorgden vele lezingen met kleur-dia's over deze voor de Nederlandse archeologie beschamende zaak, die unaniem door de universitaire instituten werd doodgezwegen of tegengewerkt, ook door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek in Amersfoort. Hetzelfde gold overigens ook voor de ontdekkingen in de Stuwwal van Rhenen, waar de toen oudste archeologische vondsten van voor de Saale-ijsbedekking (180.000 B.P.)-ontdekt werden door Franssen en Wouters. Ze werden al beschreven in hun in 1977 opgericht onafhankelijk tijdschrift: Archaeologische Berichten, waarvan wij de eerste 18 nummers al mee uitgaven en waarin de "Zaak Vermaning" meerdere malen werd besproken. (Zie: titelblad van nr. 9 op pag. 210).

Hoe interessant ook, we willen aan al de krantenartikelen etc. voorbijgaan. Er zou overigens een "vermakelijk" boek mee te vullen zijn. Op pag. 211 staan enkele "koppen" in een soort "pseudo-panoptische opmaak" bijeen. (Zie Fig. 149).

Onze opdracht: "Het bewijs leveren van de ECHTHEID der artefacten van Tjerk Vermaning" (Zie pag. 168), hebben we in de loop der jaren al meerdere malen volbracht. In dit boek toonden we ook aan: de leugens en manipulaties - ook voor de rechtbanken en het Hof - van de beschuldigers onder ede, en hun onderlinge contact. Ze deden totaal geen onafhankelijke onderzoekingen op de corpora delicti van de beschuldigde.

Eigenlijk is onze opdracht met dit boek afgesloten. Toch willen we nog enkele gebeurtenissen na de rechtzittingen toevoegen. We beperken ons maar tot weinige feiten en sommige kwamen al terloops ter sprake.

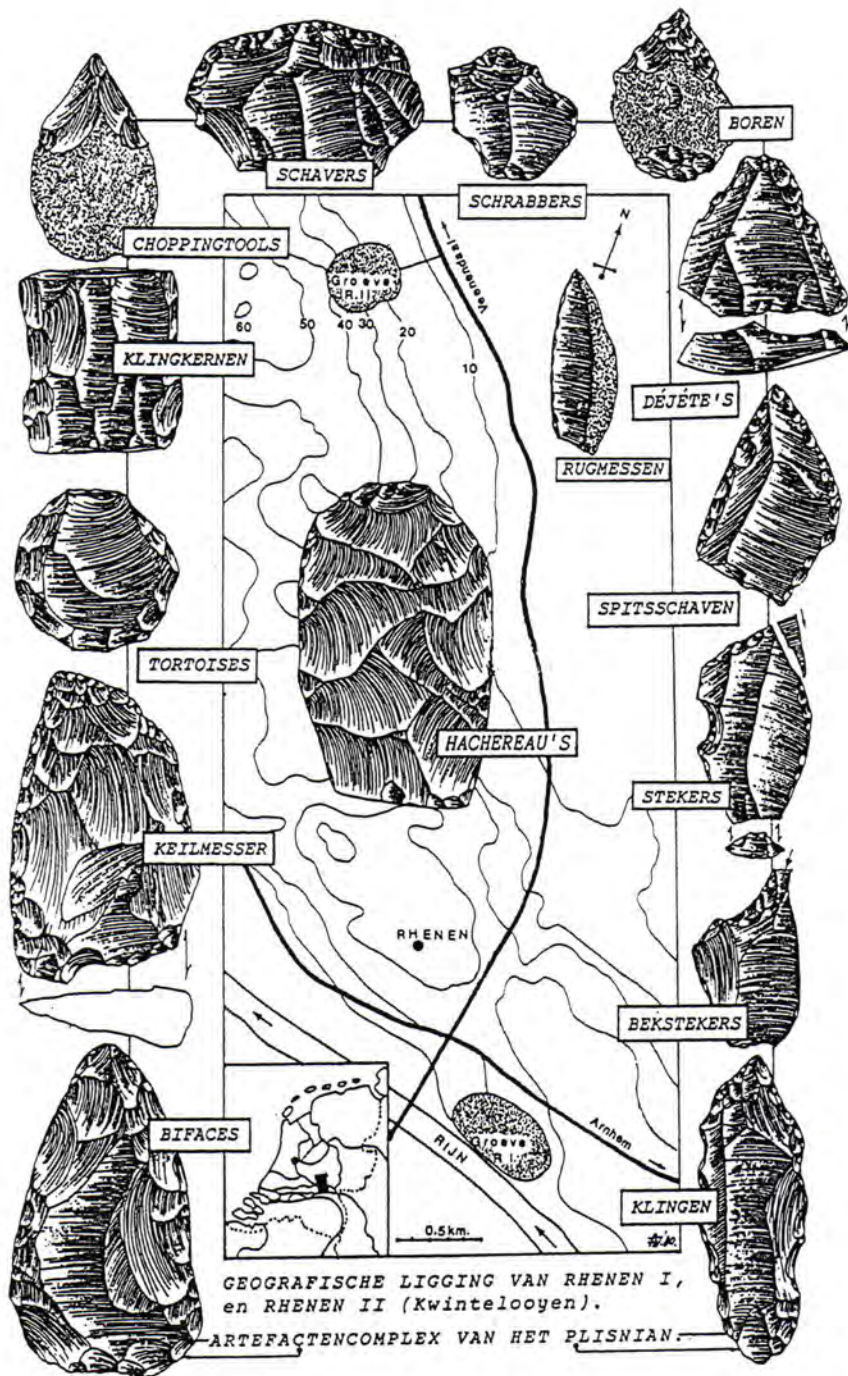
1. WERK GROEP: "KLAARHEID OVER VERMANING" (19 maart 1982).

Op 19 maart 1982 hield deze werkgroep een symposium onder het motto: "De stenen van Vermaning... de onderste steen boven".

G.S. van Drenthe was niet bereid een ruimte hiervoor beschikbaar te stellen. De druk bezochte bijeenkomst werd daarom gehouden in het "Concrescentrum Bellevue" te Assen. Prof. Modderman van de universiteit van Leiden, gaf zover het in zijn vermogen lag, hieraan alle medewerking. Ook alle vakarcheologen waren uitgenodigd. Prof. Waterbolk en drs. Stapert kwamen niet "om een vrije discussie mogelijk te maken" (?). Wel waren van de vakarcheologie aanwezig: dr. Modderman, dr. Kars, dr. Louwe Kooijmans, dr. IJzereef en Anton Bruijn. Van G.S. van Drenthe, nadrukkelijk uitgenodigd, overvloedig aanwezig op 18 maart 1975 in de Statenzaal van Drenthe, waar Vermaning werd aangeklaagd door G.S., was niemand...

ARCHAEOLOGISCHE BERICHTEN No. 9

Tekeningen: A. Wouters. Artefacten thans teneinde in "Museum" en R.M.O.

ZV.829.

TITELBLAD VAN ARCHAEOLOGISCHE BERICHTEN NO.9.
ARTEFACTEN UIT HET MIDDEN-ACHEULÉEN (PLISNIEN) VAN DE
VINDPLAATSEN RHENEN I EN II.
De kwestie Vermaning kwam in "Archaeologische Berichten"
aan de orde in de nummers: II-V-VII-IX-XI-XII-XIV- en
XVII. Dit laatste nummer van 144 pagina's - opgedragen ter
nagedachtenis van Grada Vermaning - bespreekt uitvoerig
alles wat te maken heeft gehad met de vindplaats "Eem-
ster" van Tjerk Vermaning.

Fig.149. Een "Bloemlezing" van koppen en teksten.Het zijn er maar enkele van de vele honderden.Het begon in 1975 en gaat nog steeds door.VEEL ZEGGEND !

niemand gekomen. Zij zouden toch als voormalige aanklagers en één's gever van de erepenning van Drenthe, na de VRIJSPRAAK van Vermaning aanwezig geweest moeten zijn. Ze waren er overigens OOK in Leeuwarden niet. Ook de persoonlijk uitgenodigde Commissaris der Koningin wilde de uitleg van de echtheid der stenen niet aangetoond zien, noch geconfronteerd te worden met de ware toedracht van 18 maart 1975 (zie: arch. Wouters, ZV.803.Fig.150).

COMMISSARIS DER KONINGIN IN DE PROVINCIE DRENTHE	
	ASSEN , 24 mei 1982.
Nummer: 9796	de heer A.M. Wouters, Laauwikstraat 34, 6663 CK Lent.
Geachte heer Wouters,	
In uw brief van 12 maart j.l. verzocht u mij de bijeenkomst inzake de heer Vermaning d.d. 19 maart bij te wonen. Ik was op die dag verhinderd maar ook afgezien daarvan lag het niet in mijn bedoeling die dag bij te wonen. Een "zaak Gedeputeerde Staten Drenthe contra Vermaning" (zoals u in uw brief omschrijft) bestaat naar mijn oordeel niet. Na de uitspraak van de rechter is er slechts een wetenschappelijk verschil van inzicht, waarin Gedeputeerde Staten van Drenthe geen partij zijn.	
	De commissaris der Koningin in de provincie Drenthe,
ZV.803. Fig.150.	

Fig.150. Maar Vermaning was toch vrijgesproken van alle door G.S aangedragen beschuldigingen? Er was geen énkél bewijs geleverd dat hij vervalst en verkeerde vindplaatsen zou hebben opgegeven. Hij kon dus ook bewust de provincie niet hebben opgelicht, want juist de "wetenschap" had hem tot verkoop verplicht, dan wel aangeraden en de vondsten op waarde getaxeerd. G.S. van Drenthe had op 18 maart 1975 naar de wetenschap moeten verwijzen, naar echte wetenschap... dát wel en niet naar die van een beginneling, later aangevuld door twee corrupte rapporten van Rijswijk en Keulen!

Nogmaals, dit provinciaal bestuur van Drenthe was laf en geen enkele vorm van achting waardig. Wel aanwezig was de nieuwe directeur van het provinciaal museum in Assen drs. G. Horstman. Van de Rijksuniversiteit Groningen ontdekten we de ijverig aantekeningen makende, volkomen zwijgende dra. A. Clason. De APAN-leden waren nagenoeg alle aanwezig, evenals vele persmensen. De Commissaris der koningin had hier alle kans gehad, de visie van het bestuur te geven. Het gebodene op die dag waren de drie betogen, die ook al voor het Hof in

Leeuwarden waren gehouden van de heren Beersma, (nú met door ons vervaardigde dia's), Wouters en van der Lee. Dhr. Horn verzorgde een stand met artefacten en literatuur. De voorzitter, dhr. Hoeksema leidde de discussies, die in feite voornamelijk maar werden aangegaan door dr. Louwe Kooijmans van het R.M.O. (zie: pag. 129-130 en de geluidsbanden: arch. Wouters, ZV. 169, tapes 3 en 3-A.), voortreffelijk en met strakke hand. We misten nadrukkelijk de "tegenspraak" van de heren Waterbolk en Stapert... of was hun afgang in Leeuwarden genoeg geweest?

De "Werkgroep Klarheid over Vermaning", kon op een wel zeer succesvolle dag terug zien.

"Dhr. A. Bruijn van de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek, óók zeer deskundig in vuursteenbewerking, vertelde ons na afloop, volledig overtuigd te zijn van de ECHTHEID der vondsten van Vermaning. Later publiceerde hij dit openlijk in een artikel in de "Telegraaf" van 18 oct. 1985 onder de kop: STENEN UIT COLLECTIE VERMANING ZIJN ABSOLUUT ECHT. VERMANING IS PER-TINENT GEEN OPLICHTER !

Enkele fragmenten uit dit artikel geven we hier met een verkleining van van 80% integraal weer (arch. Wouters, ZV. 827).

<p>Tegen de muur</p> <p>De wetenschapsman meent dat de „beroepswereld”, die al tien jaar lang met alle kracht de echtheid heeft aangevochten van de vuurstenen gebruiksvoorwerpen uit de drie op Drents grondgebied aangetroffen mammoetjagerskampementen, inmiddels met de rug tegen de muur staat: „Toch zal het moeilijk zijn voor Vermanings tegenstanders om uiteindelijk hun ongelijk te moeten toegeven. Maar ze moeten wel; ze kunnen hier niet meer onderuit. Men weet donders goed hoe het allemaal werkelijk in elkaar zit. Het verdere onderzoek zal mijn bevindingen alleen maar onderschrijven en de positie van Vermaning versterken.”</p> <p><i>Apan - Intern 16 183.</i></p>	<p>Onderzoeker Bruin: „Toen negen jaar geleden de aanklacht van Vermanings belangrijkste tegenstanders, prof. Waterbolk en zijn medewerker drs. Stapert (beiden van het biologisch-archeologisch instituut te Groningen), bij onze dienst binnenkwam, vonden wij het al een verdomd slechte en zwakke aanklacht. Slecht onderbouwd. Er deugde hoegenaamd geen lor van. Ik weet nog dat ik toen al dacht: als ik daar stond om de zaak-Vermaning te verdedigen, bleef van die hele aanklacht geen spaan heel.</p> <p>Redeneringsfout</p> <p>Het is dan ook heel onbegrijpelijk dat nooit, door geen</p>	<p>enkele instantie, diepgaand wetenschappelijk onderzoek is verricht naar Vermanings stenen. De aanklacht is gewoon voor zoete koek aangenomen, blijkbaar omdat het om een amateur ging. Dat is nog nooit vertoond en het past de wetenschap ook niet, dat men geen onderzoek houdt naar een twijfelachtige zaak. De wetenschappelijke wereld in ons land is in de zaak-Vermaning lang zeer onwillig geweest en heeft zich te veel beziggehouden met doelloos geruzie.</p> <p>De verschijnselen, die op de stenen van Vermaning zijn aangetroffen, zijn secundair, veroorzaakt door omstandigheden in de bodem.”</p> <p>ZV. 827.</p>
--	---	---

Fig.151. Anton Bruijn van de R.O.B., gaf bovenstaand commentaar over de "Zaak Vermaning", in de "Telegraaf" van 18 oct. 1985. Dhr. Bruijn had meerdere van onze proeven in een pseudo-cryoturbatie en de écailllements en slijpproeven persoonlijk kunnen bestuderen in Lent.

Opmerkelijk dat Tjerk Vermaning niet aanwezig wilde zijn op het symposium in Assen. Hij schreef ons op 13 maart 1982: Beste AD.

"Een bijeenkomst, als door de Werkgroep belegd, kan ik emotioneel niet meer aan, temeer niet omdat er ook mensen als Prof. Waterbolk en Drs. Stapert uitgenodigd zijn. Met de visie van deze meinedigen heb ik geen boodschap". (arch. Wouters, ZV. 804).

Op 11 maart 1982 had hij ook al de uitnodiging van drs. Horstman afgewezen voor de expositie in het provinciaal museum te Assen (vanaf 17 maart 1982 lo-pend), waar de meningen van de bestreden vondsten -met de meningen van de Apan en het B.A.I - van Hoogersmilde; Hijken; Blauwmeer; Leemdijk; ..... enz. te zien zullen zijn.

"Wegens gemoedsbezwaren, zal ik persoonlijk geen bezoek brengen aan deze tentoonstelling. Ik wil me niet nog eens gaan ergeren aan de namen: Prof. Waterbolk

en Drs.Stapert.Door toedoen van deze mensen,heb ik genoeg verdriet en ellende moeten meemaken...etc" (arch.Wouters,ZV.809).

2.DE DOOD VAN GRADA VERMANING-JANSEN (8 maart 1981).

Vele reacties van Tjerk Vermaning sinds 1981 waren begrijpelijk omdat zijn vrouw Grada,die hem "kende" en in alles hielp om overeind te blijven na al het onrecht hem aangedaan,ontvallen was.

Ze had al langer hartklachten,waar dhr.H.Brouwer ons telefonisch van op de hoogte bracht.We hebben haar - samen met dr.Franssen - een maand voor haar dood bezocht.We troffen haar ,zittend in de kou, alleen en schreiend aan op de "Gerrit Lucas".Tjerk was petroleum halen voor hun kachelkje. Ze kon het...niet meer aan,maar wilde van "ziek zijn" niets weten...."Tjerk heeft me te hard nodig".

Eind februari moest ze toch opgenomen worden in het Wilhelmina-ziekenhuis in Assen wegens long- en zeer ernstige hartklachten. Ze overleed onverwachts in de nacht van 8 maart 1981.

Tjerk en zijn zoon werden met grote zorg bijgestaan door meerdere vrouwen en mannen uit zijn vriendenkring...Ze waren ook vanuit alle delen van het land gekomen om Grada op de begraafplaats "De Boskamp",de laatste eer te bewijzen.Prof.dr.Duko Goosen,eens verdediger van Vermaning,sprak namens allen de grafrede uit: "We leggen Grada in dezelfde grond,die Tjerk en háár zo dierbaar was en die hun zoveel vreugde,maar ook zoveel verdriet heeft gegeven". De voorganger haalde Paulus aan: "Ze heeft zich uit liefde opgeofferd en is daaraan bezweten".

Reproductie van een foto die we in 1982 van Tjerk ontvingen.

ZV.806

Fig.152

Tjerk bij het open graf van "zijn Grada".

In het voorwoord van het "Eemsternummer" in Archaeologische Berichten no.17 - opgedragen aan Grada Vermaning -, gaf dhr. van der Lee een zeer goede weergave van de "sterke vrouw", die Grada Vermaning-Jansen was geweest:

"Degenen die het genoeg hebben gehad, Grada Vermaning van nabij te leren kennen, zullen onwillekeurig moeten denken aan Prediker XXXI-10: "Een sterke vrouw, wie zal haar vinden? Haar waarde overtreft al wat komt uit de verste verte." Ja, een sterke schippersvrouw. Onverwoestbaar leek ze, zoals ze daar door het luik van haar keukentje deelnam aan de discussies over archeologische zaken in de kleine roef van de "Gerrit-Lucas". Volgens een door buitenstaanders nimmer begrepen formule wisselde zij steeds weer haar spraakzame echtgenoot af, wanneer deze verslag uitbracht over gebeurtenissen uit het verleden of uit de actualiteit. Grada hield van klare taal en ze maakte van haar hart geen moordkuil. Soms struikelde ze wel eens over dat moeilijke vakjargon van de archeologen en ze sprak dan ook steevast over "Claxon-techniek" en "speudo-werktuigen", maar ze wist precies waarom het allemaal draaide en ze stond pal naast haar man in diens strijd tegen degenen, die hun goede naam en faam door het slijk haalden. Maar boven alles was ze hartelijk en oprecht: iemand die zich gaf zoals ze was.

Hoewel Grada's leven door de archeologie vaak negatief werd beïnvloed - en niet alleen in de laatste jaren, want al lang vóór de zogenaamde vervalsingskwesie ondervond ze in haar bestaan van alledag de consequenties van de passie van haar man - toch was ze trots op de vondsten die ze persoonlijk had gedaan, zoals het onvergelijkbare vuistbijltje van de Voshaar.* Het heeft geen zin te filosoferen over de vraag of sommige ontwikkelingen geen andere wending zouden hebben genomen, als Grada Vermaning niet zo voortijdig zou zijn heengegaan. We kunnen alleen vaststellen, dat haar overlijden op 51-jarige leeftijd een groot verlies heeft betekend voor haar gezin en voor allen die met haar hebben gestreden voor de rehabilitatie van de naam Vermaning."

Zie: * pag. 6.

GRADA
Groot in je liefde
groot in je moed
voor je gekwelde man
TJERK VERMANING.
Rust in vrede.
Blijf hem helpen aan
gene zijde van het graf.
C.Franssen-A.Wouters
Bernekom-Lent.
10 maart 1981.

ZV.807

Fig.153

GRADA
Een grote leegte is gekomen; wij allen die je opgekropt verdriet, maar ook je blijdschap en je gratie begrepen, voelden en gedoogden.
Grada, je heengaan, je strijd, vergeten wordt ze niet.
**BESTUUR EN LEDEN
AKTIEVE PRAKTIJKARCHEOLOGIE
NEDERLAND.**

Enkele "memo's" uit de landelijke pers. Men was ook Vermaning, zes jaar na de AANKLACHT nog helemaal niet vergeten! Veel zeggend....

Op de Internationale Vrouwendag vernamen wij met verslagenheid het overlijden van
GRADA VERMANING
zij was een rots in de branding, de grootste steun en toeverlaat van 'haar' Tjerk.
Bij groot verdriet schieten woorden te kort, zelfs de stenen zwijgen.
Magda, Carell,
Jeroen en Martijn
Lagerwerf.
Jipsinghuizen,
9 maart 1981.

Met één "rouwbrief" had Vermaning heel erg veel moeite. Hij stuurde ons dit schrijven toe, onder het briefhoofd:

"HET HEEFT MIJN GRADA HET LEVEN GEKOST, ZE KON HET ALLEMAAL NIET MEER VERWERKEN...etc." (arch.:Wouters, ZV.808).

Het was onderstaand schrijven van zijn tegenstander van het gerechtelijk laboratorium, dr. Groeneveld:

"Zeer geachte Heer Vermaning,

Rijswijk, 12 maart 1981.

Met ontsteltenis las ik het bericht in de krant, dat Uw vrouw overleden is. Ik

wil U oprecht mijn medeleven betuigen met deze voor U zo zware slag. De wijze waarop Uw vrouw U met grote trouw heeft bijgestaan kan slechts bewondering afdwingen. Indien een mens zoals U een zware slag treft, blijft alleen het meevoelen met iemand die men nooit een kwaad hart heeft toegedragen en ook niet toe zal dragen. Ik hoop zeer, dat U de veerkracht, die U zo sierde, niet zult verliezen en dat U de eerste smartelijke tijd door kunt komen. Ik wens U en Uw zoon veel sterkte en Uzelf daarbij het allerbeste met Uw eigen gezondheid.

(arch.ZV.809).

Met vriendelijke groeten.
was getekend. E.R. Groeneveld."

Aanvankelijk hebben we Vermaning teruggeschreven, dat ... hij de brief van de getuige à charge, dr. Groeneveld ook POSITIEF kon opvatten (arch.ZV.810).

- Toen we echter op 15 oktober van dat zelfde jaar, "MARE", het opinieblad van de Leidse universiteit ontvingen, waarin dr. Groeneveld aan Boudewijn Büch zijn visie gaf op de rechtzaak Vermaning (zie pag. 115, onderste alinea);
- toen we in zijn inaugurale rede van 16 oktober, eveneens in 1981, zijn "superdeskundige prof. Bosinski" zagen opvoeren;
- toen we lazen dat prof. Groeneveld beweerde, dat het onderzoek van de vondensten van Vermaning alleen maar detective-werk was en "niks" met chemie te maken had, terwijl patina-onderzoek - waar uiteindelijk alles om draaide - juist op de EERSTE PLAATS een chemisch proces onder liggingssomstandigheden was;
- toen we tenslotte, na een eindeloze briefwisseling met "Rijswijk", museum en G.S. van Drenthe en het ministerie, op 25 nov. 1981 een schrijven ontvingen van de directeur van het gerechtelijk laboratorium drs. J.W. Verburgh, medeschrijver van het "rapport Rijswijk", dat de 144 stenen van Hijken geen enkele rol hadden gespeeld in HUN onderzoek en later werden teruggevonden (na ZES jaar A.W.) in het laboratorium. Dat deze 144 stenen een zeer belangrijke rol in onze verdediging vormden, telde voor justitie blijkbaar niet mee... klassejustitie? (zie pag. 165). (Brief: arch.ZV.812).

Toen... was er van een positieve benadering van de rouwbrief van dr. Groeneveld niet veel meer over. Had Vermaning toch terecht van een huichelachtig schrijven gesproken?

Wij hebben op 3 nov. 1981 een open brief van vier pagina's aan de redactie van "Mare" gezonden, gericht aan: "Ernst Robert Groeneveld, bewonderaar van Tjerk Vermaning", waarin we keihard de ONOORBARE feiten hebben opgesomd inzake het onderzoek van het gerechtelijk laboratorium (arch. Wouters, ZV.811). Noch van "Mare", noch van de nieuwe professor in de criminalistiek aan de Leidse universiteit hebben we ooit een antwoord ontvangen. Uit de inhoud van dit boek moet de lezer de inhoud van de brief van 3 nov. 1981 kunnen raden.

3. DE FILM OVER VERMANING VOOR "VERONICA".

Einde 1982 en begin 1983, werd onder regie van Co Patist, een film opgenomen over Tjerk Vermaning door de cineasten Menno en Carla Mennes. Aan deze productie werd ook door Vermaning zelf en de "vriendenkring" meegewerkt. De film zou door "Veronica" op 4 sept. 1983 worden uitgezonden. Op het allerlaatste moment - de film stond al aangekondigd in de omroepbladen - werd de film geblokkeerd en is om ons onbekende redenen nooit op het scherm geweest.

Het enige wat de voorzitter van "Veronica", Rob Out, losliet was: "De zaak blijft staan. Het blijft een dijk van een verhaal en dat wil ik in zijn geheel brengen".

Van dhr. B. Hoeksema ontvingen wij later een serie foto's, gemaakt tijdens de opnamen van de film. Deze interessante kleur- en zwartwit foto's bevinden zich in ons archief onder de nummers: ZV.701 t/m 706 en ZV.819 t/m 826. Foto ZV.702 staat als Fig. 154 afgebeeld op de volgende pagina.

Na de dood van Tjerk, ontvingen we van zijn vriendin Mevr. Hindriks, een video-

cassette met een repro-fragment van deze film (arch.ZV.843). Er is nooit meer iets van de film vernomen, maar hij moet nog aanwezig zijn in het archief van "Veronica".

Fig.154

Repro van een der foto's, genomen door Co Patist tijdens de opnamen van de Vermaningfilm. (ZV.702).

Tjerk, uitleg gevend aan het filmteam Mennes op een van zijn vindplaatsen onder Smilde. (Najaar 1982). * Zie tekst onder foto 154.

4. DE "TALKSHOW" IN GRONINGEN (24-XI-1983).

Wij waren aanvankelijk niet van plan dit punt 4, in dit boek te vermelden. Wij zijn van dit standpunt teruggekomen na de uitzending van de N.P.S van 11 dec.1998 op TV.III.

De Universitaire Stichting Vormings Activiteiten (USVA) hield op 24 nov.1983 in het theater "'t Lutje" in Groningen een talkshow over de affaire Vermaning. Prof. van der Waals, drs. Stapert en prof. Boekschoten, zouden aanvankelijk voor de studenten hun visie op deze zaak geven. Maar, zo schreef Jan Wieringa (N.v.h.N. van 25-XI-1983), het draaide uit op een rechtstreekse confrontatie met fervente verdedigers van Vermaning (A.v.d. Lee, J.E. Musch, A. Wouters en enkele leden van de APAN (arch.ZV.725).

"De organisatoren vreesden "toestanden", want die APAN (Amateur Praktijk Archeologen) is een echte sekte hoor, - zo vertrouwden ze de U.K. toe -, vergis je niet. Die deinzen voor niets terug. Ze hebben Dick Stapert zelfs weleens drollen*toegestuurd in een postpakketje. En men had ook bewakers ingehuurd tegen die boze amateurs. Maar er is geen spettertje stront door de zaal gevlogen" (Hans Kuné in de U.K.-Universiteitskrant Groningen van 30 nov.1983). (arch.ZV.726).

Prof. van der Waals, kwam ..... na bijna negen jaar, rekenschap afleggen tegenover zichzelf en zijn vakgenoten over wat hij fout gedaan had: Grote beoordelingsfouten ten aanzien van de vondsten van Vermaning. Maar het onderzoek van Stapert, het gerechtelijk laboratorium en buitenlandse deskundigen, hadden hem overtuigd dat de stenen vals waren. (Maar hadden prof. Waterbolk en prof. van der Waals niet verklaard in hun *Palaeohistoria* XV, voor de rechtbank "Assen" en in Waterbolk's "Persoonlijke terugblik (febr. 1980)" dat een veel groter aantal buitenlandse deskundigen GEEN kritische opmerkingen over de Hogersmilde-stenen hadden, mijnheer van der Waals? A.W.). Om zijn betoog kracht bij te zetten, had van der Waals een dik Frans boek meegebracht uit 1930, waaruit bleek dat alle vervalsers in een bepaalde relatie hadden gestaan met de "beetgenomenen"... en ook hij was bevriend geweest met dhr. Vermaning, en dat had alles nog veel gecompliceerder gemaakt. Toen wij de vondsten beschreven, aldus de professor, hebben we wel enkele signalen van anderen domweg genegeerd, maar die collegae zeggen ook niet hardop dat je belazerd bent. Daar zijn ze veels te beleefd voor.

"Voor het vak waren de bevindingen van Stapert dermate OVERTUIGEND, dat geen geleerde van naam er nog aan twijfelt dat de Vermaningbijlen vals zijn, en prof. van der Waals kan de publikaties, waarmee hij internationale naam had kunnen maken wel in de prullebak gooien. Of liever gezegd: dat heeft hij nu dus ook en plein public gedaan in "t Lutje". (Hans Kuné in de U.K. van 30 nov. 1983).

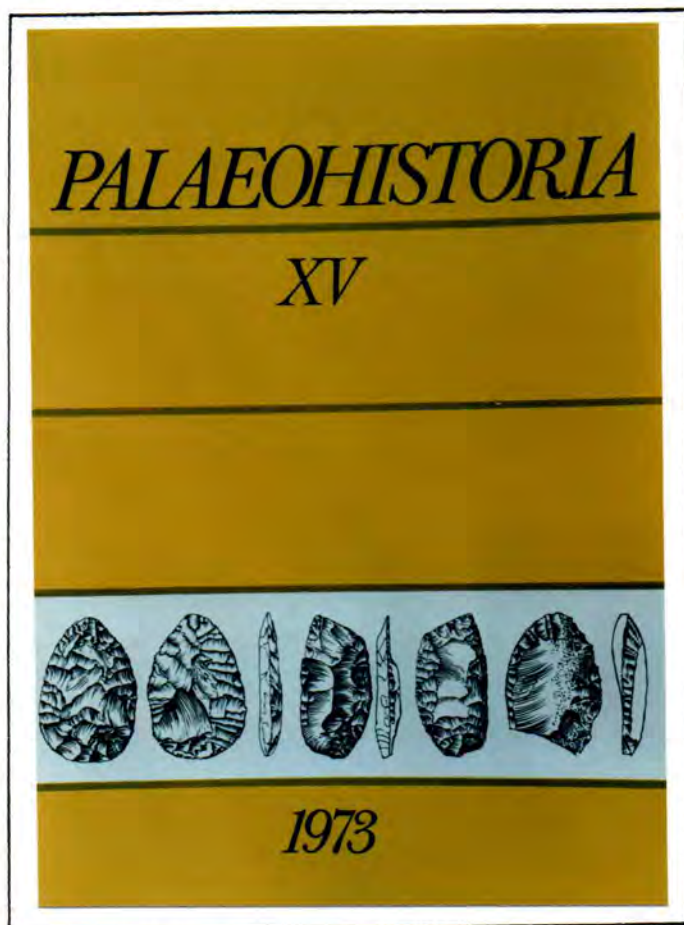

Fig.155. Omslag van *Palaeohistoria* XV. Repro-foto: A. Wouters (arch. ZV.801). Leica R.3 met Macro-Elmarit 60 mm. Het artikel van v.d. Waals en Waterbolk in dit boek is van blijvende waarde!

Wij hebben de publicaties over Hogersmilde beslist niet in de prullebak gegooid. Ze waren in 1973 zonder meer goed. Persoonlijk hadden wij bij het verschijnen maar een paar bedenkingen: De tracering in het Moershoofd-interstadiaal, leek ons op typologische gronden een onmogelijkheid. Wij hadden voor deze Acheul-variant een warmere periode gedacht: het Amersfoort-interstadiaal of nog liever het nog warmere Eem-interglaciaal. De visie van Van Heuveln, leek ons juist als deze van Terwee. De afbeeldingen waren beslist gemaakt door een goede tekenaar. Maar gezien zijn techniek, had hij geen ervaring met 't weergeven van Midden-Paleo-artefacten.

We hadden in die tijd ook waardering voor de uitwerking van de opgravingsgegevens en de groepering van de silexvarianten. Wat ons toen verwonderde, was het feit dat deze goede publicatie geschreven was door twee archeologen, die totaal geen kennis hadden - en nóg niet hebben - van het Midden-Paleolithicum. Voor deze paleo-culturen, zaten Bohmers en Wouters in het Symposium voor prehistorie. Zie pag. 10.

Zoals we al op pag.217 vermeldden,hadden zowel het "Nieuwsblad van het Noorden" (Wierenga en ten Oever) op 25 nov.1983,als de "Universiteitskrant Groningen" (Kuné) op 30 nov.1983,ingespeeld op de "Talkshow" in theater "t Lutje".
Het N.v.h.N schreef o.a.:

↓
'Herhalingsoefening'

Voor drs. Stapert was de talkshow niet meer dan „een herhalingsoefening”. Deze BAI-vertegenwoordiger, die de affaire Vermaning destijds aan de rol bracht, zei dat hij in al die jaren geen andere kijk op de kwestie heeft gekregen. De discussie tussen Stapert en de amateurarcheologen, onder aanvoering van hun prominentste vertegenwoordiger en belangrijkste Vermaning-verdediger, Ad Wouters uit het Gelderse Lent, was ook feitelijk niet meer dan een voortzetting van de discussie tijdens de rechtszaken in de zeventiger jaren.

Er was slechts één nieuw element in die discussie. Dat was de vraag waarom drs. Stapert geen opgravingen in ongerepte grond in Eemster (gemeente Dwingeloo) wil doen. Daar vond Wouters vorig jaar namelijk een afslag, die volgens hem precies op een omstreden vuistbijl van Vermaning past. Als Stapert daar gaat graven, zo denken de amateur-archeologen, kan eindelijk bewezen worden, dat de stenen van Vermaning niet vals, maar werkelijk minstens 70.000 jaar oud zijn.

Stapert voelt niets voor een nieuwe afgraving in Eemster. Hij is en blijft er voor 100 procent van overtuigd, dat daar "dezelfde stenen worden aangetroffen als de falsificaties". „Ik word niet betaald om onzinnige dingen te doen,” aldus Stapert.

* Zie:Fig.78,pag.127.

(Arch.W,ZV.729). ↗

Onder reacties van lezers schreef J.E.Musch, APAN-secretaris, in de U.K. van 7 dec.1983 o.a. onder de titel "Vuistbijlen":

Vuistbijlen ↓ ↓

Als secretaris van de landelijke APAN (Aktieve Praktijk Archeologie Nederland) wil ik graag even inhaken op het verslag van dhr. Kuné in de UK van 30/11 nr. 14. De talkshow bij de USVA over „de stenen van Vermaning”, die bezocht werd door 6 houders van collegekaarten, waaronder 2 APAN-leden, wat pers en een gering aantal overige belangstellende, hoofdbestuur APAN en vertegenwoordiging uit Midden-Nederland en Groningen. Waaronder dus ook dhr. A.M. Wouters, die al in 1955 door de gezamenlijke beroepsarcheologen, waaronder ook de heren Waterbolk en Van der Waals, officieel is erkend als deskundige in Midden- en Oude Steentijd. En die o.a. als één van de zeer weinigen, natuurwetenschappelijke proeven verrichtte, die meermaals de echtheid van valsverklaarde vondsten bewezen.

De APAN werd pas opgericht, toen na de uitdrukkelijke vrijpraak Hof Leeuwarden, waarin dhr. Vermaning werd vrijgesproken van vervalsing van vondsten en vindplaatsen, de beschuldigers onverminderd voortgingen met hun ongedekt en onwaar gebleken beweringen, ook jegens andere objecten en personen.

(Arch.W,ZV.728). ↗

Van acties in de sfeer van het toezenden van drollen en het afbreken van een zaal met een knokploeg, waar de USVA over getipt zeide te zijn, willen we ons uitdrukkelijk distantiëren. We gaan graag, goed en veel om met deskundigen, ook van professie, mits op basis van die deskundigheid, maar vooral van integriteit.

Het spijt mij dan ook persoonlijk verschrikkelijk, dat dhr. Van der Waals na jarenlang stilzwijgen, zijn eigen opgravingen, aankoopbeleid voor Asser Museum en publicaties zo nadrukkelijk verloochent met niet meer dat een stuk gelopen vriendschap met dhr. en mevr. Vermaning, een halfgelezen oud boek en een achterhaalde theorie van dhr. Stapert als genoemde basis. Dat terwijl er meer en meer vinders, meer vondsten doen die dezen van de mammoetjagers-kampementen van Hoogersmilde A&B en Hijken etc. bevestigen. Als tastbare feiten worden ingeruild voor een star dogma, dan is helaas een gezonde discussie niet meer tevoeren, en loopt alleen de bloeddruk op.

De ontdekking van hele reeksen voor de rechtbanken gerapporteerde en uitgesproken onwaarheden en meer onfrisse zaken hebben voorts ook weinig meer van doen met een beweerde vervalsingsaffaire van stenen en een conflict tussen „de Amateur” en „de Wetenschap”. De electronenmicroscopfoto's en proeven van dr. Boom, de slijp- en écaillagementproeven van Wouters, zijn electronenmicroscopfoto's en proefopgravingen op o.a. het mammoetjagerskampement „Eemster”, worden helaas genegeerd en afgeweerd, en voor wat losse beweringen en losse vondsten ingeruild.

Waarom zijn we zo nadrukkelijk ingegaan op deze "Talkshow" in Groningen op 24 nov.1983?

Voor onszelf was het op die dag de laatste keer dat we een persoonlijk gesprek hadden met prof.Diederik van der Waals.We kenden elkaar al sinds 1955 van diverse "Symposia van Praehistorie van Nederland", (zie pag.10),toen van der Waals zich met prof.Wim Glasbergen specialiseerde in de "Bekerculturen". We kenden hem tot 1975 als een goed Neolithicum-archeoloog en eerlijk mens.

Maar tijdens de N.P.S.-uitzending op 11 dec.1998 bleek prof.van der Waals niet zo "beleefd" te zijn als de - niet genoemde - "Belazer-collega's"-waarover hij op 11 dec.1983 sprak tijdens de "Talkshow".

Met woorden als:"veredeld soort scharesliep die op een piepklein woonwagenscheepje woonde,waar echte schippers op neerkeken",bewijst men geen "vervalsingen".Ze passen niet bij de status van een professor. Ook verkocht Vermaning zijn vondsten zo maar niet;hij werd daartoe gedwongen toen van der Waals,volkomen onterecht,met de schatvondstwet zwaaide,nadat hij - zonder dat Vermaning dit wist - ,ter taxatie naar prof.Schwabedissen in Keulen was gegaan. Dat Vermaning zijn vondsten veel liever zelf had gehouden wist van der Waals bijzonder goed.Mogelijk kan hij zijn schrijven van 28 sept. 1965 aan G.S. van Drenthe er nog eens op nalezen (zie:pag.18,arch.Wouters en ZV.27 op pag.17 onderaan).

En heeft het misprijzen van Vermaning die "niet te pruimen was"omdat hij geen lintje kreeg op koninginnedag,ook iets met de vervalsingsaffaire te maken? En het rommelen met de vondstenboekjes van de opgraving van het B.A.I. op " de plaats des onheils" Hogersmilde,zoals tijdens de N.P.S.-uitzending gebracht? Er staan in het getoonde vondstenboekje - dat nooit door iemand van justitie werd opgevraagd en waarvan TV-kijkend Nederland nu gelukkig weet dat ze er nog zijn -,geen DRIE ,tijdens de bezoeken van Vermaning aan de opgraving in het profiel geduwde bewerkte stukken opgetekend,maar 46 in-situ vondsten,nog wel met opgave van de juiste plaats en diepteligging,zelfs in vorstspelen tot wel 80 cm onder maaiveld in de keileem.Laat ze niet verdwijnen!!!

Wij weten uit de opgravingen die wij met dr.Bohmers en voorgravers van het B.A.I. in Brabant en Midden-Limburg hielden,hoe juist deze vondstenboekjes steeds werden ingevuld.

Wij meenden overigens van prof.Waterbolk vernomen te hebben,dat de "vervalser" niet tijdens de dagopgravingen toesloeg,maar dat's nachts deed,gedekt door sporenuittwissende regens (zie pag.94-95 en Fig.43).

Als bewijs der vervalsingen noemde van der Waals op 11 dec.1998 het onderzoek met de electronenmicroscop. Dit was een bewuste pertinente leugen professor! U wist dat het onderzoek van dr.Boom van het fysisch laboratorium metaalkunde van Uw universiteit Groningen,pas klaar was EEN MAAND NADAT het rapport Stapert-Waterbolk verscheen en de provincie Drenthe zo voorbarig Vermaning aanklaagde.U wist dat justitie nooit dr.Boom als eventuele getuige-deskundige opriep. U kende de uitslag van dr.Boom:

- 1.De windlak suggererende glans van Stapert op de vondsten van Vermaning was huidvet van de mensen die de stukken ooit in handen hadden gehad.
- 2.Het doel van het onderzoek:het aantonen van een onderscheid tussen erkend authentieke artefacten en stukken,gevonden door en toegeschreven aan Tj.Vermaning anderzijds,is NIET BEREIKT.(Met electr.microscop dus?).

Maar dát vertelde van der Waals er niet bij tijdens de N.P.S. uitzending!

Wél...dat het nooit leuk was voor de gek te worden gehouden.Vermaning preten-deerde een vriend van hem te zijn,maar had hem regelrecht bedrogen met zijn vondsten en wel met middelen die niet van de wetenschap waren.

Maar was Vermaning niet vrijgesproken door het Hof,omdat NIET BEWEZEN kon worden dat hij deze vervalsingen gemaakt had,evenmin dat hij valse vindplaatsen had opgegeven?

Men kan U aanklagen wegens openlijke smaad professor,maar men weet al bij voorbaat dat een dergelijke aanklacht toch weer door justitie in Assen gesepo-neerd zal worden,evenals de aanklachten van Vermaning tegen Epenhuijsen,Waterbolk en Stapert.

Op het einde van zijn betoog krabbelde dr.van der Waals wat terug:

"Wat mij betreft is er geen enkele twijfel.Ik zou het toch leuk vinden als ik bij mijn leven te weten kwam,wie die dingen gemaakt heeft".

Dat wil Uw medelid van het "Symposion voor Praehistorie van Nederland",gespecialiseerd in het Paleolithicum,U haarfijn vertellen mijnheer van der Waals: Dat deed de Middenpaleolithische mens,wél een beetje vroeger als het Moers-hoofd-interstadiaal,zoals U eens schreef.Wij bewezen dit in dit boek.

En niet uw vriend Vermaning heeft U bedrogen met middelen die niet van de we-

tenschap zijn, maar uw nieuwe vriend Dick Stapert met sluwe middelen die terecht pseudo-wetenschappelijk zijn, inclusief deze van het door hem gestuurde gerechtelijk laboratorium en deze van prof. Bosinski, die U wijselijk niet zonnodig noemde tijdens de uitzending van de N.P.S.

Toch zijn er wel proeven met de electronenmicroscop genomen; op verzoek en kosten van schrijver dezes, in twee gerenomeerde laboratoria in Waalre en Nijmegen. Het betrof proeven op écailllements van Vermaning-artefacten. Ze bewezen de ECHTHEID van deze valsverklaarde vondsten. Een dertigtal foto's en de zes goudcoating-"voetjes" zijn nog aanwezig in ons archief (Zie: ZV.205 op pag.109, ZV.308 op pag.176 en verder ZV.1013 t/m 1047).

We kwamen tijdens de N.P.S-uitzending, heel wat verder met de simpele woorden van boer Willem Vos, de eigenaar van de akker van Hogersmilde. Hij was erbij toen Vermaning in de "blubber" de vondsten deed. Hij vertelde zelfs dat Vermaning tegen hem zei: "Dit moet ik aan de heren doorgeven, dit wil ik niet geheim houden". Willem Vos was ook vaak bij de opgraving die het B.A.I. hield op zijn akker. Hij zag ze weken lang schaven en intekenen onder leiding van dr. van der Waals. "En dat het dan allemaal vals was, ...hoe kan dat nou?".

Ook drs. Stapert kwam zijn woordje doen.

De "drollen" van de Talkshow in Groningen (24 nov.1983, zie pag.217), waren nu menselijke uitwerpselen geworden (dus nog geen coprolieten?). Stapert had scheldbrieven gekregen, was met de dood bedreigd en hem was zelfs meened verweeten. Met dit laatste werd waarschijnlijk het "Rapport Beersma" bedoeld? Interessant is het dan wel dat de President van het Hof in Leeuwarden, de heer Beersma prees als "getuige van het gezond verstand". Ieder die op de hoogte is van dit rapport, kan er de meeneden gepleegd door de beschuldigers met tientallen uitplukken. En Beersma...beweés ze ook ALLEMAAL.

We zullen in een apart hoofdstuk laten zien, welke middelen de heren Stapert en Waterbolk gebruikten tegen iemand die de "euvele moed" had, het voor Vermaning op te nemen!

Van de VELE beschuldigingen die aanvankelijk in het rapport Stapert-Waterbolk van 18 maart 1975 werden opgesomd, bleef ook in het N.P.S.-programma slechts over: "De stenen van Vermaning zagen er wel niet volstrekt vers uit, maar ze misten de patina, de tand des tijds." Wij menen OOK in dit boek het tegendeel bewezen te hebben. Al deze bewijzen zijn "in natura" te verifiëren. Ze zijn, ook voor de toekomst veilig gesteld.

Op de vraag waarom de heer Stapert voor een archeologiestudie gekozen had kwam als antwoord: "Een beetje om de romantiek en omdat het maatschappelijk een ONSCHULDIG vak is."

Dat hebben niet alleen Vermaning en zijn gezin, maar ook zijn verdedigers, G.S. van Drenthe, de Rijksuniversiteit Groningen en ons aller schatkist geweten. Wij zelf begrijpen nu in ons twee en tachtigste levensjaar wat ROMANTIEK en ONSCHULDIG eigenlijk betekenen.

Haast meelijwekkend was het optreden van prof. Waterbolk in de "retrospectie" van het N.O.S.-journaal van 18 maart 1975. Hem werd toen de vraag gesteld: "Waarom is twijfel gerezen om de echtheid van de nu vermeende oudheidkundige vondsten van Vermaning". Waterbolk antwoordde toen: "Er zijn TWEE duidelijke redenen: 1. Verwijderbare glans.

2. Slijpsporen, die niet in de natuur voorkomen, maar gemakkelijk met een slijpsteen nagemaakt konden worden".

Hieruit bleek al van het begin af aan, dat Waterbolk de portee van wat er allemaal speelde en ging spelen t.o.z. van het flutrapportje van Stapert "1975", dat hij mede ondertekend had. De verwijderbare glans, werd al een maand later door de medewerker van drs. Stapert - dr. Boom -, als huidvet gedetermineerd. Wij toonden op pag.140 aan dat het zelfs een lichte patinering kon betekenen. Van de slijpsporen vertelde Stapert later zelfs meerdere malen dat ze eigen-

lijk niet RELEVANT waren (zie pag.107). Het belangrijkste argument:GEEN PATI-NA, noemde Waterbolk nog niet eens. Hij verklaarde terecht op de persconferentie van 18 maart 1975, dat hij de vragen van de pers aan zijn "DESKUNDIGE" medewerker Stapert -zijn pas afgestudeerd student - overliet.Hij was zelf'n "leek"! Wij beginnen steeds meer de mening van dhr.Geertsma te begrijpen,die de hele kwestie Vermaning in een volkomen ander licht beziet (zie Apan-Extern 7).We komen hier nog op terug.

De heer Beuker van het provinciaal museum - zelf een goed vuursteenbewerker - moet de Leemdijkbijl, waarop hij het door ons afgeslagen écaillage toonde (zelfs zonder inzoomen was het verschil vers-oud nog te zien) eens met een binoc of loupe bekijken op de scheiding van beide vlakken.Laat Jaap ook even een macrofoto maken met contrastfilter II of III.Dat zou hij ook nog kunnen doen van het écaillage op de Hogersmildebijl 1965-X-48.Het zou effectiever zijn dan het tonen van de handdoek waarin wijzelf in Leeuwarden,samen met de heer van Luyn,de bijl van de Leemdijk opborgen.

Overigens,wat een zorg voor die handdoek.Mogelijk kan dhr.Beuker de zorg voor beide bifaces ook uitbreiden door ze met het écaillage naar boven,onder een goede verlichting tentoon-te-stellen inplaats van ze weg te stoppen in een ladenkastje in het depot? Of is dit tegen de "neutraliteit" die wij bij schrijven van 25 nov.1980 ontvingen van G.S. van Drenthe:

"Wij hebben aan de directie van het Provinciaal Museum in Assen,de opdracht gegeven zich in generlei opzicht negatief over de collectie Vermaning uit te laten" (arch.Wouters,ZV.113.Zie pag.57).

Fig.156
ZV.817.

Repro:A.Wouters. Foto ontvangen van mevr.Hindriks.

Tjerk Vermaning,lachend ondanks zijn ellende.
Foto genomen,een half jaar voor zijn dood,'87.

Mr.C.J.Epenhuijzen,de officier van justitie,wiens activiteiten TEGEN Vermaning tijdens Assen I en II,door het Hof in Leeuwarden NIETIG werden verklaard en die al op de eerste zitting Tjerk Vermaning - die nog nooit met justitie in aanraking was geweest - publiekelijk een "leugenachtige tong" verweet,kwam tijdens de N.P.S.-uitzending vertellen,dat hij overtuigd was geweest van op-

lichting. Tijdens de loop van de procedure was hij tot de conclusie gekomen, dat tot zekere hoogte, Vermanings betoog op feiten gestoeld was, maar dat op een gegeven moment hem de fantasie te machtig was geworden.

Mr. Epenhuijsen was overtuigd geraakt door het rapport van het gerechtelijk laboratorium. Maar heeft deze officier van justitie, niet al bij de eerste regels in dit rapport kunnen lezen dat het onderzoek van dat justitieel apparaat uit Rijswijk, zich heeft laten "STUREN" door het rapport Stapert van maart 1975? Dat hij niet doorgehad heeft in welke mate, zowel "Rijswijk" als "Keulen" volkomen op de hoogte waren van elkaars werk is hem tendele te vergeven. De lezers weten dit intussen beter.

Het meest ergerlijke in het optreden van mr. Epenhuizen was zijn MISLEIDENDE beantwoording van de vraag: waarom het vóóronderzoek pas twee jaar na de aanklacht voltooid werd. Hij bedroog hier de TV-kijker door de schuld op de getuigen van Vermaning te gooien. Vóóronderzoek toverde hij om tot het rechtbankgebeuren: "Dat onderzoek duurde zo lang, omdat Vermaning het volle pond kreeg. Hij kon wie dan ook, als getuige inschakelen voor zijn verdediging, en als die aan het woord kwamen werd hen geen strobreed in de weg gelegd. Ze kregen alle tijd!" We vermeldde al hoe hinderlijk wij persoonlijk gestoord werden door de "universitaire hoek". Later ontvingen we een verslag over Assen I en II, waaruit bleek, dat de getuigen à charge (Harsema, Groeneveld, Waterbolk, en Stapert), in het verslag samen 58 pagina's, bijna twee maal zoveel tijd hebben gekregen als de getuigen à décharge (Goossen, Franssen en Wouters), in de verslagen samen 31 pagina's. We moeten nogmaals opmerken dat we geen enkele van de stenen van Vermaning mochten bestuderen en de beschuldigers ze kregen thuisbezorgd en ze weken lang konden onderzoeken.

Maar de WARE reden verzweeg Epenhuijsen - die we persoonlijk in Assen II in actie hadden gezien - in de uitzending op de TV.

De eerste rapporten van de heren beschuldigers (Stapert, Waterbolk en het gerechtelijk laboratorium) waren zó zwaar ONVOLDOENE dat de rechter-commissaris W.C. van Oordt ze opnieuw aan het werk zette. Ze kregen hiervoor een héél... jaar extra. Dit was de ware oorzaak waarom het vooronderzoek zo lang had geduurd mijnheer Epenhuizen!

We hebben al enkele malen de wijze becritiseerd waarop G.S. van Drenthe zo onbegrijpelijk snel naar de aanklacht greep.

In de N.P.S.-uitzending van december 1998, bleek dit nog duidelijker uit het ooggetuigenverslag van drs. Stapert:

"Als ik gelijk ZOU hebben, dan zou het Drents museum e.a. zijn opgelicht. De eigenaar is de provincie Drenthe. Toen was er een spoedbijeenkomst met G.S. van Drenthe, waar de hoofdofficier van justitie (Muntendam.) voorlas uit de rechtsbijbel: als ambtenaren op de hoogte zijn van een vermoed misdrijf (uit het flutrapport Stapert, A.W.), dienen ze daar onverwijld aangifte van te doen. HIER BEN IK ZEI HIJ, en de toenmalige commissaris van de koningin zei toen: BIJ DEZEN, en hij marcheerde weg. En daarmee was de juridische procedure in gang gezet."

We willen nogmaals stellen, dat dit allemaal 5 stenen betrof, waarvan er één, een door iedereen erkende zwerfsteen was. Alle andere stenen waren VERJAARD en konden NOOIT in een rechtzitting behandeld worden. Ze hadden geen enkele rechtsaansprakelijkheid meer!

Wat het klingen slaan door studenten uit een grote kern van Zuidlimburgse vuursteen uit de formatie van Gulpen met de "Zaak Vermaning" te maken had, is ons volkomen onduidelijk. Zo werkte men veel en veel later in de prehistorie.

Op de verklaringen van mevr. Hindriks zullen we nog terugkomen.

We lieten tijdens de opnamen van deze TV-serie, op het concept van dit boek inzoomen. Om de aandacht extra te trekken schreven we ter plaatse niet J'Accuse, maar J'ACUSE. Ik klaag ze allemaal aan die de "Zaak Vermaning" brachten; ZE MOGEN ME NEMEN !!! (arch. Wouters, ZV.850. Videoband N.P.S.).

De hele TV-uitzending van de N.P.S. van 11 dec.1998, meldde vrijwel niets over de kernzaken in de bewijsvoering. Het was juist deze materie die wij, tijdens de een dag durende opnamen t.o.h., voorop stelden. Men zoomde zelfs in op een vijftal écailllements op Vermaning-artefacten en deze opnamen waren bijzonder duidelijk op de monitor te zien. Niets hiervan kwam in beeld. Uit de urenuren- de opnamen werden slechts enkele, enkele emotionele momenten vertoond. Nagenoeg eenieder die de "Zaak Vermaning" van nabij had meegemaakt, was deze nietszeggendheid opgevallen. Toch zijn we persoonlijk de N.P.S. dankbaar. Onze retrospectie (pag.219-224) heeft dit verduidelijkt, want iedere kennisname van de onwaarheden in hun publieke betogen, brengt de heren aanklagers dieper in de put die ze zelf gegraven hebben.

5. DE KWESTIE "EEMSTER".

Al sinds 5 jan.1977, wisten we dat in de slootwand, ongeveer 30 meter van de valsverklaarde concentratie "Eemster", artefacten te vinden waren (zie pag. 103).

Op 29 Oktober 1982, na een bezoek aan de heren Beersma en Vermaning, staken we ter plaatse een klein profieltje van 100 bij 75 cm, om de stratigrafie in dit niet door de diepploeg geraakte strookje te fotograferen (zie foto in Archaeologische Berichten nr.17 op pag.27).

Er werden toen in een goede in-situ, een viertal afslagen aangetroffen in een sterk geplooid, vuil-wit tot gelig bruine en lemig-zandige laag. Deze laag representeerde mogelijk de paleosol - ontstaan in het Eemien - in het keizand in situ van de STIBOKA-waarnemingen.

Het was ons niet duidelijk of het hier een "uitwaaiering" betrof van de "Eemster (I)-concentratie" dan wel een nieuwe concentratie. We noemden deze slootwand voorlopig "Eemster II". Omdat in Eemster I, meer dan 82 % van de niet gemodificeerde artefacten AFSLAGEN waren en het "uitwaaieren" van een concentratie meestal kleinere werktuigen zijn, leek ons de eerste veronderstelling het meest plausibel. Grotere artefacten als vuistbijlen, grote schaven en kernen werden op "Eemster II" nooit gevonden.

(arch. Wouters, ZV.843).

Foto: A. Wouters. Leica R.3 met Macro-Elmarit 60 mm.

Fig.157. Enkele van de 144 afslagen van "Eemster I". Het is wel zeer duidelijk een echte verblijf- en productieplaats geweest van de Middenpaleolithische mens (Neandertalers?) in Noord-Nederland in het "Eemien", tussen 80.00 en 100.00 BP. Dergelijke afslagen, vinden we soms als "uitwaaiering-vondsten" rondom een grotere "site".

Een van deze vier afslagen (1982-F) bleek te passen op de door Vermaning in "Eemster I" gevonden biface (EE.72-1). Deze afslag - door dr. Kars zoekgeraakt-, had ventraal een grote plek "frictieglans", een fenomeen dat volgens drs. Stapert de ECHTHEID bewijst (zie Fig. 76 op pag. 125 en de kleurfoto op pag. 127). Een tweede afslag (1982-A) bleek, tijdens het tekenen der artefacten voor het "Eemsternummer" door dhr. P. Dijkstra, te passen op de door Stapert vals verklaarde - nooit door hem geziene - biface EE.72-7 (Arch. Berichten 17 pag. 38 en 93). Ook door de heren Horn, Musch en van Noort, werden op "Eemster II" artefacten in-situ aangetroffen.

Het "Eemsternummer", is nr. 17 van de "Archaeologische Berichten". Het geeft het Eemstergebeuren zeer uitvoerig weer in vijf hoofdstukken en met een opdracht aan wijlen Grada Vermaning door A. v. d. Lee:

- I. De Eemster-story: pag. 7-79, door A. Wouters.
  - II. Het artefactcomplex van de Eemstersite: pag. 79-126, door A. Wouters.
  - III. Het onderzoek der secundaire verschijnselen: pag. 127-150, door A. Wouters.
  - IV. Eemster, waarheid in-situ: pag. 151-176, door J. E. Musch.
  - V. Losse vondsten van het Drents plateau: pag. 177-181, door P. Dijkstra en A. Wouters.
- Tekeningen door P. Dijkstra en A. Wouters. Foto's: A. Wouters.

Sinds 1952 hadden we aan het B.A.I. (dr. A. Bohmers) en/of het R.O.B. al onze belangrijke vondsten gemeld, zoals dat sinds 1961 - volgens art. 24 van de Monumentenwet - op straffe van een gevangenisstraf van één jaar verplicht is. Ook "Eemster II" werd dus officieel gemeld, temeer nog omdat Vermaning "Eemster I" nooit gemeld had.

Op 21 febr. 1983 gaven we de vindplaats telefonisch* door aan drs. A. Verlinde van de R.O.B. in Amersfoort. Op 7 maart 1983 volgde een melding per aangetekende brief aan prof. van Es, directeur van de R.O.B. (*teleband 12.arch.: ZV.1007). Hieronder enkele fragmenten uit dit schrijven:

De R.O.B. had zeer competente opgravers in dienst. Ze groeven met evenveel gemak ALLE culturenop. Uitwerken kon later een Paleo-man.

"...Een kleine, goed gecontroleerde voorlopige opgraving met assistentie van een officiële bodemkundige die de goede "in situ" kan bevestigen, kan binnen enkele dagen de kwestie Vermaning volledig oplossen. De opgravende instantie behoeft absoluut géén specifieke paleo-specialisatie te hebben. Het gaat primair om zeer simpele constatering van feiten, verifieerbaar met verschijnselen aanwezig op het geïncrimineerde materiaal van 1975; passend óp of afkomstig van identieke silexknollen c.q. kernen..."

"Daarna kan de verdere opgraving voor later worden gereserveerd. Het is toch een ongehoord schandaal, dat in ons land nu al 8 jaar een kwestie Vermaning bestaat, zeer ten nadele van een onschuldig aangeklaagde Nederlander en - maar dat is van veel minder belang - zeer ten nadele van de archeologie in zijn totaal.

De coördinaten van de vindplaats kunnen in wederzijds overleg met de ontdekkers worden aangewezen en geverifieerd aan niet in de kwestie Vermaning betrokkenen..."

"Gaarne ontving ik per omgaande een schriftelijke bevestiging van deze opnieuw, nu per aangetekend schrijven gedane melding, zodat narigheden, zoals ontstaan na onze vele uitvoerige meldingen van stuwwalvondsten, voorkomen kunnen worden."

Arch.: ZV.1006

Op 15 maart 1983 kregen we bericht van de R.O.B. via het hoofd van de afdeling "Dokumentatie", drs. M. C. Dorst: "Met dank voor de melding... zonder twijfel de moeite waard om nader onderzocht te worden. Maar... het lag niet op de weg van de R. O. B., omdat de betreffende "know how" niet aanwezig was, en dat men niet wist of het terrein Eemster bedreigd werd. Men wil eventueel wel contact opnemen met een terzake deskundig persoon, dhr. Roebroeks van het I. P. L. in Leiden" (arch. ZV.1012).

Wij meenden in ons schrijven van 7 maart, duidelijk gesteld te hebben dat een dergelijke "know-how" niets te maken had met specifieke Midden-Paleo kennis. Een ongeschonden in-situ kan elke bodemkundige constateren en vergelijking van secundaire kenmerken met de vals verklaarde artefacten van Eemster, Hogersmilde en Hijken kan door elke petroloog geschieden. Het R.O.B. had toch voldoende INTEGERE mensen in dienst die een simpele noodopgraving konden uitvoeren en

die het verschil kenden tussen in situ vondsten en ingestopte stenen? Dat verschil kenden mensen als Claassen en Meyer in Hogersmilde ook bijzonder goed, maar wat moesten die tegen de kletspraat achteraf, van Waterbolk, van der Waals en die niet ter plaatse geweest zijnde Stapert!

Drs. Verlinde had ons al op 2 maart bericht, dat hij al meerdere "beroeps" had geïnformeerd, maar dat niemand iets voelde voor een dergelijke opgraving. Dr. Roebroeks had hem verklaard, de eerste twee jaar beslist niet beschikbaar te zijn. Overigens leek ons het inschakelen van onze vroegere kennis Wiel Roebroeks, alleen maar acceptabel bij een opgraving, als deze NIET geschiedde onder supervisie van dr. Louwe Kooijmans, die in de "Zaak Vermaning" volgens - onder ede gedane verklaringen van drs. Stapert en prof. Waterbolk - al eind 1974 had meegewerkt aan de aanval op Vermaning. Ook zijn publikaties, brieven en uitspraken voor de pers, gaven zijn onbetrouwbaarheid en partijdigheid voldoende weer, zodat de groep rond Vermaning geen ENKEL vertrouwen meer had in deze kwestie, in de Leidse archeoloog Louwe Kooijmans (Uit onze brief van 21 maart aan prof. van Es (arch. ZV.1051).

Spotprent, die een kennis ons toezond in relatie tot de Eemstervondsten.

Het antwoord op onze melding van 21 maart, gaf prof. van Es in een interview in de "Winschoter" van 7 mei 1983 (arch.: ZV.855):

- a. Ik was erg blij met de vondstmelding van de heer Wouters.
- b. Wij onderzoeken alleen bedreigde gebieden.
- c. Wouters is VERPLICHT ons coördinaten op te geven. Wij staan er dan garant voor dat ze geheim blijven. Voor iedereen, dus ook voor het B.A.I.
- d. De integriteit van de heren Waterbolk en Stapert is boven ALLE TWIJFEL verheven.

Op 6 nov. 1983 geven wij aan prof. van Es, in een schrijven met 5 bijlagen (arch.: ZV.1010) antwoord op zijn interview in de "Winschoter":

- a. U bent helemaal niet blij met de vondstmelding van Wouters. Waarom zei U niet ronduit dat U de belangen van uw collega's van het B.A.I. stelt boven recht, waarheid en ECHT wetenschappelijk onderzoek?
- b. U sprak over bedreigde gebieden. De Nederlandse archeologie is nog nooit zó bedreigd geweest als door de "Zaak B.A.I. contra Tjerk Vermaning"! En masse, worden zeer belangrijke vondsten door vele amateurs niet meer gemeld.

- c. Wij schreven U op 7 maart 1983 toch DUIDELIJK dat de coördinaten in wederzijds overleg aangewezen zouden worden. Dat geheim blijven van meldingen ondervonden we al meermaals (Banholt, 't Rooth, Jabeek, Rhenen, Quintelooyen, Lunteren etc.). Alles werd onmiddellijk doorgespeeld aan drs. Stapert. Dat doorspelen namen we U niet kwalijk. Wel het MISBRUIK dat er van gemaakt werd.
- d. Over de integriteit van de collega's Waterbolk en Stapert hebben de lezers mogelijk een andere visie gekregen.

Op 27 nov. 1983 meldden we aan Amersfoort de uitspraken tijdens de "Talkshow" in Groningen:

Drs. Stapert: "Alle stenen die in Eemster gevonden zijn en die er in de toekomst geborgen zullen worden zijn vals (Wetenschap?).

Prof. v. d. Waals: "De afslagen die Wouters van Eemster noemt kunnen niet in situ in die laag gezeten hebben"

Beide heren hadden deze artefacten nooit gezien. Ze kenden zelfs de vindplaats "Eemster" niet eens (Wetenschap?).

Verdere meldingen aan de R.O.B willen we -als trouw correspondent van deze Dienst - maar niet verder vermelden. "Eemster" bleef vooralsnog in Amersfoort een niet te nemen hindernis. De bescherming van archeologische objecten, bleken overduidelijk BESCHERMERS van de dwaze theorieën van collega's te zijn. En dat is dan nog zeer eufemistisch uitgedrukt.

G.S. van Drenthe:

Ook aan G.S. van Drenthe werd "Eemster" als opgraafbaar object gemeld op: 4 april 1983, 26 april 1983 en 1 nov. 1983.

We kregen op 9 jan. 1984 als antwoord, dat ook Vermaning zelf een verzoek had ingediend en dat men met Vermaning contact zou opnemen. Eindelijk zou G.S. van Drenthe dan iets gaan ondernemen en daar verheugden we ons bijzonder op. Zie onze onderstaande brief van 31 jan. 1984:

A. M. WOUTERS
LAAUWIKSTRAAT 34
6663 CK LENT.
080-233513

LENT, 31 jan. 1984

Aan het College van G.S. van
de Provincie DRENTHE.

Geacht College,

Refererend aan Uw schrijven 1/31/16.601, d.d. 9 jan. 1984, moet ik U bekennen, dat het mij bijzonder veel genoegen gedaan heeft, dat Uw college de heer VERMANING zo positief heeft benaderd.

Mijn enige doelstelling bij het al jaren durend conflict - waar U door derden verplicht, als aanklagende partij opereerde - was de rehabilitatie van een van Uw Drentse burgers.

Ik meende in geweten verplicht te zijn - als practiserend Christen telt dat zwaar - , in te springen voor het recht en de waarheid die bij een kleine man lag, omdat de essentie van deze kwalijke zaak, een specialisme was, waarvan alleen ik, met een veertig-jarige ervaring, een zinnig tegenspel kon geven.

En dit wist Prof. Waterbolk, die mij met Prof. Modderman en Prof. Glasbergen al in de vijftiger-jaren als officieel prehistoricus benoemde, bijzonder goed.

Mijn werk voor de "outcast" is me bij mijn vroegere vakbroeders niet in dank afgenomen. .... ik werd zelf van alle mogelijke kwalijke praktijken beschuldigd en mijn wetenschappelijke ontdekkingen werden moedwillig doodgezwegen.

Nu Uw college zelf de "Zaak STAPERT" met Vermaning tot een goed einde gaat brengen, past het mij terug te treden. Ik geef mijn werk met vertrouwen aan U over. Mijn devies "Tempus omnia revelat en Magis amica veritas" zullen dan toch nog uitkomen.

Ik hoop dat Uw college mijn vele, vaak nog al hard gestelde brieven wil beschouwen als uitingen van een heilige verontwaardiging over het onrecht dat een eenvoudige, vaak wel eens wat ontactische, maar... doodeerlijke Drent werd aangedaan.

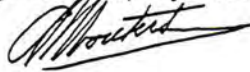
Dat mijn vele officiële meldingen van de M-Paleo-site EEMSTER II, die ik toch volgens Art. 24 van de Monumentenwet 1961 moest doorgeven, nu door STAPERT c.s. a priori al als vervalsingen worden bestempeld, waarbij andere archeologische Instituten worden gemaand aldaar GEEN OPGRAVINGEN te houden, is voor iemand met een veertigjarige ervaring in het vak, met vele belangwekkende opgravingen in binnen- en buitenland en met vele archeologen van wereldnaam, de zoveelste klap in het gezicht.

De man, die mijn vondsten van Eemster II, evenals die van Eemster I (die van eenzelfde traditie-component zijn) vals verklaart, heeft noch de vindplaats, noch de artefacten van Eemster OOIIT gezien (Zie bijlage I).
Ik begrijp de agitatie van de Heer STAPERT echter bijzonder goed. De valsheidskenmerken van EEMSTER werden in zijn Rapport van 18 maart 1975 (pag. 4 onder D-groep 5), gelijk verklaard aan deze aanwezig op Hoogersmilde, Hijken, Leemdijs, Blaauweer, Ravenswoud e. a.
Als Eemster echt is, en DAT ZAL BLIJKEN, is alles wat TJERK verzamelde ECHT.
Na een opgraving EEMSTER zal het spel van drs Stapert wél gespeeld zijn. VANDAAR !

Met verschuldigde hoogachting

Ad Wouters (archeoloog... en nu hopelijk nooit meer).

Gedeputeerde Prenger, die de "Zaak Vermaning" behandelde, had intussen de pers ingelicht. De provincie Drenthe zou - zoals later bleek -, 100.000 gulden beschikbaar stellen voor een opgraving in "Eemster".

Zowel de "Asser Courant" (12 jan. 1984), de "Gelderlander" (14 jan. 1984), het "Algemeen Dagblad" (16 jan. 1984), de "Telegraaf" (19 jan. 1984) en het "Nieuwsblad van het Noorden" (19 jan. 1984) brachten dit nieuws. Het "Vrije Volk" (26 jan. 1984), bracht zelfs een pagina groot artikel onder het hoofd: "Tjerk Vermaning op weg naar eerherstel". Drs. Stapert brengt in dit artikel weer opnieuw zijn mening: "Dat de stenen vals zijn staat als een paal boven water". Ook "de bolle waanzin van de vrienden van Vermaning" is er weer aan bod. De afslag die op een vuistbijl van Eemster past werd ook, maar ongezien vals verklaard: "De bijl is vals, dat heb ik bewezen (WAAR? A.W.), dus die afslag is ook vals en dus deugt de vindplaats ook niet. Als een steen handig in de grond gestopt is, kun je dat niet vaststellen". (De opgravers van het B.A.I. blijkaar niet!).

Het B.A.I. moet wel bijzonder geschrokken zijn van al deze berichten. Eigenlijk ONBEGRIJPELIJK, want het was toch prof. Waterbolk die in zijn "Rapport Waterbolk" van maart 1976, geschreven voor de rechtbank in Assen, verkondigde:

"De nadere bestudering van Eemster zou van groot belang kunnen zijn in verband met het onderzoek naar de vervalsingen".

Op 28 febr. 1980 herhaalde Waterbolk deze uitspraak in zijn "Terugblik" voor de vergaderde beroeps-archeologen van Nederland in Groningen. (pag. 13, onderste regels).

Nu kreeg prof. Waterbolk "Eemster" aangeboden en nog wel met een goede in-situ erbij.

En wat doen Waterbolk en Stapert? Ze gaan met een reeks brieven het I.P.L. in Leiden bestoken om vooral niet te gaan graven! Dit instituut had in samenwerking met de "Stichting Nedelandse Archeologie" (SNA) besloten om onder leiding van prof. Louwe Kooijmans in Eemster te gaan graven. Ook deze "chantage-brieven" bereikten de pers. Ze getuigen van een dusdanige onbeschaamdheid en verdachtmaking van amateurs, dat wij deze infame zaken niet integraal willen afdrukken. Ze zijn in ons archief aanwezig onder de nummers:

ZV.886: Brief van Dick Stapert aan Leendert Louwe Kooijmans (23 dec. 1983).

ZV.887: Brief van Tjalling Waterbolk aan Leendert Louwe Kooijmans (3 jan. 1984).

ZV.888: Dito van Leendert Louwe Kooijmans aan Tjalling Waterbolk (6 jan. 1984).

ZV.889: Dito van Tjalling Waterbolk aan Leendert Louwe Kooijmans (19 jan. 1984).

Ze zijn t.a.t. opvraagbaar. Zowel drs. Stapert als prof. Waterbolk (Waar was dat groot belang uit 1975 en 1980 gebleven? A.W.), ontraden Leiden ten stelligste Eemster op te graven. De meest banale smoesjes worden op papier gezet!

Drs. Stapert schrijft over het geprepareerd zijn van de vindplaats door amateurs die stenen in de grond drukken door de bouwvoor heen in de keizanden. "Mijn argumenten voor vervalsing moeten voldoende zijn; als op Eemster dezelfde kenmerken voorkomen als bij Hogersmilde en Hijken - dat is zo bij het door Vermaning getoond spul - kan er geen sprake zijn van Midden-Paleolithen. Waarom zou je een ONBESTAANBARE vindplaats willen opgraven." "In ieder geval geval zul je voor de opgraving het materiaal grondig moeten bestuderen in het licht van wat nu al bekend is" (ZV.886). (De lezer weet dit intussen ook, hopen we!).

Prof. Waterbolk is het roerend eens met drs. Stapert dat een VOORAFGAAND onderzoek van de bestaande "collectie" noodzakelijk is. Hij noemt nog een speciale reden om "Eemster" niet op te graven:

"Omdat de bereidheid om een opgraving te verrichten naar buiten het beeld kan geven, dat er niet alleen in amateurkringen, maar ook in wetenschappelijke kring nog een serieuze discussie is over de echtheid van de collecties Hijken en Hogersmilde. Die indruk moet je vermijden, want dat klopt niet met de WERKELIJKHEID.

De amateurs zouden meer gebaat zijn met een duidelijke uitspraak van de niet betrokkenen uit de vakwereld, dan met een opgravingsresultaat dat ONZEKER zal zijn, zoals Dick schreef" (ZV. 887).

Wat waren de heren van het B.A.I. bang voor een opgraving in Eemster. Toch... speelden ze een "slim spel" met Louwe Kooijmans. Ze wisten dat deze laatste herhaaldelijk in de pers en anderszins, Hogersmilde had vals verklaard.

Ze drongen dus steeds weer aan EERST de stenen van "Eemster" te onderzoeken. De secundaire kenmerken van "Eemster" waren identiek aan deze van Hogersmilde en Hijken. Dat moest ook Louwe Kooijmans zien. Ergo, het IPL zou beslist niet gaan graven in Eemster.

Zoals we zullen zien hadden de eigenaars van de Eemster-artefacten (Dijkstra en Musch) dit ook bijzonder goed door, toen Drenthe deze artefacten voor het IPL opeiste.

Prof. Louwe Kooijmans schreef op 6 jan. 1984 terug:

"Wil Roebroeks en ik bevinden ons in een lastig parket. Wij willen betere betrekkingen met de amateurs, om zo een betere greep te krijgen op de vondsten in Limburg. Zo overwegen we dat het misschien zinvol is eens met Wouters een inventarisatie uit te voeren van wederzijdse grieven/geschilpunten (ik bedoel met wederzijds: IPL:APAN). Verder waren wij het er hier over eens, dat enige aandacht voor Eemster nuttig kan zijn. Dit zou betekenen: materiaalstudie, veldonderzoek en tenslotte MOGELIJK zelfs een oriënterende opgraving. Dit alles zou ik niet zonder jullie INSTEMMING willen doen". "Er à priori van uitgaan, dat het identiek is aan Hogersmilde, vind ik wat te ver gaan."

"Ik ben mij tenslotte zéér bewust dat graven te Eemster NAUWELIJKS een oplossing kan geven in de kwestie vals of echt. Het is nog lang niet zo ver, overigens (ZV. 888).

Op 19 jan. 1984 komt Waterbolk tenslotte met een antwoord aan Louwe Kooijmans. We halen slechts enkele fragmenten uit dit misselijk makend schrijven aan:

"Je brief heeft ons in zoverre opgelucht, dat je daarin zegt, dat je zonder onze instemming GEÉEN onderzoek in Eemster zou willen doen."

"Het voortduren van de moeilijkheden wordt door een niet belangrijk deel veroorzaakt door het uitblijven van een duidelijke collectieve stellingname van onze beroepscollega's t.o.v. de vervalsing".

"Als een aantal beroepscollega's duidelijk uitspreekt dat naar hun mening de argumenten die voor de vervalsing pleiten niet zijn weerlegd, heldert de situatie op en isoleert zich de APAN-KERN". (Nu, 15 jaar later, heeft de APAN nog nooit zoveel leden gehad.)

"De faits en gestes van Vermaning en Wouters dringen aan ieder toch de nauwste samenhang op en gebieden een maximaal WANTROUWEN" (Graag retour mijnheer Waterbolk! A.W.). In combinatie met onze waarnemingen en die van Boekschoten (die Urkkenner was toch in Assen niet zo van belang? A.W.) t.o.v. het ontbreken van patina's en de aanwezigheid van afgevlakte ribben, moet dit wantrouwen toch voldoende zijn. (Ook als je dit boek eens goed leest professor?).

"Een MATERIAALSTUDIE is het allereerste dat eventueel moet gebeuren".

"Het vinden van een enkel stuk in ogenschijnlijk "vaste grond" betekent niet dat er dat niet een jaar geleden kan zijn ingeduwd" (En zijn er geen regenbuien gekomen professor?).

"Hoe dan ook, en hierover zijn we het eens, de opgraving kan t.o.v. de vraag of de gevonden collectie echt of vals is, geen oplossing geven".

We zullen U ons vernietigende - uit 33 punten bestaande schriftelijke commentaar-besparen (arch. Wouters, ZV. 890). Ons boek is duidelijk genoeg. Het commentaar is wel opvraagbaar!

Deze brieven laten zien wat amateurs zoal te wachten staat, als ze twaalf maal art. 24 van de monumenten WET opvolgen!

We gaven deze sumiere weergave van de correspondentie tussen Stapert, Waterbolk en Louwe Kooijmans, om een beter begrip te krijgen van het "Eemsterspel", dat hierna werd opgevoerd tussen G.S. van Drenthe bij monde van gedeputeerde Prenger, de S.N.A. en de nieuwe eigenaars van Vermaning's collectie "Eemster", de heren Dijkstra en Musch.

De eigenaars van de artefacten wilden PRIMAIR een opgraving om daarna de volledige collectie zes maanden in bruikleen af te staan aan het IPL ter vergelijking met de vondsten van de opgraving. Dhr. Prenger - die volgens de Monumentenwet - geen enkel recht van opeisen had, noch met het werk van de S.N.A. - zegde de opgraving af zonder dat de eigenaars - noch mondeling, noch schriftelijk of telefonisch - overleg met de SNA konden hebben.

Alleen al de kennisname van de hier besproken brieven, ook bekend bij de eigenaars der stenen, had hen al à priori terecht kopschuw gemaakt.

Door toedoen van enkele Apan-bestuurders, die daarop door de algemene vergadering werden afgezet, werd ook de toentertijd zeer labiele Vermaning, misleid. Hij moet dit NOOIT con amore gedaan hebben, gezien bepaalde uitdrukkingen in zijn brief aan de eigenaars van de "Eemster-artefacten" op 9 oktober 1985:

"Ze laten mij geen enkele keus"; "Ik geef de voorkeur aan een opgraving in plaats van een stenenonderzoek"; "Ik sta met de rug tegen de muur en kan geen kant meer uit".

Dit zijn alle uitdrukkingen uit één korte brief, die laten zien hoe Vermaning werd gemanipuleerd.

Later heeft Vermaning het spel doorzien. In zijn brief van 10 maart 1986 aan prof. Louwe Kooijmans, haakt hij af omdat deze ook andere instituten heeft willen inschakelen. Louwe Kooijmans schrijft hem op 14 maart 1986 terug dat hij daar niet het B.A.I. mee bedoelde; hij zou proberen de stenen van Dijkstra en Musch zélf in handen te krijgen. Dit zou natuurlijk, gezien de briefwisseling, nooit gelukt zijn.

In feite was dit het einde van het "Eemster-spel".

Wie deze zeer ingewikkelde kwestie tot in de finesses wil weten, raden we aan onze teksten te lezen op pag. 33 t/m 79 in "Archaeologische Berichten" nr. 17. Het originele script met tekeningen en foto's bevindt zich bij dhr. P. Dijkstra in Veldhoven. Het ligt daar goed, omdat dhr. Dijkstra ook in het bezit is van een belangrijk deel van de collectie "Eemster I". Zelf hadden we alleen de biface van "Eemster I" die we eens van Tjerk cadeau kregen en nog enkele stukken van het zo vaak gemelde "Eemster II" (zie fig. 76 t/m 78).

Wij hebben al onmiddellijk afgehaakt, toen de provinciaal-archeoloog van Drenthe drs. P. Kooi, deze artefacten namens dhr. Prenger (G.S. van Drenthe), opeiste om ze te laten onderzoeken onder supervisie van prof. Louwe Kooijmans, nog VÓÓR men EVENTUEEL een opgraving zou houden. De heren Dijkstra en Musch hebben dit in tweede instantie gelukkig ook gedaan; het ongenoegen van Tjerk Vermaning ten spijt. Wat deze ons in zijn toenmalige toestand toedichtte, verklaren wij achteraf als begrijpelijk voor iemand die geen uitweg meer zag.

Dijkstra schreef op 12 nov. 1985 dan ook in het "N.v.h.N.": "Misschien is het verstandiger voor de waarheid te vechten in plaats van voor Tjerk Vermaning: dat blijft altijd de moeite waard".

Dapper was in die tijd de wijze waarop het Provinciaal Statenlid Dineke Uildriks - "het kleurigste Statenlid van de grauwe, fantasieloze Statenmassa" (N.v.h.N. d.d. 14 nov. 1986) - het ALLÉÉN, voor de visie van ons opnam tegen GS-man Prenger.

In deze chaotische toestand hadden we persoonlijk het "Rapport Eemster" in vijfvoud opgesteld, omvattende 75 pagina's met 36 kleurfoto's en 16 pag. afbeeldingen. Het was de meest complete "vondstmelding" die er ooit door een amateur werd ingestuurd. Dit "Rapport Eemster" werd al op 14 maart 1984 aangetekend verzonden naar G.S. van Drenthe, dhr. A. Bruijn van de R. O.B., drs. W. Roebroeks van het IPL en het bestuur van de Apan. (ZV. 857).

- De Commissaris van de Koningin van Drenthe schreef ons persoonlijk terug op 29 maart 1984:

COMMISSARIS DER KONINGIN IN DE PROVINCIE DRENTHE

nr.: 84/195

ASSEN 29 maart 1984

De weledele heer
A.M. Wouters
Laauwikstraat 34
6663 CK LENT

Geachte heer Wouters,

In antwoord op uw brief van 19 maart j.l. kan ik u meedelen dat uw aan het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe gerichte rapport over Eemster, evenals de overige in het verleden aan dit college gezonden rapporten over de zaak Vermaning, in het archief van de provincie zal worden opgenomen. Ten aanzien van de door u genoemde drie bifaces van Leemdijk, Hoogersmilde en Blauwmeer kan ik u meedelen dat deze in het Drents Museum zorgvuldig zullen worden bewaard.

Ik hoop hiermee aan uw wensen tegemoetgekomen te zijn.

Hoogachtend,

de commissaris der Koningin
in de provincie Drenthe,

(Arch.:ZV.858).

- Drs. Roebroeks (IPL), zond ons rapport na 14 dagen retour met de vermelding: Beste Ad, Hartelijk dank voor het lenen van het "Rapport Eemster". Het was beslist zeer leerzaam. Beste groeten, Wil.
- Op de R.O.B. werd, zoals later bleek, het rapport wel in studie genomen. E.e.a. resulteerde in het wetenschappelijk onderzoek dat, geëntameerd door de technoloog A. Bruijn, op artefacten van Eemster en Hijken werd verricht door geoloog-petroloog H. Kars en de geo-chemicus J. Jansen. De mening, inzake de Vermaningvondsten, van dhr. Bruijn, werd publiekelijk weergegeven in een artikel in de "Telegraaf" van 18 okt. 1985 (zie: pag. 213).
- De heren Hoeksema, Van Westing en Bakker van het Apan-bestuur, hebben de gegevens van ons "Rapport Eemster" langs zich neergelegd. Ze zijn accoord gegaan met het laten vallen van de goede "in situ" van Eemster II, om deze te laten vervangen door het door de S.N.A. en G.S. van Drenthe (Prenger) geëiste onderzoek op de stenen van "Eemster I" van Dijkstra en Musch. Dit leidde uiteindelijk tot hun aftreden.

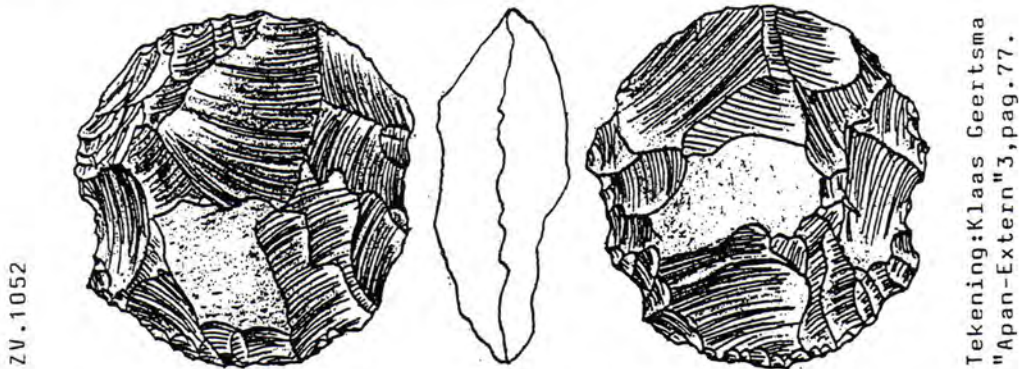
Met dat al is de Eemster-vindplaats nog steeds aanwezig. De heren K. Geertsma en P. van der Donck hebben dit nog in 1993 kunnen verifiëren. Uit een klein gegraven "putje", kwam een miniatuur discoïde biface (zie fig. 160, pag. 232). Hierbij bleek dat de in-situ-artefacten in een zeer harde laag liggen. De vondsten van Vermaning moeten door de diepploeg uit deze harde laag zijn losgerukt. De nog sporadische oppervlakte-vondsten zullen in de "diepploegtijd" in de bouwvoor geraakt zijn.

Aanvankelijk hebben we gevreesd, dat de Midden-Paleo-site door verploegen zou verdwijnen. Maar diepploegen is voor de aardappelteelt niet meer nodig, omdat het aardappelcyste-aaltje (*Heterodera rostochiensis*) - de veroorzaker van de

aardappelmoeheid - al meer dan twintig jaar bestreden kan worden met systeemverdelgingsmiddelen (o.m. Temic). Het dure, zware en vaak de cultuurlaag verarmende diepploegen is overbodig geworden.

Het is daardoor dat vondsten als die van Hogersmilde, Hijken en Eemster op de door erosie gespaarde delen van het Drents Plateau, niet meer ontdekt worden. Vermaning had het geluk in zoverre mee; maar dat was niet het "puur geluk" dat prof. Waterbolk bedoelde in "Natuur en Techniek 1974" nr.1-pag.6. Dáár zat puur venijn achter en geen Brabants boerenverstand.

Discoïde biface uit de in-situ van "Eemster I" (1993). Fig.160
Vergelijk: biface van Vermaning (Fig.70 op pag.120).

ONDERZOEK VAN DE VERMANINGVONSTEN OP DE RIJKSDIENST VOOR HET OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK.

Het was dhr. A. Bruijn van de R.O.B. in Amersfoort, die ons enkele artefacten van de vindplaatsen Eemster en Hijken ter studie vroeg. We hadden al jaren samengewerkt inzake vuursteendeterminaties en vuursteenbewerking. Bruijn was met dr. Kars ook aanwezig geweest op het symposium: "De stenen van Vermaning... de onderste steen boven" op 19 maart 1982.

Al vanaf de aanklacht en persconferentie in 1975 had hij ons verklaard, dat van "die hele komedie in Assen" totaal niets klopte.

Deze mening stak hij niet onder stoelen of banken (zie pag.213).

Wij zonden hem al onze gegevens. Het onderzoek zou voornamelijk uitgevoerd worden door de geoloog-petroloog dr. H. Kars van de R.O.B. en de geo-chemicus dr. J. Jansen van het "Instituut voor Aardwetenschappen" van de universiteit van Utrecht. De directeur van de R.O.B., prof. van Es had toestemming gegeven voor dit onderzoek. Voor ons verwonderlijk, omdat hij onze vele meldingen steeds terzijde had geschoven.

Wij zonden dr. Kars alle officiële rapporten en rechtbankverslagen op die met de "Zaak Vermaning" te maken hadden. Hij kon hier zelf onafhankelijk studie van maken. Het "Rapport Eemster" hadden we al in 1984 aan dhr. Bruijn van de R.O.B. gezonden.

Op 14 jan. 1985 schreef Kars ons: "Ik moet zeggen - na lezing van de rapporten van het "Gerechtelijk Laboratorium -, dat ik Uw opwinding hierover ga begrijpen" (ZV.859).

Op 16 sept. 1985 schrijft dr. Kars, dat hij eerst het verschijnsel patina op vuursteen gaat bestuderen met dr. Jansen in Utrecht. Ze wilden met eenvoudige chemische middelen een patina proberen aan te brengen, vergelijkbaar met die op de Vermaningstukken. Het aantonen van patina was niet genoeg inzake vals of niet vals zijn der artefacten. Om dat te bestuderen, wilden ze met het onderzoek doorgaan om in 1986 een verslag te maken (ZV.861).

Op 24 sept. 1985 gaven wij dr. Kars toestemming om op vier artefacten van de "Vijf van Hijken" (zie pag.154 e.v.) ook zélf écailllements te nemen. Wij vragen wél de voor ons zeer belangrijke Eemster-afslag E.1982-F (met ventrale frictieglans) die paste op de biface EE.1 (zie: Fig.78, pag.127) naar Lent terug te zenden. Wij merkten tevens op dat Vermaning totaal geen scholing had gehad en het door hem chemisch aanbrengen van dergelijke patina's op enkele honderden valsverkleerde artefacten een wel erg ridicule veronderstelling was (ZV.862).

Ook op 6 Okt., 14 nov. en 10 dec. 1985, gaven we dr. Kars nog nadere informatie m.n. hoe wij als getuige-deskundige, rehtens aan de diverse rapporten kwamen via mr. van der Molen, de advocaat van Vermaning en dat dit géén geheime stukken waren, zoals hij meende. (ZV.863-ZV.865).

Dr. Kars kon aanvankelijk geen toegang krijgen tot het materiaal van Hijken dat prof. van Giffen indertijd had gekocht van Vermaning. Dit was aanwezig in de S.N.M.A.P. te A-dam. Op 17 dec. 1985 beloofden we, via prof. Bloemers te proberen dat hij Hijken wel kon bestuderen. Deze maakte ons daarna bekend, dat dr. Kars toch voor expertise in Amsterdam terecht kon.

Op 15 jan. 1986, berichtten we Kars, dat de "Blauwmeerbijl" en de beide door ons in Leeuwarden geëcailleerde bifaces aanwezig waren in het Museum van Assen. We voegden de brief bij van dhr. Oele, commissaris der Koningin in Drenthe (zie pag. 231) en we wezen op het dikteverloop van de patina op de "Leemdijkbijl". (ZV.867). Zie de foto's: Fig. 125 en 126 op pag. 174.

Op 29 maart 1986 schreven we aan Anton Bruijn ons wedervaren bij de expertise in Assen. We wezen er op dat er op de meeste artefacten van Hogersmilde, nog resten zaten van de oorspronkelijke matrix en dat dus de "wasbeurten met water en zeep" maar sporadisch waren toegepast. We maakten ook gewag van de resten wit poeder op de plaats van ons écaillement op de biface: "Hogersmilde 1965-X-48". Het waren volgens drs. P. Kooij zeepresten. We veegden wat van dit poeder in een verzinkbaar lenskwastje. Thuis kleurde e.e.a. in phenolphtaline NIET paars, wat bij zeepsoorten (alcalisch) altijd wél het geval was. We wezen ook op de vele kleine frictieglansplekjes op de "Eemsterartefacten", toen aanwezig op het R.O.B. bij dr. Kars. (ZV.868).

Op 23 mei 1986 meldt Kars aan de secretaris van de Apan, dhr. Musch, dat hij een begin gemaakt heeft met de studie van de patina's op de Hogersmilde-collectie in Assen. Hij stelde voor om met dr. Jansen, de Eemstersite te bezoeken, vooral om de vondstenlaag te bemonsteren.

Op 28 aug. 1986 gaat dhr. Musch accoord met dat onderzoek en wijst op de profielfoto in het "Eemsterrapport", dat Wouters aan het R.O.B. gezonden had. (ZV.869).

Arch. ZV. 873.

Foto: A. Wouters. Leica R.3 met Vario-Elmar 35-70 mm.

Fig. 161.

Groep deelnemers aan de profielverkenningen van de vindplaats "Eemster II" op 28 aug. 1986.

Van links naar rechts: Statenlid Mevr. D. Uildriks en de heren P. Dijkstra, dr. H. Kars, F. Vermeulen, K. Geertsma, E. Horn, B. Duppen en dr. Jansen. (Zie ook Fig. 53 op pag. 107).

Het bleek, dat de oprit naar de akker van "Eemster I" door de sloot, enkele meters verlegd was. Aan beide zijden hiervan werd een profiel gestoken.

Op 28 aug.1986 heeft dit onderzoek plaats, tegen de slootwand van "Eemster II". Het was een regenachtige dag met soms schuilen in een "melkstal". De profielen toonden aan weerszijden van de nieuwe strekdam naar het veld, de zeer duidelijke sporen van een hevige kryoturbatie (zie Fig.53, pag.107) en Fig.162 op deze pagina. Persoonlijk konden we, samen met dhr. Dijkstra uit de in-situ een vuil-geel vuurstenen afslagje bergen, dat mee naar het R.O.B. ging. Pieter Dijkstra maakte voor ons een schetsje van de juiste vindplek in het profiel, dat hij ons enkele dagen later ingekleurd toezond. In Fig.162 geven wij dit schetsje in zwart-wit weer. De geschreven tekst werd vervangen door drukletters.

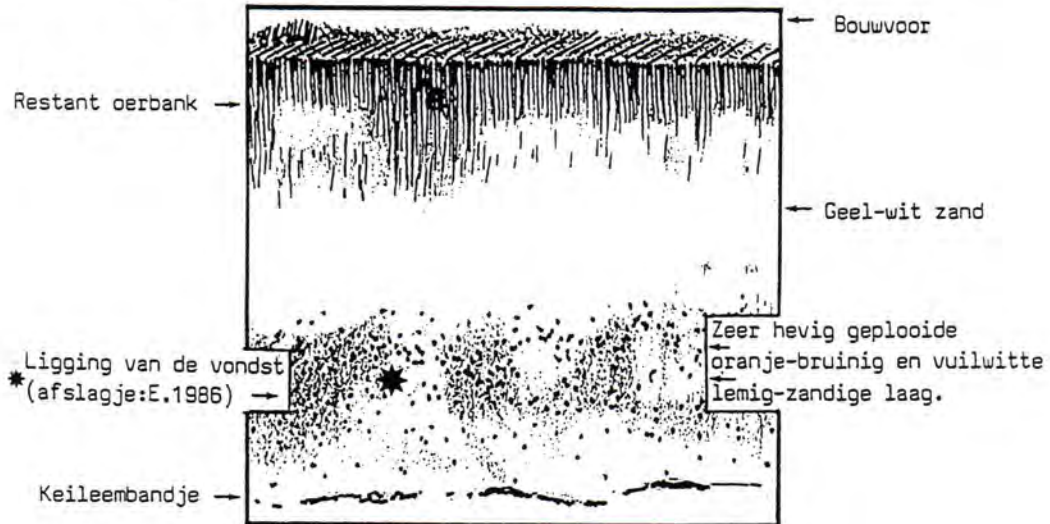

Fig.162.(ZV.892).Profiel slootwand van "Eemster II".Tekening van Pieter Dijkstra

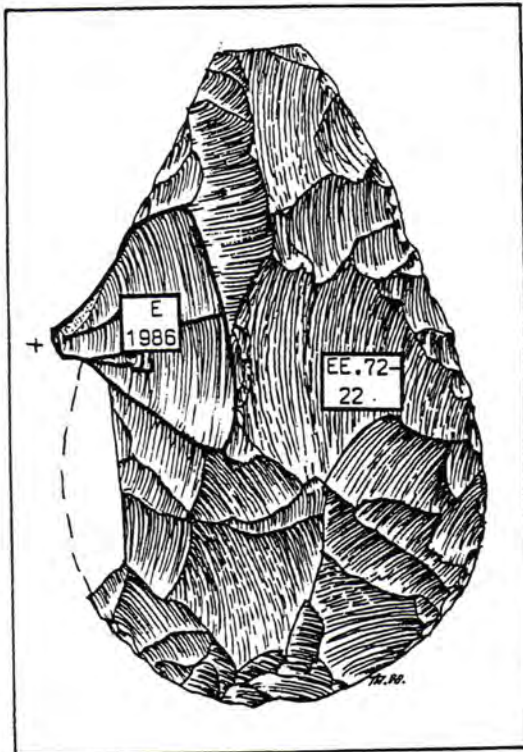

Fig.163 (ZV.891).Tekening:A.Wouters. Afslagje E.1986, passend op de biface van Vermaning EE.72-22. (Thans eigendom van dhr.J.E.Musch.Anloo).

Dit afslagje (E.1986), bleek later een joint of steen-reconstructie te vormen met de vuil-gele biface EE.72-22 (zie Fig.163). In zijn artikel: "Nogmaals Eemster" (Archeologie nr.6, pag.90 e.v.) noemt Dijkstra dit afslagje niet; wel andere stenen met interessante verschijnselen die niet stroken met de uitspraken van drs. Stapert. Toen wij onze uitgeleende collectie in 1990 van dr. Kars terugkregen was deze afslag wél aanwezig. Niet echter de zeer belangrijke afslag met ventrale frictieglans E.82-F (zie Fig.78 pag.127).

De dag na het onderzoek, op 29 aug.1986, staan hierover al artikelen in: het "Nieuwsblad van het Noorden, de "Amersfoorter" en de "Gelderlanderpers" (ZV.870 t/m 872). Dr. Kars vertelt hierin hoe zijn onderzoek begonnen was via enkele Vermaningstenen die een collega hem had getoond. Hij verklaarde tegen de pers dat deze stenen wel DEGELIJK PATINA hadden. Hij vertelde ook dat hij bij het onderzoek van het gerechtelijk laboratorium grote vraagtekens plaatste. Dhr. Kars vertelden óg, dat hij maar al te goed wist, dat het onderzoek naar de Vermaningstenen een grote valkuil kon zijn voor zijn eigen loopbaan en dat een heleboel betrokkenen hun best zouden doen om hem in een van die kuilen te duwen. Hij was echter vast besloten zich noch door de collega's, noch door de amateurs het bos in te laten sturen.

De eerste reactie hierop kwam op 18 dec 1986: een "Open brief" van negen pagina's van drs. Stapert, waarin hij

voor de zoveelste keer zijn theorieën uiteenzette. Hij stelde voor deze "openbrief" als een discussie tussen hem en de mening van Kars te publiceren in "Grondboor en Hamer". Het meest verwonderlijke is het slot van Stapert's "open brief", waarin hij zich aldus beklagde:

"De hoop op inhoudelijk gefundeerde steunbetuigingen in het openbaar door collega's, heb ik reeds jaren geleden opgegeven. Meerdere collega's en ook de meeste amateur-archeologen en journalisten blijven Wouters bewonderen en met hem samenwerken. Mijn professionele gezelschap mijden deze collega's liever, zo heb ik kunnen ervaren. Over de Vermaning-stenen wensden ze zich al deze jaren niet serieus een publieke mening te vormen".

Hebben deze collega's dan toch begrepen dat er nog al wat haperde aan de werkwijze en de zekerheden van de B.A.I.-deskundigen? Wij van onze kant hadden ook gewenst, dat die collega's wat duidelijker waren geweest in hun zienswijze "naar buiten".

Op 23 dec. heeft drs. Stapert de hulp ingeroepen van "Bert Boekschoten", - de man die hij in de rechtzaak Assen I van minder belang noemde. Deze schreef d.d. 16 dec. 1986 een brief aan "Beste Dick", die deze door mocht sturen aan Henk Kars (ZV.875). Boekschoten dringt hierin aan op een open discussie met Kars, die hij evenzeer respecteert als een integer, gemotiveerd en onafhankelijk onderzoeker.

Hoe Prof. dr. Boekschoten dan in zijn brief het apriorisme kan schrijven:

"Dat NIEUWE bevindingen GEÉN andere uitkomst inzake Vermaning zullen brengen, daarvan blijf ik intussen VOLSTREKT overtuigd op grond van JOUW interpretatie".

is voor ons een volslagen raadsel. Voor professoren blijkbaar niet!

Op 26 jan. 1987 wees dr. Kars "Grondboor en Hamer" af als discussie-medium, omdat hijzelf de eindredacteur van dit tijdschrift was. Hij was overigens nog te kort met zijn onderzoek bezig. Een discussie vond Kars beter op zijn plaats op het R.O.B in Amersfoort of het B.A.I. in Groningen. Dr. Kars stelde voor, dan enkele Vermaning-stenen bij de hand te moeten hebben. "Ik kan dan aantonen wat ik bedoel met niet afwasbare glans der stenen, terwijl jij zou kunnen laten zien wat je als kunstmatig geslepen ribben verstaat. (ZV.876).

De resultaten van de discussie in Groningen kunt U lezen op pag. 99 en 100. De slijpproeven waren één grote mislukking. De Vermaning stenen die Kars meenam naar Groningen hebben we al afgebeeld in diverse rapporten en getoond op twee rechtzittingen. Ze staan afgebeeld op Fig. 106 t/m 112 en Fig. 115 t/m 119. Commentaar is ons inziens overbodig.

Op 2 febr. 1987 toonde drs. Stapert in een schrijven zich verbolgen omdat dr. Kars op een lezing over "Jadebijlen" in Amsterdam had gezegd: "dat zijn onderzoek had geleid tot de conclusie dat ik ongelijk heb wat de Vermaning-stenen betreft". Ook neemt Stapert, Kars kwalijk, dat deze in kranteninterviews had gezegd dat er nog géén echt "wetenschappelijk onderzoek gepleegd was aan Vermaning's stenen. Dit is eventueel als beledigend op te vatten, niet alleen voor mij maar ook door andere onderzoekers bv. werkzaam aan het gerechtelijk laboratorium" aldus Stapert. (ZV.877).

Over dit laatste hebben we de lezers o.i. ook duidelijk geïnformeerd. In de uitzending van de N.P.S. op 11 dec. 1998 antwoorde drs. Stapert op de vraag, hoe hij tot de conclusie gekomen was van de vervalsing:

"Hoe....., dat kan ik achteraf niet meer reconstrueren, maar in EEN FLITS wist ik: ze zijn vals!... en toen viel alles op zijn plaats".

Wij hebben nog al wat huiver over deze wetenschappelijke "flitsmethode" waar een geheel gezin aan ten onder ging en 25 jaar ellende voor veel mensen. Wij flitsen alleen maar met onze cameraflitser als het hoog nodig is.

Op 1 nov. 1987 informeerden we dr. Kars over de juiste toedracht van de, bij testament vastgelegde van de "juiste vindplaats Eemster" door Vermaning (via de heren Hoeksema en van Westing bij candidaat-notaris Bodewes), in de tijd dat Vermaning volkomen dolgedraaid was. Recentere testresultaten van 1993 - die de écht ECHTE vindplaats bewees -, beschreven we al op pag. 231. (ZV.893).

Op 6 nov. 1987 komt drs. Stapert met zijn tweede "open brief" aan dr. Kars van 5 pagina's. (ZV. 894). Hierin gaat het in feite al helemaal niet meer om de stenen van Vermaning, maar over verschijnselen op stenen in HÉT keizand en de keileem. Over de slijpproeven in Groningen meen-

de drs. Stapert overtuigende bewijzen geleverd te hebben (zie echter pag.99). De toonzetting van de open brieven werd steeds minder opbouwend.

Op 23 nov. 1987 verstoutten we ons ook eens een "openbrief" aan dr. Kars te schrijven en deze aan te bieden aan "Apan-Intern". Hierin hebben we onze visie over de "kwestie Vermaning" en de "open brieven" van drs. Stapert uit de doeken gedaan. (ZV.895).

Op 8 jan. 1988 zond dr. Kars onze rapporten en rechtbankverslagen aan ons retour met de mededeling dat hij ze had gecopieerd. (ZV.896).

Op 2 maart 1989 was de bijeenkomst geweest op de R.O.B. in Amersfoort met de heren: Deeben, Kars, Lagerwerf, Peeters en de Vries. Zie weer pag.90 e.v. (ZV.198).

18 maart 1989 schreven we een kritische brief aan dr. Kars in verband met de "diktes" van patina's, het aanwezig zijn van frictieglansplekken en over het nagaan van de opgravingsgegevens van Hogersmilde. We "proefden" dat Kars zich blind staarde op de typische afgesleten ribben waarvan hij met zekerheid wist dat ze niet met een slijpsteen waren gemaakt. We wezen op het feit dat dergelijke verschijnselen in Drenthe alleen maar te vinden waren op plaatsen met "periglacial movements" (cryoturbatie etc) van niet door erosie aangetaste delen van het Drentse Plateau. We verwezen ook naar de "afgesleten" ribben van de artefacten uit het "Bois de Plazac", die hij met Musch, Peeters, Lagerwerf, De Vries en Wouters op het I.P.L. in Amsterdam bekeken had. We stelden ook voor met de eigenaar van de akker van Eemster te gaan praten en zonden hem de kadastrale gegevens met de coördinaten en het adres van deze eigenaar. (ZV.901). Ook gaven we de tip vergunning te vragen op een van de valsverklaarde Neolithische bijlen van Ravenswoud te mogen slijpen, zoals wij ONGEVRAAGD een ril slepen in de bijl van Herpen in het Brabants Museum, na het lasterlijke artikel over deze bijl van drs. Stapert in "Helinium" 1977.

Of mocht alleen drs. Stapert brieven aan Kars sturen?

Op 19 april 1989 stuurde dr. Kars ons het concept van het eerste hoofdstuk van de totaalpublicatie van het Vermaning-materiaal. Hij vroeg ons er geen ruchtbaarheid aan te geven of er uit te citeren. We hebben ons hier STRIKT aan gehouden. OOK NU !.

In ieder geval was het voor ons een bewijs, dat Henk Kars in 1989 nog bezig was met de "Zaak Vermaning".

31 juli 1990 vroegen we de artefacten van Vermaning, die al 5 jaar op het R.O.B. in bruikleen waren, tijdelijk terug voor een tentoonstelling. Eveneens de originele rapporten van het gerechtelijk laboratorium met de foto's van de dia's die dr. Groeneveld had gebruikt tijdens Assen I en de "leugendetector van chr. P. Beersma."

Na ontvangst bleek dat Kars - zoals toegestaan... - stukjes afgezaagd had voor zijn proeven. We misten echter bij de zending twee artefacten, waaronder de, voor onze bewijsvoering belangrijkste afslag 1982-F met frictieglans, die op de biface EE.1 paste.

Wij schreven meerdere keren deze afslag op te sporen: op 28 sept. 1990 (ZV.902); 28 oct. 1990 (ZV.903); 25 maart 1991 (ZV.235); 1 juli 1991 (ZV.236); 26 jan. 1992 (ZV.237); 30 nov. 1992 (ZV.238); 3 febr. 1993 (ZV.239-a); 24 jan. 1994 (ZV.239-b); en 19 febr. 1998 (ZV.239-c).

Op 6 nov. 1990 zond Kars ons het "Eemsterrapport" retour, maar wilde het t.z.t. graag opnieuw lenen, gezien de fraaie foto's (ZV.905).

24 jan. 1991 zond dr. Kars ons de afslag Hijken II retour. Hij schreef ons toen: "Samen met het écaillage illustreert dit wel prachtig het verschil in aanzien van de oppervlakken. Verder de afslag Hijken I (zie onze foto Fig.108 pag.159) en het fragment EE.72/193 van het zelfde laken een pak. Ik meen dat de afslag met frictieglans E.82-F in Utrecht ligt. Hoop dat de PIXE (protonen-i.p.v. electronenmicroscoop) uit het experimenteel stadium komt" (ZV.234).

Verder zijn nog aanwezig in onze correspondentie met Kars ZV.235 en ZV.236, benevens brieven van chr. J.E. Musch aan Kars (ZV.906 t/m 912).

12 juli 1991 meldden we aan dr. Kars ons plan om t.z.t. zélf een boek te schrijven over de "Zaak Vermaning", waarin we al onze uitvoerige documentatie integraal zullen opnemen. Tevens deelden we de proeven mee met de meest moderne MP (Micro-Probe) op enkele stukken van Eemster in het Philips lab. in Nijmegen. Hiermee werden de atoomsoorten bepaald in de schil en de rest van het artefact (slijpplaatjes). Het is een zeer arbeidsintensieve methode waarbij elke "korrel" afzonderlijk wordt onderzocht. De uitslagen zijn verrassend. Ze zullen later gepubliceerd worden in "Apan-Extern". (ZV.915).

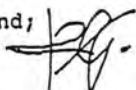
27 okt.1992 schrijft dhr.K.Geertsma een brief aan dr.Kars inzake het onderzoek "Schuilenburg" en het door drs.Stapert ingevoerde begrip "potjes latijn":Incerto facto.Geertsma:

"Indien het begrip "INCERTO FACTO" inderdaad de determinatiestandaard wordt, welke ook door de andere Paleodeskundige(n) gebezigd gaat worden (of al gebruikt wordt?) dan kan ik niet anders zeggen dan dat het vertrouwen in de wetenschap er niet beter op wordt. De dubbelzinnigheid van de beperktheid van hun kennis en betrokkenheid, wordt zo gedekt (fatsoenlijk uitgedrukt K.G.). En men laat dat de amateurs even weten via het z.g. "Amateurblad Westerheem XL-1-'91"

Vrij vertaald betekent het volgens mij:
ELKE STEEN IS EEN ARTEFACT-ELKE STEEN IS GEEN ARTEFACT.

Daarom zoeken wij lustig door. Het kan immers nou nooit meer missen."

Met vriendelijke groet. Hoogachtend;

(ZV.915-a)

Intussen was Anton Bruijn gepensioneerd op het R.O.B. en vrij spoedig daarna op 3 sept.1992 overleden. Merkwaaardig dat daarna de activiteiten van dr.Kars, die als enige vakarcheoloog het aangedurfd had de stenen van Vermaning werkelijk te bestuderen, geleidelijk wegebden. Naar zijn schrijven d.d. 16 febr.1993 (ZV.239-b), omdat hij "die patronen van de krasjes op ribben en bepaalde vlakjes niet begreep". In dat zelfde schrijven deelde hij mee dat: "Frans de Vries en Carel Lagerwerf hun expertises nog wel hebben voortgezet en dat het schijnt dat zij aan een rapportage werken. Onbewust zal mijn naam met die rapportage geassocieerd kunnen raken. Voor de veiligheid stel ik nu al dat ik met hun onderzoeksresultaten, hoe die ook mogen uitvallen, niets van doen heb". Dr. Kars verzekert in deze brief ook, dat als onze belangrijke scherf (1982-F) zoek geraakt is in Utrecht, deze ooit weer eens boven water komt.

Op 7 april 1993 schreven we Kars wel terug over proeven in een kunstmatige permafrost; over de door hem zelf bewezen onzinnigheid van Staperts slijpsteentheorie en over nieuwe vondsten van Klaas Geertsma in Eemster.

Onze vraag is dan: "Doe je (mag je) nog iets doen in de "Zaak Vermaning". Mag deze smerige zaak NIET opgelost worden?

Wij verwijten jou niets, maar destemee de tegenwerkers van sommigen uit de vakwereld.

Nu we opnieuw in deze kwestie duiken - we hebben er NIETS meer aan gedaan, om jouw onderzoek acht jaar lang niet in de weg te lopen, zien we nog duidelijker, hoe gemeen, bewust misleidend, onwetenschappelijk en "vrienden uit het vak dekkend", deze kwestie in de doofpot werd gestopt. Wij begrijpen des te beter wat dhr.P.Beersma bedoelde met meinedige verklaringen en een schande voor de Nederlandse beroepsarcheologie. (ZV.916)

Veel zeggend was de uitspraak van dr.J.Brongers in het jaarverslag van de R.O.B (ZV.918) waarin hij een memo schreef over Anton Bruijn:

"Een debat met Anton kon je zelden winnen, maar het verdiepte je standpunt, waardoor je weer fris naar sommige besproken zaken keek. Zulke discussies hielpen mij indertijd de BESLISSING te nemen, de BETREURENSWAARDIGE affaire Vermaning nader in mijn afdeling te laten onderzoeken. Deze zaak bleek toch niet zo eenvoudig als wel eens is voorgesteld". En: "Antons affiniteit tot de amateurs heeft een rol gespeeld bij zijn oordeel over de vondsten van Vermaning. Amateurs klopten nooit tevergeefs om raad over vondsten bij hem aan". Maar Anton wist duivels goed waarover hij sprak, mijnheer Brongers.

Zélf hebben we dit voetspoor van onze vriend Anton Bruijn steeds gevolgd. Vele honderden amateurs - waarvan meerdere latere "Beroeps", ontvingen wij in LENT, en ze zullen dit moeten beamen; ook al wil een enkele in zijn tegenwoordig "doctorandusjasje" dit bijzonder graag vergeten. Beter als wie ook, kennen ze de waarheid... maar ze zwijgen als hetspreekwoordelijke "vakmansgraf".

Op 24 jan.1994 lieten wij dit ook aan dr.Kars weten (ZV.917) en wij voegden er aan toe: "dat wij in de uitspraak van dr.Brongers een euphemisme zagen voor de mogelijke waarheid: We doen NIETS MEER aan de "Zaak Vermaning". Het "Fluistercircuit" beweerde dat het duidelijk was! "Maar wij hielden niet van dergelijke fluistercampagnes. We waren er zelf te vaak het slachtoffer van geweest vanuit het B.A.I. in Groningen". Ga je vergelijkingsmateriaal voor de PIXE

in Amsterdam, waarover je schreef, halen uit de opgegraven sites van het B.A.I. en Eemster en niet uit WILLEKEURIGE plaatsen "ergens" uit Drenthe, zoals je nu doet. Je hebt nog steeds artefactfragmenten van Hijken en Eemster die van de door mij geleende stukken afkomstig zijn. Henk, we krijgen steeds meer de OVERTUIGING dat de kwestie Vermaning niet opgelost mag worden. Er zijn... vakarcheologen die behoorlijk boter op hun hoofd hebben in deze kwestie. Je kent ze evengoed als wij. Als de afslag E.1982.F inderdaad zoek is geraakt zullen we dit stuk in detail tóch als kleurenprint opnemen in onze publikatie, met de aantekening dat dit artefact is zoekgeraakt op de R.O.B., danwel door derden is gestolen.

De correspondentie met dr. Kars liep nog even door (ZV.919 t/m 926). Na zijn benoeming als buitengewoon hoogleraar... zal Prof. Kars wel andere zaken aan zijn hoofd hebben gehad? Onze laatste brief (ZV.926) van 4 juni 1998 - tevens gericht aan Prof. Willems -, ging over de inbreng van Kars inzake de "Leemdijk-bijl" tijdens de "Talk-radio-uitzending" van 30 mei 1998. Prof. Kars wist dat het een der vijf (of liever vier) artefacten was, die nog niet verjaard waren. Toch minimaliseerde hij het archeologisch belang van dit, door HEMZELF in de "Berichten R.O.B." tot ECHT verklaard artefact. Prof. Kars beweerde op 30 mei ook dat het moeilijk is artefacten van 30 jaar oud te onderscheiden van werktuigen die 250.000 jaar oud zijn. Als dit waar zou zijn... waar haalde men dan in 1975 het lef vandaan Vermaning als vervalser aan te klagen? Waarom hebben we zo veel plaatsruimte gegeven aan het onderzoek van dr. Kars?

Omdat we door onze briefwisseling en mondelinge contacten, ook met Anton Bruijn, wisten dat dr. Kars de "Zaak Vermaning" heel wat beter begrepen had, als de eens "met een flits" werkende drs. Stapert.

Hij heeft het "rapport van het gerechtelijk laboratorium" al onmiddellijk als zwaar onvoldoende ervaren. Hij toonde aan de hand van de slijpproeven door Stapert in zijn bijzijn gedaan - en nog steeds in zijn bezit -, duidelijk aan, dat ze niet vergelijkbaar waren met deze op de ribben van de vals verklaarde artefacten van Vermaning. Jammer dat hij nooit deze sporen in een kunstmatige permafrost op een empirische wijze onderzocht. Ook van... het verschil tussen de vlakken, ontstaan door onze écailllements en de originele oppervlakken der afslagen (artef.), maakte hij gewag. De "Leemdijkbijl" verklaarde hij officieel tot ECHT artefact met een duidelijk meetbare patina.

Wij denken met weemoed terug aan wat dr. Kars schreef over de valkuilen (zie pag. 234). Hij sloeg een brug over de valkuilen naar een professoraat in Amsterdam.

Toch bedanken we prof. Henk Kars voor de open en vriendschappelijke wijze waarop hij aanvankelijk zich verdiepte in deze, door zijn collega's met hand en tand verdedigde "vervalsingsaantijgingen".

DE LAATSTE JAREN VAN TJERK VERMANING.

Toen Tjerk Vermaning inzag dat een nieuw op te bouwen museum op zijn "Gerrit Lucas" niet meer haalbaar was, ook gezien zijn ernstige hartklachten, heeft hij deze eens zeewaardige Zeeuwse klipster, ingeruild voor een woonark bij Wijnand de Jong uit Slagharen, die de klipster bedrijfsklaar wilde maken voor beurdiensten langs de Afrikaanse kusten.

Zijn nieuwe home, de "Intermezzo" was een vrij comfortabele ark, die hij met de hulp van zijn vriendin Betsie Hindriks - zijn steun en toeverlaat in zijn laatste levensjaren, die hem wekelijks enkele dagen hielp -, schoon maakte en gezellig inrichtte. Dat gebeurde aanvankelijk in Meppel, waar we hem, samen met dhr. Duppen tijdens deze inrichting opzochten. De "Intermezzo" lag daarna afgemeerd op de plaats van de "Gerrit Lucas" aan de Groenedijk 17 in Assen.

Maar zijn nog steeds immens grote verzameling kon Tjerk onmogelijk op zijn woonark bergen. Hij schreef ons na ons bezoek: "Mijn eerherstel komt nooit meer en mijn gezondheid, na al wat ik meegemaakt heb, staat niet toe dat ik me nog met al die sores in laat. Er moet een eind aan komen. Ik zet een punt achter de archeologie, en om aan te tonen dat ik het meen, heb ik bekend gemaakt dat ik mijn hele collectie verkoop. Ik zal alles tentoostellen op mijn "Intermezzo". (arch. ZV.927).

Het had weken tijd gekost om het ruim van de "Gerrit Lucas" leeg te halen. Toen alles klaar was, lag de klipper meer dan 15 cm hoger op het water. Tjerk had alle "koopwaar" op de "Intermezzo" uitgesteld. Ieder die interesse had kon zijn keuze maken. Meerdere dozen vol fossielen werden om niet uitgedeeld.

Fig.164

ZV.830

Foto: A. Wouters. Leica R.3 met Summilux R.1:1,4/50 mm en foggy-filter.

De laatste foto die we van Tjerk Vermaning maakten bij de TV-toren van Hogersmilde op een druilerige, mistige dag. Tjerk was somber gestemd en moegestreden. Hij zei: "Hier groef ook de wetenschap en verklaarde later hun drie weken durend geschaaf tot "klungelwerk". Hier moet binnenkort mijn as worden uitgestrooid". Hij stapte in de Volvo en heeft geen woord meer gezegd.

Vanaf okt.1985 tot jan.1986 werd op verschillende plaatsen in Drenthe, door het "Noordelijk Theater De Voorziening", de Tjerk Vermaningshow gespeeld. Op 5 jan.1986 was ook Vermaning bij de voorstelling in de "Kolk" in Assen. De gezondheid van Tjerk liep steeds sneller achteruit en de medici hadden geen hoop meer op genezing.

Toch kon hij op 22 juli 1987 nog aanwezig zijn op "It Bleekerhûs" in Drachten, waar de tentoonstelling "Van Mammoetjagers tot Hunebedbouwers" door de conservator Wouter van der Horst was ingericht.

Het waren de vondsten uit Friesland, die dit streekmuseum uit de "aanbiedingen" van Vermaning had aangekocht. Tjerk dankte de organisators in de taal van zijn Friese ouders:

"Prachtich, ik bin bliid dat ik dit noch meimeitsje mei.

It leit hjir prachtich en it bliuwt bewarre".

(Leeuwarder Courant d.d. 23 juli 1987).

Het was de laatste keer dat Tjerk nog enkele van zijn vele vondsten had gezien.

Op 21 jan.1987 schreef Vermaning ons:

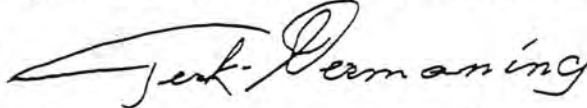
Beste Ad

Bij deze doe ik jou een exemplaar van het boek: "Tjerk Vermaning, een leven tussen stenen" toekomen. De schrijver Pieter Terpstra heeft helaas fouten gemaakt. Hij heeft de teksten onder jaw foto's verkeerd geplaatst. Dit is jammer, maar ik kan daar verder niets aan doen. De fouten zijn niet door mij gemaakt; ik hoop dat je dat begrijpt. Veel plezier ermee.

Dank betuiging.

In het blauwe kapt zit een dankbetuiging die ik persoonlijk zelf heb geschreven. Het is mijn "DANK" voor alles wat jullie voor mij hebben gedaan. Lees deze dankbetuiging goed en aandachtig door.

Vriendelijke groeten

Woonank "Intermezzo", Groenedijk 17, 9406 XM Assen.

(arch.ZV.1054).

DANKBETUIGING
door Tjerk Vermaning

Bij de totstandkoming van het boek : 'Tjerk Vermaning, een leven tussen stenen' leek het mij nu eens de ideale gelegenheid om mijn dank te kunnen uitbrengen aan al die mensen die mij en mijn gezin bijstand verleenden, in de voor ons zo moeilijke jaren tussen 1976 en 1981. En meende ik bij deze gelegenheid er goed aan te doen, een dankbetuiging te gaan schrijven, voor al die mensen die jarenlang stredden tegen het Justitueel en Wetenschappelijk onrecht, mij aangedaan. Ik wil dan ook langs deze weg mijn dank uitbrengen aan al die mensen die mij steunden en troostten bij het overlijden van mijn vrouw, Grada. Ook wil ik tenslotte nog mijn dank uitbrengen aan al die mensen die blijk van medeleven toonden.

Nu de gelegenheid zich eindelijk voordoet om deze dankbetuiging te kunnen plaatsen, beschouw ik het als mijn menselijke plicht om langs deze weg mijn bijzondere waardering en erkentelijkheid aan al deze mensen te moeten betuigen.

Ik schrijf deze dankbetuiging, omdat ik wil dat na mijn dood een ieder zal weten, welke mensen het waren die mij hulp en bijstand boden in de strijd tegen de draak die 'ONRECHT' heet. En welke mensen het waren, die ten koste van eigen geld en tijd mijn eer en goede naam verdedigden, zowel tegen klasse-Justitie, als tegen de vriendjes politiek der beroeps-archeologen. En welke mensen het waren, die voor mijn onschuld een getuige-eesd durfden af te leggen: zowel voor de Rechtbank te Assen (1977), als voor het Hoger Gerechtshof te Leeuwarden (1978). En welke mensen het tenslotte waren, die zich als trouwe vrienden aan mijn zijde schaarden tijdens de zo bedroefde stervensnacht van mijn vrouw Grada, in het Wilhelmina Ziekenhuis te Assen in de nacht van 7 op 8 maart 1981. Een nacht, die ik nooit zal vergeten. Welnu, de namen van deze trouwe vrienden die mij hulp, troost en bijstand boden, zullen straks worden vermeld.

Reeds jarenlang was het al mijn bedoeling om in een of ander boek een dankbetuiging te plaatsen. Doch jammer genoeg kreeg ik daarvoor nooit de kans. Toen schrijver Pieter Terpstra mij verzocht om medewerking aan te totstandkoming van een boek over mijn persoon, zag ik eindelijk de kans om aan mijn zo begeerde trekken te komen.

Nu, of nooit. Welnu. Deze kans werd mij dit maal gegund door de Friese Pers Boekerij bv van Drachten. Daar het boek: 'Tjerk Vermaning', een leven tussen stenen' door de Friese Pers Boekerij bv te Drachten zou worden uitgegeven, verzocht ik deze uitgevers maatschappij een dankbetuiging in het boek te willen plaatsen.

Dit bleek helaas niet mogelijk te zijn. Toch vond men zich bereid om aan mijn wensen te willen voldoen. De Friese Pers Boekerij bv drukte 25 brochures van mijn dankbetuiging, die gratis aan mij werden verstrekt. Ook daarvoor mijn welgemeende dank.

Omdat ik nooit de kans kreeg om mijn geschreven dank onder woorden te kunnen brengen, zo verscheen deze 'DANKBETUIGING' wel wat aan de late kant. Doch een bekend spreekwoord zegt: Beter laat dan nooit. Dit moeten de mensen me dan maar vergeven.

Eén ding mag men nooit vergeten: Mijn dank jegens alle mensen die mij hulp en bijstand boden wordt hier voor altijd vastgelegd. En mijn dank is groot. Mogen de namen van al deze mensen in onze herinnering blijven. Zij hebben dat verdiend.

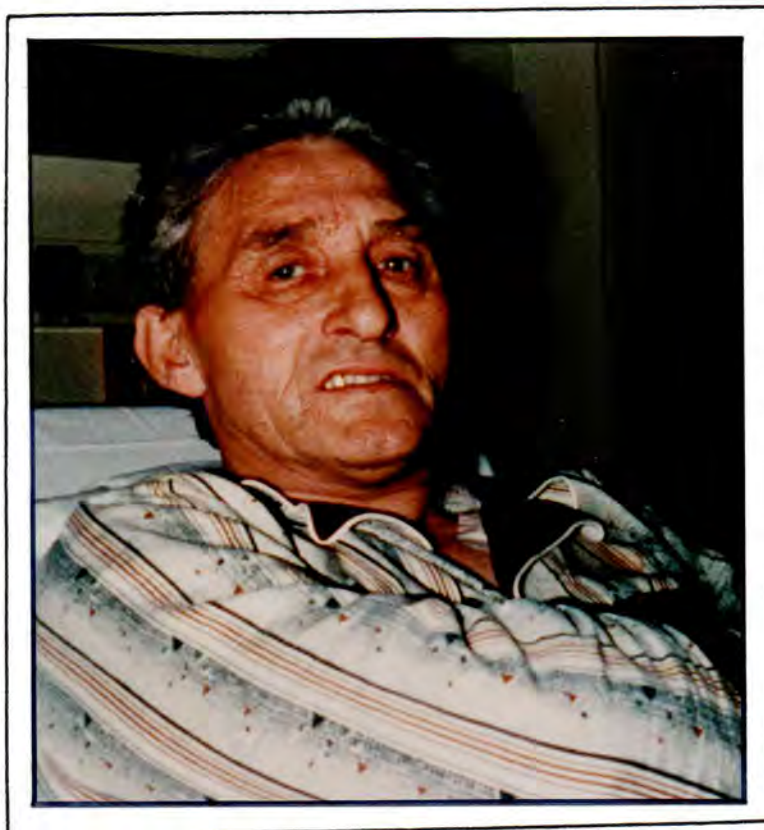

Fig.165

Foto: Betsie Hindriks. Reproductie: A. Wouters.

Tjerk in het Academisch Ziekenhuis te Groningen, twee dagen voor zijn dood. Zijn rehabilitatie komt. Heel zeker weten!

Mijn uitzonderlijke dank gaat uit naar de heren:

De hooggeleerde heer Prof. Dr. Ir. D. Goosen uit Enschede (Overijssel)
De zeergeleerde heer Dr. Ir. C.J.H. Franssen uit Bennekom (Gelderland)
De zeergeleerde heer Dr. J. Buma uit Nijmegen (Gelderland)
De zeergeleerde heer P.J.A. Beersma uit De Punt (Drenthe)
De zeergeleerde heer A.M. Wouters uit Lent (Gelderland)
De weledele heer E.Horn uit Sellingen (Groningen)
De weledele heer J.E. Musch uit Anloo (Drenthe)
De weledele heer A.van der Lee uit 's Hertogenbosch (Brabant)

Mijn bijzondere dank gaat uit naar de dames:

Mevrouw E. Beersma uit De Punt (Drenthe)
Mevrouw P. Wouters uit Lent (Gelderland)
Mevrouw R. Horn uit Sellingen (Groningen)
Mevrouw G. Sloots uit Veendam (Groningen)
Mevrouw B. van der Lee uit 's Hertogenbosch (Brabant)

Mijn dank aan de mensen die vertrouwen in mij stelden:

De weledele heer P. Dijkstra uit Veldhoven (Brabant)
De weledele heer H. van Westing uit Eext (Drenthe)
De weledele heer Bé Hoeksema uit Emmen (Drenthe)
De weledele heer B. Duppen uit Arnhem (Gelderland)
De weledele heer J. Musch uit Anloo (Drenthe)
De weledele heer D. Veen uit Stadskanaal (Groningen)
De weledele heer H. Veen uit Borger (Drenthe)
De weledele heer P. Kroezinga uit Gasselte (Drenthe)
De weledele heer C. Valkenburg uit Groningen (Groningen)

Een slotwoord aan deze dankbetuiging.

Ik moet er met klem op wijzen, dat al deze namen in verband staan met de tijd tussen 1976 en 1981. Het zijn de namen van mensen die óf in mijn verdediging hebben gezeten, óf als praktijk-archeoloog zich hebben doen inspannen om bewijzen te verzamelen van mijn onschuld aan vervalsing. Maar ook de namen van mensen die in die tijd een blijk van medeleven toonden, tijdens het overlijden van mijn vrouw Grada.

Een aparte dank verdienen nog de heren A. Hoekstra en R. Seidel uit Assen. Ook deze mensen toonden meerdere malen hun medeleven. Verder wil ik ieder bedanken die met het gezin Vermaning heeft meegeleefd.

Met grote dankbaarheid,
Tjerk Vermaning

Amateur- archeoloog Vermaning overleden

Al spoedig na dit "testament", verergerde Tjerk's gezondheid zienderogen. Er was hem een ruilhart toegezegd vanuit Engeland. Maar zover kwam het niet. Hij werd opgenomen in het Academisch Ziekenhuis in Groningen en overleed toch nog onverwacht op zondag 11 oktober 1987.

Voor zijn zoon Tjerk jr., zijn vriendin mevr. B. Hindriks die hem de laatste jaren op een voorbeeldige wijze terzijde had gestaan, en voor de zeer vele vrienden en amateur-archeologen, was dit een harde slag.

Het regende weer krantenartikelen, waarin zijn gehele strijd met de zogenaamde wetenschap weer werd gememoreerd.

De meeste persmensen hadden Vermaning graag voor zijn dood een volledig eerherstel toegewenst waar hij zelf zo naar had uitgezien. En in hun hart ook nagenoeg alle amateurs en zeker ook enige vakarcheologen die we kenden.

Bedroefd, maar dankbaar voor alles wat hij voor ons heeft betekend, geven wij kennis dat van ons is heengegaan mijn vader, mijn dierbare vriend en ook een vriend van mijn kinderen

TJERK VERMANING

op de leeftijd van 58 jaar.
11 oktober 1987,
Groenedijk 17, Assen.

Zuidlaren: TJERK Jr.
Assen: BETSIE HINDRIKS
Richard
Tanja en Egbert

De crematieplechtigheid zal plaatsvinden op donderdag 15 oktober a.s. om 11.00 uur in het crematorium „De Boskamp”, Boskamp 5, Assen (Europaweg Zuid).

Gelegenheid tot condoleren na de plechtigheid in de kof-fiekamer.

Tjerk is opgebaard in het rouwcentrum De Boskamp, bezoek van 18.30 tot 19.30 uur.

Correspondentieadres:
Elbestraat 49, 9406 ST Assen.

De crematieplechtigheid was op zijn eigen verzoek zo sober mogelijk gehouden. Het medeleven was echter overweldigend. Wij her-kenden amateurs vanuit heel Nederland. Jan Wierenga beschreef de plechtigheid in het "N.v.h.N." van 15 okt.1987:

"Een van de verdedigers van Vermaning, A. van der Lee, hekelde in felle bewoordingen de rol van de officiële wetenschap in het leven van de overleden Assenaar. Hij vervolgde:

"Maar laten degenen die zoveel leed over het gezin Vermaning hebben gebracht, geen valse hoop putten uit zijn heengaan. Anderen zullen het vaandel overnemen. Tjerk heeft voor zichzelf een blijvend monu-ment opgericht" en "De provincie Drenthe faalde bij de pogingen, Vermaning te re-habiliteren".

Ook de provinciaal-archeoloog en een dele-gatie van het Provinciaal Museum, zagen we. Alleen Oud-gedeputeerde Hollenbeek Brouwer

ZV.1055

die altijd een zwak voor Tjerk had gehad, was aanwezig evenals het Statenlid Dineke Uildriks, die steeds voor Vermaning in de bres was gesprongen. G.S. van Drenthe deed het af met :

Provincie Drenthe

ASSEN: 14 oktober 1987
Nummer:
Afdeling: VL
Uw brief van:
Onderwerp:

Aan:
de familie Vermaning
p/a Elbestraat 49
9406 ST ASSEN

Geachte familie Vermaning,

Geschokt hebben wij kennis genomen van het overlijden van de heer T.J. Vermaning. De heer Vermaning heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschie-denissen van de Drentse archeologie. Wij waarderen de stimulerende betekenis die hij in deze provincie heeft gehad. Een markante persoonlijkheid is niet meer. Wij condoleren u daar-mee.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, voorzitter

, griffier

ZV.1057

En dit liet G.S. van Drenthe, de aanklager van Tjerk Vermaning, door de griffier, aan de familie Vermaning schrijven. Een meer hypocriete condole-ancebrief, hebben wij ons gehele leven niet onder ogen gehad.

De as van Tjerk Vermaning werd na de crematie van 15 okt.1987 bewaard in "De Boskamp" te Assen.
Zijn vriendin Betsie Hindriks, had alles gedaan om de wens van Tjerk te vervullen: "Laat mijn as uitstrooien op de akker van Willem Vos, waar ik de vondsten van Hogersmilde deed".
Ze had gezorgd voor de vergunningen van B.en W. van Smilde; de eigenaar van de grond, Willem Vos en de pachter.
Op 18 mei 1988 werd Tjerk's as dan ook dáár uitgestrooid door directeur Dijkstra van het crematorium "De Boskamp", in tegenwoordigheid van zijn vriendin en meerdere vrienden.

Fig.
166

ZV.1058

Foto ontvangen van Betsie Hindriks. Veel later vernamen we dat deze indrukwekkende foto gemaakt werd door Wolter Kobus.

Zijn as werd uitgestrooid op zijn vindplaats "Hogersmilde".
Op de achtergrond, onder de bewolkte hemel, de TV-toren.

"Hij wilde zijn as hebben op de plaats waar de WAARHEID was. En dat zegt mij veel! Een BEDRIEGER doet dit niet! (Wouters tijdens de NPS-uitzending op 11 dec.1998).

FIGURANTEN OF MEDEWERKERS ?

In dit boek blijken Prof. Waterbolk, drs. Stapert, het gerechtelijk laboratorium en prof. Bosinski de hoofdspelers in het "Vermaningspiel" te zijn geweest. Hun aandeel hebben we uitvoerig besproken, zelfs dat ze samen onder "een hoedje" hebben gespeeld in relatie tot hun rapporten TEGEN Vermaning.

Maar de beide "deskundigen" van de Universiteit Groningen, hebben nog andere "deskundigen" ingeschakeld om hun vervalsingsaffaire meer wetenschappelijk decorum te geven.

Ook deze "experts" verdienen enige aandacht:

In hun eerste rapport voor G.S. van Drenthe op 10 maart 1975 schrijven prof. Waterbolk en drs. Stapert (pag.1, regel 6 e.v.): "Het onderzoek werd uitgevoerd door drs. Stapert, MEDEWERKING verleenden o.a. dr. G.J. Boekschoten (Geologisch Instituut) en dr. G. Boom (Laboratorium voor fysieke Metaalkunde).

In de bijgewerkte versie van 18 maart 1975, voorgelezen op de persconferentie in het provinciehuis in Assen en gepubliceerd in "Westerheem" nr.2-1975 schrijven deze heren exact het zelfde. Maar tijdens de rechtzitting van Assen I (Verslag, parketnr. I.1038/75, pag.45, regel 14 e.v.) verklaarde drs. Stapert onder ede: "De bijdrage van dr. Boekschoten en dr. Boom is gering en ik kan de verantwoordelijkheid voor mijn conclusies betreffende VALSHEID niet ook op hun schouders

leggen". Wat hadden beide "toegevoegde" heren, dan in het aanklagend rapport van 10 en 18 maart 1975 te maken?

Dr. BOEKSCHOTEN:

Op een schrijven van de rechter-commissaris, mr. van Oordt d.d. 28 aug. 1975, antwoordde drs. Stapert op 18 sept. 1975, dat er géén "Rapport Boekschoten" bestond, overigens ook geen ander Rapport (zie pag. 82).

In het Rapport II van drs. Stapert d.d. 26 maart 1976, geschreven in opdracht van de rechter-commissaris, omdat hij het rapport van 10 maart 1975 zwaar onvoldoende vond, legt Stapert op pag. 44 en 45 uit dat dr. Boekschoten het "Keileemreservaat P.v.d.Lijn" bij Urk aanwees... "waarin grote hoeveelheden verse vuursteen verzameld kon worden, omdat dit terrein pas bij de drooglegging van de Noordoostpolder boven water was gekomen. De vuurstenen die daarbij bloot kwamen, zouden dus maar enkele tientallen jaren onderhevig zijn geweest aan vertering aan de oppervlakte". Nu weet iedere historicus dat de Zuiderzee pas na de komst van de Romeinen geleidelijk ontstond. We zijn zelf gaan kijken op het "Reservaat van der Lijn". We deden dit wel clandestien, door in de bosomranding onder de afrastrering door te kruipen (zie foto Fig. 167).

We konden geen enkel verschil zien met de vuursteen uit Drenthe. Het percentage diepte gesteenten overtrof de 90%. We vonden zelfs een "driftartefact" (diagonal Gerät) uit de keileem, nog aanwezig in onze "restant-collectie".

Overigens zien we Vermaning HIER, al de benodigde vuursteen voor de vele honderden "valse" artefacten, op zijn derdehandse bromfiets naar Smilde sjouwen. U ook soms?

Fig. 167. (ZV. 1061). Schrijver dezès op het "Keileemreservaat: v.d.Lijn" te Urk in 1977. Foto: Anton Wouters. Leica R.3 met Elmarit 180 mm.

En... van der Waals en Waterbolk schreven toch in Palaeohistoria XV, dat alle artefacten van Hogersmilde geslagen waren van vuursteen uit de moraine van Drenthe?

Maar we zijn nog niet klaar met de "toegevoegde" dr. Boekschoten, de vriend van drs. Stapert, die nog onlangs op het lumineuze idee kwam dat de verdacht verklaarde "Danseres van Geldrop" met een stalen pen was ingekrast. (Paleo-Aktueel, 1994).

Dr. Boekschoten werd door drs. Stapert naar Vermaning gestuurd om de collectie "Eemster" te bestuderen. Te voren had drs. Stapert hem op de typische kenmerken van de vervalsingen geattendeerd (rapport Waterbolk, 19 maart 1976 voor de rechtbank, pag. 21 regel 16-21). Ook Stapert bevestigde dat in zijn rapport voor de rechter-commissaris van 26 maart 1976 (pag. 40, onderste alinea). We waren benieuwd hoe dit bezoek verlopen was op de "Gerrit Lucas" en vroegen dit in dec. 1979. Tjerk zond ons de originele "aanvraagbrief" van Boekschoten op (ZV. 995) mét een zeer uitvoerige uitleg hoe deze "Expertise" had plaatsgevonden.

"Hooggeachte Heer Vermaning,

Zoals reeds besproken, zouden we gaarne Uw collectie fossiele beenderen nader bezien. Schikt het U op 30 nov. a.s. (1974) 's middags ongeveer drie uur? Zo niet dan gaarne tegenbericht, zodat een andere afspraak kan worden gemaakt.

Uw

Dr. G. J. Boekschoten Dr. J. Y. Sondaar "

Onder dit smoesje diende de "wetenschap" zich dus aan, om de "vervalste stenen" te bekijken in afspraak met drs. Stapert. Detective werk in optima forma heren!

Vermaning schreef ons op 9 jan. 1978:

"Dr. Boekschoten bezocht mij al eens eerder met zijn vrouw en kinderen om zeeëgels te doen kopen. Later in gezelschap van Dr. P. Y. Sondaar van het Geologisch Instituut uit Utrecht, om: "Uw collectie fossiele beenderen nader te bezien" (Zie brief van 3 nov. 1974). Dr. Boekschoten vroeg mij om wat stukken uit Eemster te mogen bekijken, alwaar ik zeer bereidwillig in was. Hij verzekerde mij, totaal geen kennis van archeologie te bezitten. Hij heeft de stukken gewoon met het blote oog bekeken en beslist geen loupe of microscoop gebruikt. Als Boekschoten durft te beweren, een loupe of microscoop te hebben gebruikt om de stukken van Eemster te bekijken, dan liegt hij dat het gedrukt staat". (arch. ZV. 996).

Hoe drs. Stapert conclusies kon trekken uit verklaringen van iemand die:

1. Niets afwist van archeologie. 2. Zijn onderzoek deed zonder loupe of microscoop. 3. Oppervlakteveranderingen beoordeelde zonder écailllements, zelfs zonder de meest "wetenschappelijke" water en zeetest. 4. In een zeer korte tijd, de "flitsmethode Stapert", de Eemstercollectie kon onderzoeken bij het zeer slechte licht in een scheepsroefje, ... is ons een raadsel.

Het toont wel op een meer dan navrante wijze aan hoe aan de Universiteit van Groningen wetenschap werd beoefend. En dat durfde men nog in, onder ede in de rechtzaak ingebrachte rapporten, te vermelden. Meer dan ergelijk... schandelijk! In hoge mate is dan interessant, de brief die Boekschoten - via Stapert - naar dr. Kars zond (arch. ZV. 875-b, d.d. 16 dec. 1986).

Dr. BOOM:

Ook dr. G. Boom van de Universiteit Groningen, werd als medewerking-genoemd in het rapport Waterbolk-Stapert ; 10 en 18 maart 1975. We hebben al gezien, dat dr. Boom WEL een rapport schreef over zijn onderzoek op de stenen van Vermaning (zie pag. 128 onder "Afwasbare Glans" en pag. 130 onder "Terug naar DE GLANS").

Dit écht wetenschappelijk rapport bracht het tegendeel van wat drs. Stapert beweerde:

1. De "glanspatina-suggesterende glans, was HUIDVET, ontstaan door het recent hanteren door mensen die de stenen in handen hadden gehad. (rapport Boom: pag. 16, regel 1 e.v.) ZV. 928."
2. Het onderzoek over wat Stapert zoal had verondersteld over de stenen van Vermaning, was NIET BEREIKT. (rapport Boom: pag. 16, regel 17 e.v.) ZV. 928.

Het rapport Boom kwam pas klaar op 10 april 1975, zoals we weten, dus een MAAND NADAT Waterbolk-Stapert met hun beschuldigingen naar G. S. van Drenthe togen. Het rapport Boom was ook al vóór de rechtzitting Assen I aanwezig en dus bekend bij de rechter-commissaris van Oordt en de officier van justitie Epenhuijzen die het Nederlandse volk in de NPS-uitzending in dec. 1998, leugens verkondigde over het vóóronderzoek dat zo lang duurde!

Drs. Stapert schrijft in zijn rapport II van 26 maart 1976 (pag. 7, regel 17): "Het rapport Boom d.d. 10 april 1975, werd door mij overhandigd aan het gerechtelijk laboratorium". Onze vraag: Waarom gebruikten de heren uit Rijswijk geen electronenmicroscoop en waarom écailleerden ze geen artefact van Vermaning, zoals Boom dat WEL deed op het artefact van Hogersmilde nr. 1966/VI.18? Dit stuk was nog aanwezig mét de zilvercoating, tijdens onze expertise in Leeuwarden op 9 maart 1978. Waar is het nu?

Waarom stond op de lijst van getuigen die de griffier H. Takens bij de opening van de rechtzitting publiekelijk voorlas, niet de naam van dr. Boom van de Universiteit van Groningen? Het was zelfs de DESKUNDIGE die drs. Stapert notabene als zijn medewerker had beschreven! Maar ja.... tijdens de rechtzitting verklaarde deze, dat de medewerking van Boom maar GERING was geweest. Maar mr. Epenhuijzen en rechter Fliet MOETEN, het rapport Boom kennende, BETER hebben weten. Geen van beide wezen Stapert op zijn LEUGEN!

Dr.Louwe Kooijmans:

In zijn rapport II "De steentijdvondsten van Tj.Vermaning,bewijsvoering betreffende valsheid" van 26 maart 1976,schreef drs.Stapert:"In het najaar van 1974 heb ik verschillende personen op de hoogte gesteld van mijn conclusies over de vervalsing,o.a. dr.L.P.Louwe Kooijmans van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden"(pag.7).

en:

"Volgens mensen,die dit materiaal (Eemster) hebben bekeken (prof.H.T.Waterbolk,dr.G.J.Boekschooten en dr.L.P.LOUWE KOOIJMANS),vertonen deze stukken echter dezelfde slijpsporen en de zelfde afwezigheid van oppervlakteveranderingen als het door Vermaning verkochte materiaal"(pag.40 onderaan). Eind 1974 was dr.Louwe Kooijmans dus op de hoogte van de vervalsingen die Stapert had uitgedacht.

In het rapport Waterbolk van 1976 worden de bezoeken van dr.Louwe Kooijmans aan Vermaning,heel anders voorgesteld.Hij schrijft:

"Na overleg tussen de directeur van het Rijksmuseum van Ouheden te Leiden en mij,bracht dr.L. P.Louwe Kooijmans,conservator van dat museum,op 27 augustus een bezoek aan Vermaning.Hij zag de gehele collectie,en deed een bod van f.60.000,-; alleen geldig indien de vindplaats zou worden meegedeeld.De vraagprijs was echter f.2.000.000,-.Ook bij een tweede bezoek (in sept.) kwam men niet bij elkaar. (arch.ZV.997).

Bij navraag gaf Vermaning ons in zijn schrijven van 9 jan.1978 (ZV.933) een ongeveer gelijklopend verslag,alleen de data en die 2 miljoen klopten niet.Vermaning:

"Dr.Louwe Kooijmans is tweemaal bij mij in Meppel geweest.De eerste keer was op 17 aug.1974. Hij kwam toen bij me om de vondstgroep "Eemster" aan te willen kopen,met vindplaats.Daar ging ik natuurlijk beslist niet op in,ik begreep maar al te goed dat hij door Waterbolk en kornuiten was gestuurd,omdat Waterbolk bij mij,zélf niets kon bereiken.L.K. heeft toen een groot deel van "Eemster" mogen bekijken en was enorm onder de indruk van de vondst.Hij heeft alles met het blote oog bekeken".

En:

"De tweede maal waagde L.K. opnieuw een poging.Dat was op 19 okt.1974.(brieven van L.K. sluit ik bij). (arch.ZV.934 en ZV.935).Toen ik hem vertelde dat ik voornemens was,het schip om te bouwen tot museum,vroeg hij,"Wat gaat dat kosten dacht U".Ik zei dat dit minstens 60.000 gulden ging kosten. Toen zei hij,"Dat kunnen we in Leiden wel betalen voor de vondstgroep "Eemster" met de vindplaats".Vermaning ging daar niet op in,nog voor geen miljoen".

De eerlijkheid gebied,om na drs.Stapert en Tjerk Vermaning,ook dr.Louwe Kooijmans zijn visie over zijn twee bezoeken aan de "Gerrit Lucas" in Meppel weer te geven:

We geven die hier nogmaals ... ,zoals we ze al opschreven in het "Eemsternummer" in 1986,nu met vermelding van onze ZV-archieffnummers:

"Naar mijn herinnering ben ik overigens tweemaal naar Vermaning geweest. Doel van mijn bemoeienis was na te gaan in hoeverre wij een rol zouden kunnen spelen bij het in ons land houden van de collectie Eemster. In deze tijd speelden vermoedens over onachtzaamheid, bijwerken enz. van de stenen overigens al een rol. Veel gelegenheid om daar op te letten heb je overigens niet als Vermaning aan het woord is." (Dr. Louwe Kooijmans aan Vermeulen van "De Winschoter", 10 aug. 1979). (ZV.937).

In 1984 meent Prof.Dr. L.P.Louwe Kooijmans, dat hij tijdens zijn bezoek aan Vermaning een onvoldoende kennis had van het Midden-Paleolithicum en dat zijn uitlatingen in 1974 wel verminkt zullen zijn:

"Voor zover ik me kan herinneren, heb ik me nooit erg geprononceerd over "Eemster" uitgesproken. Ik was mij toen wél bewust van m'n onvolkomen kennis van het midden-paleolithicum. In alle "hoor en wederhoor" zullen berichten over wat ik toen vond, stellig zijn verminkt. Dat kan niet anders. Wat ik toen vond is voor mij overigens nauwelijks interessant. Momenteel heb ik over "Eemster" geen mening omdat ik materiaal noch site ken. Wél bezit ik een eigen mening over Hoogersmilde, een oordeel dat U kent. Alleen van Hoogersmilde zijn vondstgegevens en materiaal voldoende beschikbaar voor studie." (Prof. Louwe Kooijmans aan Wouters. 13 febr. 1984). (Volgens Prof. L.K. bestaat Hoogersmilde uit vervalsingen). (ZV.938).

Jammer, dat dr.Louwe Kooijmans niet in 1976,na het "Rapport II" van Stapert,met een zekere mening kwam! Dan had hij zich alles nog uitstekend...kunnen herinneren???

Begin 1984 schrijft Prof. Louwe Kooijmans dat een opgraving in "Eemster" weinig zin zal hebben:

"Site en vondsten zijn bij ons slechts uit berichten bekend, met uitzondering van mijn éénmalige, vluchtige kennismaking, nu circa 10 jaar geleden. Zoals het zich laat aanzien kan een opgraving weinig bijdragen aan onze kennis van "Eemster". Maar, nogmaals, noch over de vondsten noch over de site kunnen wij uit eigen waarneming oordelen." (Dr. Louwe Kooijmans aan de "APAN", 16 febr. 1984). (ZV.939).

Als we de uitspraken onder ede van Prof. Waterbolk en Drs. Stapert moeten geloven - Dr. Louwe Kooijmans zelf verkondigde meermalen dat hun integriteit boven alle twijfel verheven is - en ook Dr. Louwe Kooijmans ons een juiste voorstelling van zaken gaf - en waarom zouden we zijn integriteit wél in twijfel moeten trekken - komen we tot een bijzonder vreemde samenvatting van "waarheden":

Dr. L.P.Louwe Kooijmans, door Drs. Stapert geïnstrueerd over valsheidskenmerken (slijpsporen, afwezigheid van patina's) op de artefacten van Vermaning, bezocht in 1974 tweemaal (of éénmalig?) de heer Vermaning op zijn schip in Meppel na een voorafgaand overleg van zijn directeur van het R.M.O. en Prof. Waterbolk. Hij was toen op de hoogte van "vermoedens over onechtheid, bijwerken enz. van de stenen" en "hij was zich wel bewust van zijn onvolkomen kennis van het Midden-Paleolithicum". "Veel gelegenheid om op de valsheidskenmerken der stenen te letten, had Dr. Louwe Kooijmans overigens niet, doordat Vermaning steeds aan het woord was." Tijdens zijn "éénmalige(?)", vluchtige kennismaking", zag hij wél "de hele Eemstercollectie", en deed, al het bovenstaande overwegend, als conservator van het Rijksmuseum van Oudheden, hierop een bod van 60.000 gulden, vanzelfsprekend "alleen geldig indien de vindplaats zou worden meegedeeld".

Tot zover het "Eemsternummer" van 1986.

Op 3 okt.1981 stond een interessant interview in de "Twentse Courant", van Klaas Goinga met de heer Louwe Kooijmans - beslist goed kenner van de twee millennia tussen 4000 en 2000 BP -. Op de vraag:"Maar zijn de stenen van Vermaning nu ECHT of NIET?", antwoordde de prof. uit Leiden: "Die stenen zijn naar mijn mening NIET ECHT.Dat gegeven zal de ene partij moeten accepteren" en iets verder:"Over echtheidsverklaringen wil Louwe Kooijmans niets"Horen". (Maar dat L.K. volkomen incompetent was inzake deze materie en nooit enig echt onderzoek op de stenen had verricht was dus voor de lezers blijkbaar minder van belang? A.W.).

Maar...zegt Louwe Kooijmans:"Vermaning hoeft de stenen ZÉLF niet valst te hebben".(Heel wijze-lijk en diplomatiek gezegd van deze Super-archeoloog want,Vermaning was,dáár voor het Hof in Leeuwarden NADRUKKELIJK van vrijgesproken.Een proces wegens smaad riskeerde Leiden niet.A.W.). De einduitspraak van dit interview was echter evengoed een zware beschuldiging aan Vermaning. Dr.Louwe Kooijmans: "De vondsten van Drenthe en de man die ze gedaan heeft,zijner de OORZAAK van dat er haat en nijd is ontstaan in deze (archeologische) wereld".

De oorzaak lag dus vooral niet bij de beide heren beroepsarcheologen van de Groningse universiteit... ,het door hun gestuurd gerechtelijk laboratorium,de Keulse goochelaar,G.S. van Drenthe en de juridische misstappen?

Als men de briefwisseling tussen het B.A.I. en dr.Louwe Kooijmans nog eens doorleest (zie pag.228 en 229) en daarin ziet dat deze Leidse prof. géén opgraving zou houden in "Eemster",ZONDER DE INSTEMMING VAN HET B.A.I.,is het toch bijzonder begrijpelijk dat de EIGENAARS van de "Eemster-artefacten ",deze pas af wilden staan NA een ONAFHANKELIJKE opgraving.Omdat er geen verschil in kenmerken was tussen Hogersmilde en Eemster,steeds weer uitgeroepen door het B.A.I, en dr.Louwe Kooijmans,Hogersmilde bij herhaling ook had vals verklaard,zou er NOOIT een opgraving,die onder supervisie van deze laatste kwam te staan,plaats vinden heren OPEISERS der artefacten:G.S.man PRENGER en provinciaal archeoloog Kooij. De heren Dijkstra en Musch stonden in hun volste recht.Dat dhr. Vermaning er door ondeskundige lieden geadviseerd,wél bijna intuinde heeft hij later volmondig erkend.

Het is niet voor niets dat wij bij de rol van dr.Louwe Kooijmans iets langer stilstonden. Wie dit boek aandachtig heeft gelezen,zal dit nog beter begrijpen!

Dr.H.Halberstma en dhr.G.D.van der Heide:

In zijn rapport van 1976 worden door prof.Waterbolk nog enkele "medewerkers" c.q.figuranten bij de "Zaak Vermaning" betrokken, en dit keer zelfs géén Groningse archeologen en wel als "aanschouwers" van de "Eemstervervalsingen". Het waren G.D.van der Heide, conservator op Schokland en dr.Halbertsma van de R.O.B. in Amersfoort. Beide heren waren absoluut niet deskundig betreffende het materiaal. Dhr.van der Heide, kenden we niet "goed", we hebben bij hem nooit navraag gedaan. Mogelijk zou hij alsnog zijn "wedervaren" kunnen vertellen. Maar dr.Halbertsma, die volgens Waterbolk alle 543 stukken van Eemster in handen heeft gehad en die benaderd zou zijn door een persoon die anoniem wenste te blijven (Waterbolk, 1976, pag.13, regel 25 e.v.), vertelde ons na ons schrijven (ZV. 940) in 1984 persoonlijk, dat zijn bezoek helemaal niets te maken heeft gehad met de Eemstercollectie. Het betrof een ziekenbezoek aan Tjerk Vermaning, die toen herstellende was van een hartoperatie. Vermaning toonde aan dr.Halbertsma uit louter belangstelling enkele mooie Eemsterstukken. Het was Halbertsma ONBEKEND dat hij in het Rapport van Waterbolk (1976) genoemd was. Hij was hier zelfs bijzonder verbolgen over. Het zou overigens onmogelijk zijn geweest om 543 stukken uit Eemster te bekijken...er waren er toen maar 243 bekend. Het was de Meppeler Courant die bij vergissing op 7 juni dit getal de wereld instuurde, gevolgd door de "Leeuwarder" van 15 okt.1974. Waren dit de wetenschappelijke bronnen van prof.Waterbolk?

Prof.C.E.M.McBurney en prof.F.Bordes:

Over McBurney kunnen we kort zijn. Hij kwam met Bordes al voor, in het rapport Stapert-Waterbolk van 10 maart 1975.

De man heeft NOOIT één artefact van Vermaning in de hand gehad, laat staan onderzocht. Hij ging af, om Waterbolk zélf aan te halen in zijn beruchte "Terublik 1939-1979" (punt 9) op:

"De paar geselecteerde TEKENINGEN van de artefacten, nodig voor een kort voorbereidend artikel" (=De Drentse Almanak van 1967).

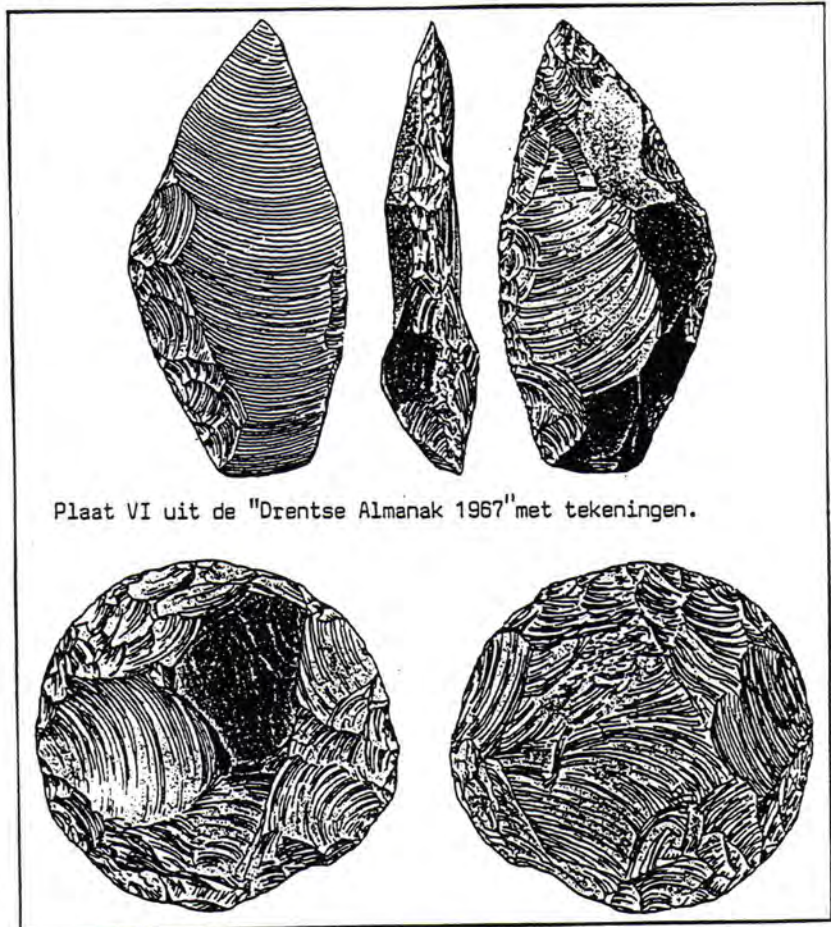
Fig.168 ZV.959.

Een van de tekeningen → waarop McBurney de vervalsingen kon zien zonder de artefacten zélf ooit gezien te hebben. Zag hij ook de met water en zeep afwasbare glanspatina, de met een elektrische carborundumsteen afgeronde ribben en "The total absence of any kind of natural surface modification"???

Daar draaide tenslotte toch alles om in deze "Cause célèbre", mijnheer de rechter commissaris?

Als simpele amateur, hebben we NOOIT, ook maar één artefact via een tekening durven benoemen; we moesten ze eerst in de hand genomen hebben en liefst met een loupe of binoc erbij. Zeer veel amateurs, waarvan er meerdere "HET VAK" zijn ingegaan zullen dit moeten beamen.

Voor ons is het getuigenis van McBurney VOLKOMEN WAARDELOOS...ook al blijven de heren van het B.A.I. zijn uitspraken na 1975 steeds weer als BEWIJS aanhalen in hun onzinnig, nooit bewezen verweer. Het zelfde geldt voor het "geval" met prof.Bordes.

Plaat VI uit de "Drentse Almanak 1967" met tekeningen.

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE
FACULTY OF ARCHAEOLOGY AND ANTHROPOLOGY

PROFESSOR G. E. DANIEL,
LITT.D., F.S.A.,
DISNEY PROFESSOR OF
ARCHAEOLOGY

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY
DOWNING STREET
CAMBRIDGE CB2 3DZ
TELEPHONE 59714/5

Nov. 3 1976

Dick Stapert,
Dept. of Archaeology,
Amsterdam University,
Holland.

Dear Dick Stapert,

It was so nice that Willi Metz was able to introduce us at Nice and I was delighted to meet you.

Thank you very much for the offprint, I am sure that you have done a service to the prehistory of the Netherlands by exposing this manifest fraud. It is most kind of you to acknowledge the small part that I played in helping you to your conclusions.

With kindest regards and greetings to Willi Metz *W. Metz* you see her.

Yours sincerely,

Frank B. M. McBurney

Dr. C.B.M. McBurney
Reader in Prehistory

Blijkbaar heeft drs. Stapert zijn "rapport(en) over de vervalsingen van Tjerk Vermaning", overhandigd aan McBurney en mogelijk ook aan prof. Bordes tijdens het IX-eme USPP-congres in Nice in 1976.*

Dit blijkt uit de nevenstaande brief van Fig.169 (ZV.943).

McBurney was er van overtuigd dat drs. Stapert een dienst bewezen had aan de Nederlandse prehistorie en hij vond het prachtig dat deze zijn erkentelijkheid had betoond voor ZIJN hulp!

Het lijkt ons niet meer dan billijk, dat we Willi Metz van het I.P.P. in Amsterdam, in die eer laten delen.

Deze brief maakte deel uit van het "pakket", dat ons als getuige deskundige à décharge werd overhandigd door onze advocaat mr. R. van der Molen.

* Mogelijk zond drs. Stapert dit rapport ook op naar Bordes.

Fig.169 (ZV.943).

Blijkbaar heeft drs. Stapert het "Colloque VIII" op 17 sept. 1976 van dit congres niet zo best gevolgd. Hij had dan mogelijk wat anders aangekeken tegen meerdere van onze andere vondsten in Nederland?

Prof. F. Bordes:

Wij hadden al een regelmatige correspondentie met Bordes sinds 1969 en bezochten hem twee keer in Bordeaux. Op 12 juni 1976 bedankten we hem voor de REPRO van een sculptuur van het oostelijke Aurignac-type, waarvan het origineel door onze vriend dr. J. Buma was opgegraven in zijn tuin in Maussane (Les Baux. Provence). Door onze bemiddeling schonk dr. Buma deze "Venus van Maussane" aan dr. Leroi-Gourhan voor het museum van Saint Germain. We vroegen in deze brief aan Bordes ook opheldering over twee verschillende van zijn uitspraken in relatie tot de vondsten van Tjerk Vermaning (arch. ZV.948). Als antwoord ontvingen we van prof. Bordes in aug. 1976 een copie van de brief die hij op 10 juli aan drs. Stapert had geschreven. Wij hadden dit merkwaardige "stalen-hamer-stuk" van Bordes (arch. ZV.950) dus al 21 jaar in ons bezit vóór drs. F. de Vries deze brief als "primeur", publiceerde in "ArcheoForum" (1997). De brief was in flagrante tegenspraak met wat Waterbolk-van der Waals geschreven hadden in "Palaeohistoria XV" (1973).

We zonden deze brief ook naar dr. ir. Franssen toen hij zich in jan. 1977 voorbereidde voor de rechtzitting van Assen I:

A. M. WOUTERS
Lauwickstraat 34
6663 CK Lert, 080-233513
Dr. C. Franssen
Groenestraat 34
Bennekom.

10-I-1977

Beste Cappie,

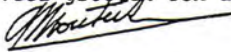
Heb onder de vacantie de voorlopige proeven afgesloten. Vooral de cryoturbatieproeven zijn schitterend. De slijpproeven zijn volkomen anders als op de stukken die we op 5 jan. bij Tjerk zagen. Ik zal dinsdagmiddag als ik de proefstukken breng, mijn binoc meebrengen. We bespreken alles dan verder wel, alles voor Assen

ZV.148-b.

op 2-II .a.s.-Ben a.u.b. niet bang voor die brief van Bordes aan Stapert van 10 juli 1976 die ik je vorig jaar toestuurde. In je telefoongesprek gisteren maakte je er druk over. Ik ken Bordes al menig jaar als een ijdelruit die NU een graantje wil meepikken van de "eer". Volgens mij durven Stapert en Waterbolk die brief niet te gebruiken. Als die bewerking met een stalen hamer echt was gezegd in Bordeaux, dan pak je Waterbolk met zijn boek Palaeohistoria XV, pag. 103. Hij heeft dan toen gelogen. Als "bête de labour" had Bordes NOOIT twee dagen besteed om met de heren uit Groningen twee dagen te werken aan de typologie. Dat bestaat niet. De Stuwwalvondsten laten we liggen tot na 2 Februari e.k. Tot dinsdag (+2 uur) en veel groeten ook aan Rie.

Ad.

Toen Bordes ons op 24 nov. 1980 in Lent bezocht, hebben we hem bewust willen "uitproberen". We hadden zeven andere amateur-archeologen uitgenodigd, die later getuigenis zouden kunnen afleggen van het gebeurde. We toonden, behalve het materiaal uit de Stuwwallen en het Jabeekien uit "Het Rooth", ook de originele artefacten uit Eemster en Hijken, die in dit boek zijn afgebeeld op:

Fig. 47 (pag. 100), Fig. 48 (pag. 101), Fig. 70 (pag. 120), Fig. 108 (pag. 159), Fig. 110 (pag. 160), Fig. 112 (pag. 161), Fig. 116 (pag. 163), Fig. 118 (pag. 165).

De kernsteen met bekschaaf H.5 en de schaaaf van Ravenswoud onderzocht Bordes zelfs met onze verlichte binoc. Bijna al deze artefacten hadden *écaillements* en Bordes benoemde al deze stenen als goede, echte Midden-Paleolithen.

We hadden afgesproken het woord Vermaning en Hogersmilde niet te gebruiken. Bordes keurde dus artefacten uit Hijken en Eemster goed, zonder dat hij wist met Vermaningstukken te doen te hebben. We speelden in Lent dus geen spel met open kaarten. De aanleiding hiervoor was de beruchte brief aan drs. Stapert van 10 juli 1976. Jammer, want we hadden altijd een goede verstandhouding met Bordes gehad en ontvingen meerdere van zijn boeken met opdracht cadeau. Ook dit bezoek verliep verder bijzonder vriendschappelijk en zoon Anton maakte een dertigtal foto's van het gehele bezoek, zelfs in onze cactuskas.

In zijn latere briefwisseling bleef Bordes Hogersmilde vervalsingen noemen. Maar wist hij veel, dat prof. Waterbolk en drs. Stapert meermaals schriftelijk en mondeling verklaard hadden dat de verschijnselen op de Hijken- en Eemsterstukken identiek waren aan Hogersmilde? Prof. Bordes liep dus met open ogen in de val, mijnheer drs. de Vries (1997).

Fig. 170 (arch. ZV. 947).

Foto: Anton Wouters. Leicaflex SL met Summicron 35 mm. Prof. Bordes aan de binoc in Lent, met de schaaaf van Ravenswoud. Rechts de schrijver dezes.

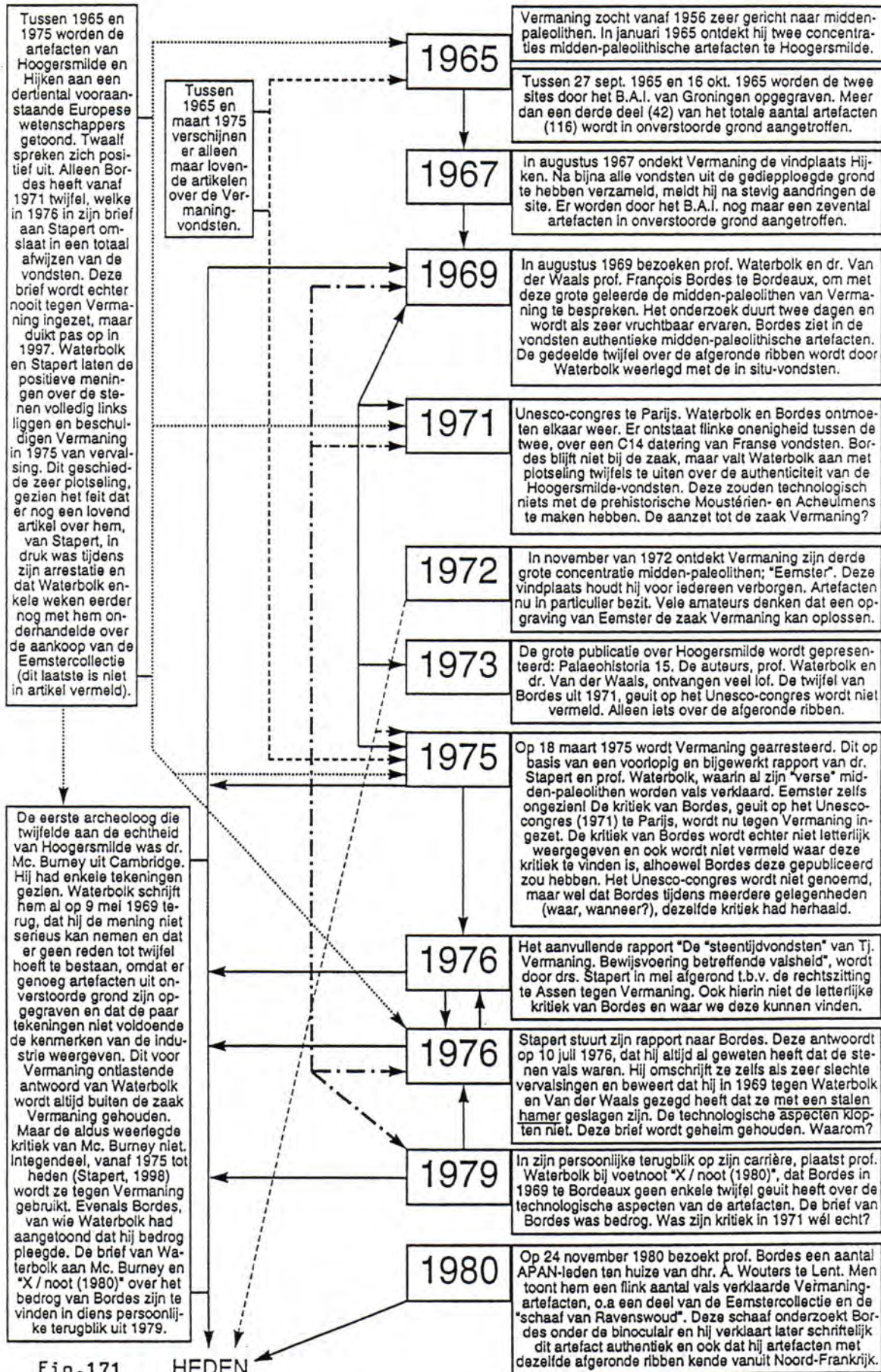

Fig. 171 HEDEN

K. Geertsmas: APAN/EXTERN No.7 pag.6 (ZV.1062).

Schematische voorstelling van de "Zaak Vermaning", toegespitst op de rol van prof.F.Bordes.

Er moet echter een kleine aanvulling komen op het schema van dhr.Geertsma op pag.252 tussen 1980 en heden:

Maar in Palaeohistoria N.XV werd NIETS over die "Slijpvlakjes" gezegd,mhr.van der Waals.En in zijn "persoonlijke terugblik", spreekt Waterbolk over "Afgeronde ribben". Blijven liegen is verwarrend... mhr.v.d.Waals!

← 1998

Op 31 mei 1998 verklaarde dr.van der Waals in de "Talk-Radio-uitzending" dat prof.Bordes in aug. 1969 NIET gesproken had over het bewerken der stenen met een STALEN HAMER,maar over zekere slijpvlakjes die hem niet bevielen.

Over die "Slijpvlakjes" hebben de lezers intussen hopenlijk wel een andere kijk gekregen? Anders leze men er pag.96 t/m 118 nog maar eens over na.
De kwestie BORDES hebben we ook al gedeeltelijk besproken op pag.119 e.v. We moesten er in relatie tot de gebeurtenissen in 1998 op terugkomen.

In zijn artikel: "Professor Bordes en de Zaak Vermaning. "In de voetnoten leeft de beschaving voort", verklaart dhr.Geertsma - met meerdere voorbeelden -, de PLOTSELINGE OMZWAAI van prof.Waterbolk op 10 maart 1975.

Hij is er van overtuigd, dat Vermaning en zijn gezin, het slachtoffer geworden zijn van wetenschappelijke geschilpunten tussen de professoren Bordes en Waterbolk. De argumentaties van Geertsma hiervoor, zijn beslist plausibel te noemen.

Het betreffende lezenswaardige artikel is opgenomen in APAN/EXTERN No.7 (pag.6-25) en is verkrijgbaar bij de schrijver: De Savornin Lohmanlaan 12 B. 9722 HG Groningen.

Met de kwestie Waterbolk-Bordes, sluiten we J'ACCUSE af.

Wij BESCHULDIGEN met dit boek ALLEN, die hoe dan ook, meegewerkt hebben aan het grootste schandaal dat ooit in de vakwereld van de zwaar gesubsidieerde Nederlandse archeologie heeft gespeeld: het voorgoed te niet doen van de eer en goede naam van een volkomen onschuldige amateur-archeoloog, die voor het eerst in ons land, het Midden-Paleolithicum als concentratie aantoonde in een geologisch aantoonbare in-situ. Tjerk Vermaning en zijn gezin zijn er aan "kapot" gegaan en zijn verdedigers tendele ook!

En dit alles werd gedekt door wetenschappelijke - ook buitenlandse - titels, een misbruikt justitieel apparaat, het onverantwoord aangiftebeleid van het bestuur van de provincie Drenthe en het toedekken van dit alles door het volkomen laffe "schulpgedrag" van een zwijgende collegialiteit.

Het is ONMOGELIJK dat de WETENSCHAP niet in staat zou zijn geweest, de beschuldigingen, zonder ENIGE ONDERBOUWING van het rapportje van 10 maart 1975, niet te hebben onderkend!

J'ACCUSE...

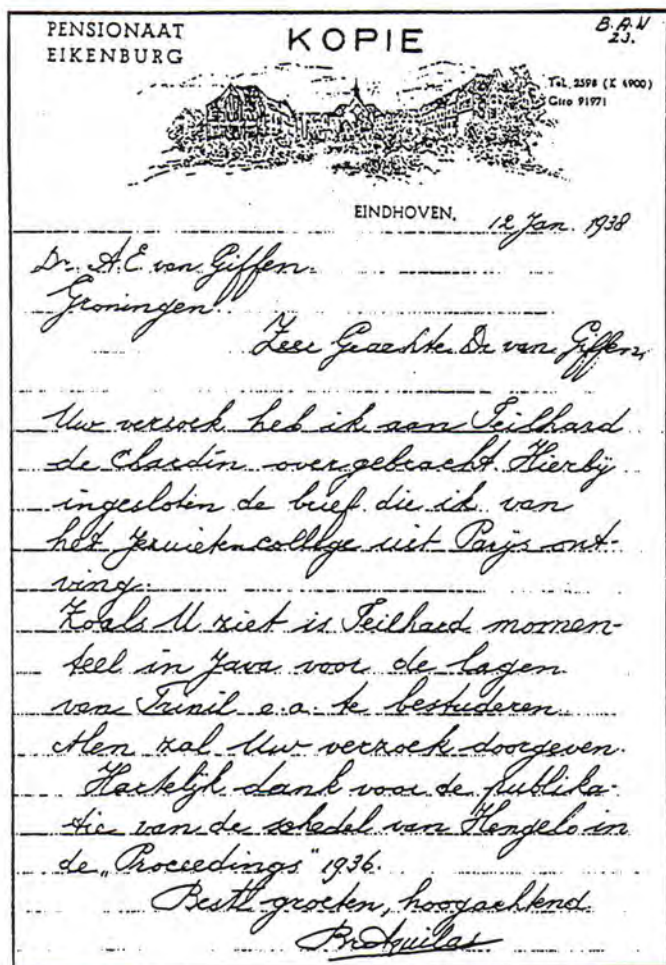
AD Wouters
's-Hertogenbosch
Amateur-archeoloog
Eens, prehistoricus van Nederland.
Maart 1999.

"WER ANDEREN BETROGEN HAT, WIRD DICH GEWISZ BETRÜGEN
wann's ihm dient"
(Scheffer: "Leienbrevier").

Zó werkte men op het B.A.I in de "Vermaningstijd" met een getuige deskundige à decharge!

Onze eerste kennismaking met het B.A.I. in Groningen - door dr.E.van Giffen in 1922 opgericht -, was een brief van diens hand van 29 nov.1937. Ons antwoord is hieronder verkleind afgedrukt:

Waarschijnlijk had van Giffen ons adres aangereikt gekregen van ds.v.d.Vlugt, met wie wij in 1937 en 1938 meerdere keren de Drunense Duinen hadden verkend en van wie wij de "practische" archeologie leerden: "HET VELD IN". De in die tijd zélf verzamelde en van ds.v.d.Vlugt ontvangen artefacten - angstvallig op vindplaats gemerkt -, schonken we later aan dhr.van der Lee. Wij zagen diverse werktuigen later terug als losse vondsten, zonder vindplaatsnummer van de plattegrond van v.d. Vlugt, in het tijdschrift "Archeologie" nr.6 in 1995 (ZV.967).

Na de oorlog, op 7 sept.1945, meldden we aan prof.van Giffen de EERSTE in Limburg ontdekte Tjongerartefacten van het "Houterven" in Horn-Haelen (ZV.1209), die dr.Bohmers vermeldde in het "Gedenkboek van E.v.Giffen" (ZV.1210).

Geleidelijk aan kwamen we meer in contact met Assien Bohmers, vooral na onze publicaties in de "Publications de Limbourg" (1952-53). Het werd een nauwe samenwerking met het B.A.I. en Bohmers: publicaties, opgravingen, bezoeken aan collecties en musea met tellingen en metingen, vooral in België en Frankrijk, waar we persoonlijk bevriend waren met Hamal, Breuil, Pradel, Leroi e.a. Uiteindelijk werkten we met J.Verheylewegen uit Brussel onder Bohmers aan een grote uitgave van het gehele Jong-Paleolithicum en Mesolithicum van Nederland

Fig.172 (ZV.1201). Onze eerste briefwisseling met het Biologisch-Archaeologisch-Instituut.

in relatie tot West-Europa. Hiervoor tekenden we enkele duizenden artefacten en stelden vele diagrammen mee op. Bij de "Symposia voor Prehistorie van Nederland", waren we - benoemd door de professoren Waterbolk, Glasbergen en Modderman - samen met dr.Bohmers, gespecialiseerd voor Paleo- en Mesoculturen (zie pag.10). In okt.1961 verhuisden we naar Tilburg en het belangrijkste gedeelte van onze collectie deden we over aan het B.A.I., omdat ze daar in verband met de komende publikaties in "Palaeohistoria" o.i. thuis hoorde. De opbrengst (f.6000.- voor meer als 6000 artefacten-) ging naar het "Speeltuinfonds" voor de gehandicapten van "Jonkerbosch" in Nijmegen (brief:ZV.1263).

Onze jarenlange prettige samenwerking met het B.A.I. in Groningen, liep ten einde met het heengaan aldaar van dr.Bohmers, die na de onverkwikkelijke "Zaak

De Vries", uiteindelijk zélf ontslag nam. Dit werd hem in jan.1967 eervol verleend (Zie artikel over dr.Bohmers van A.v.d.Lee in "Apan/Extern" nr.6, 1996). Ondanks het verbod van prof.Waterbolk, hebben we tot zijn vertrek naar Zweden, schriftelijke contacten met Bohmers blijven onderhouden. Hij stierf daar op 1 mei 1988.

Tijdens de rechtzitting Vermaning, voor het Hof in Leeuwarden op 30 nov.1978, vroeg de openbare aanklager mr.Addens ons tijdens de verhoren, of we nog wel eens iets hoorden van dr.Bohmers. We vroegen aan de president van het Hof of we die vraag moesten beantwoorden. Na diens toestemming, hebben we toen publiekelijk verklaard, dat prof.Waterbolk, geflankeerd door twee rechercheurs t.o.h. in Lent dit verbod opgelegd had. Wij voegden er aan toe: "Dat kon blijkbaar in Nederland". Wij deelden aan de vroegere secretaris van de Universiteit Groningen tevens mede dat Bohmers, dank zij pas ontwikkelde medicijnen, het bijzonder goed maakte.

Na het heengaan van Bohmers, hebben we ons tien jaar lang gedistansieerd van de archeologie, behoudens het determineren voor amateurs die ons bleven bezoeken. Pas ná de genoemde TV-uitzending van 18 maart 1975 hebben we weer interesse gekregen...niet voor het vak, maar voor de mens Vermaning!

Daarvóór waren we nog wel benoemd in de "Adviescommissie voor het Oudheidkundig Museum" van Wijchen (ZV.1264) en de "Commissie Oudheidkundig Bodemonderzoek" van de Culturele Raad van Noord-Brabant (ZV.1265). Op verzoek van prof.Glasbergen, gaven we enkele lezingen over vuursteenbewerking, tijdens de veldcursussen vanwege het I.P.P. van de universiteit van Amsterdam te St.Walrick (ZV.1266).

Ook schreven we nog enkele beloofde artikelen in Brabants Heem over "Ouderdomsbepalingen" (ZV.1267) en met W.Heesters over de opgravingen bij Nijnsel (ZV.1268) en de "Rips", gem.Bakel (ZV.1269).

Na 1975 vulden we onze bibliotheek weer aan met boeken over archeologie, die sinds 1966 verschenen waren.

We ontdekten toen dat O.H.Harsema in het boek: "Leudal" (1973) op pag.138 ONZE tekeningen van de Tjongervindplaats "De Boshei" en de Laat-Mesovindplaats Kesseleik had overgenomen als: Tekening B.A.I. (ZV.1270).

In: "Noord-Brabant in Pre-en Protohistorie" (1975), had drs.D.Stapert niet minder dan ... 73 artefacttekeningen van onze hand geplaatst (Milheeze, Geldrop, Vessem en Budel IV), ook weer als: Tekeningen B.A.I. (ZV.1271). Wij hadden deze afbeeldingen getekend op het bladspiegelformaat van Palaeohistoria. Dit formaat was te breed voor de Brabantse uitgave en viel dus aan beide zijanten buiten de bladspiegel. Het waren rechtstreekse plagiaten.

De overige plaatsen waar misbruik werd gemaakt van onze tekeningen zullen we maar buiten beschouwing laten. Het meest navrante van deze plagiaten was wel dat een groot deel van de afgebeelde artefacten nooit op het B.A.I. waren geweest. Ze bevonden zich in onze privé-collectie; tendele overigens nu nóg steeds. Na twee jaar vechten, zelfs onder dreiging van aangifte wegens verduistering, hebben we met het bestuur van de universiteit een alleszins bevredigende oplossing gevonden, zodat we weer over onze tekeningen konden beschikken. Dit is te danken aan de toenmalige secretaris van de Rijksuniversiteit Groningen, dhr. H.A.Kurvers (ZV.1272).

Het "RAPPORT WOUTERS"

Op pag.63 zagen we al, dat behalve het "Rapport van 10 maart 1975" tegen Vermaning, op het B.A.I. - ook van de hand van drs.Stapert -, het "Rapport tegen dhr. Siebinga" verscheen. We meldden daar ook al het "Rapport over de PERSOON Wouters" (ZV.175=AW.171). dat opgemaakt werd toen men op het B.A.I door begon te krijgen dat Wouters, waarvan men wist dat hij gespecialiseerd was in het Paleolithicum, het voor Vermaning op ging nemen.

Wij raakten pas bekend met dit meer dan LASTERLIJKE rapport, toen op 23 sept. 1978 - dus nog voor het Hoger Beroep in Leeuwarden -, een artikel verscheen in de "Winschoter Courant" van de hand van dhr.Vermeulen onder de vette-koppen:

"Hoe het Groningse B.A.I., het eigen graf delft"; "Kruistochten tegen de Steentjeszoekers wordt onsmakelijk" en "Het geheime Dossier Wouters gelicht".

Kruistocht tegen 'steentjeszoekers' wordt onsmakelijk

Hoe komen de beide Groningse BAI-medewerkers plotseling op het idee om een aantal oude koeien uit de sloot te halen? Dat wordt pas duidelijk wanneer bij iemand een lichtje gaat branden als de naam A. Wouters valt. A. Wouters uit Lent was namelijk één van de getuigen vóór Tjerk Vermaning tijdens diens proces vorig jaar te Assen. Wouters zal wederom als getuige voor Tjerk Vermaning optreden als zijn zaak in hoger beroep voor het gerechtshof te Leeuwarden in december aanstaande dient. Om die reden kan de heer Wouters vermoedelijk niet tot de vriendenkring van het Biologisch Archeologisch Instituut te Groningen worden gerekend. Deze omstandigheid was voor het BAI kennelijk de aanleiding om de gangen van de heer Wouters eens uit te pluizen. Drs. Stapert gaf daarom een medewerker van het instituut de opdracht een dossier aan te leggen over het verleden van de heer Wouters. Uit dit dossier, dat in de eerste helft van 1976 werd geproduceerd, hebben de heren Stapert en Lanting hun inspiratie voor hun Helinium-artikelen geput, zo blijkt nu. *

Het geheime dossier biedt een unieke gelegenheid kennis te nemen van de frisse werkwijze, die het universitaire instituut er op na houdt als het om het „ontmaskeren van vervalsers” gaat. Een niet onbelangrijke vraag daarbij is hoe men nou in aanmerking komt voor plaatsing op de zwarte lijst van het Groningse universitaire instituut. Een antwoord hierop, dat aan de fantasie niets te wensen overlaat, geeft de samensteller van het dossier, de BAI-medewerker Th. Appelboom*

We laten Appelboom weer aan het woord; „De persoon van (Broeder) Wouters (leke broeder uit Aalst/Eindhoven). Uit de literatuur leren wij Wouters kennen als een zeer consciëntieus en ijverig amateur- (bijna vak-)archeoloog. Als persoon - ik heb hem (hij was de enige persoon met wie ik ophet gebied van de prehistorie tijdens mijnverblijf in Brabant 1954-1963 officieel contact heb gehad) enkele malen in het verleden ontmoetleerde ik hem kennen als een zeer be-gaafde, vakkundige, beminnelijke en eerlijke man. Hiertegenover staat de mening van Bohmers die toen ik in 1964 in Groningen kwam, Wouters af-schilderde als een op zijn minst oneerlijk mens, die knoeide met zijn vondsten* (jalousie de métier?). Vraag: was B.(ohmers) zelf eerlijk? Ook Wouters is iemand die in het verleden de ene spectaculaire vondst na de andere deed en hierover veel publiceerde, eerst inderdaad normale vondsten, later steeds meer spectaculair en fantastischer”.

VERDACHT SUJET

We gaan door met het dossier. In totaal tien punten schildert de auteur Appelboom voorts op samenzweerderige toon wat hij allemaal had gehoord over en gezien van Wouters. Hoe hij (Appelboom) hem (Wouters) had leren kennen, dat Wouters eens bij hem thuis was geweest, welke kennissen Wouters had, hoe hij en zijn vrouw Wouters eens op een zondag had zien graven, kunsthandelaren worden ten tonele gevoerd, dat hij eens tijdens een lunch met prof. Waterbolk en Newell (een BAI-medewerker) gehoord had dat een paar bijlen van Wouters wel „eens vals zouden kunnen zijn”*. De aanvankelijk als be-gaafd, vakkundig, beminnelijk en eerlijk gekarakteriseerde Wouters verandert gaandeweg het dossier in een verdacht sujet, waar de honden geen brood van lusten. De gronden, waarop de heer Appelboom ineens tot zijn andere gedachte over de heer Wouters komt, zijn even smakeloos als lach wekkend. Hij had „eens gehoord”, hij werd „eens gebeld”, hij heeft het over een BAI-medewerker die uit de BAI-depots stenen en bronzen voorwerpen stal (waarvoor die BAI-medewerker inderdaad zijn con-gé kreeg) om in één adem daarna te beweren: „Wat te denken van Wouters?”.

Fig.173.(ZV.1274)

(ZV.1273)

Het geheime
„Dossier ^{No}_{46.C}
Wouters”
gelicht _{ZV.1273}

Fragmenten uit de "Winschoter" van Fred Vermeulen (23-8-'78) De foto van A.Wouters, was op deze grootte afgedrukt. →

★ Op pag.4 schreef Appelboom: P.S. Dit stuk werd door mij opgesteld op verzoek van D.Stapert.B.A.I. Kopie aan:D.Stapert en H.T. Waterbolk. 29-4-1976.

Zie onder foto:

De schrijver van het artikel in de "Winschoter", Fred Vermeulen, was kort te voren nog redacteur geweest van de "Universiteitskrant Groningen", en moet bijzonder goed op de hoogte zijn geweest van wat er zoal speelde op het B.A.I. Hij durfde in zijn artikel zelfs schrijven: "Binnen de Groningse universiteit is het een publiek geheim, dat het B.A.I., zwak geleid wordt door de hoogleraar-directeur H.T. Waterbolk".

Het "Geheime dossier Wouters", was anoniem in een bruine envelop op de redactie bezorgd t.a.v. dhr. Vermeulen. Persoonlijk kregen we het "dossier" door hem toegezonden. Wij waren STOMVERBAASD over de inhoud en begrepen onmiddellijk enkele voor ons tot dan toe onduidelijke zaken.

Voorzien van meer dan 50 tekstcommentaren, zonden we een lichtdruk aan dr. Bohmers, omdat uit meerdere teksten bleek, dat men ons tegen elkaar uit wilde spelen. Assien Bohmers was woedend over deze tactiek en schreef ons terug:

* Bedum
Boterdiep 15.

Waarde Wouters,

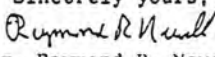
Wat een troep! Ik ben blij dat ik er indertijd uitgestapt ben. Kultuurphilosophie, Kunst en Volkskunst bevallen mij beter. Ik heb NIETS meer aan de praehistorie gedaan en weet dus ook niet hoeveel plagiaat er is bedreven, maar ik kan me voorstellen dat het heel wat is.... Na de dood van mijn vrouw en dochter, ben ik 's zomers vier maanden op reis; maar GEËEN steentjes meer. Meerdere van mijn kennissen hadden van de recherche eveneens een verbod gekregen met mij in contact te komen.

Mocht er nog iets interessants in de pers opduiken, dan graag even bericht. Zeer bedankt, speciaal voor de brieven.

Met vele groeten, ook voor je vrouw.

was getekend: A. Bohmers.

(ZV.951).

RIJKSUNIVERSITEIT		
BIOLOGISCH-ARCHAEOLOGISCH INSTITUUT		
GRONINGEN-POSTSTRAAT 6 TEL. 050-115666		
datum	April 17, 1979	
no.		
ww brief		
betreffende		
Dear Mr. Wouters,		
Thank you for your letter of March 15, 1979 and your questions concerning a lunch pause conversation regarding Mesolithic artifacts from Limburg. Indeed, I remember the conversation in question and I can assure you that I made neither statement nor allusion to their being false, suspected of being false, or possessing attributes which might lead to such a conclusion. Now more than ten years later, I see no reason to revise my original assessment. The pieces and the sites from which they come continue to play their deserved role in the archaeological formulation of the Mesolithic period in Nederland.		
In the hope that this information will be of use to you, I remain at your service;		
		Sincerely yours,
		
		Dr. Raymond R. Newell *
Fig.174		
bijlagen		

Hoe leugenachtig dit "dossier" was, willen we met slechts één voorbeeld demonstren: "De valse mesolithische afslagbijlen" van dhr. Wouters. Wij vroegen daarom opheldering aan dr. Newell zelf. Hierlangs zijn antwoord! (arch.: ZV.954 = AW.79-12).

We willen hier niet verder op de inhoud van dit crasseuse "schrijfsel" vanuit het B.A.I. ingaan. Daar komt nog wel een andere gelegenheid voor.

We hebben op 2 juni 1978, toen we van de geruchten over dit "dossier" hoorden van prof. Bogaers, om opheldering gevraagd aan de minister van onderwijs en wetenschappen in Den Haag (ZV.956).

Het antwoord van de minister (8 aug. 1978), waarvan we in Fig. 175 het slot opnamen - de rest komt elders aan de orde -, was VERBIJSTEREND (ZV.957):

Het komt het college van bestuur van de Groningse universiteit gezien hetgeen U aanduidt dat over U in het rapport staat zeer onwaarschijnlijk voor dat het geheime rapport, waar U gewag van maakt uit dit instituut afkomstig is.

↑

De minister,
namens deze,

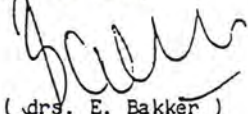

(drs. E. Bakker)

Fig.175
(arch.ZV.957).

POSTADRES: MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN • POSTBUS 20551 • 2500 EN, 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON (070) 74 27 42

Behandel één onderwerp per brief en vermeld bij beantwoording van een brief kenmerk en datum.
Gebruik voor telefonisch contact van 09.00 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 16.00 uur het bovenvermelde doorloosnummer.

OW-050 (77412)

Hieruit bleek tevens, dat het college van bestuur van de Groningse universiteit, ook nu weer het miljoenen kostende B.A.I. bleef beschermen - al vanaf het persbericht van 18 maart 1975 (zie pag.55) -, zelfs met simpel te verifiëren PERTINENTE LEUGENS!

We hebben daarom zélf contact opgenomen met de schrijver van het "Dossier Wouters" en hebben uiteindelijk, na vele brieven en telefoongesprekken, voldoende inzicht verkregen op de wijze waarop hij, op verzoek van drs. Stapert en met toestemming van Prof. Waterbolk, wel DEGELIJK het betreffende dossier - waarvan het college van bestuur van de Groningse universiteit aan de minister schrijft, dat het hun ZEER ONWAARSCHIJNLIJK voorkwam, dat het geheime rapport uit het B. A.I. afkomstig zou zijn - geschreven heeft.

We kunnen uiteindelijk begrip opbrengen voor deze, onder zware psychische druk opererende medewerker van het B.A.I. Ten bewijze nemen we zijn laatste brief aan ons, hier integraal op (Fig.176 arch.:ZV.955):

De Weled.Heer
A.M.Wouters
Laauwikstraat 34
6363 CK Lent.

Groningen, 20-2-1984

Uw brief van 18-2-1984

Geachte Heer Wouters,

Uw uitleg stel ik zeer op prijs! In de eerste alinea van Uw brief slaat U de spijker precies op de kop: "een stel INSINUATIES die op het B.A.I. de ronde deden".

Ik wil hier nogmaals duidelijk stellen - inmiddels heeft "U" dit begrepen en zullen ook anderen, naar ik hoop, dit gaan begrijpen - dat dit "NIET DOORMIJ" bedachte insinuaties waren!

Nee, kruipen doe "ik" niet! Noch met Waterbolk, noch met Stapert heb ik, naar ik mij kan herinneren, de laatste 9 jaar meer dan 5 woorden gewisseld!

Per 1 aug. a.s. ga ik in het kader van de T.V.C. bij het W.O. vrijwillig met pensioen en hoop ik dan de laatste 20 jaar alhier te kunnen vegeteren.

Met vriendelijke groeten,
Hoogachtend

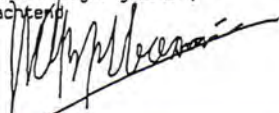

Fig.176 (ZV.955).

Op ons repliek aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen d.d. 14 aug. 1978, waarin we de naam van de schrijver van het "Dossier Wouters" noemden, kregen we geen antwoord. Wat doe je tegen leugens van de Universiteit? NIETS....dus!

DE "HELINIUM"-ARTIKELEN:

Niet alleen dhr. Vermeulen in de "Winschoter" had het dóór, waaraan we de "eer" te danken hadden om door drs. Stapert - 20 jaar na de publicatie van onze artikelen over de "Kaak van Roermond" en de "Bijl van Herpen" -, "kapot" geschreven te worden in "Helinium XVII" (1977). Ook van prof. Bogaers (ZV.959) en dr. ir. Franssen (ZV.961), wisten we al wat ons te wachten stond, om voor het Hof in Leeuwarden voor ONGELOOFWAARDIG aangezien te worden. We waren in Assen II ál te duidelijk geweest bij het ontmaskeren van de praktijken van de heren aanvallers van Tjerk Vermaning. Ook Cees Valkenburg schreef ons dat drs. Stapert - stomdronken en hikkend - hem deze verhalen al vertelde in een café in de binnenstad van Groningen (brief: ZV.960).

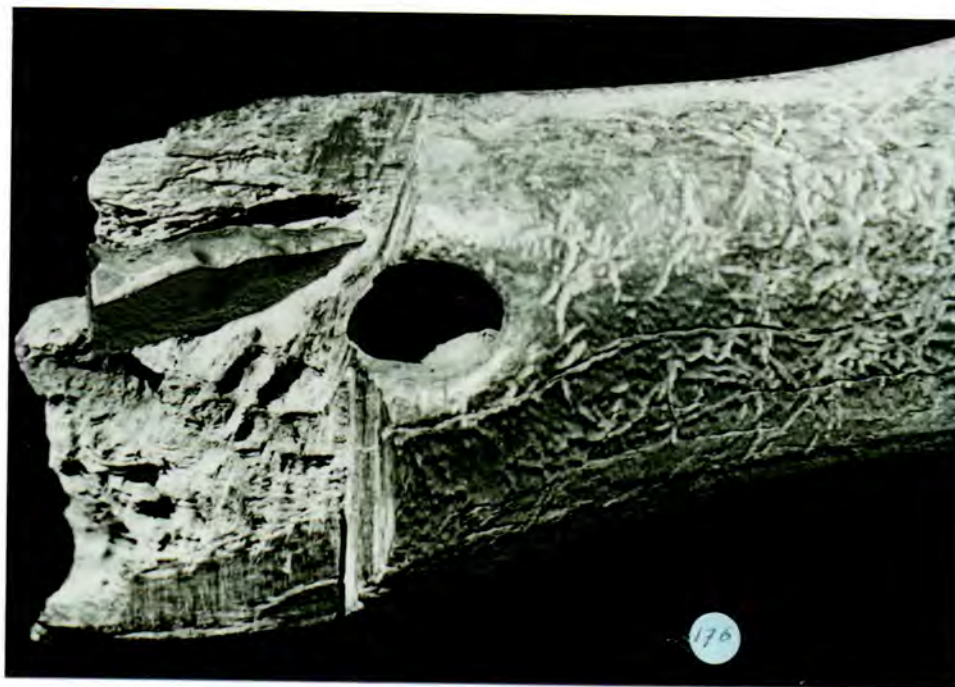
DE KAAK VAN HET REUZENHERT:

Deze kaak werd in 1956, opgebaggerd door Leen van der Pijl, baggerbaas van de "Merwede III", in de uiterwaarden ten zuiden van Roermond.

De "vervalsing" van de echte spits in de echte kaak, zou volgens drs. Stapert, gepleegd zijn óf door van der Pijl, óf door Wouters. Onze vriend Leen, was één brok eerlijkheid en wij sluiten hem als "vervalser" volkomen uit. Dus als er iets mis was met die vondst, moeten wij dit gedaan hebben: Wij... Ad Wouters.

Dr. Franssen heeft het artikel van drs. Stapert in "Helinium", overtuigend weerlegd in "Archaeologische Berichten" nr. IV, 1978, pag. 62 t/m 76. Omdat dit nummer al jaren uitverkocht is, hier in het kort de argumentaties:

Zie tekst onder foto!
Fig. 176-a. Foto: A. Wouters. Macro-Elm. 60 mm

De kaak met spits vóór de schoonmaakbeurt.
De zaagsneden en oorspronkelijke patina op de spits, zijn duidelijk zichtbaar.

- a. Op het "Symposion voor Prehistorie van Nederland" (13-14 dec. 1956), raadde prof. van Giffen (en dr. Bohmers) ons aan de spits bloot te leggen. Dit gebeurde met een figuurzaagje. De Gravettespits, die een vuilwitte patina had - we zagen die alleen nog maar bij een steelspits uit Vessem -, ontstaan in de kalkrijke kaak, werd schoon gemaakt en weer in de kaak getikt met een houten drevel voor de tentoonstelling "Op het spoor van de mensheid", die Pierre Jansen in Vlaardingen hield in juni 1961. Het zelfde gebeurde voor een tentoonstelling in "Kempensland" te Eindhoven. De hierdoor ontstane onzekerheid van de oorspronkelijke stand van de spits, maakte het onmogelijk een reconstructie te maken van het pijlverloop, zoals Stapert in "Helinium" deed.
- b. Door ons werd de naam Gravettespits met opzet gebruikt. We zijn te zeer vertrouwd met het Jong-Paleo om de naam Tjongerspits te durven gebruiken. Het Vroeg-Gravettien (Perigordien), dat terug gaat tot vóór 30.000 BP., kende de Gravettespits al. De OMDOPING tot Tjongerspits in "Helinium", zoals drs. Stapert deed, bracht de ouderdom van de kaak dus op ongeveer 10.000 BP. Dat klopte niet met "zijn" C-14 datering (hoe exact was die?) en dus was hier sprake van een vervalsing. De cirkelredenering die hieraan voorafging gaf dr. Franssen in "Arch. Ber." nr. 4. (Zie pag. 260).

TAUTE is in 1968 in Groningen geweest en daar heeft men hem gesuggereerd, dat de kaak wel eens vervalst zou kunnen zijn. DE LAET (1974) is op zijn beurt geïnspireerd door TAUTE en heeft dus diens beweringen kritiekloos overgenomen; bovendien heeft hij de oorspronkelijke naam (Gravette-spits) op eigen gezag veranderd in Tjonger-spits. Van dit laatste heeft STAPERT (1977) een dankbaar gebruik gemaakt door te suggereren, dat de spits en de kaak niet even oud zouden kunnen zijn. Kort resumerende is het destijds zo gegaan: het B.A.I. zegt tegen TAUTE, dat de kaak mogelijk vervalst is en deze beweert dan, dat ze werkelijk vervalst is; DE LAET verkondigt, dat de kaak volgens TAUTE een falsificatie is en nu vertelt STAPERT, dat TAUTE en DE LAET ze voor een vervalsing hebben verklaard. Hiermede is de cirkel rond. De hypothese is tot feit verheven volgens het meest dogmatische denkmodel.

(ZV.963)

Fig.177. Dr.ir.C.Franssen in "Archaeologische Berichten" nr.4 pag.65.

Overigens bevinden zich nog geen 60 km van Roermond, in het stroomgebied van de Maas, Perigordien-vindplaatsen in België. Drs.Stapert geloofde niet in de doorslagkracht van een dergelijke spits en beweerde zelfs dat het gebruik van deze spitsen nog nooit was aangetoond. Op ons artikel over deze spits in het: Bull.Soc.Roy.Belge.Preh.67,1956, schreef dr.J.Tixier een boekbespreking, die we als lichtdruk ontvingen van dhr.Karel Lagerwerf in 1977:

.....On ne peut s'empêcher de rapprocher ce document de celui trouvé par G.VUILLEMOT dans la Grotte d'El-Bachir (Bou-Sfer,Oran) ** Il s'agit, on le sait, d'un os temporal d'enfant TRAVERSÉ PAR UNE POINTE AIGUE DE LAMELLE à BORD ABATTU DU TYPE "MICROGRAVETTE". La pointe de la lamelle dépasse de la paroi interne d'environ 5 mm et la cassure est au niveau de la table externe. Un examen récent de cette pièce (au Musée Demaeght à Oran) m'a permis de constater que dans la partie visible du silex-on ne peut l'extraire sans risquer de détériorer l'os- les retouches ont aussi été faites sur enclume. L'objet appartient à une couche vraisemblablement ibéromaurusienne.

Il est donc maintenant indéniable que certaines lames ou lamelles à bord abattu et à extrémité aiguë, du type "GRAVETTE" ou "MICROGRAVETTE" ont armé l'extrémité DES HAMPES DE FLECHES. Ceci présente d'autant plus d'intérêt que nous connaissons peu de preuves relatives à l'utilisation des silex taillés.

Het bleek wel degelijk mogelijk dat een Gravettespits als pijlbewapening werd gebruikt en dat de doorslagkracht ongelooft was !

Fig.178 (ZV.964).

En wat schreef dhr.D.Stapert over ons artikel:

"These articles attracted much attention, because they seemed to provide direct evidence for the assumption that Tjonger-points (wij schreven: GRAVETTE-POINT) were used as arrow-heads, WHICH IT HAS NOT BEEN POSSIBLE TO DEMONSTRATE IN OTHER WAY UP UNTIL NOW"

Voor de zoveelste maal kan men drs.Stapert weer betrappen op ongedifferentieerde uitspraken: "Onmogelijk; zonder meer duidelijk; uitgesloten dat er" enz. Een beetje bescheidenheid en wat meer kennis van de archeologische literatuur, zou de toen "beginneling" Stapert, behoed kunnen hebben voor "VERGISSINGEN??" zoals hij die toen aan de lopende band ventileerde.

DE BIJL VAN HERPEN:

In het zelfde nummer van "Helinium" werd door drs.Stapert ook de bijl van Herpen onderuit gehaald. Er zou een oud inventarisnummer zijn weggeslepen met een kleine slijpsteen. Drs.Stapert schreef:

"Aangezien in het midden van een uitgeholde gedeelte ongeveer 1 mm van de vuursteen is weggeslepen, terwijl toch nog steeds de witte patina zichtbaar is, moet de dikte van deze patina-laag nogal groot zijn. Dit wijst met tamelijk grote waarschijnlijkheid naar een gebied met een kalkrijke bodem voor de vindplaats van de bijl". "Vooral op grond van de patina rijst het vermoeden, dat Herpen wel eens niet de primaire vindplaats van de dissel zou kunnen zijn. Type en patina wijzen op een herkomst, als recente import, uit Zuid-Scandinavië of Noord-Duitsland". Het inventarisnummer C.1132.II.Herpen:NBBr.1932, werd volgens Stapert door de dikke patina opgezogen. We zijn een redelijk goed kenner van vuursteensoorten, maar meenden ons te herinneren

dat de betreffende bijl géén patina had, maar uit witte vuursteen geslagen was. Maar we zouden ons vergist kunnen hebben...we hadden de bijl slecht zeer kort, bij het maken van de schets in het Museum in handen gehad en wilden na deze wetenschappelijke bevindingen van drs. Stapert de bijl met dikke witte patina, waarop een nummer was weggeslepen, na 20 jaar nog wel eens terug zien. Dit destemeeer omdat we van meerdere personen hadden vernomen en in het "Nieuwsblad van het Noorden" van 7 maart 1978 hadden gelezen (Kees Wiese!) dat Wouters de vervalser zou zijn.

U kunt zich afvragen, wat had die Wouters met de "Herpenbijl" te maken? Het verhaal is simpel: We kregen in 1956 een tip van dhr. Butter uit Deventer - de man van "Les silex de Budel" -, dat bij een antiquair in Breda zich vondsten zouden bevinden uit Herpen. Met prof. Glasbergen hadden we een artikel geschreven over scherven uit Herpen, waarvan we aanvankelijk dachten dat ze tot de Trechterbekercultuur behoorden. We waren dus geïnteresseerd in alles wat uit Herpen afkomstig was. Enkele jaren later bleek onze scherf-determinatie waarschijnlijk niet juist te zijn geweest. We hadden intussen, na veel speurwerk, gevonden dat die Herpen-vondsten in het bezit waren van antiquair Croneman. Er was een noordelijk type bijl bij met inderdaad het opschrift "Herpen". Deze was te koop voor F.25.-. We namen contact op met mevr. Ebeling van het Noordbrabants Museum, die de bijl graag wilde verwerven. We reden toen van Lent naar Breda, kochten de bijl en bezorgden ze op de terugweg in 's-Hertogenbosch. We maakten daar een schets voor publikatie in Brabants Heem. De bijl is nooit in Lent geweest. We lazen pas weer iets over deze bijl, twintig jaar later in "Helinium" (1977). Tijd om te SLIJPEN hebben we niet gehad mijnheer Stapert. Maar toch kregen we alsnog de mogelijkheid...of liever we namen ze...om op de bijl te slijpen.

Na vele aanvragen - de bijl bleek al 17 jaar op het B.A.I. te liggen zonder dat dit museum in Brabant dit zelf in de gaten had -, kregen we eindelijk de mogelijkheid van een persoonlijke expertise. De heren Dijkstra en van der Lee zouden mee gaan. We hadden ook een stuk witte vuursteen en een slijptol met een klein carborundum-hulpstuk meegenomen, om ter plaatse slijpsporen op dit stuk witte vuursteen te vergelijken met die op de "dikgepatineerde" bijl van Herpen. Dhr. van der Lee beschreef onze "expertise" in "Brabants Heem" 1980 nr.3 als volgt:

De contra-expertise leidde tot een dramatische climax. Tot verrassing van Pieter Dijkstra en ondergetekende bleek Wouters zijn slijpsteentje ook op de disselbijl te hebben gezet en een del van ongeveer 2 mm te hebben uitgeslepen. Nu was helemaal duidelijk, wat voor onzin door Stapert was geschreven. De dissel van Herpen heeft helemaal geen witte patina: hij is door en door wit, omdat hij uit witte vuursteen is gemaakt. Woutersbewees hiermee, wat hij maanden tevoren reeds als zijn stellige overtuiging tegenover mij had uitgesproken. Objectief gezien was de handelwijze van Wouters niet toelaatbaar, want de dissel was niet zijn eigendom. Maar wat doet iemand, die in de archeologische vakliteratuur voor vervalser is weggezet en die de kans krijgt te bewijzen, dat die beschuldiging vals is? En per saldo is een licht beschadigde dissel, die echt uit Herpen komt, voor het Noordbrabants Museum waardevoller dan een gave recente import uit Scandinavië.

Fig.178

Zo lieten we zien wat een eideticus van een eenmalige waarneming in zijn geheugen had opgeslagen. Zó zagen we op 18 maart 1975 ook de artefacten met enkele recente beschadigingen uit een eenmalige observatie in 1971 op de "Gerrit Lucas" bij Tjerk Vermaning..... Vandaar...mijnheer D. Stapert van de Groninger universiteit !

ZV. 965
De spits in de kalkrijke hertenkaak KÖN volgens drs. Stapert géén witte patina hebben. De "Herpenbijl" had dikke witte patina wat op een kalkrijke bodem wees. Wat (on) wijs is de Groninger "WETENSCHAP" toch !..... ?

- Intussen is dit noordelijke bijltype uit Herpen geen eenling meer in Brabant:
1. Al eerder werd op de Schaickse Heide, niet ver van Herpen een noordelijke disselbijl gevonden door een landbouwer. Thans in collectie v.d. Lee.
  2. R.O.B.-provinciaal-archeoloog G. Beex, meldde in "Archaeologisch Nieuws" van maart 1968 een dergelijke vondst van de streekarchivaris Sluyters, afkomstig van de Herper Duinen.
  3. In 1960 werd door dhr. C. v. d. Broek op de Oekelse Akkers onder Rijsbergen eveneens zo'n noordelijke bijl gevonden. Ze werd in 1965 als vondstmelding door provinciaal-archeoloog G. Beex doorgegeven en door H. Peeters in 1984 (met kleurenfoto) beschreven in "Arch. Berichten" nr. 14.
  4. Een vijfde bijl van dit type werd gevonden in Sint-Michiëlsgestel. Ze bevindt zich in het Oudheidkundig Museum aldaar.

We hadden graag een detailfoto en "acetaat-peel" van deze "Herpenbijl" in dit boek opgenomen.

Op 12 aug.1998 (ZV.1275),vroegen we daarom de bijl voor twee dagen - met onderpand en schriftelijke garantieverklaring - in bruikleen. De conservator van ons Noordbrabants Museum,dhr.C. Mooij,weigerde dit:uitlenen aan particulieren kon niet.We konden dit wel door de vaste fotograaf van het museum laten doen (ZV.1276). Op de eerste plaats kan geen enkele fotograaf in Brabant een acetaat-peel-foto maken,vooropgesteld dat ze weten wat dit is.Daarbij zouden 250 professionele kleurprints te duur worden.

Ofschoon wij officieel sinds 1955 "praehistoricus van Nederland" waren;jarenlang in de "Archeologische Commissie" van het Brabants Genootschap en in Brabants Heem zaten en publiceerden; de bijl zelf voor het museum verworven (wat ons f.50.- nooit gedeclareerd vervoer kostte) ; de "Herpenbijl" 17 jaar "ongeweten" op het B.A.I. verbleef en drs.Stapert wél met de "Danseres van Geldrop" met een verzekeringswaarde van f.50.000 naar Neuwied Old (zonder ook dáár zijn waanidee over vervalsing niet kon hard maken) mocht vertrekken van de directie van ons Brabants museum...konden wij die kleine uitzondering op de "lettertjes" niet krijgen.

Dus dan maar zonder de foto.U moet ons maar op onze "vervalserseer" geloven.

Wat een geluk dat we ..onze vele duizenden - ook Brabantse - vonden en grote bibliotheek - op aanraden van de provinciaal-archeoloog drs.Pim Verwers,niet aan het Brabants museum overdeden.Dit alles bevindt zich nu in het Haagse Museon en het museum "Hertogsgemaal" in Gewande.

Wij geven hieronder de "kop", op de helft van de ware grootte,die Kees Wiese plaatste boven zijn,door drs.Stapert ingegeven artikel over de "vervalser Wouters ?" in het Nieuwsblad van het Noorden d.d. 7 maart 1978:

Stapert **ontmaskert** alweer een 'vervalser'

Kees Wiese was de wetenschappelijke journalist van het N.v.h.N. en tevens de "huisschrijver" van Waterbolk en Stapert, die in Waterbolk's:"Persoonlijke terugblik" van febr.1980 op pag.41 werd beschreven als "dé journalist die steeds had geprobeerd objectieve voorlichting

te geven" in de "Zaak Vermaning". We weten intussen beter. Die "Wetenschap" en "Objectiviteit" was te horen in het interview met H.ten Oever voor "Radio Noord" op 16 okt.1987: "De week bekeken" (arch.band 39 ZV.968). Lichtdrukken van de tekst zijn t.a.t. bij ons opvraagbaar !

ZV.1283 Zie tekst onder de foto.

Minolta.Vectis S-1 met V-Macro 50 mm
Foto:A.Wouters.

Fig.179. Noordelijke bijl:"Schaickse Heide"III.Op deze derde bijl uit de omgeving van Herpen,slepen we in 1981 een ril en een vlak met een carborundumsteen.Ook op de bijl uit witte silex van Herpen I,slepen we een ril.Helaas kunnen we hiervan geen foto plaatsen (zie tekst).Elke slijping,ook op een Neolithische bijl,is onmiddellijk te herkennen.Gebruik een loupe.(col.: A.v.d.Lee).

DE STUWWALONTDEKKINGEN:

"Vondsten van 200.000 jaar oud werden de geschiedenis ingefrommeld"
(Winschoter Courant van 7 mei 1983).

De "Stuwwalontdekkingen" hadden een lange voorgeschiedenis:

Al dertig jaar voor iemand van Tjerk Vermaning - laat staan van Dick Stapert -,gehoord had, maakten wij studie in het toenmalige "Mekka van de archeologie": Frankrijk. Wij waren toen nog lid van "Les frères de la charité" en kregen voor deze studie alle gelegenheid.

Vanaf 1950 probeerden we, vanuit Roermond, om ook in Limburg het "Midden-Paleolithicum" aan te tonen. Aan de vele tientallen door ons ontdekte Jongpaleolithische en Mesolithische sites, gaan we nu voorbij.

In onze publicatie: "Het Palaeolithicum en Mesolithicum in Limburg" (Publications, 1952), beschreven we al enkele Middenpaleolithische artefacten en attendeerden toen al op betere mogelijkheden in de LIMBURGSE GROEVEN. Onder de Saale-löss van de groeve in Spaubeek vonden we enkele zware Middenpaleolithische Levalloisafslagen, die we aan het Bonnefantenmuseum in Maas-tricht schonken. Zowel dit materiaal, als latere schenkingen van enkele bifaces uit Midden-Limburg (St. Antoniushoeve-Echt; Lilbosch-Echt en De Kappert-Neer) zijn daar spoorloos (?) verdwenen (Schrijven d.d. 9 maart 1985 van drs. M. de Grooth, conservator archeologie. ZV.1278).

In 1954 publiceerden we met dr. A. Bohmers: "Früh- und Mittelpaläolithische Funde aus den Niederlanden" (Palaeohistoria III).

Door overplaatsing naar Brabant konden we het onderzoek in de Limburgse groeven niet voortzetten. Vanuit Lent brachten we jaarlijks onze vakanties door in Noorbeek en Banholt en maakten daar, door dialezingen en tochten, een zestal beginnende amateurs vertrouwd met de mogelijkheid, Midden-Paleolithen te verzamelen op de akkers waar Maasgrinden dagzoomden.

Een groot aantal van deze vondsten publiceerden we in "Archaeologische Berichten" nr.8 (1980) samen met Wil Roebroeks.

Intussen waren we met dr. ir. C. Franssen begonnen met de onderzoeken in de Betuwe (verdronken stuwwal bij Oosterhout) en de stuwwallen bij Rhenen. We konden toen VOOR HET EERST IN NEDERLAND aantonen dat de Middenpaleolithische mens, vele duizenden stenen werktuigen (vuistbijlen, schaven, klingens, kerntenen etc.) en ook bewerkte botresten had achtergelaten nog VÓÓR de SAALE-IJSBEDEKKING.

↑ ↑

ZV.1279.

Foto uit "Arch. Ber." nr. 16. Foto: Drenth.

Fig.180. Dr. C. Franssen en A. Wouters in groeve: "Leccius de Ridder" in de stuwwal in Rhenen.

De eerste vondsten werden al in 1975 door drs. Stapert afgekeurd. In 1976 werden enkele nieuwe vondsten, waaronder een vuistbijl, zoals VERPLICHT, gemeld bij de ROB in Amersfoort. Ook werd de RGD van Arnhem op de hoogte gesteld. Ir. W. van Beers, bodemkundige en dr. Verbraeck en J. v. d. Staay van de RGD kwamen al na twee dagen naar de groeve "Leccius de Ridder" in Rhenen. Dhr. v. d. Staay, die tegen de steile wand opklom, deed de eerste in situ vondsten in een rood-bruine leemlaag (fig. 181, middelste artefact) en een holschaaf. Nog tientallen "mails" - soms vergezeld van prachtige profiel- en artefactfoto's, gingen naar de ROB. Het enige, steeds weer herhaalde verzoek van Prof. van Es was... samenwerking met drs. Stapert, aan wie al onze meldingen werden doorgezonden. →

Uit de leem ter plaatse van de vondsten van dhr. v. d. Staay, kon Anton Wouters nog een tiental artefacten bergen, waaronder een vrij slanke kling, enige afslagen, een forse Levalloisafslag in een brok harde leem (zó nog bewaard), de Levalloisrestkern van Fig. 181 links (ZV. 970), en de biface met niet snijdende talon van Fig. 181 rechts. (ZV. 970-b). Collectie: Anton Wouters. De vonsten uit de geel-rode klei hadden veelal een bruinig-gele patina.

Foto: A. Wouters. Vectis S.I met V-Macrolens 50 mm. Minolta.

Fig. 181.

De vondst uit de niet lemige lagen, zijn grotendeels in alle tinten bruin gepatineerd, terwijl de werktuigen uit zwarte vuursteen, volkomen zwart zijn gebleven.

In situ-vondsten zijn ver in de minderheid. De meeste van de meer dan 20.000 vondsten waren afkomstig van de zeefinstallaties bij de kalkzandsteenfabriek. De grootste collectie (ongev. 10.000 stuks) werd verzameld door dhr. B. v. IJmeren.

Links: Rugmes met gekartelde snede (couteau à dos naturel). Collectie: v. IJmeren.

Rechts: Rugmes met bekapte rug (couteau à dos). Collectie: M. Franssen.

Foto: A. Wouters. Leicaflex SL met Macro-Elmarit 60 mm.

Fig. 182. (ZV. 971).

→Maar hoe kun je vertrouwen hebben in een B.A.I., dat drie weken in Hogersmilde had gegraven. En in de beginnening en "pseudo-expert", die ons als vervalser in "Helenium" had weggezet? Die in het "N.v.h.N." ... op 7 maart 1978 had verklaard, dat onze vondsten van Rhenen: "Door de bewegingen van het ijs, zo tegen elkaar waren geslagen, dat het LIJKT of ze door de mens tot werktuig werden geklopt". Die tegen meerdere mensen had verklaard, dat wij met Franssen de stuwwalvondsten in Frankrijk hadden gekocht en in Rhenen in de grond hadden gestopt!

"Dat verklaarde ook Wil Roebroeks op 20 sept. 1979 in een ingezonden artikel voor de serie: "Voltooid Verleden Tijd":

"...De rekening voor de gebrouilleerde verhouding tussen beroeps en amateurs is m.i. helaas grotendeels op het conto van de professionals te schrijven. Ter illustratie slechts het volgende: Verklaarde de auteur (=drs. Stapert A.W.) van het artikel enkele maanden geleden tegenover mij, dat de artefacten, die door Wouters c.s. in de stuwwallen ontdekt en beschreven waren, waarschijnlijk door dezen - volgens hem notoire vervalzers - in Frankrijk aangekocht en vervolgens in Midden-Nederland in de grond gestopt waren; in zijn artikel in "Intermediair", lees ik tot mijn verbazing dat we "sinds kort Midden-en mogelijk ook Oudpaleolithische vondsten uit gestuwde rivierafzettingen van vóór de landijsbedekking kennen". Een erkenning die waarschijnlijk meer te maken heeft met de belangstelling die buitenlandse archeologen voor deze vondsten toonden, dan met de nijvere arbeid van Wouters en de zijnen..." (ZV.972).

Drs. Stapert maakte elke samenwerking onmogelijk, door in "Elseviers Magazin" op 12 aug. 1978 te schrijven: "Een groter probleem bij de beoordeling van de vondsten van amateurs als Wouters en Franssen, is de betrouwbaarheid van vooral de laatste twee".

Intussen waren de "Stuwwal-ontdekkingen", erkend door prof. D. Collins, prof. K. Narr en prof. H. Schwabedissen (ZV.973 t/m 977). Op 27 en 28 mei 1978 waren prof. G. Bosinski en ir. G. Cubuk (met echtgenotes) bij ons te gast en bezochten met ons de groeves te Rhenen (foto's ZV.978 t/m 983). Ze plukten zélf artefacten uit de lagen en Cubuk riep: "Es ist Kriminel was hier geschehen ist!". In Lent keurde Bosinski - voor de eerste maal - artefacten van Vermaning GOED, zonder te weten dat het vondsten van Vermaning waren. Dat was dus tussen de rechtzittingen van Assen II en Leeuwarden.

Later werden de Rhenenvondsten nog door velen goedgekeurd, o.a. door: dr. Bagniewski, dr. Dürre, ir. Müller, dr. Len Newton, dr. Rust, prof. Bordes, prof. Vermeers en prof. de Lumley.

Ook de pers liet zich niet onbetuigd. De vaak vernietigende kritiek halen we hier niet aan. We volstaan slechts met enkele "krantenkoppen":

Al 250.000 jaar geleden mensen in deze omgeving?	De unieke opgraverij van Gelderse archeologen
Vondsten van 200.000 jaar oud werden geschiedenis in gefrommeld	Dr. ir. Casper Franssen moet in de doofpot
	Grebbeberg geeft zijn geheimen prijs Gelderlander 1979

Fig.182

(ZV.984 t/m 989)

In mei, 1978 was een strook van ruim 60 meter lengte en 40 meter breedte, door de bulldozers blootgelegd van een laag die onbruikbaar was voor de kalksteenfabricage. Hier lagen honderden botfragmentjes, doe blijkens de grotere botten op de zeefinstallatie, afkomstig waren van een olifantachtige (H. antiquus?). Het regende op de zeefinstallatie van artefacten. We werden hiervan op de hoogte gebracht door dhr. M. van Baaren en D. Lieuwen. Uit één hap van de grijper - die in de pauze gezeefd werd - kwamen 26 artefacten waaronder een grote biface. Dhr. van Baaren deed die later over aan het R.M.O. in Leiden. Noch op onze telefonische melding, noch op een schriftelijke melding aan de R.O.B. kregen we enig respons, wat we prof. van Es zeer kwalijk namen. Toch werden ze op de R.O.B. geregistreerd onder: Identificatienummer Robbe 977, nrs. 100 t/m 129 en de nrs. 304 t/m 303 (schriftelijke mededeling van dhr. van de Beemd).

Dr. Louwe Kooijmans schreef ons op 24 okt. 1979: "Moet er bij iedere vondst van iedere steen iemand in een auto stappen en gaan kijken". Moeten we overal gaan graven of juist niet? Maar er waren toen al meer dan 1000 prachtige vondsten geborgen. Toch konden we hoogstens éénmaal per week, i.v.b. met onze drukke werkzaamheden als directeur van een grote onderwijsinstelling, via Bennekom naar Rhenen rijden. Er moeten in een vrij korte tijd minstens een tiental duizenden artefacten terecht gekomen zijn in een te dempen vaart en de wegverharding. SCHANDALIG heren vakarcheologen van Nederland. En de graafmachines werkten door, tot in de rijkste groeve Leccius de Ridder, alles tot de bosrand van Staatsbosbeheer was afgegraven.

Waarom was men bij de "Belvédère-opgraving WÉL bereid om vele honderdduizenden guldens uit te trekken? De vindplaatsen van de stuwwallen waren veel en veel rijker en het is onmogelijk - gezien de "mint condition" van veel artefacten en bewerkte botresten, ook door ons in situ aangetroffen - dat het allemaal verspoeld materiaal zou zijn.

Verspoelde vondsten waren wél de enkele artefacten, die drs. Stapert, pas vier jaar na de eerste meldingen - toen de in situ-lagen waren weggegraven in Rhenen I - deed tijdens het zinloos grindzeven in de geremanieerde Sequentie V van Rhenen II. (Één artefact per een of anderhale meter grond). Was dát wetenschap?

Maar toen was drs. Stapert de grote man, die lezingen en artikelen schreef voor de INQUA... zonder onze namen zelfs te noemen.

J'ACCUSE... Wij klagen U openlijk aan, dik betaalde WETENSCHAPPERS, wij klagen U aan wegens BEWUST verzuim, omdat wij opgekomen zijn voor een amateur-archeoloog, die ook vele niet zo prettige eigenschappen had, maar werkelijk archeologische ontdekkingen had gedaan, die door zware onkunde en KWADE WIL, door z.g. vakarcheologen tot vervalsing werden verklaard. Een mens telde voor deze lieden niet. Deze oorzaak werd ook door dr. Roebroeks, zover het de "Stuwwalvondsten van Rhenen" betreft, ook vermeld in zijn boek: Oermensen in Nederland op pag. 12 en 13:

"Dat betekent dat de vondsten uit de Utrechtse heuvelrug bij Rhenen, ouder... zijn dan de ijsbedekking van de voorlaatste ijstijd. Onder de vondsten bevinden zich fraaie vuistbijlen, Levallois-kernstenen, schaven, spitsen en talloze afslagen. Deze ontdekkingen werden door beroepsarcheologen aanvankelijk vrij sceptisch ontvangen. Het veranderde immers nogal wat aan het beeld van de bewoningsgeschiedenis van Nederland, en wat stellig ook een belangrijke factor is: de ontdekkers en promotors van het stuwwalonderzoek, de amateurarcheologen Franssen en Wouters, hadden de VERDEDIGING VAN VERMANING op zich genomen! (ZV.1280).

In een boekbespreking lazen we na het uitkomen van dit Boek: "Eigenlijk moest het trotse uitroepteken waarmee dit door Roebroeks wordt vermeld, toch van schaamte ROOD KLEUREN. (ZV.1281).

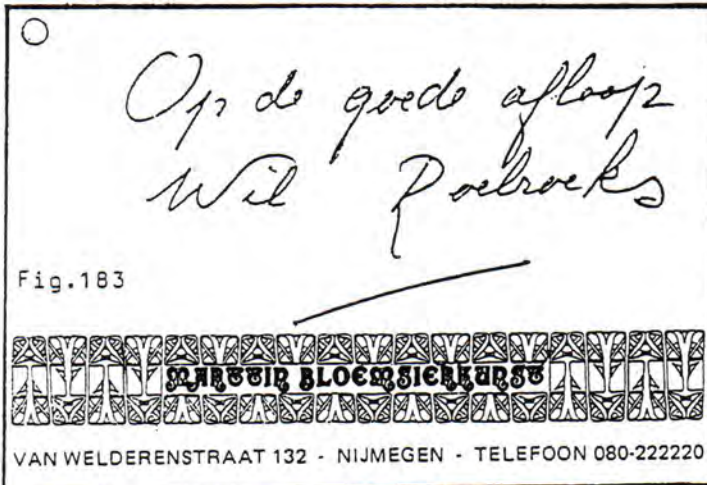
Hiermee zijn we het eens, want Wil Roebroeks had van ons wekenlang stukken van Vermaning ter studie meegekregen en ons geschreven NIETS VERDACHTS aan de vondsten van Vermaning te hebben gezien. (ZV.990).

Hij zond ons zelfs vóór we als - getuige deskundige à décharge - naar de rechtzitting gingen, een bloemstuk aan met een begeleidend kaartje: "Op de goede afloop. Wil Roebroeks" (Fig.183).

Toch wilde Roebroeks de "betrokken collecties van Vermaning niet in de archeologische meningsvorming opnemen". Hij geeft wel éézijdig de reeds meerdere malen weerlegde argumentaties van het Groningse B.A.I. weer.

Zou Wil toch, op het Leidse instituut van prof. Louwe Kooijmans, deze man met veel boter op zijn hoofd inzake Vermaning, naar de ogen hebben gekeken?

We hadden al vrij vlug door, dat ons Acheuléen van Rhenen, identiek was met het Plisnien (=Markkleebergien).
Dr. Mania, die van 1979 t/m 1980 een belangrijke opgraving had gehouden op de type-lokatie bij Leipzig, schreef ons op 7 maart 1981 o.a.:

Sehr geehter Herr Wouters,

"Die schöne Acheulfunde Ihres Plisnian (Rhenen), könnten direkt aus Markkleeberg kommen, so ähnlich sind sie".

Een grotere pluim voor onze juiste determinaties, konden we niet krijgen. (ZV.993).

Pierre Jansen, besprak in een VARA-uitzending op 12 sept. 1980 het boek van de maand: "Verleden Land", met name het eerste hoofdstuk van dr. Louwe Kooijmans en de erbij behorende tentoonstelling in Leiden: (ZV.992)

* "En daar liggen dan in de vitrine, stenen werktuigen, bijvoorbeeld vuistbijlen, die mensen hebben gemaakt die nog voor die Neanderthaler kwamen. Iedereen heeft natuurlijk van de Neanderthaler gehoord.

En dan hadden ze er wel eens bij mogen zeggen, de beroepsarcheologen... dat ze jaren lang ontzettend náár hebben gedaan tegen amateurs die de vondsten hadden gedaan bij de Grebbeberg en waarvan die beroepsarcheologen, althans een aantal van hen, zeiden: Die vondsten zijn vals... spelingen der natuur... import uit het buitenland... uitzonderingsgevallen... of ten onrechte zo oud gedateerd. Dat vind ik niet royaal.

Ik weet, en iedereen die een beetje in de nederlandse archeologie thuis is weet, dat er geweldig TREURIGE debatten zijn geweest, tussen enerzijds de amateurs FRANSSEN en WOUTERS en anderzijds de beroepsarcheologen.

Franssen en Wouters kwamen met die vondsten en zeiden:

Moet je eens even kijken... dát verandert de geschiedenis van ons land even.

En die kregen te horen: Niet echt, 't is vals, niet goed geduid, deugt niet... déugt niet.....

En nu... achteloos, zonder één woordje van erkenning, zonder één gebaar; NOCH in het boek... NOCH in de tentoonstelling zijn die vondsten plotseling goed.

* En nu wil ik niet in troebel water roeren, maar onze taak is het om commentaar te geven als we zoiets zien. Ik wordt dan licht beroerd, want... ik denk dan... zouden soms die vondsten van die Drentse amateur, die TJERK VERMANING, die voor rechtbanken is gedaagd, veroordeeld werd en weer werd vrij gesproken....

→ Zouden de beroepsarcheologen en met name de medewerkers van het Biologisch Archaeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit van Groningen, nou niet nog eens een keer bescheiden en stilletjes ook maar eens naar die dingen gaan kijken, of moet het zó worden, dat jij en ik, wandelend in een tentoonstelling, plotseling in de vitrine, zonder enige verdere vermelding... ook de vondsten van Tjerk Vermaning zien liggen als echt.

Ik houd van mijn vak... maar ik vind het soms een heel raar vak."

Fig.184 Anton Bruijn van de R.O.B..Foto:Zomer Bruijn.

Meer dan 10 jaar na de activiteiten in Rhenen maakte dhr. H. Peeters, thans werkzaam bij de R.O.B., met behulp van al onze gegevens (artefacten, botmateriaal, honderden dia's en foto's, tekeningen, RGD-rapporten, standaardwerken en briefwisselingen met buitenlandse experts) zijn doctoraal-scriptie over de stuwwallen. Wij ontvingen nooit een lichtdruk van zijn scriptie. Het bevond zich ook niet in de rij I.P.P.-scripties (Schrijven van drs. Deeben, d.d. 1993) en ook een driemaalig verzoek van zijn "promotor" prof. Bloemers - waarvoor onze dank -, leverde niets op. Toch bezit dhr. Peeters de door ons ontdekte oudste pebble-vondsten uit Rhenen II, die zeker ouder moeten zijn dan 500.000 jaren. Maar: "Fervet olla, vivit amicitia". We hebben daarom onze "Correspondentenkaart ROB voor het leven" op 10 juni 1998 teruggezonden naar prof. Willems. Op 13 juni hadden we prof van Es geschreven: "Onze cactussen (we hadden de zeldzaamste collectie van Europa), staken ons in de vingers... archeologen staken ons in het hart! En hoe! Interessanter was het bezoek aan Rhenen, met de R.O.B.-medewerker Anton Bruijn na zijn pensioen. Hij verklaarde toen onomwonden dat het meer dan schandelijk "verzuim" in Rhenen, inderdaad zijn oorzaak had in het elkaar beschermen voor blamage inzake Vermaning... en dat men dat in de archeologische vakwereld "donders goed" wist. Dat had hij trouwens ook al gezegd op 15 okt. 1985 t.z.h. (bandopname Br.2-b. (ZV.994)

Wie meer over ons onderzoek in de "Stuwwallen" wil weten, bevelen we het artikel aan in "Archeol. Berichten" nr. 11/12: "Terugblik op het archeologisch onderzoek in de Stuwwallen" (Franssen-Wouters, 1982).

DE ZAAK MERCKX:

In deze "zaak", die nagenoeg identiek was aan de valse aanklacht tegen Tjerk Vermaning, paste prof. Waterbolk weer het zelfde infame spel toe. Eerst jaren lang een vondst bejubelen, en dan in het voetspoor van zijn trawant drs. Stapert, onschuldige mensen voor het gerecht beschuldigen! In "Archeologie" nr. 1 (1989) doet dhr. van der Lee, die alles van nabij had gevolgd, verslag:

MERCKX WIL VALSHEID BEWIJZEN VAN DE "DANSERES VAN GELDROP"
(Eindhovens Dagblad van 1 dec. 1988).

In 1985 liet René Merckx uit Eindhoven een "Rapport" verschijnen, waarin zo ongeveer iedereen die in Nederland met archeologie bezig is, beroepsmatig of als amateur, van vervalsing werd beschuldigd of verdacht. Het warrige stuk werd naar vele personen, instanties en de pers gestuurd, maar bij vrijwel alle geadresseerden leidde het slechts tot een geërgerd schouderophalen. Een van de hoofdrollen in het stuk was toebedeeld aan de "Danseres van Geldrop". De bedenkingen van drs D. Stapert m.b.t. de echtheid werden door Merckx gretig overgenomen, want ze pasten volledig in zijn verwrongen beeld van de Nederlandse archeologische scène, waarin alleen maar vervalzers en bedriegers zouden acteren. Nu mag (gelukkig) in een vrij land iedereen zijn eigen waanideeën hebben, althans zolang die niet strijdig zijn met de rechten van anderen, maar juist in dat opzicht ging de samensteller van het "Rapport" over de schreef door in grove bevoordingen Ad Wouters in direkt verband te brengen met de vermeende vervalsing van de Geldropse gravure. Wouters had echter met die vondst op geen enkele wijze te maken gehad. Hij kon dan ook de aantijgingen niet accepteren en op instigatie van de Stichting Archaeologische Berichten diende hij een aanklacht in wegens smaad. Er volgden zowel een strafrechtelijke als een civiele procedure en in beide processen werd de aangeklaagde veroordeeld, maar even goed als bij de zaak tegen wijlen Tjerk Vermaning deden zich in de rechtzaal weer wonderlijke verwikkelingen voor.

Merckx wil valsheid bewijzen van 'Danseres van Geldrop'

„Grote twijfel aan integriteit Wouters”

Tot verbazing van elk weldenkend mens had prof. Waterbolk zich ervoor geleend, op verzoek van de verdediging van Merckx te komen getuigen, ondanks het feit dat het "Rapport" ook voor het B.A.I. weinig vleidend was. Maar dat was voor Waterbolk kennelijk niet het belangrijkste. Hij kreeg nu namelijk na zoveel jaren de gelegenheid om Wouters, zijn grote tegenstrever in de zaak Vermaning, verdacht te kunnen maken in diens eigen Brabant. Mede in het kader van het dispuut rond de authenticiteit van de danseres trok hij de integriteit van Wouters openlijk in twijfel en het Eindhovens Dagblad vond het nodig, dit met een grote opmaak over de volle breedte van de pagina nog eens extra te accentueren. Later, nadat Merckx was veroordeeld, heeft deze krant weliswaar getracht, de aantasting van de goede naam en faam van Wouters wat te compenseren, maar het kwaad was geschied en opnieuw bleek, dat ook in een rechtstaat mensen volledig door de mangel kunnen worden gehaald zonder dat ze zich daar tegen kunnen weren.

Omdat prof. Waterbolk had gesteld dat door "de beroepsarcheologen" werd getwijfeld aan de integriteit van Wouters, stuurde de getergde amateur naar de diverse instellingen en instituten voor professionele archeologie-beoefening een brief, waarin hij de vraag stelde, of zij het standpunt van Waterbolk deelden. Geen enkele instantie onderschreef echter de stellingname van de professor en in een aantal reacties werd in niet mis te verstane bewoordingen vastgelegd, dat men zich van de uitspraken en handelwijze van hun collega volledig distantieerde.*

Boek voor Eindhovense amateur-archeoloog
René Merckx schuldig bevonden aan smaad

Bosschenaar A. Wouters ten onrechte (ZV.1063) van fraude beschuldigd.

* Op de 14 brieven was één afwijkende: Deze van het I.P.L. te Leiden, met als ondertekenaars prof. L. Louwe-Kooijmans en dr. W. Roebroeks. Ze schreven ons o.a.:

"Het bevreemdt ons eerlijk gezegd enigzins, dat U door Waterbolk's opvattingen zo geschokt bent, gezien de voorgeschiedenis van Uw contacten met hem".
"Het is eveneens al langer bekend dat ondergetekenden in een aantal archeologische kwesties, ernstig met U van mening verschillen. Het gaat daarbij dan vooral om kwesties als "artefact" of "non artefact", "echt" of "onecht" en om basisprincipes van wetenschappelijke bewijsvoering. Deze verschillen van mening echter willen wij niet verwarren met twijfel aan integriteit, wat immer doelbewust manipuleren van gegevens inhoudt. Vooralsnog willen wij ervan uitgaan, dat U eerlijk gelooft in Uw eigen opvattingen (ZV.1064)".

Over Waterbolk, wiens integriteit volgens prof. Louwe-Kooijmans boven alle twijfel.....verheven was, is in dit boek in relatie tot "echt" en "onecht" wel voldoende geschreven. Maar dat zal wel niet onder de Leidse wetenschappelijke bewijsvoering vallen. Het zij dan zo!

Onze collectie ging naar het "MUSEON", behalve de vondsten die Leiden "Non artefact" noemt. Ze werden goedgekeurd door meerdere archeologen o.a.: dr. Dürre, prof. de Lumley en zelfs prof. Bordes. We nodigden Wil Roebroeks meermaals uit deze vondsten te komen bestuderen. Hoewel hij ons bijzonder goed kende..... kwam hij nooit. Of was het juist daarom Wil?

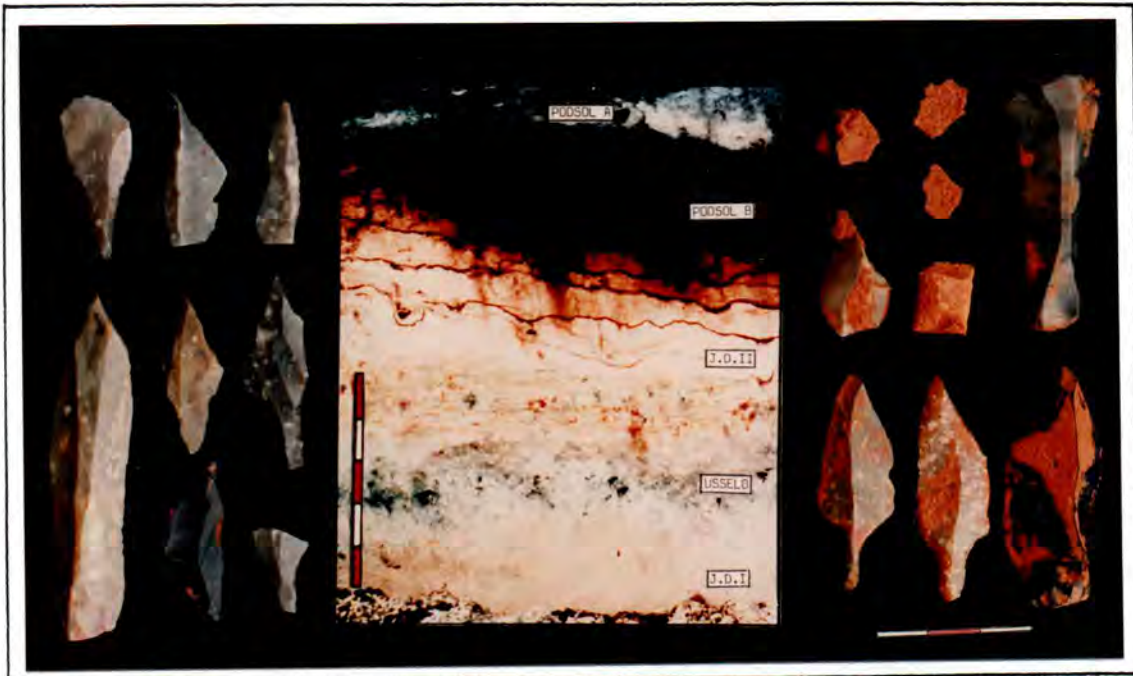
Bij "Nieuwe bezems door oud vuil" (L. Louwe-Kooijmans in BMCM, 1987 afl. 4), willen we ons dolgraag met onze 82 jaren, onder het "OUD VUIL" rekenen. (ZV. 1065)

WOUTERS GAAT WEL BEWUST DE VINDPLAATSVervalsER SPELEN.

Na de legio ONTERECHTE valsverklaringen door het B.A.I. van de Groningse Universiteit:

Hogersmilde A en B; Hijken; Eemster; Ravenswoud-Paleo; Ravenswoud-Neo; Leemdijkbijl; Blauwmeerbijl; Appelscha, schedel van Smilde; Norgervaart; (Vermaning). Oosterwolde (Jongepier). Wijster (Siebring).

Digitale foto: A. Wouters. Minolta 8000-i met Macrolens 50 mm.

De niet bestaande Ahrensburgsite "Vessem 12". De artefacten zijn echter afkomstig uit: Fig. 185 Vessem I en III; Geldrop I en II; Mookerheide; Ginkelse Heide en St. Johannesga (Fr.). Ze werden in de loop der jaren allemaal al eens afgebeeld in onze reeks artikelen. Sommige ook al in "Arts en Deeben" (1981). De rode oker uit Rocamadour (Dordogne) werd door een bevriend ceramiker aangebracht. Het profiel is een digitale print van de Vroeg-Meso vindplaats, de "Aardborst" uit 1958, via een dia. Ook de valse rode Ahrensburglaag, boven de echte (Ussello) laag, werd met oker ingekleurd. Het geheel is bij ons als een "Memoschilderij" te verifiëren. Alleen de steelspits van St. Johannesga (links: middelste rij nr. 2) werd aan het Fries Museum geschonken ter completering van de collectie Minnema.

→ Spits en kaak van Roermond; de bijl van Herpen; de vuistbijl van Nijmegen; tranchet- bijlen van Kesseleik; Engelse bifaces van Dirven; Tjonger uit een stuifkop in Budel-Dorp; pijlpunt met bitumeuze schachtingssporen uit Peelgebied; Midden-paleo spits uit Kling (Wouters). De stuw-walvondsten (Franssen-Wouters) etc. ,

werd het o.i. tijd, nu eens een échte VINDPLAATSVERVALSING te publiceren. Het is "VESSEM 12" geworden, opgedragen aan de heren van het B.A.I en hun "Adepten" en de lieden die onze vele gegevens en tekeningen, zonder naamvermelding gebruikten.

Het artikel "Vessem 12", werd geplaatst in "Apan-Extern" nr. 5. Noch het bestuur van de Apan, noch de redactie van "Apan-Extern", hebben iets van de opzet van het artikel afgeweten. Anders was het ZÉKER niet geplaatst. We hadden echter zoveel onmogelijkheden in "Vessem 12" gestopt, -was onze publicatie nr. 120-, dat iemand die "De Persoon Wouters (1976)" en zijn betrokkenheid met bijna alle Ahrensburgsites in ons land kende, al heel snel vele vraagtekens gezet moet hebben, bij het lezen van deze publicatie.

We hadden met journalisten van enkele grote dagbladen afgesproken, dat we via deze "stunt", weer aandacht voor de "Zaak Vermaning" wilden krijgen. Door een gesprek met het Apanbestuur en het hartinfarct van onze echtgenote, moesten we deze actie afblazen. Op herhaaldelijk aanraden van enkele vrienden en na het lezen van het "Bordes-artikel" van dhr. Geertsma in "Apan-Extern" nr. 7, hebben we toen besloten J'ACCUSE te schrijven. Er is slechts een gedeelte in verwerkt van ons totale archief. We hebben niet het achterste van onze tong laten zien!

Het laatste hoofdstuk hebben we alleen toegevoegd, om een nog beter inzicht te geven van de wijze, waarop zgn. "Wetenschap" op een scandaleuze wijze iemand afstrafte, die 60 jaar lang zich heeft ingezet voor de amateur-archeologie, voor meerdere vakarcheologen en vele studenten... maar (het waagde) - gesteund door veel ervaring het Paleolithicum betreffende - het opnam voor een mede-amateur van wiens onschuld we voor honderd procent overtuigd waren.

"Le vrai peut quelquefois n'être vraisemblable" (Boileau-Despréaux).

— J'ACCUSE ! —

TABLEAU-DE-LA-TROUPE.

We vonden het spel (om Vermaning) niet zo best, maar we zagen het dan ook spelen onder de meest ongunstige omstandigheden...HET DOEK WAS OPEN! (Groucho Marx).

Was het daarom, dat we de hoofdrolspelers tot achter de coulissen elkaar zagen soufleren uit het door de beide regisseurs op 18 maart 1975 aangereikte script? Ons leek het leven ACHTER het toneel nog dramatischer...dan er op.

Na 17 jaren zagen we ál de hoofdrolspelers nog eens bijeen, nu als "Alte Kamaraden" (v.d.Lee, in 1993) om hun vroegere scriptsteller dhr.D.Stapert kritische vragen te stellen over zijn "Rings and sectors", waar deze rustig en bevredigend antwoordend, zijn doctorsbul in ontvangst nam. En ze waren er allemaal: prof.Waterbolk, prof.Bosinski, prof.Groeneveld, die eens met valse onzinnigheden tot voor het gerecht hun onware spel onder ede speelden en prof.Louwe-Kooijmans en prof.Boekschoten. Natuurlijk was Kees Wiese er ook!

Afgestudeerd in theologie en psychologie, hebben we geleerd, dat de "STELLINGEN" van de promovendus een wéérgave zijn van zijn innerlijk denken. We geven zes van deze stellingen weer die dhr.Stapert brengt, en die ten nauwste samenhangen met zijn dwaze ideeën over het Midden-Paleolithicum en zijn tegenstanders.

"Comment is free, but facts are sacred" (C.Scott). En de feiten zijn er nog:

- 1. In het Provinciaal Museum in Drenthe. "Rings and sectors" is simpel
- 2. Op te graven op de "Eemstersite". volkomen onderuit te halen.

I De stenen die door Peeters *et al.* worden aangezien voor artefacten uit het Oud-Paleolithicum zijn grotendeels langs natuurlijke weg gevormde (zwerf)stenen.

De Lumley en Bordes keurden ze goed. Ze zijn (waren) beginnelingen?

II De opvatting van Kars *et al.* dat de vuistbijl van de Leemdijk een authentiek middenpaleolithisch werktuig is, berust op miskenning van relevante empirische gegevens. Zo vertoont dit object geen windlak, een verschijnsel dat algemeen voorkomt zowel bij middenpaleolieten als bij natuurlijke vuurstenen uit de veronderstelde geologische context (het keizand). Ook vertoont dit stuk opvallende geslepen ribben, roodverkleurd door de hitte van het slijpingsproces - een verschijnsel waarvoor Kars *et al.* geen verklaring bieden.

Zie dit boek: pag.173-174.

III De geslepen ribben op de namaak-artefacten in de collecties 'Hijken' en 'Hoogersmilde' zouden volgens Kars *et al.* "in veel mindere mate" toch ook op natuurlijke vuursteen-zwerfstenen uit het keizand voorkomen. Deze verbazingwekkende bewering dient met spoed wetenschappelijk onderbouwd te worden.

Geslepen ribben? Zie dit boek: pag.96-117.

IV Het is curieus dat stenen in glaciogene afzettingen bij Lunteren (groeve Vink) door Peeters *et al.* beschouwd worden als archeologische *in situ*-getuigenissen van vroegere menselijke bewoning; dit is geologisch gezien onmogelijk. Nog curieuzer in dit verband was de opgraving door Kars nabij Oostermeer, in verweerde keileem.

Artefactvoerende laag was een paleosol op een oude keileem (prof.Pons).

VII In een lange reeks publikaties betreffende "River Valley People", in de *Proc. Kon. Ned. Akad. van Wetensch.*, beschreven Bosscha Erdbrink *et al.* (1978, 1979 a & b, 1980, 1982, 1983, 1985) voornamelijk skeletmateriaal afkomstig van verspoelde kerkhoven en verdronken schippers, gezien bijvoorbeeld de beschikbare ¹⁴C-dateringen (Gowlett *et al.*, 1987; Stapert, 1986). Nu zijn kennelijk ongedateerde sloopshonden aan de beurt. Het is onzin om, zoals Bosscha Erdbrink doet, geïsoleerde hondenbotten uit zandzuigerijen te plaatsen in cultuurperiodes als Mesolithicum en Neolithicum.

De grenzen van het toelaatbare verre overschreden (meerdere vakgenoten).

X Het fanatisme en de bekeringsdrift, die veel publikaties van aanhangers van T. Vermáning kenmerken, kunnen begrepen worden als pogingen tot reductie van cognitieve dissonantie. (ZV.1287).

Het is ons een eer hiertoe te behoren. Vandaar dit boek!

"TRUTH WILL COME TO LIGHT..."

(W.SHAKESPEARE).

De mens is het wonderlijkewezen dat EMOTIE kent!